Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Bibliothèque électronique suisse

ἔχει θεὸς ἐκδίκων ὁρμὰ
κρινεῖν γνώμη. 1. Sententia pontificis
ἐμοὶ τοῦ.

QVERELA PACIS VNDIQVE GENTIVM EIECTAE PROFLIGATAEQVE.

AVTORE ERASMO ROTERODAMO.

Cum quibuſdam alijs, quorũ catalogum proxima repe/ries pagella.

APVD INCLYTAM GERMANIAE BASILEAM.

INDEX IN HOC VOLVMINE CONTENTORVM.

Des. Eraſmi Rot. Querela pacis undiq; eiectæ, profligatæq;.
Eiuſdem Declamatio de morte.

EX LVCIANO QVAEDAM RECENS AB ERAS. ROTERODAMO VERSA.

Saturnalia Luciani.
Cronoſolon, id eſt, ſaturnalium legum lator.
Epiſtolæ ſaturnales.
De luctu.
Abdicatus.
Icaromenipp⁹, ſeu hypernephelus.

ANTEA TRALATA, SED NVPER RECOGNITA AB EODEM.

Toxaris, ſiue de Amicitia.
Alexãder, qui & Pſeudomãtis.
Gallus ſeu ſomnium.
Timon, ſeu Miſantropus.
Pro tyrannicida declamatio.
Declamatio Eraſmica ſuperiori reſpondens.
De ijs qui mercede cõducti degunt.
Cnemõis ac Damippi dialog⁹.
Zenophantæ & Callidemidæ dialogus.
Menippi & Tantali dialogus.
Menippi ac Mercurij.
Menippi, Amphilochi, Trophonijq;.
Charontis ac Menippi.
Cratetis ac Diogenis.
Nirei ac Therſitæ.
Diogenis ac Mauſoli.
Simyli ac Polyſtrati.
Veneris ac Cupidinis.
Martis ac Mercurij.
Mercurij ac Maiæ.
Veneris ac Cupidinis rurſum.
Doridis & Galateæ.
Diogenis & Alexandri.
Menippi & Chironis.
Menippi & Cerberi.
Hercules Gallicus.
Eunuchus ſeu Pamphilus Luciani.
De ſacrificijs.
Conuiuium, ſeu Lapithæ.
De aſtrologia.

THOMAE MORI CIVIS LONDINENSIS ET VICECOMITIS LVCVBRATIONES.

Luciani Cynicus uerſus.
Luciani Menippus ſiue Necromantia.
Luciani Philopſeudes ſeu incredulus.
Luciani tyrannicida.
Declamatio Mori, Lucianicæ reſpondens.
VTOPIA Thomæ Mori nouum & inſigne opus.
Epigrãmatũ liber, quæ ptim Morus & Lilius e græcis uertẽrũt, partim ipſe luſit Morus.
Epigrammata Eraſmi.

Non ſic Sum.

BIBLIOTHEK DER CANTONALEN LEHRANSTALTEN ZU ZÜRICH

CLARISSIMO

PRAESVLI TRAIECTENSI PHILIP PO, ERASMVS ROTE RODAMVS S. D.

GRATVLARER tibi Philippe præsul, non minus uitæ ornamentis, ꝙ̃ summorũ ducum imaginibus dariſſime, quod tãti muneris honore ſis auctus, ni compertum haberẽ, quam inuitus ſuſceperis, quamꝙ grauate optimi maximiꝙ principis CAROLI autoritate fueris adactus, cuius alioqui charitati nihil non eras daturus, Atꝙ hæc ipſa res ſpem nobis certiſſimam facit fore, ut cũ laude perfungaris ſuſcepto, quãdoquidem Plato uir exquiſitiſſimi, planeꝙ diuini iudicij, non alios exiſtimat ad rempublicam gerendam idoneos, ꝙ̃ eos qui huc nolentes pertrahuntur. Auget autem noſtram de te fidutiam, quoties in mentem uenit, & cui tu ſuccedas fratri, & quo patre ſitis ambo profecti. Nã Dauid uir eruditus iuxta ac prudens, permultis annis ſic locum iſtum tenuit, ut ſuis ornamentis, plurimum ſplendoris ac dignitatis addiderit, ipſi muneri, per ſe licet ampliſſimo. Multis modis magnus ac ſuſpiciendus, ſed in hoc præcipue ſalutaris

reipublicæ, quod nihil ducebat antiquius sibi, pace publica, hac quoq; in parte patrẽ PHILIPPVM Burgundiæ ducem referens, uirum nulla non re maximum, sed tamẽ pacis artibus, cum primis insignem, & æternæ hominum memoriæ commendatum. Qui tibi hoc etiam impensius erit exprimendus, non tantum ut filius patri, sed ut PHILIPPVS Philippo respondeas. Intelligit iam dudũ tua prudẽtia, quid abste populus uniuersus expectet. Triplex onus humeris sustines, patris exemplum ac fratris, tum horum temporum fata, (quid enim aliud dicam?) nescio quomodo ad bellum pertrahẽtia. Vidimus ipsi nuper, ut quidã amicis quã hostibus grauiores, nihil intẽtatũ reliquerint, ne bellorũ aliquando finis esset, rursus ut uix expresserint alij, qui reipu. principiq; ex animo bene uolũt, ut pacem cum Francis semper optandã, hisce uero temporibus etiam necessariã amplecteremur. Cui us sane rei indignitas mouit animũ meum, ut tũ pacis undiq; profligatæ querimoniam scriberem, quo nimirum hac ratione, iustissimum animi mei dolorem, uel ulcisce rer, uel lenirẽ. Libellũ ad te, ceu primitiolas nouo episcopo debitas, mitto, quo diligentius tueatur tua celsitudo pacem utcunq; partam, si non patiar eam obliuisci quãto negocio nobis cõstiterit. Bene Vale.

QVERELA PACIS VNDIQVE GENTIVM EIECTAE PROFLIGATAEQVE.

AVTORE DES. ERASMO ROTERODAMO.

SI ME LICET immerentẽ ſuo tamẽ cõmodo ſic auerſarentur, eiſcerent profligarentq; mortales, meam modo iniuriã & illorũ iniquitatem deplorarem, nunc cũ me profligatam protinus fontem omis hũanæ felicitatis ipſi a ſemet arceant, omniũq; calamitatũ pelagus ſibi accerſant, magis illorum mihi deflenda eſt infelicitas, q̃ mea iniuria, & quibus iraſci tantum maluiſſem, horum dolere uicem, hos commiſerari compellor. Nam utcũq; amantem ab ſe propellere, inhumanum eſt, bene meretem auerſari ingratum, parentẽ ac ſeruatricem omnium affligere, impium. Cæterum tot egregias cõmoditates, quas mecũ

adfero, ſibimetipſis inuidere, procp his ultro tã tetram malorũ omniũ lernã accerſere. An nõ hoc extremæ cuiuſdã demẽtiæ uideť? Sceleratis iraſci par ẽ, at ſic furijs actos, quid aliud cp deflere poſſumus? Qui nõ alio ſane nomine magis deflẽdi ſunt, cp quod ipſi ſeſe nõ deflẽt, nec alio magis infelices, cp quod infelicitatẽ ſuã nõ ſentiũt. Quãdo nõnullus gradus eſt ad ſanitatẽ, morbi ſui magnitudinẽ agnoſcere. Etenim ſi ego Pax illa diuorũ ſimul & hominũ uoce laudata, fons, parẽs, altrix, ampliatrix, tutatrix, rerũ bonarũ omniũ, quas uel cælũ habet, uel terra. Si ſine me nihil uſcp florens, nihil tutũ, nihil purũ aut ſanctũ, nihil aut iucũdum hominibus aut gratũ ſuperis. Si cõtra hæc omia, bellũ ſemel omnium malorum quicquid uſcp eſt in rerũ natura oceanus quidã, ſi huius uitio ſubito marceſcũt florentia, dilabũtur aucta, labaſcũt fulta, pereũt bene cõdita, amareſcũt dulcia, denicp ſi res eſt adeo nõ ſancta, ut omis pietatis ac religiõis ſit maxime præſentanea peſtis. Si nihil hoc uno infelicius hominibus, nihil inuiſius ſuperis. Quæſo per deũ immortalẽ, quis credat iſtos homines eſſe, quis credat ullã ſanæ mẽtis micã ineſſe, qui me talem, tantis impẽdijs, tãtis ſtudijs, tãto molimine, tot technis, tot curis, tot periculis, ſtudẽt eijcere, tantũcp malorũ uelint tã chare emere? Si me ad iſtũ modũ ſpernerẽt feræ, leuius fertẽ, & in me admiſſam contumeliã, naturæ imputarẽ, quæ ingenium immite inſeuiſſet, ſi mutis pecudibus eſſem inui-

fem inuisa, condonarē insciti æ, propterea quod his ea uis animi negata sit, quæ sola dotes meas queat perspi cere. At o rē indignā ac plusq̄ pdigiosam, unū animal ædidit natura, ratiōe prædituū, ac diuinæ mentis capax, unum beniuolentiæ concordiæq̄ genuit, & tamē apud quantumlibet efferas feras, apud quantūuis brutas pe cudes, mihi citius locus sit q̄ apud homines, iam tot or bium cæleſtiū, licet nec motus sit idem, nec uis eadem, tamen ijs tot iam sæculis constant uigentq̄ fœdera. Ele mentorum pugnantes inter se uires, æquabili libramine pacē æternā tuentur, & in tanta discordia, cōsensu cō mertioq̄ mutuo cōcordia alunt. In animātium corpori bus q̄ fidus mēbrorū inter ipsa cōsensus, q̄ parata de fensio mutua. Quid tā dissimile q̄ corpus & anima? Et tamē quā arcta necessitudine connexuerit hæc duo na tura, nimirū declarat ipsa diuulsio, pinde ut uita nihil aliud est, q̄ corporis & animæ societas, ita sanitas oīm um corporis qualitatū cōcentus est. Animātia rationis expertia in suo quæq̄ genere ciuiliter concorditerq̄ de gunt. Armētatim uiuunt elephanti, gregatim pascunt sues & oues, turmatim uolāt grues & graculi, habēt sua comitia Ciconiæ, pietatis etiā magistræ, mutuis officijs sese tuentur Delphini. Nota est formicarū & apū inter ipsas concors politia. Sed quid dè his loqui pergo, quæ tam & si ratione uacant, sensu nō uacant? In arboribus, in herbis amicitiā possis agnoscere. Steriles sunt quæ-

dam

dam,niſi marem adiungas, uitis ulmũ amplectitur,ui/
tem amat perſica, Vſq; adeo quæ nihil ſentiunt,tamen
pacis beneficiũ ſentire uidentur, Sed hæc rurſum ut ſen
tiendi uim nõ habent, ita quod uitam habeant,ijs quæ
ſentiunt finitima ſunt. Quid æque brutum atq; ſaxorũ
genus? Dicas tamen his quoq; pacis & concordiæ ſen/
ſum eſſe. Ita Magnes ferrũ ad ſeſe trahit, attractum te
net. Quid quod inter immaniſſimas etiam feras conue
nit? Leonũ inter ipſos feritas nõ dimicat, Aper in aprũ
non uibrat dentem fulmineũ, Lynci cum lynce pax eſt,
Draco non ſæuit in draconẽ, luporum concordiam etiã
prouerbia nobilitarunt, Addam, quod magis etiam mi
rum uideatur, impij ſpiritus, per quos cælitum atq; ho/
minũ cõcordia primum dirupta eſt, & hodie rumpitur,
tamẽ inter ſe fœdus habent, ſuamq; illam qualẽcunq;
tyrannidẽ conſenſu tuent, ſolos homines, quos omniũ
maxime decebat unanimitas, quibusq; cũ primis opus
eſt ea, neq; natura tã alijs in rebus potens & efficax con
ciliat, nec inſtitutio coniungit, nec tot ex conſenſu profe
cturæ cõmoditates conglutinant, nec tantorum deniq;
malorum ſenſus & experientia, in mutuum amorẽ redi
git. Figura cõmunis omnium, uox eadem, & cum cæte
ra animantiũ genera, corporum formis potiſſimũ inter
ſe differãt, uni homini indita uis ratiõis, quæ ita ſit illis
inter ipſos cõmunis, ut cum nullo ſit reliquorũ anima
tium communis, uni huic animanti ſermo datus, præci/

puus

puus neceſſitudinū conciliator. Inſita ſunt communiter diſciplinarum ac uirtutum ſemina, ingenium mite, placidumq;, & ad mutuā beneuolentiā propenſum, ut per ſe iuuet amari, & iucundum ſit de alijs benemereri, niſi quis prauis cupiditatibus, ceu Circes pharmacis corruptus ex homine degenerarit in beluam. Hinc eſt uidelicet, quod uulgus quicquid ad mutuam beneuolētiam pertinet, humanū appellat. Addidit lachrymas, exorabilis ingenij documētū, quo ſi quid forte inciderit offenſæ, & amicitiæ ſerenitatem nubecula aliqua offuſcarit, facile redeāt in gratiam. En quot rationibus natura cōcordiam docuit? Nec his tamē cōtenta pacis lenocinijs amicitiam homini nō ſolam iucundam eſſe uoluit, uerū etiam neceſſariā. Eoq; tum corporum, tum animorum dotes ita partita eſt, ut nemo ſit omniū tam inſtructus, quin infimorum etiam officio nōnunq; adiuuetur, nec eadem attribuit omnibus, nec paria, ut hæc inæqualitas mutuis amicitijs æquaretur. Alijs in regionibus alia prouenium, quo uel uſus ipſe mutua doceret cōmertia. Cæteris animantibus ſua tribuit arma, præſidiaq;, quibus ſeſe tuerentur, unum hominē produxit inermem, atq; imbecillū, nec prorſus aliter tutum, q; fœdere, mutuaq; neceſſitudine. Ciuitates repperit neceſſitas, & ipſarum inter ſe ſocietatem docuit neceſſitas, quo ferarū ac prædonum uim iunctis uiribus propellerent. Adeo nihil eſt in rebus humanis, quod ipſum ſibi ſufficiat. In ipſis

ſtatim uitæ primordijs periſſet hominũ genus, niſi cõditum propagaſſet coniugalis concordia. Nec enim naſceretur homo, & mox natus interiret, atq; in ipſo uitæ limine uitam amitteret, niſi obſtetricum amica manus, niſi nutricum amica pietas ſuccurreret infantulo. Atq; in hunc uſum, uehementiſſimos illos pietatis igniculos inſeuit, ut parentes etiam illud ament, quod nõdum uiderunt. Adiecit mutuam liberorum erga parẽtes pietatem, ut illorũ imbecillitas horum præſidijs uiciſſim ſubleuaretur, fieretq; illa cunctis quidem ex æquo plauſibilis, ſed græcis aptiſſime dicta ἀντιπελάργωσις. Accedunt huc cognationũ & affinitatum uincula. Accedit in nonnullis ingeniorum, ſtudiorum, formæq; ſimilitudo, certiſſima beneuolentiæ conciliatrix, in multis arcanus quidam animorũ ſenſus, ac mirus ad mutuũ amorem ſtimulus, quem ueteres admirati numini aſſcribebãt. Tot argumentis natura docuit pacem cõcordiamq;, tot illecebris ad eam inuitat, tot laqueis trahit, tot rebus cõpellit. Et poſt hæc quænam iſta tam ad nocendum efficax Erinnys, his omnibus diſruptis, diſiectis, diſcuſſis, inſatiabilem pugnandi furiã inſeuit humanis pectoribus? Niſi primũ admirationem, deinde ſenſum etiam mali, adimeret aſſuetudo, quis crederet humana mente præditos iſtos, qui ſic iugibus diſſidijs, litibus, bellis inter ſeſe certant, rixantur, tumultuãtur? Poſtremo rapinis, ſanguine, dadibus, ruinis ſacra pfanaq; miſcẽt omnia.

nec ulla

nec ulla tam ſancta fœdera, quæ illos in mutuam perni
ciem debacchantes queant dirimere. Vt nihil etiam ac-
ceſſerit, ſatis erat cõmune hominis uocabulum, ut inter
homines conueniret. Sed eſto nihil apud homines pro
fecerit natura, quæ plurimũ ualet ut in beluis, Itane &
nihil apud Chriſtianos ualuit Chriſtus? parum efficax
ſit doctrina naturæ, quæ maximam uim habet in his
quoq; quæ ſenſu uacant, Cæterum cum hac multo præ
ſtantior ſit doctrina Chriſti, cur ea ſe profitentibus nõ
perſuadet id quod unum omniũ maxime ſuadet, nem
pe pacem mutuamq; beneuolẽtiam? Aut ſaltem hanc
tam impiã efferamq; belligerandi inſaniam dedocet?
Cum hominis uocabulũ audio, mox accurro, uelut ad
animal mihi proprie natum, cõfidens fore ut illic liceat
acquieſcere, cum Chriſtianorũ audio, titulũ magis etiã
aduolo, apud hos certe regnaturam etiam me ſperans.
Sed hic quoq; pudet ac piget dicere, Fora, Baſilicæ, cu-
riæ, templa ſic undiq; litibus perſtrepũt, ut nuſq; apud
Ethnicos æque. Adeo ut cum bona pars humanæ cala-
mitatis ſit aduocatorum turba, tamen hæc etiam ad li-
tigantium undas, pauxitas ſit, ac ſolitudo. Ciuitatẽ aſpi
cio, ſpes ilico oboritur, inter hos ſaltem conuenire, quos
eadem cingunt mœnia, eædem moderantur leges, & ue
lut una uectos naui cõmune cõtinet periculũ. Sed o me
miſeram, quæ hic quoq; diſſidijs omnia uitiata compe-
rio. Adeo ut uix domũ ullã reperire liceat, in qua mihi

sit uel dies aliquot locus. Sed plebē omitto, quæ maris ritu, suis æstibus rapitur, in principū aulas, uelut in portum quendam me recipio. Erit inquam certe apud hos locus paci, plus hi sapiunt q̄ uulgus, ut qui sint plebis animus, atq; oculus populi. Tum eius uices gerunt, qui doctor est & princeps cōcordiæ, a quo quidē cum omnibus, tum his præcipue sum cōmendata. Et omnia bene pollicentur. Video blandas consalutationes, amicos cōplexus, hilares compotationes, cæteraq; officia humanitatis. At o rem indignā, apud hos nec umbram ueræ concordiæ licuit cernere. Fucata, fictaq; omnia, factionibus apertis, clandestinis dissidijs ac simultatibus corrupta uniuersa. Deniq; adeo apud hos non esse sedē paci comperio, ut hinc potius omniū bellorum fontes ac seminaria. Quo me post hac conferā infelix, posteaq̄ toties fefellit spes? At principes māgni sunt potius q̄ eruditi, magisq; ducūtur cupiditatibus, q̄ recto animi iudicio. Ad eruditorum greges confugiam, Bonæ literæ reddūt homines, philosophia plusq̄ homines, theologia reddit diuos, Apud hos certe dabitur conquiescere, tot actæ ambagibus. Verum prohdolor, en hic quoq; bellorum aliud genus, minus quidem cruentum, sed tamen nō minus insanum. Schola cum schola dissidet, & ceu rerum ueritas loco cōmutetur, ita quædam scita nō trāsciunt mare, quædam non superant alpes, quædam nō tranant rhenū, immo in eadem academia, cum rhetore bellum

tore bellum est dialectico, cū iureconsulto dissidet theologus. Atq; adeo in eodem professionis genere, cum Thomista pugnat Scotista, cum Reali Nominalis, cū Peripatetico Platonicus, adeo ut ne in minutissimis quidem rebus inter hos conueniat, ac sæpenumero de lana caprina atrocissime digladientur, donec disputationis calor, ab argumētis ad conuitia, a conuitijs ad pugnos increscat, & si res pugionibus, aut lanceis non agitur, stilis ueneno tinctis sese cōfodiunt, dentata charta dilacerant inuicem, alter in alterius famam letalia linguarum uibrant spicula. Quo me uertam, toties experta mihi data uerba? Quid superest, nisi una ueluti sacra ancora Religio. Huius professio licet sit Christianorum omnium communis, tamen eam isti peculiariter profitentur titulo, cultu, ceremonijs, qui uulgo sacerdotum cognomēto commendantur. Hos itaq; procul intuenti cuncta spem faciunt, portum mihi paratū esse. Arrident uestes candidæ, meoq; colore insignes, uideo cruces pacis symbola, audio dulcissimum illud fratris cognomen, eximiæ charitatis argumentum, audio salutationes pacis leto omine felices, cerno rerum oīm communionem. coniunctum collegium, templum idē, leges eædem, conuentus quotidianus. Quis hic non cōfidat paci locum fore? Sed o rem indignam, nusq; fere collegio conuenit cum ēpiscopo, parum hoc, nisi & ipsi inter sese factionibus scinderentur. Quotusquisq; sacer

dos est, cui non sit cum aliquo sacerdote lis? Paulus rē non ferendam censet, quod Christianus litiget aduersus Christianum, & sacerdos cum sacerdote, episcopus cum episcopo certat? Verum his quoq; forsitan ignoscat aliquis, quod longo iam usu, propemodum in prophanorum consortium abierunt, posteaq; eadem cū illis cœperunt possidere. Age fruantur hij sane suo iure, quod ceu præscriptione sibi uindicant. Vnum hominum genus supereſt qui sic astricti sunt religiōi, ut etiā si cupiant, nullo pacto queant excutere, non magis profecto, q̄ testudo domum. Sperarē apud hos mihi fore locū, nisi toties frustrata spes, me prorsus desperare docuisset. Et tamen ne quid intentatum relinquam, experiar. Quæris exitum? A nullis resilij magis. Nam quid sperem, ubi religio cum religione dissidet? Tot factiones sunt, quot sunt sodalitia, Dominicales dissident cū Minoritis, Benedictini cū Bernardinis, Tot nomina, tot cultus, tot ceremoniæ studio diuersæ, ne quid omnino cōueniret, sua cuiq; placent, & aliena damnat, oditq; quisq;. Quin idem sodalitiū factionibus scinditur, Obseruantes infectātur Coletas, utriq; tertiū genus, quod a conuentu cognomen habet, cum nihil inter istos conueniat. Iam ut par est omnibus rebus diffisa, optabam uel in unq; quopiam monasteriolo latitare, quod uere tranquillum esset. Inuita dicam, quod utinam nō esset ueriſſimū, nullū adhuc reperi, quod nō inteſtinis odijs

ac iurgijs

ac iurgijs esset infectum. Pudor sit recẽsere, q̃ nihili de nugis triciſq; quantas cieant pugnas uiri ſenes, barba pallioq; uerendi, poſtremo ut ſibi uidentur impenſe tum eruditi, tum ſancti. Arridebat ſpes nõnulla fore, ut alicubi inter tot cõiugia qualiſcũq; daretur locus. Quid em̃ nõ pollicet dom⁹ cõmunis, fortuna cõmunis, lect⁹ cõmunis, liberi cõmunes? Deniq; corporũ ipſorũ ius mutuũ? ut unũ potius hominẽ credas e duobus conflatũ, q̃ duos? Huc quoq; ſceleratiſſima illa Aeris irrepſit totq; uinculis copulatos dirimit diſſidijs animorũ. Et tamẽ inter hos citius cõtingat locus, q̃ inter eos, qui tot titulis, tot inſignib⁹, tot ceremonijs, abſolutã charitatẽ ꝓfitẽtur. Tandẽ illud in uotis eſſe cœpit, ut ſaltẽ in unius hominis pectore daret locus. Ne id quidẽ contigit, idẽ homo ſecũ pugnat, Ratio belligerat cũ affectib⁹, & inſuper affectus cum affectu cõflictatur, dum alio uocat pietas, alio trahit cupiditas. Rurſum aliud ſuadet libido, aliud ira, aliud ambitio, aliud auaritia. Et huiuſmodi cum ſint, nõ pudet tamẽ illos appellari Chriſtianos, cũ modis omnibus diſſideant ab eo, quod Chriſto præcipuũ eſt, ac peculiare. Vniuerſam eius uitã contemplare, quid aliud eſt, q̃ concordiæ mutuiq; amoris doctrina? Quid aliud inculcãt eius præcepta, quid parabolæ? niſi pacem, niſi charitatem mutuã? Egregius ille uates Eſaias, cum cæleſti afflatus ſpiritu, Chriſtum illum rerũ omniũ conciliatorem uenturum annũciaret, num ſatra

pam pollicet

pam pollicetur? num urbium euersorem? num bellato rem? num triumphatorẽ? Nequaq̃. Quid igitur? Prin cipem pacis, siquidem cum omniũ optimũ principem intelligi uellet, ab ea re denotauit, quam omnium opti mã iudicasset. Neq; mirũ, ita uisum Esaiæ, cum Sillius Ethnicus poeta hunc in modum de me scripserit, Pax optima rerum, quas homini natura dedit. Cõcinit huic mysticus ille Citharœdus, Et factus est inquiens, in pace locus eius. In pace dixit, non in tentoriis, non in ca stris, princeps est pacis, pacem amat, offendit dissidio. Rursum Esaias, Opus iustitiæ pacẽ appellat, idẽ senti ens, ni fallor, quod sensit Paulus ille, & ipse e Saulo tur bulẽto redditus trãquillus, & pacis doctor. Cũ charita tẽ cæteris omnibus arcani spiritus dotibus anteponẽs, quo pectore, qua facundia meum Encomium detonu it Corinthijs. Cur enim non glorier sic laudari a uiro tã laudato? Is alias deum pacis appellat, alias pacem dei uocat, palam indicãs hæc duo sic inter sese cohærere, ut ibi pax esse non possit, ubi deus non adsit, nec illic es se deus possit, ubi pax non adsit. Itidem & pacis ange los, in diuinis libris uocatos legimus, pios ac dei mini stros, ut per se liqueat, quos belli angelos oporteat ac cipi. Audite strenui bellatores. Videte sub cuius signis militetis, nimirum illius, qui primus dissidium seuit in ter deum & hominem. Quicquid calamitatum sentit mortalitas, huic dissidio debet acceptum ferre. Fri

uolum

uolum est enim quod argutantur quidam, in arcanis literis, deum exercituum, & deum ultionum dici. Permultum enim interest inter Iudæorum deum & Christianorum deum, etiamsi suapte natura unus & idem deus est. Aut si nobis quoq; placent tituli ueteres, age sit exercituum deus, modo acies intelligas uirtutum concentum, quarum præsidio uitia demoliuntur homines pij. Sit ultionum deus, modo uindictã accipias, uitiorũ correctionem, ut cruentas strages, quibus Hæbreorum libri referti sunt, non ad laniandos homines, sed ad impios affectus e pectore profligandos referas. Sed ut quod institutum erat, persequamur, quoties absolutã felicitatem significant arcanæ litteræ, pacis nomine id faciunt. Velut Esaias, Sedebit, inquit, populus meus in pulchritudine pacis. Et alius, Pax, inquit, super Israel. Rursum Esaias admiratur pedes annunciantium pacẽ, annũciãtiũ bona. Quisquis Christũ annũciat, pacẽ annũciat. Quisquis bellũ prædicat, illũ prædicat, qui Christi dissimillimus est. Age iam quæres dei filium pellexit in terras? Nisi ut mundum patri reconciliaret, ut homines inter se mutua & indissolubili charitate congluti naret, postremo, ut ipsum hominem sibi faceret amicũ. Mea igitur gratia legatus erat, meum agebat negociũ. Atq; ob id Solomonem sui typum ferre uoluit, qui nobis, εἰρηνοποιὸς, id est pacificus dicitur. Quãtumuis magnus erat Dauid, tamẽ quia bellator erat, quia sangui-

c ne fuerat

ne fuerat impiatus, non ſinitur extruere domum domini, Non meretur hac parte gerere typum Chriſti pacifici. Iam illud interim perpende bellator, ſi prophanant bella, numinis iuſſu ſuſcepta geſtaq; , quid facient quæ ſuaſit ambitio, quæ ira, quæ furor? Si pium regem polluit effuſus ſanguis Ethnicorum, quid faciet tam ingẽs effuſio ſanguinis Chriſtiani? Obſecro te Chriſtiane princeps, ſi modo uere Chriſtianus es, contẽplare tui principis imaginem, obſerua quomodo regnum ſuum inierit, quomodo progreſſus ſit, quomodo hinc deceſſerit, & mox intelliges, quomodo abs te geri uelit, nimirum ut ſumma curarum tuarum pax ſit & concordia. Nato iam Chriſto, num bellicis tubis inſonant angeli? Clangorem tubarum audiere Iudæi, quibus bellare permiſſum eſt. Hæc congruebant auſpicia, quibus fas erat odiſſe inimicos, At genti pacificæ longe aliam cantionem canunt pacis angeli. Num daſſicum canunt? Nũ uictorias, triumphos, trophæaq; pollicentur? Minime. Quid tandem? pacem annunciant, congruentes cum prophetarum oraculis, & annunciant nõ ĩis, qui cædes ſpirant, ac bella, qui feroces ad arma geſtiũt, ſed qui bona uoluntate propenſi ſint ad concordiam. Prætexant quæ uelint ſuo morbo mortales, ni bellũ amarent, non ſic iugibus bellis inter ſe conflictarentur. Age Chriſtus ipſe iam adultus, quid aliud docuit, quid aliud expreſſit, q̃ pac ẽ? Pacis omine ſuos ſubinde ſalutat, Pax uobis, eamq;

bis,eamq; ſalutandi formam ſuis præſcribit,ueluti uni ce dignam Chriſtianis. Atq; huius præcepti nō imme mores apoſtoli,pacem præfantur in ſuis epiſtolis, pacem optant iis,quos unice diligunt.Rē prædarā optat, qui ſalutem optat,ſed felicitatis ſummā precatur, quiſquis pacem precatur. Hanc ille toties in omni uita commendatam, uide quanta ſollicitudine commendet moriturus.Diligatis,inquit,inuicem ſicut dilexi uos.Ac rurſum,Pacem meā do uobis,pacem relinquo uobis. Audiris quid relinquat ſuis? num equos? num ſatellitiū? nū imperiū? nū opes? nihil horū.Quid igit? pacē dat, pacē relinquit,pacem cū amicis,pacē cū inimicis. Iam illud mihi cōſyderes uelim,quid a cœna myſtica, iam imminente mortis tempore,ſupremis illis precibus flagitarit a patre? Rem opinor, haud uulgarem poposcit, qui ſe ſciebat impetraturum quicquid peteret. Pater,inquit, ſancte,ſerua eos in nomine tuo, ut ſint unum,ſicut & nos. Vide quæſo,q̄ inſignem cōcordiam exigat in ſuis Chriſtus,non dixit ut ſint unanimes, ſed ut ſint unū,neq; id quocunq; modo,ſed ſicuti nos,inquit,unū ſumus,qui perfectiſſima & ineffabili ratiōe ſumus idē, & illud obiter indicans,hac una uia ſeruādos eſſe mortales,ſi mutuam inter ſeſe pacem aluerint.Porro quod huius mundi principes,inſigni quopiam ſuos notant, quo poſſint a cæteris dignoſci, præſertim in bello,uide qua tandem nota Chriſtus inſignierit ſuos,non alia ui

delicet,ꝙ mutuæ charitatis. Hoc inquiens argumento cognoscent homines uos esse meos discipulos, non si sic,aut sic uestiamini,non si his,aut his uescamini cibis, non si tantum ieiunetis,non si tantum psalmorum exhauseritis,sed si dilexeritis inuicem, neqꝫ id sane uulgari modo,sed quemadmodum ego dilexi uos. Innumera sunt philosophorũ præcepta,uaria sunt Moysi,plurima regum edicta,unicum est,inquit,præceptum meum, ut ametis inuicem. Idem orandi formam suis præscribens,nonne in ipso statim initio, mire admonet cõcordiæ christianæ,pater inquit,noster,unius est precatio,una communis omniũ est postulatio, una domus, eademqꝫ familia sunt omnes,ab uno patre pendent omnes,& qui conuenit eos iugibus bellis inter sese cõflictari? Quo ore compellas communem patrem,si in fratris tui uiscera ferrum stringis? Iam quoniam unũ hoc uoluit altissime insidere suorum animis, quot symbolis,quot parabolis,quot præceptis concordiæ studium inculcauit? Se pastorẽ uocat,suosoues,Et obsecro,quis unqꝫ uidit oues pugnantes cum ouibus? Aut quid faciunt lupi,si grex ipse semet inuicem lacerat? cum se uitis stirpem uocat, suos uero palmites,quid aliud ꝙ ex presslit unanimitatẽ? Portẽtum uideatur, piaculis procurãdum si in eadem uite palmes cum palmite bellet, & ostentum non est,si christianus pugnet cum christiano? Postremo si quid omnino christianis sacrosanctũ est,certe

eſt,certe ſacroſanctum eſſe debet,ac penitus animis illo rum inſidere, quæ Chriſtus extremis illis mandatis tra didit,ueluti teſtamentum condens,ac filijs ea cõmen dans,quæ cuperet illis nunq̃ uenire in obliuionẽ. Aut quid aliud in his,docet,mandat,præcipit,orat,niſi mu tuum inter ipſos amorem? Quid illa ſacroſancti panis, & calicis philoteſij communio,niſi nouam quandam & indiſſolubilem concordiam ſanxit? Cæterum quando ſciebat non poſſe cõſtare pacem,ubi de magiſtratu, de gloria,de opibus,de uindicta certamen eſt, ut penitus affectus eiuſmodi reuellit ex animis ſuorum, uetat in totum ne malo reſiſtant,iubet ut & de male merẽtibus bene mereantur ſi poſſint,bene precentur,male precan tibus. Et Chriſtiani ſibi uidentur, qui ob quãtumuis le uem iniuriolam,magnam orbis partem in bellum per trahunt? præcipit ut qui in ſuo populo ſit princeps, is miniſtrum agat,nec alia re præcellat alijs,niſi quod me lior ſit & pluribus proſit,Et nõ pudet quoſdã ob puſil lam acceſſiunculã regni pomœrijs addendã, tantos cie re tumultus? Docet auium & liliorum ritu in diem uiue re. Vetat ſollicitudinem in poſterum diem extendere, uult totos e cælo pendere,diuites omnes excludit a re gno cælorum, & nõ uerentur quidam ob pecuniolam, non exolutam,fortaſſe nec debitam,tantũ humani ſan guinis effundere. Atq̃ his temporibus hæ uel iuſtiſſi mæ ſuſcipiẽdi belli cauſæ uidẽtur. Profecto haud aliud

agit Christus, iubens ut unum quiddam a se discãt, mi
ti esse animo, minimeq; feroci, cum iubet relinqui dona
rium ad aram, nec prius offerri, q̃ cum fratre reditum
sit in gratiam, nonne palam docet rebus omnibus ante
ponendam esse concordiam, nec ullam uictimam esse
deo gratam, nisi commendante me? Respuebat deus
Iudaicum munus, fortassis hedum, aut ouẽ, quod a dis
sidẽtibus offerretur, & Christiani sic inter sese belligerã
tes, sacrosanctam illam uictimam audent offerre? Iam
cum se gallinæ pullos sub alas aggreganti faci ad simi-
lem, q̃ apto symbolo depinxit concordiam? Ille cõgre-
gator est, & qui cõuenit Christianos esse miluios? Eodẽ
pertinet quod lapis dictus est angularis, utrũq; parietẽ
committens & continẽs, & qui cõuenit ut huius uicarij
totum orbem ad arma commoueant, regnaq; regnis cõ
mittant? Summum illum conciliatorem habent princi
pem, ut iactant, & nullis rationibus ipsi sibi possunt re
conciliari. Conciliauit ille Pilatum & Herodem, & suos
in concordiam redigere non potest? Petrum adhuc se-
miiudæum, qui in præsentis capitis discrimine domi-
num, ac præceptorem tueri parabat, obiurgat ipse qui
defendebatur, gladiũq; iubet recondere, & Christianis
ob leuissimas causas nunq̃ nõ expromptus districtus-
q; est gladius, idq; in christianos. An ille se gladij præsi
dio defensum uelit, qui moriens deprecatur pro necis
autoribus? Oẽs Christianorũ literæ, siue uetus legas te
stamentum,

ſtamentum,ſiue nouum,nihil aliud q̄ pacem & unani mitatē crepāt, & oīs Chriſtianorum uita nihil aliud q̄ bella tractat. Quænam eſt hæc pluſq̄ ferina feritas, quæ torrebus nec uinci poteſt, nec leniri? Quin potius aut Chriſtianorum titulo gloriari deſinant, aut Chriſti doctrinam exprimant cōcordia. Quouſq̄ uita pugnabit cum nomine? Inſignite quātum libet, ædes ueſteſq̄ crucis imagine, non agnoſcet Chriſtus ſymbolum, niſi quod ipſe præſcripſit, uidelicet concordiæ. Cōgregati uident euantem in cælum, congregati iubenter operiri ſpiritum cæleſtem, Et inter congregatos ſe ſemper uerſaturum promiſerat, ne quis ſperaret uſq̄ in bellis adeſſe Chriſtum. Iam igneus ille ſpiritus, quid aliud eſt q̄ charitas? Nihil igne cōmunius, citra diſpendium ullum ignis igni accenditur. Vis autem cognoſcere ſpiritum illum concordiæ parentē eſſe? exitum uide. Erat, inquit, cūctis cor unum, & anima una. Tolle ſpiritum e corpore, continuo delabitur omnis illa membrorum compago. Tolle pacem, & perit omnis Chriſtianæ uitæ ſocietas. Tot hodie ſacramentis infundi cæleſtem ſpiritum affirmāt Theologi. Si uerum prædicāt, ubi peculiaris ſpiritus illius effectus, cor unum & anima una? Sin fabulæ ſunt, cur tantū honoris hiſce rebus defertur? Atq̄ hæc ſane dixerim, quo magis Chriſtianos ſuorum morum pudeat, non quo ſacramentis aliquid detraham. Nam quod populū Chriſtianum eccleſiam uocari placuit,

cuit, quid aliud cꝫ unanimitatis admonet? Qui cõuenit castris & ecclesiæ? Hæc aggregationem sonat, illa dissidium, si pars ecclesiæ gloriaris esse, quid tibi cum bellis? si ab ecclesia semotus es, quid tibi cum Christo? Si eadẽ omneis habet domus, si communẽ habetis principem, si eidem militatis omneis, si sacramentis ijsdem estis initiati, si ijsdem gaudetis donatiuis, si ijsdem alimini stipendijs, si commune petitur præmiũ, quid ita inter uos tumultuamini? Videmus inter impios istos commilitones, qui mercede ad cædis peragẽdæ, ministerium conducti ueniunt, tantam esse concordiã, non ob aliud, nisi quod sibi ijsdem militant signis, & pietatem profitentes tot res non conglutinant? Itane nihil agitur tot sacramentis? Baptismus communis omnium, per hunc Christo renascimur, & execti mundo, Christi membris inserimur. Quid autem tam idem esse potest cꝫ eiusdem corporis membra? Ab hoc igitur, neq; seruus est quisq;, neq; liber, neq; Barbarus neq; Græcus, neq; uir, neq; fœmina, sed omnes idem in Christo sunt qui omnia redigit in concordiam. Scythas ita iungit, paululum sanguinis utrinq; gustati e calice, ut pro amico nihil cõtentur & mortem oppetere, Ethnicis etiam sancta est amicitia, quã mensa communis conciliauit, & christianos, cælestis ille panis, ac mysticus ille calix nõ continet in amicitia? quã ipse sanxit Christus, quã illi quotidie renouãt, ac repræsentãt sacrificijs. Si nihil illic egit

egit Christus, quorsum opus hodie tot ceremonijs? si rem seriam egit, cur sic a uobis negligitur, quasi rem ludicram ac scenicam egerit? Audet quisquam ad sacram illam mensam amicitiæ symbolum, audet ad pacis conuiuium accedere, qui bellum destinat in Christianos, & eos parat perdere, pro quibus seruandis mortuus est Christus? eorum haurire sanguinem, pro quibus suum sanguinem fudit Christus? O pectora plusq; adamantina, in rebus tam multis consortiũ est, & in uita tam inexplicabile dissidium. Eadẽ nascendi lex omnibus, eadem senescendi moriendiq; necessitas. Eundem generis principem habẽt omnes, eundẽ religionis autorem, eodẽ omnes redempti sanguine, ijsdem omnes initiati sacris, ijsdem aluntur sacramentis, quicquid ex his redit muneris, ab eodem proficiscitur fonte, & ex æquo commune est omnibus. Eadem omniũ ecclesia, deniq; præmium idem omnium. Quin cælestis illa Hierusalem, ad quã suspirãt uere Christiani, a pacis uisione nomen habet, cuius interim ecclesia typum sustinet. Et qui fit, ut hæc tantopere discrepet ab exemplari? Adeo nihil promouit tot uijs solers natura, nihil ipse Christ⁹ perfecit tot præceptis, tot mysterijs, tot symbolis? Vel ipsa mala conciliant & malos, iuxta prouerbium, Christianos inter se nec bona, nec mala ulla conciliant. Quid humana uita fragilius, quid breuius? quot ea morbis, quot casibus obnoxia? Et tamen cum plus habeat ex sese ma-

lorum, cꝫ ut ferri possit, tamẽ maximam malorum partem ipsi sibi accersunt dementes. Tanta cæcitas humanos animos occupat, ut nihil horum perspiciat. sic præcipites agũtur, ut omnia naturæ Christicꝫ uincula, oĩa fœdera rumpant, dissecent, diffringãt. Pugnãt passim, atcꝫ assidue, nec modus, nec finis. Colliditur gens cum gente, ciuitas cum ciuitate, factio cum factiõe, princeps cum principe, & ob duorum homuncionum, qui mox uelut ephemera sint interituri, seu stulticiam, seu ambitionem, res humanæ sursum, ac deorsum miscentur. Missas faciam ueterum bellorum Tragœdias, Repetamus decem ab hinc annis acta, ubi non gentium crudelissime pugnatũ est terra, maricꝫ? Quæ regio nõ Christiano sanguine commaduit? Quod flumẽ, quod mare, nõ humano cruore tinctum est? Et o pudor, pugnant immani9, cꝫ Iudæi, cꝫ Ethnici, cꝫ feræ. Quicquid bellorũ Iudæis gestum est aduersus Allophylos, id Christianis gerendum aduersus uitia, quibus nunc uitijs conuenit, cum hominibus bellum est. Et tamẽ Iudæos diuina iussio ducebat ad pugnam. christianos, si prætextibus detractis, rem uere æstimes, trãsuersos rapit ambitio, agit ira pessimus consultor, pertrahit habẽdi nuncꝫ satiata cupiditas. Atcꝫ his fere cum exteris res erat, Christianis cum Turcis fœdus est, inter ipsos bellum. Iã Ethnicos tyrannos, fere gloriæ sitis ad bellum extimulabat, atcꝫ hi tamen sic Barbaras atcꝫ efferas nationes subigebãt, ut uinci

ne uinci expediret, & uictor de uictis benemereri ſtude ret. Dabãt operã, ut q̃ fieri poſſet, incruẽta eſſet uictoria, quo ſimul & uictori honeſta fama præmiũ eſſet, & uictis ſolatiũ, uictoris benignitas. At pudet meminiſſe, q̃ pudẽdis, q̃ friuolis de cauſis, Chriſtiani principes orbẽ ad arma concitent. Hic obſoletum ac putrẽ aliquẽ titulũ, aut reperit, aut cõmentus eſt, Quaſi uero ita magni referãt, quis regnũ adminiſtret, modo publicis cõmodis recte cõſulat. Ille cauſat omiſſum neſcio quid in fœdere centum capitum. Hic illi priuatim infenſus eſt, ob ſpõſam interceptam, aut ſcomma liberius dictum. Et quod eſt omniũ ſceleratiſſimum, ſunt qui tyrãnica arte, quod populi concordia poteſtatem ſuam labefactari ſentiant, diſſidio ſtabiliri, ſubornent qui data opera bellum excitent, quo ſimul & coniunctos dirimant, & infelicem populum licẽtius expilent, ſceleſtiſſimi quidam, qui populi malis aluntur, & quibus pacis tempore, non multũ eſt quod agant in Republica. Quæ tarta rea furia uenenũ hoc in pectus Chriſtianũ potuit immittere? Quis hanc tyrannidẽ docuit Chriſticolas, quã nec Dionyſius ullus, nec Mezentius ullus nouit? Beluæ uerius q̃ homines, & ſola tyrannide nobiles, nec uſq̃ cordati niſi ad nocendũ, nec unq̃ cõcordes, niſi ad opprimẽdã Rempu. Et hæc qui gerũt, pro Chriſtianis habent, audẽt hũano ſanguine undiq̃ polluti, ad ſacras ædes, ad ſacras aras accedere? O peſtes in extremas

insulas deportandas. Si Christiani, corporis unius membra sunt, cur nō gratulatur quisq; alienæ felicitati? Nūc prope iusta mouēdi belli causa uidetur, regnum finitimū, rebus omnibus paulo florētius. Etenim si uerū fateri uolumus, quid aliud commouit, & hodie commouet tam multos ad armis lacessendum Frāciæ regnum, nisi quod est unum omnium florentissimum? Nullum latius patet, nusq; senatus augustior, nusq; Academia celebrior, nusq; concordia maior, & ob hoc ipsum potestas summa. Nusq; æque florent leges, nusq; illibatior religio, nec Iudæorum cōmertio corrupta, uelut apud Italos, nec Turcarum aut Maranorum uicinia infecta quemadmodum apud Hispanos & Hungaros. Germania, ne quid dicam de Bohœmis, in tot regulos dissecta est, ac regni ne species quidem ullā. Sola Francia ceu flos illibatus Christianæ ditionis, & uelut arx quædam tutissima, si qua fors tempestas ingruat, tot modis impetitur, tot artibus incessitur, nec ob aliud, nisi cuius gratia cōueniebat gratulari, si qua uena Christianæ mētis esset in istis. Atq; his tā impijs factis prætexit titulus pius, sic sternunt uiā ad propagandum imperiū Christi. O rem monstrosam, parum consultum putant Reipu. Christianæ, nisi pulcherrimam, ac felicissimam ditionis Christianæ partem subuerterint. Quid quod in his tractandis feras etiam ipsas feritate præcedunt? Nō omnes pugnant beluæ, nec ferarū nisi in diuersum genus

genus conflictatio est. quemadmodū & ante diximus, sæpius inculcandum, quo magis inhæreat animis. Vipera non mordet uiperam, nec Lynx lyncem discerpit. At rursum illæ cum pugnant, suis pugnant armis. Illas armauit natura, homines inermes natos. O deum immortalem, qualibus armis armat ira? Tartareis machinis impetunt Christiani Christianos. Quis enim credat Bombardas, hominis inuentum esse? Nec illæ tam densis agminibus in mutuum exitium ruunt. Quis unq; uidit decem leones cum decem tauris congredi? At quoties uiginti milia Christianorum, cum totidem Christianis ferro decertant? Tanti est lædere, tanti est haurire sanguinem fratrum. Nec illis fere bellum est, nisi cum fames, aut cura sobolis in rabiem agit. At Christianis quæ tam leuis iniuria est, ut nō uideatur idonea bellandi occasio? Si faceret ista plebes, utcunq; prætexi poterat insciția, Si iuuenes, excusari poterat ætatis imperitia, Si prophani, nonnihil eleuaret atrocitatem facti, personæ qualitas. Nunc ab ijs potissimum uidemus oriri bellorum semina, quorum consilio moderationeq; populi motus componi conueniebat. Contemptū illud & ignobile uulgus, condit egregias urbes, conditas ciuiliter administrat, administrando locupletat. In has irrepunt satrapæ, & ceu fuci, quod alienā partum est industria, surripiūt, & quod a plurimis bene cōgestum est, a paucis male dissipatur, quod recte condi-

tum crudelissime diruitur. Quod si prisca non omnino rerum repetat qui uolet, secum hisce duodecim annis gesta bella. Causas expendat, comperiet omnia principum gratia susceptа, magno populi malo gesta, cum ne tãtillum quidem ad populum attinerent. Iam quod olim fœdum habebatur apud Ethnicos, canicie galea premere, ut inquit ille, id apud Christianos laudi ducitur. Turpe senex miles Naſoni, & istis magnifica res est bellator septuagenarius. Imo ne sacerdotes quidẽ ipsos pudet, quos olim deus nec in sanguinaria illa & inclemẽti lege Moysi uoluit ullo sanguine pollui, nõ pudet Theologos Christianæ uitæ magistros, non pudet absolutæ religionis professores, non pudet episcopos, non pudet cardinales & Christi uicarios, eius rei autores, ac faces esse, quam Christus tantopere detestatus est? Qui conuenit mitræ & galeæ? Quid pedo cum gladio? Quid euangelico codici cum clypeo? Qui conuenit pacis omine salutare populum, & orbem ad turbulentissimas pugnas concitare? pacem dare lingua, rebellum immittere? Tun eodem ore quo Christum pacificum prædicas, bellum laudas, eademq; tuba deum canis & Satanam? Tun apud concionem sacram, cucculla tectus, ad cædem incitas simplicem populum, qui ex ore tuo doctrinam expectabat euangelicam? Tun apostolorum occupans locum, pugnantia doces cum apostolorum præceptis? An non uereris, ne quod de

Christi

Christi præconibus dictum est, Quam speciosi pedes nunciantium pacem, nunciantium bona, nunciantium salutem, in diuersum uertatur, q̃ fœda lingua sacerdotum, adhortantium ad bellum, incitantium ad mala, prouocantium ad perniciem? Apud Romanos adhuc impie pios, qui pontificatum maximum iniret, ex more confirmabat iureiurando, se manus ab omni sanguine puras seruaturum, adeo ut ne læsus quidem ulcisceretur. Atq; huius sacramenti fidem constanter præstitit Titus Vespasian⁹, imperator Ethnicus, idq; laudi datur a scriptore Ethnico. At o prorsus sublatam e rebus humanis frontem, apud Christianos deo dicati sacerdotes, & qui his quoq; sanctius aliquid præ se ferunt monachi, ad cædes, ad strages inflammant, Et euangelij tubam, Martis tubam faciunt, obliti dignitatis suæ, sursum ac deorsum cursitant, nihil non tum faciunt, tum patiuntur, dum bellum excitent. & per hos principes alioqui fortassis quieturi, ad pugnam inflammãtur, quorum autoritate tumultuantes sedari conueniebat. Imo quod est prodigiosius, belligerantur ipsi, idq; earum rerum gratia, quas & apud impios contemsere philosophi, quarumq; contemptus proprius, ac peculiaris est uiris Apostolicis. Ante paucos annos, cũ fatali quodam morbo mundus ad arma raperetur, euangelici præcones, hoc est, Minores ac Prædicatores e suggestu sacro dassicum canebant, & ultro ad furiam propensos

penſos magis accẽdebant. Apud Britannos animabant in Gallos, apud Gallos animabant in Britannos. Omnes ad bellũ inſtigabant. Ad pacem nemo prouocabat, præter unum aut alterum, quibus pene capitale fuit me uel nominaſſe. Curſitabant ultro citroq; ſacroſancti præſules, & dignitatis & profeſſionis ſuæ obliti, publicum orbis morbum opera ſua exacerbantes, tum hinc Iulium pontificem Romanum, hinc Reges ad maturandum bellum inſtigantes, perinde quaſi non ſatis ipſi ſua ſponte inſanirent, & tamen hanc manifeſtariam inſaniam magnificis titulis prætexim us. Huc patrum leges, huc piorum hominum ſcripta, huc arcanæ ſcripturæ uerba impudentiſſime detorquemus, ne dicam impie. Imo iam eo prope rediit res, ut ſtultum & impium ſit aduerſus bellum hiſcere, & id laudare, quod ſolum ore Chriſti laudatum eſt. Parum cõſulere populo, parum fauere principi uidetur, qui ſuaſerit rem omnium ſaluberrimam, & ab omnium peſtilẽtiſſima dehortetur. Iã ipſa caſtra ſequũtur ſacrifici, præſũt in caſtris epiſcopi, & relictis eccleſijs ſuis, Bellonæ rẽ agunt. Imo gignit iam bellum ſacerdotes, gignit epiſcopos, gignit cardinales, quibus Cãpi legatus honorificis titulis & apoſtolorũ ſucceſſoribus dignus habet. Quo minus mirum, ſi Martem ſpirãt, quos Mars genuit. Et quo malum ſit inſanabilius, tantam impietatem pietatis ſpecie prætexunt. Vexilla crucem habent. Miles impias, &

pius,& nummis aliquot ad lanienam,ac cædem conductus,crucis insigne præfert,& belli symbolum est,quod solũ dedocere bellum poterat. Quid tibi cum cruce scelerate miles? istis animis,istis factis,dracones ,tigrides, ac lupi conueniebant. Istud signum eius est, qui non pugnando,sed moriendo uicit,qui seruauit,non perdidit,quodq; cum primis admonere te poterat ,cum quibus hostibus tibi res sit,si modo Christianus es,& qua ratione uincendum sit. Tu salutis insigne gestas,ad fratris perniciẽ properans,& cruce perdis, qui cruce seruatus est? Quid quod ab arcanis illis & adorandis sacris, nam hæc quoq; pertrahũtur in castra,in quibus in primis summa Christianorum concordia repræsentatur, curritur in aciẽ, dirum ferrum in fratris uiscera stringitur,& facinoris omnium sceleratissimi , quo non aliud esse potest impijs spiritibus gratius,Christum faciunt spectatorem,si tamẽ illic dignatur adesse Christus. Deniq; quod est omnium absurdissimum , in utrisq; castris,in utraq; acie,crucis signum relucet,in utrisq; sacra. Quid hoc mõstri est? pugnat crux cum cruce , Christus aduersus Christum belligeratur. Hoc signũ Christiani nominis hostes terrere solet,Cur nũc oppugnãt,quod adorant? homines non una digni cruce,sed uera. Quæso , quid in hisce sacris orat miles , pater noster? Os durum,audes eum appellare patrem, qui fratri tui iugulũ petis? Sanctificetur nomen tuum,qui magis dehone-

ſtari poterat nomen dei, quam iſtiuſmodi inter uos tumultibus? Adueniat regnum tuum, Sic oras, qui tanto ſanguine tyrannidem tuam moliris? Fiat uolũtas tua, quemadmodum in cælo, ita & in terra, pacem quærit ille, & tu bellum paras. Panem quotidianum a communi patre petis, qui fraternas exuris ſegetes, & tibi quoq; mauis perire, q̃ illi prodeſſe? Iam quonam ore dices illud, Et dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris, qui ad paricidium feſtinas? Deprecaris periculum tentationis, qui tuo periculo fratrem in periculum pertrahis. A malo liberari poſtulas, cuius inſtinctu, ſummũ malum fratri machinaris? Plato negat appellandum bellum, quod Græci moueant aduerſus Græcos, Seditio eſt, inquit. Et iſtis ſanctum etiam bellum eſt, quod ob quaſlibet cauſas tali milite, talibus armis, cũ Chriſtiano gerit Chriſtianus? Ethnicorum leges, culleo inſutum in profluentem abiiciunt, qui ferrum fraterno ſanguine imbuerit. An minus fratres ſunt, quos Chriſtus copulauit, q̃ quos ſanguinis propinquitas? Et tamẽ hic præmium eſt paricidio. O miſeram bellãtium ſortem. Qui uincit, paricida eſt, qui uincit, perit. nihilo ſecius paricidio obnoxius, quod paricidiũ conatus eſt. Et poſt hæc execrãtur Turcas uelut impios, & a Chriſto alienos, quaſi uero cum hæc agũt, ipſi Chriſtiani ſint, aut quaſi Turcis ullum ſpectaculum exhiberi poſſit iucundius, q̃ ſi cõſpiciant illos mutuis telis

telis sese cõfodientes. Immolant Turcæ dæmonibus, at cũ his nulla uictima sit acceptior, q̃ si Christianus mactet Christianũ, quæso, quid aliud facis q̃ illi? Tũ em̃ gemina inuuntur hostia spiritus impij, cũ pariter & qui mactat, & qui mactatur, sit uictima. Si quis Turcis fauet, si quis amicus est dæmonibus, hostias huiusmodi frequẽter offerat. Sed audio iãdudũ, quid excusent homines in suũ ipsorũ malũ ingenioſi: Cogi se querũtur, & inuitus ad bellũ pertrahi. Detrahe personã istã, abij ce fucos, tuũ ipsius pectus cõsule, reperies irã, ambitionẽ stultitiã huc pertraxisse, nõ necessitatẽ. Nisi forte hac fi ne necessitatẽ metiris, si nõ per omnia satisfiat animo. Ad populũ phaleras, deus fucis nõ deluditur. Atq̃ interea solẽnes agũtur supplicationes, magnis clamorib⁹ petitur pax, uociferant immani boatu, ut pacem nobis dones, te rogamus, audi nos. Nõne iure optimo deus istis respondeat, Quid me ridetis? Rogatis ut depellã, qd ipsi uobis accersitis uolẽtes. Deprecamini, cuius ipsi uobis estis autores. Si quælibet offensa bellũ parit, cui tãdem nõ est quod querat? Inter uxorẽ & maritũ incidunt, ad quæ sit conniuendũ, nisi malis dirimi beneuolentiã. Quod si quid eiusmodi sit ortũ inter principes, quid opus erat mox ad arma rapi? Sunt leges, sunt homines eruditi, sunt uenerãdi abbates, sunt reuerẽdi episcopi, quorũ salubri consilio tumultus rerum componi poterat. Cur nõ hos potius arbitros faciũt, quos haud

possint tam iniquos nanciſci, quin minore malo diſ-
ceſſuri ſint, q̃ ſi armis experiantur? Vix ulla tam
iniqua pax, quin bello uel æquiſſimo ſit potior. Prius
expẽde ſingula, quæ bellum uel poſtulat uel adducit, &
quantum lucri feceris intelliges. Summa Romani pon
tificis autoritas. Aſt cum gentes, cum principes impijs
bellis tumultuantur, id q̃ annos aliquot, ubi tum pon-
tificum autoritas, ubi poteſtas Chriſto proxima? Hic
certe erat expromenda, niſi ipſi ſimilibus tenerentur cu
piditatibus. Vocat pontifex ad bellum, paretur. Vocat
idem ad pacem, cur non obtemperatur itidem? Si pa-
cem malunt, cur Iulio bellandi autori tam alacriter
obeditum eſt, Leoni ad pacem & concordiam prouo
cãti, uix quiſq̃ obtẽperat? Si uero ſacroſancta eſt Ro-
mani pontificis autoritas, certe maxime ualere par eſt,
quoties ad id prouocat, quod unice docuit Chriſtus.
Cæterum quos Iulius ad bellum exitiale potuit exci-
tare, cum Leo ſanctiſſimus pontifex, non idem poſſit,
tot modis ad Chriſtianam concordiam prouocans, de-
darant ſeſe, eccleſiæ prætextu, ſuis ſeruiſſe cupiditati-
bus, ne quid dicam acerbius. Si ex animo tedet bello-
rum, dabo cõſilium, quo concordiam tueri poſſitis. So-
lida pax haud conſtat affinitatibus, haud fœderibus
hominum, ex quibus frequẽter exoriri bella uidemus.
Repurgãdi fontes ipſi, unde malum hoc ſcatet, praua
cupiditates tumultus iſtos pariunt. Et dum quiſq̃ ſuis
inſeruit

inſeruit affectibus, interim afflígitur Reſpublica, nec tamen aſſequitur hoc ipſum quiſq, quod malis rationibus affectat. Sapiãt principes, & populo ſapiant, non ſibi, ac uere ſapiant, ut maieſtatem ſuam, ut felicitatem, ut opes, ut ſplendorem his rebus metiantur, quæ uere magnos & excellẽtes faciunt. Sint eo animo erga Rem publicam, quo pater erga familiam. Ita ſe magnum existimet rex, ſi cũ optimis imperet, Ita felicem, ſi ſuos felices reddiderit, Ita ſublimem, ſi cũ maxime liberis imperet, Ita opulentum, ſi populum habeat opulentum, Ita florentem, ſi ciuitates perpetua pace florentes habeat. Atq; hũc principis animum imitentur proceres, ac magiſtratus, omnia Reipublicæ commodis metiãtur, & hac uia rectius ſuis conſuluerint commodis. Rex qui hoc ſit animo, num is facile commouebitur, ut pecuniã a ſuis extorqueat, quã Barbaro militi numeret? Suos ad famem adiget, ut impios aliquot duces ditet? Num is ſuorum uitam, tot periculis obiiciet? Nõ opinor. Hactenus exerceat imperium, ut meminerit ſe hominem imperare hominibus, liberũ liberis, poſtremo Chriſtianum Chriſtianis. Huic uiciſſim tantum deferat populus, quatenus ad publicam utilitatem conducit. Non aliud exiget bonus princeps, Mali uero cupiditates retũdet ciuium conſenſus, Abſit utrinq; priuati commodi ratio. Plurimũ honoris habeatur iis, qui bellum excluſerint, qui concordiam reſtituerint ingenio conſilioue

ſuo. Deniq; qui hoc modis omnibus moliatur, non ut maximam militum, ac machinarum uim cõparet, ſed ut ijs nõ ſit opus. Quod pulcherrimũ facinus, tot imperatorum unus Diocletianus animo cõcepiſſe legitur. Quod ſi bellũ uitari nõ poteſt, ita geratur, ut ſumma malorũ in eorũ capita recidat, qui belli dedere cauſas. Nũc principes tuti belligerãtur, ductores hinc creſcunt, maxime malorũ pars in agricolas, ac plebẽ effunditur, ad quod nec attinet bellũ, nec ipſi belli cauſam ullã dederũt. Vbi principis ſapientia, ſi hæc nõ perpendit? ubi principis animus, ſi hic leuiter ducit? Inuenienda ratio, qua fiat ne toties mutẽtur, ac uelut obambulẽt imperia quod omnis rerum nouatio tumultũ gignat, tumultus bellũ. Id facile fiat, ſi regũ liberi, intra ditionis fines elocentur, aut ſi quẽ libeat finitimis adiungere, ſpes omnibus ſucceſſionis præciſa eſto. Nec fas ſit principi ditionis portionẽ ullã uẽdere aut alienare, perinde quaſi priuata ſint prædia, liberæ ciuitates. Nã liberæ ſunt qbus rex imperat, Seruiũt quos tyrãnus premit. Nũc huiuſmodi matrimoniorũ uicibus fit, ut apud Hybernos natus, repente imperet Indis, aut qui modo Syris imperabat, ſubito rex ſit Britãniæ. Fitq; ut neutra regio principẽ habeat, dũ priorẽ relinquit, & a poſteriore nõ agnoſcit, nimirũ ignotus, alioq; mũdo natus. Atq; interim dũ illud parit, dũ euincit, dũ ſtabilit, alterum exhaurit proteritq;, nõnunq; amittit utrũq;, dũ utrũq; cõplecti ſtudet,

ſtudet,uix alteri adminiſtrãdo idoneꝰ,ſemel inter principes conueniat,quid quiſq; debeat adminiſtrare,ac ditionis fines,ſemel datos, nulla proferat aut cõtrahat affinitas,nulla cõuellant fœdera.ita ſuã quiſq; portionẽ enitetur q; poteſt ornatiſſimã reddere,dũ in unã oñe ſtudiũ intẽdet,hãc conabit rebus optimis locupletatã ſuis liberis relinquere.Atq; hoc ſane pacto futurũ eſt, ut ubiq; floreãt omnia.Cæterũ inter ſeſe,nõ affinitatibus,aut facticijs ſodalitatibus,ſed ſyncera puraq; amicitia copulentur,maximeq; ſimili cõmuniq; ſtudio bene merendi de rebus humanis.Principi uero ſuccedat, uel qui genere proximus,uel qui populi ſuffragijs maxime iudicabitur idoneus.Cæteris ſat ſit,inter honeſtos haberi proceres. Regium eſt neſcire priuatos affectus,& oia publicis cõmodis æſtimare.Ad hæc longinquas peregrinationes uitet princeps,imo pomœria regni nũq; trãſire uelit,memineritq; dicti lõgo ſæculorũ cõſenſu,probati, Frõs occipitio prior eſt. Locupletatũ ſe exiſtimet, nõ ſi quid alijs ademerit, ſed ſi ſua reddiderit meliora. Cũ de bello agitur,ne adhibeat in cõſiliũ iuuenes,quibus ideo bellũ placet,quod experti nõ ſunt quantũ habeat malorũ,neue eos,quibus expedit turbari publicã trãquillitatẽ,quiq; populi calamitatibus alũtur,ac ſaginãtur, Senes cordatos & integros accerſat,& quorũ pietas patriæ ſpectata ſit.Nec temere ad unius aut alterius libidinẽ bellũ moueat,quod ſemel cœptũ,haud facile fini-

le finitur. Res omniũ periculoſiſſima, nõ niſi totius populi cõſenſu ſuſcipiatur. Belli cauſæ ſtatim prædicẽdæ ſunt. Ad quædã conniuẽdũ, comitas comitatẽ inuitabit. Nõnũ cũ emẽda pax. Ea ſi ratiõe ſubduxeris, quid bellũ fuerit exhauſturũ, & quot ciues ab exitio ſerues, paruo empta uidebitur, etiamſi magno emeris. Quando præter ciuium tuorũ ſanguinem, plus erat bello impendendum. Ineas rationem, quantum malorum uitaris, quantum bonorum tuearis, & impendij nõ pœnitebit. Fungantur interim ſuo officio præſules, Sacerdotes uere ſint ſacerdotes. Monachi profeſſionis ſuæ meminerint. Theologi quod Chriſto dignum eſt, doceãt. Cõſpirẽt omneis aduerſus bellum, in hoc latrẽt omẽs. Pacem publice priuatimq; prædicẽt, efferant, inculcẽt. Tum ſi minus poſſint efficere, ne ferro decernatur, certe ne probent, ne interſint, ne rei uel tam ſceleratæ; uel certe tam ſuſpectæ, ipſis autoribus honos habeatur. Satis ſit in bello cæſis, in prophano ſepulchrum dari. Si qui boni ſunt in hoc genere, qui certe pauciſſimi ſunt, non ob hæc fraudabuntur ſuo præmio. Cæterum impij, quæ maxima turba eſt, minus ſibi placebunt, honore detracto. De his bellis loquor, quæ uulgo Chriſtiani cum Chriſtianis committũt. Nec enim idem ſentio de his, qui ſimplici pioq; ſtudio uim incurſantium Barbarorum depellunt, & ſuo periculo publicam tranquillitatem tuentur. Nũc trophæa ſanguine tincta eorum, pro

quorũ

quorum ſalute Chriſtus ſuum fudit ſanguinem, repo-
nuntur in templis, inter apoſtolorum, ac martyrum ſta-
tuas, quaſi poſthac pium ſit futurũ, non fieri martyres,
ſed facere. Abunde magnum erat hæc in foro, aut arma
rio quopiam repoſita ſeruari. in ſacras ædes, quas puriſ
ſimas eſſe decet, nihil recipi conuenit, quod ſanguine ſit
inquinatum. Sacerdotes deo ſacri, nuſq; adſint, niſi ad
dirimenda bella. In hæc ſi conſentiant, ſi eadem ubiq;
inculcent, plurimum habitura momẽti eſt. Quod ſi hic
fatalis eſt humani ingenij morbus, ut prorſus abſq;
bellis durare nequeat, quin potius malum hoc in Tur-
cas effunditur, tametſi præſtabat & hos doctrina, bene
factis, uitæq; innocentia, ad Chriſti religionem allicere,
q̃ armis adoriri. Attamen ſi bellum, ut diximus, omni
no uitari non poteſt, illud certe leuius ſit malum, q̃ ſic
impie Chriſtianos inter ſe cõmitti, collidiq;. Si mutua
charitas illos non adglutinat, certe cõiunget utcunq; cõ
munis hoſtis, & qualiſcunq; ſyncretiſmus erit, ut abſit
uera concordia. Poſtremo magna pars pacis eſt, ex ani-
mo uelle pacem. Quibus enim pax uere cordi eſt, hi
omnes pacis occaſiones arripiunt, quæ obſtant, aut ne-
gligunt, aut amoliuntur. permulta ferunt, dum tantum
bonũ ſit incolume. Nunc ipſi bellorum ſeminaria quæ-
runt, quod ad cõcordiam facit, eleuant, aut diſſimulant
etiam. quod ad bellum tendit, ultro exaggerant, exulce
rantq;. Pudet referre, ex cuiuſmodi nugis, quantas exci

tent tragœdias,& ex q̃ minuta ſcintillula,quæ rerũ tempeſtates exoriãtur. Tunc illud iniuriarum agmen uenit in mentẽ,& ſuum quiſq; malum ſibi exaggerat, At beneſactorum interim profunda obliuio,ut iureſ affecta ri bellum. Et ſæpe principum priuatum quiddam eſt, quod orbem ad arma cõpellit, At pluſq̃ publicum eſſe debet,ob quod bellũ ſuſcipiatur. Quin ubi nihil ſubeſt cauſæ,ipſi diſſidiorum cauſas ſibi fingũt, regionum uocabulis ad odiorum alimoniam abutentes,& hunc ſtultæ plebis errorem alunt magnates,& in ſuum abutuntur compendium,alunt ſacerdotes quidam. Anglus hoſtis eſt Gallo,nec ob aliud, niſi quod Gallus eſt. Scoto Britannus infenſus eſt,nec aliam ob rem,niſi quod Scotus eſt. Germanus cum Franco diſſidet, Hiſpanus cum utroq̃. O prauitatem, Diſiungit inane loci uocabulũ. Cur non potius tot res conciliant? Male uis Britannus Gallo,Cur nõ potius bene uis homo homini? Chriſtianus Chriſtiano? Cur res friuola plus apud iſtos poteſt, q̃ tot naturæ nexus? tot Chriſti uincula? Locus corpora dirimit,nõ animos. Separabat olim Rhenus Gallũ a Germano,at Rhenus nõ ſeparat Chriſtianũ a Chriſtiano. Pyrenei mõtes Hiſpanos ab Italis ſeiungunt,at ĩdẽ nõ dirimũt eccleſiæ cõmunionẽ. Mare dirimit Anglos a Gallis,at nõ dirimit religionis ſocietatẽ. Paulus Apoſtolus indignat audire inter Chriſtianos has uoces,Ego ſum Apollo, ego ſum Cephæ, ego ſum Pauli.

nec in

nec inpia cognomina ſinit ſecari Chriſtū oia conciliātē, & nos cōmune patriæ uocabulū grauē cauſam iudicamus, cur gens in gētis internicionē tēdat? Ne id quidē ſatis non nullorum animis bellorum auidis, praue datacꝫ opera diſſidiorum anſas quærunt, ipſam diuidunt Galliam, & ea uocabulis diſtrahunt, quæ nec maria, nec montes, nec uera regionum nomina diſtrahunt. E Gallis Germanos faciunt, ne uel nominis conſortio coaleſcat amicitia. Si in actionibus odioſis, uelut diuortij, nec litem facile recipit iudex, nec quamlibet admittit probationem, cur iſti in re omniū odioſiſſima quālibet friuolam cauſam admittunt? Quinpotius id quod res eſt, cogitāt, mundū hunc cōmunem eſſe patriā omniū, ſi patriæ titulus conciliat. ab ijſdem maioribus ortos omneis, ſi facie amicos ſanguinis affinitas. eccleſiā unā eſſe familiam, ex æquo cōmunem omnibus, ſi domus eadem copulat neceſſitudines. In hanc partem ingenioſos eſſe par eſt. Toleras quædā in ſocero, non ob aliud niſi quod ſocer eſt, & nihil toleras in eo, qui religionis conſortio frater eſt? Multa condonas generis propinquitati, & nihil cōdonas affinitati religionis? Certe nullum uinculum arctius alligat, cꝫ Chriſti ſodalitas. Cur id ſolum ob oculos obuerſatur, quod animum exulcerat? Si paci faues, ſic cogita potius, in hoc læſit, ſed ſæpe alias profuit, aut alieno impulſu læſit. Poſtremo, quēadmodum apud Homerum diſſidij cauſas, quod inter

Agamẽnonem & Achillẽ interceſſerat, in Aten deam reiiciunt, qui uocant ad cõcordiam. ita quæ excuſari nõ poſſunt, aliquando fatis imputẽtur, aut malo cuipiam ſi libet Genio, & in hæc odiũ ab ipſis hominibus tranſferatur. Cur magis ad perniciem ſuam ſapiunt, q̃ ad tuendam felicitatem? Cur ad malum, q̃ ad bonũ ſunt oculatiores? Qui paulo cordatiores ſunt, expendunt, conſyderant, circumſpiciunt, priuſq̃ priuatim quoq; negocium aggrediantur. Et clauſis oculis præcipites in bellum ipſi ſeſe coniiciunt, præſertim cum ſemel admiſſum, excludi non poſſit. quin e puſillo fit maximũ, ex uno plura, ex incruẽto cruentum. Maxime cum hæc procella, non unum aut alterum affligat, ſed uniuerſos pariter inuoluat. Quod ſi uulgus hæc parum expẽdit, certe principis & optimatum partes ſunt, hæc ſecum reputare. Sacerdotum eſt iſta rationibus omnibus inſulcire, uolentibus ac nolentibus ingerere. Hærebũt tandẽ ſi nuſq̃ non audiantur. Ad bellum geſtis? primũ inſpice, cuiuſmodi res ſit pax, cuiuſmodi bellum, quid illa bonorum, quid hoc malorũ ſecum uehat, atq̃ ita rationẽ ineas, num expediat pacẽ bello permutare. Si res quædam admirabilis eſt, regnum undiq; rebus optimis florens, bene conditis urbibus, bene cultis agris, optimis legibus, honeſtiſſimis diſciplinis, ſanctiſſimis moribus, cogita tecum, hæc felicitas mihi perturbanda eſt ſi bello. Cõtra ſi quando conſpexiſti ruinas urbium, dirutos

uicos,

uicos,exusta phana,desolatos agros,& id spectaculum miserandum ut est,uisum est,cogita hunc esse belli fructum. Si graue iudicas sceleratam conductitiorũ militum colluuiem in tuam regionem inducere, hos ciuiũ tuorum malo alere,his inseruire,his blandiri,immo horum arbitrio teipsum,ac tuam incolumitatem cõmittere,fac cogites hanc esse belli conditionem, si abominatis latrocinia, hæc docet bellum, si execraris paricidiũ, hoc in bello discitur. Nam qui uereatur unum occidere cõmotus,qui leui autoramento cõductus tot homines iugulat? Si præsentissima Reip.pestis est, legum neglectus,silent leges inter arma. Si fœdũ existimas stuprũ, incestum,& his turpiora,horum omniũ bellum magister est. Si fons omniũ malorum est impietas,& religionis neglectus,hæc belli procellis prorsus obruitur. Si iudicas pessimum esse Reipu.statum, cum plurimũ possunt,qui pessimi sunt,in bello regnant sceleratissimi, & quos in pace suffigas in crucem,horum in bellis primaria est opera. Quis enim melius per deuia ducet copias, cũ latro exercitatus? Quis fortius diripiet ædes,aut spoliabit templa,cũ parietũ perfossor,aut sacrilegus? Quis animosius feriet hostem,& hauriet ferro uitalia,cũ gladiator,aut paricida? Quis æque idoneus ad inijciẽdum ignẽ urbibus,aut machinis,cũ incẽdiarius? Quis æque contẽnet fluctus,mariscũ discrimina,ac pirata diutinis prædationibus exercitus? Vis palam cernere, cũ res sit

impia bellũ, animaduerte per quos geritur. Si pio principi nihil antiquius esse debet, & suorum incolumitas, huic bellum in primis inuisum sit, oportet. Si principis felicitas est imperare filiabus, pacem potissimũ amplecti debet. Si præcipue optandum bono principi, ut imperet & optimis, bellum detestetur oportet, unde scatet omnis impietatis sentina. Si suas opes esse putet quicquid ciues possident, bellum omnibus rationibus uitet. q d' ut felicissime cadat, certe facultates omniũ atterit, & quod honestis artibus partũ est, in imanes quosdã carnifices erogandum. Iam illud etiam atq; etiã perpendant, suam cuiq; blandiri causam, & suã cuiq; spem arridere, cum illa sæpenumero pessima sit, quæ commoto uideatur æquissima, & hæc nõ raro fallit. Sed finge causam iustissimã, finge exitum belli prosperrimũ, rationẽ fac in eas, omniũ incõmodorum quibus gestum est bellum, & cõmoditatum quas peperit uictoria, & uide nũ tanti fuerit uincere. Vix unq; uictoria cõtingit incruenta. Iã habes tuos humano sanguine pollutos. Ad hæc supputa morum, publicæq; disciplinæ iacturam, nullo compendio sarciendam. Exhauris tuũ fiscum, expilas populum, oneras bonos, ad facinus excitas improbos, neq; uero cõfecto bello, protinus & belli reliquiæ sopitæ sunt. Obsolescunt artes, intercluduntur negociatorũ cõmercia. Vt hostẽ includas, prius temetipsum a tot regionibus cogeris excludere. Ante bellum omnes finiti

mæ regiones

mæ regiones tuæ erãt, pax enim rerum cõmercijs facit omnia cõmunia. Vide quantã rẽ egeris, nũc uix tua eſt, quæ maxime tua eſt ditio. Vt oppidulũ excindas, quot machinis, quot tentorijs opus eſt? Imitatitiã urbem facias oportet, ut uerã euertas, at minoris aliud uerũ oppidũ extrui poterat. Ne liceat hoſti prodire ex oppido, tu exul a patria, ſub dio dormis. Minoris conſtaturum erat, ædificare noua mœnia, q̃ ædificata machinis demoliri. Vt ne computem hic, quod pecuniarum effluit inter exigentium, recipientium, ac ducum digitos, quæ ſane pars eſt non minima. Quod ſi horum ſingula ad uerum calculum reuoces, ni compereris decima impendiorum parte pacem redimi potuiſſe, patiar æquo animo me profligari undiq;. Sed parum excelſi animi tibi uideare, ſi quid remittas iniuriarum, immo nullum eſt certius argumentum humilis animi, minimeq; regij, q̃ ulciſci. Maieſtati tuæ non nihil decedere putas, ſi cum finitimo principe agens, & fortaſſe cognato, aut affini, fortaſſis alias bene de te merito, de tuo iure decedas aliquantulum. At quanto humilius deijcis maieſtatem tuam, dum barbaris cohortibus, & infimæ ſceleratorum feci, nunc̃ explendæ auro? Subinde litare cogeris, dum ad Cares uiliſſimos, ſimul ac nocentiſſimos blandus ac ſupplex mittis legatos, dum tuum ipſius caput, dum tuorum fortunas, illorum credis fidei, quibus nihil eſt neq; penſi, neq; ſancti. Quod ſiquid

ſiquid iniquitatis uidebitur habere pax, caue ſic cogi/
tes, hoc perdo, ſed tanti pacẽ emo. At dixerit argutior
aliquis, Facile donarim, ſi res ad me priuatim ptineat.
Princeps ſum, negocium publicum, uelim nolim, ago.
Non facile bellum ſuſcipiet, qui nihil niſi publicum ſpe
ctat. Atqui contra uidemus omneis belli cauſas ex his
rebus naſci, quæ nihil ad populũ pertineant. Vis hanc
aut illam ditionis partem uindicare? Quid iſtud ad po
puli negociũ? Vis ulciſci, qui filiæ renunciauit, quid hoc
ad Rempublicam? Hæc expendere, hæc perſpicere, ue/
re ſapientis, uereq; magni eſt principis. Quis unq; aut
latius imperauit, aut ſplẽdidius Octauio Auguſto? at
is cupiebat etiam deponere imperium, ſi quem uidiſſet
Reipu. magis ſalutarem principem. Merito laudata eſt
ab egregijs autoribus uox illa cuiuſdã Imperatoris, Pe
reant, inquit, filij mei, ſi quis alius melius ſit Reipu. con
ſulturus. Hos animos Reipub. præſtiterũt homines im
pij, quod ad Chriſti religionem attinet, & Chriſtiani
principes uſq; adeo uilem ducũt populum Chriſtianũ,
ut grauiſſimo orbis incendio priuatas ſuas cupiditates,
uel ulciſci uelint, uel explere? Iam audio quoſdã ita ter/
giuerſantes, ut negẽt ſe tutos eſſe poſſe, niſi uim impro/
borum acriter propellant. Cur igitur inter innumeros
Imperatores Rhomanos ſoli Antonini, pius & philo/
ſophus petiti nõ ſunt? Niſi quod nemo tutius regnat,
q; qui paratus eſt & deponere, utpote quod Reipu. ge
rat, nõ ſibi.

rat, non ſibi. Quod ſi nihil uos mouet, neq; naturæ ſen ſus, neq; pietatis reſpectus, neq; tanta calamitas, certe Chriſtiani nominis probrũ, animos ueſtros in concor/ diam rediget. Quota mundi portio tenetur a Chriſtia nis? Atq; hæc tamen eſt illa ciuitas in ædito monte ſita, ſpectaculũ facta deo & hominibus. At quid ſentire pu tandũ eſt, quid loqui, quæ probra in Chriſtum euome re Chriſtiani nominis hoſtes, ubi uident Chriſtianos ſic inter ſeſe concertare, leuioribus de cauſis, q̃ Ethnici, crudelius q̃ impij, machinis tetrioribus q̃ ipſi? Quo/ rum inuentum eſt bombarda? Nonne Chriſtianorũ? Et quo res ſit indignior, his induntur Apoſtolorũ no/ mina, inſculpũtur imagines. O crudelis irriſio. Paulus ille pacis hortator perpetuus, tartaream machinã tor/ quet in Chriſtianum? Si cupimus Turcas ad Chriſti re ligionem adducere, prius ipſi ſimus Chriſtiani. Nunq; hoc illi credent, ſi quod eſt, perſpiciant nuſq; magis ſæ/ uire, q̃ apud Chriſtianos, id qđ Chriſtus unũ omniũ maxime deteſtatus eſt. Et quod Homericus Ethnicus demiratur in Ethnicis, cum ſuauium etiam rerum ſatie/ tas ſit, ſomni, cibi, potus, choreæ, muſices, belli infelicis nullam eſſe ſatietatem. id apud eos ueriſſimum eſt, qui bus ipſum etiam belli uocabulum abominandum eſſe oportuit. Roma furioſa quondam illa bellatrix, tamen Iani ſui templum aliquoties uidit clauſum. Et qui con/

uenit apud uos nullas esse bellandi ferias? Quonã ore prædicabitis eis Christum pacis autorem, ipsi perpetuis dissidijs inter uos tumultuantes? Iam quos putatis animos addit Turcis uestra discordia? Nihil enim facilius cꝫ uincere dissidentes. Vultis illis esse formidabiles? Cõcordes estote. Cur ultro uobis & præsentis uitæ iucunditatem inuidetis, & a futura felicitate uultis excidere? Multis malis per se obnoxia est uita mortalium, magnã molestiæ partem adimet concordia, dum mutuis officijs alius alium, aut consolatur, aut éuuat. Si quid boni obtinget, id tum suauius, tum cõmunius redet concordia, dum amicus impartit amico, & beneolus beneuolo gratulatur. Quã friuola sunt, quãcꝫ mox peritura, pro quibus inter uos tumultus est. mors omnibus imminet, non minus regibus, cꝫ plebeijs. Quos tumultus ciet animalculum, mox fumi in morẽ euanitu rum? In foribus adest æternitas. Quorsum attinet, pro rebus istis umbraticis, perinde moliri, quasi uita hæc esset immortalis? O miseros, qui felicem illam piorum uitam non credunt, aut non sperant impudentes, qui sibi pollicẽtur, e bellis ad eam iter esse, cum illa nihil sit aliud, cꝫ ineffabilis quædam felicium animorum communio, cum iam ad plenum continget, quod Christus tam enixe rogauerat patrẽ cælestem, ut sic inter se iungerentur illi, quemadmodum ipse patri iunctus esset.

Ad hanc

Ad hanc ſummã concordiam qui poſſitis eſſe idonei, niſi eam interim pro uirili meditemini? Vt non ſubito ex ſpurco helluone fit angelus, ita non ſubito ex bellatore ſanguinario, martyrum ac diuorum ſocius. Eia ſatis iam, ſuperq; fuſum eſt Chriſtiani, ſi parum eſt, humani ſanguinis, ſatis in mutua debacchatum exitia, ſatis hactenus Furijs, Orcoq; litatũ, ſatis diu quæ Turcarum paſcat oculos, acta eſt fabula. Saltem aliquando poſt nimium diu toleratas bellorũ miſerias reſipiſcite. Quicquid hactenus inſanitum eſt, fatis imputetur. placeat Chriſtianis, quæ quondam prophanis placuit, ſuperiorum malorum obliuio. poſthac cõmunibus conſilijs in pacis ſtudiũ incumbite. Et ſic incumbite, ut non ſtuppeis, ſed ſolidis atq; adamantinis uinculis coeat, nunq; dirumpẽda. Vos appello principes, de quorum nutu potiſſimum pendent res mortalium, qui Chriſti principis imaginem inter mortales geritis, agnoſcite regis ueſtri uocem, ad pacem uocãtis. Exiſtimate totum orbem diutinis feſſum malis, hoc a uobis flagitare. Si quid cui dolet etiam, æquum eſt hoc publicæ omnium felicitati donare. Maius eſt negocium, q; ut leuibus cauſis debeat retardari. Appello uos ſacerdotes deo ſacri, hoc ſtudijs omnibus exprimite, quod deo gratiſſimũ eſſe ſcitis, hoc depellite, quod illi maxime inuiſum. Appello uos Theologi, pacis Euãgelium prædicate, hanc

ſemper populariḃus auribus occinite. Appello uos epi ſcopi, aliiq; dignitate eccleſiaſtica præminẽtes, ad pacẽ æternis uinculis aſtringẽdã ueſtra ualeat autoritas. Appello uos primates, & magiſtratꝰ, ut ſapiẽtiæ Regũ, ut pietati Põtificum ueſtra uoluntas ſit adiutrix. Vos appello promiſcue, quicũq; Chriſtiano nomine cenſemini, conſentientiḃus animis in hoc conſpirate. Hic oſtendite quantum ualeat aduerſus potentum Tyrannidẽ, multitudinis concordia. Huc pariter omnes omnia ſua conferant. Iungat æterna concordia, quos tam multis rebus coniunxit natura, pluribus Chriſtus. Communiḃus ſtudiis agant omnes, quod ad omnium ex æquo felicitatem pertinet. Huc inuitant omnia, primum ipſe naturæ ſenſus, atq; ipſa, ut ita dicam, humanitas. Deinde totius humanæ felicitatis princeps & autor Chriſtus. Ad hæc, tam multa pacis commoda, tot belli calamitates. Vocant huc ipſi principum animi, iam ue lut afflante deo, ad concordiam propenſi. En pacificus ille, placidusq; LEO, ſignum omnibus extulit, ad pacem inuitans, uereq; Chriſti uicarium agens. Si uere oues eſtis, ſequimini paſtorem. Si filij, audite patrẽ. Vocat huc ille nõ titulo tantum Chriſtianiſſimus Galliarum Rex Frãciſcus, qui pacem nec emere grauatur, nec uſq; ſuæ maieſtatis habet rationem, modo publicæ paci cõſulat. hoc denicq; uere ſplendidum ac regium eſſe docens,

cens, de genere humano q̃ optime mereri. Vocat huc dariſſimus princeps CAROLVS, incorruptæ indolis adoleſcens. Nec abhorret Cæſar MAXIMILIANVS, Nec deſtactat indytus Angliæ Rex Henricus. Tantorum principum exemplum, cæteros libẽter imitari par eſt. Maxima plebis pars bellum deteſtatur, pacẽ orat. Pauculi quidam modo, quorum impia felicitas a publica pendet infelicitate, bellum optant. Quorũ improbitas ut plus ualeat, q̃ bonorum omnium uoluntas, æquum ſit, nec ne, uos ipſi expẽdite. Videtis hactenus nihil actum fœderibus, nihil promotum affinitatibus, nihil ui, nihil ulciſcendo. Nunc contra periculum facite, quid poſſit placabilitas, quid beneficẽtia. Bellum e bello ſeritur, ultio trahit ultionem. Nunc gratia gratiam pariat, & beneficiũ beneficio innitetur, iſq̃ regalior uideatur, qui plus de ſuo iure conceſſerit. Non ſucceſſit quod humanis ſtudijs geſtum eſt, at fortunabit ipſe Chriſtus pia concilia, quæ ſe autore & auſpice uiderit ſuſcipi. Aderit dexter, aſpirabit, fauebitq̃ fauentibus ei rei, cui fauit ipſe plurimum, priuatos affectus publica uincat utilitas. Quãq̃ dum huic conſulitur, & ſua cuiq̃ fortuna melior reddetur, principibus regnum erit auguſtius, ſi pijs ac felicibus imperent, ut legibus regnent magis q̃ armis, proceribus maior ueriorq̃ dignitas, ſacerdotibus ocium tranquillius, populo quies uberior,

& ubertas quietior, Nomen Christianum formidabilius crucis hostibus. Deniq; singuli singulis, & omnes omnibus chari simul & iucūdi eritis, super omnia Christo grati, cui placuisse summa felicitas est.

DIXI.

DES. ERAS

MI ROTERODAMI, IN

GENERE CONSOLA

TORIO, DE MOR

TE DECLA-

MATIO.

ERASMVS ROTE

RODAMVS, HENRICO GLAREA NO SVO. S. D.

ANTE COMPLVRES annos, cum Senæ, ualetudinis cõfirmãdæ gratia, menſes aliquot cõmorarer, D. Guilielmum archiepiſcopũ, titulo diui Andreæ, feliciſſimæ indolis adoleſcẽtem, apud quem tum diuerſabar, uariis thematis, quas Græci μελέτας uocant, exercui. Ex his a me neglectis, neſcio quo caſu, ſeruatum hoc unum inter ſchedas reperi. Id hac lege ad te mitto, ut ſi nõ probas, abiicias quo meretur. Sin approbas, noſtro exemplo tuos item adoleſcentes hoc genus argumentis exerceas, atq; etiam, ſi uidetur, libellũ hunc ceteris lucubrationibus meis adiiciendum cures. Bene uale Glareane, Heluetiæ tuæ decus.

ERASMI ROTERO

DAMI, IN GENERE CONSOLATO RIO DECLAMATIO.

VAM ACERBVM VVL- Exordiū.
nus ex optimi pueri deceſ-
ſu pater acceperis, equidem
ex meo ipſius dolore facile
cōiecturā facio. Quare ue-
hementer ſim inhumanus,
ſi parentem in tam triſti ca
ſu lugere uetem, cū alienus
ipſe non queam nō lugere.
Impudens autē merito uidear, ſi tuo dolore parem me
deri, cum mihi ipſi medico ſit opus, ſicꝙ patri coner la-
chrymas abſtergere, cum ipſe lachrymarū nullum ad-
huc modum facere poſſim. Quanꝯ enim hoc fortu Tranſitus
næ telum, paternum pectus altius ferire debuit, tamen ad argu-
illud tibi præſtare ſolet ſingularis quædam ſapiētia, ut mētationē
omneis caſus humanos, nō ſolum forti & infracto, ue-
rumetiam alacri perferas animo. Proinde tibi conſtes Argumen
oportet, ut animi dolorem, omnino iuſtiſſimum (quis tatio.
enim neget?) ſi nōdum potes abiicere, certe premas, ac
modereris. Cur autem non etiam abiicias? uidelicet, ut
quod ab idiotis impetrat paucorum dierum ſpacium,

id a ſapiẽtiſſimo uiro impetret ratio. Nam quæ mater cula tam impotenter filij mortẽ luget, cui dies non ægri tudinem leniat primũ, deinde penitus etiam adimat? Nuſq; animo deijci, ſapiẽtis eſt. at in his caſibus, quib⁹ oẽs ex æquo, maximi pariter ac minimi ſum⁹ obnoxij, dolere immoderatius, extremæ uecordiæ mihi uidetur eſſe. Quis enim ignorat, niſi prorſus incogitans, hac ſe lege natum eſſe, ut quandocunq; uocarit deus, ſit prom nus hinc emigrandum? Itaq; qui mortem hominis de plorat, quæſo, quid aliud, q̃ ſe mortalem eſſe deſi[illegible] Aut cur potius mortem deplores, q̃ natiuitatem, cum utraq; iuxta ſecundum naturam ſit? Perinde ac ſiquis gratias agat, quod ad conuiuiũ ſit admiſſus, queratur autem ſeſe dimitti. Quod ſiquis uelut e ſublimi ſpecu la, uniuerſi mortalium generis conditionẽ, uitamq; con templet, non merito delicatus ſibi uideatur, ſi inter tot orbitatis exempla, inter tam denſa ſenum ac iuuenum funera, grauius diſcrutiet animo, perinde quaſi ſoli no uum aliquod, ac magnũ malũ acciderit, quaſiq; unus tanq; albæ, quod aiunt, gallinæ filius, extra publicam aleam ſtatui poſtulet. Quas ob res ſapiẽtiſſimi legum conditores, uti luctum aliquem parẽtum affectibus in dulgent, ne uidelicet a quibuſlibet ἀπάθειαμ illam exige re uideantur, a nonnullis etiam Stoicis damnatam, ita eum modicis ſane finibus circũſcripſerunt. Siue quod intelligerent, in id genus caſibus, qui cum omniũ ſunt

cõmunes,

cómunes, tum uero nõ fortunæ iniuria, sed ipso naturæ cursu atq; ordine inducuntur, breuem mœrorem suffi-cere, uel infirmioribus, utpote natura, uulnus quod in-flixit, lenìente, sensimq; cicatricem obducẽte. Siue quiá perpenderint, dolorem non solum inutilem esse ijs, qui bus impenditur, uerumetiam pernicioſum ijs, a quibus sumitur, grauẽ ac molestum amicis ac familiaribus, ui-tæq; socijs. Iam uero, siquis rem recta reputet uia, an non dementiæ species esse uidetur, ultro malum malo addere, & cum fati iacturã nulla ratione sarcire possis, tamen ultro tibi perniciem accersere? Perinde ut siquis ab hoste, nonnulla facultatũ parte spoliatus, quicquid reliquũ est, id omne iratus in mare deijciat, adq; eum modum fortunã suam deplorare sese prædicet. Quod si nos parum mouet Mimus ille nobilis, & quouis etiã philosopho dignus. Feras, non culpes, quod mutari nõ potest, certe Dauidis sapientissimi Regis exemplum pulcherrimũ in mentem ueniat. Cui simulatq; pueri, quem tenerrime diligebat, mors est nũciata, confestim solo erexit sese, puluerem abstersit, cilicium abiecit, de-inde lotus & unctus, uultu mutato, alacris ad epulas ac cessit. Id factum admirãtibus amicis, Quid est? inquit, cur me iam conficiã dolore? Nam antehac, utcũq; spes erat fieri posse, ut meo luctu flexus deus, infantẽ seruaret, nunc nullis ille lachrymis ad nos reuocari potest, Nos ad illum breui properabimus. Quis tam demẽs,

ut cuiq; supplex esse uelit, quem certo sciat precibus nō cōmoueri? At morte nihil inexorabilius, nihil surdius, nihil rigidius. Arte mansuescūt feræ, uel immanissimæ. Est quo frangatur marmor, est quo molleſcat adamas, nihil est quo mortem delinias. Ea nec formæ parcit, nec opibus, nec ætati, nec imperijs. Atq; ob idipsum æquiō re ferenda animo, uel quod ineuitabilis, uel quod tā ex æquo cōmunis omnibus. Iam uero quid ego tibi recen sere pergam tot Ethnicorū exempla, qui suorum interitum excelso infractoq; tulerint animo? A quibus animi fortitudine superari Christianos, nonne turpissimū uideatur? Nunc tibi succurrat nobilis illa, meritoq; literis omnium celebrata, Telamonis & Anaxagoræ uox, Sciebā me genuisse mortalē. Succurrat Pericles, Athenienſium dux, non tam eloquētia, q̄ animi fortitudine celebris, qui cum intra quatriduū duobus mirificis adolescentulis orbatus esset, solito uultu, atq; adeo coronatus, etiā in cōcione disseruit. Succurrat Xenophon ille Socrate præceptore dignus, Cui cū inter sacrificandū, mors filij esset nūciata, coronam modo deposuit, atq; eandē mox reposuit, simulatq; fortiter in acie cecidisse cognouit. Succurrat Dion Syracusanus, qui cū in amicorū cōsessu nō nihil agitaret, ac subito tumultu in ædibus coorto sciscitatus, quid esset rei, didicisset filiū de tegulis lapsum interisse, nihil cōmotus, iussit extincti corpus mulieribus rite sepeliendum tradi, sese quod instituerat.

tuerat, non omissurum. Hunc imitatus Demosthenes, amissa filia charissima, atq; unica, septimo ab eius obitu die coronatus, & cãdido uestitu ad populũ prodijt. Cuius facti, & fidem cõfirmauit, & illustrauit gloriam, Aeschynis inimici criminatio. Succurrat rex Antigonus, cui cum nunciatũ esset, filiũ in extraordinario conflictu concidisse, paulisper cõctatus, & intuens eos qui renunciarant, magno quidem animo, Sero, inquit, interisti Alcynonen (nam id erat filio nomen) qui tam temere in hostes te conieceris, neq; tuæ salutis, neq; meorum memor monitorũ. Quod si Romana te magis capiũt exempla, respice Puluillum Horatium, cui capitolium dedicanti, cum nũciatum esset, filiũ uita defunctũ esse, nec manũ a poste remouit, neq; uultum a religione ad priuatũ dolorem flexit. Respice Paulum Aemilium, qui intra septẽ dies duobus amissis filijs, progressus in cõcionem, ultro populo Romano gratulatus est, quod publicã fortunæ inuidiam, domestico luctu redemisset. Cogita Qu. Fabiũ Maximũ, qui cum filiũ consulare, & egregijs darũ gestis amisisset, consul in concionem prodijt, & encomiũ filij recitauit. Interea Catonem Censoriũ, cui cũ filius natu maior obisset, singulari ingenio, summa uirtute iuuenis, ad hæc prætor iam designatus, nihil tamen hoc casu cõmotus est, ut Reip. negocia segnius administraret. Occurrat Martius, cognomẽto Rex, Is cum filium summæ pietatis, magnæ spei,

ſpei,poſtremo unicum amiſiſſet, orbitatē ſuam adeo infracto tulit animo,ut ſtatim a rogo iuuenis,curiā peteret,ac ſenatum legis ferendæ cauſa euocaret. Occurrat L.Sulla,cui filij mors, nihil omnino acerrimā illius in hoſtes uirtutem contudit,nec effecit,ut falſo ſibi Felicis cognomētum uſurpaſſe uideretur. L.Bibulus poſtero ſtatim die,cū utrunq; filiū interfectum cognouit, ad ſolita officia proceſſit in publicum. Huius collega C.Cæſar,cum Britanniā peragraret,& filiæ mortem didiciſſet,tamē intra tertium diem imperatoria,obijt munera. M.Craſſus in Parthico bello,cum filij caput pilo præfixum conſpiceret, nam id hoſtes ludibrij cauſa propius accedentes oſtentabāt,cōuitijs etiā exaſperantes calamitatem,uſq; adeo non eſt animo cōſternatus, ut repente per omnes ordines equo circūuectus damaret, ſuum hoc malum priuatim, cæterū publicā Reipu. ſalutem in militum incolumitate ſitam eſſe. Atq; ut omittam exemplorum agmē, Gallos, Piſones, Scæuolas, Metellos, Scauros, Marcellos, Aufidios, Claudius Cæſar,cum eum amiſiſſet, quē & genuerat, & optauerat,ipſe tamē pro roſtris laudauit filium, in conſpectu poſito corpore,interiecto tantūmodo uelamēto,quod Pontificis oculos a funere arceret, & flente populo Romano,ſolus nō fleuit pater. Atq; ut hos quidem imitari pulchrū,ita turpiſſimū ſit,non præſtare uiros eum animū,quem fœminæ præſtiterūt. Cornelia duos filios

lios, T. Gracchum, & C. Gracchũ, & occisos uidit, & insepultos. At cosolantibus amicis, ac miserã dicentibus, Nunc ꝙ, inquit, nõ felicem me dicam, quæ Gracchos peperi. Sed quid nos hæc ex priscorum annalibus repetimus? Quasi uero nõ quotidiana uita, satis exemplorum suppeditet? Circunspice uicinos, circunspice cognatos & affines, quot reperies etiã mulierculas, quæ mortem liberorum moderate ferant? Intantum non opus est ad hãc rem, magnis philosophiæ præsidijs. Nam si quis modo secũ animo reputarit, ꝙ calamitosa sit hæc nostra omnis uita, quot periculis, quot morbis, quot casibus, quot curis, quot incõmodis, quot uitijs, quot iniurijs sit obnoxia, ꝙ exigua pars eius nobis abeat, non dicam cum uoluptate, sed non aliqua ægritudine contaminata, deinde ꝙ fugax etiam, ac præceps, propemodum etiam gratulabitur ijs, qui maturius eam reliquerint. Breuitatẽ grauiter expressit Euripides, qui uitam mortaliũ, dieculam unam appellat. Sed melius Phalereus Demetrius, Euripidem castigans, qui eam non potius temporis punctũ dixerit. Optime uero Pindarus, qui uitam hominum, umbræ somnium appellat. Res duas maxime nihili coniunxit, umbram & somniũ, ut plane ꝙ sit inanis hæc uita, demonstraret. Porro ꝙ eadem sit calamitosa, probe perspexisse uidentur antiqui Poetæ, qui mortaliũ gen⁹, nõ alio epitheto rectius insigniri posse iudicarũt, ꝙ si eos μοχθηρούς καὶ δειλούς, id est

calamitosos ac miseros cognominarent. Nam prima pars æui, quæ quidem optima putatur, sese nescit. Mediam protinus negociorũ tumultus, curæq; excipiunt, Extremã morbi ac senectus occupat; ut de felicissimis interim agamus. Quis igitur non optimo iure probet illam Sileni sententiam, optimum esse non nasci, proximũ q̃ocyssime aboleri? Quis nõ approbet Thracum institutũ, qui nascentes, luctu lamentisq; excipiunt, rursum exeuntes e uita, gaudio, gratulationbusq; prosequi solent? Quod si quis ipse sibi narret, quæ suis auditoribus solitus est Hegesias, is & suam mortẽ optabit potius, q̃ horresceț, & suorum obitum æquissimo feret animo. At obstrepit interim paternus dolor. Ante diem periit, periit adhuc ephebus, periit optimꝰ, ac singulari pietate filius, uitaq; lõgissima dignus. Queritur naturæ uices inuerti, quod filio pater, iuueni senex superstes sit. Sed obsecro te per deũ immortalem, Quid tandem appellas, ante diem? Quasi uero non unusquisq; uitæ dies & supremus esse possit. Alius inter materni latebras uteri, uix dum homo præfocatur, & inter fingentis adhuc naturæ manus intercidit. Alius dum nascit, Alius dum uagit, in cunis abripit. Alius in ipso statim æui flore, uix dum percepto uitæ sensu, perit. Ex tot hominum milibus, q̃ paucis datum est ad senectæ limẽ, quẽadmodum uocat Homerus, pertingere? Hac nimirum lege deus animũ in huius corpusculi præsidio constituit,

ſtituit,ut quocunq; die,quocunq; momento iuſſerit de cedere,protinus inde ſit exeundum. Neq; uero quiſq; ante diem euocari ſibi uidere poſſit,cum nulli ſit certus dies præſcriptus,ſed is demum legitimus eſt dies, quē cunq; imperator ille noſter ſupremum eſſe uoluerit. Nos ſi ſapimus, unumquēlibet perinde ut ſupremum operiemur. Quāq; in tāta uitæ breuitate,fugacitateq;, quātulum quæſo refert, paulo ſerius, an maturius exi/ maris? Neq; enim magis intereſſe uidetur, q; cum plu res ad capitis ſupplicium ducuntur, primus,tertius, an octauus feriaris,nihilominus mox feriēdus. Quid em̄ aliud ipſa uita,q; perpetuus quidā ad mortem curſus? Niſi quod commodius cum his agitur,qui a tam labo rioſa uitæ functione maturius dimittuntur. Verum ut amentis eſt,iniuſſu imperatoris e caſtris excedere, ita ſtulti atq; ingrati, miſſionē a duce celerius datam,nō li bēter amplecti,Maxime ſi iam nō ſine laude diſcedat, qui dimittitur, ſiq; ad præmiū,non ad ignominiā auo catur.Neq; enim conuenit æui ſpacium ſolſtitijs meti ri.Recte factis æſtimanda eſt ætas,ut is diu uixiſſe pu/ tetur,non qui plurimos annos ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης, ut inquit Homerus,terram preſſit,& numero addidit,ſed qui grauiter peracta uitæ fabula, honeſtam ſui memo/ riam poſteris reliquit. An quereris,quod ſtatim tibi ta lem filium dederit deus, qualem optaſſes poſt annos multos euadere? Quid quod neq; uſq;adeo præmatu

re defunctus est noster adolescens. Iam uigesimũ attigerat annum, qua quidem ætate, mea sentẽtia, optimũ est mori, quia uiuere dulcissimũ. Iam patriæ ciuem bonum, iam patri filium pium, iam æqualibus cõuictore iucũdum, deniq; superis bonam & integram mentem præstiterat. Decessit uitiorum ignarus, calamitatũ imperitus. Porro quid allatura fuerit uita lõgior, incertũ. Certe plerunq; fieri uidemus, ut posterior ætas, & grauioribus uitijs adolescentiæ puritatem inficiat, & pluribus calamitatibus iuuentutis felicitatem contaminet. His oñibus seu malis, seu periculis illum mors cita subduxit. Nũc deniq; tuto gloriari potes, te filium optimũ habuisse, uel habere magis. Sed habueris tantũ, nõ habeas etiam. Vtrum potius æquum est, discrutiari te qđ amiseris, an gaudere qui talem habueris? Vide ne parum grati sit animi, meminisse repetiti muneris, nõ meminisse dati. Magnum profecto munus, filius pius, sed ita datum, ut ad tempus fruereris, nõ ut perpetuo tuũ esset. Sic enim tecum consydera uir sapientissime, imo sic pariter cõsyderemus. Siquis princeps, summi precij, summæq; artis tabulam nobis dedisset utendã, utrum eã, quandocũq; collubitũ fuerit, reposcenti, sereno uultu reddemus, gratias insuper agentes, an tristes ad hũc modum cum eo expostulabimus? O te crudelẽ, cõq; precioso munere hos spoliasti, quantam uoluptatem nobis ademisti, cõq; cito rem tam egregiam nec opinãtibus eripuisti.

eripuisti. Nonne is optimo iure, tam ingratis querimonijs ad hunc respoderit modum? Hoccine præmij pro meo officio reporto? Ita ne nihil meministis, nisi hoc tantũ, quod bellissimã tabulã amisistis? Excidit animo, gratis & ultro cõmodasse me? uos tot iã dies, mea beneficentia pauisse oculos, animũ oblectasse? qd̃ dedi, beneficentiæ erat; qd̃ repoſco, meo iure facio. uobis aliqd ex me lucri fuit, iacturæ nihil fuit, nisi qd̃ uestro uitio id esse, ppriũ fingebatis, quod erat cõmodaticiũ. Proinde perire uobis uidetur, quod repetitur. Imo quo pretiosior, quo iucundior ea res fuit, quam utendam permisi, hoc magis atq; magis mihi debetis. Nec ante tẽpus repetitum uideri oportet, quod citra iniuriã poterat non cõmitti. Hæc ratio si nullo pacto refelli poterat, cogita quanto iustius natura, dolorem ac querelas nostras huiusmodi sermone possit reprehendere? Atq; his nimirum rationibus, dolorem nostrum leniri conueniebat, etiam si mors totum hominem tolleret, neq; quicq̃ nostri post funus supereſſet. Nũc si saltem hoc credimus, de quo nihil addubitauit Socrates ille Platonicus, uidelicet hominẽ ipsum animũ esse, corpus hoc nihil aliud esse, q̃ animi uel organũ, uel domicilium, aut ut uerius dicam, sepulchrũ & carcerem, unde cum emerserit, tum demum sui iuris esse, multoq; q̃ antea felicius uiuere, quid est quod mortem incusemus, quãdoquidem usq; adeo non perit ille qui moritur, ut tum deniq; nasci uideatur

deat potius. Et nobis animo frui licet, quod oculis non cernimus, nihilo secius q̃ amicis absentibus cogitatione frui solemus. Et haud scio, an aliquãto suauius, q̃ si eos coram oculis cõspiceremus, propterea quòd corporum conuictus, non raro nobis offensarum materiam consueuerit ministrare, & cõsuetudinis assiduitas, amicitiæ iucunditatem nõnihil imminuere. Eius rei si desyderas exemplum, an non sat argumẽto sunt Apostoli qui tum demum uere frui Christo, uereq; amare cœperũt, posteaq̃ illis corporea præsentia fuisset adempta? Sic est profecto bonorum amicitia, animorum nõ corporum cõiunctione constat. Qui uere amant, animos amant, nõ corpora. At animorum copulam, nulla uis, nulla temporum, nulla locorum intercapedo potest dirimere. Porro nimis q̃ puerile est, amicum iam periisse putare, simulatq; sub oculis esse desierit. Tu quoties libebit, filium tibi cogitatione, sermonibusq; præsentem reddes, ille uicissim tui meminerit, sentitq; penitus animi tui affectus, nonnunq̃ & in somnis occurrabit patri, & arcanis quibusdam animus utriusq; sese complectentur, & confabulabuntur. Quid autem prohibet, quo minus iam nunc imagineris cum illo te uiuere, qui cum paulo post es uicturus? Quantulum enim est hoc omne quod uiuimus? Sed hactenus ijs remediis sum usus, quibus cum Ethnico quolibet agere poteram. Nunc quid pietas, quid Christiana fides, a nobis

bis impetrare debeat, paucis consyderemus. Iam primum si maxime misera mors esset, tamẽ oportebat boni consulere, quod nulla uia corrigi poterat. Rursum si totum extingueret hominem, æquius tamen ferenda, quod tot huius uitæ calamitatibus finẽ imponat. Porro si animũ originis æthereæ, graui corporis ergastulo liberat, propemodũ etiam gratulandum ijs, qui e uita decesserint, & in felicem illam libertatẽ postliminio redierint. Nũc uero cum haud dubie pias animas ex huius uitæ procellis, ad immortalitatis portũ transmittat, ac ne pilum quidem hominis perimat, quippe corporibus quoq; ad eandem immortalitatẽ aliquando reuocandis, utrum quæso lugere, an magis gratulari conueniat ei, quẽ ex hoc turbulentissimo uitæ pelago, in tranquillam illam immortalitatis stationem, mors matura transuexerit? Age paulisper huius uitæ (si modo uita est appellanda) sordes, etumnas, pericula in unum congere, rursus e diuerso eius uitæ commoda, quæ pios hinc ereptos manẽt, compone, & facile uidebis, hoc homine nihil esse iniustius, qui summũ bonum, ad quod unum nati, conditiq; sumus, perinde quasi maximum malum deploret. Orbum te clamitas, cum filium cælo genueris, cuius ceu numinis cuiusdam memoriã, ut sacrosanctã uenerari possis, qui cælitus tui curam agens, res tuas ceu dexter aliquis deus, bene fortunare ualeat. Neq; enim ille, aut non sentit res mortaliũ, aut solitam

in patrem pietatem, una cum corpore depoſuit. Viuit profecto, mihi crede, uiuit ille, adeſtq; præſens nobis, & hoc ipſum noſtrum colloquiũ audit, ſentitq;, ac fortaſſis hunc ipſum luctũ noſtrũ ridet, ac damnat. Quod ni corporum horum moles obſiſteret, fortaſſis & audiremus eũ lachrymas noſtras huiuſmodi dictis increpãtem. Quid iſtuc eſt quod agitis? Quid ſenectutem ueſtram inutili, ne dicam amenti luctu conficitis? Quid iniquiſſimis querimonijs, fatum, fortunam, mortem in ius trahitis? An mihi ex iſtius uitæ malis exẽpto, & in hãc felicitatẽ euecto inuidetis? Sed bona uerba. Nõ inuidet nec paterna pietas, nec amicitiæ cãdor. Verũ qd aliud ſibi uult iſta comploratio? An lachrymis dignũ cenſetis, quod e ſeruitute in libertatem, de erumnis ad felicitatem, de caligine in lucem, de periculis in tutũ, de morte ad uitam, de morbis ad immortalitatem, de tot malis ad ſummũ bonum, de caducis ad æterna, de terrenis ad cæleſtia, denicq; quod ab hominũ colluuie ad angelorum contuberniũ ſum traductus? Iam appello ueſtros iſtos animos. Quæſo per ueſtrã in me pietatẽ. Si uobis eſſet in manu, me ad iſtã reuocare uitã, num eſſetis reuocaturi? At quo tandem flagitio tantũ odiũ cõmerui? Si reuocare nolitis, quorſum attinẽt iſtæ querelæ, nõ ſolum inutiles, ut dixi, uerũetiam impiæ? Porro niſi me immortalitas iamdudum omnis doloris expertem reddidiſſet, ego uiciſſim ueſtras iſtas lachry-

mas,

mas,alijs lachrymis deflerem,& tam craſſam animi ue/ ſtri caliginem cõmiſerarer.At noſtram ipſorum uicem ploramus,inquitis. Verum iſtuc ſane haud amãtium eſt,ſed ad ſeſe reſpicientiũ,& uel alieno incõmodo ſuis rebus cõſulere uolentium. Sed age,quid tandem iſtuc iacturæ eſt,quod mea mors uobis attulit,an quod con ſpectu meo frui non licet? Atqui nihilo ſecius, interim memoria noſtri frui licet,tanto quidem felicius, quãto tutius. Nam exiſtimate me malis omnibus præreptũ, quæcunq; in uita homini poſſunt accidere, & quorum magnam partem ueſtra uiuacitas experta eſt. Non eſt qui uobis obſequiũ exhibeat, ſed eſt qui apud deum Opt. Max. p ueſtra ſalute patronũ agat, ut ſedulum, ita & efficacem. Deniq; quantulum hoc momenti eſt, quod noſtram dirimet cõſuetudinem? Vos modò pro ueſtra uirili date operã,ut pie pacta uitæ fabula, mors dignos reperiat,qui huc traducamini. Hæc,inquã,ſi no bis loqueretur filius,nõne merito noſtri luctus nos pu deſceret? His ferme rationibus,animi mei uulnus leni/ re ſoleo,quæ tibi cõmunia facere uolui,nõ quod his re mediis magnopere egeres,ſed arbitratus ſum congrue re,ut qui cum mihi luctus eſſet cõmunis,cum eodem & conſolationem cõmunicarem. Cæterum ut quæ fuſius diſſerta ſunt,in epilogum contrahã, hoc pacto efferue ſcentem animi tui dolorem coercebis. Mortuus eſt fi/ lius, Genueras mortalẽ. Tãto bono priuatus ſum, Red

didiſti

didisti ei q gratis dederat. Grauis orbitas, Leuius ferendum, quod aliqua sarciri potest. Patrẽ destituit, Quid prodest flere, quod mutari non potest? Aut cur anxie deplores, quod tibi cum tot hominũ milibus cõmune est? Sed interitum filij non possum non flere, Quid uis potius q̃ perit, qui bene moritur. At accubuit imatura morte, Nulla mors non matura recte morienti. Ante diem uiuere desijt, Nullus cuiq̃ certus mortis dies. In ipso æui flore extinctus est, Tum optimũ est mori, cũ uiuere est suauissimũ. Obijt adolescens, Hoc pluribus uitæ malis subductus est. Optimũ amisi filium, Gaude quod talem habueris. Innocẽs e uita decessit, Nulla mors magis optanda, minusq̃ deplorãda. Sed interim filio frui nõ licet. At animo licet, & mox ipso totus toto frueris. Siquid nouisti rectius istis, cãdidus imperti. Si non, his utere mecum. Ac bene uale, quod quidem uult etiam ipse filius.

FINIS DECLAMATIONIS DE MORTE, AVTORE DES. ERASMO ROTERODAMO.

LVCIANI
SAMOSATENSIS

Saturnalia, 397
Cronosolon, id est, Saturnalium legum lator,
Epistolæ Saturnales,
De Luctu, 305
Abdicatus,
Icaromenippus seu Hypernephelus, 135
Toxaris siue Amicitia,
Alexander seu Pseudomantis,
Gallus seu Somnium,
Timon seu Misanthropus,
Pro Tyrannicida declamatio,
ERASMI declamatio, Lucianicæ respõdẽs,
De ijs qui mercede conducti degunt,
Dialogi XVIII.
Hercules Gallicus, 181
Eunuchus seu Pamphilus,
De Sacrificijs,
Conuiuium seu Lapithæ,
De Astrologia,

DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

EX POSTERIORI RECOGNITIONE, M. D. XVII.

ERASMVS ROTE-
RODAMVS, REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI, D. GVLIELMO ARCHIEPISCOPO CANTVARIENSI, TOTIVS ANGLIAE PRIMATI, S. D.

MITTO AD TE Dialogos aliquot Luciani, partim nuper à me traductos, partim recognitos. Nugas, inquis, mittis. Nugas sane, sed litera tas, nimirum ut rideas, si tamẽ unq̃ ridere potes, homo tot curis districtus, tot negociorũ fluctibus obrutus. Sed cui potius mittã, quicquid fuerit illud, seu ludicrũ, seu seriũ, qd meæ Camœnæ pduxerint, q̃ tibi unico meo Mecœnati? qui solus & addis animũ Erasmo, & alis ingeniũ, & ocium suppeditas, & omnas studia. Bene uale. Londini, tertio Calendas Maias. Anno Millesimo Quingentesimo Duodecimo.

SATVRNALIA

LVCIANI, DES. ERASMO ROTERO DAMO INTERPRETE.

Perſonæ SACERDOS & SATVRNVS.

SACERDOS.

IC MIHI Saturne, quando tu quidem hoc tempore regnare uideris, tibiq; & ſacrificatum, & litatum eſt à nobis, quid potiſſimum abs te p immolatis hoſtijs poſtulare debeam, quod poſtulatum feram? SATVR. Iſtud quidem teipſum perpẽdere oportuit, quid tibi foret optãdum, niſi qui princeps ſit, eundem & uatem eſſe uis, ut norit, quid maxime collubitum ſit animo tuo petere. Cæterum ego, quantum facultas feret, non abnuã uotis tuis. SACER. Quin iſtud iam olim mihi perpenſum eſt, deſydero enim uulgaria iſta, ac paſſim obuia, uidelicet opes, multam auri uim, utq; uiris imperem, utq; multa poſſideam mãcipia, ueſtes ſplendidas ac delicatas, tum argentum & ebur, breuiter, ſiquid eſt præterea rerum precioſarũ. Hæc igitur mihi da optime Saturne, ut & ipſe nõnihil emolumen

ti ex tuo ſententiam imperio, neue ſolus per omnẽ uitam earum rerũ ſim expers. SATVR. Illud uide. Iam poſtulas, quod non eſt meæ poteſtatis, neq; enim mearũ partiũ eſt iſta diſtribuere. Quare ne grauiter feras, ſi quæ petis, nõ aſſequeris. Quin magis iſta a Ioue poſtulato, quũ ad eum imperij uices redierint, id quod breui futurum eſt. Nam ipſe præſcriptis conditionibus, rerum administrationem ab illo ſuſcipio. Eſt aũt uniuerſum imperium meũ, ſeptem duntaxat dierum, quorũ ſi ius ceſſerit, illico priuatus reddor, ac uelut unuſquiſlibet de plebeia multitudine. Nec tamẽ in his ipſis ſeptẽ diebꝰ ſeriũ quippiã, aut publicũ tractare mihi pmiſſum eſt. Verum potare, inebriari, uociferari, ludere, certare teſſeris, creare reges, famulos in cõuiuium adhibere, canere nudum, laſciuo corporis motu ſaltitare, nõnunq; & in gelidam aquam dare præcipitem, facie fuligine oblita. Hæc uti faciam, permiſſum eſt. Cæterũ magna illa, puta diuitias & aurum, Iupiter ipſe dilargitur, quibus illi uiſum fuerit. SACER. Imo ne ille quidem Saturne admodum facile, ac lubẽs id facit, adeo ut me iam uox defecerit, magno clamore hæc ab illo flagitãtem. At is nihil prorſus audit, uerum ægidem obuibrans, ac fulmen intentans, toruũq; obtuens, pauefacit inſtantes. Quod ſiquando etiam annuerit alicui, diuitẽq; reddiderit, mirum q̃ id nullo delectu facit, ut aliquoties præteritis pbis, ac ſapientibus uiris, ſceleratis ac ſtultis hominibus opes

opes offundat,uerberonib⁹atq; effœminatis,cuiuſmo di ſunt iſti plerique. Quanq; equidem cupio cognoſcere, quænã ſint iſta tuæ poteſtati pmiſſa. SATVR. Haud quaq; pãrua,neq; omnino contẽnenda,ſiquis uniuerſi imperij uim expendat,niſi forte tibi paruũ eſſe uidetur,ut in teſſerarum ludo uincas, cum q; cæteris alea in unionem uoluatur,tibi ſenionem ſemper in ſummo latere oſtẽdat. Nam hinc ſibi plerique uictum parant,uel ad ſaturitatem uſq;, quibus propitia ac ſecunda aſpirarit teſſera. Rurſum alij nudi enatarũt,naue eliſa,fracta ad tam minutum ſcopulum,puta aleam. Adde his, potando eq; maxime hilareſcere,ac modulatius alio uideri canere in conuiuio. Præterea reliquis miniſtris in aquã præcipitatis(nam ea pœna eſt parum dextre miniſtranti)te & uictorem pronunciari,atq; ei quem uiceris,præmia præripere. Vides nimirũ q; ingens ſit bonũ. Quẽ admodum & illud, quũ talo uictor ſolus omnibus rex præficeris,ut non ſolum ipſe nõ feras ulla ridicula imperata,uerumetiam ipſe poſſis alijs imperare,huic ut turpe quiddã de ſeipſo uociferetur,illi ut ſaltet nudus,utq; ſublata in humeros tibicina,ter domũ obambulet. An non hæc quoq; munificentiæ meæ non exiguæ ſunt argumenta? Quod ſi cauſaberis regnum hoc nec uerum eſſe,nec ſtabile,inſcite feceris,quũ uideas meipſum,qui iſta dilargior,exigui temporis imperium tenere. Ex his igitur quæ meæ facultatis eſt præſtare, Nẽpe de taxil-

lis,de regnãdo,de canendo,déq; reliquis,quæ modo re
cẽſui,audacter quæ uoles petito,nihil ueritus,ne te ægi
de aut fulmine territem. SACER. Atqui iſtis nihil mi/
hi eſt opus Titanũ optime. Tu tamẽ illud mihi reſpõ-
deas uelim,quod maxime cupiebã cognoſcere. Quod
ſi mihi dixeris,ſatis magnã gratiam pro ſacro perſolue
ris,quin & in reliquũ tempus quæ debueris,condono.
SATVR. Roga modo,equidẽ reſpondebo,ſi forte qd
rogaris ſciero. SACER. Illud in primis. Num uera ſunt
iſta,quæ de te audimus? Quemadmodũ deuoraris li-
beros tibi ex Rhea natos, utq; clam illa, ſubducto Io-
ue,ſaxum infantis loco ſuppoſitum,tibi deuorandum
tradiderit. Deinde puer adultus,te regno expulerit,bel
lo ſuperatum,mox arreptum in tartarum præcipitarit,
uinculis iniectis,tum tibi,tum omnibus copijs auxilia-
ribus,quæ tecũ in acie ſteterant. SATVR. Quid dixti?
Niſi feſtum celebraremus,eſſetq; licitum inebriari,atq;
in dominos impune conuitia iacere, intelligeres profe/
cto mihi permiſſum eſſe iraſci,qui quidẽ iſtiuſmodi ro
ges,nihil reueritus adeo canũ ac ſenem deũ. SACER.
At ego hæc Saturne, non ex meipſo dico, Quin & He
ſiodus,& Homerus,nolo emẽ dicere,reliqui propè mor
tales omnes eadem de te credũt. SATVR. An tu putas
uel paſtorem illum,uel hũc ampulloſum, uere quippiã
de me ſciſſe? Rem ad hunc conſydera modum. Eſt ne
quiſq; homo,nõ dicam deus,adeo durus, ut poſſit ipſe

uolens

uolēs ſuos deuorare liberos? niſi ſiquis eſſet Thyeſtes, qui ab impio circūuentus fratre comederet. Sed frugi eſſe qui poſſit, qui fiat, ut ignoret ſeſe ſaxum edere uice pueri? Ni forte dentibus ſit huiuſmodi, ut dolere non queant. Imo neq; bello conflixímus, neq; Iuppiter per uim imperium occupauit, ſed ego illi uolens & ultro rerum adminiſtrationem tradidi, ceſſiq;. Porrò neq; uinctū eſſe me, neq; in tartaro eſſe, uel ipſe uides opinor, niſi prorſus oculis captus es, quemadmodū Homerus. SACER. Sed quid tibi accidit Saturne, ut imperiū deponeres? SATVR. Ego tibi dicā. In ſumma, ſenex iam & podagroſus quū eſſem ob ætatem (unde etiā factū eſt, ut plerique mihi compedes eſſe finxerint) impar erā uiribus ad tam multa huius ætatis facinora punienda, nam erat aſſidue mihi ſurſum ac deorſum curſitādum obarmato fulmine, quo ſacrilegos, piuros, ac raptores exurerem. Eratq; negocium plenū laboris, quodq; iuuenem deſyderaret. Itaq; mihi cōſulens, Ioui locum dedi. Quāq; & alioqui recte facturus mihi uidebar, ſi partitus filijs (nam erant) imperiū, ipſe plerāq; uitam cum uiuijs per ocium traducerem, nihil neceſſe habēs, neq; uota facientibus operam dare, nec ab ijs qui contraria petūt, moleſtia affici, neq; tonare, neq; fulminare, neq; grandinem aliquoties immittere. Sed ſenilem hanc, ac iucundiſſimā dego uitam, meracius bibens nectar, atq; interim cum Iapeto, reliquiſq; æqualibus dijs confabulans.

lans. At regnat quidem ille mille districtus negocijs, nisi quod hos pauculos quos dixi dies, mihi uisum est excipere, in quibus recipio principatū, ut mortalib⁹ in memoriam reducam, cuiusmodi fuerit me regnante uita, quū citra sementem, citráq; arationē cuncta illis prouenirent. Haud tum quidē aristæ, sed panis paratus, carnes apparatæ, ac uinū fluminū instar fluebat, tum fontes mellis, lactisq;, propterea quod mortales omnes probi essent, & aurei. Hæc, inquā, mihi causa fuit, cur exigui temporis imperium geram, atq; ob id undiq; plausus, cantiones, lusus, æqualitas omnibus seruis, æque ac liberis, neq; enim me regnāte quisq; erat seruus. SACER. At ego Saturne cōiecturam istam ad seruos, & eos qui boias terūt, referebam, quasi ob eam causam tibi fabula tribueret erga hos humanitatem, quod memor teipsum aliquādo seruitutē seruisse, ac gestasse compedes, eos magnificaceres, qui simili essent fortuna. SATVR. Nū tu desines istiusmodi nugari nugas? SACER. Bene mones, itaq; desino. Quin illud etiā mihi respondē, talis ludere, in usu fuit tui quoq; sæculi mortalibus? SATVR. Erat sane. At non depositis talentis, ac decem nummū milibus, quemadmodū uos facitis, uerum ut plurimo nucibus, ne uidelicet discrutiaretur qui uictus esset, neue semper ploraret sese unum omniū nō habere quod ederet. SACER. Et recte quidē illi. Nam quo tandem præmio certassent ipsi talis, quū ipsi toti essent aurei?

Suspicor scribendū παιδοτρίβας p παιδοτρίβαις. Eāq; lectionem nos secuti sumus.

aurei? Itaq; te loquẽte, tale quidem mihi uenit in mentem, ſiquis unũ aliquem ex aureis illis uiris, in hanc noſtram ætatem adductũ uulgo offenderet, quid illi tandem euenſret? Nẽpe miſerũ (ſat ſcio) diſcerperẽt, haud aliter incurſantes, q̃ in Pẽtheum Mænades, aut in Orpheũ fœminæ Thraciæ, aut in Acteonẽ canes, interq; ſeſe decertarent, quãtam quiſq; maximã poſſet portionem auferre. ut qui ne in feſto celebrãdo, à lucri ſtudio temperent, quin ipſo etiam feſto, ad lucri abuuntur incremẽtum. Itaq; alij quidem tibi primitias immolant, amicos in cõuiuio deprædantes. Alij uero tibi cõuitiantur, cũ nihil ad rem pertineat, tum ipſas cõminuũt teſſeras, perinde quaſi illis ſit imputãdum, quod illi ſuapte ſponte faciunt. Sed dic mihi & illud, quid tandem cauſæ fuit, ut deus uſq; adeo imbecillis, ac ſenex, tẽpus inamœniſſimum delegeris, cum iam nix omnia occupat, plurimus ſæuit Boreas, cumq; nihil nõ gelu cõcretum eſt, arent arbores nudæ deciſſis frondibus, ſqualẽt, horrentq; uacua floribus prata, cũ incurui, cõtractiq; mortales, perinde quaſi extremo confecti ſenio, ad focũ ſe me deſedent, interea tu feſtũ diem agis? neq; enim accõmodum ſeni tempus, neq; ſatis idoneũ genio indulgentibus. SATVR. Sed heus tu permulta quidẽ à me ſciſcitaris, cum potare iam oporteat. Itaq; nõ exiguam temporis portionẽ tuis rogationibus mihi de feſto peridiſti, dum iſta mecum philoſopharis, nõ admodum

ad rem pertinentia, quare nunc iſtis tandē omiſſis, con uiuiū agitemus, plaudamus, ac liberā agamus uitam. Deinde priſco more depoſitis nucibus, ludamus teſſeris, ac reges ſuffragijs creemus, ipſiſq; ultro ꝑareamus. Siquidē ad eum modum effecerimus, ut uerum uidea tur prouerbiū, qd̄ dicunt, ſenes repueraſcere. SACER. Imo cui iſta quæ dicis, non probantur Saturne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cū ſitit. Itaq; bibāmus, quan doquidem ut primo colloquio ſatis à te reſponſum eſt. Proinde uideor mihi recte facturus, ſi noſtram hanc cō fabulationem, & quæ ipſe interrogarim, & quæ tu pro pitius reſponderis, literis prodita, tradam amicis legen da, ſiqui ſunt digni, qui tua dicta accipiant.

CRONOSOLON, id eſt, SATVRNALIVM LE GVM LATOR, ERASMO INTERPRETE.

HAEC AIT Cronoſolon Sacrificus, & idem uates Saturni, earumq; legū cō ditor, quæ quidē ad feſtum pertinēt. Quid paupes facere oporteat, id alio miſſo libro illis ipſis ꝓſcripſi. Neq; du bito quin eas leges ſeruent, alioqui obnoxij futuri pœ nis, quæ grauiſſimæ decretæ ſunt in eos, q minus parue rint. Vos autem diuites, uidete ne hæc mādata præter grediamini, neq; negligatis. Nam ſiquis ſecus fecerit, is ſciat ſe non me neglecturum legis latorem, ſed ipſum potius

potius Saturnum, qui me condendis festi sui legibus delegit. Haud ille quidem in somnis uisus, sed nuper cum uigilante palàm congressus. Erat autem neq; compedibus unctus, neq; situ obsitus, qualem eum pictores fingunt, exemplar à delyris poetis mutuati, uerum falcem quidem tenebat peracutam. Cætera uero & hilaris erat, & ualidus, regióq; apparatu. Atq; hac quidē specie mihi uisus est. Cæterū quæ locutus est, planè diuina sunt, & in his hæc digna, quæ uobis prius exponā. Nam ubi me uidit animo mœstū inambulātem, mox intellexit, quippe deus, quænā esset molestiæ causa, uidelicet grauiter me ferre paupertatē, ut qui nō pro temporis ratione unicam uestem habere, cum iam esset gelu, multusq; flaret Boreas, glacies ac nix, aduersus quæ ego minime cōmunitus eram. Multo magis aūt, quod cum festum instaret iam proxime, reliquos uidere apparantes, quæ ad uictimas, quæq; ad conuiuia requirebantur, mihi uero ipsi res nō admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aureq; prehensa, ac uellicata, Nam hac specie sese mihi consueuit ostendere, Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An non æquū inquam here? Cum impios ac sceleſtos homines opibus supfluere, & solos delitijs frui uideam, ipse uero, mecū q; complures alij docti, cū inopia, summáq; rerū penuria uitam degimus? Ne tu quidē here, curas his rebus finē imponere, & ad æquali

tatem reuocare. Tum ille, Cætera quidem, inquit, haud facile fuerit innouare, quæ uobis à Clothone, reliquisq; Parcis accidunt. Porrò paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit aũt hæc corrigendi ratio. Abi Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostendens quid obseruãdum sit in festo, uti ne diuites inter sese festum celebrent, sed uobis sua bona impertiant. At non noui, inquam, leges cõscribere. Quin ego, inquit, docebo te. Moxq; ingressus, ordine me docuit. Deinde cũ cuncta perdidicissem, Et illud, inquit, illis dicito, nisi seruarint hæc, tum ego ꝓfecto sine causa falcẽ hãc acutã circũfero. Alioqui ridiculus sim, si cũ patrem Cælũ execuerim, non item castraro diuites istos, quicunq; leges meas uiolauerint, ut iam euirati, Cybeli matri sese adiungant cũ tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare recte facietis, si leges nõ prætergredimini. Lex prima. Ne quis quid intra festi tempus agito, neq; publicum, neq; priuatũ, nisi quæ ad lusum, ad uoluptatem, animiq; oblectationẽ pertinebunt. Opsoniorũ & bellariorũ artifices soli in opere sunto. Aequalitas oñibus esto, seruis, liberis, pauperibus, diuitibus. Irasci, indignari, minariue ne cui liceat. Rationem exigere ab ijs, qui res curant Saturnalitias, ne id quidem fas esto. Ne quis argentum, uestemue expendito, neue inscribito solennitatis tempore, ne quis exerceatur, neue literis operam dato, aut recitato, nisi si quæ sint urbana.

urbana, lepidaq; quæ dicacitatem resipiant, ac iocum.

Lex secunda. Multo ante festum diuites, singulorum amicorũ nomina in tabella scribũto. Porrò pecuniam paratam habẽto, ad decimã partem annuorũ fructuũ. Præterea quicquid illis supersit uestiũ, & quicquid est cultus pinguioris, cq; ut ipsis cõueniat. Ad hæc argẽteorum uim nõ modicam. Atq; hæc quidem in promptu sunto. Cæterum ante solennitatẽ Scobinam circũagunto, atq; ex ædibus ejiciũto sordes, auaritiã & quæstum, & si quæ id genus alia sunt plerisq; diuitũ domestica. Deinde ubi domũ perpurgarint, tum rem diuinam faciunto, Ioui diuitiarũ largitori, ac Mercurio munifico, atq; Apollini magna donanti. Deinde circa uesperam tabulam illam, amicorũ nomina tenentem relegunto. Distributis aũt pro cuiusq; dignitate muneribus, ante solis occasum amicis mittunto. Porrò qui deferant, ne plures tribus, quatuorue sunto, atq; hi certissima ex famulis fide, iamq; natu grandes. Ascribatur autẽ in literis, & quid mittat, & quantũ, ut ne utriq; suspectos habere possint eos, qui perferunt. Atq; ipsi ministri unico quisq; calice epoto, domum recurrunto, neq; præterea quicq; ab eis postulanto. Doctis omnia dupla mittuntor. Nam hos æquũ est geminã accipere portionem. De muneribus cq; modestissime simul, & cq; paucissima uerba fiunto, neq; graue quicq; in literis quisq; ascribito, nec odiose laudato quæ mittuntur. Diuiti diues ne

quid mittito. Neq; locuples Saturnalibus æquali ſorte quẽpiam cõuiuio accipito. Ne quid eorum quæ in hoc deprompta fuerint, ut mittant, ſeruanto. Neue cui muneris pœnitentia ſubito. Quod ſiquis anno ſuperiore peregre fuit, eáq; cauſa munerum expers fuit, & illa accipito. Quinetiã tenuibus amicis æs alienum diuites condonãto, atq; etiam conductarũ ædium precium, ſiqui forte & hoc debent, neq; ſunt ſoluẽdo. In ſumma uero, multo ante illud illis eſto curæ, ut cognoſcãt, qua re maxime ſit opus. Rurſum qui accipiũt, ne de miſſis donis ut exiguis queruntor, & quicquid mittetur, qualecunq; fuerit, id magnũ ducũto. Vini cadus, aut lepus, aut pinguis auis, inter munera Saturnalitia ne habẽtor. Neue Saturnalia dona in riſum uertunto. Remittito uiciſſim diuiti pauper. Si doctus eſt, libellum aliquem ueterem, aut ſiquid ipſe conſcripſit, quod fauſti ſit ominis, & cõuiuijs accõmodum, qualecunq; potuerit. Atq; id diues læto admodum, hilaricq; uultu accipito. Acceptũ protinus plegito. Quod ſi recuſarit, reieceritue, ſciat ſeſe ijs, quæ de falce minatus ſum, obnoxium eſſe, etiam ſi miſerit, quicquid alioqui mittendũ erat, porrò reliqui, coronas alij, alij turis fruſtula mittunto. Quod ſi pauper, aut ueſtem, aut argentum, aut aurum, ſupra facultatem diuiti miſerit, id quidem, quod miſſum fuerit, publicũ eſto, conflatumq; in Saturni theſaurũ infertor. Ipſe uero pauper poſtridie plagas a diuite, manib⁹ ferulæ ſup

poſitis

positis accipito, non pauciores quinquaginta supra du centas. Leges cōuiuiales. Lauandū est, ubi linea sex erit pedum. Ante lauandū, nucibus ac talis lusitādum. Vbicunq; casus cuiq; locum dederit, ibi accumbito. Di gnitas, aut genus, aut diuitiæ, parū momenti habento, ut prius alicui ministretur. Eodē de uino omnes bibun to. Neq; prosit diuiti, si causeur uel stomachi, uel capi/ tis dolore, ut ideo bibat de meliore. Carnium oīibus æqua portio. Ministri ne cui qd fauore danto, neq; con tantor, neq; prætermittunto, donec ipsis uisum fuerit, quæ tollenda erūt. Neq; huic quidem magna, illi uero perexigua apponūto. Neue huic coxa suis, illi maxilla apponitor, sed in omnibus æqualitas esto. Pocillator, acutis oculis unumquēq; obseruato, minus tamē herū. Acutius etiam exaudito. Calices omnis generis sunto. Ad potandū inuitare, siquis uoluerit, ius esto. Omnes omnibus præbibunto, si libeat, ubi præbiberit dives. Neq; quisq; bibere cōpellitor, si nō possit. In conuiuiū ne quis uel saltatorē, uel citharœdū inducito. Eum qui nup discere cœperit, inducnedi ius esto, siquis uoluerit. Dicteriorū is modus esto, ut ne quis usq; lædat. Pro nucibus ludunto talis. Siquis deposita pecunia talis lu serit, in posterū usq; diem ieiunato. Et maneto quisq;, & abito cum uoluerit. Porrò cum dives famulos suos conuiuio accipiet, tum amici quoq; unà cum ipso mini stranto. Leges hasce singuli diuites, æreæ colūnæ inscri/

ptas

ptas,in aulæ meditullio habẽto,ac legũto. Atq; id quidem ſciendum eſt,quoad ea columna manebit,neq; fames,neq; peſtilentia,neq; incendium,neq; quicq; aliud qui moleſtum,in illorum domũ ſubibit. Quod ſiquando (id quod dij prohibeant)tollatur,abominãda ſunt, quæ illis tum euentura.

EPISTOLAE SATVRNALES. c

Ego Saturno Salutem.

 QVIDEM ET antea tibi ſcripſi,ſignificans quonam in ſtatu eſſem, & quẽ admodum ob inopiam mihi periculũ eſſet,ne ſolus omniũ, expers relinquerer ſolennitatis,quã indixiſti. Addidi & illud (nã nemini) iniquiſſimũ eſſe,ſi noſtrum alij opibus ac delitijs ſuperfluerẽt, nihil ex ſuis facultatibus impertiẽtes pauperioribus, alij rurſum fame contabeſcerent,atq; id quidẽ inſtantibus Saturnalibus. Verum quoniam tum ad meas literas nihil reſpondiſti,operæpreciũ exiſtimaui, te denuo ijſdẽ de rebus cõmonefacere. Tuũ erat optime Saturne,ſublata hac rerũ inæqualitate, bonisq; in medio depoſitis, poſtea celebrandum feſtum edicere. Nam uti nunc res habent,formica camelus,quemadmodũ aiunt prouerbio. Quin magis tragœdiæ hiſtrionem animo cõcipe, qui altero pede prælatis cothurnis ſublimis inſiſtat,cuiuſmodi

iusmodi sunt Tragica calceamenta, altero uero sit incal ceatus. Is si ad hunc modū instructus ingrediat, uides necessario futurū, ut nunc excelsus sit, nūc humilis, prout hunc, aut illum pedem uicissim promouerit. Nec minor est in uita nostra inæqualitas, dum illi cothurnis fulti, adornāte fortuna, Tragœdias in nos agunt. Contra magna pars pedibus, atq; humi ingredimur, quum & ipsi, scias uelim, nihilo deterius illis fabulā agere possimus, atq; ingredi, siquis nos quoq; ad eundem istum modum adornarit. Atqui ex poetis audio, nihil harū rerum inter homines fuisse olim, quum tu solus adhuc imperium teneres. Verum tellus illis citra serendi, aranditq; laborem bona progignebat, cœnā unicuiq; paratam, uel ad satietatē usq;. Porrò flumina partim uinū, partim lac, erant autē & quæ mel manabant. Quodq; est omniū maximū, aiunt illos ipsos homines aureos fuisse, Cæterum paupertatē omnino procul ab illis abfuisse. Nos contra nō satis idonei sumus, qui uel plumbum uideri possimus, aut siquid etiam plumbo uilius, ut quorum pleriscq; uictus labore quæritur, ac passim paupertas, egestas, ac desperatio, & illud, Hei mihi, & unde inueniam, & o fortunam, atq; id genus alia permulta, apud nos nempe pauperes abundant, quancq; his de rebus leuius discruciaremur, nisi diuites cōspiceremus tanta fruētes felicitate. Qui quidem quū tantū auri, tantū argenti cōditum habeant, tantum uestium

possideant, tot mãcipia, tot currus, familias, agros, atq; harum rerum omniũ magnã uim teneant, tamẽ adeo nobis nihil unq̃ de his impertiunt, ut plebeios homines ne aspectu quidem dignentur. Hæc, inquiam, sunt Saturne, quæ nos enecant maxime, planéq; rem intolerandam arbitramur, hunc in purpura accumbentẽ, tantis opum delitijs affluere, ructãtem interim, & applaudentibus amicis, perpetuo festũ diem agere, me uero, meiq; similes, somniorũ cõiecturas interpretari. Siqua de forte quatuor oboli cõtingant, quo uidelicet pane, polentáue expleti dormire queamus, nasturtiũ, aut lupinũ, alliũue opsonij uice arrodentes. Aut hæc igit̃ Saturne ad æquabilitatem uitæ mutes, corrigasq; necesse est, aut qd̃ est postremũ, illis ipsis interdicas diuitibus, ne soli bonis fruantur, uerum è modijs auri tam multis uel heminã in omneis nos dispergant. Porrò ex uestibus, siquas iam à tineis exesas, citra suum incõmodum dare possint, malintq; hæc prorsus uetustate, situq; peritura, nobis dare qui induamur, q̃ sinere ut in cubilibus ac scrinijs multa carie computrescant. Præterea ut cœnẽt singuli, nunc quaternis, nunc quinis pauperibus ad conuiuiũ adhibitis. Haud isto quidem pacto, quo his temporibus cõuiuia peraguntur, uerũ popularius, ut æqua sit omniũ portio, neq; ut hic obsonijs ingurgitet sese, famulo interim adstãte, atq; operiẽte, donec herus uorando præfocetur. Cæterum ubi ad nos uenerit, quum

quũ uix etiã apparauerimus admouere manũ, ptinus ad alios tranſferatur, patina tantum oſtenſa, uel ſiquid de placenta reliquũ eſt. Neq; illatum aprum ita partia/tur, ut domino totũ dimidiũ apponat, unà cum capite, reliquis autem oſſa tecta apponat. Vtq; præmoneant pincernæ, ne contentur donec unuſquiſq; noſtrum ſepties poſcat bibere, ſed ſemel iuſſus protinus infundãt, & ingentẽ calicem impletum tradant æque atq; ipſi domino, utq; unum & idem uinum cõuiuĩs ſit omnibus. Alioqui abinam iſta lex ſcripta fuit, aut receptus mos: ut hic uino odorato, generoſóq; temulẽtus ſit, mihi cõtra muſto diſrumpatur aluus? Hæc ſi correxeris, noua risq; Saturne, tum demũ effeceris, ut uita uere uita ſit, feſtum uere feſtum. Sin minus, illi quidem epulentur, nos autẽ interim ſedentes precabimur, ut ſimul atq; loti uenerint, puer ſubuerſam amphorã rumpat, utq; coquus ius adurat, ac per obliuionẽ muriam piſciũ in lentem infundat, utq; canis in domũ irruens opſoniorũ, artificibus alibi intẽtis, exta deuoret uniuerſa, præterea placentæ dimidium, utq; ſus ac ceruus, neq; nõ ſuculæ inter aſſandum idem faciant, quod Homerus de Solis bobus cõmemorat, imo uti non ſerpant ſolum, uerum etiam unà cum ipſis uerubus in mõtem abripiant ſeſe, fugiantq;, utq; ipſæ etiam aues pingues, iam ademptis plumis, & ad coquẽdum apparatæ, uolatu aufugiãt, ne ſoli illis fruantur. Quodq; futurum eſt illis grauiſſimũ,

ut formicæ tales, quales feruntur Indicæ, aurũ è thesauris effossum, noctu in publicum efferant, utq; uestis curatorum indiligentia, ita ab optimis muribus perforetur, ut cribrũ uideri possit, nihilq; differat a cãne uenatorio, utq; formosi illorũ, comaticq; puelli (quos Hyacinthos, aut Achilles, aut Narcissos appellare solent) dum ipsis poculum porrigunt, subito defluente coma calui fiant, & acutam ædant barbam, cuiusmodi in Comœdijs induci solẽt Sphenopogones, quibus a cuneata barba nomen inuentum est, utq; uertex illis asperis ac pungẽtibus pilis sit hirta, reliqui capitis parte nuda. Hæc atq; his etiam plura, illis imprecabimur, nisi desinant usq; adeo suis priuatim studere cõmodis, uelintq; in cõmune diuites esse, nobis quoq; quantum æquum est, impertientes.

SATVRNVS MIHI CHARISSIMO SALVTEM.

QVID TV, obsecro, nugas istas ad me, ac de reb⁹ huiusmodi scribis, iubesq; ut de integro bonorũ faciam partitionem? quod quidẽ alterius munus fuerit, penes quem nũc est imperiũ. Etenim demiror te, si solus omniũ ignoras, quẽadmodũ iampridem regnare destiterim, ac priuatus esse cœperim, liberis partitus imperiũ, quãq; Iupiter præcipue rerũ istiusmodi curam agit. Porrò mea potestas

poteſtas nō niſi ad taxillos uſq; ſaltationes, cantiones, & ebrietatem ualet, idq; ſeptem non amplius diebus. Itaq; grauioribus in cauſis, de quib⁹ ſcribis, uidelicet de tollenda rerum inæqualitate, utq; ex æquo omnes, aut opibus abundēt, aut egeāt, Iupiter uobis operā dabit. Quod ſiquid in ijs quæ ad feſtū pertinēt, uel fraude detractum eſt alicui, uel additum, id erit mearū partium iudicare. Iamq; ſcribo diuitibus de cœnis, déq; auri hemina, neq; nō de ueſtib⁹, ut uobis quoq; ad celebrādū feſtū nónihil mittāt. Quandoquidē æqua ſunt iſta, de cetq; illos facere quemadmodum prædicatis, niſi forte habent iſti, quod probabiliter ad hæc reſpondeant. In ſumma tamen illud ſcitote pauperes, uos longe falli, neq; recte iudicare de diuitibus. Siquidem illos felices arbitramini, ſolosq; ſuauem uitam uiuere, propterea quod illis liceat opipare cœnare, uino ſuaui inebriari, formoſis frui mulieribus, ueſtibus uti delicatis, uerum iſtam felicitatem cuiuſmodi ſit, ignoratis. Siquidē hæ res nō mediocribus curis eos diſtorquent, ſed ſingulis inuigilare cogūtur, nequid rerum domeſticarū diſpenſator fraudet, aut clanculum ſuffuretur, ne uinum aceſcat, ne frumētum uermibus corrūpatur, ne latro tollat pocula, ne populus credat calumniatoribus, ſi illum diuerſum affectare regnū. Atqui hæc quidem quota pars eſt eorū, quæ iſtos diſcruciant? Quod ſi noſſetis metus & curas, q̄bus obnoxij ſunt, plane fugiēdas uobis eſſe

diuitias existimaretis. Alioq; creditis uel meipsum usq; adeo insanũ, ut si præclara res esset opulẽtia, aut regnũ depositurus hæc, alijsq; ea cessur⁹ fuerim, paterer q; ut nunc priuatus alieno parerem imperio? Quinpotius quũ non essem ignarus huiusmodi malorum, quæ plurima diuitibus ac regibus adsint necesse est, imperiũ deposui, idq; sapienter. Nã quod tu nunc apud me deos obtestans deplorabas, illos apris ac placentis expleri, uos contra, nasturtiũ, lupinumue, aut cepe per festi tempus, obsonij loco arrodere, cuiusmodi sit cõsydera. Etenim in præsens quidẽ utrunq; dulce est illis, minimẽq; molestum. At postea res inuertitur. Quandoquidem uobis deinde non accidit, ut postridie surgatis, capitis dolore grauati ob temulẽtum, quẽadmodum illi, neq; ob immodicã ingurgitationẽ graue olentem, & acrem spiritũ ructatis. At illi hoc quoq; fructus ferunt, ut quoniam magnam noctis partem uario coitu pro libidinis arbitrio trãsigũt, facile sibi, uel tabẽ uel tussim, uel morbum intercutem, ex intemperato uoluptatum usu colligant. Alioqui quotumquẽq; potes ostendere, qui non planè palleat, ac faciẽ cadaueroſam præ se ferat? Quotumquẽq; autem, qui quũ ad senectutem peruenerit, suis ipsius pedibus ingrediat, ac non potius à quatuor baiulis gestetur? foris quidẽ totus aureus, intus putris, ac pãnosus, cuiusmodi sunt Tragica indumẽta, ex pannis admodum uilibus consarcinata. Vos autem quum

molestum

moleſtum eſt,quod de piſcibus guſtare nõ liceat,quod inedia laboratis,non illud item cogitatis,eoſdem & podagræ,& tuſſis expertes eſſe,aut ſiquid aliud aliam ob cauſam illis incommodi contingit. Quãq; nec illis ipſis æque dulce eſt,quotidie, ſupraq; ſatietatem iſtis uesci. Quinpotius uideas eos nõnunq; ita holus ac lupinum appetere,ut tu nõ æque leporem appetas,aut aprum. Vt de reliquis interim ſileam,quæ illos diſcruciant, puta ſi filius ſit luxurioſus,ſi uxor uel amans, uel amata à famulo,coacta magis q; ex animo cum illo dormiat. In ſumma multa alia ſunt, quæ uos ignorantes, tantum aurum illorum ac purpuram uidetis. Tum ſiquando uideritis eos albo prouehi curru, inhiatis & adoratis. Quod ſi illos contemneretis,negligeretiſq;, neq; ad argenteum currum oculos haberetis intentos, neq; inter colloquendum,ſmaragdum annulo incluſum reſpectaretis, neq; ueſtes obiter contrectantes, molliciem admiraremini, ſed ſineretis eos ipſos ſibi diuites eſſe, haud dubie futurum ſit,ut ipſi uos ultro adirent,ad cœnam rogarent, nimirum ut uobis oſtendere poſſint lectos, menſas, ac pocula. Quarum rerum nulla ſit utilitas, ſi ſine teſte poſſideantur. Certe reperietis pleraq; hæc illos ueſtra cauſa parare,nõ quo utantur ipſi, ſed uti uos admiremini. Hæc ad conſolandos uos ſcribo, utranq; uitam cognitam habens. Conueniteq; ita feſtum agere,ut cogitetis omnibus breui decedendum

è uita, & illis, depositis opibus, & uobis, relicta pauper tate. Quanq; & illis scribã, sicuti sum pollicitus, certũq; scio eos non neglecturos literas meas.

SATVRNVS DIVITIBVS SALVTEM.

PAVPERES nuper ad me datis literis incusarunt uos, qui nihil ipsis ex facultatibus quas possidetis, impertimini. atq; omnino postularũt, ut omnia bona facerem omnibus cõmunia, ut ad singulos illorum sua pars rediret. Aequũ enim esse, ut rerum æqualitas cõstituatur, neq; decere, ut huic superfit, ille nullo modo sit particeps uoluptatum. Ego uero respõdi, hisce de rebus rectius Iouẽ cõsyderaturũ. Cæterũ de præsenti negocio, déq; iniurijs, quib⁹ sese p festos dies affici putant, uidebam mei officij esse sententiã ferre, sumq; pollicitus me uobis scripturum. Sunt autem quæ postulant hæc, ut mihi quidẽ uidetur, æqua. Nam quo pacto, inquiũt, tanto frigore horrẽtes, tantæq; obnoxij esuritioni, postea diem etiam festũ celebrare possimus? Quare si uellẽ & illos festi participes esse, postularũt ut cogerẽ uos, ut & de uestibus illis impertiamini, siquæ supersunt pinguiores, cq; quæ uobis conueniant, utq; de auro nonnullas guttulas in illos distilletis. Qd si ista feceritis, inquiũt, non erit amplius disceptatio inter uos de bonis apud Iouem. Sin minus, minitantur

sese

ſeſe ad nouam rerum partitionẽ prouocaturos, ut pri/
mũ Iupiter pro tribunali ſedere cœperit. Atq; hæc qui
dem facere uobis nequaq; graue fuerit, impertiri non
nihil de tãtis opibus, quas poſſidetis, & recte poſſide
tis. Quin de cœnis quoq;, ut uobiſcum cœnarẽt, & hoc
literis addendum putarunt, quẽadmodum uos in præ/
ſentia foribus occluſis, ſoli delitijs frueremini. Quod ſi
quando uobis uiſum fuerit, & illorũ quẽpiam poſt lon
gum tempus conuiuio adhibere, plus eſſe moleſtiæ in
cœna, q; uoluptatis, multaq; illic in pauperum cõtume
liam fieri, uelut illud, Cum non eodem de uino bibant,
dij boni, q; illiberale, planè dignũ, in quo & illi debeant
accuſari, qui non ſurgant potius, abeantq;, toto conui-
uio uobis ſolis relicto. Quanq; negant ſeſe etiam ad ſa
tietatẽ ex illo qualicunq; uino bibere, Propterea quod
ueſtri pincernæ, aures habeant cæra obturatas, quẽad/
modũ olim Vlyſſis ſocij. Porrò reliqua uſq; adeo ſunt
turpia, ut pigeat cõmemorare, quæ de carnium partitio
ne criminãtur, déq; miniſtris, qui cũ uobis aſſiſtant, do
nec pluſq; ad plenum expleamini, ipſos prætercurrũt,
aliáq; huius generis pmulta ſordida, minimeq; digna
uiris ingenuis. Proinde æqualitas, res eſt omniũ iucun
diſſima, maximeq; cõuiuijs cõgruens. Atq; hac de cau-
ſa, uobis æquus ille partitor in conuiuijs præficitur, ut
æquam omnes habeant portionem. Videte igitur ne
poſthac uos iterũ accuſare poſſint. Quin potius hono-

n rabunt

rabunt uos,& amabunt,ſi paucula iſta à uobis acceperint,quorum impendiũ à uobis nec ſentietur quidem, penes illos muneris in tempore dati memoria ſemper manſura eſt. Præterea nec rempublicam adminiſtrare poſſitis,ni pauperes unà uobiſcum in ea uerſentur,nihilq; modis felicitatẽ ueſtram adiuuent. Neq; enim habituri eſtis, qui diuitias ueſtras ſuſpiciant, ſi ſoli atq; apud uoſipſos in tenebris eas poſſideatis. Videat igitur uulgus,miretur q; ueſtrum argentum,menſas,& quemadmodum præbibentes ad potandum inuiteris. Deinde illi inter bibendum poculum undiq; contemplentur,ac pondus expendant,manu librantes, Tum argumenti abſolutam cælaturam, Tum auri uim,uiciſſim artem cõdecorantis. Nam in iſtum modũ,non ſolum illi uos probos uiros & humanos prædicabunt, uerumetiã inuidiam illorum effugietis. Quis eñ inuideat impertienti,dantiq; quod æquum eſt? Quis non potius optet,ut cũ diutiſſime uiuens,bonis ſuis fruatur? Verum ut nũc res uobis habẽt,& felicitas ueſtra teſte caret,& diuitiæ inuidioſæ, & inſuauis uita. Neq; enim perinde iuuat, opinor,ſiquis ſolus expleatur,quẽadmodum aiunt leones facere,& ex luporum genere,quos ſolitarios uocãt, cũ ſi cum lepidis hominibus,ac per oñia gratificari paratis,cõuiuatis. Qui primũ non ſinent cõuiuiũ ſurdum aut mutum eſſe, uerum conſuetudine ſua fabulas conuiuijs aptas,dicteriáq; minime moleſta,uariasq; uolu

ptates

ptates adferent. Quibus rebus tẽpus iucũdiſſime trãſigitur. Idq; gratum eſt Baccho, gratum Veneri, gratum etiam Gratijs. Deinde poſtero die, dum comitatem ueſtram referũt, beneuolentiã uobis cõciliant. Hæc etiam magno fuerant emẽda. Nam illud à uobis ſciſcitabor, ſi pauperes abeant taciti, ſic enim fingamus, nõne uos ea res ureret, cũ non haberetis, quibus oſtentaretis purpureas ueſtes, comitum multitudinem, annulorũ magnitudinem? Neq; iam libet referre neceſſario futurũ, ut pauperum inſidiæ, atq; odia in uos oriãtur, ſi ſoli de lautijs frui uelitis. Nam quæ minantur uobis imprecaturos ſeſe, prorſus abominanda ſunt. Ac dij prohibeant, ne unq; ad eiuſmodi imprecationes uenire cogantur. Quãdoquidem ſi id fiat, neq; inteſtina poſthac guſtabitis, neq; placẽtam, niſi ſiquid canis reliquum fecerit. Præterea lenticula ſaperdæ liquamen uobis habebit. Porrò ſus aut ceruus interim dum aſſantur, è ueru in montes aufugere parabunt. Tum aues quoq; pingues abſq; alis fugam molientes, ad pauperes auolabũt. Denicq; quod eſt omniũ grauiſſimum, pocillatores formoſiſſimi repente uobis calui fient, idq; etiam fracta amphora. Super his rebus conſulite, quæ & feſto ſint digna, & uobis q̃maxime tuta, atq; illis pauptatis onus ſubleuate, exiguo uectigali illos amicos habituri, neutiq; malos.

DIVITES SATVRNO S.

NVM PVTAS Saturne, de rebus istis ad te solũ scripsisse pauperes? Quin potius Iouis ipsius aures iam obsurduerũt illorum querelis, dum hæc eadem uociferantur, ac nouam rerũ partitionem flagitant, ac simul & fatũ incusant, quod nõ æqualiter distribuerit, & nos, quod nihil ipsis uelimus impertiri. Verum nouit ille, quippe cũ sit Iupiter, penes quos sit culpa, eóq; illos pleriq; obaudit. Nihilominus tamen purgabimus nos tibi, quãdo quidẽ hoc certe tempore princeps noster es. Nos enim omnia ista quæ scribis, ob oculos habentes, cũq; sit honestum de magna rerum copia opitulari ijs, qui indigẽt, quantóq; sit iucundius, simul cum pauperibus uersari, & cõuiuium agitare, ad eum modum assidue facimus, adeóq; in ratione uitæ nos æquamus, ut nihil possit incusare is, quẽ ad cõuictum admittimus. Verum illi primum aiunt sibi paucis opus esse. Deinde ubi semel illis fores aperuerimus, nunc̃q; desinũt alia super alia postulare. Quod nisi protinus omnia, simulq; cum dicto acceperint, mox paratũ odium, in promptu conuitia, etiã siquid de nobis sit mentiendum. Porrò qui audiunt, fidem illis habent, rati uidelicet illos probe scire quæ dicunt, propterea quod nobiscum cõsuetudinem habuerint. Ita fit, ut in alterutrũ incidamus, ut aut si nihil demus,

mus, illos prorsus habeamus hostes, aut profusis omnibus, ipsi protinus egeamus, iamq; in pauperũ gregem ueniamus. At cætera quidem utcunq; ferenda sunt, uerum inter cœnas ipsas non satis habent ingurgitari cibis, atq; aluum explere, sed ijdem ubi plus satis adbiberint, tum aut puellæ formosæ cyathum porrigentis manum uellunt, aut cõcubinam, uxoremue sollicitant. Postremo conuomito conuiuio, postero die nobis obtrectant, narrantes quemadmodum sitierint, esurierintq;. Quod si hæc aduersus illos mẽtiri uidemur, uester illis parasitus Ixion in memoriam redeat, qui ad cõmunis mensæ honorem admissus, ac uobis dignitate æquiparatus, iam ebrius uir ille egregius, Iunonẽ adortus est. Hæc atq; huiusmodi sunt, propter quæ in posterũ statuimus, quo res nostræ sint in tuto, ne posthac illis in domum aditum præbeamus. Quod si te autore, pacto recipiant, sese moderate petituros, quẽadmodum nunc aiunt, neq; quicq; flagitiose in cõpotationibus admissuros, age, conuiuant nobiscum, simulq; cœnent bonis auibus. Ac de tunicis, sicuti iubes, mittemus, & de auro, quantum facultas patietur, ac sumptus augebimus. in summa, nihil omittemus officij nostri, modo uicissim desinant ipsi arte nobiscum uiuere, sintq; pro parasitis & adulatoribus amici. Ita nihil erit, quod in nobis desyderes, si ipsi quoq; suo fungi uolent officio.

LVCIANI SATVRNALIVM FINIS.

LVCIANVS DE LVCTV, DES. ERASMO ROTERO DAMO INTERPRETE.

PERAEPRECIVM ſane fuerit obſeruare ea, quæ in luctu uulgo tum dicãtur, tum fiant, item quæ dicantur ab ijs, qui eos cõſolant ſcilicet, quãq; nõ ferenda putẽt, lugẽtes ea quæ ſibi acciderũt, & ſibijpſis, & ijs quos flent. Cum haud quaq; pernouerint, mala ne ſint iſta, ac dolenda, an contra iucunda, melioraq; ijs quibus accidunt. Sed ex more & cõſuetudine dolorem accerſunt. Itaq; cum mortuus fuerit aliquis, faciunt ad hunc modum. Quin prius uolo tibi narrare, quas habeant de morte ipſa opiniones. Sic enim palàm fiet, qua gratia ſuperuacanea iſta molian tur. Vulgi quidẽ hominũ multitudo, quos ſapiẽtes iſti uocãt idiotas; Homero, Heſiodo, reliquiſq; fabularũ autoribus, ſuper his fidẽ habentes, & illorũ poeſim pro lege ducentes, locum quendam ſubter terram profundum eſſe putant, quẽ tartarum uocant. Eum exiſtimãt magnum & ſpacioſum eſſe, caliginoſum atq; opacum, qui tamen iſtis, haud ſcio quo pacto illuſtrari uidetur, quo ſingula quæ illic ſunt, introſpiciant. Tum regnare in hoc ſpecu Iouis fratrem, cui nomen Plutoni, ut mihi retulit quidam harum rerum mire peritus, ob id eo uocabulo

cabulo honestatum, quod mortuorũ copia dives esset. Porrò Plutonem hũc inferorum rempublicam, & magnium uitam constituisse in hanc formã. Nam sorte obtigisse huic, ut uita defunctis imperaret. Quos ubi demissos receperit, arreptos uinculis ineffugibilibus coercet, nulli prorsus permittens, ut ad superos redeat, præterq; admodum paucis ex uniuerso æuo, idq; grauissimis de causis. Interluitur autẽ regio illius, fluuijs & magnis & horrendis, uel solo nomine. Siquidem Cocyti, Phlegethontes, atq; huiusmodi uocabulis appellãtur. Quodq; est grauissimum, præiacet Acherõtica palus, quæ prima excipit obuios, quam nõ possis neq; transmittere, neq; transiri sine uectore. Nam & profundior est, q; ut pedibus transire possit, & spacioſior, q; ut tranari queat. In summa huiusmodi est, ut nec auium manes possint eam transuolare. In ipso uero descensu, portaq;, quæ quidem est adamantina, Aeacus est, regis pa truelis, cui mandata est custodia, iuxtaq; hunc canis triceps, sæuus admodum. Is aduenientes satis amice, pacatoq; intuetur. Cæterum siquis conetur aufugere, latrat, territosq; in specum redigit. Iam qui transmissa palude ingressi sunt, eos excipit pratum ingens, Asphodelo consitum, ac fluuius memoriæ hostis, eoq; Lethe nomẽ est inditum. Nam hæc uidelicet priscis illis mortalibus narrarunt, qui illinc redierant. Nempe Alcestis & Protesilaus, Thessalus uterq;, neq; non Theseus

Aegeo

Aegeo prognatus, & Homericus Vlyſſes, teſtes admodum graues, dignicq; quibus habeatur fides, qui mihi non uidentur è fonte illo bibiſſe, alioqui non memi niſſent horum. Itaq; Pluto & proſerpina, ut aiebāt illi rempublicam adminiſtrant, rerumq; omniū dominatum obtinent. Sed inſeruiunt his, & in adminiſtrando principatu adiuuant, ingens turba, Furiæ, pœnæ, terrores, ac Mercurius, quanq; his ſane non adeſt perpetuo. Præfecti autē & Satrapæ & iudices ſedent duo, Minos & Rhadamāthus, uterq; Cretenſis, uterq; Ioūis filius. Atq; hi quidem bonos ac iuſtos uiros, qui cum uirtute uitam peregiſſent, ubi iam multi collecti fuerint, uelut in coloniam quandā emittunt in campum Elyſium, ui tam optimā inibi uicturos. Quod ſi malos aliquos ceperint, hos Furijs traditos, in impiorum locum eiciūt, proratione malefactorum puniēdos. Quo quidem in loco quid tandē mali non patiuntur? torti, exuſti, à uultu rilibus arroſi, rota circumacti, ſaxa ſurſum uoluentes. Nam Tantalus ipſe ad paludem ſtat, in periculū adductus, ne ſiti moriatur infelix. Rurſum alij mediocris uitæ, ſunt autem hi complures, uagātur in prato ſine corporibus iam umbræ facti, & ad tactum ceu fumus euaneſcētes. Aluntur autē uidelicet noſtris libationibus in ferijsq;, quæ ſepulchris inferūtur. Adeo ut ſi cui nullus ſit in terra reliquus amicus aut cognatus, hic mortuus, ieiunus ac famelicus inter illos uerſatur. Hæc uſq; adeo ualide

ualide uulgi animos perſuaſerunt, ut ſimulatq; familiaris quiſpiam mortuus fuerit, primũ obolum illi in os imponunt, traiectionis mercedem, quam uectori datu rus ſit, nec illud prius expendunt, cuiuſmodi nomiſma legitimũ ſit, ambuletq; apud inferos, & apud illos ualeat, Atticus, an Macedonicus, an Aeginenſis obolus. At ne id quidem cogitant, multo ſatius eſſe, non poſſe naulum reddere. Sic enim fiat, ut nõ recipiente portitore, poſt liminio redeãt in uitam. Poſt hæc lotos eos, perinde quaſi tartarea palus non ſatis ſit idonea lauandis his, qui illic degunt, & unguentis optimis uncto corpore, iamq; uicta graueolentia, tum coronatos pulcherrimis floribus proponũt ſplendide ueſtitos, ne uidelicet algeant per uiam, neue nudi conſpiciantur à Cerbero. Accedunt ad hæc mulierũ eiulatus, omniũ certe lachrymæ, pectorũ planctus, comæ dilaniatio, genarũ cruentatio. Alijs autẽ & ueſtis diſcerpitur, & puluis capiti inſpergitur, adeo ut uiuẽtes miſerabiliores ſint mortuo. Nam illi humi uolutantur ſæpenumero, capita ſolo allidunt. Hic uero decorus ac formoſus, ac diligẽtiſſime coronatus, ſublimis ꝓpoſitus eſt, & excelſus, uelut ad põpam adornatus. Deinde mater, atq; adeo pater quoq; ex medijs cognatis progreſſus, ac mortuo circumfuſus, (Nam finge iuuenem aliquem, ac formoſum propoſitum eſſe, quo magis in hũc competat actio fabulæ) abſurdas ac ſtultas uoces emittit. Ad quas mortuus ipſe

reſponſurus ſit, ſi contingat uocem recipere. Ait ẽm pater, flebili quadam uoce uerbum unumquodq; producens in longum. Fili iucũdiſſime, periſti mihi, mortuus es, ante diem præreptus es, me ſuper hæc miſero ſolo relicto. Non duxiſti uxorem, nõ paraſti liberos, non militaſti, non coluiſti agros, non ad ſenectam peruenisti. Non comeſſaberis poſthac, non amabis fili, neq; cum æqualibus in compotatione inebriaberis. Porro hæc atq; id genus alia dicet, quaſi putet filium adhuc rebus his egere poſt obitum, ac deſyderare quidem uerũ poſſe non poſſe. Sed quid hæc loquor? Quot enim ſunt qui equos ac cõcubinas, rurſum alij, qui pincernas etiã in funere mactarunt, qui ueſtem, reliquũq; mundum pariter in rogum iniectum exuſſerunt, aut unà cum cadauere ſepelierũt, perinde quaſi illic ſit uſurus, & apud inferos fruiturus? At ſenex iſte luctum agẽs, hæc oĩa atq; his etiã plura quæ dicit, neq; filij cauſa iactare uidetur, ut quem ſciat non auditurum, etiam ſi Stentorẽ clamore uincat, neq; rurſum ſua ipſius gratia. Satis ẽm erat illi, cogitare, & cognoſcere, uel ſine uoce. Nihil ẽm opus eſt, ut quis apud ſeſe clamet. Supereſt igit, ut ad hunc modum delyret, ob eos qui adſunt, Cum neſciat, neq; quid acciderit ipſi filio, neq; quò conceſſerit, Imo cum ne ſuam quidẽ ipſius uitam, cuiuſmodi ſit perpenderit. Neq; enim alioqui ceu rem acerbam grauiter ferret, illũ ex hac demigraſſe. Filius igitur huic ita reſponderit,

hunc morem fuiſſe gentis cuiuſdam apud Scythas Libro .9. capite ab exactiſſimo Scoto Agere luctum

derit,exorato Aeaco atq; Orco, quo liceat tantiſper è ſpecu proferre caput,dum patrem inſanientem compeſcat.Homo infelix quid damas? Quid mihi moleſtus es? Deſine uellicare comã,ac uultus etiam cutem lacerare.Cur mihi conuitium facis,ac miſerum appellas, & infortunatum,qui iam ſim te multo tum melior,tum felicior? Aut quid acerbi mihi putas accidiſſe? An quia nõ ſim factus ſenex talis,qualis es tu,capite caluo,facie rugoſa,incuruus,genib⁹ ſegnis,in ſumma,totus ætate puteris,multis expletis Triacadibus & Olympiadibus,denicq; ad iſtum modum delyrans apud teſtes tam multos? O demens,quid tibi uidetur in uita boni,quo poſt hac nõ ſimus potiuri? Nimirũ uſuras dicis,ac cœnas, ueſtemq; & concubitus,eóq; metuis, ne rerum harũ inopia peream.Non cogitas autẽ,longe bellius eſſe,non ſitire,q; bibere,non eſurire,q; edere, non algere,q; ueſtibus abundare. Age igitur, quandoquidem ignarus uideris,docebo te lugere uerius. Iamq; denuo incepto luctu,clama. Fili miſer,non amplius ſities,nõ amplius eſuries,nõ amplius algebis. Periſti mihi infelix,q morbos effugeris,qui febrem iam nõ timeas,non hoſtem, non tyrãnum,non amor diſcruciabit te, non auocabit coitus,neq; huius rei cauſa bis aut ter quotidie perdes impenſam.Heu calamitatem. Neq; cõtemneris factus ſenex,neq; moleſtus eris iuuenibus,ſiquãdo conſpicieris.Hæc ſi dixeris pater,an non putas te multo ueriora,

Post hæc non bibemus potatiõ. πότους,cõ potatiões.

magisq; ridicula dicturũ, q̃ ista quæ modo? At uide ne illud te male habeat, dum noctẽ, quæ apud nos est, magnamq; cogitas caliginem, proinde metuis, ne tibi præfocer, cõclusus in monumento. Verum in his illud oportet ppendere, oculis putrefactis, atq; adeo exustis, (siquidẽ paulopost exurere me decreuistis) nihil opus erit, nec ad tenebras, nec ad lumẽ inspiciẽdũ. Atq; ista fortassis utcũq; ferenda. Verũ eiulatus iste uester, quid mihi cõfert? aut quid ista pectorũ ad tibiæ modos percussio? aut quid mulierũ immodica lamentatio? Quid autẽ saxum, quod sepulchro imponitur, coronis ornatum? Aut quid ualet, quod merũ infunditis? Num putatis illud ad nos destillaturũ, & ad Orcũ usq; permeaturum? Nam de parentalibus ipsi quoq;, ni fallor, uidetis, quod ex apparatu potissimum ad nos redire debuerat, id fumo correptũ, sursum in cælũ abire, neq; quicq; iuuare nos, qui inferne agimus. Porrò quod supereſt, puluis est inutilis, nisi creditis nos cinere uesci. Non est usq; adeo sterile, neq; infrugiferum Plutonis regnum, neq; nos destituit Asphodelus, ut à uobis cibos huc deportemus. Itaq; iuro per Tisiphonem, iampridẽ mihi libebat uehemẽter exclamare super his, quæ & facieba tis, & dicebatis, sed uetabat linteum ac lanæ, quibus mihi fauces obligastis.

Atq; ita profato, mors ultima lumina clausit.

Sed dicito per Iouem, Si cõuersus ad eos mortuus ille, loquatur

loquatur hæc cubito innitens, an non uidebitur rectiſſi
me dicturus? Attamen uecordes iſti uociferantur, & ac
cerſito quopiam lamentorum artifice, qui multas anti
quas calamitates in unum congerat, certaminis adiuto
re, & amentiæ Chorago abutũtur ubicũq; cœperit ille,
ipſi ad melos eiulatu reſpondentes. Verum quantũ ad
lamentationes attinet, omnibus eadem eſt ineptiendi
conſuetudo. At deinceps ſepulturæ rationem in uarios
diuidũt modos. Nam Græcus exurit, Perſa defodit, In
dus adipe ſuillo oblinit, Scytha deuorat, muria condit
Aegyptius. Atq; hic quidẽ (rem à me uiſam narro) de
ſiccatum cadauer, cõuiuam & compotorem adhibet. fit
autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indigentem
pecuniæ, leuet egeſtate pignus frater aut pater in tẽpo
re factus. Nam libationes, pyramides, colũnæ, tituli, ad
breue tempus duratura, an non ſuperuacanea, & ludi
cris ſimillima? Sunt uero qui ludos quoq; conſtituant
ad ſepulchrum, ac funebres orationes habeãt, perinde
quaſi patrocinẽtur, ac teſtimonium perhibeant defun
cto apud inferos iudices. Poſt hæc omnia ſupereſt ex
equialis cœna. Iamq; adſunt neceſſarij, ut defuncti pa
rentes cõſolentur, ſuadentq; uti cibum capiant, quãq;
illi per Iouem non illibentes ad id cõpelluntur, quippe
perpetuum iam triduum enecti fame. Et quouſq; quæ
ſo flebimus? Sine quieſcant Pluronis manes. Quod ſi
tibi deliberatum eſt omnino flere, uel ob hoc ipſum ci-

Artifices lamentorum

Choragus proprie
chorez princeps et
expensis ſuppeditabã
comminiſq; magiſter

Aduc

Peruacanea Eſt mples
imagine deriuata
ita conſentita ut
etiam in actum pro
ducat in foemã te
nue quo latior
ſurgens in acutum
pendet

bus est capiẽdus, quo tanto luctui par esse possis. Tum deniq; tũ ex omnibus cõtexunt duo uersus Homerici.

Nam cœpit meminisse cibi Niobe auricapilla.

Tum illud.

Vita defunctos flere haud sinit aluus Achiuos.

At capiunt quidem illi, sed initio pudibundi, uerẽtes ne post charissimorum obitum uideãtur adhuc affectibus humanis cõmoueri. Hæc atq; his longe magis ridicula reperiet, quisquis obseruarit ea quæ fiunt in luctu, propterea quod uulgo existimẽt mortem summũ esse malum.

LVCIANI DE LVCTV FINIS, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ABDICATVS LV

CIANI, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

Quidam abdicatus artem medicinæ didicit. Patrem insania laborantem, reliquis medicis desperantibus, dato pharmaco cum sanasset, denuo receptus est in familiam. Post hæc nouercam insania correptam sanare iussus, abdicatur.

Haud

AVD QVAQVAM noua ſunt hæc Iudices, neq; mirã da, quæ ĩ præſentia facit pa ter, neq; nũc primũ ad hũc iraſcit modũ, uerũ hæc lex illi facilis eſt, & aſſuetus ad hanc cauſam accedit. Verũ illud mihi nouo calamitatis genere accidit, quod cũ nul lum proprium ſit crimen, quod mihi poſſit imponi, ta men in periculum uocor, ne pœnas dem artis nomine, niſi huic iubenti per omnia parere poſſit. Qua quidem re quid fieri poſſit abſurdius, uti curem? ex præſcripto, nõ iam quatenus ars ualeat, ſed patris arbitratu. Qua re optarim equidem, ut medicorũ ars, eiuſmodi quoq; remedium aliquod haberet, quod non modo laboran tes inſania, uerũetiam præter æquũ iraſcentes liberare poſſit, nimirum quo liceat & patris iracundiæ mederi. Nunc autem ipſa quidem inſania leuatus eſt, cæterum iracundia magis etiã exaſperatur. Quodq; eſt omniũ grauiſſimum, erga cæteros omneis ſanus eſt, in me unũ inſanit, à quo morbo fuit liberatus. Videtis igit cuiuſ modi mercedem curationis feram, cum rurſum ab illo abdicor, iterũ alienor à familia, ceu ob idipſum ad bre ue tẽpus receptus, ut maiore infamia ſæpius eiicerer do mo. At ego quidem in his quæ præſtare queam, ne ex

pecto

pecto quidem patris iussum, ut qui pridem non accersitus ad opitulandum accesserim. Verū ubi res est eiusmodi, ut nulla omnino spes sit, tum nec aggredi uelim. Porrò in hac muliere multo etiā minus ausim, neq; id temere. Siquidē reputo quæ in me facturus sit pater, si res non successerit, cum iam abdicet nōdum aggressum curationem. Quare doleo Iudices, nouercæ uicem, grauiter laborantis. Erat enim proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maxime tamē mea ipsius causa, qui uidear immorigerus patri, cū non possim quæ iubeor præstare, partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At sanè non arbitror æquum esse ut abdicer, si quod efficere nō queam, id ne recipiam quidem. Itaq; quibus de causis prius abdicarit me, facile fuerit ex hoc negocio cōiicere. Quāq; ad illas, opinor, satis respondi, ipsa post acta uita. Ad hæc autem quæ nunc obiicit, pro uirili sum respōsurus, si prius de statu meo pauca uobis exposuero. Ego intractabilis ille, & immorigerus, patrem dedecorās, & indigna genere meo patrās, id quidem temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine occlamanti, paucis cōtradicendum esse duxi. Verum dōmo cedens, existimaui mihi grauissimi iudicij instar fore, uerū q; calculum, ita actam deinde uitam, ut appareret me à paternis illis criminibus q̄ longissime abesse, sed potius honestissimis studijs dedisse operam, cū q; optimis uiris habuisse consuetu-

Immorigerus

Adagium est pro simili sum Responsūrum

Intractabilis

suetudinem. Iam uero & eiusmodi quiddam prospice bam, ac suspicabar fore, ut aliquando pater, qui nō ad modum animo cōstaret, mihi sine causa succenseret, fal saq; in filiū crimina strueret. Neq; deerant qui ista mor bi initium interpretarentur, minasq; ac tela paulo post irruituri mali. Nempe odium absq; causa, mores aspe ros, conuitia parata, censurā seueram, clamorem, iracun diam, in summa omnia plena bilis. unde usu ueturum credebā, ut mihi aliquando arte medicinæ foret opus. Proinde foras profectus, ac [redacted] peregrinis [redacted] potui medi[redacted]s do[redacted] labore, [redacted] Porro domū reuersus, offendo patrē ma nifesta iam insania laborātem, & ab huius loci medicis desperantibus destitutum, qui non altius introspiciūt, nec admodum exacte morbos dijudicant. At ego sanè sicuti par erat facere frugi filium, neq; superioris abdi cationis iniuriam recordabar, neq; ut accerserer operie bar. Neq; enim erat quicq̄, quod illi proprie imputare possem. Verum peccata illa omnia fuerāt aliena. Nem pe quēadmodum modo dicebam, ipsius morbi. Ergo cum inuocatus accessissem, non sum equidem protinus medicatus, neq; enim hic nobis mos est, neq; id præci pit ars, uerum illud omniū primū iubemur obseruare, sanabilis ne sit morbus, an insanabilis, atq; artis termi nos prætergressus. Ac tum si eiusmodi fuerit malum, ut

Omnia plena bil

Hac

p cōmode

cõmode possimus aggredi, aggredimur, totóq; adnitimur studio, ut ægrotum seruemus. Quod si uiderimus iam inualuisse, superasseq;, nec manũ admolimur omino, idq; uetustã quandã legem eorũ, qui primi medicinæ prodiderunt artẽ, secuti, Qui negant tentãdos esse morbos, qui iam inualuerunt. Itaq; cum patrem adhuc intra spem esse perspicerem, neq; malum supra artis uires esse, diu obseruatis ac penitatis singulis, ita demũ aggrediebar, ac pharmacũ fidenti animo porrexi. Multi sanè eorum qui tum aderant, suspectã habebant administrationẽ pharmaci, calumniantes curationẽ meã, Iamq; parabant in ius uocare me. Aderat autẽ & nouerca pauida atq; diffidens, non id quidẽ odio mei, sed quod metueret, utpote probe sciens illũ grauiter laborare. Nam sola noũerat omnia, quippe familiaris & assidue cõuiuens ægrotanti. Attamen ego nihil his rebus deterritus, sciebam enim futurũ, ut mihi signa nõ mentirentur, neq; falleret ars, adhibui curã, obseruato tempore idoneo. Quanq; erãt amici nõnulli, qui mihi consiliũ darẽt, ne fiderẽ, ne forte si res male successisset, maiorem aliquã calumniã mihi accerserem, quasi patrem ueneno ultus essem, memor iniuriarũ, quibus me afficerat. In summa, ille protinus conualuit, pristinæ redditus sanitati, cognouitq; omnia. Familiares admirabantur, denicq; laudabat & nouerca, ac palàm omnibus utriusq; nomine gaudebat, tum mihi laudẽ allecto, tum

illi

illi ad ſanam mẽtem reuerſo. Atq; hic quidẽ, nam illud de eo teſtari poſſum, neq; contatus, neq; quopiam his de rebus in conſilium adhibito, ſimulatq; rem omnem è familiaribus cognouit, irritam fecit abdicationẽ, ac de nuo me filium fecit, ſeruatorẽ ac beneficum appellans, confitens ſeſe certum experimentum mei cepiſſe, déq; illis ante factis ſemet excuſans. Id factum cõpluribus attulit uoluptatem, nimirum quotquot aderant probi. Cæterum urebat eos, quibus abdicatio filij iucundior fuerat reuocatione. Proinde uidebam tum non eodem modo ea re gaudẽtes omnes, ſed erat cuius & colorem illico uerti ſenſi, & oculos turbari, & uultũ iracũdũ, quẽ admodum ex inuidia, odióq; ſolet accidere. Nos igitur ut eſt cõſentaneum, in complexibus & animi gaudijs uerſabamur, utpote utroq; alteri reddito. Cæterum no uerca paulopoſt ægrotare protinus cœpit, morbo iudi ces graui, & impotenti. Nam ſtatim obſeruabam, ut na ſcebatur malum. Neq; enim ſimplex erat, aut leuis inſa niæ ſpecies, quinpotius uetus quidam morbus, qui iam pridẽ delituerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in apertum prodijt. Sunt autem nobis cum alia multa ſi gna, inſanabili laborantis inſania, tum illud cõmune in hac obſeruaui muliere. In cæteros placatior eſt, ac mi tis, atq; illis præſentibus conquieſcit morbus. Quod ſi quem cõſpexerit medicum, imo ſi uel audierit tantũ de medico, in hunc ſupra modũ incendit. Quod & ipſum

argumento est, illā graui & insanabili teneri malo. Hæc cum perspicerem, equidem acerbē ferebā, miserebatq; mulieris, ut debui, præter meritum tanto laborantis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neq; ēm nouit, uel originem mali, quo tenetur, uel causam, uel morbi magnitudinem, iussit uti medicarer, ac simile pharmacum exhiberem, arbitratus idem esse insaniæ genus, eundē morbum, eandem ægrotationem, quæ similem curādi rationē admitteret. Verum ubi id quod erat uerissimū dico, fieri nullo pacto posse, ut mulier seruet, fateorq; me morbo imparem esse, indignatur, ac succenset, aitq; me studio detrectare, ac mulierē destituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. Atq; huic quidem accidit, quod solet ijs qui dolent. Succensent ēm omnes ijs, qui libere uerū loquūtur. Tamen ego sanè pro uiribus illi respondebo, tum meo ipsius nomine, tum artis. Ac primum quidem a lege sumam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat sibi non esse posthac eandem abdicādi facultatem, quæ prius fuit. Neq; ēm legislator omnibus, o pater, istam potestatē permittit, neq; uti quoslibet filios, neq; quoties libuerit, abdicet, neq; quibuslibet de causis. uerum quēadmodum patribus concessit, certis de causis irasci, ita prospexit & liberis, ne id immeretibus accidat. Eáq; gratia iussit, ne libera esset, ac citra iudicium uindicta, sed ad iudices uocat, æstimatores constituit, qui neq; per iracūdiam, neq; per

calumniā

calumniã, quod iustum sit, iudicent. Nouerat enim frequenter accidere multis, ut ob causas iniquas ad iram cõmouerentur, hic quidẽ alicui falsæ calumniæ credens, ille famulo fidem habens, aut uxori cuipiam inimicæ. Quare noluit rem iniudicatam agi, neq; indefensa causa liberos statim capi, uinciq; uerum & aquã infundit, & ratio redditur, & nihil inexcussum relinquitur. Quandoquidem solum hoc autoritatis datur patri, ut ad iudices uocet, uerum iudicandi autoritas, ac merito accusset, id penes uos, qui iudicio præsidetis. Ac nodum spectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nũc indignatur, uerum illud prius expedite, num posthac illius sit abdicãdi, qui semel abdicauerit, iamq; sit usus facultate, quam lex cõcedit, atq; hanc paternam potestatem expleuerit, deinde rursum in familiam receperit, ac superiorem abdicationẽ irritam fecerit. Nam ego certe iniquissimũ istud esse dico, ut liberorum quoq; sint infinitæ pœnæ, ut multæ condemnationes, ac metus perpetuus, utq; lex nũc irato inseruiat, mox deinde faciat irritum, quod actum est, rursum ut eodem modo ualeat, in summã, ut ius sursum ac deorsum torqueatur, utcũq; patribus pro tempore uisum fuerit. Verum initio quidem æquũ erat uti concederet, cumq; indignante pariter indignaretur, ac puniendi ius faceret ei, qui genuisset. Porrò ubi semel potestatem absumpserit, ac lege sit abusus, iracũdiam expleuerit, post hæc rursum in familiã

receperit,& in hanc opinionẽ diſceſſerit,ut frugi putet, in his perſeueret neceſſum eſt,neq; poſtea [redire], [illum] neq; [reuocare]. Neq; eñ ſcire poterat,opinor,is qui natus fuerat,frugi ne,an contra eſſet euaſurus. Atq; hanc ob cauſam permiſſum eſt,ut genere indignos abdicent,quos cum educabant,cuiuſmodi eſſent futuri neſciebant. Cæterũ ubi non coactus,ſed ſuapte ſponte atq; autoritate ex ſeſe comprobatũ recipit,qua deinde ratione poſſit mutare factum,aut quis legis uſus ſupereſt? Etẽ ipſe legiſlator hunc ad modũ tecum egerit. Hic ſi improbus erat, dignusq; quem abdicares, quid accidit uti reuocares? Cur denuo in familiã reduxiſti? Cur legem irritam feciſti? Nam liber eras,tibiq; in manu erat iſta nõ facere. Neq; enim tibi cõcedendum eſt,ut legibus tuo arbitratu abutaris,utq; iudicia utcũq; mutatus ſit animus tuus, eò trahantur. Neq; uti nunc irritentur leges,nunc rurſum ualeant,iudices interim teſtes ſedeãt,uel ut rectius dicam,miniſtri tuæ uoluntatis, modo punientes, modo abſoluentes,quandocunq; tibi uiſum fuerit. Semel genuiſti,ſemel educaſti, pro his ſemel itẽ abdicare potes, atq; ita potes, ſi iſtud merito facere uidearis. uerum ut hoc fiat ſine fine,ut ꝑpetuo,ut frequẽter,ut facile,id uero ſupra patris ius eſt. Quare per Iouẽ iudices,ne ꝑmittatis huic,ut qui ſua ſponte receperit, ſuperioris iudicij ſententiam irritarit,iram damnarit,rurſum ad eandem prouocet

Legislator est is qui legem tulit

prouocet pœnam, & ad patriam recurrat poteſtatem. Cuius tẽpus iam exceſſit, euanuitq; priuilegiũ, nec huic uni quicq; ualens, quippe antehac conſumpta. Etenim illud conſyderate, quemadmodum in reliquis iudicijs, ubi iudices ſortibus ferunt ſentẽtiam, ſiquis perperam pronunciatũ exiſtimat, permittit lex alios adire iudices. Porro ſiqui ipſi ſuapte ſponte iudices cõſtituerint, delectisq; arbitris cauſam commiſerint, poſthac non idem licet. Etenim ſiquis, quorum ſententijs initio ſtare non cogebatur, hos ſponte delegerit, iam æquũ eſt boni cõſulere quæ ſtatuerint. Itidem ſanè tu quoq;, quẽ antea liberum erat nõ recipere, niſi dignus maioribus uideretur, hũc ſi probum arbitratus eſſe, denuo recepiſti, iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidẽ indignũ eſſe in quẽ iſta denuo fiant, ipſe teſtatus es, iam de integro frugi filium eſſe cõfeſſus. Itaq; non conuenit pœnitere receptionis, ſed firma reconciliatio ſit oportet, nimirũ poſt toties pronunciatã ſentẽtiam, ac rem bis iudicatã, primũ cum abdicares, alterũ, cum ipſe mutaſti cõſilium, méq; in familiam reuocaſti, reſciſſis decretis ſuperioribus, cõfirmas illa quæ poſtea ſunt placita. Proinde perſeuera in his quæ proxime ſtatuiſti, tuũq; ipſius iudicium ſerua. Pater ſis oportet, quandoquidẽ id abs te decretum, id pbaſti, id ratũ feciſti. Ego quidẽ ſi natura nõ eſſem filius, ſed adoptatũ abdicare uelles, ne tum quidẽ exiſti marim tibi licere. Quod enim initio liberum erat nõ facere,

cere, id semel factum, iniquũ est rescindere. Porrò eum qui primum natura sit filius, postea iudicio, sententiaq; accersitus, quæso num par est rursum expellere, & eadẽ familiaritate priuare sæpius? Age quid si forte seruus essem, ac tu quidem primũ improbum esse ratus, in uin cula coniecisses, deinde ubi cognitum est me nihil peccasse, manum misisses, num tibi liceret, utcunq; contigerit irasci, rursus in eãdem reuocare seruitutem? Minime liceret. Istiusmodi igitur acta, leges firma uolunt esse, ac perpetuo ualere. Ergo cum pluribus etiam argumẽtis docere possim, non esse ius huic abdicare denuo, quem semel abdicatum, sponte sua receperit, tamen finem faciam. Hunc spectate cuiusmodi filium parat abdicare. Atq; illud nondum dicam, me tum imperitum abdicatum fuisse, nunc abdicari medicum (nihil enim mihi in hac causa suffragetur ars) tum iuuenem, nũc ætate proiectum, ut ætas etiã ipsa fidẽ faciat, me nihil peccasse. Nam leue fortassis hoc quoq;, uerũ tum quidem, etiã si nullo commisso peccato, ut ego quidem dixerim, sed nec benemeritus, alienabar a familia. Nunc porrò cum nuper salutem dederim, ac beneficus extiterim, exigor. Qua re qd fieri potest ingratius? ut mea seruatus opera, tantóq; elapsus à discrimine, protinus sanationẽ illã huiusmodi factis penset, nulla meritorum habita ratione, sed usq; adeò facile mandarit oblitioni, atq; insolitudinẽ abigat eum, qui iure sit obiectus, cũ præterius eijceretur,

Manum mittere

eiiceretur, neq; ſolum nō meminerit iniuriæ, uerū etiam & ſalutem attulerit, & ſanæ menti reſtituerit? Neq; em exiguo iudices, neq; uulgari in hunc collato beneficio, tamen huiuſmodi malis nunc uideor dignus. Porro quanq; hic ignorat, quo in ſtatu tunc fuerit, uos tamen omnes noſtis, quid facientem hunc, ſimul & patiētem, & quibus affectum modis, ego curandum ſuſceperim, ac medicis reliquis deſperantibus, fugientibus familiaribus, nec propius accedere audentibus, talem reddidi, ut etiā aculeare poſſit, ut de legibus diſſerere. Quin magis ſi exemplum quæris pater, cum propemodum talis eſſes, qualis nūc eſt uxor, ad priſtinam ſanitatem reuocaui. Quare nō eſt æquum, ut pro his officijs, huiuſmodi mihi gratia reponatur, utq; in me unū tantūmodo ſanus ſis. Etēm te nō mediocribus à me beneficijs affectum eſſe, uel ex his ipſis liquet, quibus me criminaris. Nam quem ob hoc odio perſequeris, quod uxorem extremo laborantē periculo, grauiſſimeq; affectam nō ſanem, qui fit, ut eundem nō multo potius chariſſimum habeas, quū ſimili morbo liberārim? non gratias agas, tam acerbis ereptus malis? At tu, quod quidē eſt ingratiſſimum, ſimulatq; ad te rediſti, protinus in ius trahis, ſalute donatus, punis, & ad uetus recurris odiū, eandē recitas legem. Egregiam igitur mercedē perſoluis arti, dignāq; pro remedijs refers gratiā, qui quidem aduerſus medicum tantū ſanus es. Vos aūt iudices, huic con

q cedetis,

cedetis,ut de benemerito pœnas ſumat,ut ſalutis auto rem expellat,ut eũ qui ſanitati reſtituerit,oderit,ut per quẽ reuixit,ulciſcatur? Haud profecto concedetis,ſiqui dem quod æquum eſt,facietis. Etenim ſi maximum ali quod flagitium in præſentia cõmiſiſſem,tamẽ ſuperio ris beneficij nomine non mediocriter mihi debebat: cu ius reſpectu, memoriáq; cõueniebat hunc præſentem iniuriã negligere,& ob illa priora facile ignoſcere: ma xime ſi tam ingens ſit beneficiũ,ut omnia ſuperet,quæ poſtea poſſint accidere. Quod equidem mihi in hunc competere puto,quem ſeruaui,qui mihi totius uitæ de bitor eſt: cui præſtiti ut ſit,ut ſapiat,ut intelligat: præſer tim cum cæteri omnes iam deſperarent, ſéq; morbo im pares eſſe faterentur. Nã & illud,opinor,ad meriti mei cumulũ accedit,quod cum id temporis filius nõ eſſem, cum nihil eſſet cauſæ,quæ me cogeret curationem ſuſci pere,uerũ cum liber eſſem,atq; alienus, à naturali cau ſa ſolutus,tamen haud diſſimulaui,ſed ultroneus,inuo catus,iniuſſus adij,ſuccurri,adniſus ſum,ſanaui,reſtitui, meũ ipſius patrem ſeruaui, de abdicatiõe me purgaui, iram beneuolẽtia ſedaui,legẽ pietate ſuſtuli, magnóq; beneficio reditum in familiã emi,atq; in tempore adeo periculoſo fidem erga patrẽ demonſtraui, méq; ipſum artis auxilio inſinuaui,ac triſtibus in rebus legitimus fi lius apparui. Quàm multa enim me fuiſſe paſſum arbi tramini,quãtum & exhauſiſſe laborum: dum adſideo.

dum

dum obſeruio, dum opportunitates capto, nũc cedens patris uehementiæ, nunc artẽ admouens ad breue tempus cõcedente morbo. Eſt autem hoc omniũ quæ ſunt in arte medicorum periculoſiſſimũ, huiuſmodi medicari, ac propius accedere ad hos, qui ad eũm ſunt affecti modum. Fit enim nõ raro, ut exæſtuante malo, rabiem in proximos exerceant. Me tamẽ nihil horum piguit, neq; grauatus ſum, uerũ aderam modis omnibus cum morbo luctans, poſtremo ſuperaui pharmaco. Ne uero quiſq; hoc audito, ptinus apud ſe cogitet, Quis aut quantus labor miſcere pharmacũ. Etenim multa prius ſunt facienda, præſtruenda uia dando pharmaco, præparandũ corpus, quo facilius recipiat medicationem, dẽq; omni corporis habitu ſollicitus ſit medicus oportet, inaniens, extenuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod cõducit, Somnos accerſendi rationes excogitans, ſolitudines arte reperiẽs. Quibus in rebus ægroti cæteri facile pareant. At qui laborant inſania, ob animi libertatẽ intractabiles ſunt, ac gubernatu difficiles, ipſiq; medico periculoſi, neq; qui facile cura expugnentur. Proinde ſæpenumero cum effecerimus, ut iam ſperemus proxime adeſſe morbi finem, leue aliquod erratum incidens, renouato malo, cuncta illa ſuperiora facile ſubuertit, curationẽ impedit, artem fallit. Eum igitur qui hæc omnia ſuſtinuerit, qui cũ morbo tam graui ſit luctatus, qui malum malorum omniũ expugnatu diffi

cillimũ uicerit, huic ut iterũ abdicet permittetis, utq; leges in benemeritũ interpretetur suo arbitratu concedetis, atq; eum cum ipsa natura bellũ gerere sinetis? Ego naturæ pares iudices, patrẽ mihi ipsi seruo, custodioq; etiam si hic quidem iniuria me afficiat. Quod si filium benemeritũ, leges, ut ait, secutus, perdit, & à familia alienat, hic nimirum liberorũ osor erit, ego pius in patrem. Ego naturam amplector, Iste naturam cõtemnit, fasq; & ius uiolat. O patrem iniuste prosequentem odio. O filium iniustius amantem. Nam mihi ipsi uitio uerto, patre compellente, quod odio habitus, cum præter causam amo, & magis amo q̃ oporteat. Atqui natura cõparatum est, ut patres liberos amẽt magis, q̃ liberi parentes. Verũ hic studio tum leges cõtemnit, quæ filios nihil cõmeritos familiæ seruant, tum naturam, quæ parentes ad uehemẽs natorum desyderium incitat. Non solum enim cum plures habeat in me beneuolẽtiæ causas, maiorem, uti debebat, beneuolentiam nõ adiungit atq; addit, aut quod est minus, me saltem imitatur, meumq; æmulatur amorem, Sed o calamitatem, quin insuper odit amantem, charitate prosequentem expellit, benemerentem lædit, complectentem abdicat, legesq; liberis fauẽtes, ceu liberis infensas, in me torquere conatur. O bellum, quod cõtra naturam legibus moues pater. Non sunt ista, non sunt inquam, quẽadmodum tuis, leges bene conditas, male interpretaris pater. Non

pugnat

pugnat natura cum lege, in his quæ ad beneuolẽtiam pertinent. Hic inter sese cõsentiunt, & altera utriq; auxilio est ad defendas iniurias. Contumelia afficis bene meritum, Offendis naturam. Cur legibus quoq; simul cum natura facis iniuriam? Quæ cum honestæ, iustæ, liberorum amantes esse cupiant, nõ pateris esse, quippe quas aduersus unum filium, tanq; aduersus multos sæpius tentes. Nec finis in supplicijs quietẽ inuenire, quæ uelint in beneuolentia liberorum erga parẽtes conquiescere. Quanq; alioqui ne positas quidẽ aduersus eos, q nihil peccarint. At sane leges ingratitudinis actionẽ cõcedunt in eos, qui benemeritis non retulerint gratiã. At qui nõ solũ nõ refert gratiã, uerũetiã punire conatur ob ea ipsa, qbus adiutus est beneficio, cõsyderate nũ quicq; facere possit iniquius? Itaq; nõ posse hunc iã abdicare denuo, q paternã potestatẽ semel expleuerit, ac lege sit usus, præterea nõ esse æquũ, eũ qui tanta præstiterit beneficia, expellere, familiaq; exigere, satis opinor demonstratum. Nunc autẽ ad ipsam abdicationis causam ueniamus, & crimen cuiusmodi sit expendamus. At rursum ad mentem eius qui legem cõdidit, recurramus necesse est. Etenim ut istud tibi donemus ad breue tempus licere, quotiescunq; uelis abdicare, utq; præterea potestatem istam tibi largiamur, etiam aduersus benemeritum, haud tamẽ simpliciter, opinor, neq; quibuslibet de causis abdicabis. Neq; hoc dicit legis condi-

tor. Quicquid utcunq; criminatus fuerit pater abdicato, ut satis sit tantũ uoluisse queri. Nam si id esset, quid opus erat iudicio? Verũ uos istud expedere iubet iudices, nũ grauibus ac iustis de causis iratcat pater, nec ne. Hoc igitur in præsentia consyderate. Exordiar autẽ ab ijs, quæ protinus huius insaniam sunt consecuta. Iam primum omniũ quod fecit sanæ menti redditus, illud erat, Rescidit abdicationẽ. Ego seruator, beneficus, breuiter omnia erã. In his nisi fallor, nihil adhuc esse poterat, quod cum crimine uideretur esse cõiunctũ. Deinde quid est omniũ quod accusat? Quod obsequiũ, quam curam filio dignam prætermisi? Quando foris cubui? quas intempestiuas potationes, quas comessationes obijcis? Qui luxus? Quis leno pulsatus est? Quis accusauit? Nemo pfecto. Atqui hæc sunt, ob quæ præcipue lex permittit abdicare. Cæterũ cœpit ægrotare nouerca. Quid istud mihi uertis crimini? morbiq; pœnam à me reposcis? Non reposco, inquit. Sed quid? Quod eã curare iussus recusas, ob hoc dignus fueris q abdiceris, quippe immorigerus patri. Ast ego quidẽ cuiusmodi sint ista quæ iubet, in quibus quia nõ possim obsequi, uideor immorigerus, paulisper differemus. Sed illud prius in totum dico. Neq; lex huic concedit, ut quiduis imperet, neq; mihi necesse est in omnibus omnino parere. Quædam enim mandata sunt huiusmodi, ut si nõ parueris, nõ sis obnoxius pœnæ, quædam id genus, ut

nisi

niſi obtemperaris, ira, ſupplicioq; ſis dignus, ueluti ſi ægrotes ipſe, & ego nō curem. Siquid rerum domeſti/carum curandum ſit, & ego negligam. Siquid rem ruſticam curandam mandes, atq; ego recuſem. Hæc omnia atq; id genus alia, probabiles adferunt cauſas paternæ querelæ. Porrò cætera noſtri ſunt arbitrij, nempe quæ ad artes, & artium uſum pertinent: Maxime ſi nulla in re fiat iniuria patri. Iam ſi cui pictori præcipiat pater: Hæc pinge fili, illa nequaq̄: Rurſum muſico, hāc pulſa harmoniam, illam ne pulſa: Tum fabro ærario, Iſta cude, illa ne cude: num quiſq̄ hunc patietur abdicare filiū propterea, quod nō ex ipſius arbitrio artem exerceat? Nemo opinor. Atqui medendi ars, quanto eſt honoratior, uitæq; conducibilior, tanto conuenit eſſe liberiores qui hac utūtur. ac iuſtum eſt, ut ars aliquo gaudeat priuilegio in exercendi facultate, ut neq; cōgatur uſq̄, neq; ferat imperium, res ſacra, deorum doctrina, uirorum eruditorum cura. Neq; in ſeruitutē trahatur legis. Neq; timori, pœnisq; tribunalium, neq; calculis, ac patris minis, & indocti hominis iræ ſit obnoxia. Proinde ſi tibi palàm ac ſimpliciter ad hunc modum reſpondiſſem: Nolo curare cum poſſim, ſed artem ſoli mihi didici, ac patri, cæteris oīmibus imperitus eſſe uolo. Quis eſt tyrannus uſq̄adeo ferox, ut cogat etiam nolentem uti arte? Siquidē iſtiuſmodi officia blanditijs, precibusq;, ni fallor, non legibus, ira, iudicijs, cōuenit elicere: perſuadere

dere medico oportet, non iubere, ut uelit, nō ut metuas, neq; ad sanādum adigendus est, sed ultro ac lubens accedat oportet, immunis à cōpulsione patris. Immunis est ars ipsa, quandoquidem ciuitates quoq; publicitus honores, præminentias, immunitates, priuilegia medicis tribuūt. Hæc igitur in genere poteram artis nomine respondere, etiam si tu me illam docuisses, Si multū stu dij, multū pecuniarū insumpsisses, ut discerem, & unam hanc curationē, etiam si eiusmodi esset, ut præstare posſem, recusassem. Nunc illud cogita, cū rem modis omnibus ingratam & iniquam facias, qui nō sinas me, à meipso mihi partis libere uti. Hanc ego artem tum cū non essem filius tuus, perdidici, neq; tuis subiectus legibus. Atq; hanc tamen tibi didici. Huius fructū primus sensisti, cum nihil adiumenti cōtuleris ad eius cognitionē. Quem præceptorem mercede cōduxisti? Quem pharmacorum apparatū comparasti? Nullum omnino, uerum inops, ac rerum necessariarū indigens, à præceptoribus mei misertis sum edoctus. Nam abs te patre huiusmodi mihi dabatur ad discendū uiaticum, molestia, solitudo, egestas, familiarium odium, cognatorū auersatio. Pro istis itaq; factis postulas uti arte mea, uisq; earum rerū esse dominus, quas mihi paraui tum cum mihi non esses dominus. Boni consule, si quid antehac ultro, nullo ꝓuocatus officio, bene de te sum meritus, cum nullo nomine ullam abs te gratiam possem reposcere.

fere. Cæterum non cõuenit sanè, ut meum beneficium mihi in reliquum tempus pariat necessitatem: ut quod uolens beneficio iuui, uertatur in occasionem, ut postea nolenti præcipias: Iamq; in cõsuetudinem trahatur, ut qui semel sanauerit aliquẽ, semper deinde curet omnes quoscũq; uoluerit is, qui sanatus est. Etenim ad istum modum fieret, ut quos curaremus, eos dominos nobis creauerimus, noscq; metipsos illis tradiderimus, mercedis loco seruitutem accepturi, & ad omĩa quæ iusserint obtẽperaturi. Qua re quid esse potest iniquius? Quoniam te grauiter adeo laborantem restitui, ob id existimas tibi ius esse arte utendi mea? Atq; hæc quidẽ dicere poteram: si mihi hic imperasset ea, quæ meæ sint facultatis, atq; ego non omnino modis omnibus, uel inuitus obtemperassem. At nũc tandem perpendite, cuiusmodi sint huius imperata. Quãdoquidem, inquit, me laborantem insania, sanasti: insanit autem & uxor, eodemq; tenet morbo: (sic eã opinatur) & a cæteris medicis ad eundẽ modum destituta est: túq; potes omĩa, id quod re demonstrasti: sanato hanc quoq;, ac morbo leuato. Id siquis simpliciter ad hunc audiat modum, uehementer æquum uideatur, præsertim illiterato, artisq; medicinæ imperito. Sinautẽ me auscultatis artis nomine respondentem, intelligetis nimirum nec oia esse nostræ facultatis, necq; consimiles morborum naturas, nec eandem medendi rationẽ, nec eadem remedia in omnibus

r

bus efficacia. Ac tum palàm fiet, quàtum interſit, nolis quippiam, an non poſſis. Vos interim patienter auſcultate me, hiſce de rebus philoſophantẽ: exiſtimãtes neu inelegantem fore, nec extra cauſam, nec alienã à re, nec intempeſtiuam de his diſputationem. Iam primũ: Naturæ corporũ, ac temperaturæ, haudquaq̃ eædẽ ſunt: tametſi maxime in confeſſo eſt, ĩſdem ex elemẽtis conſtare. Verũ alia de his, alia de illis magis aut minus participant: idq̃ loquor adhuc de corporibus uirorũ: quæ neq̃ ſimilia ſunt omnibus, neq̃ eadem temperatura, neq̃ eadẽ conſtitutione. Vnde neceſſario conſequitur: ut morbi quoq̃ tum magnitudine, tum ſpecie differentes, his accidant: utq̃ alia ſanatu ſint facilia, atq̃ ad curationem ſponte propenſa: alia rurſum prorſus deſperata: ut quæ & facillime corripiantur, & grauiſſime à morbis prehendãtur. Proinde ſiquis exiſtimet, quamlibet febrim, aut quãuis tabem, aut peripneumoniã, aut inſaniam, quolibet in corpore unã atq̃ eandẽ eſſe genereis non uideatur ponẽdus inter ſobrios, neq̃ doctos, neq̃ inter eos, qui in rebus huiuſmodi exquirendis elaborarũt. Quin idem malum in hoc corpore facile ſanabitur, in hoc minime. Quemadmodũ uidelicet triticũ, ſi idem in diuerſos eĩcias agros: aliter proueniet in plano ſolo, profundo, irriguo, aprico, uentis ſalubribus expoſito, exculto, nimirum ubere, læto, copioſóq̃ fructu: Rurſum aliter in montuoſa, petricoſáq̃ terra, aliter in

opaca

opaca, aliter in ſubiecta mõtib9. In ſumma: p cuiuſq; loci diuerſa natura, uarie pueniet. Itidẽ & morbi, pro rõne corporũ, in quæ inciderint, aut maiores & uberiores, aut minores eueniut. Verũ his omiſſis pater, nec omnino diſcuſſa re, uult quamuis inſaniam in quouis corpore conſimilem eſſe, ſimilemq; deſyderare curationem. Super hæc tam multa, muliebria corpora plurimum differre à uirorum corporibus, uel ad morbi corruptionem, uel ad ſanandi ſpem, aut deſperationem, facile fuerit cognoſcere, Siquidem uirorum corpora bene compacta ſunt, neruoſa: laboribus, agitationibus, uita ſub dio acta, exercitata. Contra fœminarum, flaccida, male compacta, in umbra alita: Candida ob ſanguinis inopiam, caloriſq; penuriam. & humoris ſuperuacanei abundantiã. Quare facilius corripiunt, quàm uirorum: utpote morbis expoſita, nec ferentia curationem: præcipue uero ad inſaniam prodiuiora. Nam cũ multum habeant iracundiæ ac leuitatis, faciléq; cõmoueantur: porrò corporis exiguæ ſint uires: facilé in hoc malum prolabuntur. Proinde non cõuenit, in utrisq; eandem à medicis ſanãdi rationem requirere: Cum intelligatis, hæc ab illis longiſſimo diſtare interuallo: iam ab ipſo protinus ortu diſcreta: tum tota uitæ ratione, tum actionibus omnibus, tũ ſtudijs atq; exercitijs uniuerſis. Quare cũ dicis, Inſania laborat: adde hoc quoq;, laborat mulier. Neq; confundas hic omnia ſub uhã

& eandem insaniæ referens appellationem. Verum discretis ijs, quemadmodum & natura discreuit, quid in quoq; præstari possit cõsydera. Nam nos, quemadmodum initio dixisse memini, illud in primis spectamus: ægroti corporis naturam, ac temperaturã: & cuius qualitatis magis sit particeps, calidius an frigidius, uigens an ætate deficiens, magnũ an pusillũ, crassum an macilentum: reliquaq; id genus omnia. Quæ si quis penitus expenderit: is demum erit idoneus cui fides habeatur, uel desperanti, uel recipiẽti. Quandoquidem & insaniæ innumerabilia sunt genera, & causæ complures: nec uocabula quidem eadem. Neq; enim idem, desipere ac delyrare, rabire & insanire. Verum hæc omnia nomina significant magis aut minus obnoxium esse morbo. Porrò causæ aliæ sunt uiris, aliæ fœminis. Rursum inter ipsos uiros, aliæ iuuenibus, aliæ senibus: puta iuuenibus immodica fermè repletio: senibus autem importuna calumnia, ira impotens, quæ sæpenumero incidit aduersus domesticos. Hæc initio perturbant animum: deinde paulatim uergit in insaniam. Porrò mulierum corpora & multæ res infestant: & facile in morbum adducunt. Præcipue uero si quem oderint uehementius, aut si inuideant inimico, secundis rerum successibus utenti: aut si quid molestum sit: aut si cui succẽseant. Hæc paulatim subgliscentia, multóq; alita tempore, tandem in insaniã euadunt. Eiusmodi rerum aliquid uxori

quid uxori quoq; usu uenit pater: & haud scio, an nuꝑ aliquid illi ægritudinem aliquam attulerit. Nihil enim illa oderat, quanquã morbo sane tenetur, neq; his malis ullius medici cura poterit eripi. Quod si quis alius se facturum receperit, aut si quis eã liberarit: tum me oderis licet, uelut iniurium. Tametsi ne illud quidem uerebor dicere pater. Etiam si non prorsus esset, ut est, desperandum: sed adhuc aliqua salutis spes leuis ostenderetur: nec sic quidem facile manũ admouerem: neq; statim auderem ministrare potionẽ: uidelicet ueritus fortunam, ac multorum hominum obtrectationẽ. Vides, ut omnes arbitrantur, priuignos inuisos esse nouercis omnibus, etiam si probæ fuerint: easq; hanc ceu cõmunem quandam mulierum insaniam insanire. Quare facile suspicatus fuisset aliquis: si malũ hoc secus euenisset: neq; profuissent remedia: perfidam ac dolosam fuisse curationem. Atq; uxoris quidẽ res pater ad hunc sese habent modum: idq; loquor, quod prorsus exploratum habeo: nunq; melius est habitura, etiam si milies biberit pharmacũ: eóq; non operæprecium conaris: nisi me in hoc solum urges ut frustrer: idq; uis ut fœdam mihi famã accersam. Patere, ut mihi eiusdem artis professores inuideant. Quod si me rursum abdicaris, ego quidem etiam si ab omnibus deserar, tamen tibi nihil imprecabor graue. Sed quid si (quod auertat deus) redeat morbus: (solent istiusmodi ferme mala

Priuignus

irritata recurrere) quid erit mihi faciundũ? Curabo, ut noſti, tum quoq́: neq́ unquam defuturus ſum officio, quod liberis natura præſcripſit: neq́ generis, quoad in me fuerit, obliuiſcar. Deinde ſi reſipueris, nullũ credere debeo futurum, ut me denuo recipias: illud uide. Iam iſta quum facis, accerſis morbum, peſtemq́ refricas: heri ac dudum è tantis elapſus malis, contendis, uocifera/ris: quodq́ grauiſſimum eſt, iraſceris: ad odium propẽ ſus es: leges reuocas. Hei mihi pater, iſtiuſmodi fuerãt ſuperioris inſaniæ tuæ procemia.

ABDICATI FINIS, DES. ERASMO RO/TERODAMO INTERPRETE.

LVCIANI ICARO MENIPPVS, SIVE HYPERNEPHELVS, DES. ERASMO ROTEROD. INTERPRETE.

ER MILLE igitur erant ſtadia à terra uſque ad lunam, ubi prima nobis fuit manſio. Porrò hinc ſurſum ad ſolẽ paraſangæ fermè quingentæ. Rurſum ab hoc uſq́ ad ipſum denicq́ cælum, arcemq́ Iouis in ædito ſita, tantũ ferè ſpacij fuerit, quãtum aquila probe, ſuccincte, atq́ expedite queat uno die perage

die peragere. AMICVS. Dic mihi per gratias Menippe: quæ sunt ista quæ de astris loqueris, ac tacitus tecũ supputas? Etenim iamdudum te assectans, audio soles & lunas: præterea autem & magnifica ista, mansiones ac parasangas, peregrina quædam commemorantem. MENIP. Ne mireris Amice, si sublimia, aereáque tibi uideor loqui: nã summã apud me reputo nuper actæ peregrinationis. AMIC. Nimirum Phœnicum exemplo uiam stellis notaras. MENIP. Haud quaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis sum peregrinatus. AMIC. Papæ, longum profecto somnium mihi narras. Siquidem totas edormisti parasangas insciens. MENIP. Quid ais? somnium tibi referre uideor: qui modo ab ipso Ioue ipe reuersus adsum? AMIC. Quid audio? Itane Menippus nobis à Ioue delapsus adest è cælo? MENIP. Ita sane. Ego tibi ab ipso illo summo Ioue hodie uenio, rebus interim dictu miris, & auditis, & conspectis. Quod si non credis: equidem hoc ipso nomine supra modum gaudeo: cum semper fidẽ esse uideo, meã felicitatem. AMIC. Et quo pacto diuine atq; Olympie Menippe, mortalis cum sim, ac terrestris, queam nõ credere uiro, qui nubes superarit: quicq; ut Homericis dicã uerbis. Iam sit cælitum è numero unus? Verũ illud mihi dicito, si molestum non est, quibus modis in altum subuectus es, aut unde nactus scalas tanta magnitudine? Nam quantũ ad faciem ac formam attinet, non es admodũ

admodū ſimilis illi Phrygio: ut coniectare poſſimus, te quoq; ab aquila raptum fuiſſe: quo pocillatoris alicubi munere fungereris. MENIP. Nō me dam eſt te iam dudum irridere. Neq; uero id omnino mirū: ſi narrationis nouitas tibi fabulæ uidetur adſimilis. Cæterū ad cōſcenſum nihil mihi erat opus, neq; ſcalis, neq; uti pueri illius in morem ab aquila raperer: propterea quod alæ mihi eſſent propriæ. AMIC. Iam uero iſtud quod narras, uel ipſum Dædali factum ſuperat. Siquidē præter alia, nobis inſcientibus, miluius quiſpiam aut graculus ex homine factus es. MENIP. Recte amice: neq; procul à ſcopo coniecisti. Etenim illud Dædali de alis inuentū ipſe quoque ſum machinatus. AMIC. At interim omniū audaciſſime, nō ueritus es, ne tu quoque alicubi in mare delapſus, Menippeū aliquod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodū ille Icarium? MENIP. Nequaquā: Siquidem Icarus cum alas haberet cera adglutinatas: eaque quàmplurimū ad ſolem eſſet liquefacta: de fluxis alis, non mirum ſi decidit. At nobis citra ullam cerā erant pennæ. AMIC. Iſtud qui fieri potuit? Iam enim haud ſcio quo pacto paulatim me adducis, ut uera uideantur quæ narras. MENIP. Ad hunc fermè modum. Aquilam egregie magnam, tum autem & uulturem ualidum arripui. His cum alas unà cum ipſis brachijs præſecuiſſem. Quin potius ſi uacat totius cōmenti rationē ordine tibi percenſebo. AMIC.

Mihi quidem

Mihi quidem uel maxime uacat. Adeo ſublimis à ſermone tuo pendeo: iamq; ad narrationis finem inhio. Ne uero me negligas, per Iouem amicitiæ præſidem: auribus in aere ſuſpenſum, ob tuã narrationẽ. MENIP. Auſcultа igitur. Neq; enim ciuile fuerit, ſi ſpectem animum ore hiante relictum: eumq;, quẽadmodum tu ais, ab auribus ſuſpenſum. Ego igitur cum expendens ea quæ ſunt in uita mortalium: protinus omẽs res humanas repperiſſem ridiculas, humiles, inſtabiles: nempe opes, imperia, magiſtratus: conteptis his, atq; horũ ſtudio, adiectóq; animo ad ea, quæ uere ſunt bona: conatus ſum ab his tenebris emicare, & ad uniuerſi naturã ſuſpicere. Atq; hic mihi multã attulit hæſitationem, primũ hic ipſe qui à ſapientibus appellatur mũdus. Neq; enim inuenire poteram, neq; quo pacto factus fuiſſet, neq; quo opifice: neq; quod eſſet illius uel initium, uel finis. Deinde cum particulatim conteplarer, multo etiã magis ambigere ſum cõactus. Quippe qui uiderẽ ſtellas temere per cælum diſſectas. Tum ſolem ipm, quid tandem eſſet, ſcire geſtiebam Super omnia uero, quæ Lunæ accidebãt, mihi uidebant abſurda ac planè mira: putabamq; cauſam aliquã arcanam & inexplicabilem eſſe, cur illa ſubinde ſpeciem formamq; uariaret. Quinetiam fulgur emicans, tonitru erumpẽs, tum pluuia, nix, grando, è ſublimi demiſſa. Videbant hæc quoque omnia coniectu difficilia: quæq; nullis notis deprehendi

hendi possent. Itaq; cum ad eum modum essem affectus: optimũ factu ratus sum, ut horum unumquodq; à philosophis istis perdiscerem. Siquidem existimabã illos ueritatem omnem docere posse. Quare cum ex illis præstantissimos delegissem, quantũ mihi coniectare licebat, è uultus austeritate, ecq; coloris pallore, ac barbæ profunditate. Mirum em ũt mihi [illegible] protinus aspectu sublimiloquos quosdam, & cælestium rerũ peritos uiros præ se ferebant. His ubi memet docendum tradidissem magna pecunia: quam partim euestigio præsentem numeraui: partim tum me persoluturum sum pollicitus, ubi ad philosophiæ summam peruentum esset: nõ grauabar erectus ad nugas doceri, & uniuersi dispositionem discere. At illi tantũ aberant, ut me pristina liberarent insciția: ut in maiores etiam dubitationes coniecerint: principia nescio quæ, ac fines, tum insecabilia, inania, syluas, idæas, atq; id genus alia, mihi quotidie offundentes. Verum illud interim mihi uidebatur omniũ esse grauissimũ: quod cum nihil inter illos conueniret: uerum pugnantia, diuersaq; inter se omnia loquerentur: tamen postulabant, ut sibi fidem haberem: ac ad suam quisq; rationem me conabatur adducere. AMIC. Rem absurdam narras. [illegible] cum essent sapientes, inter sese de rebus factiõse dissidebant: neq; de ijsdem eadem probabant. MENIP. Atqui rides Amice: si audieris illorum arrogãtiam, & in dissertãdo prodi-

dō prodigioſam confidentiā. Qui quidem cum humi ingrederentur: nihilōq; præſtantiores eſſent nobis, qui ſuper terram ambulamus: ne cernētes quidem acutius quàm quilis alius aſtans: nonnulli cæcutientes etiā ſenio atq; inertia: tamen & cæli terminos perſpicere ſeſe profitebant: ſolem quoq; ipſum dimetiētes: & ea quæ ſupra lunam ſunt, aggredientes: Ac perinde quaſi ex ipſis delapſi ſtellis: ita & magnitudinem illarū, & figuram explicabant. Ac ſæpenumero cū forte ne illud quidē certo ſcirent, quot ſtadijs à Megara abeſſent Athenæ: tamē ſpacium, quod intereſt inter ſolem & lunam, quot eſſet cubitorum, audebant pronunciare: Tum aeris altitudinē, maris profunditatem, terræ ambitum dimetientes. Ad hæc, circulos depingebāt, ac triangulorū figuras ſuper quadrangulos inducentes: neq; nō ſphæras quaſdā picturatas, cælum ſcilicet ipſum metientes. Iam uero illud an non inſulſum, & inſignis arrogātiæ: quod cum de rebus uſq; adeo incertis loquantur, nihil tamen ita proponunt, quaſi coniecturis ducantur: uerum ſupra modum contendunt: neq; ullum uincendi locum alijs relinquunt. Tantū non iureiurando cōfirmātes Solem maſſam eſſe cādefactam: incoli Lunam, ſtellas aquam potare: idq; ſole ueluti ſitula quadā per funem demiſſa, uaporem è mari attrahente, atq; illis omnibus ordine potum diſtribuente. Nam quanta ſit in dictis pugnātia, id haud difficile fuerit cognoſcere.

Iam mihi ſpecta per Iouem: num illorum decreta inter ſe conſentiant, ac non magis longiſſimis diſſita interuallis. Quandoquidem primũ de ipſo mũdo uana eſt ſententia: cum alijs & ingenitus, & nunquã interiturus eſſe uideat. Rurſum alij, & opificem illius, & fabricandi modum eloqui ſint auſi. Quos equidem cũ primis admirabar: propterea quod cum deum quendã rerum omniũ opificem præpoſuiſſent: non illud etiam addèrent, uel unde is eſſet profectus, aut ubi loci conſiſteret cum omnia fabricaretur. Nam ante uniuerſi exortum, non poſſis uel tempus, uel locũ imaginari. AMIC. Prorſus audaces quoſdam Menippe homines, ac prodigiorum autores mihi narras. MENIP. Quid autẽ, ſi iam audias uir optime, quæ diſſerãt, & de Ideis, & de incorporeis: tum quæ de finito & infinito nugantur? Nam & his de rebus acriter inter ſe digladiant. Dum alij finem circũſcribunt uniuerſum: alij contrà, finem illud neſcire exiſtimant. Quin inſuper quidem ex iſtis complures eſſe mundos demonſtrabant: damnantes eos, qui de hoc uelut uno quopiam illorũ diſputarent. Rurſum alius, neſcio quis uir, haud quaquã amicus paci, bellum rerum omniũ parentem eſſe cenſebat. Nam de dijs, quid iam attinet loqui? Cum his deus eſſet numerus: illi rurſus, per canes, & anſeres ac platanos deierarẽt. Deinde alij, reliquis omnibus dijs expulſis, uni ſoli rerũ omniũ imperiũ tribuebant; ita ut mecum etiam animo diſcruciarer, cũ

ciarer, cum tantam audirē deorum inopiam. E diuerso alij liberaliores, multos deos faciebant: ac dissectis illis, hunc aliquē primum deum appellabant: his secundas aut tertias diuinitatis partes tribuebāt. Ad hæc, alij incorporeū quiddā & informe putabant esse numē. Alij corpus esse imaginabantur. Deinde non omnes erant in hac opinione, ut putarent diis esse curæ res mortalium: uerum erant nonulli, qui eos omni cura liberātes, haud aliter atq; nos cōsueuimus ætate defectos, à ministerijs dimittere: nihilo aliusmodi eos inducunt, cū cuiusmodi in comœdijs induci solent satellitia. Iam alij supetantes hæc omnia, ne esse quidē ullos omnino deos credebant: sed mundū nullo domino, nulloq; duce temere ferri sinebant. Atqui cum hæc audiebam, uerebar non habere fidem uiris altiremis, ac probe barbatis. Neq; tamen inueniebā, ad cuius dicta me uerterē: ut aliquā illorum sententiā nanciscerer irreprehensam, ac nequaq; ab alio subuersam. Ita q; planè tandem Homericum illud mihi usu ueniebat. Nam sæpenumero animus incitabat, ut huic alicui illorum crederem: sed me mens diuersa uetabat. In quibus omnibus cū perplexus hæsitarem: desperabā futurū, ut super his uerū aliquid in terris audirem: cæterum unica tantū uia, uniuersa dubitatione liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in cælum ascenderem. Eius rei conficiendæ spem mihi præbuit primū ipsa cupiditas: deinde fabu-

larum ſcriptor Æſopus: qui aquilis ac ſcarabeis, interdum & chamelis cælum adiri potuiſſe demõſtrat: uerũ ut mihi ipſi alæ prouenirent aliquando, id nulla ratione fieri poſſe uidebatur. Cæterũ ſi uulturis, aut aquilæ alas induiſſem: nam has ſolas ſufficere ad humani corporis modum: futurũ forſitan, ut mihi ſuccederet experientia. Itaq; correptis auibus, alteri dextrã alam, porrò uulturi ſiniſtrã amputaui: idq; admodum ſcite. Deinde quũ obligaſſem, humeriſq; loris ualidis accõmodaſſem: tum ſummis pennis anſas quaſdam manibus inſerendis addidiſſem: mei ipſius periculum faciebam: primũ ſubſiliens, ac manibus interim ſubſeruiẽs, & anſerum exemplo paulũ adhuc à terra uolatu me ſuſtollens, inter uolandum ſummis interim pedibus ingrediens. Poſtea quum res ex animi ſententia ſuccederet, iã audacius etiam experimentum aggrediebar: conſcenſaq; arce demiſſi meipm per præceps, atq; inde in ipm ferebar theatrũ. Mox ubi nullo periculo deuolaſſem, ſublimia iã & ardua cogitare cœpi: ac tollens me à Parnetho ſiue Hymetto, ad Geraneã uſq; uolabam: Rurſum inde ad Acrocorinthum ſubuolaui: deinde ſupra Pholoen & Erymanthũ ad Taygetum uſq;. Ergo quũ tandẽ audax facinus ſatis eſſem meditatus: iamq; perfectus & altiuolus euaſiſſem: nõ amplius de pullis imitandis cogitabam: uerũ conſcenſo Olympo, cibo quàm leuiſſimo paſtus, inde recta in cælum tendere cœpi: nũ-

tio quidem

tio quidem oborta oculorum uertigine ob profunditatem: & postea ferebam, & hoc quoq; facile. Verū ubi iam ipsi lunæ uicinus essem, plurimumq; nubiū essem emensus: sentiebam me defatigatum, maxime in ala sinistra, nempe uulturina. Huc igitur diuerti, ac super eā insidens requiescebā: in terrā interim è sublimi respiciens: necq; secus quàm Homericus ille Iuppiter, nūc bellacium Thracum regionem despiciēs, nūc Mysorum, mox (si libuisset) Græciam, Persidē, Indiamq;: ex quibus omnibus uaria quadam uoluptate perfundebar. AMIC. Ergo ista quoque narrabis Menippe: ne ulla prorsus peregrinationis parte fraudemur: quin potius siquid obiter in itinere conspexisti, fac ut hoc quoq; sciamus. Nam ego sanè haud mediocria dicturum te expecto: de terræ forma déq; omnib⁹ quæ in terra sunt: cuiusmodi tibi uisa sunt ex alto contemplāti. MENIP. At tu quidem recte cōiectas Amice. Quamobrē quatenus licet, conscensa luna inter narrandum peregrinā ti comes esto, simulq; mecum contemplare totam terræ speciem, habitumq;. Atq; initio quidem admodū pusillam quandā terram mihi uidere uidebar: multo, inquam, luna minorem: ita ut ego repente intentis oculis diu dubitarem, ubinam essent tanti illi montes, ac tantū mare: quod ni Rhodiorum colossum conspexissem, tum Phariā turrim: haud dubie prorsus ubinam esset terra, me prorsus latuisset: uerū ista quod sint sublimia,

Pharia Pharum phirum 8 6 capite duodecimo

simia, præq; cæteris eminentia, præterea oceanus paulatim ad solem resplendescens, indicabant terram esse id quod uidebam. Mox ubi fixius intenderem oculos, iam mihi omnis mortalium uita cœpit esse conspicua: nõ solum singulæ nationes atq; urbes: sed planè uidebam nauigantes, bellantes, agricolantes, litigantes, mulieres, feras: & ut summatim dicam,

Quicquid tellus educat alma.

AMIC. Ista quæ nunc dicis, hãud quaquam sunt uerisimilia, ac secum pugnantia. Etenim quum paulo ante Menippe terrã requireres, propter ingens in medio interuallum in arctum contractam: adeo ut nisi colossus tibi fecisset indicium, forsitan aliud quiddam uidere te credidisses: qui repente factus lynceus, cuncta quæ sunt in terra, dignoscis: homines, feras, ac ppemodum etiã culicũ nidos. MENIP. Recte tu quidem admones: nã quod maxime dictũ oportuit, id nescio quomodo prætermisi. Siquidem quum ipsam quidẽ terrã conspectam agnoscerem: cæterum reliqua non possem perspicere propter altitudinem: nimirũ iam non pertingente oculorum acie, grauiter ea res me discruciabat, ac uehemẽter perplexum habebat. Ego quum ad hunc modum essem solicitus, ac propemodũ etiã lachrymarer: adest à tergo sapiens ille Empedocles, ea specie ut carbonarium quempiam esse diceres, cinere oppletus, atq; extinctus. Hunc ego quum uidissem (dicendũ est enim) non nihil per-

nihil perturbabar, ratus dæmonẽ aliquẽ lunarẽ uidere me. At ille, Bono, inquit, es animo Menippe.

Nullũ ego ſum nũmẽ: qd me immortalibus æquas? Sum Empedocles ille phyſicus: etenim ubi me præcipitem in crateras iniecíſſem, fumus ab Aetna raptũ huc ſubuexit. Itaq; nunc lunam incolo: aeriuagus plerũq;, ac rore uictito. Adſum autem hælitantiam iſtam tibi adempturus: nã illud (ni fallor) male te habet, torquet que: quod non liceat tibi perſpicue terram cernere. Bene abs te factum eſt, inquam, optime Empedocles: ubi primũ deuolaro rurſus in Græciam, tui memor ſacrificabo tibi in fumario: atq; in Nouilunijs, ter ad lunã inhians uota faciam. Imo per Endymionem, inquit ille, haud huc acceſſi præmij gratia: ſed affectio quædam mouit animũ meũ, quum te uiderem affectum moleſtia: uerum ſcis quid facies, quo perſpicax fias? Nõ per Iouem, inquã, niſi tu mihi forſitan caliginem amoueas ab oculis: nam in præſentia uideor non mediocriter lippire. Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etẽ ut acute uideas, id ipſe tecum è terra allatum habes penes te. Quid igitur eſt iſtud? inquã: neq; enim noui. An ignoras, inquit, te dextram aquilæ alam indutum eſſe? Scio inquã maxime, ſed quid alæ cum oculo? Quoniam, inquit, aquila inter animantia cætera acutiſſimi uiſus eſt: unde ſola ſolem aduerſum obtuetur: atq; ita demũ eſt rex & ingenua aquila, ſi non cõniuentibus oculis aduer

t ſus radi-

sus radios aspiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Quare iam me pœnitet: qui non meis exemptis oculis aquilinos inseruerim, cum huc ascenderem. Nam nunc sane dimidiatus aduenio, neq; omni ex parte satis regaliter adornatus: quin magis adsimilis uideor nothis istis & abdicatis. Attamen in te est, inquit, ut protinus alterũ oculum regalem habeas. Etenim si assurges, uelisq; cohibita uulturis ala, alteram solam mouere: iuxta pportionem alæ, dextro oculo cernes acute: quo minus altero cæcutias, nulla ratione succurri pōt: propterea quod ad partem pertineat deteriorẽ. Mihi, inquam, satis est, si uel dextra ex parte aquilino more cernã. Nihilo eñ fuerit deterius: cum mihi nõ raro uidisse uidear fabros altero oculo melius etiam ad regulam exæquantes ligna. Hæc locutus simul ea faciebã, quæ præceperat Empedocles: ille interim paulatim subducens sese, sensim in fumũ euanuit. At simulatq; mouissem alam, ingens lumen mihi circũfulsit: adeo ut cuncta fierent in conspicuo, quæ hactenus latuerant. Deflexis igitur in terram oculis, clare uidebã, & urbes, & homines: & quæ fiebãt: neq; solum ea quæ sub dio, uerumetiã quæ domi faciebant, rati sese à nemine uideri. Ptolomæum uidi cũ sorore rem habentẽ: Lysimacho struentẽ insidias filium: Antiochum Seleuci filium, nouercæ Stratonicæ dandum inuentẽ: Thessalum Alexandrum ab uxore tolli è medio: Antigonũ filij uxorem adulterio stupratẽ: Attalo

Attalo uenenum porrigentem filium. Rursum ex altera parte Arsacen interficientē mulierculam: & Arbacē eunuchum gladium educentē in Arsacen. Porrò Spartinus Medus è conuiuio foras ptrahebatur à satellitibus, calice aureo in frontē impacto. Atq; his fermè cōsimilia tum in Libya, tum apud Scythas ac Thraces, in regijs geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occidētes, insidiantes, rapientes, peierantes, trepidantes: non nullos ab intimis amicis prodi. Ac regum quidem negocia huiusmodi mihi spectaculū exhibebant. Cæterum quæ factitabant plebei, longe magis erant ridicula. Siquidem & inter hos uidebam Hermodorū Epicureum ob mille nummū peierantē: Agathodē Stoicum de mercede discipulū in ius uocantem: Cliniā rhetorē ex Aesculapij fano phialam aureā suffurantem: Herophilum Cynicum in fornice dormientem. Quid enim alios cōmemorē: qui parietes perfoderent: qui lites agitabant: qui fœnerabant: qui reposcerent? Nam uarium quoddam & undiq; mixtum erat spectaculū. AMICO. Atqui recte facies Menippe, si ista quoq; retuleris. Cōsentaneū est enim te ex his non uulgarem cēpisse uoluptatem. MENIP. Ne fieri quidē potest Amice, ut cuncta ordine recenseam: quum spectare modo ista fuerit difficillimū: uerum rerum fastigia eiusmodi fermè uidebantur, qualia refert Homerus in clypeo: ubi erāt cōuiuia, nuptiæq;. Altera ex parte iudicia, & conciones:

Rursum alia ex parte sacrificabat quispiam. In proximo uero conspiciebatur aliquis luctum agens. Porrò quũ ad Geticam respicerem, uidebam belligerantes Getas. Rursum ubi ad Scythas deflecterem, cernere erat errantes in plaustris. Mox ubi paululum in diuersam partẽ deflexissem oculum, spectabam agricolantes Ægyptios. Phœnix negotiabatur: Cilix latrocinabatur: Lacon loris cædebatur: Athenienſis causas agebat. Hæc omnia quum eodem tempore gererent: cogita nũc cuiusmodi uisa fuerit rerum confusio. Non aliter, quàm si quis producat multos saltatores, uel potius multas choreas: deinde præcipiat, ut omisso concentu propriam quisq; cantionẽ canat: Deinde si certatim canat unusquisq;, & peculiarem suum cantũ absoluere studeat, uociscq; magnitudine uicinum superare contendat: cogita tecum per Iouẽ, cuiusmodi futurus sit eiusmodi cantus. AMICVS. Modis omnibus Menippe ridiculus ac confusaneus. MENIPPVS. Atqui Amice, hoc genus sunt oẽs qui in terris choreas agunt: omniscq; mortalium uita ex huiusmodi constat discrepantia: quippe qui nõ modo sonent absona: uerum & ornatu sint dissimili, diuersaq; moueant: neq; quicq; idem cogitent: donec choragus omnes è scæna exigat, negãs diutius choreas ducere oportere. Id ubi factum est, iam omnes sunt inter se similes: taciti, nec amplius confusam illam, & incõpositam canentes cantionem. Verum in uario ipo ac multiformi

tiformi Theatro,uidelicet ridicula erant quæ gerebant omnia:præcipue uero mihi risum mouebant ij,qui de agrorum finibus contendebãt: quicq; sibi placerẽt hoc nomine,quod Sicyoniũ agrum colerent:aut quod Marathonis eam partem haberẽt, quæ est iuxta Oenoen: aut quod in Acarnania iugerum mille possiderent. Cũ uniuersa Græcia,quemadmodum id temporis mihi è sublimi despicienti uidebatur,quatuor digitorum spacium habere uideretur. Attica,nisi fallor,proportione, minima pars erat. Itaq; perspexi quid esset reliquum: quod diuitibus istis animos tolleret. Etenim is qui inter hos cõplurimũ agri possidebat,uix unam ex Epicureis atomis colere mihi uidebatur. Cæterum ubi ad Peloponẽsum flexissem oculos:deinde terram Cynosuræ subiectam aspexissem:ueniebat in mentem,pro quãtula regione,quæ nihilo esset latior lente Aegyptia,tam ingens Argiuorum ac Lacedæmoniorũ multitudo cecidisset uno die. Porrò si quẽ conspexissem auro superbientem:quod annulos haberet octo, phialas quatuor:magnopere ridebam & hunc. Nam Pangæum uniuersum, unà cum ipsis metallis,uix erat magnitudine micæ. AMICVS. O te felicem Menippe:qui tam nouũ spectaris spectaculum. Sed age dic mihi per Iouem,ciuitates atq; homines ipsi,quanti uidebant,ex alto contemplanti? MENIPPVS. Equidem arbitror te sæpenumero formicarum concionẽ uidisse: Aliquas in orbem

obambulantes: nonnullas exeuntes: rursum has in ciuitatem redeuntes. Atq; hæc quidem fimum exportat: hæc alicunde raptam fabæ tunicã, aut dimidiatũ frumenti granũ currens apportat. Consentaneũ est autem pro ratione uitæ formicarum, esse apud illas & ædium fabros, & cocionatores, & magistratus, & musicos, & philosophos. Sed urbes sanè cum ipsis uiris, formicarũ nidis maxime uidebant adsimiles. Quod si tibi uidetur humilius exemplũ, uiros cum formicarũ republica cõferre: uetustas Thessalorum fabulas specta. Reperies enim Myrmidonas, gentem bellicosissimam, è formicis uiros natos esse. Iam posteaq; satis spectassem omnia, satisq; risissem, excussi meipsum, subuolaui,

Ad reliquos diuos Iouis altitonantis in ædes.

Nondũ stadiũ ascenderã, cum Luna, fœminea sonans uoce, Menippe inquit, ita tibi contingant quæ optas. In serui mihi in re quapiam apud Iouem. Dic inquã: neq; enim erit molestum: nisi si quid oneris sit portandum. Nũcium, inquit, quendam haud grauem, ac petitionẽ meo nomine Ioui perferes. Enecor Menippe, & multa, & intoleranda ab istis philosophis audiens. Quibus præterea nihil est negocij, nisi ut curiosi res meas exquirant: quæ sim, quanta sim: & quam ob causam dissecer, dimidiataq; fiam: curq; utrinq; gibbosa uidear. Tum hi me dicunt inhabitari: illi speculi ritu, supra mare suspensam esse. Alij rursus, quod quisq; secum excogitarint,

gitarint, hoc mihi tribuunt. Postremo, ipsum quoq; lumen aiunt mihi & furtiuum esse, & adulterinū: quodq; superne à sole proficiscatur: neq; finem faciunt: etiam cum hoc qui mihi frater est, cōmittere me, & factionem inter nos serere conantes. Neq; satis erat illis, quæ de ipso dixerunt sole, saxum esse illum, & massam candentem. Et tamen cū multarū rerum illis sum conscia: quas noctu patrant, turpissimas & execrādas: cum interdiu tetrici sint, & aspectu uirili, habituq; graues, & imperitorum oculos in se coniectos habentes. Atq; ego cum ista uideam, sileo tamē. Neq; enim decorum arbitror, retegere atq; in lucem efferre nocturnas illas diatribas: & quam quisq; in operto uiuat uitā. Quinetiam si quē conspicerem adulterantē, aut furantē, aut aliud facinus cū maxime nocturnum audentē: continuo contracta nube regebam: ne uulgo ostenderē, uiros senes, ea gerentes, quæ neq; barbæ prolixæ, neq; uirtutis professioni essent decora. At istis p nihilo est oratione me discerpere, modisq; oibus cōtumelia afficere. Adeo ut, testis est mihi nox ipsa, sæpius in animo habuerim, cū possem hinc longissime demigrare quopiam: ubi liceret curiosam istorū linguam effugere. Hæc igitur memineris, ut Ioui renūcies: simulq; illud addas, ne fieri quidem posse, ut hoc in loco durem: nisi physicos illos comminuat: dialecticis os occludat: Stoam demoliatur: Academiam exurat: quæ in Peripato habentur: diatribis finem impo-

nem imponat. Siquidem ad hunc deniq; modũ fiet, ut mihi paretur quies, desinantq; me quotidie cõmeuti. Fient, inquam, quæ mãdas: simulq; recta ad ipsum cælum tendebam.

Nulli ubi cõparent hominum uue boumue labores. Etenim paulopost ipsa etiã Luna mihi perpusilla uidebatur è sublimi. Tandem & terram obtexerat. Porrò relicto ad dextram sole, per ipsas uolans stellas, tertio die ad cælum perueni. Ac primũ quidem mihi uisum est, protinus ita ut eram, introire: ratus facile fieri posse ut fallerem: quippe dimidia mei parte aquila. Porrò aquilam sciebam iam olim esse Ioui familiarem. Post apud me perpendebam illos cũprimum deprehensuros esse me: qui alteram alam uulturinam indutus essem. Quapropter optimum factu ratus, nõ temere uenire in periculum, adiens pulsaui fores. At Mercurius audito pulsu, ac nomen percontatus meũ, festinato abijt, Ioui renunciaturus. Nec multo post, intro sum accersitus, magnopere pauitans ac tremes. Offendóq; deos omneis pariter considentes: nec hos absq; solicitudine. Nouũ hil enim animos illorũ turbabat nouus & inopinatus aduentus meus. Et quantũ antea, nunc̃q; expectabant futurum, ut mortales omnes mox aduenirent, ad eundem modum alati. Porrò Iuppiter, admodum terribili uultu, toruóq; & Titanico me obtuens, inquit: Quisnã es, & unde uenis: ubi nam urbs tibi: quiue parentes?

Hocubi

Hoc ubi audissem, ppemodũ metu ſum exanimatus. At tamen conſtiti ſtupidus, præcp uocis magnitudine attonitus. Aliquãto poſt ad me reuerſus, omnia diluci-de expoſuit ab ipſo exorſus capite: Quemadmodũ cõ-cupiſſem ſublimia illa cognoſcere: Quemadmodũ ac-ceſſiſſem ad philoſophos: quemadmodũ pugnatia lo-quentes audiſſem: Quemadmodum deſperaſſem, di-ſtractus illorum dictis: Deinde meũ inuentum, tum alas, reliquacp omnia, uſqp ad ipſum cælum. Poſt omia addidi, quæ Luna mandarat. Itaqp ridens Iuppiter ex-porrectis aliquantũ ſupercilijs: Quid dicas, inquit, de Ephialte: cum auſus ſit & Menippus in cælum aſcendere? At in præſentia quidem, te ad hoſpitij con-ſuetudinem inuitamus. Cras, inquit, ſuper his quorum gratia huc aduenisti, dato reſpõſo dimittemus: ſimulcp cum dicto ſurgens, ibat ad eam cæli partẽ, unde maxi-me omnia poterant exaudiri. Iam enim tempus erat, ut uotis audiendis conſideret. Atcp interim inter eun-dum, percotabatur me ſuper his negocijs, quæ eſſent in terra: ac primum quidẽ illa: Quanti nunc uenit triticum in Græcia: Et num ſuperior hyems grauiter uos tetigit: Et num holera egent hymbre copioſiore. Sub hæc ro-gabat: nũquis adhuc ſupeſſet è Phidiæ genere: Et quã ob cauſam Athenienſes tot annos Iouialia intermiſiſ-ſent: & num in animo haberent Olympium ſuum ab-ſoluere: Et num eſſent comprehenſi, qui templũ Dodo-

u næum ſa

næum ſacrilegio ſpoliaſſent. Ad ea cum reſpondiſſem: Dic mihi (inquit) Menippe: de me uero quã habẽt homines opinionẽ? Quam, inquam, o here, niſi maxime piam? nimirum omnium deorum regẽm eſſe te. Ludis tu quidem, inquit. Cæterum ego contentionẽ illorum probe noui: etiam ſi nihil fateare. Siquidem fuit olim tempus, cũ illis & uates eſſe uiderer, & medicus. In ſumma, unus eram omnia. Tum Iouis plenæ erant, & uiæ omẽs, ſimul & mortalium conciones. Piſa ac Dodona ſplendidæ erant, ac conſpiciendæ omnibus. Porrò præ fumo ſacrorum, nec attollere oculos mihi licebat. Verũ poſteaq; Apollo apud Delphos conſtituit oraculum: Aeſculapius medicinæ officinam Pergami: ſimul atq; Bendidiũ natum eſt in Thracia: Anubis templum in Ægypto: Dianæ apud Epheſios: ad iſta quidem cõcurrunt omnes: ſolẽnes conuentus celebrãt: Hecatombas offerunt: mihi uero tanq; ætate defecto, abũde magnũ honorẽ habuiſſe ſe putant: ſi ſolido quinquẽnio ſacrificarint in Olympia. Proinde uideas aras meas frigidiores, quàm ſint uel Platonis leges, uel Chryſippi ſyllogiſmi. Huiuſmodi quæpiam confabulati, in eum peruenimus locum, ubi conſeſſurus erat ad exaudienda uota. Erant autẽ ordine ſitæ feneſtræ, cuiuſmodi ſunt ora puteorũ, habentes opercula: iuxta unamquãq; ſella poſita erat aurea. Itaq; Iuppiter cum ad primam aſſediſſet, detracto operculo, præbuit ſeſe petentibus. Optabant autem

bant autem ex omni undiq; terra, diuersa, uariáq;. Nã ipse quoq; admotis pariter auribus, simul audiebã uota. Erant autem huiusmodi. O Iuppiter, cõtingat mihi regnum. O Iuppiter, cõtingat cepas & allia mihi prouenire. O Iuppiter, utinam pater mihi breui moriatur. Rursum alius aliquis dicit: Vtinam existã hæres uxoris. Vtinam nemo resciscat me struxisse insidias fratri. Contingat mihi uincere litem, coronari Olympia. Porrò ex his qui nauigabant, hic optabat ut spiraret Boreas, ille ut Notus: Agricola optabat pluuiam, contra sullo solem. At Iuppiter audiens, & singula uota diligẽter expendens, non omnibus pollicebatur.

Verum hoc cõcessit Saturnius, abnuit illud. Nam iusta uota per os fenestræ sursum admittebat, admissa ad dextram statuens. Rursus iniqua remittebat irrita, flatu deorsum redigens: ne possint ad cælum accedere. Super uno quodam uoto uidebam illũ etiã ambigentem. Etenim cum essent duo, qui diuersa peterent: æquales hinc timas pollicitates: nõ inueniebat utri potius annueret. Itaq; iam Academicon illud illi accidebat, ut nihil statuere posset. Verũ exemplo Pyrrhonis suspensus hærebat etiam, ac cõsyderabat. Porrò cũ iam satis uota proponẽtibus dedisset operam: ad proximam digressus sellam, & ad secundã fenestram: prono capite fœdera ferientibus, ac iurantibus dabat operã. Vbi his quoq; responsum esset, ac Hermodorũ Epicu-

De Pyrrhonius & Academicis Cicero. Lucullo, li. uicesimo, Ca. 5

reum fulmine cõminuiſſet: ad proximam deinde ſellã ſeſe tranſtulit, de diuinationibus omnibus & auguriis auditurus. Hinc ad ſacrificiorũ feneſtram tranſijt: per quod fumus aſcendens, denunciabat Ioui nomen uniuſcuiuſq;, qui rem diuinã faceret. Rurſum omiſſis his, uentis & horis mandabat, quæ facere deberent. Hodie apud Scythas pluito: apud Libyes fulgurato: apud Græcos ningito. At tu Borea ſpira in Lydia. Tu Note quieſce. Zephyrus Adriani undas concitet. Tũ in Cappadociã grandinis mille modij diſpergant. Tandem omnibus fermè ordinatis, diſcedebamus in eũ locũ ubi cõpotant dij. Iam enim cœnæ tempus erat. Mécq; Mercurius arreptum iuſſit accumbere iuxta Panem, & Corybãtes, & Attim, ac Sabazium: inquilinos iſtos & anticipites deos. Interea panem exhibebat Ceres: Bacchus uinum: Hercules carnes: Myrtum Venus: Neptunus Menides: ſimul interim & ambroſiam & nectar furtim deguſtabam. Nam optimus ille Ganymedes, ut eſt hominum amans, ſiquando conſpexiſſet Iouem auertere oculos, nectaris cyathum unum, nõnunq; etiam duos mihi infundebat. Dij uero, quemadmodũ alicubi dixit Homerus, & ipſe opinor, ut ego illic cõſpicatus, neq; frumentum edunt, neq; potant nigrantia uina: uerum ambroſiam apponũt, & nectare inebriant: præcipue uero gaudent ueſci ſacrificiorum fumo, unà cum ipſo nidore: ſubuolante ad hæc ſanguine uictimarum: quẽ ſacrificantes

ficãtes aris infundũt. Cæterũ inter cœnandũ, & Apollo cithara canebat, & Silenus Cordacẽ saltabat, & Musæ surgentes in medium, tum Hesiodi Theogonias nobis canebant: tum primã ex Pindaricis hymnis odam: deinde omniũ saturi requieuimus, quo quisq; sederamus loco, satis uuidi potu.

At reliqui noctem diuicq;, hominesq; per omnem
Dormibant: me nequaq; sopor altus habebat.

Verum mecũ animo uersabam cũ alia permulta, tum illa præcipue: qui fieret, ut Apollini tanto iam tempore non proueniret barba: aut quo pacto nasceretur nox in cælo, quum sol semper adesset, unaq; conuiuium ãgitaret. Ac tum quidem pusillum obdormiũ: mane uero surgens Iuppiter, iussit indici concionẽ: mox quũ adessent omnes, sic farier infit: Vti uos conuocarem, in causa fuit hospes hic, qui heri aduenit: uerum quum alioqui iam olim mihi fuerit animus cõmunicare uobiscum de philosophis, maximeq; uero à luna, hisq; de quibus illa queritur cõmotus: statui haudquaq; diutius prorogare consultationẽ. Est enim hominum genus, quod non ita pridem in uita fluitare cœpit, iners, contentiosum, gloriæ auidũ, iracundũ, gulæ studiosum, stultũ, fastuosum, contumelioſum: & ut uerbis Homericis dicam,

Telluris inutile pondus.

Isti igitur in sectas diuisi, ac uariis rationũ labyrinthis excogitatis, alij sese Stoicos appellãt: Academicos alij:

alij Epicureos: alij Peripateticos: aliȝs itē uocabulis, his multo magis ridiculis. Deinde ubi uenerandū illud uirtutis nomen induerint: tum adductis in altum supercilijs, promissaq; barba, fucato habitu obambulant, detestandos mores secum circūferentes: similllimi nimirū istis Tragœdiarū histrionibus: quibus si personas, stolamq; illam auro sparsam detraxeris: quod supereſt, id ridiculum est: nempe homnuculus septem denarijs ad agonem conductus. Atqui huiusmodi quum sint, mortales quidem uniuersos aspernant; de dijs uero absurda prædicant: contractisq; cœtibus adolescentulorum, quos nihil negocij sit fallere, nobilem illā uirtutē ostentant: & uerborum ambiguitates docēt: atq; apud discipulos temperantiā semper ac modestiam laudāt: opes ac uoluptatē execrantur: cæterum ubi soli & apud seſe esse cœperint: quid attinet dicere, quantopere seſe ingurgitēt: q̄ immodici sint ad Venerē: quemadmodū aūt etiā assium sordes oblingant? Iam illud est omniū grauissimū: quod cum ipsi nihil agant, neq; publicum, neq; priuatum: sed inutiles ac superuacanei delideāt:

Nusq; in consilijs, nusq; numerent in armis.

Tamen reliquos accusant: ac uirulentis quibusdam dictis cōgerentes, neq; non maledicta quædam meditati, obiurgant: proximisq; conuitiantur. Adeo ut is inter hos primas tenere uideat, qui clamosissimus sit, & impudentissimus, & ad maledicendum audacissimus. At

sanè

sanè si quis istum sine fine ista facientem, uociferante, & cæteros incusantem percontetur, ad hunc modum: Tu uero quid tandē facis? Aut quid per deos dicemus te ad uitam conferre? Nimirum respondebit, si modo recta ueráq; fateri uolet, hoc mōdo: Nauigare quidem, aut agros colere, aut militare, aut artem aliquā aggredi, superuacaneum mihi uidetur. Cæterū dāmo, ſqualeo, frigida lauo: incalceatus per hyemē obambulo: ac ueluti Momus ille, quæ ab aliis gerunt, calumnior. Ac si quis diuitum sumptuosius opsonarit, aut amicā habeat: id exquiro, atq; indignor. Quod si amicorū quispiam aut sodalium, morbo decumbat, curáq; & obsequio egeat: id ignoro. Hoc genus sunt nobis odij hæ pecudes. Iam uero qui ex his uocantur Epicurei, uehementer sunt etiam contumelioſi: neq; mediocriter nos mordent: affirmantes neq; diis esse curæ res mortaliū, neq; omnino cōsyderari à nobis quid apud illos agat. Quasobres tempus est, ut de his cōsultemus: ppterea quod si semel ualeant hæc persuadere iis, qui sunt in uita, nō mediocriter esurietis. Quis enim post uobis rem diuinam faciat, cum nihil inde expectet emolumenti? Nam de quibus Luna hos accusat, omnes audistis heri narrantem hospitem. Super his consultate, quæ pariter & hominibus sint cōmutilissima, & nobis cōminime periculosa. Hæc locuto Ioue, frequens adfremebat concio: mox clamatū est ab omnibus: effulmina, exure, cōminue: in

minue: in barathrum, in tartarum: uti gigantes. At Iuppiter rursum indicto silētio, fient ista, inquit, quemadmodum uultis. Omnes cōminuentur cum ipsa sua dialectica. Quanctp in præsentia sanè fas non est punire quenctp. Est em Hieromenia, sicuti nostis, quatuor hos mēses. Iamctp inducias promulgaui. Itactp proximo anno, ineunte uere, mali male perdentur formidādo fulmine.

Sic ait, atctp supercilijs pater annuit atris.

Porrò de Menippo hæc mihi uidentur, inquit: ut adēptis illi alis, nequando denuo redeat, à Mercurio deferatur hodie in terram. Hæc locutus dimisit cœtum. Me uero Cyllenius dextra aure suspensum, heri circiter ue sperā deposuit in Ceramico. Audisti omnia: omnia inquā Amice, quæ è cælo mecum adfero. Quare abeo iam eadem hæc renunciaturus philosophis in Pœcila inambulantibus.

ICAROMENIPPI FINIS,
DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

REVERENDO PA

TRI AC DOMINO, D. RICARDO EPISCO PO VVINTONIENSI, ERASMVS ROTE RODAMVS, S. P. D.

EPRISCORVM uſq; ſæculis mos hic in hæc noſtra tempora deductus eſt ampliſſime pater: ut calẽdis Ianuarijs principe ineuntis anni die, munuſcula quæpiam miſſitentur: quæ neſcio quid lætioris ominis afferre credunt: tum ijs ad quos abeunt: tum illis ad quos redeũt. Itaq; quum ego diſpicerẽ ecquid tandẽ muneris à nobis iret ad tantũ patronũ, ad tam potentẽ amicũ: neq; quicq; in mea reperirem ſupellectile, præter meras chartulas: profecto chartaceam ſtrenã mittere ſum coactus: cq̃q; quid aliud potius mitti conueniebat ab homine ſtudioſo, ad Præſulem omnibus quidẽ fortunæ muneribus magnificentiſſime cumulatum: ſed qui uirtutem, uirtutiſq; comites, honeſtas literas, infinitis calculis anteponat: quicq; tanq̃ contemptim, penéq; dixerim inuitus fortunæ dona admittat: cõtra animi bonis quũ ſit opulentiſſimus, tamen ſemper magis ac magis cupiat ditescere: Porrò noſtrũ hoc munuſculum: ſi nulla alia licet: ſaltem Terentiani Parmenonis exemplo, hoc nomine cõmendabimus: quod non ex Æthiopia, uerum è Samoſata

mosata usq; Commagenorum urbe sit profectum. Est autē dialogus Luciani: cui titulus Toxaris, siue de amicitia: quem nos paucis hisce diebus latinū fecimus. Qui quidem (uti spero) nō omnino futurus est ingratus tuæ excellentiæ: uel ob id, quod amicitiā prædicat: rem adeo sanctam, ut barbarissimis etiā nationibus olim fuerit ueneranda: Nunc Christianis usq; adeo in desuetudinem abijt: ut non dicam uestigia, sed ne nomē quidem ipsum extet: quū nihil aliud sit Christianismus, quàm uera, perfectáq; amicitia: quàm cōmori Christo: quàm uiuere in Christo: quàm unum corpus, una anima esse cum Christo: hominum inter ipsos talis quædam communio, qualis est membrorum inter se corporis. Neq; minus tamē iucundus, quàm frugifer futurus est: siquis modo decorum obseruet, quod in personis situm est. Nam Mnesippi Græci sermo, quàm totus Græcanicū quiddam sapit: comis, facetus, festiuus: contra Toxaridis Scythæ oratio, quàm tota Scythicum quiddam spirat: simplex, incondita, aspera, sædula, seria, fortis. Quin etiam dictionis discrimē, quasiq; diuersum filum à Luciano de industria affectatum, pro nostra uirili referre curauimus. Hanc igitur qualēcunq; diētuli tui strenulā amplissime Præsul, felicibus auspicijs accipe. Et Erasmū sicuti iampridem facis, amare, ornare, iuuare perge. Vale Londini, Calendis Ianuarijs. M. D. VI.

Toxaris

TOXARIS SIVE AMICITIA, DIALOGVS LVCIANI, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

Interlocutores, MNESIPPVS GRAECVS. TOXARIS SCYTHA.

MNESIPPVS.

VID AIS Toxaris? Sacrificatis Oresti ac Pyladi uos Scythæ: deosq; esse illos creditis? TOXARIS. Sacrificamus Mnesippe: sacrificam⁹ inquam: haud tamen deos esse arbitrati, sed uiros bonos. MNES. An uero, mos apud uos, etiam bonis uiris posteaq; uita defuncti sint, pinde ut dijs sacra facere? TOXA. Non istuc modo: uerum eosdem festis diebus accelebrib⁹ cõuentibus honoramus. MNES. Quid ea ptantes aut sperantes ab illis? Neq; enim quo beneuolentiam illorum concilietis, ob id rem diuinam illis facitis, quũ iã sint mortui. TOXA. Nihil officiat fortassis, si & eos qui mortui sunt, propitios haberemus: cũq; nõ ob id tantũ hæc facimus: quin magis existimamus nos

rem uehementer conducibilem: & his qui in uita sunt esse facturos: si præstantiũ uirorum memoriã celebremus: honoremq; habeamus ijs, qui uita defuncti sunt. Siquidem hac ratione futurum arbitramur: ut multi apud nos illorum similes euadere cupiant. MNES. Ista quidem recte iudicatis: at Pyladem atq; Orestem quo nomine potissimũ suspexistis, ut dijs eos æquaueritis: idq; adeo, quum hospites uobis essent: uel, quod grauius, hostes? Quippe posteaq; naufragio eiecti ab ijs, qui tũm Scythiam incolebant, essent cõprehensi, abducti q; ut Dianæ immolarentur: adorti carcerarios: neq; non oppressis excubijs, & regem trucidarunt: & assumpta sacerdote, quin ipsa quoq; Diana sublata, nauigio sese proripuerũt, irrisa publica Scytharum lege. Quod si ob istiusmodi facta honorem habetis uiris: facile assecuti fueritis, ut multos illorum similes reddatis. Iamq; ipsi ab hoc die usq; ad prisca illa respicite: num uobis expedierit multos in Scythiã Orestes ac Pylades appellere. Nam mihi quidem isto pacto mox futurũ uidetur, ut religionis ac deorum expertes reddamini: dijs qui reliqui sunt, ad eũdem modum è regione uestra in exiliũ ablegatis: postea, opinor, deorum omnium uice uiros, qui illos eiectum uenerant, diuinitate donabitis: & qui sacrilegi in uos fuerũt, ijs tanq; dijs sacrificabitis. Quod si nequaq; horum gratia Orestem ac Pyladem colitis, sed aliud quippiã Toxaris in uos beneficij contulerũt

qua

qua gratia quũ olim nõ esse deos iudicaueritis: nũc è regione, sacra illis faciẽtes, deos esse decreuistis: Et qui tũ parũ abeşant ut uictimæ fierent: ijs nũc uictimas offertis: Enimuero ridicula uideantur ista: & quum his quæ quondam statueratis pugnantia. TOXA. Et ista quidẽ Mnesippe prædara sunt uirorũ illorum facinora, quæ cõmemoraſti: uidelicet duo cum essent, tam ingentẽ ausum audere: ut tam procul à sua patria profecti, mare transmitterent: Græcis ad id usq; temporis intactum: nisi solis ijs, qui Argo in Colchidem traiecerunt exercitum: nihil expauefacti: neq; fabulas, quæ de illo feruntur: neq; appellationẽ ueriti, quod inhospitum uocaretur: uidelicet, opinor, quod feræ undiq; gẽtes accolerẽt. Deinde quũ iam capti essent, usq; adeo strenue sese gesserint: neq; sat habuerint, si tantũ incolumes euaderẽt: nisi & à rege acceptam contumeliã ulti, & Diana sublata abnauigassent. Quid? An nõ admirãda hæc: & quæ diuino quodã honore digna iudicent, quicquid est hominum, qui uirtutem suspiciunt? Quanq; non ista spectantes in Oreste ac Pylade, pro heroibus illos habemus. MNES. Atqui iam dices: quidnã præter ista suspiciendum patrarint, atq; diuinum? Nam quantũ ad nauigationem & peregrinationẽ attinet: non paucos profecto diuiniores istis ostẽdero negociatores: atq; inter hos præcipuos Phœnices: qui non in Pontum, neq; ad Mæotiden usq;, aut Bosphorũ tantum enauigãt: uerũ

quaqua uersus, Græcũ ac Barbarũ mare permetiũtur. Hi siquidem oẽm oram, & omne littus (ut ita dixerim) perscrutati in annos singulos, extremo demũ autũno in suam patriam reuertuntur: quos scilicet ad eandem rationem pro diis habeto: idq; etiamsi complures illorũ caupones ac salsamẽtarios esse reperies. TOXA. Audi nunc, o uir admirãde, conlyderáq; quanto nos, qui barbari uocamur, rectius uobis de bonis uiris sentiamus. Siquidem in Argo atq; Mycenis ne sepulchrũ quidem ullum insigne uidere est Orestis ac Pyladis: apud nos uero & templũ ostenditur, ambobus illis cõmuniter sacrum (ita ut par erat amicis) & hostiæ offeruntur: reliquusq; omnis honos. Porrò quod hospites erant, non Scythæ: id uero nihil obstat, quo minus boni uiri iudicentur: neq; enim perpẽdimus cuiates sint uiri honesti ac probi: neq; inuidemus, si cũ amici nõ fuerint, res egregias gesserunt. Quin magis admirantes ea quæ patrarunt, ab ipsis factis domesticos ac nostrates illos ducimus. Quod autẽ potissimũ stupentes in illis uiris efferimus, illud est: quod nobis uisi sunt amici inter sese lõge optimi extitisse: atq; aliis exemplo fuisse, quasiq; legem statuisse, quemadmodum oportet amicos omnẽ inter se cõmunicare fortunam, curariq; à Scythis: qui quidẽ essent præstantissimi. Itaq; quæcunq; alter cũ altero, uel alter pro altero tulit: ea maiores nostri descripta in columna ærea reposuerunt in templo Orestis: ac leges statuerunt

tuerunt,ut ea columna prima esset institutio disciplinaq; liberis suis,si meminissent, quæ in illa essent adscripta. Itaq; pene patris quisq; sui nomen citius obliuiscerer, q; res gestas Orestis ac Pyladis ignoraret. Quin & in porticu templi eadem quæcunq; in columna notatur, pri scorum picturis adumbrata uisuntur. Nempe Orestes unà cum amico nauigãs, deinde fracta inter abruptas cautes ipsorũ naue comprehensus,& ad uictimã ador natus;iamq; Iphigenia initiat eos. Ex aduerso uero in altero pariete idem,iam uinculis exutus depictus est,ac Thoantem occidens,multosq; ex Scythis alios. Postre mo soluẽtes,abducta Iphigenia ac dea. Porrò Scythæ frustra scapham adoriuntur iam nantem:hærentes gu bernaculis,ac conscendere conantes. Deinde re frustra tentata:alij quidem ex eis sauci: alij uero eius rei metu compulsi:natatu semet in solum recipiũt:ubi uel maxi me liceat perspicere,quantã alter in alterum beneuolen tiam præstiterit in conflictu cum Scythis. Fecit enim pi ctor,utrũq; de hostibus in semet ruentibus securũ:pro pellentem autem eos,qui in alterũ feruntur,ac præ illo iaculis occurrere conantem:pro nihiloq; ducẽtem,si in tereat ipse:modo seruet amicum:uel suo ipsius corpore præueniens,excipiensq; ictus in illum intentos. Iam ue ro tantam illorũ beneuolentiã, atq; in rebus tristibus cõmunionem,fidem, humanitatem, ueritatem: deniq; constantiam alterius in alterũ amoris: hæc haudquaq; humana

humana putauimus esse: uerum animi cuiusdam præstantioris, q̃ pro more uulgarium istorũ mortaliũ: qui donec secundis uentis nauigatur, amicis indignantur: nisi ex æquo participes fiant rerum lætarũ: quod si uel paululum eis uenti reflare cœperint, aufugiũt: solos in periculis deserentes. Enimuero ut & illud noueris: nihil amicitia melius arbitrãtur Scythæ: neq; est in quo Scytha magis glorietur, q̃ in adiutãdis amicis, cõmunicandis q; rebus acerbis: quẽadmodũ neq; probrum apud nos maius ullum, q̃ amicitiæ desertore uideri. Has ob res Orestem ac Pyladem ueneramur, quod præstantes extiterint in Scytharum uirtutibus, atq; in amicitia præcellentes: id quod nos omniũ maxime admiramur. Appellationem quoq; ex his illorum factis imposuimus, ut Coraci uocentur: quod quidem nostra in lingua perinde sonat, ac siquis dicat, dij amicitiæ præsides. MNES. Hui Toxaris: profecto non arcu modo ualuerunt Scythæ, bellicisq; in rebus cæteris antecelluerunt: uerum uidentur & ad orandũ, persuadendumq; omniũ aptissimi: unde mihi quũ dudum secus uideretur, nũc eidem merito fecisse uidemini: qui sic Orestem ac Pyladem in deorum numerum retuleritis. Verum illud me fugerat uir optime, quod pictor quoq; bonus esses. Admodũ eñ euidẽter ostendisti nobis, quæ sunt in Orestis templo: picturas, pugnamq; uirorũ, alteriq; p altero susceptа uulnera. Tametsi nõ putaram amicitiam usq; adeo

cultam

cultam fuisse quondã apud Scythas: magis autẽ quod barbari essent, atq; agrestes: simultate qdẽ, ira, rabiéq; perpetuo cõmitti: amicitiã uero, ne in familiarissimos quidem exercere solitos: idq; coniiciens, quum ex aliis quæ de illis audimus: tum ex hoc, quod progenitores suos uita defunctos deuorat. TOXA. An nos Græcis quũ aliis in rebus, tum in his quæ ad parentũ attinent cultum, sanctiores, magisq; pij simus, in præsentiarum haud quaq; contenderim. Quod autẽ nostrates amici longe fideliores sint amicis Græcis: quodq; amicitiæ ratio maior apud nos, q; apud uos: haud difficile fuerit docere. Ac p deos Græcorũ, ne tibi molestũ sit audire: si quæ pspexi dixero, multũ iã tẽporis apud uos uersatus: uos em mihi uidemini præclarius cæteris de amicitia uerba posse facere: uerum uero factaq; illi9, adeo nõ solum p sermonũ dignitate non exercere: ut sat uobis sit prædicare eã: & quãtũ sit bonũ, ostẽdere. At ubi usu uenit: deficiẽtes à sermonibus, nescio qmodo è medio negocio aufugitis. Cæterũ quũ Tragœdi in scænã pgressi, istiusmodi amicitias uobis representat: plericq; laudatis atq; applauditis: ac pro se mutuo periclitãtibus illis illa chrymatis: ipsi uero nihil dignũ laude p amicis præstare audetis. Quin siquãdo forte accidat, ut egeat amicus: ibi ptinus nõ secus atq; insomnia, procul auolãtes euanescunt uobis multæ illæ tragœdiæ: uosq; similes reliquunt inanibus istis, ac mutis personis: quæ diducto ri-

Longa non solum ad iungitur

Versatus

Representant

ctu, atq; immane hiantes: ne minimũ quidẽ loquũtur. At nos ediuerso, quo sumus in dicendo de amicitia posteriores, hoc in præstanda ea præcedimus. Quare si uidetur, ita in præsentiarũ agamus: priscos illos amicos ualere sinamus: siquos uel nos, uel uos ex his, qui olim fuere, recensere ualemus: quãdo ista quidem parte uos nimirum superaueritis, compluribus ac grauibus adductis testibus: nẽpe Poetis, q Achillis & Patrocli amicitiã, tum Thesei Perithoiq;, neq; nõ aliorũ necessitudinem, pulcherrimis uersibus carminibusq; cotexuerũt. Quin paucos quosdã in mediũ adferamus, ex his, q nostra ipsorum memoria fuerint: atq; eorũ res gestas exponamus: Ego quidem Scythicas, tu uero Græcanicas. Et in his uter superarit: melioráq; produxerit amicorũ exempla: is & uictor esto: ac suam ipsius uictoriam promulgato: tanq; qui pulcherrimũ honestissimumq; certamen decertarit: adeo ut ego quidẽ non paulo malim mihi in singulari uicto certamine dextram amputari, (nam ea est apud Scythas uicto pœna) q̃ in amicitia quopiã inferior iudicari: præsertim Græco, ipse Scytha quũ sim. MNBS. Quanq; est haud mediocris negocij cum uiro, ita ut tu es, bellatore, singulari certamine congredi: tum admodum instructo missilibus ac penetralibus narrationibus: haud tamẽ usq; adeo ignauiter, tam cito uniuersam deserens Græciam, tibi cesserо. Etenim uehementer absurdum fuerit: quũ duo illi tantum uicerint

rint Scytharũ, quantũ fuisse declarãt tum fabulæ, tũ ue tustæ uestræ picturæ, quas pauloante scite admodũ re-
præsentabas: Græcos omnis tot nationes, tot ciuitates, nullo defendente uinci abs te. Nam istuc si fiat: non de
stram, quemadmodũ apud uos solet, sed linguã execa ri conueniat. Sed utrum spectare nos oportet: numerũ ne eorũ, quæ amice quis gesserit: an magis quo plures
alteruter amicos referre poterit, hoc uictoria dignior ui debitur? TOXA. Nequaq̃: imo nõ multitudine uis ho
rum spectetur: uerum siquæ tu narrabis facta, his quæ narrabo, uideantur præstantiora, magisq; penetratia:
tum nimirũ etiam si numero paria sint opportuniora, magisq; letalia mihi faciẽt uulnera: Ac penè memet ad
ictus accõmodabo. MNES. Probe loqueris. Statuamus igit quot erũt satis. TOXA. Mihi quidẽ satis fore uide
tur, si uterq; quinq; narret exẽpla. MNES. Itidem mihi uidetur: ac prior dicito: uerum adiuratus, nimirum non
nisi uera dicturum: alioqui fingere eiusmodi, nõ admo dum fuerit difficile: palam autẽ refelli non queant. Por
rò si iuraris, nefas sit non habere fidem. TOXA. Iurabi mus, siquid etiam iureiurãdo opus esse censes. MNES.
At quis tibi è dijs nostratibus, num satisfaciat Iuppiter Philius? TOXA. Et maxime. Ego quoq; tibi nostratẽ
iurabo, meapte in lingua. MNES. Testis igitur esto Iup piter Philius, quæcunq; dicturus sum apud te: ea nimi-
rum uel quæ uiderim ipse, uel quæ ab alijs, quoad fieri

potuit, diligentissime perceperim, narraturum: nihil ex meipso cõminiscente, alleuante mq;. Ac primo quidem loco, Agathoclis Diniæq; amicitiã referam: quæ apud Ionas est celebratissima. Nam Agathocles hic, qui Samius fuit, non ita pridem uixit: uir in amicitia quidem præcipuus, ita ut re declarauit: cæterũ reliquis in rebus uulgo Samiorũ nihilo præstãtior, neq; genere, neq; cæteris item opibus. Huic cum Dinia Ephesio, Lysionis filio, amicitia à puero intercesserat. Porrò Dinias supra modum ditatus est: & quemadmodũ solent ij, qui nuper opes nacti sunt, complures & alios secum habebat, satis quidem idoneos illos, & ad compotandum, & ad uoluptariam consuetudinem: ab amicitia uero longe alienissimos. Atq; inter hos interim habebat Agathocles: cõuiuebatq; & compotabat illis: non admodũ approbans eam uiuendi rationem. Dinias autẽ nihilo hunc potiorem habebat, cũ cæteros adulatores. Tandẽ etiam offendere cœpit, crebrius obiurgans: molestusq; uidebatur: quippe qui admoneret eum maiorum: præciperetq; ut seruaret, quæ multo labore parta, pater illi reliquisset: adeo ut ob hæc ne ad comessationes quidẽ illum deinceps adhiberet, sed solus cum illis comessare tur, celare cupies Agathodem. Demum ab assentatoribus illis misero persuasum est: quod adamaret à Charidæa Demonactis uxore, uiri illustris, atq; inter Ephesios in honoribus ciuilibus primarij. Iam & literulæ à

muliere

mulíere ad illũ uentitabant: & ſerta ſemimarcida, & ma la quædam admoſſa: deniq; quicquid ad hæc lenæ ma chinantur in adoleſcentes: quo paulatim illis amorẽ ar tibus quibuſdam inſerant: primumq; hac incendãt opi nione, quod ſeſe credant amari. Nam plurimũ illicit & hoc, præſertim eos, qui ſibi formoſi uidentur: donec imprudẽtes in caſſes inciderint. Erat autem Charidæa urbana quidem & elegãs muliercula, at ſupra modum meretricia: ſemperq; illius quicũq; forte adñſſet, etiam ſiquis admodum leuiter concupiuiſſet: quin ſi uel aſpe xiſſes duntaxat, protinus adnuebat: nec ullo pacto me tuendum erat, ne quando recuſaret Charidæa: admira bilis autem alioqui artifex: quauisq; meretrice doctior, allicere amatorem: & ambiguus quũ adhuc eſſet, totũ ſubigere: at quum iam teneretur, incitare: ac magis ma gisq; accendere; nunc ira, nunc blandimentis: ac mox ſa ſtidio: deinde iniecta ſuſpicione, quaſi ad alium ſeſe de flexura eſſet: poſtremo omni ex parte egregie docta erat mulier, & abſoluta, artibusq; omnigenis in amantes inſtructa. Hanc igitur tum Diniæ adulatores accer ſiuerant in adoleſcentulum: multáq; adſimulabãt, quo eum in amorem Charidæ impellerẽt. Illa porrò quæ compluris iã adoleſcentes iugularat, & innumerabiles amores fuerat mentita, domosq; opulentas euerterat: uarium quoddã, atq; inexpugnabile malum: ubi nacta manibus eſt ſimplicem, & huiuſmodi artium imperitũ

y 3 adole-

adoleſcẽtulũ:haudquaq̃ admittebat ex unguibus: ſed undiq; oppugnãs,tentansq; ubi iam omniũ eſſet compos:tum ipſa dum captat,capta perijt: dum infelici Diniæ innumerabiliũ malorum extitit cauſa. Nam primũ quidẽ ſtatim literulas illas ad illum dat:ac ſubinde miſſitat ancillulam, quæ renũciaret ut fleret,ut uigilaret:poſtremo ut miſera præ amore ſuffocatura eſſet ſeſe. Donec iam beatus ille perſuaſus,ſibi formoſus eſſe uidere tur:atq; Epheſiorũ uxoribus præter cæteros adamabilis. Ac tandem in cõgreſſum adductus eſt multis precibus exoratus. Et ex eo quidẽ tẽpore facilis iam erat cõiectura, fore ut caperet à muliere formoſa:ad uoluptatem congredi docta;& in loco flere: & inter loquendũ miſerabiliter ſuſpirare:& iam abeuntẽ amplecti:& adeunti obuiã occurrere:& formã colere ſic ut maxime placitura eſſet:interdũ uel uoce, uel cithara canere:quibus oñibus in Diniã uſa eſt. At ubi ſenſit excruciari, iamq; amore illaqueatum, ac ſubiugum eſſe factum:aliud adhæc excogitat, quo miſerum ſubuertat: grauidam ſe ex eo ſimulat (nam hoc quoq; efficax ad magis ac magis inflammandũ ſtultum amantem) Neq; poſtea cõmeabat ad illum, affirmans à uiro obſeruari ſeſe:qui iam amorem perſenſiſſet. Hic uero rem iam non ultra ferre potis erat:neq; durare quibat:quum illam non aſpiceret:ſed lachrymabatur, adulatoresq; ad ſeſe accerſebat, ac Chariclææ nomẽ inclamabat:imagineq; illius amplexus

plexus (candido enim lapide fecerat) eiulabat. Demum in limine abijciens sese iactabatur: planéq; res extremæ dementiæ speciem obtinebat. Siquidem munera reddita sunt mulieri: non pro malorum aut corollarū precio: sed solidæ domus, agri, famulæ, uestes florulentæ, auri quātum optaret. Quid multa? Breui Lysionis domus antea inter Iones nobilissima exhausta est, atq; exinanita. Deinde ubi iam exuccus esset: eo relicto, aliū quempiam adolescentulum Cretensem, bene nummatum uenata est, illicq; substituit. Iam uidelicet illū adamabat: atq; is quidē credebat. Itaq; Dinias neglectus non à Charidæa modo, uerūetiam ab assentatoribus (nam isti quoq; ad Cretensem amatorem iam desciuerant) abit ad Agathodem: iampridem non inscium, q̄s illi res misere haberent. Ac pudescens quidem initio, tamen exposuit omnia: amorem, egestatem, arrogātiam mulieris, riualem Cretensem: in summa, non uicturum sese, nisi cum Charidæa consuetudinem haberet. Ille uero intempestiuū esse ratus id temporis exprobrare Diniæ, quapropter ex amicis unum sese nō admisisset, sed tum quidē assentatores suos sibi antepositisset: diuendita, quam unā habebat in Samo, domo paterna, precium illi attulit talēta tria. Quæ simulatq; recepisset Dinias: haud dam erat Charidææ: rursus subito formosus factus: rursus ancilla & literulæ, & expostulatio, qd iam diu sese nō adisset, cōcurrerūt. Item adulatores applauden-

plaudentes, ut uiderunt Diniæ adhuc esse quod daret; cum autem pollicitus esset sese uenturum ad illam: uenisseq; primo fere somno: esseq; int⁹ Demonax Charidææ maritus: siue quod alioqui persensérat: siue de cõposito, proditionéq; uxoris (nam utrũq; fertur) exiliens uelut ex insidijs, & atriũ iubet occludere, & Diniã comprehendi: ignem ac flagra minitans: neq; nõ gladium tanq; in mœchum educens. Ille porrò reputans quibus in malis esset: uecte quopiã de proximo, ut iacebat, arrepto, tum ipsum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Charidæam: atq; hanc quidem nõ ictu uno, uerumetiam & uecte sæpius, & postea Demonactis gladio feriens. At famuli interea muti stabant, rei nouitate attoniti. Deinde comprehendere conati: quum in hos quoq; ferro insiliret: ipsi quidẽ aufugerũt. Dinias autem clam sese subduxit, tanto pãtrato facinore. Et ad auroram usq; apud Agathoclẽ diuersabatur: pariterq; & quæ facta essent reputabant: & quid in posterũ esset euenturũ, consyderabãt. Vt autẽ diluxit, milites adetãt: (iam enim res erat diuulgata) cõprehẽsumq; Diniam nec hunc iam inficiantem homicidiũ, abducunt ad præfectum: qui per id tempus Asiam moderabatur. Hic eũ ad Persarum regem remittit: nec ita multo post relegatus est Dinias in Giaron insulã ex Cycladibus unam. dãnatus a Rege: ut in ea, quoad uiueret, exularet. Agathodes aũt cum reliquis in rebus nunq; abfuerat: tum pariter

pariter ſoluit in Italiam: & amicorũ ſolus unà eſt in iudiciũ comitatus: necꝙ uſcꝙ defuit officio. Porrò ubi iam in exiliũ profectus eſt Dinias: ne tum quidẽ deſertus eſt ab amico. Quin potius ipſe ſuapte ſponte damnatus, uerſabatur in Giaro: ſimulcꝙ cum illo exulẽ agebat. At quum iam rerum neceſſariarum omniũ inopia laborarent: locãs ſeipſum purpurarijs, unà cum alijs urinabat: quodcꝙ hinc partum eſt referẽs, Diniam alebat. Quin & ægrotanti diutiſſime inſeruiuit: & ubi uita defunctus eſt, noluit uncꝙ in patriam reuerti: uerum inibi perſeuerauit in inſula: pudori ſibi fore ratus, ſi uel mortuũ amicum deſeruiſſet. Hoc tibi Græci factũ amici retulerim: quod quidem nõ ita pridem accidit: haud enim ſcio an anni quincꝙ præterierint, quod Agathodes in Giaro mortem obiit. TOXA. At utinam iniuratus iſta Mneſippe dixiſſes: uidelicet quo mihi fas eſſet, eis non habere fidem. Adeo Scythicum quendam amicum Agathodem iſtum deſcripſiſti, quin uereor ne quẽ & alium iſti ſimilem narres. MNES. Audi iam & alium Toxari, Euthydicũ Chalcidenſem. Retulit autem mihi de hoc Simylus nauclerus Megarẽſis: adiurans profecto ſe teſterem factam eſſe. Aiebat enim nauigauiſſe ſeſe ex Italia Athenas, circiter Pleiadum occaſum: collecticios quoſdam homines uehentem: in his fuiſſe Euthydicũ, unácꝙ cum hoc Damonem Chalcidenſem, eiuſdem amicum. At natu quidem eos æqualeis fuiſſe: uerũ Euthydicũ,

ualentem, robuſtumq; : Damonem contra, ſuppallidum atq; ualetudinarium: quaſi qui nuper (ut apparebat) ex diuturno morbo reualuiſſet. Itaq; ad Siciliam uſq; feliciter aiebat Simylus nauigaſſe ipſos. Cæterum ubi tranſmiſſo freto, in ipſo iã Ionio mari nauigarent, tempeſtatem maximã eis incubuiſſe. Quid autem attinet multa referre: immaneis quaſdã procellas ac ſinuoſas, tum grãdines, & ſi quæ alia tẽpeſtatis mala? Vtuero iã haud procul abeſſent à Zacyntho, nuda nauigantes antemna: præterea & funes quoſdã trahentes, quo nimirum uim, impetumq; fluctus exciperẽt: circiter noctis medium, Damonẽ, qui in tanta iactatione nauſearet, uomuiſſe in mare propendentẽ. Deinde, ut cõiicio, naue uehementius in eam partem, in quã ille propendebat, inclinata: ſimulq; ppellente fluctu: excidiſſe eũ prono capite in pelagus: neq; nudum tamẽ uidelicet, ut miſero uel natare cõmode liceret. Mox itaq; ſuccamaſſe quũ præfocaret, uixq; ſeſe ab undis ſuſtolleret. Porrò Euthydicum ſimulatq; audiſſet (nam forte fortuna nudus in ſtrato tum erat) abieciſſe ſemet in mare: arreptóq; Damone, qui iam deficiebat (diutius enim iſta uideri poterãt, luna ſcilicet relucente) unà iuxta illũ naſſe, ac ſubleuaſſe. Ac uoluiſſe quidem illis opitulari ſeſe miſeratos uirorũ calamitatem: uerum nequiſſe, quod uento præualido raperẽtur. Illud tamen feciſſe, ſubera complura ad illos proieciſſe: tum ex contis aliquot: ut ab his

ſuſpenſi

ſuſpenſi natarent, ſi quẽ forte ex eis naufciſcerentur: poſtremo ſcanſoria quoq; tabulata: quæ quidẽ erant neutiq; exigua. Cogita iã per deos: quod aliud grauius beneuolentiæ documentum quiſq; ædere queat, in hominem amicũ, qui noctu decidiſſet in mare, uſq; adeo ſæuiẽs, q; cõmunicata morte? Iamq; adeo mihi ante oculos pone imminentes procellas: fragorem aquæ ſeſe adglomerantis: ſpumam undiq; efferueſcentem: noctem, ac deſperationẽ: Ad hæc illũ iam præfocari incipientẽ, uixq; undis extantem, manuſq; porrigentem amico: hunc autem incontanter inſilientem, ſimulq; nantem: prorſuſq; ſollicitum, ne ſe prior Damon interiret. Sic em̃ profecto cognoſces, quod haud ingeneroſum hũc quoq; amicũ, uidelicet Euthydicũ, retulerim. TOXA. Vtrum perierunt uiri Mneſippe: an ſalus quæpiam ex inſperato illis contigit? Adeo ego illis nõ mediocriter timui. MNES. Bono animo es Toxaris: ſeruati ſunt: quin hodieq; Athenis agũt, ambo philoſophiæ dantes operam. Nam Simylus ea demũ narrare poterat, quæ noctu uidere licuit: hunc delapſum, illum deſilientem: ſimulq; nantes, quatenus per noctem dabatur aſpicere. Porrò quæ poſt hæc acciderint, Euthydicus ipſe narrat. Primũ quidem, ſubera quædam forte nactos, ſuſpendiſſe de his ſeſe: atq; ita hærentes fluitaſſe, ſanè cõmode. Deinde ubi tabulata cõſpexiſſent, iam ſub auroram annaſſe: cõſcenſiſq; illis cõmode, deinde nantes appuliſſe

puliſſe Zacynthum. Poſt hos autem, qui neutiq; mali ſunt, ut ego quidem autumo, accipe iam tertium, nihilo iſtis inferiorem. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utebatur: & is quidem opulentis, quũ ipſe pauperrimus eſſet. Hic uita decedens, teſtamẽtum reliquit: aliis quidem fortaſſe deridiculum: tibi uero, haud ſcio, an tale ſit apparituru uiro probo: & apud quem amicitia in precio ſit: quicq; uel cum præcipuis in ea certare queas. Sic em in eo ſcriptum erat: Lego Aretæo quidem matrem meã alendã, atq; in ſenecta fouendam: Charixeno uero filiam meã elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autem illi mater anus, ac filiola iam matura nuptijs. Siquid autem interim acciderit alterutri: huius quoq; partẽ (inquit) alter habeto. Huiuſmodi lecto teſtamento, ij qui tenuitatẽ quidẽ Eudamidæ nouerant: at amicitiam, quæ illi cum his uiris interceſſerat, ignorabant: rẽ pro ludo iocóq; ducebant. Nemo certe aderat, qui nõ cum riſu diſcederet: quod eiuſmodi hæreditatẽ Aretæus & Charixenus eſſent accepturi, felices uidelicet: atq; ita aiebant: Siquidem perſoluent Eudamidæ, ſuperſtites ipſi hæreditatem tradent mortuo. At hæredes, quibus iſta erant legata: ut audierunt: uenerunt illico, agnoſcentes ratáq; facientes ea, quæ erant teſtamento mãdata, Itaq; Charixenus quinq; duntaxat dies ſuperſtes, diem obijt. Aretæus autẽ optimus ſucceſſor factus.

ctus,tum illius,tum suo ipsius suscepto onere, & matrē alit Eudamidæ:& filiā non ita pridē elocauit:ex quinq; talentis quæ possidebat,duobus in propriæ filiæ dotē, duobus in amici filiam erogatis:Ac nuptias ambarum eodem die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris,Aretæus iste uideturnumnā leue amicitiæ argumētum exhibuisset: adita huiusmodi hæreditate, neq; deserto amici sui testamēto:an hunc quoq; in perfectis idoneisq; calculis ponimus,ut sit unus è quinq;? TOXA. Et iste quidem egregius: quanq; equidem Eudamidam multo magis ob fidutiā admiratus sum,qua fuit erga amicos: declarauit enim,quod & ipse eadē fuisset facturus erga illos: tametsi non essent ea scripta in testamēto: uerum ante alios uenisset non scriptus talium hæres. MNES. Probe dicis.Sed quartū iā tibi narrabo: Zenothemim Charmoleum, Massilia oriundum. Commōstrabatur autem mihi in Italia,patriæ nomine legatum agenti,uir decorus,procerus,ac diues,ut apparebat. Assidebat illi uxor in rheda iter facienti:quū alioqui deformis, tum dimidia nempe dextra corporis parte māca, alteroq; capta oculo,teterrimū quoddam & refugiēdum terriculum. Deinde quū demirarer,si decorus ille quum esset,ac tu nullus,sustineret eiusmodi mulierem sibi adiunctā: is qui mihi eum cōmostrabat, causam exponit, quare in id matrimoniarum incidisset: nouerat enim comperte omnia:nam ipse quoq; Massiliensis erat. Menecrati(in

quit)huius fœdæ patri,amicus erat Zenothemis:uiro diuiti ac honorato:ipse ijsdem rebus par. Deinde ali, quanto post,facultatibus exutus est ex cõdemnatione Menecrates:quo tẽpore pariter infamis,& ad capessendos magistratus inidoneus est iudicatus à sexcentũ uiris,tanq; qui sententiam iniquã pronunciasset. Ad hunc autem modum,inquit,nos Massilienses mulctamus,si quis corrupte iudicet. Grauiter itaq; ferebat Menecrates:primũ,quod esset cõdemnatus:deinde,quod è diuite paup:postremo,q d'ex nobili repẽte factus esset infamis,ac reiectitius. At præter cætera eũ ipsa discruciabat filia iam nubilis:utpote annos nata decem & octo:quã ne cum omni quidem patris substantia,quã ante condemnationem possederat,dignatus fuisset quisq; ingenuus ac pauper facile accipere,quæ tã infelici fuerit forma:Quin & concidere dicebatur:idq; circa lunã crescentem. Hæc ubi apud Zenothemim deploraret:bono,inquit,animo es Menecrates. Neq; enim ipse egebis nec cessabit filia tua dignũ aliquẽ suo genere spõsum inuenerit. Atq; hæc eloquutus,statim apprehẽsa illius dextra,deduxit domũ. Ibiq; opes, quæ illi multæ erant, partitus est cum illo:ac cœna parari iussa,conuiuiũ accepit amicos:& in his Menecratem,ueluti iam è necessarijs cuipiam persuasisset,ut puellam in matrimoniũ acciperet. Posteaq; autẽ conuiuiũ peregerant, libassentq; dijs:tum uero plenũ illi calicem porriges:accipe, inquit,

Menecra/

Menecrates, à genero ſymbolum affinitatis poculum: nam hodie ducturus ſum ego filiam tuã Cydimachã: dotem autem iam olim accepi, talẽta quinq; & uiginti. Illo uero reſpondente: abſit ne feceris, o Zenothemis: nẽue ipſe uſquadeo inſaniam: ut te neglectum, qui & iuuenis es, & formoſus, cõſpiciam cum deformi puella, ac debilitata coniugatum. Hæc, inquam, illo loquente: hic ſponſam adiunctã tollens, abduxit in thalamũ: ac paulo poſt prodijt, ea deuirginata: atq; ex eo tempore cum illa uiuit, ſupra modum diligens: & quẽadmodũ uides, circũferens eam. Et non ſolum non pudet matrimonij: uerũetiam perinde atq; glorians de eo, ſic oſtentat: propterea quod negligit corporis formã ac fœditatem, ad hæc opes & famã: tantũ amici rationem habet Menecratis: neq; arbitratur eum ſexcentum uirum ſententia deteriorem eſſe factum, quantum ad neceſſitudinem. Quanq; pro his iam illi gratiã retulit fortuna, ad hunc modũ. Puellus em ei formoſiſſimus, ex illa deformiſſima ſuſceptus eſt. Neq; diu eſt, quod tollens hunc pater intulit in curiã: frondibus oleaginis coronatũ, ac pullis amictũ: quo plus miſerationis auo cõciliaret. At infans arridebat iudicibus: manibus complodebat. Itaq; curia cõmota ſuper illo, remiſit mulctam Menecrati: atq; ille iam rei, famæq; reſtitutus eſt, eiuſmodi patrono uſus apud iudices. Hæc affirmabat Maſſilienſis Zenothemim amici gratia feciſſe: haud mediocria, ſicuti uides:

neq;

neq; qualia passim Scythæ factitant: qui concubinas formosissimas summa cura deligere dicuntur. Restat nobis quintus. Neq; uero mihi uideor alium quẽpiam debere dicere, Demetrio Sunien si præterito. Nauigarat in Aegyptum Demetrius, unà cum Antiphilo Alopecẽsi: qui cũ illi iã inde à teneris annis fuerat amicitia atq; ephebus ephebo conuixerat, pariterq; fuerat eruditus: ipse quidem Cynicam disciplinam sequutus, sub Rhodio illo sophista: Antiphilus uero medẽdi scientiam exercuerat. At hoc temporis forte profectus fuerat in Aegyptum, ad spectaculum Pyramidum, Memnonisq;. Nã audiuerat illas, quũ essent sublimes, umbrã nõ iacere: Memnonẽ aũt uocẽ ædere, exoriẽte sole. Harũ igit rerũ cupiditate adductus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueret, ac Memnonẽ audiret: sextum iam mensem aduerso Nilo nauigabat: relicto Antiphilo, quod is itinere atq; æstu defessus esset. Huic aut interea calamitas incidit: quæ singularem quẽpiam amicum postularet. Nã puer eius ut nomine, ita & patria Syrus: inita societate cum sacrilegis aliquot, unà cũ illis in Anubis templũ irrupit: sublatoq; deo, ad hoc phialis aureis duabus, tum caduceo, aureo & hoc, neq; non cynocephalis argẽteis, atq; id genus alijs: omnia apud Syrum depositurant. Deinde forte comprehensi (capti enim fuerant, diuendentes nescio quid) rem omnẽ protinus confessi sunt: destricti in rota, deportatiq; uenerunt

runt in ædes Antiphili: ibi res furto sublatas deprome-
bant, sub lectica quadã in abdito conditas. Syrus itaq; illico uinctus: unaq; hæres huiꝰ Antiphilus: atq; is qui-
dem interea dum præceptorem audit, auulsus. Nec opi-
nabat quispiã: quin magis hi q fuerãt hactenus ami-
ci, auertabant hominẽ, tanq; qui templũ Anubis sacri-
legio cõpilasset: sesecq; impiari credebant, si cum illo bi-
bissent, aut edissent. Porrò duo qui reliqui erant pueri,
quicquid erat in domo, conuasantes, fuga discesserunt.
In uinculis igit erat miser Antiphilus multũ iam tem-
poris: habitus interim omniũ, quãtum in carcere erat,
sontium sceleratissimus. Porrò præfectus carceris Aegy-
ptius homo superstitiosus, ratus sese gratũ facere deo,
atq; illius ulcisci uices, grauis Antiphilo imminebat.
Quod siquando defenderet, affirmans se nihil eiusmo-
di patrasse: impudes habebatur: atq; hoc nomine mul-
tò etiam magis erat inuisus. Subægrotabat itaq; tam,
malecq; habebat: nec mirum: quippe qui humi cubaret,
idcq; etiam noctu: necq; cura sineretur protẽdere, ligno
ineluſa: nã per diem cyphone stringebatur, altera ma-
nu uincta ferro: at noctu cogebatur totus in uinculis
esse. Ad hæc insup domicilij pædor ac præfocatio, mul-
tis ibidẽ uinctis, locumq; angustum premẽtibus: adeo
ut uix respirarent: tum ferri stridor, ac somnus exiguus.
Hæc omnia molesta erant, atq; intoleranda: nimirũ ho-
mini eiusmodi rerum insueto, minimecq; ad tam durũ

A uitæ

uitæ genus exercitato. Quũ uero iam deficeret, ac ne cibum quidem capere posset: reuersus est tandem & Demetrius, nihil dum sciens eorũ quæ acciderant. Vt autẽ cognouerat quo in loco res esset, statimq; curriculo ad carcerem uenisset: tum quidem admissus non est: propterea quod uespera iam esset: & carceris custos iamdudũ occlusis foribus dormiebat, ministris excubias agere iussis. At mane quũ esset, ingressus: multis uidelicet precibus admissus: accedens multo tempore quærebat Antiphilum: quippe malorũ multitudine sic immutatum, ut agnosci non quiret. Circumiens igitur, e uinctis unumquẽq; cõtemplabatur: eorum more, qui familiariũ cadauera iam marcida facta, requirũt in stragibus. Quod ni nomen fuisset eloquutus, Antiphilum Demenomenis filium: ne longo quidẽ tempore potuisset agnosci quisnam esset, usq; adeo præ malis erat transfiguratus. Vt uero ad uocẽ agnitam respondisset, atq; adeunte illo comã diduxisset: eam à uultu abigens sordidam atq; impexam, ostendit sese quis esset. Hic ambo collapsi sunt: oculis obortã caligine, in tã inopinato spectaculo. Verum aliquanto post, posteaq; & ipse sibi redditus: & Antiphilũ recipiens Demetrius, de singulis esset illum diligenter percontatus: bono animo esse iubet. Tum dissecto pallio, dimidiato quidem induitur ipse, reliquũ autem illi donat, detractis illi putribus atq; detritis, quibus erat opertus pãniculis. Atq; ex eo die modis

dis omnibus illi aderat: curam eius agens, inseruiensq;. Locans enim sese ijs, qui uersabãtur in portu mercatoribus, à mane ad mediũ usq; diem, oneribus gestandis non parũ lucri faciebat. Deinde ab opere reuersus, mercedis partem carcerario in manũ dabat, quo illi mansuetum hunc, ac pacatum redderet. De reliquo autẽ, in amici curam affatim suppeditabat. Atq; interdiu quidem aderat Antiphilo, quo illum cõsolaretur: ubi uero nox occupasset: p carceris foribus facto ex herbis thorulo, substratisq; frondibus, acquiescebat. Et in hũc quidem modum aliquãdiu degebant: ut Demetrius nullo uetante ingrederetur: atq; ob id mitius ferret calamitatem Antiphilus: donec extincto in carcere latrone quopiam: idq; ut putabat, ueneno, & custodiæ exactissime obseruatæ: neq; deinde quisq; admissus in domiciliũ uinculis liber. Quas ob res dubius atq; anxi⁹: quũ alia uia nõ pateret, qua liceret amico adesse: adito præfecti collega, seipsum defert, tanq; in irruptione tẽpli Anubis cõmunem operã addidisset. Id simulatq; confessus est: abductus est illico in carcerẽ, ac ductus ad Antiphilum. Nam hoc magnis precibus uix obtinuerat à carcerario: ut proxime Antiphilo, atq; eadem in trabe uinciretur. Hic igitur uel maxime declarauit, quãto in illum fuerit amore, quũ sua ipsius incõmoda negligeret, cum & ipse interim ægrotaret; illud autẽ curæ haberet, quo pacto fieri posset, ut ille & quàmplurimum dormiret, &

minimũ angeretur. Atq; ita cõmode tolerabant. cõmunicatis inter ipsos malis: donec aliquãto post, tale quiddam accidit, quod finem fermè eorũ imponeret calamitati. Siquidem è uinctis quispiã, haud scio unde nactus limam: adiunctis cõiuratis captiuorũ pleriscq;, catenam insecuit, qua seriatim erat astricti, cyphonibus in hanc insertis, soluitq; omnes. Qui quidem facile trucidatis quippe paucis custodibus: cõglobati prosiliere. Atq; hi quidẽ illico quo quisq; poterat, dissipati: postea plerique sunt cõprehensi. Porrò Demetrius & Antiphilus inibi remanserunt: Syro quoq; retento, qui iam aufugere parabat. Vt aũt diluxisset: Aegypti præses, cognito quod acciderat, emisit quidem qui illos insequerent: accersitis autem ijs, qui erant cum Demetrio: soluit à uinculis collaudatos, quod soli nõ aufugissent. At illis haudquaq; sat erat, ut hoc titulo dimitterentur. Clamabat aũt Demetrius: sibiq; nõ mediocribus in rebus iniuriam fieri prætendebat, si pro maleficis habiti, uiderẽtur uel commiseratione, uel ob id laudis, quod non aufugissent, dimitti. In summa, corrupere iudicẽ, ut causam exactius excuteret. At hic ubi repperit, nihil eos cõmeritos: collaudatos illos, Demetrium aũt seorsum quoq; admonitus, liberos esse iussit: consolans super pœna quam tulerant, præter ius in uincula coniecti. Quinetiam ambos munere prosecutus est: idq; de suo: Antiphilum drachmarum decem milibus, bis tanto Demetrium. Ac Antiphilus

philus etiam nunc quidem in Aegypto est. Demetrius autē sua quoq; uiginti milia reliquēs amico, concessit in Indiam: profectus ad Brachmanas, tantum hoc loquutus Antiphilo: merito sibi iam ignoscēdū uideri, quod tum ab eo discederet: Neq; em̄ sibi opus fore pecunia, quoad is perseueraret esse, qui erat: uidelicet qui possit paucis esse contentus: neq; illum amplius egere amico, quippe cui res iam feliciter haberent. Huiusmodi sunt Toxaris amici græci. Quod ni initio notasses nos, tāq; qui uerbis nos iactaremus: idē profecto relaturus erā tibi cōplures orationes, atq; eas egregias: quas Demetrius habuerit in iudicio: quū interim pro seipso nihil defenderet: pro Antiphilo uero lachrymas funderet, atq; etiam supplex esset; totamq; causam in sese recipe ret, donec Syrus flagris cæsus, ambos eos liberos fecit. Hos igitur paucos è plurimis, quos mihi primū memoria suggessit, tibi narrauerim præclaros ac firmos amicos. Quod reliquū est, iam decedens à narratione, tibi dicendi partes trado. Tu porrò uti Scythas his nō inferiores referas, sed longe præstantiores, tibi ipsi curæ fuerit: siquid de dextra sollicitus es, ne ea tibi prætidatur. Verū oportet strenuū præstare uirū. Etem̄ res quædā uehemēter ridicula tibi cōtigerit, si cū Orestē ac Pyladē admodum sophistice laudaris: pro Scythia dicens, orator ignauus appareas. TOXA. Recte tu quidem Mnesippe: qui quidē ad dicendum etiam exhortaris: perin

de quasi nihil sollicitus sis, ne tibi lingua execet, uicto in narrationibus. Sed iam exordiar: nihil quidē quēad modum tu, uerbis phalerans atq; exornans (neq; enim is Scytharū mos) præsertim quū res ipsæ longe magis loquātur, cq; uerba. Nihil autē eiusmodi expectaueris à nobis, cuiusmodi tu cōmemorādo, laudib⁹ extuliſti: puta siquis sine dote duxerit deformē mulierem: aut si quis amici filiæ nubenti pecuniolam donauerit, duo talenta: ac per Iouem, siquis sponte eat in uincula, quum certo sciat se paulopost esse soluendū. Admodū enim leuia ista: neq; quicq; ineſt in his, uel magni negocij, uel uirile quod sit. Cæterū ego tibi referam multas cædes, belláq; & mortes, amicorū causa susceptas: ut intelligas uestra ista lusum esse, si cum Scythicis conferātur. Neq; tamē isthuc sine causa facitis. Sed merito parua ista miramini: propterea quod nō sunt uobis admodum graues occasiones declarādæ amicitiæ, quippe in alta pace uiuentibus. Quemadmodū nec in tranquillitate queas scire, bonus sit gubernator, nec ne. Tempestate ēm tibi opus fuerit, ad hoc ut dignoscas. At apud nos bella perpetua: & aut inuadimus alios, aut cedimus inuadentibus: aut ubi forte concurrimus, pro pascuis prædáq; pugnamus. Hic potissimū opus est bonis amicis: eoq; ēq; firmissime constituimus amicitias, sola hæc arma inuicta atq; inexpugnabilia esse iudicantes. Prius aūt uolo tibi cōmemorare, quo ritu faciamus amicos: non ex poculis,

culis, quẽadmodũ uos: neq; siquis æqualis sit, aut uicinus: uerum ubi strenuũ quẽpiam uirũ conspexerimus: quicq; præclara facinora patrare possit: in hunc omnes studio incũbimus: & quod uos in ambiendis cõiugijs, id nos in amicis non grauamur: diu quasi procos agentes, nihilq; non facientes: ne uidelicet frustremur amicitia, neue reiecti esse uideamur. At ubi iã in amicitias cæteris repulsis, delectus est quispiã: protinus fœdus initur: ac iusiurandũ, quod sit maximũ: nimirum & uicturos eos pariter, & mortẽ oppeturũ, si sit opus, alterũ pro altero. Atq; ita facimus. Etẽ simulatq; incisis digitis, sanguinẽ in calicẽ destillauerimus: summisq; intinctis gladijs, ambo pariter admouentes biberimus: non est quicq; quod deinde nos queat dirimere. Admittuntur autẽ ad huiusmodi fœdera, ad summũ tres. Nã qui multis sit amicus: is eo loco habetur apud nos, quo cõmunes istæ atq; adulteræ uxores: arbitramurq; iã non perinde firmã illius amicitiam fore, posteaq; est in plures partes dissecta. Exordiar aũt ab his, quæ nup Dandamis fecit. Dandamis emẽ hic in cõflictu cũ Sauromatis: quũ esset captiuus abductus ei⁹ amicus Amizocas. Quinpotius ante tibi iurabo nostrũ iusiurandũ: quandoquidẽ isthuc initio sum pollicitus. Non emẽ per Ventum & Acynacẽ, quicq; mẽturus sum apud te de Scythicis amicis. MNES. Equidẽ tuũ iusiurandũ haud magnopere desyderabã: proinde recte facis, q nullũ deorũ iures.

iures. TOXA. Quid tu narras? An nō tibi uidetur esse diꝝ, Vētus & Acynacis? Adeo ne te fugit, qd nihil sit maius mortalibꝰ uita ac morte? Per hæc utiq; iuramꝰ, quoties p Ventū & Acynacē iuramus: uidelicet p Vētum, tanq; qui uitæ sit causa: per Acynacē uero, ut qui mortis sit autor. MNES. Atqui si ista idonea causa est: profecto multos alios quoq; deos estis habituri tales, qualis est Acynacis: puta iaculum, lanceam, uenenū, funē, atq; his consimilia. Quandoquidē uarius est iste deus interitus: atq; innumerabiles aperit uias, quibus ad illū sit aditus. TOXA. Vide q; contentioſe nunc, quamq; litigioſe isthuc facis: dum medio sermone interpellas me, excutisq; ac disturbas orationem meā. At ipse loquēte, silentium agebam. MNES. Age, non sum isthuc posthac facturus Toxaris. Et optimo iure obiurgas: quare perge cōfidenter quod restat dicere: perinde quasi nec adsim dum loqueris, adeo tibi silebo. TOXA. Quartus igitur agebatur dies Dandamidi & Amizocæ: ex quo amicitiam inierant, ac mutuū sanguinem pariter biberant. Venerant interea in regionē nostram Sauromatæ, cum equitum decem milibus: peditum autē ter tantum aduenisse ferebatur. Ii nimirum quū in nos irruissent imparatos, neq; expectantes illorū insultū: omnes quidem cedere cogunt: compluris autē repugnantes occidunt: nōnullos & uiuos abducūt: nisi siquis effugerat tranans in ulteriorem fluminis ripam: ubi nobis dimidium

dium copiarũ, & pars curruũ erat. Sic em id temporis castra fueramus metati, haud scio quo cõsilio Archipla norum, id est, ducum nostrorum, ad utrãq; Tanaidis ri pam. Protinus itaq; & prædas abigebãt, & captiua ab ducebant, & tentoria diripiebant, & curribus potieban tur: atq; ijs pleriscq; cũ uiris captis, & sub oculis nostris concubinas, uxoresq; nostras cõstuprabant. Nos por rò rẽ indigne tulimus. At Amizoca quũ duceretur (erat enim captus) nominatim inclamauit amicũ, misere uin ctus: simulq; calicis & sanguinis cõmonefecit. Quod si mulatq; exaudierat Dandamis: nihil etiã contatus, spe ctãtibus omnibus, tranauit ad hostes. Ibi Sauromatæ densatis telis irruerũt in illum: iam confixuri, nisi succla massent, Zirim. Hoc uerbi siquis sonuerit: postea nõ in terimunt, sed recipiunt, tanq; dedentem sese precio redi mendum. Moxq; ad illorũ ducẽ adductus, reposcebat amicum: ille redemptionis precium postulabat. Neq; enim prius dimissurum sese, nisi maximũ pro illo rece pisset. Tum Dandamis: quæ possidebã, inquit, ea oĩa à uobis direpta sunt: quod siquid est quod nudus præ stare queam, id sum paratus polliceri uobis: & impera to quicquid uoles. Et si [illegible] uis: meipsum huius in locũ recipe, & abutere ad quodcũq; tibi lubitũ erit. Ad hæc Sauromata: Nihil, inqt, op⁹ retinere te: præsertim quũ temere dedideris. Quin tu parte eorũ quæ possides tra dita, amicũ abducito. Rogat illico Dandamis, quidnã

Castra metari

Abigere aũay teiben

Nominatim inclamauit

Commone veriem

Redimere tolósen

Reposcere

Recipe meipsum huius

Abutere misbrucken

B uellet

uellet accipere. Ille oculos postulat. Atq; hic ptinus exhibuit eruendos. Deinde ubi essent exacti: iamq; pretium persolutũ esset Sauromatis: recepto Amizoca, reuersus est innitẽs illi: unáq; tranãtes, incolumes ad nos redierũt. Id factum animũ reddebat Scythis omnibus: neq; iam uictos esse rebantur sese: quũ uiderent, quod apud nos esset bonorum maximũ, id nondum esse abductum ab hostibus: uerum superesse egregiã mentẽ & in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem non mediocrẽ incutiebat: reputantibus cum cuiusmodi uiris, si se præparassent, essent pugnaturi: tametsi tũ quidem ex improuiso superassent: proinde sub noctem relictis maxima ex parte pecoribus, incẽsisq; curribus, fuga sese subduxerunt. Porrò Amizoca non tulit diutius, ut uideret ipse, amico cæco Dãdamide: sed ipsus semet exoculauit. Atq; ita sedẽt ambo: omniq; honore à populo Scytharum publicitus aluntur. Quid tale Mnesippe uos referre possetis? Etiam siquis tibi donet, ut possis uel decem alios ad istos quinq; adiungere: etiã citra iusiurãdũ, si ita uis, ut & multa liceat affingere? At ego tibi rem nudã exposui. Tu uero si quẽ talem narrasses; non sum nescius, quantas adornandæ rei gratia phaleras narrationi fueris admixturus: quemadmodum supplicarit Dãdamis: & quomodo sit excæcatus: & quæ dixerit: & quo pacto redierit: & quẽadmodũ exceperint eum Scythæ: adgratulantes, benéq; ominantes: atq; id

genus

genus alia: cuiusmodi uos ad demulcēdas aures soletis artificio quodā addere. Audi igitur & alium huic parem Belittam, huius Amizocæ consobrinum. Is ut detractum ex equo à leone, Basthem amicū conspexisset: nam forte simul erant in uenatu: iamq; leo circuplexus illum, iugulo admotus esset, atq; unguibus laniaret: desiliēs & ipse, inuolauit in tergū beluæ, reflexitq; in sese prouocās, auertensq; atq; inter dentes digitos inferēs: conatus quoad liquit, Basthem è rictu leonis eximere, donec leo omisso illo iam semimortuo, ad Belittam sese conuertit, atq; ipsum quoq; circūplexus occidit. At ille moriens (nam tanto anteuertit) acynacem in leonis pectus defixit. Itaq; pariter exanimati sunt omnes: nos autem sepeliuimus eos, duobus aggestis tumulis inter se uicinis: altero amicorum, altero è regione leonis.

Iam tertio loco tibi referam Mnesippe, Macentæ, Lonchatæ, & Arsacomæ amicitiam. Hic enim Arsacomas deperibat Mazæam Leucanoris filiam, qui regnabat in Bosporo: tum quum legatione fungeretur super tributo: quod Bosporini semper nobis pendere soliti, id temporis tertium iam mensem ultra diem legitimum distulerant. In conuiuio igitur quum Mazæam uidisset proceram atq; decorā uirginem, amore captus est, grauiterq; discruciabatur. Iam itaque quæ de tributis agebantur, erant tranfacta: responderatq; illi Rex, conuiuioque accipiebat, mox illum dimissurus. Est

autē mos in Bosporo: uti proci in conuiuio petant puellas: narrātes quinam sint: quibusq; rebus fręti, decreuerint eas in matrimoniū accipere. Atq; id tēporis forte fortuna multi aderant in cōuiuio proci, reges, ac regū filij: in his erat & Tigrapates, Lazorū princeps: & Adymachus, Machlyinæ dux: aliiq; cū his permulti. Oportet autem unumquēq; procum, posteaq; exposuit quis sit, & qua fiducia ad ambiendas nuptias accesserit, conuiuari cum reliquis, tacitumq; accumbere: Deinde peracto conuiuio, postulata phiala, uinū in mensam effundere, atq; ita sponsam ambire: multū interea collaudantem sese, quo genere, quibus opibus, qua sit potentia. Ad hunc igitur modum cū multi iam libassent, postulassentq;, regna & opes cōmemorātes; tandem Arsacomas, postulata phiala, nō libauit (neq; enim mos apud nos uinū effundere: quin magis contumelia ista esse iudicatur in deum) sed hausti bibens: Da mihi Rex, inquit, filiam tuā Mazæam uxorem: qui multo sumptior istis, quātum ad opes ac possessiones attinet. Leucanoræ uero admirāte (sciebat em rex pauperē Arsacomā, ac de plebe Scytharū esse) percōtanteq; quantū pecorum, aut quantū habes plaustrorū Arsacoma: nam ijs rebus uos diuites estis. Imo nec plaustra, inquit, possideo, nec armēta: uerum sunt mihi duo amici, honesti, probiq;, quales alij Scytharū nemini. At tum quidem ista dicēs, risus est, cōtemptuiq; habitus, uisusq; temulē

tus.

tus. Mane uero reliquis prælatꝰ est Adyrmachus: iāq; sponsam abducturus erat in Mæotidem ad Maclyenses. Porrò Arsacomas domum reuersus, amicis indicat, quēadmodū reiectus esset a Rege: risuiq; habitus in cō uiuio, quū paup esse putaretur. Atqui dixerā, inquit, illi quantas habere opes: nempe uos, o Lonchata atq; Macenta, uestramq; beneuolētiā longe præstare, multòq; firmiorem esse Bosporanorum opibus. Verum hæc dicentem, me subsannauit, contempsitq;: & Adyrmacho scilicet Machlyensi tradidit asportandā sponsam: quod aureas phialas se diceret habere decē: præterea currus quaternis sedilibus octoginta: ad hæc ouium boumq; multā copiam. Sic uidelicet antetulit fortibus uiris pecorū multitudinē, operosa pocula, & currus gratis. Proinde, o amici, dupliciter excrucior animā & Mazæam amo: & iniuria mihi inter tantum hominū illata, non medio criter mordet animū meum. Arbitror autem & uos ex æquo iniuria affectos esse. Etenim ad unūquēq; è nobis tertia contumeliæ pars pertinebat: si modo ita uiuimus, quemadmodū cœpimus quum cōiungeremur: nimirū ut unus homo simus, ijsdem dolentes, ijsdemq; gaudentes. Imo, inquit Lonchates, unusquilibet è nobis totus iniuria afficiebatur, tum quū in te ista fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes) his in rebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, negocium suscipiamus. Atq; ego quidē recipio Arsacomæ me caput ap-

portaturum Leucanoris. Tu uero ſponſam ereptam huic adducas oportet. Ita fiat, inquit. At tu Arſacoma inter hæc (nã his peractis ueriſimile eſt exercitu ac bello fore opus) hic mane: quo cõtrahas & appares arma, equos: atq; aliarum rerum uim, quantam potes maximam. Facillime aũt plurimos adiunxeris: partim quod ipſe ſtrenuus, partim quod nobis non pauci ſunt familiares: Maxime uero ſi deſederis in tergore bouis. Hæc ubi placuiſſent: hic quidem quantum potuit, recta profectus eſt in Boſporum, puta Lõchates: alter, id eſt, Macẽtes ad Machlyenſes: eques uterq;. At Arſacomas domi manens: & cum æqualibus contulit, & ex familiaribus uim hominũ armauit. Demũ & in tergore bouis deſedit. Conſuetudo autem de ſedendo in tergore bubalo huiuſmodi eſt apud nos. Vbi quis ab alio læſus eſt, cupitq; ulciſci, neq; par eſſe pugnæ uidetur: tum boue immolato, carnes fruſtulatim cõciſas, igni torret. Deinc ipſe porrecto humi corio, ſedet in eo: in tergum reductis manibus, more eorum, qui à cubitis uincti ſunt. Et hoc quidem apud nos maximũ eſt ſupplicandi genus. Appoſitis autem bouis carnibus, adeũtibus domeſticis: præterea ſiquis alius uelit, quiſq; partem ſibi ſumit: ac dextro pede tergum bouis calcans, pro facultate pollicet: hic quidẽ equites præbiturũ ſe quinq; ſuopte cibo, ſuóq; ſtipẽdio: ille decem: alius plures: alius armatos pedites quot poſſit: atq; qui pauperrimus, ſeipſum duntaxat.

duntaxat. Colligitur itaque in tergo bouis, ingens non
nunq; multitudo. Et huiusmodi quidem exercitus, &
certissima fide cohæret, & hostibus expugnatu difficil-
limus est: no aliter, quàm si iureiurando esset adactus.
Nam in tergum ascendisse, instar iurisiurandi est. Arsa-
comas igitur his in rebus procurandis satagebat: coie-
runtq; illi equites quidem circiter quinquies mille: tum
armati ac pedites promiscue, uicies mille. At Lonchates
ubi ignotus peruenit in Bosporꝝ, Regem adit, tractan
ti quiddam de regni negocijs: aitq; uenire quidem sese
publico Scytharū nomine: sed priuatim res maximas
apportare. Ille ubi dicere iussisset: De publicis, inquit,
negocijs, hæc in præsentiarum denunciant Scythæ: ne
uestri pastores in planiciem usque transgrediantur,
sed intra Trachonem pascant. Cæterum latrones de
quibus expostularis, regionem uestram incursent: ne-
gant eos publico consilio emitti, sed priuatim sui quę-
que lucri causa prædari. Quod siquis illorum depre
hendatur: tui arbitrij esse, ut in eos animaduertas.
Hæc quidem illi denunciant. At ego tibi indico, gra-
uem in uos insultum futurum ab Arsacoma Marian-
tæ filio, qui nuper legatum egit apud te: idque (opi-
nor) quum filiam tuam postularit, non assequutus sit
abs te: ob id indignatur, sedetque in tergore tauri-
no septimum iam diem: contractusque illi est exerci-
tus haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) & ipse, co
gi uim

gi uim coplarum in tergum bouis. Quod autem aduer
sum nos cogerentur: quodq; Arsacomas huius rei dux
esset, id uero me fugerat. Atq; in te, inquit Lonchates,
hic apparatus cõstituitur. Mihi autem inimicus est Ar
sacomas: grauiterq; fert, quod sibi præferar à natu ma
ioribus: & quod in omnibus illo uidear esse præstãtior.
Quod si mihi spoponderis alteram filiam tuam Barce
tim, alioqui nec indigno uestra affinitate: breui tibi re
uersus caput eius apportauero. Spõdeo Rex inquit: ui
delicet supra modum formidine correptus, propterea
quod non ignoraret, quã ob causam iratus esset Arsa
coma: nimirũ ob nuptias: tum & aliàs quoq; metuerit
semper Scythas. At Lõchates: Iurato, inquit, te præsti
turum pacta, neq; inficiaturũ. Id quũ fieret, iamq; reli
pinatus in cælum iurare uellet: Absit, inquit, ut hic, ne
quis spectantiũ conĩciat, qua gratia iuremus. Quinpo
tius hoc templum Martis ingressi, occlusis foribus iusiu
randum ædamus, ubi nullus exaudiat. Nam siquid ho
rum inaudierit Arsacomas, uereor ne me ante bellum
immolet, manu iã nunc nõ parua cinctus. Introeamus,
inquit Rex. Vos aũt absistite cẽlõgissime. Neq; quisq;
ad templũ adeat, quem ego non accersiuero. Posteaq;
igitur ipsi quidem introgressi sunt: satellites aũt procul
abstiterũt: uibrato gladio, simulq; altera manu obtura
to ore, ne uociferaret: ictũ in pectus adegit. Deinde ca
put desectũ, sub chlamyde tenẽs prodibat: quasi consa
bulans

bulans interim cum illo:breuiq; sese dicens adfuturũ, tanq; ad negocij quippiã emitteretur ab illo. Atq; ita reuersus eo,ubi equũ uinctum reliquerat:cõscenso illo, redequitauit in Scythiã.Porrò nemo est eum insequu/tus:quippe diu ignorantibus Bosporinis,quod accide rat:tum ubi rescissent,factiose de regno decertantibus. Hæc itaq; gessit Lonchates:præstititq; promissum,alla to Leucanoris capite. Porrò Macẽtes in uia factus cer tior super his,quæ in Bosporo acciderant:peruenit ad Machlyenses:primo illi nunciũ eundem Regem tu eidem. At populus, inquit, te Adyrmache,gener cum sis,ad regnũ uocat.Proinde fac ut ipse prior occupans, imperiũ arripias,in rebus perturbatis obortus: puella uero te sequatur à tergo in curribus. Facile enim ſthoc pacto tibi conciliaueris multitudinẽ Bosporanorũ,ubi Leucanoris filiam conspexerint. Ego porrò non solum Alanus sum,uerũetiã sponsæ tuæ cognatus maternus: siquidẽ nostra è gente Masteram Leucanor asciuit uxo rem.Et nũc tibi adsum,missus à Masteræ fratribus,qui sunt in Alania:denunciantibus ut q̃potes ocyssime,te recipias in Bosporum:neq; per negligentiã cõmittas, ut imperiũ ad Eubiotũ deueniat:qui tametsi frater no/tus est Leucanoris,tamẽ Scytharũ partibus semper fa uit,cum Alanis simultates gerit. Hæc quidem dicebat Macentes. Erat aũt eodem cultu,eademq; lingua cum Alanis. Commune enim horum utrũq; Alanis cũ Scy

C this:

this: nisi quod non magnopere comati sunt Alani, quē admodum Scythæ. At Macētes in hoc quoq; illis erat assimilis, uidelicet detonsa coma: quatinus cōueniebat Alanū minus esse comatum, cq; Scytham. Itaq; his rebus factum est, ut illi fides haberetur, putareturq; Masteræ ac Mazææ cognatus esse. Et nunc, inquit, o Adyrmache, ad utrumuis paratus sum: uel proficisci tecū in Bosporum, si uelis: uel manere, si sit opus, ac spōsam ad ducere. Isthuc equidem, inquit Adyrmachus, longe malim, quando quidē cognatus es, te puellā adducere. Nā si nobiscum unā proficiscaris in Bosporum: unū duntaxat equitem numero addideris. Quod si mihi uxorem aduexeris, multorum instar fueris. Atq; ita factum est: & hic quidē iter ingressus est, Macentæ tradens ducendam Mazæam: quæ uirgo etiam dum erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat: uerū ubi nox incubuisset, impositam equo (nam id curarat, ut alius quidē eques sese consequeretur) tum insiliens & ipse, nequaq; deinceps ad Mæotim iter faciebat: sed deflectēs ad mediterraneam, relictis ad dextram Mitreorū montibus: quū uirginem interim aliquoties interquiescere iussam refocillasset, intra triduū à Machlyensibus in Scythiam usq; permensus est uiam: statimq; equus eius ubi defatigatus esset à cursu: paulisper astans, exanimatus est. Porrò Macentes Arsacomæ Mazæā in manū dans: Accipe, inquit, à me quoq; id, quod sum pollicitus. At illo ad inesperatum

ſperatũ ſpectaculum ſtupefacto, gratiasq; agente: De
ſine, inquit, Macentes: ac noli me alium à te ipſo puta
re: nã mihi profecto gratias agere ob hæc quæ feci, per-
inde eſt, ac ſi ſiniſtra mea gratias agat dextræ, qd' uul-
neratæ ſibi ſubminiſtrauit, atq; officioſe curã egit ægro
tãtis. Ridicula nimirũ & nos fecerimus: ſi iamdudũ co-
miſſi, & quatenus licet in unũ conflati, magnũ adhuc
eſſe credamus, ſiqua pars noſtri officioſe quid egerit p
toto corpore. Etenim pro ſeipſo fecit, quum pars ſit to-
tius beneficio adiuti. Atq; ad hunc quidem modũ Ar
ſacomæ gratias agenti, Macentes reſpondit. Cæterum
Adyrmachus ubi ſenſit inſidias, nõ perrexit ire in Boſ-
porum: iam enim Eubiotus rerũ potiebatur, accerſitus
à Sauromatis, apud quos fuerat diuerſatus: uerũm in
patriam reuerſus, cõtractis ingentibus copijs, per mon-
tuoſa irrupit in Scythiam: paulóq; poſt irruit & Eubio
tus: cum Græcos undecũq; poterat ſecum ducens, tum
Alanos & Sauromatas accerſitos, utrinq; uicies mille-
nos. Cõiunctis aũt copijs, Eubiotus atq; Adyrmachus
nonaginta milia cõfecerũt. Atq; ex his tertia pars equi
tes ſagittarij: nos aũt (nam & ipſe ad hanc expeditionẽ
contuleram, addens ijs, qui in tergum taurinũ conuene
rant, equites ad plenum inſtructos centum) contractis
haud multo minus triginta milibus, unà cũ equitibus
operiebamur inſultum, ductore Arſacoma. Vt aũt ad
mouentes illos conſpeximus: contra duximus agmen,

præmissis in hostẽ equitibus. Atq; ubi iam diu acriter esset pugnatum: tandem cessere nostri, interrupta phalange. Postremo in duo dissectu est uniuersum agmen Scythicum: pars subduxit sese, non omnino palam uicta: uerum ita fugiebat, ut locum dare uideretur: adeo ut Alani ad multum tempus insequi nõ auderent: partem alteram, quæ eadem erat imbecillior, cingẽtes Alani ac Machlyenses, undequaq; cædebant, confertim iaculis emissis, atq; sagittis: sic ut uehementer laborarentur à nostris, qui tenebantur obsessi. Et iã plerique arma proiecerant: quorũ in numero forte erat Lonchates & Macentes: iamq; ambo uulnus acceperant, dum ante alios sese periculis obiiciunt. Hic quidem adusto femore, puta Lonchates: Porrò Macẽtes securi sauciato capiti cõto in humerũ impacto. Quod simulatq; sensit Arsacomas, quum in altero agmine esset nobiscum: turpe ratus, si desertis amicis non adesset: subditis equo calcaribus, cũ clamore in hostes tendere cœpit: sublato gladio adeo, ut Machlyenses uim animi non sustinuerint, sed uiam illi fecerint, ut trãsiret. At ille receptis amicis, tum aduocatis & alijs, impetum fecit in Adyrmachũ: impactoq; in ceruicẽ gladio, ad zonam usq; dissecuit. Quo fuso, dissipata est omnis acies Machlyensiũ, paulopost & Alanorum: Deniq; cum his Græci quoq;. Atque ita redintegrato prælio, nos superiores extitimus, diúq; sumus insequuti trucidantes, donec nox finem imposuit.

Postero

Postero die ab hostibus uenerunt legati, qui supplices pacem atq; amicitiam orarent. Bosporani duplicatum tributum pensuros sese pollicebantur: Machlyenses ob fides daturos se cõfirmabãt. Alani ita eam inuasionem compensaturos sese spondebant, ut Sindianos nostro nomine uellent aggredi, quibuscum multo iam tempore nobis fuerat simultas. His de reb⁹ auditis suffragijs, in primis autẽ Arsacomæ & Lonchatæ: pax inita, duobus illis cuncta pro arbitratu suo moderãtibus. Huiusmodi Mnesippe, audent Scythæ amicorũ causa facere. MNE. Tragica prorsus, o Toxari, fabulisq; similia. Et p pitius sit Acynaces & Ventus, p quos iurasti: siquis ista non credat, nõ admodum reprehendendus esse uideatur. TOXA. At uide, uir egregie, ne incredulitas ista ab inuidia uestra proficiscatur. Quanq; nõ me deterrebis non habendo fidem: quo minus & alia his cõsimilia referam, quæ nouerim à Scythis esse gesta. MNES. Tantum ne longum facias, uir optime: neq; usq; adeo admissis, uagisq; ũtare sermonibus: ut nũc sursum ac deorsum Scythiã, Machlyanamq; percurrẽs: deinde in Bosporũ discedens: postremo rediẽs prorsus abutare silentio meo. TOXA. Parendũ tibi & hãc præscribẽti legẽ, dicendumq; paucis: ne fatigeris unà nobiscum, audiendo circũcursitans. Quin magis ausculta, quæ in meipsum amicus Sisinnes nomine præstiterit. Quũ enim Athenas relicta patria, pficiscerer: idq; cupiditate Græ

canicarum literarũ, appuleram Amastrim Pontica. Ea est urbs haud procul à Carambe dissita in promontorio, obuia ijs, qui à Scythia nauigant. Comitabatur aũt Sisinnes, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res quasdam importatas in portu spectassemus: in eumq; è naui subduxissem, emimus, nihil suspicãtes mali: interea fures quidam effracta sera, sustulerũt uniuersa: adeo ut non reliquerint, quod uel in eum diem sufficere posset. Ergo quũ domum essemus reuersi: cognito quod acciderat, nõ uisum est in ius uocare uel uicinos, qui plures erant, uel hospitem: ueriti ne plerisq; sycophantæ uideremur, si dixissemus nobis ab aliquo sublatos esse Daricos quadringentos: tum uestium permultũ: ad hæc petia quædam: denicq; quicquid habueramus. Consultabamus igit hisce de rebus, qd esset faciundũ, omniũ rerum egenis: idq; in urbe peregrina. Ac mihi quidem ita uisum est tum temporis statim demerso in ilia acynace, uitam fugere: priusq; ignauũ quippiam, aut indignum esset ferendum, uel fame, uel siti enecto. Contra Sisinnes consolabatur: obsecrans ne quid tale facerem. Aiebat enim excogitasse sese, unde nobis uictus suppeteret. Et eo quidem die bajulandis è portu lignis, allata mercede uictum suppeditauit: mane aũt obambulans in foro, pompã quandã aspexit iuuenum (quemadmodum aiebat) elegantium ac strenuorũ. Hi nimirum uiri tum lecti: uti mercede proposita, singulare certamẽ inirent:

rent,in tertiũ diem erant decertaturi. Ergo quũ omnes huius negocij cõditiones audiſſet:accedens ad me: Caue poſthac,inquit, Toxari:ne teipſum pauperem dixeris.Siquidẽ tertio abhinc die diuite te reddidero. Hæc ait:atq; interea ægrẽ parato uictu:quũ iam ſpectaculũ eſſet inſtitutũ,ſpectabamus & ipſi:etem aſſumptũ me duxit in theatrũ,tanc̃q; ad iucũdum aliquod,nouumq; ſpectaculũ Græcorũ. Ergo ubi cõſediſſemus,ſpectabamus. Ac primo quidẽ feræ partim iaculis confixæ, atq; à canibus agitatæ:partim in hõmines quoſdã uinctos emiſſæ,nocẽtes quoſpiã,ita ut cõſciebamus. Vt autem prodierunt,qui erant ad ſingulare certamẽ conducti:ac producto iuuene quodã prægrandi, dixiſſet præco: Si quiſq; uelit cum hoc ſingulari certamine cõgredi,prodeat in mediũ:præmiũ pugnæ accepturus drachmarũ decẽ milia. Ibi protinus aſſurrexit Siſinnes deſiliẽs:polliceturq; ſe dimicaturũ,ſimulq; poſcit arma. Tum acceptã mercedẽ,decẽ miſſa mihi deferens,in manũ dat. Si uicero,inquit, Toxaris:unà pficiſcemur, ſuppetetq; cõmeatus:ſin cecidero,ſepulto me,redi rurſus in Scythiã. Ego quidẽ his auditis ſingultiebam.At ille ſumptis armis,reliquũ quidẽ corpus muniuit:at galeam nequaq; impoſuit,ſed nudo cõſiſtens capite pugnabat.Et initio quidẽ ipſe uulnus accepit,retorto gladio,ſucciſo poplite,ita ut multum ſanguinis deflueret.Ego interim iam metu præmortuus eram.At ille cõfidentius inuadentẽ aduer-

Spectabamus & ipſi

prodeat in medium

poplex poplitis in Ep. ad Sibe

aduersarium obseruãs, ferit in pectore, transfigitq; ita ut ptinus ad pedes illius procũberet. Ille fessus & ipse uulnere, mortuo incũbebat: paruṁq; aberat, quin ipse quoq; efflaret animã. At ego accurrens erexi, animũq; reddidi. Porrò ubi dimissus est, iam uictor declaratus: sublatum illum, domũ deportaui: multumq; temporis curatus à medicis, superuixit quidẽ, hodieq; agit apud Scythas, ducta in matrimoniũ sorore mea: claudus tamen adhuc est ex uulnere. Hæc res Mnesippe nõ apud Machlyẽses, neq; in Alania gesta est: ut testibus careat, & ficta credi queat: uerum complures extant Amastriani, qui de pugna Sisinnæ memorant. Finem iam faciã: si tibi quinto loco factum Abauchæ retulero. Appulit aliquãdo Abauchas hic in Boristenensiũ ciuitatẽ secũ adducens & uxorẽ, quã unice diligebat: liberos duos: alterũ quidẽ masculũ lactentẽ: altera uero erat puella septẽ annos nata. Erat aũt peregrinationis comes & huius amicus Gyndanes: atq; is quidẽ è uulnere laborãs, qd in uia acceperat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cũ quibus dũ pugnaret, ictus est in femore: ita ut ne stare quidẽ posset præ cruciatu. Itaq; noctu dormiẽtib⁹ illis (nam forte in cœnaculo quodam diuersabãtur) ignes circũdedit: omniaq; circũclusit: iamq; flãma undiq; domum circũdedit. Ibi experrectus Abauchas: relictis liberis plorantibus: repulsa uxore, quæ inhærebat: iussaq; ut ipsa sese seruaret: amico in humeris sublato

lato descendit, perrumpens q; euasit: ita ut nequaq; incendio læderetur. Vxor infante baiulans consecuta est: monens puellulã, ut sese consequeretur. Ea uero semiusta, abiecto ex ulnis infante, uix exilijt è flamma. Deinde puella unà cum illa ueniens, penè & ipsa extincta est. Post hæc quũ probro obiectaret quispiam Abauchæ, quod desertis liberis, atq; uxore, Gyndanem extulisset: Imo liberos, inquit, denuo parare haudquaq; difficile: tum incertũ, an hi boni sint futuri: porrò amicum diu fuerit, priusq; inueniã talem, qualis est Gyndanes: cuius [redacted] est exploratus. Dixi Mnesippe: è pluribus his quinq; propositis, iam tempus est pronunciari, utri nostrum, aut linguam, aut dextram oporteat amputari. Quis igitur futurus est iudex? MNES. Nemo. Neq; enim constitueramus narrationis arbitrum. Sed scin quid agemus? Quando quidem in præsentiarũ, nullo proposito scopo, sumus iaculati: de integro delecto arbitro, alia amicorum paria apud illum referamus: deinde uter succubuerit, eius quidem amputetur, uel mihi lingua, uel tibi dextera. Aut si hoc crudele, quando tu amicitiam admirari uisus es: ego nihilo secius puto, nullam esse mortalibus possessionem hac præstantiore neq; pulchriore: quin ipsi quoq; in unum copulati, illud approbamus: ut ex hoc die in totam usq; uitam simus amici, utriq; uictores, utriq; maximis potiti præmijs: uidelicet pro unica lin-

D gua,

gua,unáq; dextra,binas uterq; habituri:atq; insup oculos q̃q; quaternos,pedesq; quaternos:in summa,duplicia oñia. Eiusmodi nãq; quiddam est:cum duo, tresq; copulantur amici,qualem Geryonem scriptores depingunt,senis manibus,terniscq; capitibus hominem. Siquidem(ut mea fert opinio) tres illi fuerunt,qui cõmuniter omnia gerebant:ut dignũ est his,qui amicitia coniuncti sunt. TOXARIS. Probe dicis:atq; ita faciamus. MNES. Verum neq; sanguine opus est Toxaris, neq; Acynace, qui nobis amicitiam confirmet. Hæc enim cõfabulatio,& quod eadem amamus, id multo certius est calice illo quem bibitis:propterea quod huiusmodi non obligationem,sed animum postulare mihi uidentur. TOXARIS. Placẽt ista:iamq; amici atq; hospites simus:tu mihi hic in Græcia:ego tibi, siquando in Scythiam perueneris. MNESIP. Nimirum ut sis sciens:ne quaq; me pigeat uel longius etiã proficisci,si tales amicos nãcisci liceat, qualem esse te Toxari ex tua oratiõe conijcio.

LVCIANI TOXARIS SEV AMICITIAE FINIS. DES. ERASMO ROTERO DAMO INTERPRETE.

REVERENDO IN CHRISTO PATRI AC DOMINO, D. RENATO EPISCOPO CARNVTENSI, ERASMVS ROTERODAMVS, S. D.

CVM MVLTIS modis compertum haberē, ornatissime pater, quàm candide de meo ingeniolo, meisq; nugis, tū sentias, tum prædices, uir alioqui naris emunctissimæ: Iamq; ad Italicum iter accincto, per itineris comites non liceret celsitudinem tuam interuisere: ut esset tamen interim, quod te tui Erasmi commonefaceret: Luciani pseudomantē misi, sceleratissimū quidē illum: sed quo non alius sit utilior, ad deprehendendas, coarguendasq; quorundam istorum imposturas: qui hisce quoq; tēporibus, uel magicis miraculis, uel ficta religione, uel adsimulatis condonationibus: aliisq; id genus præstigijs, uulgo fucum facere solent. Eum igitur leges, uti spero, non modo cum fructu aliquo, uerūetiā summa cum uoluptate: propterea quod intelligam te, licet præter generis claritatem, fortunæ splendorē, muneris autoritatem, seriis illis ac tetricis studijs absolutum: nō solere tamē admodum ab his etiā elegantioribus Musis abhorrere: & huiusmodi lusus, nec inamœnos, nec

infrugiferos,arduis negocijs libẽter intermiſcere.Porrò quicquid eſt:uel nigri ſalis,quẽ Momo tribuũt:uel candidi,quem Mercurio aſſcribunt:id omne in uno Luciano copioſiſſime reperias licebit. Carnutenſis oppidi, tam ſplendidum profecto,tamq; celebre phanũ,fulmine conflagraſſe:dici nõ poteſt, cõq; feram acerbe. Bene uale in reditũ ex Italia noſtrũ.Lutetiæ,An. M. D. V.

LVCIANI ALEXANDER SEV PSEVDOMANTIS, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

VQVIDEM CHARISSIme Celſe,leuem forte quandam,ac facilem prouinciã tibi mandare uideris:quũ iniungis,ut Alexãdri Abonotichitæ impoſtoris uitã, cõmenta, neq; nõ audaciam, præſtigiaſq; libro complexus,uolumẽ ad te tranſmittam:uerum ſiquis ea conetur omnia ad plenum enarare:id profecto nõ minoris ſit negocij,cõq; Alexãdri eius, cui Philippus fuit pater,res geſtas literis prodere:tãtus hic ſcelere,quãtus ille uirtute. Attamẽ ſi candide,ignoſcenterq;

ſcenterq; legere uoles: & quod narrationi deerit, id ex te imputare atq; addere: conatum hunc te autore capeſſam: & Augei bubile ſi nō omne, at certe pro mea uirili repurgare nitar, paucis aliquot elatis cophinis: nimirū ut ex his coniecturam facias, quantus, q̄q; immenſus fuerit fimus uniuerſus: quem ter mille boues multis annis reddere potuerint. Sed amborum interim nomine calūniā uereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memoriæ, literarumq; monumentis tradi uirum longe ſceleratiſſimū: meo, qui ſumā operam in huiuſmodi narratione, rebusq; geſtis hominis: quem nequaq̄ oportebat ab eruditis legi: ſed in frequētiſſimo quopiā, & ampliſſimo theatro ſpectari à ſimijs, aut uulpibus diſcerptum: quanq̄ ſiquis hoc crimen nobis impegerit, poterimus & ipſi nos exemplo quodam ſimili tueri. Etenim Arrianus ille diſcipulus Epicteti, uir inter Romanos cū primis laudatus, ac per omnē uitam in literarū ſtudio uerſatus: quū ſimile quiddam fecerit, pro nobis quoq; reſpōſurus eſt. Nam is quidē Tillibori latronis uitam deſcribere non eſt grauatus. Nos uero multo crudeliorem latronem memoriæ prodemus: quippe qui non in ſyluis ac montibus, ſed ipſis in urbibus ſit latrocinatus: neq; qui Minyā tantū, aut Idam ſit pergraſſatus: neq; paucas quaſdē Aſiæ partes, uidelicet deſertiores depopulatus: ſed qui uniuerſam (ut ita dixerim) Romanorū ditionē ſuo complerit latrocinio. Ac primū tibi depin-

gam hominẽ: effigiẽ eius quoad potero, proxime uerbis adumbrans: tametsi non sum admodum pingendi peritus. Corpore igitur, ut interim & hoc tibi repræsentem, procerus erat, & aspectu decorus: planéq; specie diuina quadã ac maiestatis plena: colore candido: barba nõ admodum hirsuta: coma partim nativa tectus, partim apposititia: Sed hac adeo sciẽter efficta: ut uulgus ferè nõ sentisceret imitatam, ascititiamq; esse. Oculi uehementer acres ac uersatiles: tum diuinũ quiddam relucentes: uox dulcissima, pariterq; clarissima. In summa quo ad has res, nulla ex parte poterat improbari: ac figura quidem hominis erat huiusmodi. Cæterum mens atq; animus. O malorum depulsor Hercules, & auersor tristiũ Iuppiter, seruatoresq; Dioscuri: in hostes potius contingat incidere, cũq; cum eiusmodi quopiam habere cõmercium. Siquidem ingenio, solertia, acumine longe præstabat cæteris mortalibus. Tum curiositas, docilitas, memoria, & ad disciplinas ingenij felicitas: horum unumquodq; supra quàm dici possit, illi suppetebat: quibus tamen pessimã in partem est usus. Et quũ haberet arma tam egregia sibi suppeditata: illico nimirũ omnium qui essent sceleribus nobilitati, facile summus euasit: uel superior Cercopibus, Euribato, Phrynonda, Aristodemo, Sostrato. Nam ipse quũ aliquando Rutiliano scriberet genero, modestissimèq; de se loqueretur: Pythagoræ semet adsimilabat. Atqui ueniã mihi dabit

Pythagoras,

Pythagoras, uir ille quidem ſapiẽs, ac mente diuina: cæterũ ſi huius ætate uixiſſet, puer (ſat ſcio) præ hoc uiſus fuiſſet. Sed heus tu p Gratias, caue putes hæc in Pythagoræ contumeliam me dicere: quaſi uelim eos ſimilitudine rerũ geſtarum cõmittere. Verum ſiquis deterrima quæq; & ꝓbroſiſſima, quæ de Pythagora per calũniã feruntur (quibus equidẽ haud quaq; fidem perinde ut ueris habuerim) ſiquis tamen conferat in unũ: ea nimirum omnia, uix etiã minimã particulam adæquẽt Alexandrinæ uerſutiæ. Prorſum eñ imaginare mihi, & cogitatione finge, q̃ maxime uariã ingenij temperaturã, indoleñq; ex mendacio, dolis, periurijs, maleficijſq; confuſam; promptã, audacem, uerſatilem, & ad efficiendum quæ cogitaſſet, nullum refugientẽ laborem: appoſitam ad perſuadendũ, cuiq; facile fides habenda uideretur: tum quæ mire ſimularet optima quæq; ea quæ à mente eſſent diuerſiſſima, præ ſe ferret. Primũ igitur nemo cum illo congreſſus eſt: qui non hac cum opinione diſceſſerit, ut eum mortalium omniũ optimum, æquiſſimumq; præterea ſimpliciſſimũ, miniméq; fallacẽ iudicaret. Accedebat ad hæc omnia grandium rerum conatus: quũ nihil puſillum cogitaret, ſed ad maxima ſemp appelleret animũ. Ita quũ eſſet adoleſcentulus adhuc, formoſus admodũ: ætate uidelicet tenera, ac uelut herbeſcente: id quod licebat partim è ſtipula conijcere: partim audire ex his, qui ita prædicabant: paſſim ſeſe proſtituebat,

ſtituebat: ac mercede ſui copiam faciebat ijs, quibus lubitum fuiſſet. Inter multos autē incidit in hunc amans quidam præſtigiator: ex eorū numero, qui magiam & diuinas incantationes profitētur: tum illectamenta ad conciliandam in amoribus gratiam: malorū immiſſiones in hoſtes: rationē eruendi, reperiendiq; theſauros, hæreditatum ſucceſſiones. Hic ubi conſpiceret bene ingeniatū puerū: atq; ad ſubminiſtrandū arti, negocióq; ſuo propenſiſſimū: utpote qui non minus illius adamaret maleficium, q̄ ipſe huius formam: erudijt eum, ſemperq; deinceps pro adiutore, miniſtróq; eſt uſus. At is publicitus quidem, & apud uulgus medicū ſcilicet agebat: didicerat aūt apud Thoonis Aegyptij cōiugem,

Carmen Homericū

Pharmaca mixta, ſalubria multa, at noxia multa.

Quorū omniū ſucceſſor hic, atq; hæres factus eſt. Porrò doctor ille & idem amator natione Tyanæus erat: uidelicet ex eorū numero, qui cum egregio Apollonio Tyanæo illo erant uerſati, totamq; illius tragœdiā peruenerant. Vides quanam è ſchola tibi hominē referō? Verum ubi iam barba plenus eſſet Alexāder, Tyanæo illo uita defuncto: in egeſtatem redactus, defloreſcente ſimul & forma: unde uictū parare licuiſſet: nihil poſtea paruū agitabat animo. Sed inito cōmercio cū Byzantino quopiam, annalium ſcriptore uiro, qui in certamina deſcendunt, omniū ingenij longe ſceleratiſſimi: Coccōnas, opinor, erat cognomē: circūibant, impoſturis ludificantes:

cantes:ac pingues homines (sic em illi peculiari Magorum lingua uulgus appellant) detondentes. In his Macetim mulierem opulentã nacti sunt:natu quidem grauiorem illam,q; ut amoribus esset idonea:sed quæ studeret etiãdũ amabilis haberi. Ab hac uictus copia suppeditabatur:atq; hanc ex Bithynia in Macedoniã usq; sunt cõsecuti. Nam illi patria erat Pelle:qui locus olim floruit sub Macedonicis regibus:nũc à paucis,ijsq; obscuris & humilibus incolitur. Ibi quũ conspicerẽt immani magnitudine dracones placidos admodum, ac mansuetos:adeo ut à mulieribus alerentur:& cũ pueris unà cubarent:& calcantes ferrent:neq; cõmouerẽtur, siquis stringeret,premeretq;:denicq; perinde atq; infantes lacte papilla sugerent(nã sunt id genus apud illos permulti:unde ueri simile est,olim illam de Olympiade fabulam inerebuisse:quũ Alexandrum cõciperet,huiusmodi dracone quopiam opinor cum ea cõcumbente:)mercati sunt ex his serpẽtibus unũ, qui esset pulcherrimus: obolis sane paucis. Atque(ut Thucydidis utar uerbis) hinc iam bellum oritur:nimirum quũ duo facinorosissimi,& immani audacia præditi, neq; non ad maleficia promptissimi,societatem iniissent: facile perpenderũt, hæc duo potissimũ in hominũ uita tyrãnidem obtinere:spem,ac metum:quorum utro q; siquis ad cõmoditatem uteretur,fore,ut is illico ditesceret. Siquidem utriq; iuxta,uel ei qui metu laboraret,uel huic qui spe teneretur:uide/

tur:uidebant præſciẽtiam q̃maxime neceſſariam eſſe, ſummẽq; deſyderari:atq; hac uia Delphos olim fuiſſe ditatos,factosq; celebres: Præterea Delum,Clarum,& Branchydes:nimirum hominibus per hos,quos modo dixi tyrannos:nempe ſpem ac metum,ad ſacra cõfluentibus,ac futura prædiſcere cupiẽtibus:atq; huius rei gratia Hecatombas immolantibus,aureosq; dedicantibus lateres.Hæc ubi inter ſeſe uerſaſſent,ultróq; ac citro agitaſſent:uiſum eſt uaticiniũ,oraculumq; cõſtituere: etenim ſi res ea proceſſiſſet:ſperabant ſe protinus diuites atq; felices fore.Quod quidem negocium magnificentius etiam illis ſucceſſit, q̃ expectauerant initio:& uel ſpe melius euenit. Hinc iam ſpectare cœperunt:primũ quidem de loco:deinde quonam exordio,quáue ratione negociũ oporteret auſpicari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunã eſſe cenſuit:utpote regionem à negociatoribus frequentatã:tũ Thraciæ,Bithyniæq; confinem:neq; longe diſſitam ab Aſia, Galatiáq:cunctis item imminẽtibus populis.At è diuerſo patriam ſuam prætulit Alexãder:nam aiebat,id quod erat res,ad huiuſmodi negociorum auſpicationem, aggreſſionemq; hominibus opus eſſe craſſis & ſtolidis:& qui uiderent admiſſuri. Cuiuſmodi Paphlagones affirmabat eſſe hos,qui ſupra Aboni murum incolũt:nempe ſuperſtitioſos plerosq;,ac ſtolidos:q ſiquis tantũ apparuiſſet bicinẽ,aut tympaniſtam,aut qui cymbala pulſaret,ſecũ adducens,

adducens,cribro(quod aiunt) uaticinãs:illico uehemen tẽr omnes in illum inhient,& perinde ut cælitum quem piam intueantur. Hac de re quũ controuerſiæ nõnihil inter illos fuiſſet, tandẽ uicit Alexander. Itaq; profecti Chalcedonẽ(nam id oppidum uiſum eſt hac parte ha bere nonnihil ipſis conducibile) in Apollinis templo, quod eſt apud Chalcedonios uetuſtiſſimũ,æreas defo diunt tabellulas:quæ dicerẽt,breui admodum Aeſcula/ pium unà cũ patre Apolline in Pontũ aduenturũ,atq; Aboni murum inhabitaturum. Eæ tabellæ quũ eſſent de induſtria repertæ:facile effecerunt, ut hic rumor in omnem uſq; Bithyniam, ac Pontum dimanaret:mul to autem ante alios in Aboni murum. Nam hi proti nus ſtatuerant etiam templũ erigere:iamq; fundamen tis locum effoderãt.Hic igitur in Chalcedone relictus: Cocconas ancipitia quædam,atq; ambigua,obliquáq; conſcripſit reſponſa. Deinde paulo poſt diem obit,à ui pera(ſicut opinor)ictus:in huius demortui locũ accerſi tur Alexander:ac ſuccedit iam comatus:cæſariéq; pro/ miſſa,tunicam indutus purpuream albo intermixtam, ſupra eam ueſte amictus candida:falcem tenens exem plo Perſei,à quo ſe maternum genus ducere prædica bat. At perditiſſimi illi Paphlagones,quũ ambos illius noſcent parentes obſcuros atq; humiles:tamen oracu/ lo credidedunt ita canenti:

Perſides genere gratus Phœbo iſte uidetur

Dius Alexander Podaliri ſanguine cretus.

Hic nimirũ Podalirius libidinoſus erat, ac natura mulieroſus: adeo ut à Tricca ad Paphlagoniã uſq; in Alexandri matrẽ ſit incitatus, illectuſq;. Repertũ eſt aliud oraculum, quaſi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtáq; Sinopam
Tirſide erit quidam Auſonia de gente ſacerdos:
Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabit
Quinq; alias monades, uicenáq; ter repetita
Quadrorbem numerum, referentẽ nomina diui,
Qui ueniet laturus opem mortalibus ægris.

Alexander itaq; multo poſt in patriã irruens cum eiuſmodi Tragœdia, conſpicuus erat ac ſplendidus: quũ interim furore afflatum ſeſe nõnunq; adſimulabat: ore ſpuma completo: id quod ille facile efficiebat, radiculæ (ea eſt herba lauandis lanis idonea) radice cõmanducata. Cæterum illis diuinũ quiddam, ac formidandũ ſpuma uidebatur. At multo antea ſibi finxerant, paraueranteq; è linteis confectum draconis caput: quod ſpeciẽ quandã humanam præ ſe ferret, colorum fucis mire adſimulatũ: quodq; pilis equinis os & aperiret, & daudet. Tum lingua (ſicut eſt draconũ) biſulca atra promi nebat: quæ & ipſa pilis agebat. Porrò Pellæus ille draco iam pridem erat in promptu, domiq; alebatur: quũ res poſtularet, tum ab illis proferendus: unáq; in parte Tragœdiã acturus: uel princeps potius huius futurus fabulæ.

fabulæ. Iam uero ut erat maturū aggredi: tale quiddā machinatur, noctu ueniens ad templi fundamenta nuper effossa. Constiterat aūt in eis aqua: siue quod ea in didem alicunde destillauerat, siue quod ex æthere deciderat: illic ouū antea excauatū deponit: quod quidē intus occultabat fœtum recens æditum serpentis. Id quū alte demersisset in abditas luti cauernas, rursum illinc discessit. At mane quū in forum prosiliisset nudus: nisi quod subligari circum pudenda tectus erat, eóq; inaurato: tum falcem illam gestans, simulq; solutam uentilans, iactansq; comā: eorum more, qui à Cibele deorū matre afflati cōueniunt, ac numine rapiūtur: conscensa sublimi quapiam ara concionabatur: ciuitatē eam beatam esse prædicās, quæ mox deū propalam esset ostensura mortalibus. Porrò qui aderant (nam concurrerat uniuersa prope ciuitas) unà cū mulieribus, senibus, pueris, admirabantur: ac uota facientes adorabant. At ille uoces quasdam sonans incognitas, nihilq; significātes: cuiusmodi sint Hebræorū, aut Phœnicū: attonitos eos reddebat: ut qui nihil intelligerēt eorū quæ dicebat: nisi solū hoc, quod Apollinem, Aesculapiumq; passim admiscebat. Sub hæc ad institutum templū curriculo fugiebat: accedensq; ad fossam ac fontem illum, quē iam anteconditum oraculū præstruxerant: ingressus aquā, magna uoce canebat laudes Apollinis & Aesculapij: inuitabatq; deum, uti dexter ac felix in ciuitatem aduē

niret. Deinde phialam poſtulat. Eam porrectã à quo piam, facile immergens, unà cum aqua lutóq; haurit: & ouũ illud in quo nimirum ille deum concluſerat, candida cera, ceruſſaq; cõmiſſuram operculi ferruminans. Id quũ manu cepiſſet, affirmabat iam Aeſculapiũ tenere ſeſe. Interim illi ſtupidis, defixiſq; intuebãtur oculis, expectantes quidnam eſſet futurum poſtea: iamdudum admirantes ouũ in aqua repertum. Porrò poſteaq; fregiſſet idem caua uola compreſſum, ac ſerpentis illius fœtum excluſum excepiſſet: ſimulatq; mouentẽ hunc ſeſe conſpicerent ij, qui aderant, ac digitis circũuoluentem, protinus uocem tollebant, deumq; cõſalutabant, ac ciuitatem eam fortunatã eſſe dictitabant. Singuliq; affatim uõtis implebãtur: theſauros, opes, proſperam ualitudinẽ, aliaq; id genus ab illo flagitantes bona. Hic ille rurſus curſim ſeſe domũ abripuit: unà ſecum aſportãs, modo æditum in lucẽ Aeſculapium: bis natum ſcilicet. cum ſemel duntaxat naſcantur homines: atq; eum nõ ex Coronide per Iouẽ, neq; coruo, uerũ ex anſere progenitũ. Populus aũt uniuerſus conſequebatur: omnes afflati deo: atq; ob ſpes animo conceptas, furore correpti. Interdiu igitur ſe continebat: ſperans fore, id quod & euenit, ut fama permoti, Paphlagonũ pars maxima concurreret. Ergo poſteaq; urbs ita eſſet hominibus referta, ut iã redundaret: ſed qbus omnibus iã antea tũ terrebrũ, tũ cor eſſet exẽptũ: nec ulla parte ſimiles uiderentur uiris

tur uiris pane uictitantibus(ut loquũtur Poetæ)uerum qui præter ſolam figuram nihil à pecudibus diſtarent: in ædiculis quibuſdam,in lecto reſidens:eo uidelicet or nàtu,qui uatem mire deceret:imponit in ſinũ Pellæum illum Aeſculapium:qui quidem erat,ut dictum eſt,ma ximus,pulcherrimuſq;.Hunc totum ubi collo circũdediſſet,caudam foras prominere ſinens. Erat autem ingens adeo:ut cum per pectus illius effunderet, pars tamen humi traheretur.Solum autẽ caput ſub alis abditum teneret,illo nimirum omnia ferente:linteaceum illud draconis caput,altera in amictus parte contextum oſtendebat:quod prorſum illius eſſe draconis uideret, qui à pectore pminebat ſcilicet. Iam uero mihi cogita, ædiculas non admodũ illuſtres,nec ad ſatietatẽ uſq; luminis capaces:tũ turbã hominũ conuenarũ:quiq; aliis ex locis alij cõcurriſſent,tumultuantes:ac prius etiam q̃ iſta uiderent,mente attoniti, ſtupefactiq; : denicq; ſpebus illis ſublati. Quibus ingreſſis, nõ mirum ſi res uiſa eſt portentoſa:uidelicet ex modo puſillo ſerpente,intra pauculos dies tam immanẽ extitiſſe draconem humana ſpecie:atq; eũ inſuper manſuetũ,tractabilẽq;. Protinus aũt ad exitũ pperabãt:& priuſq̃ exactius eſſent cõtemplati: ptrudebant ab iis,qui noui ſemp ingrediebant. Porrò è regione ianuæ, per quã intrabatur,patefactũ erat & aliud oſtiũ,per qd exiret. Cuiuſmodi qddã & Macedonas in Babylone feciſſe ferũt in Aleandri

morbo

morbo,quum ille grauiter iam ægrotaret:illi obſeſſa re gia deſyderarent eum intueri, ac ſupremum alloqui. Atq; hoc ſpectaculi ſceleſtus hic non ſemel, uerum crebrius exhibuiſſe dicitur:maxime ſiqui diuites aduenißent recentiores ac nouitij. Hoc loco,mi chariſſime Celſe,ſi uera fateri uolumus:æquũ eſt ueniã dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus,nimirum craſſis & ineruditis:ſi deluſi ſunt,quũ draconem manu cõtingerent:nam hoc quoq; largiebatur Alexander ijs,qui uoluiſſent:quũq; cõſpicerent in dubia,malignáq; luce imitatũ illud illius caput:os ſcilicet nũc aperiens,nunc claudens:tanto artificio, ut res planè Democritũ aliquem requireret, aut certe Epicurum,Methrodorumue: aut alium huiuſmodi quẽpiam,qui prorſus adamantinam aduerſus hæc,atq; id genus alia,mentem obtineret:qui nullo pacto crederet,quicq; uel quid eſſet rei, cõiecturis colligeret:uel ſi uiam etiam,modumq; perueſtigare nõ quiret:illud tamen antea ſibi perſuaſum haberet, fugere quidẽ ſeſe modum,rationemq; præſtigiaturæ: cæterum quicqd eſſet negocij, prorſus ſimulatũ fucatumq; eſſe:ac ne fieri quidẽ ulla ratione potuiſſe. Paucis ergo diebus confluxit tum Bithynia,tũ Galatia, Thraciq; eorum qui renũciabant,unoquoq;,ut fit,affirmãte ſeſe primũ naſcentẽ uidiſſe deum:deinde paulopoſt eundẽ contrectaſſe iam grandẽ admodum factum,uultu etiã homini adſimilem. Accedebant ad hæc picturæ,imagines,ſigna

nes,signa deum referētia:partim ex ære, partim argento efficta.Postremo nomen etiam inditum.Nam Glycon appellatus est:idq; iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander.

Sum ille Glycon:hominū lux,ex Ioue tertia proles.

Ast ubi iam maturū esset: ut cuius rei gratia hactenus omnia fuerant excogitata:responsa quoq; redderet ijs, qui requisiuissent, diuinaretq; : accepta uidelicet ansa ab Antilocho,qui apud Cilices uatem egerat. Nam is quoq; post patris Amphiarei interitū, posteaq; & ille inter Thebanos extare desijsset: patria pulsus, atq; in Ciliciam profectus:haud incōmode rem gessit,quū Cilicibus euentura prædiceret,binos obolos pro singulis accipiēs responsis.Ab hoc,inquā,arrepta ansa,prædicit Alexāder omnibus,qui aduenerāt,fore,ut deus ipse responsa daret:eiusq; rei diem quendā certum præloquutus est.Iussit aūt ut quisq; quod uideretur,quodq; maxime discere uellet, id in libello conscriberet:eumq; funiculis obuinctum,cera, argilláue, aut simili re quapiā obsignaret.Se uero receptis libellis, cum subisset adyta (iam enim oraculum erat extructum,& apparatæ cortinæ) ordine per præconē ac theologū euocaturū eos, q̄ tradidissent:dehinc ubi de singulis esset edoctus à deo: libellos redditurū, ita ut traditi fuerāt obsignatos:subscripto illis responso pro cuiusq; argumento:deo nimirum respondente,quacunq; de re quis esset scisitatus.

Erat aũt hic dolus, homini cuiuſmodi tu es: aut etiã (ſi modo dictu non eſt inuidioſum) cuiuſmodi ſum ego, manifeſtari⁹, neq; difficilis animaduerſu: uerũ idiotis, q̃buſq; nares eſſent mucco obſitæ, minimé q; emũctæ, prodigioſum, planéq; incredibile quiddã eſſe uidebatur. Etenim quũ uarias eſſet cõmentus artes, quibus ſigna tollerentur: quæ quiſq; ſciſcitabatur, ea legebat: atq; ita quæ uiderent, ad interrogata reſpondebat. Deinde rurſum obuincta, obſignatáq; reddebat: non ſine ſumma admiratione eor̃, qui recipiebãt. Plurimus eñ hic inter illos erat ſermo, qui tandẽ ſcire potuiſſet iſte, quæ ego illi tradidi ſanec̃q; diligenter obſignata ſigni imitatu neutic̃q; facilibus: niſi reuera deus eſſet quiſpiã, cui cũcta ſint perſpicua. Sed iam quibus artibus id effecerit, forſitan à me requires. Accipe quo uidelicet impoſturas eiuſmodi deprehendere queas, & coarguere. Prima ratio ſic habebat, Celſe chariſſime. Eam ceræ partẽ, quæ poſt ſignũ hærebat, acu candefacta liquefactã diducebat. Tum ubi legiſſet: rurſum calefactam acu cerã, eam quæ à tergo funiculi fuerat, ſigno eodem manẽte, facile coagmentabat. Porrò ſecundus modus conſtat p id, quod collyriũ uocant. Id conficitur ex pice Beryttia, bitumine, ac lapide perſpicuo trito, tũ cera & maſticha. Confectum igitur ex his omnibus collyrium igni calfactum, inuncto prius ſuillo pingui, ſigno applicabat, ac ſymboli figuram excipiebat. Id ſimulatq; ſiccum eſſet

factum

factum (siccabatur aũt protinus) cõmode resignabat li bellos. Quibus perlectis, impositæ ceræ denuo, perinde atq; è lapide signum idem imprimebat, ad archetypi si militudinem mire effictum. Post hæc iam tertiã accipe rationem: Calce in gluten iniecta, quo uulgo codicillos adglutinãt: atq; ex his confecta ceu cera, mollem adhuc eam admouebat signo, statimq; detrahebat. Nã illico siccescit adeo, ut cornu uel ferro potiꝰ reddat' solidius. Hac ad imprimendũ signum uti cõsueuerat. Sunt præ ter has & aliæ complures uiæ: quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus: maxime quum tu in his quos de Magorũ artibus conscripsisti cõmen tarijs, tum pulcherrimis, tũ utilissimis: quiq; modestos reddere queant, siquis in eis euoluendis uersetur: abun de multa reuteris, longéq; his nostris copiosiora. Red debat igitur oracula, diuinabat'q; nõ mediocri ad eam rem utens ingenio: artéq; negocium reddens probabi lius, dum alijs obliqua quædam & ambigua respondet ad ea, quæ proponebãtur, alijs penitus obscura. Quan doquidẽ & hoc oraculis ille conuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabat', prout sibi magis cõ ducere coniectasset. Nonnullis remedia morborum, ui tæq; rationes præscribebat: quum sciret (ut initio dixi mus) complura atq; efficacia pharmaca. Maiorem autẽ in modum Cytmides ab illo probabãtur: id est nomẽ cõfictum emplastri, ursino adipe confecti. Porrò spes,

rerũq; ſucceſſus & incremẽta,neq; non hæreditatũ ob uẽtus ſemp in aliud tempus reijciebat. Illud interim addens:cuncta hæc tum obtingẽt,quũ ipſe uolam,quũq; uates meus Alexãder me rogabit,próq; uobis uota faciet. Deniq; merces erat unicuiq; reſponſo præſtituta: nempe drachma cum obolis duobus. Ne uero puſillũ aut exiguũ fuiſſe putes amice hunc quæſtũ:quũ in annos ſingulos ad ſeptuaginta,aut octoginta milia rediret:uſqadeo auidis & inſatiabilibus hominibus:ut ſinguli ſupra decem,aut quindecim rogationes traderẽt. Cæterũ ea quæ capiebat,non ipſe ſolus ſolitus eſt inſumere:nec rurſum ad cõgerẽdas opes in theſaurũ reponere:uerũ compluris & alios habebat ſecum adiutores ac miniſtros:tum qui ſcitarentur:qui uerſibus oracula conderent:qui reſponſa ſeruarent:qui ſubſcriberẽt:qui obſignarent:qui interpretarẽtur:quorum unicuiq; pro dignitate,meritóq; lucrum impartiebat. Ad hæc nõnullos fõras,& in longinquas regiones emandarat:qui famam eius oraculi inter gentes diſſiparent: affirmantes ipſum etiã prædicere,reuocaréq; fugitiuos:fures ac prædones indicare:theſauros effodiendos oſtendere:morbo laborantibus mederi:quoſdam etiã uita defunctos in uitam reuocare. Concurrebat igitur undiquaq; magnóq; tumultu concitati adproperabãt:ſacrificabatur: dicabantur munera,eáq; duplicata,prophetæ, diſcipulóq; dei. Iam em̃ & tale quoddã oraculum exierat.

Muneribus

Muneribus decorare meum uatem atq; ministrum
Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.

Verum ubi iam plericq;, quibus mẽtis pluſculũ inerat, non ſecus atq; ex alta ebrietate reſipiſcentes, conſpiraſſent in illum: præſertim ex his, qui ſtudebant Epicuro: iamq; paulatim in oppidis deprehenderetur uniuerſa præſtigiatura, fictuſq; fabulæ apparatus: horrendum quiddã in eos ædidit: dicens impijs & Chriſtianis impleri Pontum, qui non uererẽtur in ſeſe turpiſſime maledicere. Eos iuſſit lapidibus pellerent, ſi modo uellent propiciũ habere deum. Porrò ſuper Epicuro, huiuſmodi quoddam oraculum prodidit. Scifcitãti cuipiã, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, inquit, compedibus uinctus in cœno deſidet. Et adhuc mirarisſi magnopere creuit eius celebritas oraculi: quũ uideas interrogationes adeuntiũ, cũq; ſint prudentes, cũq; eruditæ: Modis autẽ omnibus bellũ erat illi cum Epicuro ſæuũ & irreconciliabile: idq; iure optimo. Nam cum quo tandem iuſtius bellũ gerat, homo præſtigiator, & mõſtris ac portẽtis amicus, ueris inimiciſſimus, cũq; cum Epicuro uiro uidelicet, qui rerum naturã perſpectam haberet: quiq; unus, quid in his eſſet uerũ, uideret: Nam Platoni, Chryſippo, aut Pythagoræ erat amicus: atq; alta cũ illis pax intercedebat. At intractabilis ille Epicurus (ſic enim appellat eum) erat illi plurimum inuiſus: atq; id merito: quippe qui hæc omnia ridicula ac ludicra duce

ret. Quam ob cauſam inter urbes Ponticas Amaſtrim in primis habebat exoſam: eo quod acceperat eos, qui cum Lepido erant: alios item horum conſimiles cꝫplurimos ea in ciuitate uerſari. Necꝫ uncꝫ Amaſtrino cuicꝫ oraculum reddidit: quin ubi conaretur etiam fratri proconſulis reſpondere, deridicule ꝓfecto diſceſſit: quũ nec ipſe, quemadmodũ idoneum oraculum fingeret, inueniret: nec haberet, qui ſibi in tempore poſſet cõponere. Nam quũ ille de ſtomachi dolore cõquirenti, uellet præſcribere, uti ſuillum pedem cum malua præparatũ ederet, hunc in modum ait:

Maluaca porcorum ſacra cunimato Sipydno:

Crebrius autẽ (uti iam diximus) draconem oſtendebat ijs, qui uellent: haud totum tamen, ſed caudam potiſſimum, ac reliquũ corpus oculis exponẽs: caput uero ne uideri poſſet, abditum in ſinu ſeruabat. Verũ quo magis etiam redderet attonitam multitudinem: pollicitus eſt ſeſe exhibiturũ ipſum deum loquentẽ, citrácꝫ interpretem ædentem oracula. Deinde nõ magno negocio, gruũ arterijs contextis, ac per lineum illud draconis caput, quod erat arte adſimulatũ, inſertis: alio quopiam per has foris inſonãte, reſponſitabat ad ea, quæ proponebantur: uoce nimirum per linteaceum illum Aeſculapium ad aures promanãte. Huiuſmodi reſponſa αὐτοφωνα dicebãtur, id eſt, ipſius uoce reddita: necꝫ quibuſlibet, necꝫ paſſim dabantur: uerũ ſplendidis modo, atꝫ opulentis:

opulentis:& qui grandia largirent. Itaq; quod Seueria no redditum est super expeditione in Armeniam susci pienda, ex Autophonis erat. Adhortãs enim illum ad incursum eius regionis, sic ait:

Parthis Armenijsq; citato Marte subactis
Romam urbem repetes, & claras Tybridis undas:
Vertice serta gerens radijs distincta serenis.

Deinde posteaq; uecors ille Gallus persuasus, incursio nem fecisset: euenissetq; ut unà cum exercitu cæderetur ab Othryade: hoc oraculum è monumẽtis sustulit: atq; aliud in eius locum substituit huiusmodi:

Agmẽ in Armenios ne duc: neq; em̃ expedit isthuc:
Ne tibi fœmineis uir amictus uestibus, arcu
Exitium immittat: uitáq; ac lumine priuet.

Siquidem & hoc interim callidissime fuerat cõmentus: ut posterioribus, substitutitijsq; respõsis: ea quæ perperam, maleq; euenissent, sarciret ac mederet. Sæpius em̃ ægrotis priusq; morerẽtur, prædixerat fore, ut reualescerent. Quibus moriẽtibus, alterum oraculum illico paratum erat, quod superiori diuersa caneret.

Posthac desine opem morbo petere exitiali:
Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.

Porrò quũ non ignoraret, q; in Claro ac Didymis, Mallóq; responsa ferebant, ipsos quoq; huiusmodi quadã arte diuinãdi celebres haberi: eos sibi reddebat amicos, pleroscq; consultorũ ad illos remittens, his uerbis:

Nunc

Nunc Claron ito, mei uocem patris auditurus.

Et rursus:

Branchydica accedas adyta: atq; oracula quæras.

Et iterum:

Mallon abi, Amphilochi quærens oracula uatis.

Et hactenus quidem de ijs, quæ intra patriæ fines, usq; ad Ioniam, Ciliciam, Paphlagoniam, Galatiamq; designauit. Vt uero & in Italiã oraculi fama permanauit; inq; ipsam Romanorũ urbem: iam nemo omniũ erat, qui nõ alius aliũ anteuertere studeret: dum hi quidem eò proficiscũtur ipsi: illi uero mittunt: potissimũ hi, qui potentia atq; autoritate plurimum in Republica polle bant. Quibus princeps quasiq; signifer extitit Rutilia nus: usus quidem honestus ac probus: tum complu ribus in prælijs Romanorũ spectatæ uirtutis. Sed qui in his quæ ad deos pertinent, parum sanè saperet: ut cui prodigiosa quædam de illis essent persuasa: adeo ut si cubi lapidem, uel inunctũ, uel coronatum cõspexisset: cõtinuo procideret, atq; adoraret: ac diutius aduolutus uota faceret: bonáq; ac læta ab illo postularet. Hic igit simulatq; de oraculo inaudisset: parum aberat, quin omisso, quem tenebat exercitu, in Aboni murum auo larit: alios autem post alios eò legabat. Porrò qui mit tebãtur, seruuli nimirum idiotæ quidam, facile decepti, domũ redibant: referentes partim quæ uiderãt, partim tanq; uidissent, audissentq;: permulta insuper accumu lantes

lantes illis, quo domino fierent commendatiores. Inflammarunt itaq; senem infelicem: & in uehementē in saniam impulerūt. At ille passim ad omnes amicos accedens: quos habebat, quum plurimos, tum potentissimos: enarrabat, partim ea, quæ ab ijs quos miserat, accepisset, partim quæ ex sese effinxerat. Et ad eum modū iste compleuit urbem, concitauitq; cōplurimis item aulicis expauefactis, atq; attonitis. Qui ꝓtinus & ipsi cupiditate flagrare cœperūt, ut aliquid suis de rebus audirent. Porrò Alexander aduenientes comiter excipiebat: ac xenijs, alijsq; magnificis donatos muneribus, ad eū remittebat: hoc agens, uti nō solum renūciarent oracula, uerūetiam dei laudes canerent, ac portentosa quædā de oraculo, deq; ipso mentirentur. Excogitarat autem tersceleſtus ille quiddā neutiq; insciti: & ingeniosius, cōq; ut in uulgarem competat latronē. Etenim resignatis libellis, ac perlectis: siquid offendisset in ijs, quæ proponebantur, ita scriptū: ut cum periculo ac discrimine eius qui scripsisset, si proferretur, coniunctū uideretur, apud se detinebat: neq; remittebat: quo uidelicet obnoxios, ac propemodū seruos ob metum sibi redderet eos, qui miserant: quū in mentem illis ueniret, cuiusmodi de rebus consuluissent. Intelligebat aūt esse consentaneum: ut qui opibus ac potentia præcellerent, eiusmodi rogationes essent proposituri. Ab his munera cōplurima sebat: quippe qui nō ignorarent sese intra casses eius te

G neri.

neri. Libet autem aliquot ex his responsis commemorare, quæ Rutiliano reddidit. Huic sciscitanti de filio, ex uxore priore suscepto: qui iam per ætatem maturus esset, ut disciplinis erudiretur: quem instituēdo in literis illi præceptorem deberet adhibere, ita respondit:

Pythagoram, egregiéq; canentem prælia uatem.

Deinde paucis post diebus, extincto puero, ipse quidē hærebat: nec habebat quod incusantibus responderet: oraculo uidelicet ita re præsenti confutato. At Rutilianus optimus ultro occupans, defendebat oraculū: affirmans hoc ipsum portēdisse deū: qui iussisset neminem quidem è uiuis adolescentulo deligi præceptorem: sed Pythagoram potius, atq; Homerum iam olim defunctos: quibus cum credibile esset eum iam uersari. Quid igit' Alexādro uitio uertere cōuenit, si istiusmodi homūculos dignos habuit, quibus fucū faceret? Rursum eidē percontāti, cuius tandē animā esset sortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander:
Deinde is qui nunc es: post fax phœbæa futurus.
Octoginta æuum ac centum produxeris annos.

At hic septuagenarius interijt, in insaniā uersus, haud expectato dei promisso: quanq̄ hoc quoq; oraculū ex Autophonis erat. Eidē item de uxore ducenda percontanti, aliquando incunctanter ac palam respondit:

Ducito Alexandro natam, Lunáq; puellam.

Siquidem iam olim rumorem dissiparat: filiam quam habebat.

habebat,è Luna ſibi ſuſceptã fuiſſe. Lunam em̃ ipſius amore captam fuiſſe:quũ dormientem aliquando conſpexiſſet:nam id illi familiare eſt,formoſos ſomno ſopitos adamare. Porrò Rutilianus uir prudentiſſimus, nihil cunctatus,protinus accerſit uirginẽ:nuptias conficit,ſpõſus iam ſexagenarius,cõcumbitq; ſocrum ſuam Lunam ſolidis Hecatombis placans:iamq; ſibi unus è cælitũ numero uidebat. At hic ubi ſemel in Italia rem eſſet aggreſſus,maiora indies ad hæc excogitabat:& in omnes Romanæ ditionis partes,qui perferrent oracula,dimittebat:prædicens ciuitatibus cauendã eſſe peſtilentiam,incendia,terræmotus:ſe certa remedia traditurum,ne quid horum accideret,pollicebatur. Iamq; quũ peſtilentia incubuiſſet:unũ quoddã tale oraculum,Autophonon & hoc,quoquo uerſum gentiũ prodiderat, unico carmine comprehenſum.

Intonſus nubem peſtis depellit Apollo.

Atq; hunc uerſiculũ uidere erat paſſim pro foribus deſcriptum,tanq; aduerſus peſtilentiã remedio futurum. Verum ea res plurimis diuerſam in partem euenit,propterea quod fortuna quadam ſic accidit:ut eæ domus, quibus hic uerſus eſſet inſcriptus,potiſſimũ deſolarentur. Neq; uero me putes illud dicere carmen in cauſa fuiſſe,ut interierint:uerum caſu quodam ad hũc modum accidit. Et haud ſcio,an pleriq; fræti carmine,negligentius ac ſecurius uixerint,nihil aduerſum peſtem præter

oraculū adhibentes: perinde quasi syllabas pro sese pu gnantes haberēt, & intonsum Apollinem telis pestem propellentem. Exploratores item ex sua coniuratione q̄p plurimos Romæ constituerat: q sibi qua quisq; mente esset, indicarent: ac priusq̄ oraculū adirent, illi significarent quidnam essent percōtaturi, quidq; potissimū cupere uiderentur: ut etiam priusq̄ aduenissent ñ, qui mittebantur, ille iam ad respondendū instructus ac paratus esset. Atq; hæc quidem & id genus alia machinamēta, aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nam præter hæc & initiationes quasdam instituerat, tædarū per manus tradendarū gestationes, & sacrorū cerimonias: quæ quidē tribus ex ordine diebus continenter peragerentur. Ac primo quidem die Athenienſiū ritu, denunciatio fiebat huiusmodi. Siquis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorū explorator accessit, discedat. Cæterū qui deo credunt & parent, sacris feliciter initientur. Sub hæc protinus exigebant, illo præeunte, dicentéq;: Foras pellantur Christiani. Tū multitudo acclamabat uniuersa: Foras pellātur Epicurei. Dehinc Latonæ puerperiū agebatur, & Apollinis natiuitas: tum Coronidis nuptiæ: demū nascebatur Aesculapius. Altero die Glycon in lucem emergens, deiq; exortus. Porrò tertio die Podalirii cū Alexandri matre cōiugiū agebatur. Dadis aūt is appellabatur: idq; ex re, propterea quod faces quædam incenderētur. Postremo loco, Lunæ atq;

næ atq; Alexandri amores, ac nascẽs Rutiliani cõiunx. At uero facem gestabat, mysteriáq; agebat Endymion Alexander: quin hic dormiẽs scilicet, in medio iaceret: descenderet aũt in eum è tecti fastigio, tanq; è cælo, Lunæ uicem agens, Rutilia quædã formosissima cuiusdã è Cæsareæ domus præfectis uxor: quæ nimirũ ut amabat Alexandrum, ita uicissim ab illo amabatur. Ac sub oculis perditissimi illius mariti, tum complexus agebantur, tum oscula: idq; in propatulo. Quod nisi cõplures fuissent tædæ: forsan nõnihil & eorũ quæ fieri solent in ira sinum, patratũ fuisset. Paulopost rursum introibat ornatu sacerdotali, multo cum silentio. Deinde ipse primus dara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabant aũt bene canori scilicet homines: nempe præcones aliquot Paphlagones, Carbatinis calceati, plurimũ alij nidorẽ ructantes, Io Alexander. Porrò subinde inter gestandas tædas, atq; inter mysticas saltationes, femur illius de industria renudatum, aureum apparebat: pelle, sicuti conijcio, inaurata circũdata, atq; hac ad tædarum fulgorem relucente. Itaq; quũ duobus quibusdam ex eorum numero, qui desipiẽter sapientes sunt, super hac re uerteretur altercatio: utrum Pythagoræ animum possideret, uidelicet ob femur aureũ, an aliũ Pythagorico illi consimilem: atq; eam controuersiam ad ipsum Alexandrum retulissent: rex Glycon oraculo litem dissoluit.

Pythagoræ mens emoriturq;, orituræ; uicissim.

Vatis at est animus diuina è mente profectus:
Hunc pater auxilio misit iustisq; pijsq;.

Et rursum:

Tecta Iouis repetet, iouiali fulmine tactus.

Porrò quũ cunctis alijs denunciaret, ut à puerili conuiuio tẽperarent, ceu re nefaria: uir ille egregius tale quiddam ipse machinatus est. Ponticis ac Paphlagonicis urbibus imperabat: ut tertio quoq; anno mitterent, qui deo dicarentur, eiusq; laudes apud se canerent. Verum mitti oportere spectatos ac selectos: nẽpe nobilissimos & ætate florentissimos, formáq; eximios. Quibus inclusis perinde ut emptitijs ad libidinẽ abutebatur: modis omnibus in eos debacchari solitus. Præterea legẽ quoq; condiderat: ne quis maior annis octodecim sese admoto ore complecteretur: néue cum basio salutaret: sed reliquis manũ duntaxat osculandam porrigens, solis ætate, formáq; floridis osculum dabat: atq; his quidẽ indecognomẽ inditum, ut intra osculum constituti dicerentur. Atq; in hunc modum uecordibus ac stupidis moribus illudens, perpetuo deinceps suas nequitias exercebat: passim cõstuprãs uxores, passim liberis abutẽs. Quin magnũ quiddam, cunctisq; optandũ uidebatur, si cuius uxorem uel aspexisset modo. Porrò si quã etiã osculo dignatus fuisset, nemo nõ ita putabat: quicquid esset bonarũ felicitatum, id omne semel in eam domũ influxurũ esse. Erant insuper, atq; eæ non paucæ: quæ

sese

ſeſe etiam peperiſſe ex illo iactarent, quod ita eſſe mariti ſuo teſtimonio cõfirmabant. Lubet etiam dialogum tibi referre Glyconis & ſacerdotis, uiri cuiuſdã Tyanei: cuius ſapientiam ex his quæ ſciſcitatus eſt, conijcias licebit. Hunc equidẽ legi pridem aureis deſcriptum literis, Tŷ: in ipſis ſacerdotis ædibus. Die, inquit, mihi rex Glycon: quiſnam es? Sum ille, inquit, minor Aeſculapius. Num alius ab illo priore? qd ais? Haud fas eſt ut iſthuc audias. Sed quot annos apud nos permanſurus, atq; oracula redditurus? Ad milleſimũ tertiũ. Deinde quò demigraturus? Ad Bactra, atq; in eas regiones. Siquidem oportet & barbaros meos uictu, meáq; præſentia frui. At reliquæ ſortes: puta quæ in Dyndimis, Claro, Delphiſq; redduntur: utrum ab autore proficiſcuntur Apolline, an uana ſunt quæ illic æduntur oracula? Ne iſthuc quidem ſcire quæſieris: nefas enim. Cæterũ ego quis tandem poſt hanc uitam futurus ſum? Camelus, deinde equus: poſt hæc uir ſapiens, ac uates nõ inferior Alexandro. Atq; hæc Glyconis cum ſacerdote cõfabulatio. Poſtremo & oraculum carmine comprehenſum ædidit: quũ non ignoraret illum amicum eſſe Lepido.

Ne pare Lepido: namq; huic fatum inſtat acerbum.

Mirum etẽ in modum metuebat Epicurum: ſicuti ſuperius dictum eſt: nimirũ ut artificem ac ſapiẽtem, ſuis artibus atq; impoſturis hoſtẽ, atq; infenſum. Itaq; ex Epicureis quẽpiam, auſum ſe multis præſentibus coarguere:

guere: propemodũ in uitæ diſcrimen adduxerat. Siquidem adiẽs ille, clara uoce dicebat: Tu nimirum Alexander Paphlagoni cuidã perſuaſiſti: ut ſeruos ſuos apud Galatiæ præfectum capitis accerſeret: hoc nomine, quaſi filium ipſius, qui tum Alexandriæ erudiebatur, occidiſſent. Atqui uiuit adoleſcẽs, incolumiſq; reuerſus eſt: famulis iam ſupplicio affectis, qui tua opera beſtijs traditi perierunt. Porrò huiuſmodi quiddã acciderat. Cũ adoleſcentulus amne aduerſo in Aegyptũ nauigaſſet, ad inundationẽ uſq; ſubducto nauigio: perſuaſus eſt, uti pariter in indiam nauigaret. Itaq; dum diutius abeſſet, infelices illi eius miniſtri rati uidelicet, uel in Nilo nauigantem interiſſe puerum: uel à latronibus (nam id temporis permulti graſſabantur) eſſe peremptũ: reuerſi ſunt domũ, renũciantes quẽadmodum è medio ſublatus eſſet. Deinde proditũ oraculum, damnati ſeruj; ſub hæc adeſt adoleſcentulus, peregrinationẽ ſuã enarrans. Atq; hæc quidem ille. At Alexãder indignationis percitus, quod coargueretur: neq; ferens opprobratam ſibi ueritatem: iuſſit ut qui adeſſent, lapidibus illum impeterent: alioq; & ipſos impios futuros, atq; Epicureos appellãdos. Dumq; illi iam lapidare cœpiſſent: Demoſtratus quidam, qui diuerſabatur in Ponto: primus hominem ſui corporis obtegens obiectu, morti ſubduxit; alioqui lapidibus obruẽdum. idq; iure optimo. Quis enim oportebat unũ inter tam multos inſaniẽtes ſanũ eſſe:

esse: atq; á Paphlagonũ stultitia malum sibi accersere? Et illi quidẽ hæc euenerunt. Cæterum aduocatis iuxta oraculorũ ordinem ijs qui proposuerãt (nam id fiebat pridie cũ responsa redderet) præcone rogãte, an uatici/nari uellet: si cuipiã illorũ ex adyto respõdisset: in malã rem: huiusmodi hominẽ neq; tecto quisq; excipiebat, neq; igni, aqua áue impertiebat: uerũ erat illi solũ aliud alio uertendum, tanq; impio, deorumq; contemptori, atq; Epicureo: quod quidem probrum omniũ erat grauissimũ. Quapropter unũ etiam Alexander quiddam designauit deridiculum. Nactus peculiares Epicuri sententias, librum (uti scis) longe pulcherrimũ, summatim Epicureæ disciplinæ decreta complectentẽ: mediũ in forum deportauit, ac lignis ficulnis exussit: tanq; autorẽ ipsum exureret scilicet, ac cinerem abiecit in mare, oraculo insuper eam in rem ædito.

Edico decreta senis comburere cæci.

Haud perpendit scelestus ille, quãtum adferret is liber cõmoditatum ijs, qui in eo legendo uersarentur: quantaq; illis quietem, trãquillitatẽ, libertatemq; pareret: propterea quod à pauoribus, spectris, ac prodigijs liberaret: tum spes inanes, atq; immodicas adimeret cupiditates: mentẽ sanam ac ueritatem insereret, planéq; lustraret animũ: nõ tæda quidem, aut squilla, aut alijs id genus nugamẽtis: imo recta ratione, uero, ac libertate. Accipe iam facinus quoddam hominis sceleratissimi;

unũ inter omnia multo impudentiſſimũ. Quũ iam nõ mediocrẽ in Regiã aditũ ſibi patefeciſſet, inq; aulã Cæſareã: præſertim Rutiliano rem adiuuante, atq; approbante: quũ bellũ quod in Germania gerebatur, maxime flagraret diuo Marco cũ Marcomannis & Quadis conſerente, oraculum diuulgauit: quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danubiũ immitterẽt: uarijs cum odoribus, ac ſacris quibuſdam magnificis: ſed præſtat ipſum oraculum referre.

Gurgitibus fluuij turgentis ab imbribus Iſtri
Immiſiſſe duos Cybeles edico miniſtros:
Monte feras alitas: tum quantum alit indicus aer
Florum atq; herbarũ bene olentũ: moxq; futura eſt
Et uictoria: pax & amabilis: & decus ingens.

Ea quũ eſſent facta, quẽadmodũ ille præſcripſerat: leones quidẽ ſimulatq; in hoſtiũ regionẽ enataſſent: Barbari canes quoſpiã, aut lupos eſſe rati, fuſtibus arcebãt. At noſtrorũ ptinus maxima ſtrages eſt cõſequuta: uiginti fermè milibus ſimul extinctis. His cõſimilia ſunt ea, quæ in Aquileia contigerunt: quũ parũ abfuerat, ut urbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat Delphicã illã reſponſionẽ: Crœſoq; redditũ oraculũ, frigide ſane detorſit: dicens deũ quidẽ prædixiſſe uictoriã: haud tamẽ explicuiſſe, utrũ Romanorũ eſſet futura, an hoſtiũ. Tandẽ quũ plurimi iam eã in urbẽ confluerent: premeretur q; Abonotichitarũ ciuitas multitudine eorũ, qui

ad oraculũ

ad oraculũ uentitabãt:neq; ſufficeret ſuppeditãdis ijs, quæ ad uictũ erant neceſſaria:cõminiſciẽ oraculorũ genus quoddã id,quod nocturnũ appellabaẽ. Siquidẽ libellis indormire ſoleẽ:ut aiebat ipſe:deinde tãq; in ſomnio diuinitus edoctus reſpõdebat:nihil certi tamen. Sed ambigue plerũq;,ac cõfuſim:maxime ſi quos libellos cõſpexiſſet,accuratius atq; obſeruãtius obſignatos. Ad hũc emẽ modũ citra ullũ reſignãdi periculũ,quicqd temere in mentẽ ueniſſet,ſubſcribebat:ratus & hoc ipſum oraculis cõuenire. Erant aũt ad id nõnulli cõſtituti interpretes,qui mercedẽ nõ exiguã colligebant ab ijs,q eiuſmodi capiebãt oracula:ut enarrarẽt ea,explicarẽtq; atq; hoc illorũ munus cõductitiũ erat. Nã interpretũ qſq; talẽtũ Atticũ pendebat Alexãdro. Nõnunq;,quũ neq; cõſuleret qſq;, neq; miſſus eſſet aliqs:imo quũ ne eſſet qdẽ hmõi quippiã:tamen oraculũ ædebat,uti ſtultos mortales redderet attonitos. Q d'genus illud erat.

Hunc age quære tuam qui tectus in ædibus,ac te
Clam prorſum,uxorem uultúq; oculiſq; decoram
Stuprat adulterio:ſeruorum ex agmine primus,
Ipſe cui ſolus ſuaſiſti hæc omnia demens.
Eius enim florem libaſti:hoc dedecus ille
Nunc tibi compenſans,cum coniuge dormit herili.
Quin ijdem tibi iampridem letale uenenum
(Vt neq; quæ faciant,poſſis audire:nec unq;
Cernere luminibus)tecte furtimq; pararunt.

Inueniesq; tuo sub lecto pharmaca: iuxta
Parrietem, sub ceruicali condita: porrò
Istis conscia criminibus tua serua calypso est.

Quis Democritus principio non cõmoueretur, ubi nominatim & autores, & loca palàm audisset designari? Verũ illico despuisset, simulatq; cognouisset, quo hæc artificio gererẽtur. Insuper & Barbaris nõ raro respondit, siquis patria lingua scisciteretur: puta Syriace aut Gallice: q̃ties difficile erat inuenire conterraneos eorũ, qui rogationẽ proposuissent: proinde receptis libellis multum intercedere solet interualli, priusq; oraculum redderet: quo uidelicet interim p̃ociũ posset & soluere tuto libellos, & nãcisci, q̃ cuncta possent interp̃tari. Qd genus erat & illud Scythæ cuiusdã redditũ oraculum.

Morphi ebargulis in umbra chuenchicranc, relinquet lucem.

Aliàs rursum: quũ nec adesset item quispiam, neq; tale quicq; omnino contigisset, citra carmen eloquutus est: Redito unde uenisti. Siquidẽ is qui te misit hodie, periit: interemptus à Diode uicino, accedentibus latronibus, Mango, Celere, ac Bubalo: qui nunc etiã cõprehensi tenentur in uinculis. Cæterũ pauca nunc accipe ex his, quæ mihi ipsi respondit. Scisciteto an caluus esset Alexander: quũ libellos palàm atq; accurate obsignasset, responsum nocturnũ subscribitur. Sabar Dalachi Malach Attis alter erat. Rursum quũ diuersis libellis

eandem

eandem rogationē propoſuiſſem: puta cuiatis eſſet uates Homerus: idq; alio atq; alio nomine: alteri ſubſcripſit, uidelicet deceptus à puero, qui rogatus, qua gratia uenit: ut remediū, inqt, peterē aduerſus laterū dolorē.

Cytmide te iubeo, ac lunari rore perungi.

Alteri uero ubi ſciſcitāti ei dictum eſſet, utrum mihi ſatius eſſet in Italiam nauigio, an pedeſtri itinere proficiſci, reſpondit: nihil quidē quod ad Homerū attineret.

Carpe uiam pedibus: rate ne ſulcaueris undas.

Multa id genus aduerſus illum ſum machinatus: quorum de numero fuit & illud, unica rogatione propoſita libello pro more inſcripti talis, cuiuſdā rogatiōes octo: nomen aliquod ementitus, miſſis drachmis item octo: præterea quod fieri ſolitum eſſet adiungēs. At ille perſiraſus, partim miſſa mercede, partim inſcriptiōe libelli, ad unicam rogationem: ea erat huiuſmodi: quando deprehēdendus eſſet impoſtor Alexāder, octo miſit oraculā. Sed quæ neq; cælum (quod aiūt) neq; terram attingerent. Verum abſurda, & intellectu difficilia omnia. Quod ille ubi in poſterum perſenſiſſet: præterea quod Rutilianum à matrimonio conatus eſſem auertere: ſuaſiſſémq; ne prorſus in diuinatiōe ſpes reponeret ſuas: oderat me uidelicet ita uti par erat, ſibiq; acerrimum hoſtem iudicabat. Quodam itaq; tempore percōtanti de me, Rutiliano ita reſpondit:

Noctiuagis gaudet ſcortis: ſpurcóq; cubili.

In ſumma: iure optimo me inuiſiſſimũ habebat. Proinde quũ me in oppidũ aduenisſe ſenſiſſet, méq; Lucianũ eſſe illum cognouiſſet: adduxerã autẽ milites duos: alterũ lancea, alterũ conto armatũ: quos quidẽ à Capidociæ præſide mihi tum amico acceperam, quo me ad mare uſq; deducerẽt: accerſit illico, ſanè q̃ comiter, multáq; cum humanitate. Ego quũ aduenisſem: complures apud illũ reperio: porrò bona quadã fortuna, & milites unà mecũ adduxerã. Tum ille manũ mihi porrigit oſculandã, quẽadmodũ uulgo facere cõſueuerat: ego admotus, perinde atq; oſculũ daturus acri morſu corripio: ita ut parum abfuerit, quo minus illi manũ mancã redderim. Itaq; qui præſentes erãt, præfocare me accedere conati ſunt tanq; hominẽ ſacrilegũ: quippe qui iam inde ab initio grauiter tulerant, quod Alexandrũ illũ, nõ autẽ prophetã cõpellaſſem. At ille oppido q̃ generoſe obnitens cõpeſcuit illos: pollicituſq; eſt, ſe facile me placidum redditurũ, declaraturũq; quãtũ poſſet Glycon: qui nimirũ & hos qui maxime ſæuirent, ferocirentq; ſibi redderet amicos. Moxq; ablegatis oĩbus, mecũ expoſtulauit, negans ſe clam eſſe, quæ ſuaſiſſem Rutiliano. Ecquid me læſiſſet: ut iſta in ſeſe facerẽ, quũ poſſem illius opera apud illũ magnas ad res promoueri? Equidem hanc hominis humanitatẽ, cõmoditatemq; libenter accipio: perpendẽs nimirũ, quo forẽ in periculo conſtitus: paulóq; poſt prodibã, iam illi factus amicus. Ea

res profecto

res profecto,ijs qui uidebãt,uehemẽter erat ſtupenda, quod tam facile fuiſſem cõmutatus. Poſthæc quũ iam nauigare ſtatuiſſem:miſſis Xenijs ac muneribus pmultis(Eram aũt forte ſolus cũ Xenophonte,patre cũ reliquis meis in Amaſtrim præmiſſo) pollicetur & nauim præbiturũ ſeſe,& remiges qui nos aueherẽt. Etẽm arbitrabar hæc animo ſimplici,atq; officioſe fieri. Verũ ubi iã in medio eſſemus mari,uiderẽq; gubernatorẽ lachrymantẽ,& neſcio quid reliquis nautis cõtradicentẽ:nouã optimæ de euẽtu ſpes me ceperũt. Erat aũt illis ab Alexandro mandatũ:ut tollẽtes nos in mare præcipites darẽt. Quod ſi cõtigiſſet:facile quod mecũ gerebat bellũ, illi debellatũ fuiſſet. Sed is qui lachrymabat, effecit ne qd in nos grauius patrarẽt. Ac mihi quidẽ ita loquutus eſt. Annos natos,uti uides, ſexaginta:quũ antehac pie atq; inculpate uixerim, haudquaq; uelim in hac tam grãdi ætate,præſertim quũ uxorẽ & liberos habeã, homicidio manus impiare:indicãs uidelicet,cuiꝰrei gratia nos ſuſcepiſſet,quæq; ſibi mãdaſſet Alexander. Expoſitis autẽ nobis in Aegialos:quorũ etiã egregius meminit Homerꝰ:retro legit curſum. Ibi forte nactus præter nauigãtes legatos quoſdã Boſporanos Eupatoris regis nomine i Bithyniã,pficiſcẽtes:deportãdi uectigalis gratia,qd in ſingulos pendebat annos: quũ expoſuiſſem illis,qd me periculũ circũuallaret:atq; illi ſe mihi cõmodos,facilesq; præberẽt:receptꝰ in nauigiũ, incolumis in

Amaſtrim

Amaſtrim perueni. Tantillū abfuerat ut perierim. Ex hoc nimirū tempore, & ipſe aduerſus illum arma capiebam: omneḿq; (quod aiunt) mouebā funem, quo hominem ulciſcerer: quē iam tum ante mihi ſtructas inſidias oderam, próq; ſummo ducebā hoſte, propter morum impietatem. Iamq; ad accuſationem intenderam animū, non paucis mecum facientibus: maximéq; qui erāt ex Timocratis Heracleotæ ſchola philoſophi. Verum qui tum Bithyniæ Pontóq; præſidebat: nos cohibuit penè ſupplicans & obſecrans uti deſiſteremus. Etenim ob neceſſitudinē quæ ſibi cum Rutiliano intercederet, nequaq; poſſe ſupplicio afficere: nec ſi manifeſto in crimine deprehendiſſet. Atq; ita quidē ab iracundia deſtiti, méq; repreſſi: non in tempore rem aggreſſurus, quū iudicem haberem ad eum modum affectum. Sed quid? An non & hoc inter alia facinus audax Alexandri: à principe Romano poſtulare, ut Aboni mur⁹, cōmutato uocabulo, Ionopolis appellaretur? utq; nominiſma nouū ſignaret: altera quidā parte Glyconis obtinens imaginē: altera uero Alexandri: qui inſignia aut Aeſculapij, ac falcem illam Perſei, unde maternū ducebat genus, teneret. Porrò quū eſſet de ſeſe uaticinatus, oraculo ꝓdito, fatis decretū eſſe, ut annos uiueret centū & quinquaginta: dehinc fulmine ictū, interitu maxime miſerādo periturū: nōdū ſeptuaginta nat⁹ annos, interijt: uidelicet (uti conueniebat Podalirij filio) pede

ad inguen

ad inguen usq; putrefacto, & uermibus scatens. Quo tempore simul & illud deprehensum est, quod caluus esset: quũ medicis caput humectandũ præberet, ad mitigandũ cruciatum: id quod haudquaq; facere potuisset, nisi detracto galericulo. Hunc habuit exitum Alexandri tragœdia: atq; hæc fuit totius fabulæ catastrophe: ut res uideri possit prouidẽtia quadam esse gesta: quum casu nimirum ad hunc modum euenerit. Restabat illud, ut & epitaphium uita acta dignũ ei constitueretur: neq; non certamina quædam agerẽtur ab ijs, qui in uaticiniũ coniurauerant: uidelicet impostoribus insignibus, ac præcipuis ad Rutilianũ arbitrum sese conferentibus: ut is pronũciaret, quem ex ipsis oporteret in oraculi successionem capessendã eligi: atq; sacerdotali, propheticáq; corona redimiri. Erat aũt in hoc numero simul & Paetus: qui artis professione medicus, tum ciuis quũ esset, ista faciebat: neq; medico, neq; homine cano decora. At Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remittebat: ipsi sibi diuinandi autoritatẽ seruans, posteaq; inde iam demigrauerat. Hæc amice ex plurimis pauca, quo degustamentũ hominis præberem, scribenda putaui: quũ uti tibi gratificarer, homini familiari atq; amico: quẽq; ego unũ omniũ maxime suspicio: idq; plurimis nominibus: uel ppter sapientiã singularem: uel ob amorem ueri: uel ob morũ mansuetudinẽ ac moderationẽ: uel ob uitæ tranquillitatem: postremo

comitatem atq; humanitatẽ erga hos, quibus cũ uiuis. Tum uero (quod quidẽ tibi fuerit etiam iucundius) ut Epicurũ ulciſcerer: uirũ uere ſacrum, ingenióq; diuino: quiq; ſolus quæ uere ſunt honeſta, & nouerit, & tradiderit: quiq; ſolus extiterit, qui liberos reddere ſolitus ſit eos, qui ſecũ haberent cõſuetudinẽ. Denicq; arbitror fore, ut ijs qui in hãc lectionẽ inciderint, liber hic nõnihil utilitatis afferre uideat: dũ quædã redarguit, quædã in opinionib⁹ horũ, q & recte ſentiũt, cõfirmat ac ſtabilit.

ALEXANDRI SEV PSEVDOMANTIS FINIS, DES. ERAS. ROTEROD. INTERPRETE.

ORNATISSIMO

VIRO D. CHRISTOPHORO VRSEVVICO ERASMVS ROTERODAMVS, S. P. D.

EQVIDEM hac mẽte ſemper fui ornatiſſime, idéq; humaniſſime Chriſtophore: ut à nullo prorſum uitio perinde abhorruerim atq; ab ingratitudine: nec unq; iſtos hominis uocabulo dignos iudicarim, qui alieni in ſe meriti tẽpore ullo poſſent obliuiſci. Rurſus eos exiſtimauerim beatos, quibus tantũ facultatis fortunæ cõmoditas ſuppeditaſſet: ut bene de ſe meritis, poſſent parẽ metiri gratiã: beatiſſimos autẽ quibus licuiſſet acceptũ beneficiũ aliquo cũ fœnore rependere. Proinde quũ antehac

tehac ſæpenumero mecũ repetere, quantũ in me nihil promeritũ tua benignitas cõtuliſſet: (nam collatũ arbitror, quicquid ita delatũ eſt, ut haud ſcio utrũ per fortunã, an p meipſum: certe per te nõ ſteterit quo minus ac cèperim) circũſpectaremq; quonã argumento poſſem aliquã ſaltẽ erga te memoris, gratiq; animi ſignificationem dare: neq; [illegible] quicq; [illegible] qd ulla ex parte: nõ dicã tuis meritis reſponderet: ſed qd uel animo ſatiſfaceret meo: illlud denicq; mihi uenit in mente: ut ſaltẽ iſtos quoſdã non inurbanos homines imitarer, qui floſculo quopiã inſigni, aut alio ſimili ſymbolio miſſo: uoluptatis ꝓpenſione, promptiq; animi ſtudiũ teſtificari ſolent: præſertim ipſi tenuites erga eos, qbus neq; res, neq; animus ſit alienorũ egens munerũ. Ergo Græcãnica ingredienti μουσεῖα (nã muſarum horti uel mediis uernãt brumis) ſtatim inter multos uaria adblandientes gratia, hic Luciani floſculus præter cæteros arriſit. Eum nõ ungue, ſed calamo decerptũ ad te mitto: nõ ſolũ nouitate gratum, colore uariũ, ſpecie uenuſtũ, nec odore modo fragrantẽ: uerũetiã ſucco præſentaneo ſalubrẽ & efficacẽ. Oẽme tulit punctũ, (ut ſcripſit Flaccus) qui miſcuit utile dulci. Quod quidẽ aut nemo mea ſententia, aut noſter hic Lucianus eſt aſſecutus: qui priſcæ comœdiæ dicacitatem, ſed citra petulantiam referens: deum immortalẽ qua uafricie, quo lepore perſtringit omnia: quo naſo cuncta ſuſpẽdit: cꝫ

omnia miro ſale perfricat: nihil uel obiter attingens, qd non aliquo ferìat ſcõmate: præcipue Philoſophis infeſtus: atq; inter hos Pythagoricis potiſſimũ, ac Platonicis ob præſtigias: Stoicis item propter intolerãdum ſupercilium: hos punctim ac cæſim, hos omni telorum genere petit. Idq; iure optimo. Quid enim odioſius, quid minus feredum, q̃ improbitas uirtutis profeſſione perſonata? Hinc illi blaſphemi, hoc eſt, maledici uocabuli addidere: ſed hi nimirũ, quorum ulcera tetigerat. Pari libertate deos quoq; paſſim & ridet, & lacerat: unde cognomen inditum ἀθέου ſpecioſum profecto: uel hoc nomine, quod ab impijs ac ſuperſtitioſis attributum. Floruit (uti putãt) Traiani fermè tẽporib⁹, indignus (ita me deus amet) qui inter ſophiſtas annumeretur. Tantum obtinet in dicendo gratiæ: tantũ in inueniendo felicitatis: tantum in iocando leporis: in mordendo aceti: ſic tũ tillat alluſionibus: ſic ſeria nugis, nugas ſerijs miſcet: ſic ridens uera dicit, uera dicẽdo ridet: ſic hominũ mores, affectus, ſtudia, quaſi penicillo depingit: neq; legenda, ſed planè ſpectãda oculis exponit: ut nulla Comœdia, nulla Satyra cũ huius dialogis cõferri debeat: ſeu uoluptatem ſpectes, ſeu ſpectes utilitatẽ. Cæterũ ſi nominatim quæras huius argumẽtũ dialogi: facit id, qd̃ ſemp facit. Pythagoram uelut impoſtorem ac præſtigiatorẽ taxat. Stoicorum faſtum & ſapiẽtem barbam ridet: diuitum ac regum uita, quantis ſit erumnis obnoxia docet:

cet: cōtra cū expedita res paupertas hilaris, ſuáq; cōtenta ſorte. Quē uti legas attētius, te maiorem in modum rogo: ſi quādo tibi per tua licebit negocia, frontē exporrigere. Audies em̄ Gallum cū hero ſutore cōfabulantē: magis ridicule, cū ullus poſſit γελωτοποιὸς: ſed rurſum ſapientius, cū Theologorū ac Philoſophorū uulgus non nūq; in ſcholis magno ſupercilio, magnis de nugis diſputat. Vale optime atq; humaniſſime Chriſtophore, & Eraſmū inter tuos aſſcribito cliētulos, amore, ſtudio, officio, ceſſurū nemini. Ex arce Hāmenſi, An. M. D. III.

LVCIANI SOMNIVM SIVE GALLVS, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

Interloquutores, GALLVS. MICYLLVS.

MICYLLVS.

T TE ſceleſtiſſime Galle, cū iſta tanta inuidētia, uocēq; tam acuta, ipſe perdat Iuppiter: qui quidē opibus affluentem me, ac dulciſſimo in ſomnio uerſantem, & admirabili felicitate fruentem, penetrabile quiddā & damoſum reſonās expergefeceris: adeo ut ne noctu quidem effugere liceat paupertatē:

uel te ipso longe nocentiorem. Atqui si coniectandum est: tum e silentio quod etiãdum ingens est, tum è rigore, frigoréq; quod nondũ me quẽadmodũ assolet, antelucano morsicat, titillatq; (nã hic mihi certissimus gnomon aduentãtis diei) ne medium quidẽ adhuc noctis est. Sed iste peruigil perinde quasi uellus illud aureum seruet, ab ipsa protinus uespera uociferari cœpit. Verũ haud quaq; impune. siquidẽ mox pœnas de te sumã, fusteq; cõminuam, si diluxerit modo. Nam nunc negocium mihi facesseres, subsiliens in tenebris. GAL. Here Micylle, equidem arbitrabar me tibi gratum esse factũrum: si quoad possem, alta nocte lucem anteuertissem, quo posses antelucano surgens, q̃plurimũ operis conficere. Etenim si priusq̃ sol exoriatur, uel unicam feceris crepidã isthuc labbris lucro tibi accesserit, ad parandũ uictum. Quod si tibi magis libet dormire: equidẽ meo arbitratu quãte egero, longéq; magis mutus fuero piscibus. C[illegible] per somniũ diues, esurias experrectus. MICYL. O prodigiorum auersor Iupiter: O malorum depulsor Hercules: Quid hoc mali est: uocem humanã sonuit Gallus. GAL. Hoccine tandem tibi prodigiũ uidetur, si eadem quã uos lingua loquor? MICYL. Quid? an nõ hoc portentum? Sed auertite dĩj malum à nobis. GAL. At tu mihi uideris admodum illiteratus esse Micylle: nec euoluisse Homeri Poemata: in quibus equus Achillis, cui nomẽ Xantus, posteaq;

ſteaq; himnitus lõgum ualere iuſſiſſet, medio in prælio conſtitit, differens, totoſq; uerſus ordine recitans: non quẽadmodum nunc ego proſa oratione loquens: quin etiam uaticinabatur ille, déq; futuris ædebat oracula: neq; quicq; prodigioſum facere uidebatur: neq; is qui tum audiebat, malorum auerſorẽ, ita uti tu facis, implorabat: quaſi rem abominãdam & auertendam audiſſe ſeſe iudicaret. At quid tandem facturus eras, ſi tibi Argi nauis carina fuiſſet eloquuta: ita ut olim in Dodonæa ſylua phagus per ſe loquẽs oraculum ædidit? Aut ſi tergora direpta ſerpere uidiſſes: ſi carnes boum mugire ſemiaſſas, coctaſq; uerubus trãſfixas? Ego uero, quũ Mercurij ſim aſſeſſor loquaciſſimi, deorumq; omniũ facundiſſimi: præterea cõtubernalis uobis, & cõditor: haud mirum uideri debet, ſi ſermonẽ humanũ edidici. Quod ſi mihi recipias taciturum te: haudquaq; grauabor ueriorẽ tibi cauſam aperire: unde factũ ſit, ut eadẽ qua uos lingua loquar, & unde mihi ſuppetat huiuſmodi orationis facultas. MICYL. Modo ne iſthuc ipſum ſit ſommniũ Galle, quod ita mecũ loqueris. Sed dicito p Mercuriũ, o prædare: quid etiam aliud rei tibi ſit in cauſa, ut iſtam linguã ſones? Nam ut taceã, neq; cuiq; proferã: quid attinet te ſollicitũ eſſe? Quis enim fidem mihi ſit habiturus: ſi cui narrẽ, me Gallũ hæc loquentẽ audiſſe? GAL. Auſculta igitur: nam orationem ex me audies: omniũ (ſat ſcio) maxime nouam atq; incredibilem. Siquidem

quidem hic qui nunc tibi Gallus appareo, non ita pridem homo fui. MICYIL. Profecto & olim iſtiuſmodi quiddam de uobis inaudieram: Adoleſcentulũ quẽ piam fuiſſe Gallum, Marti adamatum: atq; hunc deo compotaſſe, colluſitaſſeq; & in uoluptatibus geſſiſſe morem. Itaq; cum Venerem adiret Mars cum ea cubiturus: hũc quoq; Gallum unà ſecum adduxiſſe. Quoniam autem Solem potiſſimũ metueret, ne ſi è ſublimi conſpexiſſet, Vulcano ſe proderet: foris ad oſtium adoleſcẽtulum ſemper relinquere ſolitum: cuius indicio certior fieret, quando ſol emergeret. Deinde Gallum aliquando ſomno correptum, excubias deſeruiſſe inſcientem: Solemq; nullo præſentiẽte imminuiſſe Veneri & Marti ſecure dormienti: propterea quod cõfideret Gallum indicaturũ fuiſſe, ſiquis interueniſſet. Itaq; Vulcanum à Sole edoctum, eos deprehẽdiſſe implicitos atq; irretitos ĩs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabricatus. Porrò Martem ſimulatq; dimiſſus eſt, indignatum aduerſus Gallum fuiſſe: atq; eum in auem trãſmutaſſe: ĩſdem armis, ut in capite pro galea criſtã obtineret. Hanc ob cauſam quo uos Marti purgetis, quũiam nihil opus ſimulatq; Solem exorientẽ ſenſiſtis: multo ante uociferari, atq; illius exortũ prænũciare. GALLI referuntur quidem & illa Micylle. At quod ego ſum narraturus, multo aliud quiddã fuit: atq; adeo nuper admodum in Gallum trãſformatus ſum. MICYL. Quonam modo?

modo? Nam isthuc maximopere cupio cognoscere. GAL. Audistin de Pythagora quodam Mnesarchida Samio? MICYL. Num sophistam illum dicis, & præstigiatorem: qui instituit ne quis uel carnes gustaret, uel fabas ederet: suauissimũ mihi edulium, salubre & parabile à mensa submouens? Præterea autem, qui mortalibus suasit, ne intra quinquẽniũ loquerẽtur? GAL. Scis nimirum & illud: quẽadmodum Pythagoras esset, Euphorbus fuerit? MICYL. Præstigiatorem & prodigiorũ artificẽ hominẽ aiunt fuisse, o Galle. GAL. Ille ipse ego tibi sum Pythagoras. Quare parce, quæso, mihi conuiciari: præsertim quũ ignores, quibus sim moribus. MICYL. At hoc rursum multo etiam q̃ illud portẽtosius: Gallus philosophus? Attamẽ expone Mnesarchi gnate: qui factum sit, ut ex homine auis, ex Samio Tanagræus repente nobis prodieris. Neq; enim ista uerisimilia: neq; omnino facilia creditu. Quandoquidem duas quasdam res iam mihi uideor in te animaduertisse, nimium alienas à Pythagora. GAL. Quas? MICYL. Alterum quidẽ, q̃d garrulus es, & obstreperus: quũ ille silere in solidos q̃nq; annos (si memini) præceperit. Alterũ uero plane cum illius legibus pugnat. Etenim cum nõ haberem, quod tibi obiicerẽ: fabas heri (sicuti nosti) ad te attuli. At tu nihil cunctatus, protinus eas sublegebas: unde fit ut necesse sit, aut emẽtitum esse te Pythagorã esse, quũ aliud quiddã sis: aut si Pythagoras es, legem

prætergressum esse te, iusq; uiolasse, quũ fabas ederis, perinde ac si caput patris comederis. GAL. Non cognosti Micylle, quæ sit harũ rerum causa: necq; quæ ad unũquodq; uitæ genus conducant. Ego tum quidẽ nõ esitabã fabas, ꝓpterea quod philosophus essem. Nunc contrã comesurus sim, quippe auicio congruas: necq; nobis repudiandũ pabulum. Verum si molestum nõ est: audi quẽadmodũ è Pythagora cœperim esse id, quod sum in præsentia: ꝙq; in multis uitæ generib⁹ antehac uixerim: Et quid ex unaquaq; transformatione sim cõsequutus. MICYL. Narra, quæso: nam mihi quidẽ auditu iucundissimũ fuerit. Adeo ut siquis mihi deferat opinionem: utrum te ista narrantem audire malim, an rursum feliciſſimũ illud somniũ, quod paulo ante uidi uidere: haud sciam utrũ electurus sim: usq; adeo cognata germanaq; uidetur esse ista tua cum suauissimis illis uisis, & ex æquo uos æstimo, te pariter ac prædarũ illud insomniũ. GAL. Etiãnum tu somniũ illud, quod dudũ tibi uisum est, in animũ reuocas: & inania quædam obseruans simulachra, atq; (uti loquũtur Poetæ) euanidã quandã felicitatem memoria cõsectaris? MICYL. Ille illud scias Galle: ne ullo q̃dẽ tẽpore unq; uisi illius mihi uenturã obliuionẽ. Tantũ mellis somniũ aufugiens in oculis mihi reliquit: ut præillo ũix queã palpebras attollere, rursus in somnũ coeuntes. Ita q; qualem uoluptatẽ mouent pennæ in auribus uersatæ, talem titillationem mihi

mihi præbent ea, quæ uidi. GAL. Nouũ quẽdam Herculẽ mihi narras amorẽ insomnij: siquidẽ alatum quũ sit (sicut aiunt) metasq; uolandi præscriptas habeat somnũ, iamq; septa transilit: in oculis etiam uigilantis obuersans, adeóq; mellitũ & euidens apparet. Quare peruelim audire, cuiusmodinã sit istud, quod te supra modum delectat. MICYL. Gestio narrare. Nam dulce est hoc ipsum meminisse, & cõmemorare de illo quippiã. Verum heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis transformationibus? GAL. Vbi tu Micylle desieris somniare: melq; illud ab oculis absterseris. Interim prior dicito: uti intelligam, utrum ne per portas eburneas, an per corneas tibi somniũ aduolarit. MICYL. Neq; per has, neq; per illas, o Pythagora. GAL. Atqui duas has tantũ cõmemorat Homerus. MICYL. Valere sinas nugatorem illum Poetam, qui nihil de somnijs intellexit. Paupertina fortassis somnia per istas cõmeant portas, qualia uidebat ille: neq; id admodum perspicue, quippe captus oculis. Mihi uero per aureas quasdam portas dulcissimũ hoc aduenit somniũ, & ipsum aureum, & aureis undiq; circũamictum, & auri plurimũ secum adduxit. GAL. Desine optime Mida, de auro fabulari. Non [illegible] ex illius nos istud tibi accidit insomniũ: & solidas auri uenas mihi duxisse uideris. MICYL. Multã auri uim uidi Pythagora multã, q; putas pulchri, quo fulgore coruscãtis? Quid tandẽ Pindarus

in illius laudem dicit: nam in memoriã redige, siquidem memineris: quũ aquam præstantissimã dicẽs, postea aurum admirate, idq; iure, statim in initio carminis unius omniũ bellissimi. GAL. Num illud queris:

Aqua est illa quidem optima:
Cæterum aurum, uti candens
Ignis: ita enitens, no/
ctibus eminet eximie unum
Cæteras supra opes: quæ
Gloriam ac decus addunt.

MICYL. Per Iouem, isthuc ipsum: perinde enim ac si in somniũ meum uideat Pindarus, ita prædicat aurũ: sed ut tandem cognoscas quale fuerit, ausculta iam sapientissime Galle. Meministi ut heri nullũ domi cibum acceperim: siquidem Eucrates diues ille forte mihi in foro factus obuiam, lotum me in tempore ad cœnã uenire iusserat. GAL. Isthuc equidem plane memini. Nam totum esuriebã diem: donec mihi profunda tandẽ uespera domum reuersus, subuuidus, uinóq; madens, quinq; illas fabas proferres: nõ admodum opiparam cœnam Gallo: qui quondã fuerit Athleta, quiq; olympia non segniter olim decertarit. MICYL. Ast ubi reuersus à cœna fabas tibi obiecissem, obdormiui protinus. Tum mihi, iuxta Homerum, ambrosia sub nocte diuinũ quoddam haud dubie somniũ assistẽs. GAL. Sed prius quæ tibi apud Eucratẽ acciderint Micylle, narra: & cuiusmodi fuerit

di fuerit cœna, quæcp̃ super cœnã acta sunt omnia. Nihil enim prohibet te denuo cœnare: si ueluti somnium quoddã eius cœnæ reducas: & quæ tum ederis, rursum cõmemoratione quasi rumines. MICYL. Credebã molestum futurum me, si hæc quoqp̃ retulissem: uerum posteaqp̃ tu desyderas, en id quoqp̃ narrabo: quum nunqp̃ antehac in uita cœnassem apud ullum diuitẽ, o Pythagora: heri bona quapiam fortuna in Eucratem incidi: atqp̃ ego quidem simulatqp̃ dominũ illum salutassem; ita uti consueuerã, subducebã me: ne pudori illi essem, si lacera in ueste fuissem assectatus. At ille: Micylle, inqt, hodie natalicia filiæ celebro, plurimosqp̃ ad cõuiuium amicos inuitaui: uerum quoniã aiunt quendã ex his incõmoda esse ualetudine, neqp̃ posse pariter ad cõuiuiũ nostrum accedere: tu eius loco uenito lotus: nisi ipse forte qui uocatus est, semet ad futurum renunciarit. Nam nunc quidem ambigit. Hoc ubi audissem, adorato diuite discedebam: omnes obsecrãs deos, ut algidam febrẽ aliquam, aut laterum dolorem, aut podagrã morbi austarsum immitterent ualetudinario illi: cuius ego sellæ occupator, cœnæcp̃ uicarius, & hæres eram uocatus. Interim hoc spacij, quod usqp̃ ad balnei tẽpus intercessit, longissimũ sæculum esse iudicabã: dum subinde respicio, quotquot pedum esset litera, & quando illos iam lauisse consentaneũ esset. Hic ubi tempus tandem aduenisset: ocyus me corripio, atqp̃ abeo, nitide admodũ cultus: sic

tus: sic obuerso palliolo, ut qua esset parte purissimũ, ea uideretur. Offendo autem ad fores, & alios complures: in quibus etiam illum (gestabatur autẽ à uiris quatuor) cuius eram subconuiua uocatus: qui male habere dictus erat: atq; id etiã præ se ferebat, q d' afflicta esset ualitudine. Nam ex alto gemebat, tussiebat q;, ac screabat, uelut ex abdito: quodq; ægre redderetur totus pallidus ac tumens, annos natus circiter sexaginta. Ferebatur autem Philosophus quispiam esse, ex his, qui apud adolescentulos nugas deblaterant. At barba mire erat tragica, supraq; credi posset, tonsoris egẽs. Porrò increpante Archibio medico, quãobrem quum ita esset affectus, aduenisset: non oportet, inquit, promissa deserere, præsertim hominẽ philosophum, etiam si mille urgeãt & instent morbi. Putauit em̃ Eucrates sese à nobis haberi ludibrio. Haudquaq;, inquã ego: imo collaudabit te, si domi potius apud te uelis emori, q; in cõuiuio animã unà cum phlegmate excreans. Atq; ille quidẽ præ arrogantia dissimulabat sese dicterium audisse. Haud multo post accessit & Eucrates iam lotus: consp ectóq; Thesmopolide (nam id erat philosopho nomen) Præceptor, inquit, probe quidem factum abs te, qui ipse ad nos ueneris. Tametsi nihilo deterius tibi fuerat futurũ. Siquidẽ etiã absenti omnia ordine missa fuissent. Hæc simulatq; dixerat: introgreditur, manus illi porrigẽs pariter & famulis innitẽti. Ego igitur iam abire parabã: uerum ille

rum ille cõuersus ubi diu secum hæsitasset: posteaq; me tristẽ admodũ uideret: ades, inquit, tu quoq; Micylle, ac nobiscũ cœna. Nam filiũ in mulierũ cõclaui unà cũ matre cõuiuiũ agere iubebo, quo tibi sit locus. Ingrediebar itaq;, quũ parũ abfuerit, ut lupus frustra hians discederẽ: uerũ ingrediebar, pudefactus quod Eucratis filiolũ è conuiuio uideret expulisse. Ast ubi iã tẽpus esset ut discũberemus: primũ tollentes Thesmopolim cõpo fuerunt, haud sine negocio per Iouẽ, quinq; (si dijs placet) proceri iuuenes, ceruices illi supponẽtes undiquaq: q̃ nimirũ in eodẽ habitu p̃manere, ac longũ etiã tẽpus durare posset. Deinde ubi nemo iam tolerare posset, ut iuxta illũ accũberet: me adductũ redinãt, ut eadẽ in mẽsa essem⁹. Deinceps cœnabam⁹, o Pythagora, opiparã quãdã & uariã cœnã: multóq; in auro, multo itẽ argẽto. Pocula erãt aurea, ministri formosi: tum cãtores, & cõcinendi risus artifices. In summa, iucũdissima quæpiã erat uita: nisi qd̃ unũ quiddã me uehemẽter male habebat: Thesmopolis obstrepens atq; obturbãs: uirtutẽ nescio quã mihi cõmemorãs, docẽsq;, qd̃ duæ negatiões unicã efficerẽt affirmationẽ: quodq;, si dies sit, nox nõ sit. Nõ nũq; & cornua mihi dictitabat esse: atq; id gen⁹ multa philosophabat̃ erga me: qbus eiusmodi nihil opus: plane uoluptatẽ interpellatiõe minuebat, quũ nõ sineret exaudiri eos, qui cithara, uocéq; canebant. Habes Galle de cœna. GAL. Nõ admodũ suaui Micylle: maxime

posteaq;

posteaq̃ cum illo deliro sene sortitus eras accubitum.
MICYL. Audi nunc & insomniũ. Visus enim mihi Eucrates ipse, quum orbus esset liberis, nescio quomodo, è uita decedere. Dehinc ubi me accersisset, ac testamentũ cõdidisset: quo me in solidum hæredem omniũ scripserat, paululo tempore superstes emori. Porrò ipse uidebar adire facultates: & tum aurum, argentumq; ingentibus quibusdam scaphis exhaurire, perpetuo subscaturiens & affatim affluens: tum autẽ uestes, mensas, poculà, ministros, omnia mea, ut par erat, esse. Postea candido uehiculo uectabar resupinus: cunctis qui intuebantur, cõspiciendus & admirandus. Accurrebãt permulti, ac circum equitabant: complures sequebãtur. Ego interim illius indutus uestitum, & annulos gerens circiter septuaginta digitis insertos: epulum quoddã splendidũ iubebam adornari, quo amicos acciperem. Iamq; illi, ita ut in somnio fieri consentaneũ est, aderant: iam epulæ erant comportatæ: iam potus ex animi sententia ministratus. In his quum uersarer, & aureis phialis præbiberem omnibus qui aderãt amicis: quum iam inferrentur bellaria: intempestiuo tuo clamore perturbasti nobis conuiuium, mẽsasq; subuertisti: ac diuitias illas intempestiuus abstulisti, ut in auras euanescerẽt. Num tibi uideor iniuria stomachatus in te? Nam uel tris noctes perpetuas libẽter adhuc somniũ illud quod mihi accidit, uidere cupiam.
GAL. Adeo ne es auri cupidus, & opum auidus Micyle: idq;

le: idq; ex omnibus unum admiraris, ac felicitatem uni cam esse iudicas, si plurimum possideas auri? MICYL. Equidem haud solus ita cogito Pythagora: quum ipse quoq; tum quũ Euphorbus esses, auro atq; argento cõmis intexto prodibas pugnaturus cum Achiuis: idq; in bello, ubi ferrum cũ aurum gestare satius fuerat. At tu etiam tum uoluisti calamistris auro internexis in periculum descendere. Atq; ob eam (opinor) causam, Homerus comas tuas gratijs similes dixit, quod auro argentoq; reuincirent. Etenim longe nimirum meliores atq; amabiliores uidebantur, qd essent auro religatæ, unáq; cum eo relucerent. Nec q; isthuc nouum est Auricome, si tu Pantho patre prognatus, aurum in precio habuisti: quin & ipse deorum omniũ, hominumq; pater ille Saturno, Rheáq; progenitus, quũ Argolicã illam puellã adamaret: ubi nihil inueniret amabilius in quod sese trãsformaret, nec q; quo Acrisij custodias posset cõmunire: audisti uidelicet, ut aurum sit factus: atq; ita per tegulas illapsus, potitus est ea quam deperibat. Iam uero quid tibi cõmemorem, cũ multos usus prabeat aurũ? Etut eos quibus adfuerit formosos, & sapientes, & potẽtes reddat, deus & gloriosos facellias: utq; nonunq; ex obscuris & infamibus, claros ac celebres repente effi/ciat? Nam nostri uicinũ mihi & eiusdem artificij Simonem: qui paucis ante diebus apud me cœnauit: quũ legumen coquerem saturnalibus, duasq; extorũ cæsuras

immittens? GAL. Noui Simonem illum breuem: qui fictilem ollulã, quæ nobis erat unica, suffuratus, peracta cœna abijt, sub ala gestans. Nam ipse uidi Micylle. MICYL. Atqui quũ eam sustulerit, tã multos ille deos postea iurabat. Sed quur non prodebas: ac uociterabat tũ, o Galle, quũ nos furto spoliari cõspiceres? GAL. Coccyzabam, quod mihi solum licebat id temporis: uerum quid Simon ille? Nam uidebare de illo dicturus, nescio quid. MICYL. Ei consobrinus erat uir supra modũ diues, nomine Drimylus: is quoad uiuebat, ne obolum quidem donauerat Simoni: nam qui daret, quum ne ipse quidem pecunias attingeret? At simulatq; mortuus est nuper: uniuersis illis opibus iuxta leges Simon ille, qui coria putria, qui patellam circũlingebat, gaudẽs potitur: purpura ostróq; circũtectus: famulosq; & currus, & aurea pocula, & mẽsas eburnis innixas pedibus possidet: ab omnibus adorat: iamq; nos ne aspicit quidem. Etẽ nuper quũ illum procedentẽ conspexissem: Salue, inquã, Simon. At ille indigne ferens: Edicite, inquit, mendico isti, ne uocabulũ meũ diminuat: neq; ẽ Simon, sed Simonides appellor. Porrò (qd' est omniũ maximũ) mulieres etiam illius amore capiuntur. Atq; is quidem eludit eas, ac fastidit: & alias quidem admittit, comẽq; sese præbet: alias porrò quæ negligitur, necem consciturας sibi minitant. Vides quantas cõmoditates pariat aurum: quãdoquidẽ eos qui sunt deformissimi, transfigurat:

transfigurat, & amabiles reddit, nō secus atq; cestus ille poeticus. Audis insuper & à Poetis dictum: O aurū auis spicata res, & ostentum optimū. Et rursum: Aurum est quod opibus imperat mortaliū. Sed qd interim risisti Galle? GAL. Quoniā tu quoq; per insciciā Micylle, simili modo falleris opinione de diuitibus, quēadmodū uulgus: uerū (crede mihi) longe etiā erumnioſiorē uitā diuunt, q; uos. Hæc aūt loquor, qui ipſe & pauper & diues aliquando fuerim, atq; omne uitæ genus ſim expertus. Porrò paulo poſt ipſe quoq; hæc oīa cognoſces. MICYL. Per Iouē tempeſtiuū iam eſt: ut & tu referas, quēadmodū ſis trāſfiguratus: & quod in unoquoq; uitæ genere perſpexeris. GAL. Auſculta: hoc tantum præmonitus: me neminē feliciorē uita q; tu ſis, unq; uidiſſe. MICYL. Quàm ego ſim, o Galle? Hāc felicitatē tibi ipſi imprecor. Nam uidere me tibi ridendū proponere. Verum age, narra: exordiens ab Euphorbo, quo pacto fueris in Pythagoram trāſformatus: Deinceps ordine ad Gallum uſq;. Conſentaneū em eſt, te uarias res tum uidiſſe, tum tuliſſe: nimirum tam diuerſis uitæ formis. GAL. Quēadmodum initio ab Apolline profecta anima in terram deuolarit, & corpus humanū ſubierit: ut illic pœnā quandā penderet: id longum dictu futurū ſit. Præterea nec; mihi referre fas, nec; tibi eiuſmodi audire. Verum ubi Euphorbus factus eſſem. MICYLLVS. Sed ego priuſq; eſſem is, qui nūc ſum: O præcla

re, quisnã eram? hoc mihi prius dicito: nunquid & ego uersus fuerim itidem ut tu? GAL. Maxime. MICYL. Quis igitur eram? si quo modo potes dicere, peruelim enim isthuc cognoscere. GAL. Tu formica fueras Indica, ex earum genere, quæ aurum effodiunt. MICYL. Et postea neglexi infelix uel paucula frusta in uitã importare: quũ illò essem alitus? Sed age, quid posthæc futurus sim dicito: quandoquidem consentaneũ est scire te. Etenim siquid bonæ sit reliquæ nũc suspendero me ab ista pertica, in qua nunc stas. GAL. Isthuc profecto nulla ratione possis cognoscere. Cæterũ quũ Euphorbus essem (nam ad illa redeo) in Troia pugnabã: atq; à Menelao necatus, aliquãto post tempore in Pythagoram perueni. Porrò eousq; absq; tecto perdurabam, donec Mnesarchus aliquãdo mihi domũ ædificaret. MICYL. Obsecro te, nũ absq; cibo potúq;? GAL. Maxime. Nihil em̃ istis rebus opus, nisi corpori duntaxat. MICYL. Illud igitur prius dicito: ea quæ ad Troiam gesta sunt, num ita se habent, qualia fuisse dixit Homerus? GAL. Quinam ille scire potuisset Micylle: qui quidem nondum ista gerebãtur, ipse Camelus erat in Bactris? Cæterum ego tibi tandẽ effabor diuinitus, nihil id temporis eximium fuisse: neq; Aiacem usq; adeo magnũ, neq; Helenam adeo formosam, quẽadmodum arbitrãtur: siquidem uidi candida quandã & procera ceruice: ut hinc ortum prognatam esse adsimularent. Cæterũ uehemẽter

anum,

annum, æqualem propemodũ Hecubæ. Hanc Theseus primũ raptam in Aphidnis possedit. Is uixit Herculis ferme ætate. Porrò Hercules prius Troiam ceperat: patrum nostrorum memoria, qui per id temporis maxime florebant. Nam hæc mihi Panthus narrauit, admodum adolescens: affirmans se uidisse Herculem. MICYLLVS. Quid autem Achilles? Num talis erat, nempe quauis in re præstantissimus? An & isthæc fabulamenta sunt? GALLVS. Cum illo quidem congressus non sum: nec quam adeo compertè de rebus Græcorum dicere. Etenim qui scire potui, quum hostis essem? Certe Pátrodum illius amicum, haud ita magno negocio peremi lancea dissectum. MICYLLVS. Deinde te Menelaus, multo minore negocio: uerum istis de rebus satis. Nunc res Pythagoricas refer. GAL. Illud in summa Micylle: sophista quispiã erã (oportet em̃ uidelicet fateri uerũ) alioqui nõ imperitus, nec inexercitatus in honestissimis disciplinis. Profectus sum autẽ in Aegyptum: quo cum propheris congrederer, de sapientia cõmunicatur? Hic adyta subij, atq; ibi Ori & Isidis libros perdidici. Post rursum in Italiam renauigabã: ac Græcos iuxta ea quæ in Aegypto didicerã, ita institui, ut me perinde ac deum suspicerẽt. MICYL. Equidem inaudiuum isthæc: præterea quẽadmodum creditus fueris, defunctus in uitam rediisse: utq; aureum femur illis subinde ostenderis. Verũ illud mihi dicito: quid tibi uenit in

mentē, ut legē statuēres: uti neq; carnibus, neq; fabis ue
scerentur homines? GAL. Ne perconteris ista Micylle.
MICYL. Quā ob rem, o Galle? GAL. Nam pudet hisce
de rebus uerū fateri. MICYL. Atqui non cōuenit, uti id
facere graueris apud hominē cōtubernalē & amicū: nā
herū posthac absit ut dixerim. GAL. Nihil sani, neque
præclari quicq; erat: uerū animaduertebam, si consueta
modo, atq; id etiā uulgo præcepissem: non fore, ut mo
tales in admirationem adducerē: sed quo peregriniora,
magisq; aliena proposuissem, futurū, ut hoc magis no
uus, magisq; uiderer admirādus. Proinde instituerā in
animo, nouæ qddā rei designare: eiusmodi ppositō de
creto: cuius causa esset inexplicabilis, quo uidelicet alis
aliud coiectantibus, omnes redderētur attoniti: quēad
modū in obscuris oraculis solet usu uenire. MIGYL. Il
lud uide ut rides me tu quoq;: nō minus atq; Crotonia
tas, ac Metapōticos, & Tarētinos: cūq; his alios, qui mu
ti sequūtur, tuáq; adorāt uestigia, quæ tu calcata reliqui
sti. Verū ubi Pythagorā exueras, quē post eū induisti?
GAL. Aspasiam Melitēsem illā meretricē. MICYL. Pa
pæ, quid ego audio? Siquidem inter alia mulier quoq;
fuit Pythagoras? Itane fuit aliquādo tempus, q̄ tu Gal
le generosissime oua pariebas, cūq; Pericle rē habebas,
iam Aspasia uidelicet: atq; ex illo grauida facta es? Præ
terea lanam tondebas, tramāq; deducebas? Postremo
meretricū in morem gestiebas, uultumq; cōponebas?

Gal.

GAL. Ista quidē omnia feci: tametsi nō ego solus: uerū & ante me tū Tiresias, tum Elati proles Cæneus. Proin de quicqd in me coutm dixeris, tantūdem & in illos dixeris. MICYL. Age igit̄, utra tibi uita erat suauior, quū uir esses, an quū Pericles tecū, haberet consuetudinem. GAL. Vides cuiusmodi istuc est quod percōtaris: nempe cui ne Tiresiæ quidē expedierit respōdere. MICYL. Atqui si min⁹ fateare tu: tamē isthuc Euripides satis explicuit, quū ait se malle ter sub dypeo cōsistere, q̄ pare re semel. GAL. Imo præmoneo te paulo post puerperā fore: siqdē & tu mulier es olim futurus, idq̄ sæpi⁹ lōgo nimirū sæculorū orbe atq̄ recursu. MICYL. Nō tu pen debis, o Galle, q quidē omis mortales Milesios aut Samios esse ducas? Nā aiunt te etiā tum quū Pythagoras esses, uenusta forma decorū, sæpius Aspasiam fuisse ryrāno. Verū age secūdū Aspasiā, in quē uirū aut mulierū denuo renat⁹ es? GAL. In Cratē Cynicū. MICYL. O Castor & o Pollux, q̄ dissimile: Ex scorto philosoph⁹? GAL. Deinde rex: deinde paup: paulo post satrapes: dehinc equus, graculus, rana, aliáq̄ innumerabilia: per lōgū em̄ fuerit singula recēsere. Postremo Gallus, atq̄ id sæpius: nā hoc uitæ genere sum delectat⁹. Interea & alijs diuersis mortalib⁹ seruiui: regib⁹, pauperibus, diuitibus: postremo nūc tecū uiuo: rideóq̄ quotidie, quū uideo te paupertatis tædio cōplorantē, eiulantēq̄: ac diuitū admirantē fortunas, ꝓpterea quod ignores quātū illis adsit

illis adsit malorum: alioqui si curas noris, quibus illi distringuntur, teipsum profecto riseris: qui antea credideris eum, qui sit opulentus, statim felicissimũ esse omniũ. MICYL. Ergo Pythagora, aut quid maxime gaudeas appellari: ne confundam orationem, si te nunc hoc, nũc illo nomine compellem. GAL. Nihil interierit, siue Euphorbum, siue Pythagorã, siue uocaris Aspasiam, siue Cratem: quandoquidẽ ista omnia sum unus: nisi quod rectius feceris, si (id quod in præsentiarum esse uideor) Gallum me uoces: ne auem hanc parui ducere, contẽne req; uideare: præsertim quũ tam multas contineat animas. MICYL. Ergo Galle, quãdoquidem omnia pene uiuẽdi genera iam expertus es, atq; omnia cognita habes: age dilucide mihi narrato, quæ sint peculiaria diuitũ ad uitæ rationẽ, quæ pauperũ propria: quo uidelicet cognoscam, uere ne isthuc affirmes, me diuitibus esse felliciorem. GAL. En hunc ad modum interim perpende Micylle. Te quidem non magnopere tangit cura belli, siquando rumor sit aduentare hostes: neq; sollicitus es, ne in agros incursantes populentur, néue hortum proculcent, proterantq;, aut uineas uastẽt: sed simulatq; tubam audieris, si tamen audieris, de teipso uno circũspectas, quo deflexus seruari queas, ac discrimen effugere. Cõtra illi tũ de sese solliciti sunt, tũ animo discrutiãtur, quũ de mœnibus quicquid opum possidebãt in agris, id omne tolli, deportariq; conspiciunt. Ac siue inferendum est

dũ est aliquid in ærariũ, soli accersunt: siue in præliũ ex eundũ, periclitãtur: aut peditũ turmis, aut equitum alis præfecti. Tu interim uimineum gerens clypeum, expeditus ac leuis, ad saluti consulendum, paratus uictoriale conuiuiũ agere, siquando uictor exercitus sacra fecerit. Rursum pacis tempore, tu quidem quũ de plebe sis ingressus in concionem, tyrãnidem in diuites obtines: illi uero trepidant, pauitantq; ac largitionibus, choragijsq; te placant: siquidẽ quo tibi balnea, ludi, spectacula, reliquáq; id genus abundẽ suppeditẽt, ea omnia curant illi. At tu, cẽlor & acerbus expensor perindẽ quasi dominus ne alloquio quidẽ interdũ dignaris illos. q d si tibi collubitum sit, ingentibus saxis in illos degrandinas, uel facultates eorũ publicas facis: ipse neq; calumniatorem metuis, neq; latronem, ne tollat aurum, uel ædiũ conscenso fastigio, uel pariete perfosso: neq; necesse habes rationibus occupari, neq; exactionibus: neq; tibi cum sceleratis dispensatoribus conflictandum est, neq; tantas in sollicitudines distraheris: uerum simulatq; crepidam unã perfeceris, mercedemq; retuleris septẽ obolos, fero surgis crepusculo: & si libuerit, lauaris: tũ empto saperda quopiã, aut moænide pisciculo, aut paucis ceparum capitulis, temet ipse oblectas, canens plerunq; optimãq; cũ paupertate philosophans: adeo ut eas obres salubri sis, ualenticq; corpore, obdurueriscq; aduersus gelu: siquidem labores, qui te exacuunt, muniuntq; cer-

tatorem

tatorem haud quaq; cõtemnendũ reddunt aduersum eas res, quæ compluribus inexpugnabiles esse uidẽtur. Atq; hinc nullus ex morbis illis grauioribus impetitur. Quod si quando leuis ceperit febricula: paulo negocio eã medicatus, ptinus exilis: inedia tenuat inde excutiẽs. Illa porrò fugit illico: quippe metuens te, quem uideat etiam frigore ali, saturumq; fieri: ac medicorum certis illis recursibus longum plorare renũciantem. At illi ex aduerso, propter intemperantiã uitæ, quid tandẽ mali nõ habent infelices? podagras, ptises, pulmonũ exulcerationes, aquas intercutes. Nam hæc oĩa à sumptuosis illis conuiuijs nascuntur. Proinde quicũq; ex his lecti in morem (ut ferè faciunt) sese attollunt, propiusq; se soli agnouent, haud cogitantes, quod alas habeant cera adglutinatas, ingentem nonunq; strepitum mouẽt. Cæterum qui Dædali exemplo non admodum sublimia, neq; excelsa appetunt: uerum humilia, terræq; uicina: adeo ut cera nonunq; salis aspergine madescerat, ij tuto plerũq; ac citra discrimen transuolarũt. MICYL. Moderatos istos & cordatos narras. GAL. Verum alio rum Micylle naufragia fœdissima conspicias: nẽpe ubi Crœsus tenuissis aliis risum exhiberet Persis, coscenso rogo: aut Dionysius quũ abdicatus tyrannide, Corinthiorum in urbe ludi literarij magistrũ ageret: post gestum tantum imperium, puellos compellens ut syllabas cõnecterent. MICYL. Dic mihi Galle: tu quũ rex esses (nam

ais te

ais te regem quoq; fuisse) cuiusmodi tandem id uitæ ge nus experiebaris? Mirum tu tum felix eras: quando qui dem id quod est bonorum omniũ caput possidebas. GAL. Ne mihi in memoriam regeras, o Micylle: usq; adeo supra modũ infelix tum erã. Nam quo ad res ex ternas, quẽ admodũ dixisti, planè fortunatus esse uide bar: at int⁹ innumerabilib⁹ curis distringebar. MICYL. Quibus tandẽ curis? Nam rem prorsus absurdã neq; credibilem narras. GAL. Equidem imperabã regioni neutiq; exiguæ Micylle, omnijugarum rerum feracis tum incolarum frequentia, neq; non urbium pulchritu dine cum primis admirandæ. Præterea fluminibus na uigabilib⁹, ac mari portuoso cõmodæ. Ad hæc exercit⁹ ingens, equa spectatissima atq; excellens, satellitium haud exiguũ, triremes, pecuniarum uis maior q̃ ut pos sset numerari: uasorum argenteorum plurima copia, re liquáq; omnis illa principatus tragœdia, strepitusq; & apparatus supra q̃ credi queat, extructus atq; accumu latus. Itaq; quũ prodirẽ, plericq; adorabant, deũ quem piã intueri sese rati: aliíq; trudentes alios concurrebant, quo me conspicerent: nonnulli conscensis tectis, magni æstimabant: si plene contemplari licuisset quadrigam, stragulam, diadematu, anteambulones, & eos qui à ter go comitabantur. Ego inter hæc mihi conscius, quantæ me res discruciarent, uersarentq; illos quidẽ propter in scitiam uenia dignos iudicabã: at mei ipsius misereſce-

bat, qui prægrādibus illis Colossis uiderer persimilis qualis uel Phydias, uel Myron, uel Praxiteles fabrica-
tus est. Etenim illorū quisq; quo ad ea quæ foris appa-
rent, Neptunus ipse est, aut Iuppiter, mirifice decorus
auro, eboreq; compactus: & aut fulmen, aut fulgur, aut
tridentem fuscinam dextra sustinet. Cæterū si immisso
capite, quæ sunt intus inspicias: uidebis uectes quosdā
paxillos, & dauos introrsum prominentes: neq; non ul-
mina, cuneosq;, & picem sublitam, & aliam item id ge-
nus deformitatem intrinsecus inhabitantē. Omitto re
censere muscarū, mustelarumq; uim, quæ nōnunq; in
eis mansitant. Huiusmodi quædā res nimirum regni
quoq; uidetur. MICYL. Nondum explicuisti, lutum, &
clauos, & uectes, quinam fuerint in imperio: neq; fœdi
tatem illam plurimā quænam sit: nam istum ad modū
uectari, tā multis imperare mortalibus, ac numinis in-
star adorari: hactenus quidem cum Colossi exemplo
quadrat. Siquidem hoc quoq; diuinū quiddam & ad
mirandum: nunc autē quæ sint intra Colossum exposi
to. GAL. Quid primo loco tibi referam Micylle: utrū
metus, curas mordaces, suspiciones, odium, quo regem
persequūtur ij, qui cum illo uiuunt: insidias, atq; eas ob
res somnū rarum, & hunc ipsum pertenuē. ac plena tu-
multus insomnia, cogitationes perplexas, spes semper
improbas, an ocij penuria, & occupatiōes, iudicia, expe-
ditiones, edicta, fœdera, cōsultationes: quibus rebus fit,
ut ne

ut ne somnio quidem aliquo suaui frui liceat: uerum ut omnibus de rebus solus dispiciat necesse est, milleq; negocia sustineat.

Quippe nec Atriden Agamẽnona dulcis habebat Somnus multigenas uersantem pectore curas. Carmina Homerica.

Idq; quũ reliqui omnes Achiui sterterent. Adde quod Lydum illum discrucíat filius mutus: Persam uero, Clearchus ad Cyrum defíces. Atq; aliũ quẽpiam, Dionẽ Syracusanis nõnullis ad aurem cõmunicans. Rursum alium quẽdam urit Parmenion collaudatus. Item Perdiccam Ptolemæus, Ptolemæũ Seleucus. Quin illa quoq; molestiam adferunt: Amasius per uim nõ sponte cõuiuens, cõcubina alio gaudens: tum siqui defectionem parare dicãtur: aut duo, quatuorue satellites, inter sese consulturrantes. Porrò (quod est omnium grauissimum) amicissimi quíq; uel maxime sunt formidandi: semperq; metuendum, ne quid magni mali ab illis exoriatur. Nã alius à filio ueneno necatus est: alius itẽ ab Amasio. Alium simile quoddã fortassis mortis genus eripuit. MICYL. Apagelis. Atrocia, miráq; sũt ista quæ narras, o Galle. Mihi igitur multo sit tutius operæ cerdonicæ pronum incumbere, cũq; ex aurea bibere phiala comiter delatum haustum: cæterum cicuta, aconitóq; temperatum. Nam mihi quidem hoc unũ est periculi: ut si paulum aberret smilion, deflectatq; à recta incisione: summũ secantis digitum exiguo sanguine tingit. At

isti quēadmodum narras, letifera agunt conuiuia: atq; id innumerabilibus in malis constituti. Deinde ubi cōciderint, persimiles esse uidentur tragœdiarū histrionibus. Nam multi sicut uidere licet, quoad Cecropes sunt scilicet, aut Sisyphi, aut Telephi diadēmata gestant, argenteisq; capulis gladios, comamq; uentilantem, & auro intertextam chlamydem: quod siquis (qualia nimirū permulta solēt accidere) impulsos illos [illegible] læna præcipites det, risum profecto moueāt spectatoribus uidelicet persona unà cum ipso diademate cōtrita, uero autē actoris capite luxato, cruribusq; maximāq; ex parte renudatis: ut iam interioris amictus, cū miseri sint pāni fiat perspicuū: ac cothurnorū quos pedibus induxerunt, appareat deformitas, hauquaq; ad pedis modum respondentiū. Vide ut me iā similitudines conferre doceris optime Galle. Cæterum tyrannis talis quædam res tibi uisa est esse: uerum ubi equus esses, aut canis, aut piscis, aut rana, quōmodo eam uitæ rationem ferebas? GAL. Istum quem nunc suscitas sermonem & longior sit, neq; huius temporis. Illud autē unum in genere dixerim: nullam ex omnibus uitam mihi non uisam tranquilliorem, uita humana, naturalibus duntaxat cupiditatibus & usibus circūscriptam. Siquidem publicanum equū, aut sycophātam ranam, aut sophistam graculū aut popinatorē culice, aut cinædū gallum, atq; id genus alia, quæ uos studio cōminiscimini, haudquaq; inter illos

illos uidebis. MICYL. Quæ dicis, o Galle, fortassis uera sunt: uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit. Haud unq̃ quiui dediscere cupiditatem illam à puero mihi insitam, uidelicet ut diues eũ adã. Quin nũc quoq̃ somniũ illud ob oculos uersatur, aurũ ostentãs: potissimũ autem sceleratus ille Simon excruciat: qui qui dem tãtas inter opes delicietur. GAL. At ego te isto le uabo morbo Micylle: tametsi nox etiãdum est. Surge modo, ac sequere me. Siquidẽ ad ipsum te Simonem adducam: atq̃ in aliorũ diuitum ædes: quo nimirũ ui deas, quomodo se habeant apud illos. MICYL. Istuc quo pacto, clausis foribus? Num me parietes trãsfodere cõpelles? GAL. Nequaq̃: uerũ Mercurius, cui sum sacer, hoc optanti mihi largitus est: ut siquis longissimã caudæ plumã, quæ ob molliciem inflectitur. MICYL. Atqui duas habes ejusmodi. GAL. At dextram ex his auulsam cuicũq̃ ego gestandã dedero, is quoad uolue ro, fores omnis poterit aperire, cunctáq̃ uidere, ipse in uisibilis. MICYL. Equidem ignorabam, o Galle, te præ stigiarũ quoq̃ peritum esse. Porrò si mihi isthuc semel præstiteris, uidebis illico Simonis uniuersas opes huc deportatas: nam eas huc rediens transferam. At ille rursum circũrodet, ebibetq̃ putria coria, quibus coluer uit soleas cõpingere. GAL. Atqui nefas sit istuc facere. Siquidẽ Mercurius illud mihi mandauit: ut siquis pen nam tenens, istiusmodi quippiam patrarit, uociferans furem

furem proderem. MICYL. Rem neutiq; ueriſimilẽ nar
ras: nempe Mercurium quũ ipſe ſit fur, nõ ſinere alios,
ut idem faciant. Sed tamen abeamus. Nam aurũ aufe
rã, ſi modo poſſim. GAL. Pennâ prius reuellito. Quid
hoc rei? ambas reuulſiſti. MICYL. Tutius hoc quidem
o Galle: tum tibi minus fœdum ſit futurũ, ne altera cau
dæ parte mutilatus claudices. GAL. Age ſanè: ſed utrũ
Simonem prius adimus, an alium quẽpiam diuitem?
MICYL. Haud alio, imo ad Simonẽ: qui uidelicet pro
diſſyllabo, tetraſyllabꝰ eſſe affectet, poſteaq; diues eua
ſit. Sed iam ad fores acceſſimus. Quid igitur deinceps
facio? GAL. Pennam ſeræ admoue. MICYL. Ecce autẽ
dñi boni, oſtium perinde atq; claui reſilit. GAL. Perge
porrõ præcedens. Vides illum uigilantem ac ſuppũtan
tem? MICYL. Video per Iouem, & quidem ad obſcurã
ſiticuloſamq; lucernulã. Præterea pallet, haud ſcio unde
Galle, totuſq; exaruit, atq; extenuatus eſt: mirum, ni ca
ris. Neq; enim auditum eſt illum alioqui male habere.
GAL. Auſcultа quid dicat: ſiquidem intelliges, quibus
de cauſis ad eum modum ſit affectus. SIMON. Nimi
rum ſeptuaginta illa talẽta tuto admodum ſub lectica
defoſſa ſunt: neq; quiſq; alius omnino uidit. At uero
ſedecim illa Soſylus equiſo uidit me ſub præſepi ocul
tantem: itaq; de curando ſtabulo non eſt admodũ ſol
licitus, quanq; nec alias admodũ laboris appetens: ue
riſimile eſt autẽ illum multo etiam his plura ſuſtuliſſe.

Nam

Nam unde alioqui Tibius heri tam inges salsamentū illi opsonio propoluisset? Tum autē aiunt illum monile emisse uxori drachmis quinq. Hei misero mihi. Hi omnia mea dissipabunt bona. Quid qd' ne pocula quidem sat in tuto mihi recondita sunt, quum sint multa. Vereor em, ne quis ea suffosso pariete tollat. Complures mihi inuident, atq; insidias parant: Præter cæteros autē Micyllus iste uicinus. MICYL. Ita per Iouē. Nam tibi sum similis, ac patellas sub ala gesto. GAL. Tace Micylle, ne ptinus ipso in furto nos prodas. SIMON. Optimū igitur fuerit, ut ipse insomnis seruem. Omnē obibo domū in orbem obambulās. Quis iste? uideo te per Iouē. O parietū perfossor: posteaq; es columna, bene res habet. Pernumerabo denuo refossum argētum, ne quid forte dudū me fugerit. En rursum, obstrepuit mihi nescio quis. Nimirum obsideor, atq; insidijs appetor ab omnibus: ubi mihi gladius? Si quēq; deprehendero, rursum aurum defodiamus. GAL. Sic tibi habēt, o Micylle, res Simonis. Sed abeamus ad alium quempiā, donec noctis adhuc aliquātulū supereſt. MICYL. O miser, cuiusmodi uiuit uitam? hostibus euenīat ad hūc modum diuitem esse. Itaq; pugno illi in maxillam illiso, uolo discedere. SIMON. Quis me pulsauit? Latronio despolior miser. MICYL. Plora ac uigila auriq; similis corpore reddaris: quādoquidem illi affixus, deditusq; es. Nos autē, si uidetur, Gniphonem fœneratorē

N uisamus.

habitat

iuisamus. Nã nec is procul hinc habitat. ipsæ nobis suapte sponte fores patuerunt. GAL. Vides hũc quoq; auris inuigilantem, & usurarum rationes iterantem digitis contortis? cui propemodum relictis his omnibus sit in silpham, aut culicẽ, aut muscam abeundũ. MICYL. Equidem uideo miserum ac uecordem hominẽ, ne nũc quidem multo meliorẽ uiuere uitam, cq; silphæ aut culicis. Adeo totus & hic à curis & rationibus est extenuatus. Nunc ad alium eamus. GAL. Ad tuum, si uidetur, Eucratẽ. En tibi fores per se patuere. Quin introimus? MICYL. Paulo ante hæc omnia mea erant. GAL. At etiam nunc tu diuitias somnias? uides igitur Eucratem ipsum quidem à famulo, uirum natu grandẽ. MICYL. Video profecto quiddã haudquaq; uirile. Porrò alterã ex parte ipsam itẽ uxorẽ à coquo constuprari. GAL. Quid ergo? Num optaris & horum hæres existere Micylle cunctáq; possidere, quæ sunt Eucratis? MICYL. Haudquaq; Galle. Imo fame citius interierim, q; id genus quippiam patrare ualeat aurum & conuiuia. Duo oboli mihi potiores diuitiæ sunt, q; si à domesticis mihi domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc, quãdoquidem dies fermè diluxit, domũ ad nos redeamus. Reliqua rursus aliàs uidebis Micylle.

LVCIANI SOMNII SIVE GALLI FINIS.

DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

Ornatissimo

ORNATISSIMO

IVRIS VTRIVSQVE DOCTORI THOMAE RVTHALLO SECRETARIO REGIO, NVNC EPISCOPO DVNELMENSI, ERASMVS RO TERODAMVS, S. P. D.

VIDE quantum audaciæ mihi suppeditet singularis quædam ingenij tui, morumq; facilitas, humanissime Ruthalle: qui quum neutiquam ignorem te inter Aulicos primores, uel auctoritate, uel gratia, uel splendore, uel eruditione præcipuum esse: tamen nō uerear meas nugas, rudes adhuc, nixq; è prima scheda repurgatas, ad tuam excellentiam mittere. Sed quid facerem? Iam urgebat nauita, uentos & æstum nulli seruire clamitans. Itaq; ne nihil mei apud hominem tam nostri studiosum relinquerem, id quod tum forte erat in manibus: Misanthropum misi nimirum ad uirum unum omniū Philanthropotaton: Is est Luciani dialogus: quo uix alius lectu, uel utilior, uel iucūdior: uersus quidem ille iampridem ab alio nescio quo: sed ita uersus, ut interpres hoc modo demonstrare uoluisse uideat, sese neq; græce scire, neq; latine. nec temere adeo quis suspicetur eum interpretem sub-

ornatū esse ab ijs, qui Luciano male uolunt. Tu nostrā hanc audaciam boni consules: & Erasmū in eorum numero pones, qui tui sunt amantissimi. Vale, Londini An. M. D. IIII.

LVCIANI TIMON

SIVE MISANTHROPVS, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

IVPPITER Philie, hospitalis, fœdalitie, domestice, fulgurator, iusiurandice, nubicoge, grandistrepe: & si quod aliud tibi cognomen attoniti Poetæ tribuūt, maxime quum hærent in uersu. Nam tum illis tu multinominis factus, carminis tui nam fulcis, metricq; exples hiatū. Vbi tibi nunc magni crepū fulgur, grauitremū tonitrū: ubi ardens, candens, ac terrificū fulmen? Nam hæc omnia iam palam apparet nugas esse, fumumq; poeticum, nec omnino quicq; præter nominū strepitum. Sed decātata illa tua arma eminus ferientia expromptaq;, nescio quomodo, penitus extincta sunt, frigentq; adeo, ut ne minimam quidem scintillulā iracundiæ aduersus nocentes reliquā obtineant. Itaq; citius quiuis ex his, qui peieraturi sunt, extinctum

tinctum ellychnio metuerit, q̃ flammam fulminis cuncta necãtis: usq; adeo titionem quẽpiam in sese uibrare te putant, ut incendium aut fumũ ab illo proficiscens, nihil quicq̃ formident: uerũ hoc solum uulneris inferri posse iudicent, ut fuligine compleant. Quibus rebus factum est, ut iam Salmoneus tibi sit ausus etiã obtonare: nec; id admodum ab re: quippe aduersus Iouẽ ulq; adeo ita frigidũ, uir ad facinora feruidus, audaciáq; timidus. Quidni enim faciat, tibi tu perinde ac sub mandragora stertis: qui nec; peierantes exaudias, nec; eorũ qui flagitia cõmittunt, respectum agas? Cæcutis aũt lippitudine, & hallucinaris ad ea quæ fiunt: auresq; iam tibi obsurduerũt, instar horum, qui ætate defecti sunt. Quandoquidẽ quũ iuuenis adhuc esses, acriq; animo, uehemensq; ad iracundiam: permulta in homines maleficos ac uiolentos faciebas. Nec; tum uncq̃ tibi cum illis erant induciæ. Sed perpetuo fulmẽ erat in negocio: perpetuo obuibrabatur Aegis: obstridebat tonitru: fulgur cõtinenter iaculorũ in morem, densissime ex ædito loco deiolãtium torquebatur. Terræ quassationes, cribri instar frequentes: ad hæc nix cumulatim, nec; non grando saxorum in morem: atq; ut tecum grandius loquar, imbresq; rapidi & uiolenti, ac flumẽ quotidie exundans. Hinc tantũ repente Deucalionis ætate, naufragium ortum est: ut omnibus sub aqua demersis, uix una scaphula seruaretur: quæ in montẽ Lycorẽ appulit,

humani generis quasi scintillulas quasdã seruãs, unde sceleratius etiam genus in posterum propagaretur. Ni mirum igitur dignũ secordia præmiũ ab illis reportas: quum iam nec sacra faciat tibi quisq;, nec coronas offe rat: nisi siquis obiter in Olympicis: ac ita ut ne is quidẽ rem admodum frugiferam facere uideatur: sed priscum quendã ritum magis referre, ac penè Saturnum: o deo rum generosissime, te reddunt, magistratu abdicantes. O mitto loqui, quoties iam templũ tuũ sacrilegio com pilarint: quũ tibi etiã ipsi in Olympjacis manus admo liti sunt. Atq; interea tu altifremus ille pigritabaris, uel excitare canes, uel uicinos aduocare: ut auxilio accur rentes illos comprehenderent, quũ etiãdum ad fugam adornarentur. Sed egregius ille, gigantum unq; exti nctor & Titanum uictor sedebas: quũ tibi cæsaries ab illis de cũtonderetur, decẽcubitale fulmen dextera tenens. Ho rum igitur, o præclare, quis tandẽ erit finis, quæ tu adeo secure despicis? aut quando de tantis maleficijs pœnas sumes? Quot Phaethontes, aut Deucaliones, satis do nei sint ad expiandum tam inexhaustam morũ iniqui tatem? Etenim ut de cõmunibus sileam: de ijs quæ mi hi acciderunt dicam: quum tam multos Athenienses in sublime euexerim: ex pauperrimis diuites reddiderim: cunctisque quotquot opus haberent suppeditarim: imo semel uniuersas opes in amicos iuuandos effude rim. Simulatq; his rebus ad inopiam deueni: iam ne agnoscor

agnoſcor quidem ab illis: nec aſpicere dignãtur me, qui dudum reuerebãtur, adorabant, meóq; de nutu pendebant. Quod ſiquando per uiam ingrediens, forte fortuna in eorum quẽpiam incidero: perinde ut euerſam hominis iam olim defuncti ſtatuam, ac temporis longitudine collapſam prætereũt, quaſi ne norint quidem. Porrò alij procul conſpecto me alio ſeſe detorquent: exiſtimantes ſeſe inauſpicatũ, abominandumq; uiſuros ſpectaculum: quem nõ ita pridem ſeruatorem & adiutorẽ ſuũ eſſe prædicabant. Itaq; prẽmẽtibus malis ad extrema redactus conſilia, renone arrepto, terram exerceo, quaternis conductus obolis: atq; hic cum ſolitudine, cũmq; ligone philoſophor. Hoc interim lucri mihi uideor facturus, quod poſthac nõ intuebor pleroſq; præter meritum ſecũdis fortunæ ſucceſſibus utentes. Nam illud uel maxime urit. Iam igitur tandem aliquãdo Saturni Rheæq; proles excuſſo, pfundo iſto, grauiq; ſomno (nam Epimenidem quoq; dormiendo uiciſti) denuo iactato fulmine, aut ex Oetha redaccenſo, ingẽti reddita flamma iram aliquã ſtrenui illius ac iuuenilis Iouis oſtende: niſi uera ſint quæ à Cretenſibus de te, tuóq; ſepultura ferũtur. IVPPITER. Quis hic eſt Mercurii: quem audio ſic uociferantẽ ex Attica, ad radicem mõtis Hymetti: horridus totus, ac ſqualidus, pelléq; hircina amictus: fodit aũt ut arbitror: nam pronus incumbit homo loquax & confidens: mirum ni philoſophus eſt: neq;

est:neq; em̃ alioqui adeo impia,nefariaq; in nos fuerat dicturus. MERCVRIVS. Quid ais pater:an non nosti Timonem Echecratidis filium Colyttensem? Hic nimirum est,qui nos sæpenumero in sacris legitimis conuiuio accepit:ille repente dives factus:ille qui totas Hecatombas, apud quem splendide Iouialia festa consueuimus agitare. IVPPIT. Hem quænam ista rerum cõmutatio? hiccine honestus ille? dives,quem tam frequẽtes cingebant amici? Quid igitur accidit ut hoc sit habitu? squalidus,erumnosus,fossor conductitius, uti coniicio? quũ tam grauem ligonem gerat? MERCVR. Ad hunc modũ illum quodãmodo probitas euertit,atq; humanitas:& in omnes quicunq; ẽgerent misericordia. At reuera uecordia potius facilitasq;,nullusq; in suscipiẽdis amicis delectus:quippe qui neutiq; intellexerit,sese coruis lupisq; largiri. Quin magis quũ à uulturibus tam multis miserõ iecur erodẽretur: ob id amicos eos, necessariosq; iudicabat, quasi beneuolentia erga sese afficerentur,quũ illos epulæ magis caperẽt. Ergo posteaq; ossa penitus nudassent, circũrosissentq;: deinde siqua medulla suberat,hanc quoq; admodum diligenter ex[illegible]t,aufugierunt:exuccũ & radicitus defectum destituentes:adeo,ut postea ne agnoscant quidẽ,aut aspiciant:tantũ abest ut sint qui suppeditẽt, impartiantq; Has ob res fossor,& sago,ut uides,opertus pelliceo,urbem præ pudore fugiẽs,mercede terram exercet:aduersus ingratos

sus ingratos atra bile stomachatur: qui quidem sua be
nignitate ditati, admodum fastuose nunc prætereãt: ac
ne nomẽ quidẽ an Timon uocetur, nouerint. IVPPIT.
Atq; pfecto uir neutiq; fastidiendus, neq; negligẽdus:
& iure optimo indignat, q̃ ijs tantis in malis ãgat. Qua
re sceleratos istos adulatores ipsi quoq; fuerim⁹ imita/
ti: si eum uirum neglexerimus, qui tantũ taurorũ & ca/
prarum pinguissimas quasq; nobis in aris adoleuerit.
Quarũ nidor etiãdum mihi in naribus residet. Tamet-
si propter negocia, maximáq; turbam peierantiũ, tum
ui, non iure agentium, neq; non aliena rapientiũ, præ-
terea ob formidinem, quem mihi pariunt sacrilegi: qui
quidem tum multi sunt, tum obseruatu difficiles: adeo
ut ne minimũ quidem nos cõniuere sinant. Iampridẽ
profecto ad Atticam regionẽ oculos detorsissem: ma-
xime posteaq; philosophia & de uerbis digladiatioes,
apud istos increbrueruntt: ita ut pugnantibus inter se
istis, uociferantibusq; ne exaudire quidem mortalium
uota liceat. Vnde mihi necessum est, aut auribus obtu-
ratis sedere, aut dirũpi ab eis, cõficiq;, qui uirtutẽ quan-
dam, & incorporea quædam, merasq; nugas ingẽti uo
ciferatione cõnectũt. hæc in causa fuerũt: ut hũc quoq;
neglexerim, quum haud mediocriter de nobis sit meri-
tus. Quod reliquũ est Mercuri, tu Plutum adducens,
quantũ potes ad istum abeas. Porrò Plutus una secum
ducat & thesaurum, & utriq; apud Timonem perseue/
rent. Neq;

rent. Neq; uſq; adeo facile demigret, etiã ſi q̃ maxime rurſum illos p benignitatẽ ex ædibus exegerit. Cæterũ de palponibus illis, atq; ingratitudine qua in hũc ſunt uſi, in poſterũ cõſultabo: pœnasq; daturi ſũt, ſimulatq; fulmẽ inſtauraſſero. Nam fracti ſunt in eo retuſa cuſpide duo è radijs maximi: quum nuper auidius in ſophiſtam Anaxagoram iaculares, qui ſuis familiaribus ſua debat, nullo pacto eſſe ullos nos, qui dij uocaremur. At illum quidem errore nõ feriebam, propterea quod Pericles obtenta manu eum protexerit. Cæterum fulmen in Caſtoris ac Pollucis templũ detortum, tum illud exuſſit, tum ipſum parũ abfuit, quin ad ſaxum cõminueretur. Quãq; interim uel id ſupplicij ſatis magnum in iſtos fuerit, ſi Timonem cõſpexerint egregie locupletẽ factum. MERCVR. Quantum habet momenti altum uociferari, & obſtreperũ audaceq; eſſe: Idq; nõ ijs modo qui caulas agunt, uerũetiam qui uota faciunt cõducibile. En mox è pauperrimo diues euaſerit Timon: qui ſe in precando clamoſum & improbum præſtiterit, louemq; reddiderit attẽtum. Quod ſi ſilentio fodiſſet incuruus: etiã nunc foderet neglectus. PLVTVS. At ego Iuppiter hauquaq; ad iſtum rediturus ſum. IVPPIT. Quid ita non rediturus optime Plute, præſertim à me iuſſus? PLVTVS. Quoniã per Iouem iniuria me affecit enſiens, & in multa fragmenta diſſecans: idq; quum illi paternus eſſem amicus: ac me, penè dixerim, fuſcinis ex ædibus

ex ædibus extruſit: nec aliter q̄ ij, qui è manibus ignem abijciunt. Num rurſus ad iſtum ibo: paraſitis, adulatoribus, & ſcortis donandus? Ad eos me mittat Iuppiter: qui munus intellecturi ſint, qui amplexuri: quibus equidem in precio ſim, & maiorem in modū exoptatus. At hi ſtupidi cum inopia cōmercium habeant, quā nobis anteponunt: atq; ab ea accepto ſago pelliceo, ligonéq; ſat habeant: quū quatuor lucrātur obolos, decem talenta contemptim dono dare ſoliti. IVPPIT. Nihil iſtiuſmodi poſthac in te facturus eſt Timon: quippe quem ligo, abunde ſatis corripuerit: niſi prorſus nullum dolorem ſentiunt illius ilia, te uidelicet potius, q̄ inopiam eſſe præoptandam. At tu mihi querulus admodum uideris eſſe: qui nūc Timonem incuſes, quod tibi patefactis foribus libere permiſerit uagari: neq; includēs, neq; zelotypus in te. Porrò aliàs diuerſa de cauſa in diuites ſtomachabare: quum diceres te ab illis repagulis, clauibus, ac ſignorum obiectaculis impreſſis ita fuiſſe cōcluſum, ut ne proſpicere quidē in lucem tibi liceret. Id igit̄ apud me deplorabas, affirmās præfocari te nimijs tenebris: eóq; pallidus nobis occurrebas, & curis confectus: digitis etiānum ex aſſiduo colligendi, coaceruādiq; uſu contractis, contortiſq;. quod ſiquando daretur opportunitas: aufugiturum quoq; ab illis te minitabare. In ſumma: rem ſupra modum acerbam iudicabas in æreo ferreóue thalamo, Danaes exemplo, uirginē aſſeruari:

Zelotypus qui ita amat ut atq; ſolicitus no ꝙ ꝓ ſeruare ſuo amorem ſignificat

atq; à sceleſtiſſimis educari pædagogis, fœnore, & com
puto. Proinde abſurde facere aiebas hos, quod te præ
ter modum adamarent: neq; (quũ liceret) frui auderem
neq; quũ ipſis eſſet in manu, amore ſuo ſecure uterent.
Sed uigiles obſeruarent: ad ſignũ ac ſeram oculis nũq;
coniuentibus: neq; uſq; dimotis ſemp intuetes, abun
magnũ fructum arbitrantes: nõ quod ipſis fruendi fa
cultas adeſſet, ſed quod nemini fruendi copiã faceret:
non aliter q; in præſepi canis, nec ipſa ueſcens hordeo,
nec equũ famelicum id facere ſinens. Quinetiã ridebas
iſtos, qui parcerent, aſſeruarent q;, & (quod eſſet abſur
diſſimũ) ipſi quidem ſibi ſubtraherent, uererẽturq; con
tingere: non intelligerent aũt fore: ut aut ſceleratiſſimus
famulus, aut diſpenſator, aut liberorũ pædagogus fur
tim ſubiret: ludibrio habiturus infelicem & inamabilẽ
herum, quem poſtea ſinat ad fuliginoſam, & oris angu
ſti lucernulam, ac ſiticuloſum ſcirpulum uſuris inuigila
re. Quid itaq; an non iniquũ quũ hæc quondã incuſa
ueris, nũc in Timone diuerſa his criminari? PLVTVS.
Atqui ſi rem uere perpenderis, utrũq; me iure facere iu
dicabis. Nam & Timonis iſta nimia lenitas: negligen
tia potius, haud beneuolentia, ſtudiumq;, quod ad me
pertinet, merito uideatur. At è diuerſo: qui me oſtijs ac
tenebris incluſum ſeruabãt: id agentes, quõ ſcilicet craſ
ſior, ſaginatiorq;, ac uehementer corpulentia onuſtus
euaderem: quũ interim neq; ipſi contingerent, neq; in
lucem

lucem producerent,ne uel aſpicerer à quopiam:hos de-
mentes & contumelioſos in me iudicabam:quippe qui
me nihil cõmeritum tot in uinculis cogerẽt ſitu cariẽq;
putreſcere:haud intelligentes,quod mox demigrẽt:me
alij cupiã cui fortuna fauerit, relicturi. Nec hos igitur
probo:ſed ne illos quidem,qui nimium facile mihi ma
nus admouent. Sed qui(quod eſt optimũ)mediocrita-
te utantur:uti nec prorſus abſtineant,neq; penitus pro
fundant. Etenim illud per Iouem cõſydera Iuppiter: Si
quis,ubi puellulam & formoſam lege duxiſſet uxorẽ:
poſtea neq; obſeruet,nec ulla omnino zelotypia proſe
quatur:uidelicet ſinens illam noctu atq; interdiu quo-
uncq; libitũ ſit ire,& quicunq; uoluiſſent cum his habe
re rem:uel producat potius ultro ut adulteretur,fores
aperiens,oſtentansq;,& quoſlibet ad illã inuitãs:num
hic amare uidebitur? profecto hoc tu nequaq; dices
Iuppiter,qui ſæpenumero amorem ſenſeris. Rurſum ſi
ingenuam lege domum deducat:uti liberos legitimos
progeneret:cæterum nec ipſe contingat floretem æta-
te,decoramq; uirginem, nec alium ſinat aſpicere:ſed in
duſam,orbam,ſterilemq; in perpetua uirginitate con-
tinuat:idq; præ amore ſe facere prædicet:& hunc quidẽ
præferat pallore corpore exhauſto,oculis refugis:num
fieri potis eſt,ut huiuſmodi non deſipere uideat? quip
pe qui quũ liberis oportuerit operam dare,fruiq; con-
iugio,puellã adeo formoſam atq; amabilẽ ſinat emar-
ceſcere:

ceſcere: per omnẽ uitam tanq; Cereri ſacerdotẽ alens. Huiuſmodi & ipſe indigne fero: quum à nõnullis ignominioſe cædor calcibus, laniorq; atq; exhaurior à non nullis contra perinde, ut ſtigmaticus fugitiuus compedibus uincior. IVPPITER. Quid eſt autem quod aduerſus illos indigneris? quandoquidem utriq; pœnas egregias luunt. Alteri quidem dum Tantali in morem, neque bibere ſinuntur, neque edere: ſed ore ſicco dumtaxat inhiant auro. Alteri uero dum his ceu Phyneo obuolant harpyiæ ipſis è faucibus eripiunt. Sed abiiam. Timone, multo poſthac uſurus cordatiore. PLVTVS. An ille aliquando deſinet me ceu foraminoſo cophino, priuſq; omnino influxerim, data opera exhaurire, quaſi conetur occupare, quo minus influam: ueritus, ne ſi copioſius infundar, ipſum undis obruam? Quo fit, ut in Danaidum dolium aquam mihi uidear illaturus, fruſtráq; infuſurus, uaſe nõ continente liquore: imo prius prope modum effuſo quod influit, q̃ influxerit. Adeo latus dolij hiatus ad effuſionem ac liber exitus. IVPPITER. Proinde ni hiatum iſtum obturauerit, perpetuamq; perſtillationem ſiſtere ſtuduerit: te propediem effuſo, facile rurſum ſagum, & ligonem in dolij fæce reperiet: ſed interim abite, atque illum diuitem reddite. At tu Mercuri fac memineris: ut rediens Cyclopas ex Aetna, tecum adducas: quo fulmen cuſpide reſtituta refarciant. Nam eo nobis acuminato opus fuerit. MERCVRIVS.

CVRIVS. Eamus Plute. Quid hoc? Num claudicas? Equidem ignorabam o præclare: te non cæcum modo, uerũetiam claudum esse. PLVTVS. Atqui non hoc mihi perpetuum Mercuri: uerum siquando proficiscor à Ioue missus ad quempiam, tum nescio quo pacto tardus sum, & utroq; claudus pede, ita ut ægre ad metam pertingere queam: sene nõnunq; interim facto, qui me opperiebatur. Porrò quum discedendum est, alatum ui débis multo auibus celeriore. Vnde fit: ut uix iam amoto repagulo, ego iam præconis uoce uictor pronucier, saltu stadium transmensus, ne uidentibus quidem aliquoties spectatoribus. MERCVRIVS. At ista quidem haud uera narras: imo ego tibi permultos commemorare queam, quibus heri ne obolus quidem erat, quo restim emerent: qui hodie repente diuites facti, splendide uiuant: albis quadrigis uehãtur, quibus ante ne asellus quidem suppeditarit. Ii tamen purpurati, aurumq; manibus gestantes obambulant. Qui ne ipsi quidem opinor, credere possunt, quin per somniũ diuites sint. PLVTVS. Ista alia res est Mercuri: neque enim tum meis ipsius ingredior pedib9: nec à Ioue, sed a Dite ad istos trãsmittor: qui & ipse nimirum opum largitor est, ac magna donans: id quod ipso etiã nomine declarat. Itaq; quoties est mihi ab alio ad alium demigrandũ: intabellas inficiunt me: ac diligenter obsignantes sarcinæ in morẽ sublatũ transportãt. Interea defunctus ille, alicubi

cubi in ædiũ tenebricosa parte iacet uetere linteo in genua iniecto tectus, de quo feles digladiãtur. Porrò qui me sperauerãt obtinere, in foro opperiũtur hiantes: nõ aliter, q̃ hyrundinem aduolantẽ stridentes pulli. Deinde ubi signũ detractum est, & lineus ille funiculus incisus, apertæq; tabellæ: iamq; nouus dominus pronuncia tus est, siue cognatus quispiam, siue adulator, siue seruulus obscœnus, qui puerili obsequio fauorem emeruerit: etiã tũ mento subraso, pro uarijs & opiparis uoluptatibus, quas illi iã exoletus suppeditauerat, ingens scilicet præmiũ ferens generosus quisquis ille tandem fuerit, nõnunq; me ipsis cũ tabellis arreptũ, fugiens asportat, cõmutato nomine: ut q modo Pyrrhius, aut Dromo, aut Tibius: iam Megades, aut Megabizus, aut Protarchus appelletur. Cæterum illos nequicq; hiantes, secq; mutuũ intuentes relinquit: ac uerum luctum agentes, quod eiusmodi Thynnus ex intimo sagenæ sinu sit elapsus, qui non parum magnã escam deuorarit. At hic repente totus in me irruens: homo uitæ mũdioris atq; elegantioris rudis, pingui, illotáq; cute, qui compedem etiãdum horrescit: & siquis præteriens loco increpet, arrectis stet auribus: quicq; pistrinũ, perinde uti templum adoret: non est deinceps tolerandus ijs, quibuscũ uiuit: uerum & ingenuos afficit contumelia, & conseruos flagris cædit: experiens, num sibi quoq; similia liceant, donec aut scortulo cuipiam irretitus, aut equorũ alendorũ studio

ſtudio captus, aut adulatoribus ſeſe permittēs, deieran
tibus Nireo formoſiorem eſſe: Cecrope, Codróue ge-
neroſiorem, callidiorem Vlyſſe: unū autem uel ſedecim
pariter Crœſis opulentiorē, momento temporis ſemel
profundat infelix, quæ minutatim multis ex periurijs,
rapinis, flagitijs, fuerāt collecta. MERCVR. Iſta fermè
ſic habēt uti narras: uerum ubi tuis ipſius ingrederis pe
dibus: qui tandem cæcus quū ſis, uiam inuenire ſoles?
Aut qui dignoſcis ad quoſnam Iuppiter te miſerit, di-
gnos illi uiſos qui diuitijs abundent? PLVTVS. Enim
uero, credis me reperire iſtos ad quos mittor? MER-
CVRIVS. Per Iouem haudquaq̄. Neq̄ enim alioqui
Ariſtide prætērito ad Hipponicū & Calliā acceſſiſſes,
tū ad alios permultos Athenienſes, homines ne obolo
quidem æſtimandos. Cæterum quid facis quandoqui-
dem es emiſſus? PLVTVS. Surſum ac deorſum circū
curſans oberro, donec imprudens in quēpiam incurre-
ro: hic autē quiſquis ille ſit, qui forte primus me nactus
ſit, abducit ac poſſidet: te Mercuri p lucro præter ſpem
obiecto, uenerās atq̄ adorans. MERCVR. Num ergo
fallitur Iuppiter: qui quidem credat ex ipſius animi ſen
tētia, ditari abs te hos, quos ille dignos exiſtimarit qui
ditēſcerent? PLVTVS. Et iure quidem optimo fallitur
o bone: quippe qui quum me cæcum eſſe non ignoret
emittat ueſtigatum rem uſq̄adeo repertu difficilem, &
iam olim è uita ſublatam, quam ne Lynceus quidem fa

cile inueniret: quæ nimirū adeo obscura sit, ac minuta. Itaq; quū rari sint boni: improbi porrò in ciuitatibus omnia obtineant: oberrans facile in huiusmodi mortales incurro, ac retibus illorum illigor. MERCVR. Atqui fit: ut quoties eos deseris, celeriter aufugias quū uiæ sis ignarus? PLVTVS. Tum demum acutum cerno, pedibusq; ualeo: ubi ad fugam tempus inuitat. MERCVR. Iam illud quoq; mihi respondē: qui fit, ut quū sis oculis captus (dicēdum enim est) præterea pallidus, postremo claudus: tā multos habeas amātes, adeo ut omnes in te defigant oculos: & si potiantur, felices uideantur: sin fruſtrentur, non sustineant uiuere? Ex his equidem non paucos noui, q sic perdite te amarint, ut sese aereo è scopulo piscosi in æquoris alta, præcipites abiecerint rati fastidiri sese abs te, propterea quod illos nullo pacto respexisses. Quanq; sat scio, tu quoq; fateberis: si quo modo tibi ipsi notus es: furere istos, qui eiusmodi amore sunt dementati. PLVTVS. At enim credis me qualis sum, talem istis uideri: nempe claudum, aut cæcū, aut siquid aliud adest mihi uitij? MERCVR. Quidni, o Plute? nisi forte & ipsi omnes cæci sunt. PLVTVS. Haud cæci quidem, o optime: uerū inscitia, errorq; qui nunc occupant omnia, illis offundunt tenebras: ad hæc ipse quoq;, ne per omnia deformis sim, personā uehementer amabili tectus, inaurato, gemmisq; picturato, ac uersicoloribus amictus eis occurro: at illi rati sese natiui

Alludit ad carmē Thognidis.

tiui uultus uenustatē aspicere: amore capiūtur, dispere/
unteq; nisi potiant. Quod siquis me toto corpore renu
datum illis ostenderit: dubiò procul futurū sit ut se ipsi
damnet, qui tātopere cæcutierint adamātes res neutiq;
amādas ac fœdas. MERC. Quid ergo posteaq; eò per-
uētum est ut iam diuites euaserint: iamq; personā sibi
circūposuerint, rursum fallūtur? Adeo ut siquis illis de
trahere conet: pene caput potius, q; personā abriciant?
Neq; enim uerisimile est etiā tum illos ignorare, auro
bracteatam esse formā, quū intus cuncta inspexerint.
PLVTVS. Ad id nō parum multæ res, o Mercuri, mihi
sunt adiumento. MERCVR. Quænam? PLVTVS. Si-
mulatq; qui me primū nactus est, apertis foribus exce
perit: dāculum ūnà mecum introit elatio, uecordia, ia
ctantia, mollities, uiolētia, dolus, atq; alia item innume
rabilia: à quibus omnibus posteaq; est animus occu-
patus: iam admiratur quæ neutiq; sunt admiranda, &
appetit ea quæ sunt fugienda: neq; cunctorū illorum
quæ introierant, malorum patrem stupet, illorum fatel-
litio uallatum: quiduis potius passurus, q; uti me cō pel
latur reijcere. MERCVR. Vt lenis ac lubricus es Plute,
retentu difficilis, ac fugax: neq; ullā præbens ansam cer
tam quo prelus teneare: sed nescio quomodo anguilla/
rum ac serpentū in morē inter digitos elaberis. At è di-
uerso paupertas, uiscosa, prensu facilis, totóq; corpore
mille uncos gerit hamos: ut qui tetigerint, illico hæreāt,

necp facile queat auelli. Verum interea dum nugamur rem haud paruam omisimus. PLVTVS. Quam? MERCVRIVS. Nempe quia thesaurum nō adduxerimus quo uel in primis erat opus. PLVTVS. Isthac quidem ex parte bono sis animo. Nam non nisi in terra relicto illo ad uos ascendere soleo: iussōcp intus manere foribus occlusis: necp cuicp aperire, nisi me uociferante audiens. MERCVR. Iam igitur Atticam adeamus. Tu me consequitor chlamydi adhærens, donec extremā uiam absolverimus. PLVTVS. Recte facis Mercuri, quum me per uiam ducis. Etenim si me deferes: forsan oberrās in Hyperbolum aut Cleonē inciderem. Sed quis hic strides ceu ferri saxo impacti? MERCVR. Timon hic est, qui proxime montanū & petricosum fodit solum? Paret adest & Paupertas, & Labor ille. Tū Robur, Sapientia. Fortitudo, atcp id genus aliorum turba: quorū omniū agmē Fames iungit longe præstantius, cp tui sint satellites. PLVTVS. Quin igit cpocyssime discedimus Mercuri? Necp enim ullum operæpretiū fecerimus cū homine eiusmodi uallato exercitu. MERCVR. Secus uisum est Ioui: quare ne metu deterreamur. PAVPERTAS. Quo hunc nunc Argicida manu abducis? MERCVR. Ad hunc Timonem, ad quem à Ioue sumus ire iussi. PAVPERT. Ita ne rursum Plutus ad Timonem? postea cp ego hunc antea delitijs male corruptum suscepi cōmendans cp sapientiæ & labori, strenuū, multicp pre-

cij uirum

dijuitum reddidi? Adeo ne despicienda, iniuriæq; ido/nea uobis paupertas iudicor: ut hunc quæ mihi unica erat possessio, eripiatis: iam exactissima cura ad uirtutẽ excultum: ut Plutus hic ubi denuo susceperit, per cõtu/meliam & arrogãtiam illi manu iniecta, talem reddide/rit, qualis erat dudum, mollem & ignauũ, ac uecordem: rursum mihi restituat, ubi iam nihili factus erit, & ridi/culus? MERCVR. Sic o paupertas, Ioui placitum est. PAVPERT. Equidem abeo. At uos labor & sapientia, reliquiq; consequimini me. Porrò hic breui cognoscet, qualis in se fuerim, quã nunc relinquet: nempe adiutrix bona, & rerum optimarũ doctrix. Qui cum donec ha/buit cõmercium, sano corpore, ualentiq; animo perseue/rauit: uirilẽ exigens uitam, & ad sese respiciens: supervacua autem & uulgaria ista aliena, ita ut sunt, existimãs. MERCVR. Discedũt illi: nos ad eũ adeamus. TIMON Quinam estis, o scelesti? aut qua gratia huc aduenistis homini operario, mercenarioq; negociũ exhibituri? ue/rum haudquaq; læti abibitis, scelesti ut estis omnes: nã ego uos illico glebis & saxis petitos cõminuã. MERCV/RIVS. Nequaq; o Timon, ne ferito, neq; em̃ feries mor/tales: uerum ego sum Mercurius, hic Plutus. Misit nos Iuppiter, uotis tuis exauditis. Quare, qd̃ bene uertat, opes accipe, desistens à laboribus. TIMON, Atqui uos iam ploraueritis, etiam si dij sitis ut dicitis. Siquidem odi pariter omnes, tum deos, tum homines. Sed hunc

cæcum quisquis is fuerit, mihi certũ est ligone impacto cõminuere. PLVTVS. Abeamus per Iouem Mercuri: quandoquidẽ hic homo mihi uidetur nõ mediocriter insanire: ne malo quopiã accepto discedã. MERCVR. Ne quid ferociter Timon: quin exue potius penitus istam ferocitatẽ, asperitatemq; : ac manibus obuijs excipe bonam fortunã: rursum diues esto: rursum Athenensium princeps: & ingratos illos despicito, quum solus florebis. TIMON. Nihil mihi uobis est opus, ne obturbate. Sat opum mihi ligo: præterea fortunatissimus sum, si nemo ppius ad me accesserit. MERCVR. Adeone quæso inhumaniter? Hæc ego sæua Ioui refero atq; immania dicta? Atqui par erat forsitã homines tibi liberi inuisos: ut qui tam multa indigna in te commisissent deos odio te prosequi nequaq; erat consentaneũ, quũ illi tantopere tui curam agant. TIMON. At tibi Mercuri, Ioui q;, quod me respicitis, plurimã equidem habeo gratiam: cæterũ hunc Plutum nequaq; recepero. MERCVRIVS. Quid ita? TIMON. Quoniã pridẽ innumerabiliũ malorũ hic mihi fuit autor: quũ me assentatoribus p deret, insidiatores in me inuitaret, conflaret odiũ, illecebris corrumperet, inuidiæ obnoxium redderet: denicq; quũ repente me adeo perfide ac proditorie destituerit. Contra, paupertas optima, me laboribus uero dignissimis exercens, mecumq; uere & libere cõuiuens: & quibus opus erat suppeditauit laboranti, & uulgaria

ista

ista docuit cõtemnere: effecitq; ut mihi uitæ spes omnis ex me ipso penderet. demonstrãs quænam essent opes uere meæ: nempe quas neq; adulator assentans, neq; sycophanta imitans, neq; plebes irritata, neq; concionator suffragiorum autor, neq; tyrannus intentis insidijs queat eripere. Itaq; iam ualidus effectus ob laborem, dum hunc agellum gnauiter exerceo: neq; quicq; eorũ quæ sunt in ciuitate malorũ aspicio: abunde magnũ & sufficientẽ uictum mihi ligo suppeditat. Quare tu Mercuri, quã ueneris uiam remeties, recurre, una tecum Plutum adducens ad Iouem. illud mihi sat fuerit, si effecerit ut omnes mortales per omnẽ ætatẽ eiulent. MERC. Nequaq; o bone: neq; enim omes ad eiulandum sunt accõmodi. Quin tu iracunda, pueriliaq; ista missa face, ac Plutum excipe: nõ sunt reijcienda munera, quæ á Ioue proficiscũtur. PLVTVS. Vin Timon ut cõtra te partes defendo meas: an grauiter feres siquid dixero? TIMON. Dicito: ne multis tamẽ, neq; cum procemijs, quẽ admodũ perditissimi isti solent Oratores. Nam huius Mercurij gratia te feram paucis dicentẽ. PLVTVS. At qui multis mihi potius erat dicendum, tot nominibus abs te accusato. Attamen uide: num qua in re te quemadmodũ ais læserim: qui quidẽ dulcissimarũ quarumq; rerum tibi extiterim autor, opifexq;, autoritatis, præsidentiæ, coronarũ, aliarũ item uoluptatum: mea opera conspicuus eras, celebris & obseruandus. Cæterũ siquid molesti

molesti ab adulatoribꝰ accidit: nō mihi potes imputare, quin ipse magis abs te sum affectus cōtumelia, propterea quod me tā ignominiose uiris illis execratis suppeditans: qui te mirabantur, ac præstigijs dementabāt, mihiq; modis omnibus insidias struebāt. Porrò quod extremo loco dixisti, te à me proditū, desertumq; fuisse: istud criminis in te possum retorquere, quum ipse sim modis oīmbus à te reiectus, præceps q; exactus ex ædibus. Vnde pro molli chlamyde, sagū istud charissima tibi pauptas circūposuit. Itaq; testis est mihi hic Mercurius, quantopere Iouem orauerim ne ad te uenirem, qui tam hostiliter esses in me debacchatus. MERCVR. At nūc uides Plute, in cuiusmodi hominem sit cōmutatus. Proinde audacter cum illo cōsuetudinem age. Tu uero fode ita ut facis. Tu interim thesaurū sub ligone adducito. Audiet em̄ si tu accersiueris. TIMON. Parendum est Mercuri, rursusq; dicescendum. Quid enim facias quū dij compellant? tamē uide, in quas turbas me miserum conijcies: qui quidem quū ad hunc usq; diem felicissime uixerim, tantū auri repente sum acceptus, nihil cōmeritus mali, tantumq; curarum susceptus. MERCVR. Sustine Timon mea gratia: tametsi grauis est isthuc, atq; intolerādum: quo uidelicet palpones illi præ inuidia rūpātur. Ego porrò superata Aethna in cælum reuolauero. PLVTVS. Abijt ille quidē sicut apparet. Nam ex alarum remigio facio cōiecturam. Tu uero hic operire,

hic operire: siquidē digressus Thesaurū ad te trāsmittā: sed ferri fortius tibi loquor auri Thesaure: Timoni huic audiēs esto, offercp temet eruendū. Fodi Timon altius impinges. Cæterū ego à uobis digredior. TIMON. Age iā o Ligo: nūc mihi tuas uires explica: neq; defatigere, dū ex abdito Thesaurū in apertū euocaris. Hem prodigior: autor Iuppiter, amici Chorybātes, ac lucrifer Mercuri: undenā auri tantum? Num somniū hoc est? Me nūo ne carbones reperturus sim experrectus. Atqui aurum profecto est insigne, fuluū, graue, & aspectu multo iucundissimum.

Pulcherrima Aurum faustitas mortalibus.

Quippe quod ignis in morē ardes, noctesq; & dies rutilides. Ades o mihi chariſſimū, desyderatiſſimūq;: nūc demū credo uel Iouem ipsum olim aurum esse factū. Etenim quæ tandē uirgo, nō exporrecto sinu usq; adeo formosum amatorem excipiat, per tegulas illapsum? o Myda Croesecp, ac munera, delphico in templo dicata: ut nihil eratis si cum Timone, cumcp Timonis opibus conferaminī: cui ne Persarum quidem rex par est. O Ligo, fagum chariſſimū uos huic pani suspendi comodū est. At ego cp maxime semotum mercatus agrum, turriculaq; seruandi auri gratia cōstructa, uni mihi affatim nixero: sepulchrū item inibi mihi defuncto parare est sententia. Hæc igitur decreta sunto, placitacp in reliquū uitæ: seiūctio, ignorātia, fastidiū erga mortales omnis.

Q Porrò

Porrò amicus, hospes, sodalis, aut ara misericordiæ, nugæ nugæ. Tum cõmiserari lachrymantem, suppeditare egentibus, iniquitas, ac morum subuersio: at uita solitaria, qualis est lupis: unusq; sibi amicus Timon: cæteros omnes hostes, & insidiarũ machinatores. Cum horum quopiã congredi, piaculum: adeo ut si quem aspexero duntaxat, inauspicatus sit ille dies. In summa: non alio nobis habeantur loco, q̃ signa saxea, æreáue: neq; fœcialem ab illis missum recipiamus, neq; fœdera feriamus. Mons hic solitudinẽ meã aduersus illos tueatur. Cæterum tribules, cognati, populares: postremo patria ipsa, frigida quædam & sterilia nomina, stultorũq; mortalium gloriæ: solus Timon diues esto: despiciat omnes: solus ipse secum oblectetur, liber ab assentationibus, & onerosis laudibus dijs sacra faciat: epulet solus, sibi ipsi uicinus, sibi particeps, excutiens sese ab alijs. Ac semel decretum esto: ut unus seipsum comiter accipiat, si moriendum sit, aut necesse habeat sibi ipsi coronã admouere. Nullumq; nomen sit dulcius, q̃ Misanthropi, id est, hominũ oderis. Morum autẽ notæ, difficultas, asperitas, feritas, iracundia, inhumanitas: quod si quẽ conspexero incendio conflagrantẽ, obtestantemq; quo restinguam, pice oleóq; restinguere: rursum si quẽ flumẽ undis abstulerit, iscq; manus porrigens, imploret ut reneatur: hũc quoq; demerso capite propellere, ne possit emicare, hunc ad modum par pari relaturus est. hanc le-

gem

gem Timon tulit Echecratides Colytensis: & concionis subscripsit suffragijs idem ille Timon. Age hæc decreta sunto: hæc fortiter tueamur. Cæterum magno emerim utrid omnibus innotescat, quod opibus abūdo: nā illa res illos præfocauerit: sed quid illud? Hem quæ trepidatio? undiq; concurrunt, puluerulenti atq; anheli, haud scio unde aurum odorati. Vtrū igitur hoc conscenso colle saxis eos abigo, e sublimi deiaculans: an hac tantū in re legem uiolabimus, ut semel cum illis cōgrediamur: ut magis angantur, fastiditi, repulsiq;? Ita satius esse duco. Itaq; restemus quo illos iam excipiamus. Age prospiciam: primus eorum iste quis est? Nempe Gnatonides adulator, qui mihi nuper symbolum peteti, funem porrexit, quum apud me sæpenumero solida dolia uoluerit. Sed bene est quod ad me uenit: nam primus omniū uapulabit. GNATO. An nō dixi Timonem uirum bonū nō neglecturos esse deos? Salue Timon formosissime, iucundissime, cōuiuator bellissime. TIMON. Scilicet & tu Gnatonides, uulturum omniū edacissime atq; hominū perditissime. GNATO. Semper tibi grata dicacitas. Sed ubi cōpotamus? Nam nouam tibi adfero cantilenam, ex his quos nuper didici dithyrambis. TIMON. Atqui elegos canes, admodū miserabiles, ab hoc doctus ligone. GNATO. Quid istuc? Feris o Timon? Attestor o Hercules; hei hei in ius te uoco apud Areopagitas, q uulnus dederis. TIMON. Atqui si cunctere

ctere paulisper, mox cædis me reū ages. GNATO. Ne quaq̄: quin tu planè uulneri medere, paululo auri inuncto. Mirum enim in modū præsentaneū id est remedium. TIMON. Etiā manes? GNATO. Abeo. At tibi male sit, qui quidem ex uiro cōmodo tam sæuus factus sis. TIMON. Quis hic est q accedit recaluaster ille? Philiades, assentatorum omniū execratissimus. Hic quū à me solidū acceperit fundum, tum filiæ in dotem talenta duo, laudationis præmiū, quū me canentem reliquis silentibus, omnibus, solus maiore in modum extulisset deierans me uel oloribus magis esse canorum, ubi nuper idem ægrotum conspexisset: nam adieram orauimus ut mei curam ageret: plagas etiā egregius ille uir impegit. PHILIADES. O impudentiā: nunc demum Timonem agnoscitis: nunc Gnatonides amicus & conuiua: enimuero habet ille digna se, quandoquidē immemor est atq; ingratus. At nos qui iam olim conuictores fuimus æquales ac populares: tamen modeste agimus, ne insilire uideamur. Salue here: fac ut istos adulatores sacrilegos obserues, qui nusq̄ adsunt nisi in mensa: præterea à coruis nihil differūt. Neq; posthac huius ætatis mortaliū ulli fidendum est. Omnes ingrati, & scelesti. At ego quū tibi talētum adducerem, quo posses ad ea quæ uelles uti: in uia accepi, te summas quasdam opes esse nactū. Proinde accessi his de rebus admoniturus te, quanq̄ tibi forsitan me monitore nihil erat opus: uiro nimirum

ro nimirum adeo prudenti, ut uel Nestori ipsi, si necesse est, consiliū dare queas. TIMON. Ita fiet Philiades: sed age, accede quò te ligone comiter accipiam. PHILIAD. Viri caput mihi cōminutum est ab hoc ingrato, propterea quod eum ea quæ in rem illius erant, admonui. TIMON. Ecce tertius huc orator Demeas se recepit, tabulas dextra gestans: aitq; se mihi cognatum esse. hic una die de meo sedecim talenta ciuitati dependit: nam dānatus erat, ac uinctus. At quū soluendo non esset, ego mi fertus illum redemi. Porrò quū illi sorte obuenisset, ut Erechteidi tribui distribueret ærarium: atq; ego adiens, id quod ad me redibat poscerem: negabat se ciuē nosse me. DEMEAS. Salue Timon: præcipuū generis tui præsidium, fulcimentum Athenienſium, defensaculū Græciæ. Profecto iamdudum te populus freques, & utraq; curia opperitur. Sed prius decretū audi, quod de te cōscripsi. quandoquidē Timon Echecratidæ filius, Cholytensis uir: non modo probus & integer, uerumetiam sapiens, quātum alius in Græcia nemo: nunc̄q; per omnē uitā destitit optime de Rep. mereri. Tum autē in olympicis uicit pugil: & lucta cursu cōq; die eodem, ad hæc solenni quadriga, equestriq; certamine. TIMON. At ego ne spectator quidē uncq; in olympicis sedi. DEMEAS. Quid tum? spectabis posthac: sed ista communia addi satius est. Tum anno superiore aduersus Acharnenses p Rep. fortissimē se gessit, & Peloponēsium duas acies conscidit.

conscidit. TIMON. Qua ratione? Quippe qui nec unq̃ arma gesserim, necq̃ unq̃ militiæ dederim nomen. DEMEAS. Modeste tu quidem de teipso loqueris: nos tamen ingrati futuri sumus, nisi meminerimus. Præterea scribendis plebiscitis, & in consultationibus, & in administrandis bellis nõ mediocrẽ utilitatem attulit Reipu. His de causis omnibus usum est curiæ, plebi, magistratibus, tributim, plebeijs singulatim, comuniter uniuersis, aureũ statuere Timonem iuxta Palladem in arce: fulmen dextra tenentem: radijs tempora ambiẽtibus: utq̃ septẽ aureis coronis coronetur: hæq̃ coronæ hodie in Dionysijs per Tragœdos nouos promulgetur. Siquidem hodie, illi Dionysia sunt agenda. Dixit hoc suffragium Demeas orator, propterea quod cognatus illius propinquus, ac discipulus eius sit. Nam & orator optimꝰ Timon: præterea quicqd uoluerit. Hoc igit tibi suffragium: sed utinã & filium meũ ad te pariter adduxissem, quẽ tuo nomine Timonẽ appellaui. TIMON. Qui potest Demea, quũ ne uxorem quidem duxeris unq̃, quantũ nobis scire licuit? DEMEAS. At ducã, nouo ineunte anno, si deus permiserit: liberisq̃ operã dabo. Tum quod erit natum (erit aũt masculus) Timonẽ nũcupabo. TIMON. An uxorem tu sis ducturus, equidem haud scio: tãta à me plaga accepta. DEMEAS. Hei mihi. Quid hoc est rei? Tyrannidẽ Timon occeptas? pulsasq̃ eos qui sunt ingenui: ipse nec ingenuus planè, nec ciuis:

nec diuis: uerum propediem pœnas daturus? quũ alijs nominibus, tum quod arcem incenderis? TIMON. Atqui nõ conflagrauit arx sceleste. Proinde palam est, te calumniatore agere. DEMEAS. Verũ effosso ærario diues effectus est. TIMON. Atqui nõ est effossum illuc. unde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur. DEMEAS. Verũ effodietur posthac: sed tu interim omia quæ in eo cõdita, possides. TIMON. Alteram itaq; plagam accipe. DEMEAS. Hei scapulis meis. TIMON. Ne uociferare, alioqui & tertiã tibi illidam. Etenim res plane ridicula mihi acciderit: si quũ inermis, duas Lacedæmoniorum acies fuderim, unũ sceleſtum hominẽ non priuero. Tum frustra uicerim in olympijs, & pugil & palæstrites. Sed quid hoc? An non philosophus Thrasydes hic est? profecto ipsus est: promissa barba, subductisq; supercilijs: & magnũ quiddam secũ murmurans accedit, Titanicum obtuẽs, cæsariem per scapulas fluentem uentilans: alter quidam Boreas, aut Triton, quales uos Zeusis depinxit. Hic habitu frugalis, incessu moderatus, amictu modestus, mane mirũ q̃ multa de uirtute differit, damnans eos, qui uoluptate capiuntur, frugalitatem laudãs: at ubi lotus ad cœnam uenit, puerq; ingentem illi calicem porrexit: meraciore autẽ maxime gaudet: perinde ut Lethes aquã ebibens, à diluculanis illis disputatioibus diuersissima quæ sint exhibet: dum milui instar præripit opsonia, & proximũ cubito oppo

sito arcẽs,

sito arcens, mento interim cõdimentis oppleto: dum ea num ritu ingurgitat, prono incumbẽs corpore: perinde atq; in patinis uirtutem inuenturũ sese speret: dumq; usq; adeo diligẽter catinos extergit indice digito: ut ne paululum quidẽ reliquiarũ sinat adhærere: nunc̃q; non querulus, tanc̃q; deteriorem partem acceperit: uel si tota placentam, aut suem solus omniũ accipiat: qui quidem edacitatis & insatiabilitatis est fructus: temulentus, uinóq; bacchatus, non ad cantũ modo, saltationémq; uerum ad conuiuium usq;, & iracundiam. Ad hæc multus inter pocula sermo (tum em̃ uel maxime) de temperantia, sobrietatéq;: atq; ista quidem loquitur, quũ iam à mero male affectus ridicule balbutit. Accedit his deinde comitus. Postremo sublatũ eum̃ de conuiuio efferunt aliqui, ambabus manibus tibicine inhærentem. Quanc̃q; alioqui ne sobrius quidem ulli primariorum cesserit, uel mendacio, uel cõfidentia, uel auaritia. Quin & inter assentatores primas tenet: peierat potissimum: anteit impostura: comitat impudentia. In summa prorsus admirandum quoddam spectaculum est, omni ex parte exactum, uariéq; absolutum: proinde non eiulabit clarius uidelicet quũ sit modestus. Quid hoc papæ tandem nobis Thrasycles? THRASYCLES. Non hoc animo ad te uenio Timon, quo plerique isti: qui nimirũ opes admirati tuas, argenti, auri, opiparorũ conuiuiorum adducti ipe concurrunt, multáq; assentatione deliniunt te:

niunt te:hominẽ uidelicet ſimplicẽ, facilecꝫ impartientem id quod adeſt. Siquidẽ haud ignoras offam mihi in cœnam ſat eſſe, tum opſonium ſuauiſſimũ cepe aut naſturcium:aut ſiquãdo lubeat lautius epulari, puſillũ ſalis. Porrò potũ fons Athenis nouem ſaliẽs uenis ſuppeditat. Tũ palliũ hoc quauis purpura potius. Nã aurũ nihilo magis apud me in p̃cio eſt cꝫ calculi q ſunt in littorib⁹. Sed tua ipſi⁹ gratia huc me cõtuli: ut ne te ſub ueterit peſſima iſta, atcꝫ inſidioſiſſima res opulentia: quippe quæ multis ſæpenumero imedicabiliũ malorũ exiterit cauſa. Etenim ſi me audies, potiſſimũ opes uniuerſas in mare præcipitabis: utpote q̃bus nihil ſit opus bono uiro: quicꝫ philoſophiæ poſſit opes perſpicere. Ne tamen in altum, o bone: ſed fermè ad pubem uſcꝫ ingreſſus, paulo ultra ſolum fluctibus opertũ, me quidem uno ſpectante. Quod ſi hoc nõ uis: tute igitur eas potiore uia ex ædibus eiicito, ac ne obolũ quidẽ mihi facias reliquũ: uidelicet largiens iꝭ, quicũcꝫ opus habent: huic quincꝫ drachmas, illi minam, alij talentum. Porrò ſi qui erit Philoſophus: hunc æquũ eſt duplam aut triplam ferre portionem. Quanc̃ꝫ hoc quidem mihi non mea ipſius gratia poſtulo: ſed quo amicis, ſi q egebunt, donem. ſat eſt ſi modo peram hãc largitione tua expleueris, ne duos quidem modios Aeginiticos capientem. Nam paucis contentũ, modeſtumcꝫ cõuenit eſſe eum, qui philoſophatur: necꝫ quicc̃ꝫ ultra peram cogitare.

R Timon

TIMON. Equidem ista quæ dicis probo Thrasycles. Ergo si uidetur, priusq; peram expleam, age tibi caput opplebo tuberibus, posteaquam ligone sum mensus. THRASYCLES. O libertas: o leges. Pulsamur ab impurissimo, libera in ciuitate? TIMON. Quid stomacharis, o bone Thrasycles? Num te defraudaui? Atqui ad ijciam ultra mensurã Chœnices quatuor. Sed quid hoc negocij? Complures simul aduenĩũt. Blepsias ille, & Laches, & Gniphon, breuiter agmen eorum qui uapulabunt. Itaq; quin ego in rupem hanc conscendo, ac lapidem quidẽ iamdudũ fatigatũ, paulisper interquiescere sino? At ipse plurimis cõgestis saxis, procul eos lapidi grandine peto. BLEPSIAS. Ne iace Timon. Abimus enim. TIMON. At uos quidem nec tãtra sanguinẽ nec absq; uulneribus.

LVCIANI TIMONIS SIVE MISANTHROPI, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

FINIS.

ERASMVS ROTE-
RODAMVS RICHARDO VVITFORDO BRITANNO, DOCTO ET CVM PRIMIS IVCVNDO AMICO, S. P. D.

CVM ANNIS iam aliquot totus Græcanicis in literis fuerim Richarde charissime: nuper quo cum literis latinis redirem in gratiam, latine declamare cœpi: idq; ipulsore Thoma MORO: cuius (uti scis) tanta est facundia, ut nihil non possit persuadere uel hosti: tanta autem hominem charitate complector: ut etiã si saltare me, rectumq; ductare iubeat, sim nõ gratuatim obtemperaturus. Tractat ille idem argumentum: & ita tractat, ut nullus sit omnino locus, quem non excutiat, eruatq;. Neq; enim arbitror (nisi me uehemẽs in illum fallit amor) unq; naturam finxisse ingeniũ hoc uno præsentius, prõptius, oculatius, argutius, breuiterq; dotibus omnigenis absolutius. Accedit lingua ingenio par: tum morum mira festiuitas: salis plurimum, sed candidi dũtaxat: ut nihil in eo desyderes, quod ad absolutum pertineat patronum. Quare non hoc animo laborem hunc suscepi: ut tantũ artificem uel æquarem, uel uincerem: sed uti cum amico omniũ dulcissimo: qui cum libenter soleo seria,

ludicraq; miſcere: in hac ingeniorum palæſtra quaſi cū luctarer: idq; feci eo libentius, quod magnopere cupiã hoc exercitij genus, quo nullum aliud æque frugiferũ, in ludis noſtris aliquando inſtaurari. Neq; enim aliud eſſe in cauſa puto: quod hac noſtra tempeſtate quum tã multi ſint, qui ſcriptores eloquentiſſimos euoluant: tam pauci tamen exiſtant, qui non infantiſſimi uideantur, ſi quãdo res oratorem poposcerit. Quod ſi tum Ciceronis, Fabricq; auctoritatem, tum ueterum exemplum ſequuti, ἐν τοιαύταις μελέταις diligenter à pueris exerceremur: non eſſet (opinor) tanta dicendi inopia: tam miſeranda infantia, tam pudenda balbuties, etiam in his qui literas oratorias publice profitentur. Noſtram declamationem ita leges: ut eam me pauculis diebus luſiſſe cogites, non ſcripſiſſe. Horter autem ut & Morica conferas: itaq; iudices, num quid in ſtilo ſit diſcriminis inter hos, quos tu ingenio, moribus, affectibus, ſtudijs uſq; adeo ſimiles eſſe dicere ſolebas, ut negares ullos gemellos magis inter ſe ſimiles reperiri poſſe. Vtrũq; certe ex æquo amas: Vtriq; uiciſſim ex æquo charus. Vale, meum delicium Richarde feſtiuiſſime. Ruri, Ad Calendas Maias, D. M. VI.

Luciani

LVCIANI TYRANNICIDA, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM DECLAMATIONIS.

Quidam in arcem ascendit: uti Tyrānum occideret. Atq; ipsum quidem non repperit: uerum filium eius interemit, gladiumq; in uulnere reliquit. Aduenies Tyrannus, ubi filium extinctum conspexit, eodem ense necem sibi conscīscit. Is qui ascenderat, Tyranniq; filium peremerat, præmiū tanq; Tyrannicida petit.

DECLAMATIO.

VVM DVOS eodē die Tyrannos occiderim iudices: Alterum quidem ætate iam affecta: Alterū æuo florentem, & ad scelerum successionem capessendam paratū: unicū tamen pro ambobus præmiū petitum uenio: qui quidem unus omniū quotquot unq; Tyrānicidæ fuerūt: unico uulnere duos maleficos fuerim ambolitus, necq; dederim: filiū uidelicet ense, patrē indulgenti charitate qua filium adamabat. Itaq; Tyrannus pro his quæ cōmisit, abunde magnas

pœnas nobis dependit: quippe qui & uiuus aspexerit filium prius morte sublatũ: & quod est omniũ maxime nouũ: compulsus sit deniq; ipse sui tyrannicida fieri. At filius illius mea quidem manu peremptus est: cæterum occisus, alterã ad cædem operam mihi suam cõmodauit: dum qui uiuo patri scelerum socius fuerat, eiusdem post mortẽ (quatenus licuit) extitit patricida. Ego itaq; sum is, qui tyrãnidem sustuli, pariterq; mecum gladius quo cuncta confecta sunt, meus: tametsi cædis ordinem cõmutarim, ac morem modumq; nouarim conficiendi sceleratos. Nempe hũc qui ualentior erat, ac sese defendere poterat: ipse perimens. Porrò senem soli gladio reseruãs. His igit de causis & amplio quiddã à uobis me consequuturũ arbitrabar: præmiaq; laturũ, quæ nullo ærario æquarent eos, q essent interempti: utpote qui nõ præsentibus modo malis uos leuarim, uerũetiam futurorũ formidine: quiq; stabilẽ peperierim libertatẽ: nullo relicto qui scelerũ capessat successionẽ. Verũ interim tantis rebus strenue peractis, in discrimen adducor: ne prorsus fraudatus à uobis discedã: ac ne solus nõ ferã mercedem, quã leges à me seruatæ præstituũt. At qui cõtradicit, is mihi uidetur nõ recip. studio (quẽadmodũ ait) hoc facere: sed quod extinctos esse illos grauiter ferat: atq; eũ qui illis mortis autor extitit, ulcisci cõnet. Vos igit iudices mihi paulisper attẽdite: dũ tyrãnidis mala tametsi ipsi optime nostis, cõmemoro. Siquidẽ hoc pacto futurũ

cto futurũ est, ut & beneficij mei magnitudinẽ intelliga
tis, & ipsi plus capiatis uoluptatis: reputãtes nimirũ qui
bus sitis leuati malis. [redacted] dũ alijs q̃buſ
dã sæpenumero accidit, itidẽ & nos simplicẽ tyrannidẽ
atq; unicã seruitutẽ sustinebam⁹: nec unius domini uio
lentiã tolerabamus: uerũm soli omniũ quos similis ha
buit calamitas, duos pro uno tyrannos habebamus, &
in geminas cõtumelias distrahebamur infelices. Porro
senex multo erat moderatior: quippe ad iras lentior, ad
supplicia segnior, & ad cupiditates tardior: utpote cui
iam ætas uehementiã impetus cohiberet, uoluptatũq; Cohibere
cupiditates refrenaret. Quin ad suscipiẽda maleficia fi
lij instinctu nolens impelli ferebatur: ipse alioqui non
admodũ tyrannicus, nisi q̃ illi more gerebat. Siquidẽ Gerere more, obedire
indulgens in filiũ supra q̃q; credi queat, erat: id quod re
declarauit, ita ut filius illi esset omnia. Illi parebat: per
uim faciebat quicquid ille iusserat: supplicio afficiebat
quoscũq; præceperat, ac prorsus in omnibus illi obsecu
dabat. In summa: filius in patrẽ tyrãnũ quẽdã agebat: Agere tyrannum est esse tyrannum
pater filij cupiditatũ satelles erat. Quametsi huic propter
ætatẽ honorẽ cedebãt adolescens, soloq; imperij nomi
ne tẽperabat: tamẽ res & caput tyrãnidis erat ipse. Et
quãq; tutamentũ, præsidiũq; principatui ab illo mutu Mutuare Mutuari
aret: scelerũ tamẽ emolumẽtis solus fruebat. Ille erat q
satellites cõtinebat: qui custodias obtinebat: q tyrãnidẽ
affectantes è medio tollebat: qui insidias formidabat: Ille affectat magistra
tum
illę qui

ille qui castrabat ephebos, qui cõiugia uiolabat: illi uir-
gines producebantur. Tum si quæ cædes: si qua exilia:
si quæ pecuniarũ expilationes, delationes, contumeliæ,
ea omnia iuuenis temeritate gerebantur. Porrò senex
illi obsequebatur, comitemq; scelerũ sese præbebat, ac
cõprobabat duntaxat filij sui flagitia. Itaq; quũ ea res
nobis erat intoleranda: propterea quod quũ animi cu-
piditatibus ex imperio potestas accedit, nullũ flagitij
modũ imponunt: illud in primis discrutiabat, quod
prospiceremus diuturnam, uel æternã potius seruitutẽ
eam futuram: & per successionem alij post alium domi-
no tradendam Remp. populumq; homini scelesto hæ-
reditatis instar obuenturũ. Nam id alijs spem non exi-
guam facit, quod apud sese reputant, quod inter se di-
cunt: at mox coercebitur: at mox demoriet: paulo post
liberi sumus futuri. Verum de his nihil eiusmodi spera-
batur: quin potius iam intuebamur, paratum Tyranni
dis hæredem. Vnde factum est, ut ne aggredi quidem
quisq; fortium ciuiũ, & qui eadem quæ ego animo sta-
tuisset, auderet. Sed desperabat ab uniuersis libertas,
atq; inexpugnabilis tyrannis uidebatur: quippe quũ
esset cũ tã multis confligendũ ac dimicandũ. At me ni-
hil ista deterruerũt: neq; ppensa negocij difficultate re-
fugi, neq; ad suscipiẽdũ discrimẽ trepidaui, uerũ solus:
solus, inquã, aduersus adeo ualidam, uariamq; Tyran-
nidem: uel non solus potius, sed gladio comite conscen-
di: quippe

di:quippe qui mihi sit auxiliatus,mecũ cp ex parte Tyrannũ interemerit:quum mors mihi interim ob oculos obuersabatur:At è diuerso perpendenti,quod publicã libertatẽ mea cæde redempturus essem. Ergo ubi in primam irruissem custodiam:neq; mediocri negocio satellites submouissem:occidẽs interim,in quẽ incurrissem, & quicquid obsisteret amolies:ad ipsum negocij caput ferebar:ad unicum Tyrãnidis robur,ad nostrarũ calamitatum fontem:atq; irrupto arcis ppugnaculo, quũ uiderem illum fortiter tuentẽ sese,multisq; uulneribus resistentẽ:tamen occidi.Et iam tum erat sublata Tyrannis,iam tum mihi confectum facinus. Ex eo tempore liberi omnes,nisi quod reliquus adhuc erat senex solus, inermis,nudatus custodijs:iacq; amisso magno illo suo satellite desertus, neq; deinde dignus forti dextra. Ibi nimirũ mecum ipse iudices,hæc animo reputabã. Cuncta mihi pulchre habent:cuncta confecta sunt:cuncta eo quo destinaram,perducta. At eum qui reliquus est, quo tandem modo pœnas dare cõuenit? Me quidem, meaq; dextera nequaq; est dignus: præsertim si post splẽdidum facinus iuuenile atq; magnificum interimatur,priorem illam cædem dedecoraturus. Carnifex aliquis quærendus est illo dignus:uerum post calamitatẽ ne uel hanc ipsam lucrifaciat,uideat:discrucietur:appositum habeat ensem:huic reliqua mando. Hæc ubi mecum statuissem,ipse quidẽ illinc discedo. At ille peregit

S id,quod

id,quod ego prædiuinaueram: Tyrannum occidit:fum mamq; meæ impoſuit fabulæ. Adſum igitur popula rem adminiſtrationem uobis adportans: cunctisque bono iam ut animo ſint, edicens,ac libertatem annun cians. Jam meis fruimini factis, Vacua,ſicut uidetis,ſce leratis hominib⁹ arx. Imperat nemo:quin & magiſtra tus creare liberum eſt,& cauſas agere,& ex legibus con tradicere. Atq; hæc omnia uobis mea contigerunt ope ra, meaq; fortitudine: uidelicet ex una illa cæde, poſt quã pater iam uiuere non quibat. Aequũ itaq; cenſeo, ut his pro meritis debitum mihi à uobis præmiũ done tur:nõ quod lucri auidus,aut ſordidus quiſpiã ſim:nec is qui mercedis gratia de patria benemereri ſtatuerim: uerũ qd præmio cũpiã officia meã cõprobari,neq; re pudiari,aut inglorios fieri conatus meos:ſi uelut inu, præmióq; indigni iudicẽt. At hic contradicit,negatq; æquũ facere me,qui decorari munere,præmiumq; fer re cupiam. Neq; em̃ Tyrãnicidã eſſe me,neq; quicq; à me pro legis ſententia confectum eſſe;uerum facinori meo deeſſe quiddam,ad hoc ut præmiũ poſtulem. Per contor igitur illũ:quid præterea requiris à me? Nonne uolui? Nonne aſcendi? Nõne occidi? Nonne libertatẽ peperi? Num quis imperat? Num quis iubet? Num quis minitatur dominus? Num quis nocentiũ manus effugit meas? Haud quaq; dixeris. Sed omia plena pa cis:omnes reſtitutæ leges:libertas manifeſta:Democra tia ſtabilis;

tia ſtabilis: inuiolata cõnubia: pueri tuti: uirgines abſq; periculo: publicámq; felicitatẽ ſolẽnibus ferijs celebrat ciuitas. Quis igitur horum omniũ autor? Quis eſt qui illa ſuſtulit? hæc peperit? Etẽ ſi quiſq; præ me dignus honore ſit: cedam præmiũ: deiſtam à petendo munere. Quod ſi ſolus omnia peregi, audẽs, periditãs, aſcendens, interimens, excrucians, alterũ ulcus in altero: quid mea calumniaris officia? Quur facis ut populus parum erga me gratus exiſtat? At eñ num occidiſti Tyrãnũ? Porrò lex Tyrannicidæ præmiũ decernit. Verũ dic mihi: nũquid intereſt, utrum ipſe interimas, an mortis cauſam miniſtres? Mea profecto ſententia, nihil. Verum hoc ſolum ſpectauit legis conditor: libertatẽ, Democratiam, ſceleratorũ ſublationem. Huic honorẽ decreuit: hoc præmio dignũ iudicauit: quod quidem inficiari nõ potes, quin mea cõtigerit opera. Etenim ſi occidi eum: quo occiſo, ille nõ poterat uiuere: nimirum ipſe cædem peregi. Ego occidi: ſed illius manu. Itaq; ne diſcepta de cædis modo: neq; illud expende quẽadmodum interierit: uerum an iam perierit, & an quod perijt, id à me ſit profectum. Quandoquidẽ & illud excuſſurus mihi uideris: atq; his aduerſus bene de Rep. meritos calumnijs uſurus. Siquis nõ gladio, uerũ lapide, lignóue, aut alio quouis pacto peremerit. Quid porrò ſi fame Tyrãnũ obſediſſem, ad mortis neceſſitatẽ compellens: num ibi quoq; requiſiturus eras à me cædem, mea ipſius manu

peractam? aut desyderari adhuc quiddã diceres: adid
ut legi factum à me satis uideatur: atq; id quũ sceleſtũ
acerbius etiã atq; atrociore mortis genere trucidassem?
Vnũ hoc dũtaxat specta: hoc require: hoc excute. Quis
nocentiũ reliquus? aut quæ metus expectatio? aut qd
calamitatũ uestigium? Quod si purgata omnia, si pacata: profecto sycophanticum est, modum rei gestæ calumniantẽ præmio frustrari uelle, quod ijs quæ uirtute cõfecta sunt debeatur. Equidẽ & illud mẽmini differtũ in legibus: nisi forte propter diutinam seruitutẽ oblitus sum eorũ, quæ ab illis dicuntur: Causam mortis esse duplicem: puta, siquis ipse occidat: aut si non ipse quidem occidit, neq; manu facinus peregit: uerũ compulit, præbuitq; mortis occasionem. Ex æquo & hunc quoq; lex censet supplicio affici oportere: idq; iure optimo. Neq; enim statuit minus ualere oportere audaciam, cũ facinus. Ac postea superuacaneũ est cædis ratione, uiamq; spectare. Deinde hunc qui sic occiderit, tanq; homicidam pœnas oportere dare censebis, ac nequaq; absoluendũ esse. At me qui per omnia cõsimili modo Rempublicam iuui, non censes ea capere oportere, quæ ijs debentur, q beneficio iuuerunt. Neq; em illud dicere possis: me quidem imprudentẽ fecisse: sed exitum quendã cõmodum fortuitu fuisse consequutũ præter animi sententiã. Nã quid præterea iã formidassem, eo qui ualidior erat interempto? Quur autẽ gladium in uulnere reliquissem, nisi planè

nisi planè qd erat euenturũ, id ipsum prædiuinassem? Nisi forsan illud dices: hũc qui extinctus est, Tyrannũ non esse: neq; hanc appellationem in illum competere: neq; uos multum præmij hoc nomine, si ille fuisset occisus, decreturos fuisse. Atqui istud dicere non queas. An Tyranno interempto: ei qui cædis caulam ministrauit, præmiũ negabis? O curiositatẽ: de illo laboras, quo pacto interierit: quum interim libertate fruaris? aut ab eo qui Democratiã restituit, nescio quid superuacaneum præterea requiris? Atqui lex (uti fateris) caput rei gestæ spectat. Quæ uero ad id conducunt, ea omnia missa facit, neq; iam ultra curiosius excutit. Quid enim: an si Tyrannũ exegerit quispiã, nõ is iam Tyrãnicidæ præmiũ cepisset? cepisset opinor: idq; iure optimo. Siquidem & hic pro seruitute libertatẽ peperisset. At id quod à me patratum est, non exilium habet: non in posterum instaurandæ Tyrannidis metũ: uerum absolutam sublationem, totiusq; generis intermitione: omneq; malum radicitus excisum. Fac mihi per deos, iam ab initio ad finem usq; (si uidetur) rem totam perpendite: nunquid eorum quæ ad leges pertinent sit prætermissum: & num quid in me desyderetur ex his, quæ Tyrannicidæ oportebat adesse. Principio mentẽ prius oportet suppetere fortem, & amantem Reip. quæq; pro cõmunibus commodis periculum adire non recuset: quæq; priuato suo interitu multitudinis incolumitatem ausit redimere.

Num hac parte quicq̃ mihi defuit? Num frãgebar animo? Num quũ præscire per quæ pericula mihi pertum pendum esset, per ignauiam refugi? Profecto nõ potes dicere. In hac interim parte tantum commorare, atque æstima: an nõ uel uoluisse tantũ ista, ac statuisse, præclarum facinus futurũ fuisse uideatur. Ac putato me solius animi, uolũtatisq̃ argumẽto præmiũ postulare, tanq̃ qui beneficio iuuerit. Tum si uoluntati meæ facultas defuisset, uerum alius post me Tyrannũ occidisset: dic mihi, num absurdũ aut præter æquũ fuerat dare præmiũ? Maxime. Si dicerem: ciues uolui, statui, aggressus sum: uolũtatis experimentũ dedi: solus dignus sum qui præmium feram: Quid tum respõsurus fueras? Nunc porrò non hoc dico: sed insuper ascendi: periclitatus sum: atq̃ innumerabilia priusq̃ iuuenem occiderẽ, patrani. Neq̃ enim usq̃adeo facilẽ, factúq̃ prodiuẽ esse rem existimetis: custodias perrũpere, satellites opprimere, unumq̃ hominẽ tam multos amoliri. Quin isthuc pene maximũ est omnium quæ sunt in Tyrannicidio, totiusq̃ negocij caput. Nam ipse iam Tyrannus non magna res est: neq̃ expugnatu, neq̃ cõfectu difficilis: uerum ea quæ tuentur cõtinentq̃ Tyrannidẽ: quæ quidẽ siquis superarit, is nimirũ cuncta quæ destinauit, pegerit: & perpusillũ est id quod supereſt. Sed ad Tyrãnos peruehire nunq̃ mihi contigisset: ni prius qui illum circũ custodes oppressissem; omnesq̃ satellites ante de-

bellassem.

bellaſſem. Nihil adhuc addo: uerũ in his rurſum immo
ror. Cuſtodiã oppreſſi: ſatellites ſuperaui: Tyrannũ in-
cuſtoditũ, inermẽ, nudum reddidi. Vtrũ his rebus con
fectis, nõ tibi uideor honore dignus? an adhuc cædem
ipſam à me requires? Quinetiã ſi cædem quæris: ne ea
quidẽ deſyderabitur. Non ſum incruẽtus: uerũ cædem
peregi, magnã ac ſtrenuã: nempe iuuenis ætate ac uiri-
bus florentis, atq; omnibus formidandi: per quẽ ille ab
inſidijs erat tutus: cui uni fidebat, qui compluriũ ſatelli-
tum inſtar erat. An nõ igitur, quæſo te, præmio dignus
uideor: ſed tãtis rebus geſtis honore fraudabor? Quid
enim ſi ſatellitem unũ, atq; adeo quid ſi Tyranni mini
ſtrum quẽpiam interemiſſem? Quid ſi ſeruũ aliquem
charum? an nõ hoc quoq; magnũ uiſum fuiſſet, cõſcen
diſſe: mediáq; in arce, mediſs in armis, aliquẽ è Tyran-
ni familiaribus iugulare? Nunc & hunc ipſum qui occi
ſus eſt, cuiuſmodi ſit conſydera. Filius erat Tyranni, uel
Tyrãnus potius: crudelior, dominus intolerabilior: ad
ſupplicia dirior, ad contumelias uiolentior: quodq; eſt
maximum, hæres ac ſucceſſor omniũ: quiq; in longum
noſtras calamitates poſſet prorogare. Vin hoc ſolum
mihi confectum eſſe? Ipſum uero Tyrannũ uiuere ad
huc, fuga ereptũ? Iam horũ nomine præmiũ poſtulo.
Quid dicitis? Non dabitis? An nõ & illũ uerebamini?
An non dominus, an non grauis, an non intolerandus
erat? Porrò nũc negocij caput: deniq; ipſum perpendi-
te. Etenim

te. Etem qđ hic à me reqrit: hoc cꝫ fieri potuit, pulcherrime confeci. Tyrānumcꝫ aliena cæde occidi: nō ſimpliciter, nec uulnere uno: id quod fuerat optatiſſimū illi, uidelicet tantorū facinorum ſibi conſcio: ſed poſteacꝫ illū prius multo dolore excarnificaſſem: tum quo nihil habebat charius, miſerabiliter proſtratū coram oculis oſtendēs: puta filium in ipſo æui flore, tametſi ſceleſtū quidem illum: attamen & ætate uigentem: & patri ſimilem, ſanguine tabóqꝫ oppletum. Hæc nimirum ſunt parentum uulnera: hiſ gladiſ uerorum Tyrānicidarū: hæc mors digna crudelibus Tyrannis: hæc ultio tantis ſceleribus congruit. Cæterū protinus interire, protinus excidere ſibi, neqꝫ huiuſmodi úllum ſpectare ſpectaculum: profecto nihil habet Tyrānico ſupplicio dignū. Neqꝫ enim ignorabam uir egregie: nō ignorabam, inquam: neqꝫ quenqꝫ alium latuit, quāta ille charitate filium ſit proſequutus: adeo ut illo extincto, ne paululum quidē temporis ſibi in uita morandum eſſe fuerit ductunus. Atqui haud ſcio, an omnes patres hunc ad modū affecti ſint erga liberos: uerum hic etiam ultra reliquos habebat quiddam: idcꝫ merito: quippe qui cōſpiceret illū unicum eſſe qui curaret, ſeruaretcꝫ Tyrannidem: quicꝫ ſolus pro patre pericula ſuſciperet, & tutamen imperio adderet. Itaqꝫ ſi non ob charitatem, certe ob rerū deſperationem ſciebam illum protinus exiturū e uita: perpeſurū enim, iam nihil eſſe quur uelit uiuere, adempto tu-

tamine

tamine, quod illi filius ministrauerat. Nimirū effeci, ut hæc omnia illū agminatim circūsisterent, forma, dolor, desperatio, formido: quicq; in posterū immineba[illegible] metus: his aduersus illum auxilijs sum usus, atq; ad id extremū illud consilium adegi. Interijt itaq; uobis orbus, excruciatus, plorans, lachrymans. Luxit luctum: nō illū quidem diuturnū, uerum qui satis magnus esset patri. Postremo quod est omniū acerbissimū, ipse sibi necem cōscīuit: quod quidem mortis genus, præ cæteris miserrimū: multóq; atrocius, cū si per aliū inferatur. Vbi mihi gladius? [redacted] Num cuius alterius hoc gestamen erat? Quis eum in arcē induxit? Ante Tyrannū quis eo est usus? Quis eum ad illū misit? O ensis particeps, successorq; meorū egregie factorū: post tanta pericula, post tantas cædes cōtemnimur, & indigni præmio iudicamur. Nam si huius tantum nomine præmiū à uobis postularem: si sic dicerē iudices: Tyrannum quū mori uellet, quū id temporis inermē se deprehendisset, meus hic illi gladius inseruiuit, & ad cō sequendam libertatē auxilio fuit uniuersis: hunc quoq; laude, præmióq; dignū iudicasletis. Porrò domino tā popularis rei nō gratia retulisletis? Nōne inter eos q de Rep. benemeriti sunt, scripsisletis? Nōne gladium inter sacra monumeta cōsecrasletis? Non illū secundū deos uenerameni? Nunc mihi consyderate, quæ ueriſimile est fecisse Tyrannū: quæ dixisse, priusq; sibi mortē con

T scisceret.

sciſceret. Quũ iuuenis à me trucidaretur, ac multis etiã uulneribus confoderetur: idq; in his corporis partibus, quæ conſpicuæ magis, magisq; ſint oculis obuiæ: uidelicet ut q̃maxime diſcruciãret eũ, qui genuerat, quoq; primo ſtatim cõſpectu perturbaret: miſerabiliter inclamabat, parentem implorans nõ adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui ſenex iam eſſet, atq; inualidus: interum domeſticarũ cladium ſpectatorem. Nam ego interim diſceſſerã, autor qui fueram tõtius tragœdiæ, relinquens actori cadauer, ſcænam, gladium, reliqua quæ ad actum fabulæ pertinebant. At ille aſtans, ubi filium conſpexit, quem habebat unicum: ſemiuiuũ, ſanguinolentum, cæde conſperſum, tum uulnera perpetua, plurima ac letalia: hunc ad modũ exclamauit: O nate extincti ſumus: interempti ſumus: tanq; Tyrãni iugulati ſumus. Vbi mactator? Cui me ſeruat? Cui me relinquit? qui quidem iamdudũ propter occiſum te fili ſum extinctus: niſi forte me tanq; ſenem contemnit, ac lento ſupplicio me cõficit: producitq; mihi mortẽ: redditq; mihi cædem longiorẽ. Atq; hæc loquutus, enſem quærebat. Nam ipſe inermis erat, propterea quod per omia filio fideret: uerũ ne is quidem deerat, ut qui iamdudũ fuerit à me paratus, atq; ad facinus futurũ relictus. Euulſo igitur è cæde gladio, atq; è uulnere exempto, ait: Dudũ me occidiſti: nunc finẽ malis impone gladio. Ades patri lugenti ſolamen: ſenilemq; manũ & infelicem adiuua,

iugula,

ſingula. Tyrannũ occide, luctu libera: utinam prior in te incidiſſem: utinã in cæde priorem occupaſſem locum. Occidiſſem quidem, ſed tanc̃ Tyrãnus duntaxat: ſed qui crederem mihi ſupereſſe ultorem: nunc autẽ tanc̃ orbus occumbo: nunc tanc̃ cui deſit etiam mactator. Atq; hæc ubi diceret, gladium adegit, tremens neq; ſat potens. Cupiebat quidem: uerum non ſuppetebant ui res ad facinus exigendũ. Quot hic ſupplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot Tyrannicidia? Quot præmia? Poſtremo ſpectaſtis omẽs iuuenem dudum proſtratum: nec exiguã profecto, neq; mediocriũ uirium opus: ac ſenem huic circũfuſum, atq; amborum ſanguinem cõmixtum, libertatis illam & uictorialem uictimã, meiq; gladij facinora. At gladius ipſe in medio amborum: declarans c̃ non indignum ſe domino præſtitit: teſtansq; quod mihi fidam nauaſſet operã. Id ſi à me ipſo fuiſſet patratum, minus fuerat futurum. Nunc aũt illuſtrius eſt ipſa nouitate. Atq; ego quidẽ ſum is, qui Tyrãnidem ſuſtuli. Cæterum actio in multos eſt diſtributa, quẽadmodum in fabulis fieri cõſueuit. Ac primas quidẽ partes egi ipſe. Secundas autem filius. Porro tertias Tyrannus ipſe. Nam gladius omnibus inſeruiuit.

LVCIANI TYRANNICIDAE, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE, FINIS.

DECLAMATIO

DES. ERASMI ROTERODAMI, NON IL LA QVIDEM VERSA, SED QVAE SVPERIORI DECLAMATIO NI E LVCIANO VER SAE RESPON DEAT.

I MIHI CAVSA hæc iudi ces, apud cocionẽ populare quæ ſtudijs potius, q̃ ex acto rerum iudicio duci cõ ſueuit, eſſet agenda: ac non magis apud iudices ex ho neſtiſſimis ordinibus dele ctos, nimirum grauiſſimos ſapientiſſimoſq; nõ nihil p fecto uererer, ne omniũ animis noua hac & inſperata lætitia geſtientibus, atq; (ut ita dixerim) exultatibus, nec ſatis attentos, nec dociles eſſem auditores habiturus. Porrò fauẽtes, beneuoloſq; multo minus: quippe qui frontem modo, quaſiq; perſonã huius negocij intuen tibus: nõ faciem ipſam propius cõtemplantibus uideri fortaſſe poſſim, in cõmuni totius ciuitatis gaudio: tum autẽ in cauſa tam populari, uelut importunius obſtre pere atq; obturbare. Enimuero quum omnis affectus inutilis

[illegible] tum ingens, intẽperans, atq; exundans lætitia, nõ ſolum iudicium omne fundi-
tus tollere ſolet, uerũetiam noſtri ſenſus nõ raro nobis
eripere; præſertim (ſi quẽadmodũ hæc noſtra) poſt gra
ues diuturnaſq; calamitates, ac ueluti tẽpeſtate ſæuiſſi-
mam, repẽte prætereq; ſpem (quaſi portus quidam) fue
rit obiecta. Quid aũt tam acerbum liberæ multitudini,
q̃ ſeruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatum, q̃ li
bertas? Itaq; nõ rebus modo ipſis, ſed uel inanibus ha
rum rerũ uocabulis, plebis [illegible] queant ad quidlibet
impelli: maxime primis his aliquot diebus, dũ gaudio-
rum adhuc uelut æſtus quidam impotens, omnia ſur-
ſum ac deorſum miſcet: dũ lætitiæ temulentia, dum gra
tulandi dulcis quædam ebrietas pectus occupans, ani-
mum ad cogitandũ inſtituere non ſinit. Verũ [illegible]
iudices ſi ſolus ſapientia, perſpicacitaſq; nõ [illegible] tam
[illegible] ſuppeditat, uerum & hanc mihi fiduciã ſup
peditat, ut ſperem futurum: ut hoc contradicendi mu-
nus, quod equidem nec inuidentia, nec fauore in Tyran-
nidem (ſicut iſte calũniabatur) ſed ſolita mea, & (ut opi
nor) nota Reip. charitate ſuſcepi: uobis nõ modo nõ in
uidioſum, ſed fauorabile, plauſibileq; uideatur. Etẽ
poſtq; uiderem manifeſta quadam deorũ beneuolen-
tia, poſt diuturnam ac miſerrimã illam ſeruitutẽ, toties
Reip. uotis expetitam libertatem aliquãdo contigiſſe:
nihil prius curandum nobis eſſe iudicaui, q̃ ut gratos

nos exhiberemus in eos, à quibus nobis tam egregia felicitas esset profecta; quo [illegible] suum hunc urbi proprium, perpetuumq; facere uellent: & constabilire, tueriq; quod largiri non essent grauati. Meminisse mq; ijsdem in manu esse: ut eriperent ingratis, quod optantibus dedissent. Sunt autem uel primæ gratitudinis partes: intelligere uidelicet, cui beneficium acceptum ferre debeas. Et hac una ratione mortales diuinæ beneficentiæ gratiam referre possumus: si beneficium acceptum agnoscamus: si celebremus: si ad illos autores referamus. Neque mihi committendum puta ui: ut dum nimium candidi in ciuem esse uolumus, in deos ingrati, impijq; reperiamur. Neque enim isthoc nomine nunc perinde laboratur: ne hoc præmij pereat ærario, & huius lucris accrescat (quanq; id quoq; longa iam Tyrānide exhaustius est, quàm ut inde temere dari præmia conueniat immerentibus) Illud agitur: ne dij immortales qui huius male consulta, nobis uerterunt bene: hoc tantum munus à nobis tanq; ingratis reposcant. Si quod ipsis solis debetur honoris, laudis, gratiæ: id illis fraudatis, in hominem contulerimus. At quem hominē obsecro? Nempe, qui quū priuatus contra leges iuuenē occiderit: atq; hac temeritate sua restitutæ libertatis periculosam occasionem modo præbuerit: idq; adeo imprudens (uti mox docebimus) nō uereretur pulcherrimū Tyrannicidæ titulum dijs eripere: sibi arrogare:

arrogare: Reipu. diem dicere, ac leges ipſas in ius uocare: ciuitatem ingratitudinis ream agere: niſi ſibi totam hanc felicitatem ferat acceptam. Nullum quidem iudices facinus ſpecioſius Tyrannicidio: nullū diis dignius: uerum hoc impudentior, qui ſibi laudem tam eximiam uſurpat immeritus. Nullum præmium honeſtius, illuſtriuſq; quod Tyrānicidæ debetur. Sed hoc impenſius, accuratiuſq; ſpectandum: ne temere decernatur indigno. Permulta ſiquidem, permulta ad id requiruntur: ut hoc tam egregio titulo, ut hoc tam diuino præmio dignus quis eſſe uideatur: quorum nihil in hunc competere, paulo poſt euincemus. Proinde quum non tolerandæ improbitatis mihi uideatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis pœnas debeat: eum à legibus præmium omnium maximum petere: petere dixi, imo flagitare: & ita flagitare, ut etiam ſi unum ex huius arbitrio dependerint, tamen multa inſuper iſti creditori ſunt debituræ. Quæ cuncta quum poſtulare iure potuiſſet: maluit tamen homo uerecundus, unico perſoluto, reliqua ſibi deberi: ut haberet nimirum, quod obnoxiæ Reipu. quoties libido ſit, poſſit improperare. Tum illud utrum riſu potius, an odio dignū exiſtime: quod in tribunalibus, quod apud ornatiſſimū ſeueriſſimorū iudicū cōceſſum, Thraſonē quendā nobis è comœdia retulit: Senſiſtis iudices, ut è corona plericq; riſum tenere nequierint, dū pſonatus iſte Hercules tragœdiā illā

ſuam

suã nobis recitabat: de sese terq; quaterq; Tyrãnicida de sapiẽte illo gladio cõmilitone suo, qui per se prudẽs senem interemit: digno uidelicet, qui inter sydera collocetur, domino in deorum numerũ relato. Dij boni, qui bus phaleris, quibus fucis, qbus ãmpullis facinus illud nobis suũ ornauit, iactauit, exaggerauit: cũ militari iactantia, cũ Stentorea uoce, cũ fastuoso uultu, cũ arrogãtibus supercilijs, cũ stupidis oculis, suũ ipse uobis encomium detonabat? Quæso iudices, ut etiam nunc hominis uultum diligenter attendatis: nonne uobis minitari uidetur? nonne dicere? ni mihi præmium decreueritis, haud feretis impune, incolumi diuino illo meo, ac fortissimo gladio: qui uel sine me, meas uices ubi lubebit, acturus est. Quis tandem istam ferat iactantiã, uel in eo, qui uere Tyrannũ occidisset? Hæc quoq; me causa iudices (nec enim inficiãdum est) cõmouit, ut huius obsistere petitioni: uel magis, ut immoderatæ arrogantiam, ut odiosam huius imprecationem retunderem. Videbam iam inde ab initio, quũ certatim uniuersa ciuitas dijs libertatis autoribus grataret: ut hic sese ira tumens in medium ingesserit: cũq; indigne tulerit uictimas dijs seruatoribus immolatas. Sibi hũc honorem eripi: sese unicum esse restitutæ libertatis autorẽ proclamitabat: leges, aras, focos, omnia publica, priuataq;, suæ dextræ, suo magnifico gladio deberi. Agite quid futurum deniq; iudices auguramini: si ad huius intolerabile iactantiam,

ctantiã,uestra autoritas, uestra cõprobatio, si præmiũ
quasi pignus accesserit? Quid,nisi ut Tyranno,submo
to,alter quidam huic ciuitati paretur: qui uentosæ lin-
guæ,gloriæq; quasi Tyrannidẽ quandã exerceat? Qui
quotidie nobis odiosam istam suam Tragœdiam inge
rat:quotidie dextrã istam Herculanã,& gladium pro-
digiosum minitetur? Vtrum est hoc iudices Tyrãnide
liberari,an mutare Tyrannum? Videtis ipsi q; minaci
fronte me iam obtueatur.Quid mihi succenses? Quid
minitaris oculis? Quid terres supercilio? An mihi nõ li-
cebit libertate in cõtradicendo (tuo scilicet munere) uti,
quũ tu ficabutare? qui liberũ tibi putaris (id quod etiã
in proscænio leges fieri uetant)crimẽ tam atrox,tam ca-
pitale in ciuem impingere,tantũ quia lubuit:idq; apud
iudices iuratos,in tam frequẽti ciuiũ corona,quod ne-
queas uel leuissimo confirmare argumento. Siquidem
q; reliqua gloriose,tam illud impudẽter dicebas,mihi
nullam fuisse causam, quare tibi contradicendi partes
susciperem:nisi quo Tyranni necem,quæ me discruciа-
ret scilicet,ulciscerer. Quo quidem tuo exemplo si uicis-
sim in te liberet uti,mox intelligeres q; atrocia,quanto
probabilius in te possint retorqueri. Nam tuũ istud tã
inuidiosum(quẽadmodum tu quidem existimabas)cõ
uitium,me longe minus etiã territabat, q;(quod uulgo
dicunt)ex pelui redditũ fulgur. Etenim præterq; quod
neq; affinitas, neq; cognatio, neq; necessitudo, neque

V emolu-

emolumentū, neq; prorsus alia res ulla mihi cū Tyran
no intercessit: quur mea referret illum uiuere, sine qui-
bus rebus nullam in quēq; criminis hærere suspicionē,
tu quoq; scires: nisi nūq; tribunalia uidisses: ac nisi ho
die detriū te lucelli spes fecisset iureconsultū? Equidem
arbitror, meā fidem, integritatē, pietatem, totamq; meā
uitam sic huic Reip. spectatam esse: ut isto crimine tibi
potius improbitatis odium, q; mihi suspicionē ullam
conciliaris. Vides q; multis adductus sim causis, ut tibi
obsisterem. Deniq; (si scire uis) bona ciuiū pars id à me
enixissime flagitauit, ut sui patrociniū aduersum te ca
perem: negantes sibi uideri Tyrannide liberos sese,
nisi te à Tyrānicidæ præmio deiicerem. Non quod pu-
deat homini debere hanc felicitatem: tametsi id quoq;
durum, ei debere qui sic imputet. Sed debere arrogāti
sanè q; molestum est: at debere, cui nō debeas: isthuc ue
ro non grauissimū modo, uerūetiam stultissimū. Equi-
dem ne lenoni quidē, uel uerbo refrager, si modo is pro
mereatur: sed obnoxiū esse tam importuno imputato
ri, tū qui nihil iuuerit: id uero bis miserū est, bis stultū
est. Nullus enim insolentius exprobrat beneficium, q;
qui quod nō dedit, id uult dedisse uideri. Sed finge mi-
hi nullam esse causam quur tibi me opponere, nisi quia
sic animo lubitum sit meo: profecto nihil habes quod
mihi iure succenseas. Etenim quum apud iudices tam
sanctos agatur: si uere præmiū meruisti, non tibi hono
rem eripio:

Deijcere

Imputare

Opponere

Succenſere

rem eripio: uerũetiam uehementer illustro: quando nõ paulo magnificentius est tyrannicidæ præmiũ euicisse, cõ tulisse. Sin minus, æquus uenia dabis: si boni ciuis fungor officio: si nullo meo emolumento Remp. debiti præmij ream defendo: si stultitiæ crimẽ, si imprudentiæ infamiã a ciuitate depello: si non sino, ut nostro omniũ periculo hæc urbs in deos existat ingrata: Postremo si deorum immortaliũ causam ago, quibus honorem debitũ tu conaris interuertere. Vel hinc sat liqueat, quanta religione reliquã causam egeris: qui statim ingrediẽs tam impudenter sis calũniatus. Contradicit igitur contra Remp. fauet Tyranno. Quanquã ego illud quoq; liberæ ciuitatis esse iudico, hoc loco uel Tyrãnorum causas citra fraudem agere licere. Neq; tamen à uobis postulo iudices: ut uel mihi prosit in causa hoc meum erga Remp. studium, uel huic obsit tam insolens arrogãtia: imo non deprecor inuidentiæ suspicionem: nõ refugio uel atrocissimã illam, quam iste mihi conabatur impingere, inuidiam: ut Tyranno fauisse uidear: nisi certioribus, quàm ut à quoq; refelli possint, argumentis euinco: nisi demum & aduersario persuadeo, modo ne ter citetur, ut cõ maxime ciuiliter quis agat, nullum ei deberi præmium: Sin exactius, seueriusque, pœnam etiam ab ipso deberi. Quæ quidem dum quàm potest breuissime facio: quæso iudices, ut me attentis animis atque auribus audiatis. Meministis Iudices: ut iste

inter dicẽdum ſubinde nobis conatus ſit ob oculos ponere, id unũ ſpectare iuſſerit, quantis malis Tyrannide ſimus leuati. Hoc paſſim inculcabat: hac re bonã orationis partẽ occupabat: nihil nos aliud perpendere uoluit, niſi quod grauem ſeruitutem toleraſſemus, nuc optata libertate frueremur. Nimirum id tantum uos ſpectare uoluit, quod ad hoc iudicium nihil attinebat. Neq; em hoc in quæſtionẽ uenit, cq; miſera ſit Tyrãnis, cq; optanda libertas. Sed de illo cognoſcitis iudices: quũ libertas huic urbi ſit reſtituta, quanta hinc laudis portio huius uirtuti debeatur: & an id quod euẽtu cum huius facto coniunctum eſt, idem cum eius merito coniunctum uideri oporteat. Relegam autẽ eadẽ ueſtigia, quibus ipſe in cauſam ingreſſus eſt: quod equidem refellẽdi genus ſimpliciſſimum eſſe puto: ſequarq; partes illas, quibus iſte rem ſecuit: id nimirum agens, ut quẽadmodum ingenioſi cõuiuatores iiſdem carnibus alio atq; alio modo coquẽdis, cõdiendisq; efficiũt, uti multa opſonioru genera uideãtur: itidem iſte nobis ex unico homicidio multa facit tyrãnicidia. Repetã igit ordine gradus illos quibus iſte facinꝰ ſuũ ſibi uiſus eſt mirifice attollere, & in quibus idẽtidẽ reſtitabat. Quod ſi me deturbãſſe, uel in uno quolibet conſiſtere poterit: tũ ipſe ſeſe uictorẽ pronũciet licebit. Quot tyrãnicidia, inqt, quot præmia? Primum quod uolui: deinde quod conatus ſum. Tum aũt quod filium occidi pluſq; tyrannũ. Poſtremo, quod pater ob

ter ob mortẽ huius sibi necem cõsciuit. Principio quod uoluit iudices: quis non leuius esse uideat, cũ ut sit refellendum? nisi quod iste tãta uoce intonabat, toties inculcabat, quod Tyrãnũ uoluisset occidere: atq; id (ut nihil iam accederet) tamẽ præmio dignũ affirmabat. Quid autẽ tam ridiculum, cũ nudæ uoluntatis præmiũ à lege flagitare? quæ adeo nihil ad se pertinere putat, quid uelint, aut in animo statuant homines: ut neq; pœna irrogent, siquid uelis modo perperam: neq; præmiũ ostendant, siquid officiose uelis: uerũ id unũquẽq; uoluisse interpretatur, quod nulla ui coactus effecerit. Ergo ne, in quies, nõ magna facti pars est uoluisse, quod quidem arduis in rebus uel solũ sufficere solet? Recte sane. Sed apud deos modo: quippe quibus solis perspicuum est quid nolis aut uelis: ab his præmiũ expectandũ, siquid præclarum animo conceperis. Lex hominũ uices agit: & quid in obscuris illis sinuosi cordis specub⁹ mortales agitent, adeo sua referre nihil putat: ut (nõ dicã) abdita aut suspicios a: sed ne ea quidẽ admittat, quæ populari sunt opinione, famaq; iactata. Postremo ut non nisi cõperta recipiat: nõ audiat nisi quæ sunt certissimis argumentis deprehensa, probata, euicta. Cedo quod est facinus tã nefariũ, cuius simplex uoluntas in crimen uncq; est uocata? Ista iudicia Aeaci, Rhadamanticq; tribunalibus seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid feceris adferto. Quod si nulla lex ulli flagitio supplicium

minatur,quod in animo ſtatueris:quæ tãdem eſt impu-
dentia,p merito quod præſtare uolueris duntaxat,per-
inde quaſi præſtiteris,à lege quaſi præmiũ poſtulare:
Quæ quidem quũ id unum ſit comparata,ut maleficia
uel deterreat,uel coerceat:multóq; magis ad eius partes
pertineat,nocentibus erogare pœnam,q; bene meren-
tibus largiri præmia(id quod mox copioſius demõſtra
bimus)poſteaq; in criminibus non accipit inſimulatio
nẽ meræ uoluntatis:quæſo te,in petẽdis præmijs oſten
tationem uolũtatis admittet:Quis autem eſt ciuiũ uel
quantũlibet ignauus,qui non uelit Tyrannũ occidere,
ſi tuto liceat:Quis nõ uel leno,ſaltem emolumenti cau
ſa uelit:Deniq; quis non facile ſimulare poſſit uoluiſſe
ſe:uidelicet quo præmiũ gratis auferat:Vis itaq; dicã,
quantũ hoc totum habeat momenti,uoluiſſe occidere:
Nẽpe perinde eſt,quaſi te ſomniaris occidiſſe.Par pari
penſari conuenit.Qui præſtitit beneficiũ,ei lex benefi-
ciũ repẽdit:at qui bene uoluit tantũ,ei quid debet,niſi
ut uiciſſim bene uelit Reſp:Inunc,& hoc in gradu nos
iube cõſiſtere.Rem tam eximiã,inquis,animo uerſaui,
ſtatui,decreui:an præmiũ negabitis:Non fraudaberis
præmio,ſi iſthoc nomine poſtules:uerum illud interim
præmij feres:uelut homo nimiũ perfrictæ frontis,irri-
ſus,exploſus,exibilatus diſcedes:quem nõ puduerit id
à lege poſtulare,quod ne leno quidẽ auſit à quoq; pe-
tere,ut rem pro uoluntate auferat:nemo tã uecors qui
concedat,

concedat,ut uoluntatẽ neſcio quã,hoc eſt minus q̃ uer
ba precio redimat. At nõ uolui tantũ,inquis:uerum &
periditatus ſum, aſcendi, ſubmoui ſatellites. Primum
iſthuc tu quidem conſulte facis,quod de gradu illo deſi
liſti,in quo nimis profecto incõmode ſtabas: quãq̃ ne
in hoc quidem multo cõmodius conſtiteris. Nam etiã
ſi paulo minus abſurdum uideatur:haud ita multo mi
nus impudens tamen eſt:cui lex palam præmiũ decer
nat ei,qui factũ præſtiterit:te quod conatus modo ſis,
præmiũ poſcere. Ergo ne hoc quidem iuris erit apud te
legibus,quod per illas eſt ciui priuato cũ ciue priuato?
Age quid ſiquis ciuiũ tecum inijſſet contractum:ita ut
ille pecuniam ſtipulatus,tu conditionem pactus eſſes:
mirum ni ſuo uterq̃ periculo:atq̃ is nondũ præſtita cõ
ditione,nũmos his uerbis abs te petat: Cedo mercedẽ,
conatus ſum,tentaui, adniſus ſum:an nõ ptinus impu
denti homini reſpõdebis: Cedo cõditionem? Nam de
tuo conatu quid mea refert? quãdo quidẽ effectũ abs te
pactus ſum,nõ conatũ. Puta totidem uerbis tibi nũc re
ſpondere legem:Agnoſco cõtractu:non muto pacta:
debeo præmiũ:ſed ſi tu conditionẽ præſtitiſti:ſi Tyran
num occidiſti. Verbis aut obligantur,aut abſoluuntur
homines. Si conato pollicita ſum præmiũ,non grauа-
bor dare:ſin ei qui facinus peregiſſet, quod tandem ius
eſt te ferre quod es ſtipulatus, me nõ ferre qd̃ ſum pa
cta? In priuatis ac minutis cõtractibus nemo tã impro
bus inue-

bus inuenitur: ut lucrum conditione promissum postu
let, non præstita conditione: nemo tam stultus ut det, si
quis postulet: & tu à Rep. maximũ omniũ præmiũ po/
stulas, quod conatus modo sis? Nihil mihi nisi nugas
adfers: donec illud unũ audiam, quod te præstare opor-
tebat. Volui, inquis: ascẽdi, perrupi custodias, submoui
satellites: quãtulũ iã est illud qd̃ supereſt? Quid adhuc
desyderas? Sæpe nihil in te desydero præter illud, cui
soli debebatur præmiũ. An non intellexisti in istiusmo
di cõtractibus duplex esse periculum: quorũ alterũ ad
hunc tantũ, alterũ ad illũ proprie ptineat: uidelicet per
soluẽdæ mercedis, & præstãdæ cõditionis. Ego meo pe
riculo præmij dependendi onus recipio: neq; tua refert
putes, neq; refert cẽ angusta mihi res, unde conradẽdũ
quod debeam precium. Tu itidem conditionẽ tuo sub
pis periculo: neq; mea quicq̃ interest, quo sudore, quo
periculo sit ea tibi præstãda. Totam istam curam, totũ
hoc negocium tibi relinquo. Quod si ego iam præstita
abs te conditione, cõmemorem tibi in agris meis male
proueniſſe segetes: merces naufragio periſſe: nihil aue
li à malis debitoribus: non sine graui dispendio cõflari
posse pecuniam, quam tibi debeam: dic obsecro: nonne
nugas agere me dices, negans horum quicq̃ ad te per
tinere? Hoc uno modo posse satisfieri tibi, si pecunia
numeretur. Neq; quisq̃ est iudex tam iniquus, quin te
tuo uti iure fateatur. Et mihi pulchre satisfactum exisţi-
mas,

mas, si tu mihi tragœdiam adferas, quantũ adieris periculi, quantũ sudorũ, quantũ uigiliarũ exhauseris, dum studes præstare conditionem? Res est (mihi crede) calumniosior, scrupulosiorq; & ut legibus tam occupatis conueniat, alienã expendere uoluntatẽ, alienos pensiculari conatus: quorũ suos quisq; nimio solet æstimare: non suos difficile est adamussim perpendere. At factũ facilis est æstimatio. Proinde ea in legis cognitionẽ cadit: hæc reliqua omnia conlueuit metiri. Tametsi non piget interdum æqui bonique rationem habere. Verum in his litibus, quæ de uetere illa formula pendent, inter bonos bene agier oportet: at in contractibus, quæ neq; ui, neq; dolo coierũt, quid est quod à præscripto recedatur, nisi quis uelit omnino à pactis discedere? Quid uis? Circũspice: & si potes usq; inuenire exemplũ, non nego præmiũ. Sæpenumero in pugilum Olympicis, sæpe in certamine spectator (opinor) sedisti. Cedo: num quando uidisti quenq; tã impudente, qui palmã sibi hoc nomine uendicaret, quod strenue certasset? Nõ arbitror: atq; id in re penè ludicrã, certe ad uoluptatẽ cõparata. Et tu in tam serio, omniũq; splendidissimo negocio, id tibi postulas, quod in scænicis illis pudeat uel impudentissimũ tentare? Age quoties & illud uidisti euenire: ut q sese fortissime, doctissimèq; gessisset in cursu: is à præmio longissime abesset, & ignauissimo faueret euẽtus? Habeat ille sanè, quod cauisetur: excidisse habenas, con-

sternatũ equũ, fractam rotam: iactet se uel arte, uel uiribus tãto præcellentiorẽ, quãto Thersite præstitit Achilles: nisi metã prior attigerit, profecto postulãdi præmij ius nullũ habebit, formãq; [illegible] licebit. Cæterũ Agonothetæ nõ indignabitur, ꝓpterea quod hoc animo in certamẽ descenderit, ut eius uteretur cõditione: id est, ita demũ præmiũ ferret, si uirtuti fortuna fauẽte uicisset. Alioqui si conatui, non tantũ effectui præmiũ deberetur: tot palmis esset opus, quot in Olympicis certamen uenissent. Quanctꝫ in huiusmodi ludis, qui solẽnitatis, uoluptatisq; gratia proponũtur: fit interdũ, ut uictis quoq; præmia statuãtur, nõ honoris, sed solatij gratia: uerũ seriꝰ in rebus atq; adeo periculosis, quænam obsecro lex unctꝫ mercedẽ statuit, nisi siquis facinꝰ peregisset: & ita peregisset, ut omnis numeros implerit: A quo tu quantũ abs is, mox audies: nam nunc de conatu tantũ agimus. Lex igitur ciuicã promittit coronã ei, qui ciuem in bello seruarit. Quis unctꝫ ad hunc honorẽ uel aspirauit: qd̃ se telis obiecerit: quod nõ sine multis uulneribus discesserit: Profecto nisi ciue seruato, nemo ciuicam petit. Quis unctꝫ his uerbis muralem petit? Acriter cõtendi iudices, ut mœnia superarẽ. Omnia feci: sed depulsus sum. Quantũlibet enisus sit, nisi coscenso muro, nemo tã inuerecundus, ut muralẽ coronã sibi deberi dicat. Obsidionalẽ nemo flagitat, nisi depulsa obsidione. Postremo nullus honos petit, nisi ab eo q̃ id effecerit: ad

rit:ad qđ honor inuitat. Qui nauim in tẽpestate deser-
tã,ad littus pduxerit,huic ex lege uendicatio est earũ re
rũ,quæ naui uehebãtur. Quorsum attinet hic tuã iacta
re peritiã,sudores,pericula,conatus? Nihil nõ feceris,q̃
nauẽ in tutũ reduceres:sed uictus tẽpestate deseruisti:
audebis quicq̃ ex his quæ sunt in naui,tibi uendicare?
Aut si aufis:sunt̃ sperabis,ut quisq̃ [illegible] at-
tingere? Nõ opinor. Siquis unq̃ ouationẽ,supplicatio
nem,triũphũ obtinuit,qđ ad uictoriã omnibus ne-
esset enisus:qđ grauiter se gesserit in bello,nisi superior
discesserit:nisi præscriptũ à lege numerũ hostiũ fuderit:
aude & tu tibi præmiũ pmittere,qđ tyrãnicidiũ sis ag-
gressus. Qđ si nemini hominũ memoria cõtigit,desine
tibi noua spe blãdiri:desine inaudito exẽplo postulare,
qđ sperare sit improbissimũ,dare postulãti stultissimũ.
Noli nobis cõmemorare, quãto capitis periculo murũ
arcis cõscenderis:qua uirtute satellitiũ Tyrãnicũ perru
peris:alios depuleris, alios occideris:quorũ maximam
parte[illegible]. Ad [illegible] tyrãnicidæ
præmiũ,duobus dũtaxat uerbis est opus:Tyrãnũ occi
di. Quãtuuis conatũ exaggeres,alleues,attollas:no nisi
tyrãnicidæ debeẽ præmiũ. Alioqui qđ dices si eodẽ illo
die,q̃ tu arcẽ cõscẽdisti,pmulti pariter aggressi,sua quis
quorũ nemo tamen tyrannũ interemisset:
utrũ omnes tyrãnicidæ præmio potiẽtur ex æquo,nem
pe quia conati? Age quid si multis strenue rẽ aggressis,

Ianitori

Vendicatio zu eigenen

Reduere,

Supplicatio om kurz

Vide adagium, omnibus

Præscriptus numerus

Commemorare

Satellitium

Liberum est

Attollere

Respondet

umi cuipiam, qui sit omniũ ignauissimus (ut nõ semper uirtuti respondet fortuna) eum cõtingat interficere: an nõ præteritis reliquis hic unus honorẽ auferet? Quam obrem tandem? Nõ quia plus adierit periculi: sed quoniam id confecit, cui lex honorẽ decreuit. Hic tu fortasse rursus incipies deplorare, frustra sumptã operam: nega bis æquũ esse uirtutis egregios conatus merito fraudari præmio, nisi fortunæ suffragio adiuuentur. Sed qua tandem potest esse iniqua conditio, quã nemo cõpellitur accipere, nisi cui cordi sit? Quantulibet iniqua conditio proponitur: eam nimirũ facit æquissimã, quisquis suapte sponte recipit. In aleæ ludo (si fas est hoc exẽplũ conferre) quid iniquius, cũ uel summũ artificem ab imperitissimo superari, si modo iactus commode cadat? Atq; id adeo nemo tanc̃ iniquũ causatur: propterea quod cui lusus huius lex non probatur, ei liberum erat non suscipere. Itaq; lex q̃d præstari uelit, id palam atq; in medio proponit. Quid abs te præstari possit, id tibi relinquit expẽdendũ. Illa nihil mãdat, cũ ut res cũ optime cadat: quod si posteac̃ nihil iam intentatũ relinqueris: quo minus effeceris, per fortunã stetit: intelligis (opinor) nihil habere te, quod legi succenseas. Fortunã, si ita lubet, in ius uoca, cũ lege nihil tibi rei. Quæ ut nihil promittit, ita nihil debet, nisi præstanti. Neq; uero existimes iudices, istud à maioribus q hanc legẽ tulerũt, sine summa ratione fuisse factũ, ut conato præmiũ non esse

Compellere

Recipere
Conferre

Expendere

statuendũ

statuendũ putarint. Videlicet illud cauerunt: non tantũ ne ancipites istas & inexplicabiles huiusmodi de conatu lites inuitarent: uerũetiã quod intelligerẽt tyrãnicidij conatũ non posse, nisi summo ciuitatis periculo suscipi. Vnde futurum prospiciebant: ut si conatui præmiũ sta tuissent, temeritate conantiũ Resp. subuerteretur potius ꝙ restitueretur. Etẽ Tyrãnis quid aliud est, ꝙ graue, capitale ꝙ ciuitatis hulcus? Huic siquis medeat, ei mercẽs digna proposita est: quã ita demũ ferat, si remediũ protinus attulerit. Verũ huic malo neminẽ oportet admoliri manũ, nisi certũ artificem: qui sua diligẽtia, peritia ꝙ fretus, nõ sinat hoc licere fortunæ: ut dum ipse salutẽ dare conatur, illa uitã penitus eripiat. Quid? utrũ tu igitur in ejusmodi discrimine, conatum præmio iudicas inuitandũ esse: an potius pœna deterrendũ, nisi qđ conatus est quispiã, idem præstiterit? Nec illud te sublatet, quod mihi uidebare ratiocinãdo colligere: quũ lex in maleficijs pœnam irroget simplici sceleris molitioni: par esse, ut multo magis in benefactis, conatus habeat rationẽ. Nam oportere legẽ multo ꝑpensioré uideri ad ꝯpensandã uirtutẽ, ꝙ ad retaliandã culpã. Atq; uide ꝙ hic tota erras uia. Principio nõ animaduertis hoc tyrannicidij factum toto genere à reliquis discedere: propterea qđ aliorũ molitio cũ priuato molitis periculo modo cõiuncta est: huius cũ publico Reip. discrimine copulata: ut temere moliri tyrãnicidiũ nihil aliud sit, ꝙ

Capiatur

Vide Adagium Errat. tota uia

Moliri

temeritate priuata rem omniū prodere. Deinde lex nec in quouis crimine, nec qualēcunq; conatū in quæstionē uenire sinit: uerū in paucis dūtaxat: quæ uel propter insignē atrocitatē hoc odij merētur: uel eiusmodi sunt, ut prius exitiū adferant, q; conatus dent significationem. Quod genus, parricidiū, ueneficiū, proditio. Postremo nō uides nihil esse simile, totáq; natura, rationéq; discrepare: pœnæ legitimā irrogationem, & honoris largitionem. Nam alterū quidē proprie legū munus: alterum quasi quædā de iure cōcessio, legisq; candor (ut ita dixerim) quidā est. Hoc ita habere sic demū intelliges: si reputes, q; multa sint quæ lex iubeat, addita pœna ni pareas: q; multa itē uetet, nisi obtēperaris, supplicīū minitans. Contra, uix unū atq; alterū esse, ad quæ præmio sollicitet. Quædā em eiusmodi sunt, ut durū ac seruile uideat ad ea metu mali adigi: quo de genere sunt, uxorē ducere: operā dare liberis. Hīc lex nimirū urbani⁹ ac uerecūdius tecū agit: [illegible] precio ad id inuitat, qd alioqui gratuito te præstare decebat. Rursus alia tametsi id genus sunt, ut à quouis nō improbo ciue præstari uelle oporteat: tamen & fortiora uidentur, q; ut à multis præstari queat: & periculosiora, q; ut multi uelint suscipere. Nā inhumanū uidet cuiq; uitæ suæ contemptū imperare. Ad hæc igitur præmio animat, quasiq; calcar addit uirtuti. Proinde non oportet hanc legum indulgentiā longius trahere, q; ad

quæ

quæ semet ipsa astringit. Nec mirandũ est, si attẽtior, si uigilantior, si exactior est in pprio, naturalicq; munere suo, cq; in eo in quo p tẽporis ratione in alienas partes descẽdit. Huic astipulat illud, qd nouis etiã criminibus exemplũ, aut nouũ noua lege solet institui, aut à simili lege mutuo sumi. Neq; tamẽ idem fieri cõsueuit: si quis quid noui facinoris cũ laude patrauit, ut præmiũ à consimili cõstitutione decernatur: nisi lex extet, quæ nominatim honorẽ statuat eius facto: quod roget, uix habebit: qd postulet, haud quaq;. Quur em̃ legi necesse sit passim ciuiũ suorq; officiũ mercede redimere? qñquidẽ ne sit impunita improbitas, id publicitus omniũ refert: at probus esse nemo gratis potest. Quid aũt est quod non uel gratus patriæ debeat ciuis? cui si uel animã impenderis: quid mirandũ, si quod acceperas, id restituis? Vt supplicio dignus sis, nisi parenti pietatis officium persoluas: non præmiũ illico tibi debeatur, si persoluas. Itidẽ: si quid in leges cõmittas, nõ potes effugere supplicium: at non statim illæ tibi præmiũ debituræ sint, si quid cũ officio feceris. Nam si ciues omnes sese in officio cõtinerent, ne opus quidem esset ullis legibus: quippe quæ non ad bonos mores comparatæ, sed malis è moribus natæ sunt: id quod uere uulgo dictitant, ac pharmaci uice fungatur. Finge itaq; nullas esse leges: quemadmodum de aureo Saturni sæculo fabulantur Poetæ, suo quẽq; sponte fungi officio: an tu hic clamabis perire benefacta,

nefacta, quod nulla lex præmiũ decernat? Vti lex nominat? nisi improbis: ita nõ pollicetur optimis ciuibus. Quorsum em̃ opus pmisso, quũ uirtus absoluta abunde sese cõtenta sit? Proinde petere quod illa non sit pollicita, profecto plus q̃z impudẽtissimũ est: improbe flagitare quod ea candide ciuiliter q̃z pmiserit, ciuis est probitatis nõ satis spectatæ. Tu quid merueris, paulo post excutiet: interim finge sanè præcipuã quandã utilitatẽ attulisse, cui tamen ex lege præmiũ nõ debeatur. Vtrũ protinus damitabis infrugiferum fuisse officiũ ciuitatẽ in ius uocabis: plebem ingratã uociferabere: minitabere iudicibus, nisi tibi mercedem ex animi tui sententia decernant? An potius ipsam uirtutẽ abunde magnum sui præmiũ iudicabis? oblectabis te cõscientia recti: hunc esse maximũ fructum officij duces, qd̃ dealbis citra tuũ emolumentũ benemerendo ad deorum benignitatẽ uidearis accedere? Nimirũ hæc tibi futura sunt satis, si modo ciuis sis optim⁹. Quod si nõ cõtentus istis, aliud adhuc nescio qd̃ præmium desyderes: certe minimo proximũ est gloria. Hoc tu iã propemodũ tulisti. Quãto metiris pcio, uolitare p̃ ora mortaliũ, celebrari laudari, digitis notari mille, oculos omniũ in te coniectos circũferre? Ista, inquã, uel maxima præmij pars: nã pecunia sanè q̃z exiguũ momẽtũ adfert. Tu conatus dũ taxas tes: permagna portio, uel caput potius ipsum, tuo deest facinori. At quũ interim his rebus frueris: dũ non occiso

occiſo Tyranno, tamẽ uelut Tyrãnicida celebraris: quæ ſo te, quantula pars abeſt à tuo præmio, quod laturus eras, etiã ſi Tyrãnũ occidiſſes? Poſtremo iſthuc ipſum præmiũ pene dixerim inuidendũ mihi uidetur: quod iam tibi licuit toties Reip. Tyrãnicidiũ imputare: quod in celebri iudicio tibi contigit honeſtiſſimũ præmiũ flagitare. & in tã frequenti theatro ſpectante Rep. magnificam iſtã tuã tragœdiã peragere. Mihi uidetur iudices beneficij tuliſſe gratiã, quiſquis exprobrare beneficium potuit. Tu fortunæ, tu deorũ munus imputas ciuitati: & ſunt fortaſſis, qui tibi libertatẽ acceptã ferãt. An hæc tanta præmia cõtemnis? quæ uel uero Tyrãnicidæ ſuffi cere debuerãt: niſi lex maluiſſet præmio conatũ ab effectu diſtinguere. Quãcp nullũ me herde præmiũ magis cõgruit ei, qui Tyrannũ conatus ſit occidere, nec occiderit: cp ut illi contingat Tyrãnicidæ præmiũ ſperare, nec ferre tamen. Miccine erat ille gradus, in quo nos tecũ cõmorari iubeas? Quãcp hoc nomine tuus conatus minꝰ promeret præmiũ: qd aliorũ ꝓpoſito fortuna modo defuit, tibi uolũtas, ut ais. Effeciſti qd uoluiſti: id quod erat neceſſe, nec feciſti, nec uoluiſti. Sed iã dudũ aliũ gradum (ut uideo) circũſpectas, in quẽ te recipias. Nam in hoc cp citra omnẽ præmij ſpem cõſiſtas, intelligis. Age ſequemur te ꝓ omnia: & aliũ de alio fugitantẽ pſequemur, nec uilcp linemus conſiſtere. Atqui nõ tantũ aggreſſus ſum, inquis, uerũetiã occidi: nempe filiũ: atq; id faci-

Imputare

Acceptum ferre

nus in duo secas Tyrānicidia:& quod filium sustuleris pluscp Tyrannū,tum Tyrānidis successorē;& quod parenti, necato filio, mortis causam ministraris. De illo mox:nūc hoc cuiusmodi sit inspiciamꝰ. Parentē ais abste,iugulato filio,eadē occisum opera. Negem rem referre,qua uia peremeris,modo sustuleris:imo splendidius istuc uideri uis,quod tuo quidē ense,uerū ipsius dextera sit interemptus. Hæc tā honestā iudices oratio possit parū attentū fallere:præsertim hoc rem fucis illis suis & phaleris uenditāte,dum nobis ob oculos ponit ualdū illū,florentēcp iuuenē,sic patri adamatū,crebris uulneribus confossum:parentē senē miserū,illi circūfusum,eodem exanimatū cruore,sanguine utriuscp inter se confusum. Ista quidē dictu splendida:sed quid ad tuam causam attinent? Nemo tam cæcus qui nō uideat:nemo tā effrons qui neget,spectaculū illud multo omniū iucundissimū extitisse ciuitati:quū senem Tyrannū iuuenis deret incumbentē,exanimē exanimi:& in altero gauderet sese leuatum malis præteritis,in altero futuro tuo tu. Hæc quū per se maxima, quū Reip. sint gratissima: quid attinet uerbis exaggerare? Illud unū in hoc iudicio uertitur:utrū tibi acceptū ferri oporteat,quod patre sine cōtrouersia Tyrannus occisus est,an fortunæ,superumcp dexteritati. Quod em tuo gladio pemptus est, id uero cp est futile,nihilicp. Quid si tuo gladio ab eo ꝙ eū utendū abs te rogasset, Tyrānus esset necatus:nunquid tu protinus

tu protinus Tyrānicidæ præmiū petitum uenires? Lex occisori pollicetur honorē: tu eum iugulasti, de quo certe cōtrouersum esse poterat, Tyrāni nomine censendus esset, necne: eū de quo nihil erat dubitationis, reliquisti. Si prudens prudēs excidisti à præmio: sin metu, multo minus etiā caulæ est postulādi muneris: uerū illud tute uehemēter urgebas, uti prudēs uolensq; reliquisse uidere. Sed quod tandem erat istud tuū consiliū: quū tibi sic in manu esset nō toto metu liberare Remp. sed ultorem tui facinoris, & uerū certumq; Tyrānū relinquere? intelligebas (ut ais) omne negocium confectū extincto iuuene: propterea quod modis omnibus futurū præsciens, ut senex illico sibimet eodē gladio necem conscisceret. Videte iudices in manifestissimo mendacio, qua rima conatur elabi: nisi diuinandi scientiā cōmentus fuisset, nō poterat hinc explicare sese. Siquidē hæc uel augur, uel haruspex, uel uates diceres: fortasse nōnullos inuenires, q ista prædicanti fidē essent habituri. Nunc qd impudētius? quid uanius? quid ueri dissimilius? cū asse uerare id certū præscisse te, quod tale sit, ut quiuis alius exitus potius fuerit expectandus? An cōiecturis es assequutus id euenturum, quod euenit? At quid aliud effici coniecturis poterat, nisi ut uel sperares, uel suspicarere? Porrò in re tam ancipiti, quæ dementia erat spem incertam sequi, discrimen certum negligere? Sed audiamus obsecrō, certas illas coniecturas, quibus hic noster uates præ-

tes præsensit, inopinatũ omibus exitũ. Iam ætate fessus erat, inquis: iã uiribus defectus: nec obtineri iã autumabat posse Tyrãnidẽ, adempto filio. Tum indulgentius amabat, q̃ ut filio uellet esse superstes. Nõne sentis hæc adeo nõ esse naturæ rerũ cõsentanea: ut iam omnibus uideãtur esse cõfutata, uel priusq̃ refellãtur? Vtrũ fœmentẽ ullam fuisse putas, an nõ putas? Si nõ putas: fieri potuit, ut illi tutũ uideretur, quod neutiq̃ erat tutum: atq; ita ptinus toto falleris augurio. Sin putas fapuisse cur erat quod usq; adeo diffiderat? Quasi uero Tyrannus uiribus dũtaxat unius hominis: ac nõ multo magis ingenio, uersutia, calliditate, largitione, crudelitateq; cõtineatur: quæ omnia si magis in senẽ q̃ in adolescentẽ cõpetunt: cur tu in diuersum torques auguriũ? An non illa ætas usu rerũ callentior est? an nõ altius dissimulat? an nõ cauet diligẽtius? an nõ prospicit oculatius? irascitur implacabilius? tenacius iniuriæ meminit? meliusq; in longinquũ cõsulit? His solis rebus imperiũ Tyrãnicum administrat. In militiæ duce quãtulũ est illud momentũ, qd corporis uires adferunt? at in Tyrãnide perfecto multo minus. Cur magis illũ terreret adeptus filiũ, q̃ extinctus satelles quispiam audacior? quũ arx super esset approbe munita: supessent opes, arma, satellitũ ingens agmen, tot in ciuitate factiosi, potẽtesq;: qui nõ solum Tyrãni partes adiuuabãt, uerũetiã Tyrannos agebant. Quos equidẽ spero nũc nobis nõ esse metuẽdos:

(nolim

(nolim em̃ infausta omnari) at ita tamẽ, ne nimiũ ſecu
re negligant. Vſq; adeo ne ſenem cruda, uiridiq; (quod
omnes norũt) ſenecta, callidũ, animoſum, ambitioſum,
non ſtultũ, una filij mors cõſternauit, ut rebus deſpera
tis protinus è uita ſibi migrandum duxerit. Præſertim
quũ ille patris dominatũ nihilo reddiderit tutiore, ſed
multo inuidioſiore: idq; ob libidinẽ, atq; ætatis inſolen
tiam, temeritatẽq; : adeo ut expedierit propemodũ illi
ad ſtabiliendã Tyrãnidẽ filiũ è medio tolli. Etem̃ quo
propius ad iuſti regni ſpeciẽ acceſſerit Tyrãnis: hoc mi
nus eſt inuidiæ obnoxia, magiſq; tuta. Iuuenis ille ſolũ
hoc augebat, qd̃ maxime Tyrannos ſolet euertere. Ve
ra illa Tyrãnidis munimẽta, in callidi ſenis pectore erãt
collocata: ſed teneriũs adamabat filiũ, q̃ ut defuncto
poſſet ſupereſſe. De matercula quapiã priuata loque
ris: an de uiro ſene, callido, crudeli, deniq; Tyranno?
Quid ego iudices in eo ſermone argumentis coarguen
do ſumã operam: quẽ ipſa natura, quẽ mos, quem com
munis omniũ ſenſus repudiat? Quis unq; iſthuc audi
uit? Tyrannũ uſq; adeo pio in liberos fuiſſe animo: ut
nõ dicam cõmori uoluerit, ſed cõuiuere como de quiue
rit? Credite mihi, priuatorũ iſti ſunt affectus. Tyrãnus
neq; quid natura, neq; quid pietas, neq; omnino quid
ſit officium nouit. Exuit hæc omnia, ſimulatq; Tyran
num induit. Omnia cõmodis, omnia metu, omnia ne-
ceſſitate metit. Solos hos amat (ſi quos tamẽ ille amat)

qui uel Deos ipsos odit: quos aut metuit, & tollere nō dum expedit: aut quorū opera, ministerioq; ad fulciendum imperiū indiget. Quod si ullos ille posset amare, similes certe sui diligeret, impios, uiolentos, rapaces, scelestos: quando nihil ad conciliandā charitatē efficacius morū similitudine. Atqui ne improbi quidem illi chari sunt, nisi quatenus adiuuant. Adeo ut præposterū, uel peruersum potius quendā Stoicū Tyrānus exprimat. Neq; em̄ quisq; tam Stoicus fuit, ut æque uacarit omnibus affectibus, atq; Tyrānus: hoc modo illos discernit, quod Philosophus honesto meritur sua consilia, hic cō modo. An ille ullum pietatis igniculū in quenq; mortalium sentire potuit: qui in patriā, uitæ parentē, altricēq; qui in cælites omniū bonorū auctores, tam sit impius, ut illam crudelissima opprimat seruitute: horū phana despoliet, iura contemnat? Verum ut largiamur tibi nō nihil, sinamusq; te priuatos affectus in Tyrannicū pectus, hoc est, ignē in flumen transferre: an tandē persuadebis illud, usq; adeo indulgenter illum adamasse filiū, usq; adeo in eū omnes uitæ suæ spes, uoluptates, opesq; semel cōtulisse: ut illo sublato, ne minimā quidem uitæ causam sibi reliquā esse putaret? Repete: nō dicā ex hac ciuitate, uerum ex uniuerso mortalium genere: non ex hoc sæculo, sed ab orbe cōdito, & ab ipso (si uis) Prometheo simulacro. Quotus quisq; fuit patet, quota quæq; matercula, quæ ob liberorum necem sibi fatum accersiuerit?

uerit? Naturalis hic dolor, & quẽ nemo ferè non mode
ste ferat. Priuatis parẽtibus uel indulgentissimis, mulier
cularũ intẽperatissimis affectibus mediocris luctus suf- Luctus
ficit: Tyranni in filiũ charitati nõ nisi solam mortem sa
tisfacturã esse tu Lynceu præuidebas? Age hoc quoq; tibi donamus: uicerit homo Tyrannus priuatorũ in liberos pietatẽ: uicerit indulgẽtia materculas omnis: qui tibi compertũ esse potuit, utro se dolor paternus indi-
naret? In rabiẽ, an in desperationẽ? Quo diligebat im- impotenter amare
potentius: hoc erat probabilius, ut senex natura ferus, ci
uibus infensus, uel maxime uellet esse superstes: uel ob Infensus
id denicq;, quo ueterẽ illam iram, nũc filij nece acerrime exasperatã, irritatãcq; Reip. supplicijs saturaret. Quod si aliàs uitæ pertæsum fuisset: hæc nimirũ una causa poterat illum in uita retinere. Quid autẽ senili animo uindictæ cupidius? An nescis cq; impotentes ætas illa concipiat impetus, quo rapiatur æstu, quo flagrare soleat incendio: siquãdo atroci insignicq; contumelia lacessatur? Quæ uero potuit esse atrocior, quàm filij cædes, sic amati, ut tu quidem ais? Hæc nimirum quicquid in illo fuerit unquam crudelitatis, quicquid sæuitiæ, quicquid immanitatis: si qua sanguinis sitis, si qua suppliciorum fames, denicq; si quid Tyrãnicum: id omne semel de integro poterat excitare, quasicq; renouare. Mitiora etiã animalia, datæ orbitatis iniuria, in rabiem solet agere: & tu Tyrãno (quo nullũ animal inimitius) nihil tale metuẽdũ esse

esse certissimus augur existimasti: quod in Tigribus ut demus euenisse? Quod si tibi uni compertū erat Tyranno sic in delitijs esse filium: quid igitur aliud tua fiebat opera, nisi ut sæuissima illa Tigris, rapto catulo, in rabiē uersa, in miserā hāc ciuitatē, dilaniandā, discerpēdamq; insiliret? Id si nō euenit, magna Dijs gratia, tibi magnū debetur malū: qui quantū ad te pertinet, tā dirā beluā in nostra capita, fortunasq; immiseris. Elige nūc utrum malis: an uerū fateri, nihil fuisse Tyranno cum nostris affectibus cōmune: an cōfingere sic adamasse, ut matercularū quoq; uicerit delitias? Certe neutro modo tua cōstabit diuinatio. Quæ nisi cōstiterit, nō est quod ad eius rei laudem aspires, quæ fortunæ cōmoditate te imprudēte euenerit. Postremo donem⁹ & hoc tibi, ut præsciueris, & certū præsciueris, deo uidelicet quopiā te certiorē faciente (nā alioqui fieri nequaq; potuit) perinde est ac si nō præscieris, quū præscientiæ tuæ fidem legi cere nō possis. Profer quibus prædixeris id euenturum quod euenit. Doce quis deorū quando isthuc tibi pronunciarit. Nihil habes quod dicas. Verū posteaq; nō licite euenisse uideres, tum demū post factū uates esse cœpisti: quēadmodū uulgo tum fieri, tum dici cōsueuit, post euentū stultos etiā sapere: & q̄ fortunæ beneficiū uerbis in te trāsmoueres, tragœdiā istam nobis comminisci cœpisti: causas repperisti, quibus præscisse uideare. Sed dij boni, q̄ non bonū Poetā te præstitisti: qui tam incōsistentia,

incõsistentia, tã cũ natura pugnãtia finxeris: sæuissimũ Tyrãnũ ob pietatẽ erga filium, ultro uitam fugisse: ob unius capitis necẽ, tutum sibi non putasse in uita cõmorari: quũ omnia superessent, quibus Tyrannis & paratur & obtinetur. Sublato eo, in quo omne Tyrãnidis præsidiũ collocarat: repente rebus suis diffisum, ad inferos abiisse. Age mitto nũc argumenta: hæc omnia uera, nõ ficta credem⁹ esse, tamen si ne fucũ quidẽ ullũ habẽt ueri. Si mihi ex omni hominũ memoria, uel unũ Tyrãnum potes nominare, qui liberos suos sic adamarit, ut non spadones ac pellaces longe prætulerit: qui sic illis indulserit, ut non suspectos haberet, obseruaret q̃: qui sic illis sit fisus, ut nõ in barbaris quibusdam latronibus, ac seruilis stigmaticis plus cõfidat in illis fiduciæ posuerit. Ego tibi pmultos referre possim, q̃ filios sic oderint, ut uiuos esse pati nõ possent: adeo metuerit, ut ne cibum quidẽ unà capere uellent: adeo diffiderent, ut tum demũ se tutos esse putarent, siquis illos è medio submouisset. Nullus inutilior Tyrãni satelles, cõfilius. Ex extrema barbarie cõductitios, mauult ille, sicarios, fugitiuos, homicidas, sacrilegos. His uitã suã mauult cõmittere, qui sua patria frui nõ possint, & alienã euertere gaudeant: qui barbaricis, ferinisq̃ uiribus antecellãt, & gigãtes illos impios referant: qui propter animi cupiditatẽ non difficile ad quiduis periculi suscipiendũ perducũtur, & propter ingenij feritatẽ à nullo facinore abhorrẽt. His sunt idonei

Tyrãnorũ ministri: hi fiducia, munimentũ, præsidiũq; Tyrannidis multo tutissimũ. Hos siquid ademerit, cau sam uideat dedisse, quur rebus Tyrannus diffidat. Nã filius qua tandem ratione dominatũ sustinebat? Aeta te? at utilior ætas grandior. Robore? unus erat. Pruden tia? magis sapit senecta. Custodijs quas obtinebat? at si aduersum patrẽ obtinebat, mors illius seni etiã optã da. Si patris nomine: quid nisi unus satelles adẽptus erat? Nam custodiæ quo deficerent: nisi ad eum qui alebantur? Tutior igitur erat futurus Tyrannus amoto filio. Res em̃ Tyrãno suspecta, filius uiolẽtus & insolens: propterea quod reliqui illi Barbari solo lucro contenti sunt. Filius illud præmiũ spectat, Tyrannidis successionem. Nec ullus pietati locus, ubi mentẽ possidet dira regnandi libido. Ibi contemptis naturæ legibus, & filium horret pater, & patris interitum optat filius. Sed dictu rũ iam dudũ, nescio quid: mane, præsensi: nihil inexpugnatũ omittã: urges. Nisi præter modũ adamauit filiũ; nisi diffisus est, cur sibi mortẽ consciuit? Isthuc uero me rito demirãdum: quippe qd̃ præter omniũ, ac tuã etiã spem euenit. Verũ ego nihil ad me pertinere puto, ut tibi rationẽ reddam, quid illi Dij in mentẽ immiserint, ut sibi uim adferret: hoc tantũ euincere sat est, te nullis cõiecturis hunc exitũ certo præscire potuisse, quantũlibet amarit filiũ. Tametsi causa non admodũ obscura. Iam deorũ siqui fuerũt huic infensi Reip. iras diuturnã nostra calami

Diffidere

Desiere. Absalem

ſtra calamitas ſatiauerat. Iam ꝑpitios noſtra uota, noſtra ſacra cõmouerant: aderat illud fatale tempus, quũ impius ille ſenex Dijs atq; hominibus dignas admiſſorum pœnas daturus erat. Iam aderãt ultrices Erinnes: aderant Furiæ, facibus & hydris omnibus armatæ: hæ illi mentẽ ademerunt: hæ uanã formidinẽ inculſerunt: hæ attonitũ ad ſpontaneã ſui cædẽ impulerunt. Nihil minus arbitrabatur, cꝫ fugiſſe, qui filium peremerat, cꝫ una cæde cõtentũ fore: qua quidẽ una in re iure potes gloriari, quod Tyrannũ uehementer fefelleris. Virum eſſe putabat, q hoc facin⁹ peregiſſet. Credebat eſſe tale, quales audierat eſſe ſolere Tyrãnos, q magno ſuæ uitæ conatẽptu, Tyrãni caput impeteret: qui nõ adorirent fatum, niſi ratione probe perſpecta, qua poſſent ꝓficere. Hanc ſuſpicionẽ Pan ille, aut ſiquis alius eſt Deus, noũis terriculis exagitabat. Arbitrabat inſtare ſibi carnificem: ſenſit adeſſe neceſſitatẽ illã fatalẽ, qua nemini nocentiũ uitare licuit. Itaq; qd huius urbis pietati, qd deorũ bonitati debet: cur tu id phaleratis dictis in te tranſferre conaris? Vbi diſcrimẽ erat ſubeũdũ, ibi fugitabas. Nũ ubi res præclare ſpem pulchre cecidit, tutũcꝫ putas: fortunæ laudẽ in te deriuas? Sed finge diuerſum exitũ fuiſſe conſequutũ. Ponẽ Tyrannũ ira percitũ, paſſim cities ad exquiſita ſupplicia rapere, ꝓſcribere, iugulare, in exiliũ agere, poſſeſſionib⁹ exuere. Quid hic dices? Nõ fines, opinor, eorũ malorũ cauſam, in te tancꝫ in auto-

Comentum

Tirannida et

Vide Adigii Panicus caſus

ſubire diſcrimen

Deriuare Trasferre

Exquiſita ſupplicia

rem referri,& fortunæ argumento culpā deprecaberis. Negabis tibi imputandū esse,siquid fortuito præter positū euenerit. At nūc nōne iniuriū est:ut quod boni fortunæ cōmoditate præter spem euenit,id totum in te uelut autorē uelle traducere? Etenim te nihil expectasse minus,cū id qd euenit,uel ipsa res clamitat. Si hoc animo cōscendisses arcē,ut filiū,nō patrem occidisses:credi poterat te talē quandā spem animo concepisse:nunc cū su,nescio,an metū potius in iuuenē incidisti:& tum demū diuina ista mens,& futurorū præsaga,sed quæ nō nisi post euentū sua prodat oracula,te corripuit. Quū esset fugiendū:ibi demū iudices in re tam tumultuosa, T secū uelut ocioſus consultare cœpit,utrū senem sua dextra dignū existimaret:ibi demū præuidere cœpit fore, ut pater ipse sibi manus adferret. Et quo cōmentū tam impudēs iudices efficiat paulo probabilius:quæ nec uidit,nec uidere potuit,ea perinde descripsit,nimirum(ut iactat) Poeta,quasi spectator astiterit,quid in mentem uenerit Tyrāno,quid dixerit,quid fecerit,quomodo ferrum strinxerit. Eiusdem profecto impudentiæ:fingere præsciſſe se,quod esset euentū cōsequuturū:& quod nō uideris,id ita narrare, quasi uideris. Quāto melius tuo cōmento,id est fabulæ suā fides constitisset:si ita finxisses,te quū petempto iuuene, stricto gladio ad senē irre destinasses:repente à tergo adfuisse Palladē illā Homericam,& iam euntē capillis reuocasse te:uetuisse,ne tam

Homerus Iliados primo

luculentū

lulentũ facinus ſenili cæde obſcurares: ſeſe citrà tuam operã curaturã, ut ille ſuapte manu, ſed tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ nihil tenebrarũ offunderet, ſed multum etiã adderet lucis: dehinc abditũ te per rimam contemplatũ: uel (quod eſt te dignius) repente Deã ſepſiſſe te nebula: ut Tyrãnicæ necis tutus & ocioſus ſpectator aſſiſteres: nec prius illinc diſceſſiſſe, cũq; negociũ omne cõfectum uidiſſes. Hæc ſi confinxiſſes, paulo minus malũ Poetã te præſtitiſſes. Sed ociũ, opinor, non ſuppetebat ad omnes fabulæ parteis cõmode tractãdas: uidelicet lucri cupiditate, te protinus ad præmiũ poſtulandũ rapiente. Nunc uel ipſa te prodit incõſtantia, figmentiq; coarguit. In arcẽ aſcẽdiſti, quo Tyrannũ occideres: necq; tũ præuidebas, quod ſole ipſo clarius uideri uis. In medio negocio ſubito neſcio quis Deꝰ oculos tibi reſtituit: ut uideres futurũ id, quod accidit. Porrò ſi ueris fidẽ facere uoluiſſes: narrare debueras, quẽadmodũ nocturnus explorator furtim arcẽ cõſcenderis: in ædes clãculũ irrepſeris, forte fortuna obuio nemine: non dicã ut tolleres aliquid: ſed ut experireris, ſi qd tuto facinus poſſes deſignare. Hæc molienti cõmodũ fauiſſe fortunã. Itaq; quũ adoleſcentẽ ſolum atq; inuſtoditũ offendiſſes (ut eſt ea nimirũ ætas ſecurior, periculiq; minꝰ cogitãs: præterea diuturna Tyrãnis iam magnã metus partẽ exuerat) tũhaud ſcio (ut mores illiꝰ erãt) multo uino ſepultũ, atq; immodica libidine defeſſum, fortiter iugulaſſe ſcili cet:

cet:& ſomnũ illi cum morte,id eſt, germanũ(ut ait Homerus)cũ germano coniunxiſſe:deinde ubi iã cardines procul ſtridere cœpiſſent:exaudito uidelicet morientis gemitu:ibi te metu exanimatũ ita fugiſſe,ut nõ uacarit gladiũ è uulnere tollere:quẽ nec parricidæ,nec ſicarij ſolent relinquere,ne deprehendãtur. Interea domi latitaſſe te:iamdudũ de fuga cogitantẽ, & longinquas aliquas; ſemotaſq; mũdi latebras animo circũſpectantẽ:in quibus abditus poſſes irritati patris ſæuitiã fallere. Iamq; te ad ſpontaneũ exiliũ accincto,repente in uulgus exiiſſe famã,liberã eſſe ciuitatẽ: Tyrãnum unà cũ filio iugulatũ:reliquos metu fugiſſe:autorem ignorari facinoris. Ibi repete ad nouã tuæ fabulæ cataſtrophen,immutaſſe te animũ:& qui prius de ſalute fueras ſollicitus,propinus ad præmij ſpem arrectũ fuiſſe:lucriq; auiditate, priuſq; tibi ſatis eſſet excogitata ratio,qua totam huius inopinati euentus laudem in te traduceres,proſiliſſe in mediũ:id quod uidimus,clamitaſſe tuũ illũ eſſe enſem, tuũ facinus:nõ unũ præmiũ tuæ uirtuti fore ſatis. Hæc nemo non credidiſſet:ſunt eẽ rerum naturæ conſentanea,uſu comprobata, omniũ opinione recepta. At tu dum ſedulo quidẽ, ſed tamen parum ex arte,tuã nobis præſentiã niteris perſuadere:cq; multa cõminiſceris,nõ dicam tota facie à uero diſtantia, uerũetiam cum ſenſu cõmuni,cũ more,cum natura penitus pugnãtia. Primũ Tyrãnũ tam materne filiũ adamaſſe,ut ſine eo uiuere noluerit:

noluerit: sic ob unius mortẽ metũ fuisse consternatũ, ut in uita manere nõ sit ausus: sic illi toto pectore fixum, ut ipse nullas circũ se custodias haberet: adeo fracti animi fuisse, ut tam chari pignoris truculenta cæde nõ potuerit ad ultionẽ inflãmari: tam inualidũ, ut tua dextra fuerit indignus: tam inermẽ, ut ni tu illi gladiũ reliquisses tuũ, defuturũ fuisse, quo se iugularet. Non uides cp nõ cõpetat tam insignis in Tyrannũ pietas: tam secura in eam ætatẽ fiducia: tantus metus in hominẽ, excepto filio, reliquis omnibus præsidijs munitũ: tanta consternatio, in hominẽ tot periculis exercitatissimũ: tanta imbecillitas in iratũ? Quid igitur erat, cur tu senem illũ tantopere cõtempseris, ut indignũ habueris, q tua ista magnifica dextera iugularetur? Tu ne indignũ iudicabas, quẽ occideres: quũ eum Resp. nõ putarit indignũ, quẽ formidaret, quẽ maximo suo cum dolore ferret? Nõ talem illũ iudices: non talem sensimus, ut cuicp contẽnendus uideri debuerit. Necp tu eum uncp contempsisti, nisi forte contemnere est, misere formidare. Sciebas iterum armis refertam: sciebas supersse satellites: quorum uel unus (si seni uires deerant) sufficiebat iugulãdo tibi. Non ignorabas (id quod nemo nostrum nescit) quantum uirium illi partim exercitatio, partim ingenij feritas, etiam in illa senecta reliquerat. Tum non te fugiebat, frigidum illud senium sic interdum acri dolore inflammari, ut iuuenibus etiam ualidissimis, sæpenumero

Magnificus homo

mero fuerit intolerandũ: ſiquãdo ſolitum illud robur quod ætatis gelu uelut obtorpuerat, magno aliquo animi motu recanduit. Quis aũt tam inualidus eſt, ut non illi pudor, ira, dolor ingens, uires ſuppeditet? Hoc erat uidelicet, cur tu filium q̃ patrẽ malueris occidere: quod illum inopinantẽ, inermẽ, dormiẽtem, fortuna obiecit? Cum hoc pugnãdũ erat, armato, uallato, irato denique? Hoc erat quur gladiũ relinqueres: ratus ne tãtiſper quidem morari tutũ, dum reciperes: metuens uidelicet, ne tãtillũ ſarcinæ te redderet in fuga tardiorẽ. Reliquiſti inuitus, q̃ Tyrãno ꝓdi poſſes: ſed ꝓdi maluiſti, q̃ dephẽdi. Neq; ego nũc formidinẽ tuã accuſo: imo miror magis, quod pedibus cõſiſtere, q̃ fugere potueris: quũ audires moueri tyrannicã familiã, ſtridere arma: intelligeres tibi nõ cum puero, ſed cũ uigilãtibus, uiris, accinctis, armatis, ſobrijs, irritatis, denique cũ rabioſo patre dimicandum eſſe: nõ quod illum uſq; adeo filij mors cõmoueret: ſed quod arbitrareť, & haud ſcio an uere, ſe petitum fuiſſe, dexteram tuã erraſſe tantũ in filio. I nunc & ſpera: non dicã hos iudices, uiros omniũ perſpicentiſſimos: ſed uel è media plebe quenq; eſſe tam mucoſis naribus, cui nõ ſuboleat: imo qui nõ planè odoreť, perſentiatq; totã hanc fabulã abs te cõfictam. Et quod Poetæ ſolent, quũ hærent in explicando tragœdiæ argumẽto: hanc ueluti Deam diuinationem arte quadam induxiſti, quo præſenſionẽ tuã iudicibus ꝓbares. Sine qua ut debas

debas præmium obtineri non posse. Sed occasionem, inquit, ministraui paternæ mortis: qui gladium quo se feriret, reliquerim. Atq; id solum non modo satis esse putat ad petendum præmium: uerumetiam meritum esse, ut ipse ensis inter arma deorum consecretur, dominus pro deo præsenti colatur. O hominem suauem, si has spes uere concepit, impudentem, si quum non speret, postulat. Ita ne tyranno gladius erat defuturus, nisi tuum illum reliquisses? Tu in arcem arma, hoc est, in syluam ligna portanda putasti? Nisi forte tuum illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, ut ultro ad mortis adegerit necessitatem. An uero nihil referre putas, quam præbeas occasionẽ, quomodo, quo animo? Primum, gladium reliquisti: quo nihil minus deest tyranno: nunc̃ ferrũ abest, non in cubili, non in tridinio, nõ in sacris. Reliquisti metu trepidus. Tua quidem in re illud interim demiror: qua fronte eum gladium tuũ ausis appellare, quem habueris pro derelicto. Metu inquam exanimatus reliquisti, quẽ postea receptũ optabas. Reliquisti rem ancipitem. Quid si tyrannus illum eundem ensem in ciuium iugulos distrinxisset? quid si eodem lectos aliquot ex huius urbis iuuentute adolescentes, filio suo inferias mactasset? Si tyrannũ occidisti: quia tuo occisus est gladio: & horum omnium indigna cædes ad te pertinebit: quippe cuius ense peracta est. Id si non euenit, nihil ad te pertinet: nam anceps oc

casio,quam in partem cadat,id Diis in manu est: si bene uerterit, nihil gratiæ debetur ei,qui dedit imprudēs: sin male,temeritas imputatur. Neq; enim culpa uacat, qui periculosam ministrat occasionem: quæ si feliciter cesserint omnes: sin infeliciter, merito accidisse dicant. At quanto probabilius erat futurum, ut tyrannus tuo ense alios in usus abuteretur. Scio me iudices hæc pluribus refellere uerbis, q̄ necesse uideatur: quippe tam friuola:uerum id mihi propositum est, nullum illius argumentum non excussum, non exagitatum, non reuolutum prætermittere. Quare quæso,ne pigeat ita ut antehac feciſtis, patienter atq; attente cognoscere: dū hūc ab gradu firmissimo deijcio. Hic sibi uehementer fidebat:hunc acriter urgebat locum. Negabat uitari posse, quin præmium deberetur, quod patri necis causam ministrasset:si non relicto gladio (nam hoc opinor argumentum iam habet pro derelicto)certe necato filio. Nā ita in legibus dissertum aiebat,nihil interesse,utrū manu sua quis occidat,an mortis causam præbeat. Addebat æquum esse,ut cum in maleficijs causam datam imputarent leges ad suppliciū: multo magis idem obseruarent in benefactis ad præmium. Hæc aiebat meminisse sese in legibus esse disputata:illud addens Thrasonicū:nisi sibi diuturna seruitus,legū memoriā obliterasset. Nō tu legum oblitus propter diutinā desuetudinē: sed nunc̄ quid sibi uelint leges, inquisisse uideris. Bis enim

enim hic erras: qui neq; causæ datæ rationem, neq; dantis animum discernas: id quod legibus traditū est: nec animaduertis, longe diuersam esse rationem maleficij & beneficij imputandi. Quid ais noue iuris interpres? ita ne satis esse iudicas, uel ad pœnam, uel ad præmiū, qualemcunq; quomodocunq; causam dedisse? Nihil igitur refert, Hector an Aiacem occiderit manu, an gladium illū dederit, quo se postea confodit? Atqui hanc laudem nunq; ille sibi uindicasset: tametsi probabile uideri poterat, in eum usum hosti ab hoste datum fuisse ferrum. Quin ergo fabros ærarios omnes, uel ad pœnam uocamus, uel ad præmium: quoties armis in eorū officina perfectis, aut iugulantur ciues, aut seruantur? Postremo quur hoc quod tu petis præmium, non ensis istius tui opifex petit potius? Tyrannus gladium erat habiturus, te non porrigente: tu porrigere nō poteras, nisi huius industria tibi ministrasset. Age si telo intercepto uenandum temere misso, forte Tyrannum uicinū interfecisses: clamares tibi Tyrannicidæ deberi præmium? An potius nihil tibi deberetur laudis, quod imprudēs & inscius iaculum torsisses? Imo in ius potius uocandus esses, qui missi teli temeritate ciuē (quod in te fuit) occideris: nam quod in Tyrannum incidit, id nihil ad te. Quid si caupo uinum lene ac suaue, quale Polyphemo dedit Vlysses, Tyranno uendidisset: atq; ille eius dulcedine captus, auidius sese ingurgitasset: eaq; re con-

cepta febri deceſſiſſet: audéres ne Caupo, uini titulo & tyrannicidæ præmium flagitare? At quis non te cum tua flagitatione, ut temulentum, uinóq; madidum explo-deret? Cæterum quãto frigidiore titulo nunc idem poſtulas? Vtcunq; coniecturis præcipi poterat: ut ætas uinoſa tam illicibili uino auidius, intemperantiusq; fruretur: crapulam conſequeretur morbus, præſertim in ſene: morbum mors. Vulgo hæc eueniũt. Tu eam tyranno mortis cauſam dediſti, cuius nullum extat in hominum memoria exemplum. Quis enim antehac ob filij necem ſibi manus intulit? Accedam propius. Finge te Tyranni coquum eſſe: probe callere palatum domini: medicos interdicere cibum, quo tamẽ ille oppidoq; lubens ueſcatur: interminari morbum capitalem, ni temperet: id te nõ fugere: eum cibum tu arte tua, cupediſq; & condimentis magis ac magis illecebroſum reddis. Conſequitur edentem morbus, quem prædixerant medici: emoritur Tyrannus: liberatur ciuitas. Hiccine coquus è culina in forum proſiliens, & adhuc iure madens fuligine niger, Tyranicidæ præmium poſtulabis? Mortarium, tunſillum, & ollas oſtentabis, arma ſcilicet quibus Tyrannidem expugnaris? Non eris, opinor, tam impudens in ea cauſa: qua tamen iſta tua multo eſt abſurdior. Nam illi uoluntas occidendi non defuit: probabilem præbuit cauſam. Tu nec in hoc iugulaſti filium, quo pater ultro uitam relinqueret: & cauſam dedi-

ad quid

ad quiduis potius q̄ ad iſtud idoneam. Accipe exemplum tuo ſimilius, q̄ ouum ſit ouo (quod aiunt) ſimile. Quid ſi Tyranni amicam, quam ille miſere ac perdite deperiſſet, occidiſſes: eáq; cognita re Tyrannus ſibi uitam abrumperet: auderes ad præmium aſpirare: auderes dicere, te certum præſciſſe, fore ut Tyrannus ſponte fugeret è uita? Certe quanto plures amicas extinctas ſequuti ſunt q̄ filios. Nemo tamen tibi crederet: nemo tibi præmium decerneret: tuum factum periculoſum & anceps dicerent: omnes Fortunæ gratias haberēt, cuius cōmoditate res ea feliciter ceſſiſſet. Tibi abūde magnū præmium exiſtimarent, ſi cōmiſſi uenia donatus diſcederes. Primum igitur diuerſam imputandi maleficij, & aſcribendi beneficij rationem conueniet diſtinguere: deinde cauſæ æqualitatem: poſtremo animū: atq; ita demum liquebit, quid tibi lex debeat. Nam quod aiebas legem prolixiorem eſſe oportere ad reddendū præmium, q̄ ad infligendam pœnā: id in priuilegijs, quæ in exemplum non uocantur, fortaſſe locū habet. In iure cōmuni longe ſecus eſt. Siquidē (uti ſuperius demōſtrauimus) nulli nocenti lex non minatur pœnam: paucis benefactis præmium oſtendit. Tum in maleficijs etiam conatum ſimplicem ſupplicio proſequitur: in benefactis ſemper exitum requirit. Nec mirū, nec iniquū, ſi lex eſt diligentior in eo negocio, ad quod unum eſt nata, atq; inſtituta: q̄ in eo, in quo temporis ratione

tanq; alienas sibi sumit partes. Ergo in utroq; cõmuniter spectat, ut causa sit idonea: deinde ut animus adsit, non tantum casus. Hoc rursum interest: quod in benefactis, nec causa idonea, nec animus idoneus satisfacit legi: nisi his accesserit euentus item idoneus. In malefactis, si quid nocendi animo tentes, non expenditur nec euentus, nec causa: sed ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudicat, tibi nihil ad scelus defuisse, praeter fortunam: qua te subleuari, quod tandem ius sit? In euentu simul & causam datam & animum expendit. Si animum uitiosum comperit, nihil moratur causam, q; sit idonea: putat animum & euentum ad poenam cõmerendam sufficere. Sin animo simplici data est causa mali idonea, & non consequitur euentus: lex quasi conniuet ad id, & nõ putat ad suam cognitionem magnopere pertinere. Sin euentus est consequutus: etiam si de animi uitio doceri non potest: tamen temeritatis & negligentiæ nomine pœnã irrogat: partim propter suspectam dantis uoluntatem: partim ut hæc latebra peccantibus eripiatur, imprudens feci: discantq; homines ad suo periculo cauere, quod alieno faciant periculo. Ergo qui prudens & sciens, certam atq; euidentem noxæ causam dederit: eum perinde lex censet, quasi facinus manu peregerit. Veluti si quis hostem opibus, copijsq; iuuerit, perinde est ac si ipsius arma contra ferat. Siquis id suppeditauit, sine quo bellum geri non poterat. Aut

siquis

Aquis inimicum ſuum per dolum nauigio ſolutili imponendum curet, ut naufragio intereat: aut in conclaue penſili teſtudine inducat, ut ruina opprimatur: aut iuxta lectulum ægroti, loco pharmaci, uenenum ponat, futurum ſperans ut eo hauſto pereat. Tametſi non bibit ægrotus: tamẽ uenefici poſtulari poteſt qui poſuit, propter uitioſam animi uoluntatem. Nam uehemẽter erat probabile id euenturũ, quod ille moliebatur. Huic ſi detrahas nocendi uoluntatem, nihil illi cum lege rei futurum eſt. Si detracta nocendi uoluntate, adponas euentum: non effugiet temeritatis crimen, niſi illum inculpata ignorantia abſoluerit. Porrò ſi in loco nõ ad id deſtinato, puta in uia publica, aut in fundo alieno: arcu uemet exerceas: lex tecum non agit: niſi ſi quem occideris, aut uulneraris, aut ſi cui damnũ dederis. Cæterum quod facis, tuo facis periculo. Quod ſiquid horum conſequutum eſt, cum lege tibi res eſt. Neq; tibi tua patrocinabitur imprudentia: quippe quæ culpa temeritatis non uacet. Siquidem in te fuerat præcauere, quod probabiliter poterat prætimeri. Vides quanto diſcrimine diſſita ſint, inter quæ tu nihil intereſſe dicebas. Primũ non ſtatim imputatur ad præmium, quod ad pœnam: idq; non à malignitate legũ latoris, ſed partim ex ipſa rei natura proficiſcitur, partim à legum officio. Deinde diſcernitur animus: cauſa data dijudicatur: ſpectatur euentus. Age nunc ſi libet, tuam cauſam, qua tuũ faci-

tuus

nus æstimari uis, expendamus. Finge te certam, inexcusabilem mortis causam Tyranno dedisse, sed imprudentem: nulla tibi sit præmij petitio. Quis enim insciens benemereri dicitur? Fortibus uiris præmia dantur, nō fortunatis tantum. Nam euicimus iamdudum opinor, ne posthac affirmes te in hoc iugulasse filium, ut pater sibi necē cōsciisceret: quod euenturū ne uates quidē quisq; præscire poterat, tu nec suspicari. Imo posteaq; rem plenam discriminis, fortunæ arbitrio cōmisisti: quia bene successit: hoc nomine lex te non postulat: at idem si male euenisset, temeritatis pœnas eras debiturus. Neq; ēm tibi succurreret inculpata ignorantia. Quid enim æque formidandum erat, q̄ ne Tyrannus, simulatq; occiso filio se peti insidijs persensisset, omnia Tyrannidis mala in nos cōduplicaret? Iam ut de animo res tibi constet, causam dedisti non solum non idoneam, uerumetiam periculosissimam Reip. Vin hoc tibi argumēto euidentissimo demonstrari? Finge te quēpiam è ciuibus uitio occidisse: tum extincti patrem id facere, quod modo fecit Tyrannus. Vtrum tu duplici cædis crimine tenebēris, an simplici? Simplici opinor. At uxor & mariti mortem imputabit: qui necato filio, seni causam mortis dederis: atq; his fermè tuis argumentis utetur. Indulgentissime filium adamabat: in illum omnem familiæ curā reclinauerat: illo se oblectabat. atq; hæc de priuato sene cum fide dicet, quæ tu de Tyranno minus dure (ne dicam

dicam ridicule) dicebas. Addet ea te scisse: præuidisse futurũ, ut ille uitã fugeret orbatus filio: in quo uno omnia uitæ oblectamẽta collocarat. Nõ tibi defuisse iugulãdi senis uoluntatem: sed hoc tantũ egisse, ut miserabilius sua dextra perimeretur: ut odium tuum plenius miseri patris malis exaturares. Ideo iuuenem necasse: in hunc usum gladium in uulnere reliquisse. Vides quanto sunt hæc probabiliora in hoc q̃ in tuo negocio: & tamẽ negabis paternã necem ad te pertinere: atq; animi suspicionem, causæ qualitate purgabis. Negabis causam idoneam fuisse, quur ille sibimet manus adferret. Te nec præscire, nec timere potuisse id, quod sit consequutum: quod rarum extet exemplum patris ob filij necẽ sponte fugientis è uita. Alioqui futurũ fuisse, ut & mater sibi fatum accerseret: quippe quam impotentius amare sit consentaneum, ac minus aduersum dolorem animi uiribus ualere. Hæc non dubitares tibi profutura, ad alterum crimen depellendum, & prodessent dubio procul. Atqui quod in maleficijs ualet, ne quid imputetur: id multo magis in hac causa ualet, ne quid acceptum feratur. Ibi te liberaret à uoluntatis suspicione, quod causas parum idoneas dederis: hic ex causis multo minus idoneis propter personam Tyranni, uideri uis nõ modo quod euenit, fuisse suspicatus, uerumetiam certum præscisse. Ibi temeritatis postulari non poteras, propterea quod tametsi uitio abs te data est causa, tamen

idonea non sit ad id quod euenit. Imo ipsi tota res imputabit, & legibus pœnas dabit, sepultura prohibitus quod ciuitati citra causam idoneam, ciuem unum ademerit. Tibi non nisi unius filij mors imputabitur: etiã si mater quoq; & filiæ, & sorores, & tota tribus huius necem fuerit imitata. Hic poterat, nisi feliciter euenisset, quippe ubi summũ Reip. periculũ & uerteretur, & prætimeri probabiliter posset. Venio nũc ad quartũ illud præsidium iudices: quod iste tutissimum, ac penè inexpugnabile iudicabat: unde ego illum ita deturbabo, ut non solum sit non habiturus, quo Tyrannicidij & huius laudis arcem obtineat: uerum uix etiam latebrã inuenturus, ubi temeritatis ac maleficij pœnam effugiat. quo nimirum intelligat, cq̃ non inimice, non curiose (ut agebat) secum agam: ut quum possim in crimen ac pœnam uocare, sat habeam ab honore non promerito seduduere. Aut sibi deberi præmiũ, uel ob hoc uno nomine, quod iuuenem occiderit, iam pluscq̃ Tyrannũ, tum Tyrannidis paratũ hæredẽ: etiãsi hunc euentũ Dij nõ dedissent, ut senex ipse uitam abrumperet. O deplora tam impudentiam. Tu tibi præmiũ peteres, si Tyrannum suæ furiæ non essent ultæ? Dij quiduis potius deserint, cq̃ isthuc quod tu fingis. Sed tamẽ fingamus interim oratione: quandoquidẽ id tuto licet: tametsi ad solam mentionẽ inhorrescit animus. Tu ne inquã, occiso filio, relicto sene uiuo, Tyrãnicidæ præmiũ peteres?

An potius

An potius nec ipſe ſupereſſes, qui poſſis petere: nec eſſet Reſp. quæ dare poſſet? Nam tu aut exquiſitis ſupplicijs exanimareris, aut in extremis Arcadis exul delitescere: nos pro Tyranno iam immaniſſimũ carnificẽ pateremur: & tuũ caput ubicũq; terrarũ latitares, diris imprecationibus deuoueremus: qui nos tua incogitantia, uel præcipiti magis lucri cupiditate in tantam malorum tempeſtatẽ coniecisſes. Sed re filius erat Tyrãnus (inquis) patri præter inane nomen nihil erat reliquum. Quid ego audio? duos igitur hæc ciuitas Tyrãnos alebat? Nam de patre nemo unq; dubitauit, quin Tyranni uocabulum mereretur. Quando autẽ antehac unq; fando auditum eſt, duos una in ciuitate ſediſſe Tyrannos? id quod magis etiã natura repudiat, & eodem in corpore gemina capita. In ijſdem aluearibus duo ſe reges pariter nõ ferunt. In armentis taurus tauro cedere cogitur. In ijſdem luſtris non conuenit duobus inter ſe leonibus: & Tyrannus (quo nullum animal efferacius) parem in eadẽ urbe patitur? Non uides neceſſario fieri ut è duobus, aut alter alterũ oppugnet, aut alter alteri cedat? Vtrum tu fuiſſe mauis in patre, & in filio? Si iuuenis aduerſus ſenem obtinebat Tyrannidem, quid à Rep. præmiũ poſtulas? Tyranni partes adiuuiſti, non Reip. Sin patri ceſſit: quid tandẽ illũ uocare potes, niſi Tyranni uel præfectũ, aut ſatellitẽ? Quandoquidẽ ſeniori Tyrannicã appellationẽ ne tu quidẽ audes detra-

here. Verum ut quoquo modo Tyrannidem omnẽ in adoleſcentẽ oratione deriuares: q̃ multa tu quidẽ non ex re, ſed pro cauſæ tuæ commoditate cõminiſcebaris? Cæterũ q̃ in his cõfingendis decori, quod in perſonis ſitum eſt, nullum habuiſti rationẽ? Sic em̃ (ut memini) inducebas in fabulã ſenẽ iam ætate mitẽ, & qui omnẽ Tyrannidis acerbitatẽ ob ſenectã exuiſſet: non ſecus atq; mala, quæ natura acerba, tempore miteſcunt, & in alium abeunt ſuccũ. Porrò iuuenẽ ferocẽ, illo incolumi gerentẽ Tyrannidẽ, iãq; patri uiuo ſuccedentẽ. Priuatus paterfamilias nõ fert filiũ ſe uiuo ſucceſſorem: & tu uis iſthuc credi in Tyranno? Ille nõ ſinit ullum è liberis rem domeſticã ex animi ſui libidine moderari: & Tyrannus ſeſe uelut abdicans imperio, negociũ omne in adoleſcentẽ reiecerat? Non dubito, quin & ipſe uideris q̃ dura ſint iſta, & q̃ à cõmuni ſenſu abhorrẽtia. Verũ quid faceres? niſi tales perſonas induxiſſes, exitũ inuenire Tragœdia tua nõ poterat. Quæſo te, an unq̃ auditũ eſt Tyrannũ ætate miteſcere? Quando tu deſines ea quæ ſunt priuatorũ, quæ bonorũ principũ, Tyrãnis tribuere? Vt eodẽ igni cera molleſcit, limus dureſcit: ita ætate pleriq; redduntur mitiores ac tẽperãtiores, Tyrãnus magis ac magis exaſperat. Vt tẽpus nonnullis pomis amaritudinẽ adimit, at uinis nonnullis acorẽ conciliat: itidem Tyrannis nõ adimit fæuitiã ætas, ſed exaggerat. Vis ipſiſſimã Tyranníci ingenij tibi demõſtrem imaginẽ

imaginem? Spinam cogita, quæ quo magis seneſcit, eo pungit acrius. Echinos cogita, qui quo plus habent ætatis, hoc teſta ſunt aſperiore. Vulgaribus ingenijs fortaſſe nonnulla uitia ſenecta uel detrahit, uel certe mitigat, etiã ſi plura irritat, nonnulla parit. At Tyrannorũ mentibus ad ſcelus, ad crudelitatẽ natis, ſcelere & immanitate imbutis atq; educatis, præter uitiorum omniũ incrementũ adferre ſenecta quid poteſt? Niſi forte libidinẽ adimit? Quanq; iſta Tyrannidis quantula tandem eſt portio? Sed eſto fuerit ſane propter ætatẽ ad uoluptates ſegnior, uerum erat faſtidioſior: unde fit, ut imbecillior ſit ad coitum, ad raptũ auidior. Fortaſſe pauciores huic execabantur ephebi, ſed inſigniores. Pauciores producebantur uirgines, ſed exquiſitiores. Quur nõ autẽ & plures? uidelicet quo ſenile faſtidiũ optione, & uarietate uinceret. Hoc ita eſſe, quot ego tibi teſtes citare poſſem? qui quo nobiliores ſunt, quo fortuna præſtantiores habent liberos, hoc magis eis à flagitioſiſſimi ſenis cupiditate metuebant. An tu putas unà cũ uiribus ſeneſcere libidinem? Multo ſecus habet. Imo quantũ ætas improborũ hominũ facultati detrahit, tantũ adijcit cupiditati. Quanq; Tyrannicũ animũ his in rebus non tam uoluptatis uſus capit, q; noſtra delectat cõtumelia. Vt frigeat in ſene Tyranno Venus, certe feruet uiget q; malitia, ſæuitia, nocendi libido. Poſtremo totũ illud uitiorũ agmen, quæ propria Tyrannorũ ſunt, cupiditas,

piditas,rapacitas,improbitas,impudẽtia,impietas,incuriidia,uiolentia,impotẽtia,ſuſpicio,fraus,perfidia,crudelitas,implacabilitas,immanitas,periuriũ (Quid autẽ oportet omnia cõmemorare nobis oĩibus heu nimiũ nota?) horũ inquã nullũ nõ ætate fit acerbius: ꝓpterea quod iuuenta nõnunq̃ naturæ bonitate uincitur: præterea quædã mala nondũ didicit:at ſenecta,ſiquid pudoris,ſi quid humanitatis,ſi quid melioris ingenij à natura inſitũ eſt: id omne multo ac diuturno flagitiorum uſu penitus exuit, & prorſum in immaniſſimã quandã feram abĳt. Id ita euenĩſſe iudices, in execratiſſimo illo ſene, quid ego coner argumentis docere: quũ ſua cuiq; memoria abũde ſatis exemplũ ſuppeditet? Quod ſi in uenis ſeſe gerebat inſolentius, uidelicet patris abutens imperio:num tu hunc cõtinuo Tyranni nomine donabis? Ergo ex eadẽ Tyrannide ſexcentos Tyrannos facile reddideris. Nam quis eſt omnino in Tyrãni familia, uel extremũ mancipiũ,qui nõ ipſe penè Tyranno ſit ferocior,uiolentior,ſceleratior? Filius,inquit,emolumẽds imperĳ potiebat:patri præter nomẽ nihil ceſſit. Quaſi uero nõ ſit iſthuc omni Tyrannidi cõmune. Longè minima fructuum pars:qui ſolent ex Tyrannide capi, ad ipſum redeunt Tyrannũ. Quẽadmodũ in latrocinio ſieri cõſueuit:prædæ cõmuniter in omnes diſtribuuntur, uel in eos potius quorũ opera capiunt. Alioqui nõ cohærebit cohors illa ſcelerata: niſi dux ille, quiſquis fuerit,

rit, plus etiã permittat suis, q̃ sibijpsi. Solum nomẽ sibi proprie uendicat. Et in nullos est Tyrannus indulgentior, q̃ in scelerũ ministros: quippe quorũ opera sentiat suũ imperiũ cõtineri. Proinde sub unius umbra fatelles omnis, omnis minister familiaris, leno, Tyrãnidẽ quandã in ciues exercet. Ridicule fecero, si hoc quoq; coner argumẽtatione ꝓbare iudices. Vidim⁹, sensimus, experti sumus: nisi forte tã diutinæ calamitatis memoriã, tam pauculi dies obliterauerũt. Neq; em̃ esset res usq; adeo misera Tyrãnis, si unius modo foret tolerãda uiolẽtia. Quot ferendi latrones, quot sacrilegi, quot ex extrema barbarie aduenæ, feris q̃ hominibus similiores? Neq; desunt, qui se simulẽt apud Tyrannũ sceleribus suis gratiã promeritos esse, quo nimirũ hoc nomine metuant à ciuibus. Horũ igit̃ unũquẽlibet Tyrãnũ appellabis? & pro quolibet occiso Tyrannicidæ præmiũ petes? Nõ in tantũ omnẽ exues pudorẽ opinor. Sed pater ætate fessus, omnẽ dominatũ in filiũ transtulerat: quicqd Tyrannicũ in urbe gerebat̃, id iuuenis uiolẽtia cõmittebatur. Sed isthuc quantũ absit ab imagine ueri, quis tam cæcus ut nõ uideat? Quis tã obliuiosus, ut nõ possit experimẽto refellere? Ego tibi cõplures nominare satellites possum filio insolentiores. Ad hæc uerisimillimũ est nullius insolentiã minus approbasse senẽ q̃ filij: uel qd̃ odit omnẽ Tyrãnidis affectatorẽ omnis Tyrãnus: uel quod intelligit ex illius facinoribus longe plus inuidiæ

odijq;

odijsq; sibi conflari(Callidissimi autē Tyranni est,eatenus legitimū imitari regnū,quatenus obtineri Tyrānis possit)uel quod pater etiā pessimus, tamē liberorū nō nihil offendit uitijs,& ad crudelitatis ministeria alienis q; suis uti mauult. Quod si clam patre rapinas, raptus, atq; id genus facinora designabat filius, profecto non Tyrannū agebat,sed insolentē satellitē. Sin approbāte patre,quasiq; per illū exercente Tyrannidē,utri tandē par erat imputari cōmissa,huic per quē gerebant, an ei cuius autoritate arbitrioq; fiebāt? Nō arbitror obscurū quin huic cui in manu erat,nutu ne fierēt,uetare. Quid aūt nō agūt p alios Tyrāni? Nā ipsi quidē neq; pueros emasculāt,neq; uirgines abripiūt,neq; proscribūt,neq; bona diripiunt,neq; phana dispoliant,neq; hæreditatibus manū injciunt,neq; cōpilant ærariū,neq; tormentis excruciant, neq; quenq; iugulant, neq; armis uicos expugnant,neq; incendūt uillas. Totū hunc Tyrānicū ludū per ministros exercēt. In unū tamē Tyrannici nominis inuidia cōpetit,in unū occidendū lex præmiū instituit, in unū stringēdi ferri ius facit,illos suæ cognitio ni reseruat. Quorū ut quisq; sua opera Tyrāno p̄fuit, ita aliud atq; aliud uocabulū imponi potest, certe Tyrāni uocabulū nemini cōgruit,nisi uni illi,sub cuius ueluti clypeo, tota illa p̄niciosissimorū hominū colluuies latitat. Arbitror uobis iudices sæpenumero auditū esse,id q̄d eleganter à doctissimis uiris est scriptū, Tyrānis nō longas

longas modo, uerũetiã plurimas esse manus: plurimos oculos, eosq; acerrimos: plurimas aures, easq; longissimas. Omnino prodigiosum quoddã est animal Tyrãnus: multóq; Titanibus illis Briareo & Encelado portẽ tosius: centenis capitibus, centenis linguis, cẽtenis manibus, pedibusq;. Quot enim habet scelerũ ministros, totidem habere mẽbra uidetur. Atq; ut ex membris corpus, ita Tyrãnis ex huiusmodi constat ministris. Verũ ut illud quod corpus appellat, nihil est aliud q̃ quiddam omnibus ex mẽbris aggregatũ: ita in Tyrannide unũ quippiam est, quod neq; pes sit, neq; manus, nec ullum aliud membrũ: contineat aũt uniuersa: at ita contineat, ut ab ijs possit separari: idq; Tyrannus uocatur. Proinde exaggera quantũlibet iuuenis insolentiã, uiolentiamq;: præfectum arcis uoces licebit: oculum nominis licebit, aut si mauis dextram: aut si ne id quidem satis, præcipuũ Tyranni caput dicas licebit: Tyrannũ certe uocare nequaq̃ potes. Vnũ enim illud portentũ Tyranni nomine censet: cuius autoritate, titulóq; cuncta hæc membra uelut animantur: idq; unum forti ciui permittit occidere. Non uult te in oculum aliquem inuolare: nõ sinit ut caput aliquod amputes: ne tale quiddã eueniat, quod de Lernæa hydra fabulãtur Poetæ: ut p uno capite resecto, duo pestilentiora subnascantur: pro uno excusso oculo, plures acriores succedãt: pro una resecta dextera, multæ robustiores subpullulent: unius ui

tæ te dominũ,arbitrumq; cõstituit,qui sibi sit ausus Tyranni uindicare nomen:quo sublato futurũ sit ut mẽbra reliqua quasi destituta spiritu,emoriantur,aut certe senentur. At quid ego tecũ iam accuratis argumẽtationibus ago? Possum illico tuis te uerbis reuincere,ac ueluti tuo te laqueo capere. Iuuenẽ paulo ante magnũ patris satellitẽ nominabas. Non inficiabere. Rursum alio loco dicebas omnẽ Tyrannidẽ occupasse filium:solius appellationis honorẽ cessisse. Qui cõuenit eundẽ & satellitem,& Tyrannũ appellari? Tum si cessit,nõ igitur usurpauit Tyranni nomen. Contractus aũt uerbis aut rati sunt,aut rescinduntur. Lex hac tecũ formula contraxit: siquis Tyrannũ occiderit, præmiũ ferat. Quid tu mihi iuuenis flagitia cõmemoras? Id te lex uoluit occidere, quodcũq; illud esset animal,quod Tyrãnus diceretur. Magnũ (ut ipse fateris)satellitẽ occidisti,non Tyrannũ: qd tibi cũ lege rei est? At rẽ,inquis,legis sequutus sum, nõ syllabas:eum interfeci,qui caput erat Tyrãnidis,paratus hæres paterni dominatus:libertatẽ peperi:seruitutẽ sustuli:hoc lex sensit:huius rei autori præmiũ præstituit. Satellitẽ,inquã,occidisti:nihil moror quantũ,q; grauem,q; ferocem, q; sceleſtum:satellitem tamen occidisti Tyrãnidis,nõ caput:aut si caput, unũ è pluribus. Sed hæc omnia tibi ex animi sentẽtia largiamur:fuerit sanè res tota Tyrãnidis filius:pater nihil nisi uocabulũ quoddã inane Tyrãni: quẽadmodũ in fabulis habet.

Echo

Echo nymphã, nil aliud q̃ merã quãdã fuiſſe uocẽ ſine corpore. Qui tibi licuit in re tanta, à uerbis legis diſcedere? præſertim ita dilucidis, ut perſpicuũ magis nihil eſſe poſſit, & cõmentitiã interpretationẽ domi tuæ natam in iudiciũ adferre? Ego iudices nullum in Remp. exemplum pernicioſius induci poſſe iudico, q̃ ſi conſueſcant homines calumnioſi à præſcripto legum recedere: & interpretamẽto, quod ad prætexendũ facinus quiſq; ſuũ maxime idoneũ cõminiſci queat, id iudicibus obijcere. Quis aũt unq̃ meminit de legis ſententia quæri ſolere: niſi quũ in ſcripto quiddã apparet ambigue, obſcuréue dictũ: aut quũ ex uerbis & euẽtu abſurditas quæpiã exoritur, eáq; manifeſta? In priore nõ cuiuſuis cõmentũ, ſed iuris prudentiũ reſpõſa, ſed iudicũ ſentẽtia recipi ſolet. In hoc poſteriore, neceſſitas ipſa compellit aliquãtiſper à legis uocibus deflectere: & æquitatem iuris potius, q̃ uerba ſpectare. Duplex itaq; periculũ uidetis iudices: alterũ ne ſuperſtitioſa cauillatiõe literarũ legis ab eo qd lex ſpectauit, abducamur: alterũ ne paſſim à præſcripto diſcedendo, leges omnis & iudiciorũ religionẽ ſubuertamus. Quorũ illud quidẽ multo leuius eſt: propterea quod uix unq̃ accidat, ut legiſlator obſcure quid uoluerit, explicuerit: aut abſurdũ quiddã exoriatur. Hoc multo periculoſiſſimũ, pernicioſiſſimũq;. Etẽ quæ tandẽ lex futura eſt, quã uerſutus calumniator, quo pœnam effugiat, nõ facile poſſit aliquo commento ſubuertere?

Neq; quisq; elabetur è iudicio uestro nocẽs, nisi qui sit usq; adeo nullius ingenij, ut ne friuolã quidẽ aliquã cõmentatiunculã queat inuenire. Atq; ut cuiq; cõmodum erit, aut animi libido feret: ita pro sene iuuenẽ, pro Tyranno satellitẽ, pro homicidio Tyrannicidiũ: & passim aliud p alio interpretabitur. Vestra interim iudices religio, uestrũ iusiurandũ, qua tandem ratione seruabitur? quibus nihil futurũ est certi, quod in cognoscẽdo sequamini: uerum ambiguas, diuersasq; litigatorũ coniecturas spectare necessum erit? Ergo quũ in omni causa maximopere cauẽdum est, ne sine grauissima ratione à legis præscripto discedatur: tum in hac non periculosum modo, uerũetiam absurdissimũ: quũ legis uerbis nihil possit esse dilucidius: sententia nihil æquius: interpretamento quod præter legis mentem inducitur, nihil pestilentius. An credimus legis huius autorem usq; adeo infantem, & uerborũ inopem fuisse: ut dicere non potuerit, qui quouis modo Tyrãnidẽ sustulerit: huic præmiũ esto, si modo isthuc sensisset? Neq; uero fugit illũ, totã Tyrãnidẽ per satellites & præfectos exerceri solere, per multosq; in his esse uel Tyrãnis ipsis sceleratiores: atq; ut ita dixerim, Tyrannicos magis, & omnino supplicio digniores: nisi & omniũ omnia ministrorũ scelera Tyranno imputarentur. In unum tamen illum, qui hoc nomine censetur, tibi ferro grassandi facultas data est. In reliquos nõ tibi permittitur idem: nõ quod illos uita dignos

gnos

gnos iudicet lex, ſed quod unius cæde totã Tyrannidẽ tolli uelit, non multorũ cæde reddi duriorem. Tuũ erat legi ſimpliciter parere: neq; eius uerba quaſi plumbeã quandã regulam ad tuũ facinus accõmodare, uerũ ad illius præſcriptum factorũ tuorũ rationem inſtituere. Præſertim in hoc exemplo, quo nõ aliud poteſt admitti peſtilẽtius: ut ex legis arbitraria interpretatione, quẽ uelis interficiendi tibi pro tua libidine licentiã ſumas. Non illud hoc ſpectandũ iudices, q̃ inuiſus Reip. ſit, q occiſus eſt: q̃ maiore etiam ſupplicio dignus: uerũ id etiã atq; etiã perpẽdere oportet, exemplũ præter leges iugulandi homines, ſemel in ciuitatẽ receptũ, ſemel ueſtris ſentẽtijs approbatũ: deniq; præmio cõpenſatum, quo tandẽ licentiæ ſit proceſſurũ. Quod iſte ſibi in Tyranni filiũ licere uoluit, hoc alius ſibi uolet in ditiſſimũ quẽq; ciuiũ licere. Quiſquis pauper à locuplete cõtumelia afficiet, protinus Tyrannũ eum appellabit: & ueneno aut ferro adorietur. Poſtremo ſi cui magiſtratus nõ placebit: ſi cui iudex erit inuiſus: nõ dubitabit è medio tollere. Porrò ad facinoris defenſionẽ, Sophiſtã quempiam aut ſycophantã conſulet (ſi ipſe ingenio ſtupidiore fuerit) & nouam legis interpretationẽ uobis adducet: dicet nil aliud ſenſiſſe legiſlatorẽ, q̃ ut huiuſmodi ciuiũ genus nõ nomine, ſed re Tyrãnidẽ agentiũ, ferro, igni, ueneno tollat̃ à medio. Atq; ita breui futurũ eſt: ut qd̃ in uno factũ ſemel & p̃bauimus, & gauiſi ſumus: id in

multis ſæpius & doleamus,& improbem⁹. Credite mihi,nō mediocre diſcrimen,neq; cōueniēter accipiendū: ut titulo reperto, priuatus hominē indemnatū interficiat. Id ita eſſe facile liquebit,ſiquidē animaduertimus nihil omniū eſſe,quod lex parcius,circūſpectiuſq; prouiſerit. Etenim(ſi memini)tribus dūtaxat temporibus lex indulſit:ut quis citra iudiciū hominē occidat. Primum adulterū,ſed in uxore deprehēſum:id quod intēperanti & inſuperabili mariti dolori donatū eſt. At ita ſi corpus utrunq; pariter interimat: ſi argumentis idoneis deprehēſum fuiſſe doceat. Deinde in ui depellenda. At ita ſi demonſtres te mortē effugere nequiſſe,niſi mortem intuliſſes:id lex ita interpretat̄,quaſi ſeſe tueri potius ſit iſthuc,q̄ aliū occidere. Vterq; tamen facti ſuiratione reddere cōpellitur, ſtatim ſeſe ꝓdere, nec expectare donec in ius trahat̄:atq; (ut ita dicā) ultro ſemet reū facere cogit̄. Quod ſi omnia cōſtabunt argumenta:hic demū à lege dimittit̄,ut uenia,nō laude dignus eſſe iudeatur. Poſtremo in Tyrānicidio:ubi propter periculi ſuſcepti magnitudinē lex præmiū quoq; ꝓponit:at ita ſi eum quē tibi lex iſto uelut inſigni Tyrānici nominis denotauit,fortiter occideris:nō ſi ſceleſtum alio ſcelere ſuſtuleris:neq; patiet̄ te ius occidēdi permiſſum,latius q̄ ad unicū Tyranni caput trahere:niſi ſiquis obſiſtat, ut per illius necē tibi neceſſe ſit ad illū penetrare. Iamq; hoc factū tuū ſecunda illa ratione defenditur. Huic tertio generi

tio generi fortasse proxima uideatur, hostem in bello feriendi facultas: quã tuæ tamen libidini lex non permi sit. Nisi palam hostis sit declaratus: nisi in imperatoris uerba iuraris: nisi ille aciẽ eduxerit: nisi signa canere iusserit: tibi fraudi futurũ est, hostem interfecisse. Tu dictu rus es: Hostẽ occidi: nam plusq; hostilia faciebat: nomẽ hostis tantũ aberat, re hostem agebat. Lex respõdebit, suarũ partiũ fuisse, hostem declarare: actuo fortasse scelere frueᵉ: uerũ ne serpat exemplũ, pœnas de te sumet. Quid autẽ aliud abs te factum est? Vnũ tibi lex nominatim designauerat: tu illius uocabulũ tuapte autoritate in alium transfers: quod nisi in unũ non potest cõpetere: neq; traduci debet ab eo cui lex attribuerit: ne tibi fas sit aliquando quẽ uoles magistratũ, quẽ uoles iudicem, quẽ uoles ciuẽ, Tyrannũ appellare. Neq; uero sine grauissimis causis lex tot uinculis astrinxit hanc in uitã alterius licentiã. Perpẽdit nihil maius eripi cuiq; posse, q; uitã: uidit in extinctũ facile uarias causas cõfingi etiã impune posse: quãdoquidẽ ille non sit refutaturus, q ia cet. Vidit q; multis titulis suũ quisq; dolorẽ posset prætexere, si post occisum hoiem ulla causa recipiaᵉ, præter eas quæ legibꝰ sint exp̃ssæ. Quid qd grauatim sibi q̃q; lex pmisisse uideᵉ, ut homini uitã eripiat: q; cõperta, q; multa requirit argumẽta: q; multa cõcedit reo: q; maligne agit cũ actore, quẽ nõ nisi suo periculo uult accusare: quantũ spacij largiᵉ ei, qui deferᵉ: q; liberã iudicũ re

iectionem.

iectionem. Quantū igitur à mēte legis abesse putas, ut cuilibet permittat, uel p̄ suo priuato dolore, uel domestica iuris interpretatiōe, hoc est subuersione, in cuiusq̄ uitam grassari? Neq̄ ad rem pertinet, quantū criminū aceruū exaggeres, quantūuis etiam uerorū, addo notorum: dicas parricidā, sacrilegū, incestum, proditorē, peculatorem, ueneficū interfeci. Tyrannū lex iubet occidi: at hic unus multis Tyrānis erat sceleratior, pestilentiorq̄ ciuitati. Ad ista tam multa crimina lex tibi uerbo respōdebit. Nihil moror q̄ fuerit sceleratus, q̄ perijt: in unū Tyrannū tibi ius fecerā occidendi, in reliquos in ius trahendi. Si detulisses: auditus, reuictus, dānatus à me pœnas dedisset: omnicq̄ Reip. salubri exemplo fuisses. Nunc tu priuata libidine interficiens, pro saluberrimo exēplo, perniciosissimū in ciuitatē induxisti: & legū instaurationē, à legis uiolatione auspicaris: hoc est, malis malo mederi studes. An me dam esse putas, q̄ multi sint in hac turba uita indigni, morte dignissimi? At eos meæ cognitioni, nō tuis manibus seruo: sunt fora, sunt tribunalia, sunt iudices, sunt carceres, secures, carnifices. Quur tu mihi præire conaris? quur nullo mandāte magistratum occupas? & dum Tyrannicida uideri uis, Tyrannū imitaris? Nam quo alio nomine tātopere mihi est inuisus ille: nisi q̄d mihi parere recusat, & præire conatur? Ei demū ferrū tractare licebit, cuius manib⁹ ego p̄miſero. Si iuuenē occidisses, quod nō alia patuisset ad

Tyrannū

Tyrannũ uia, darem ueniã neceſſitati: nũc occidiſti, nõ obſiſtentẽ, non auxilium ferentẽ patri, ſed patris opem implorantẽ. Huius unius cæde contentus diſceſſiſti: Tyrannũ nec impetiſti, in quẽ unũ tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrũ ex uſu Reip. fuerit, an iuuenis occideretur: maluerã illũ exquiſitioribus excruciatũ ſupplicijs, exemplum omnibus ædere. Neq; hæc dico iudices, quaſi parũ gaudeã pariter cũ patre ſublatũ filium: utinam eadẽ opera ſimul omnes ſint oppreſſi, quibuſcũq; Tyrannus placet. Sed quis prohibet, ſimul & gaudere, quod deorũ bonitas nobis hãc rem bene uerterit: & tamen nõ cõmittere, ut huius temeritas ſi iudicio comprobetur, in legem atq; in exemplũ trahatur? Nec de iuuenis iniuria uindicanda nũc agitur, ſed de legis ulolatæ maieſtate. Non em̃ par eſt, ut cuicũq; perſonæ præter ius extincti odiũ in ſcelere ſuffragetur. Neq; tam ſpectandũ in quẽ cõmiſſum ſit facinus, q̃ quo exẽplo cõmiſſum. Alioqui quur nõ eadem opera, fas ſit in Tyranni nepotes, pellacas, pueros, uxores, libertos, lenones graſſari? Bonam Tyrannidis partẽ uxor ſæpenumero ſuggerit. Ad ſummã immanitatẽ, nonnunq; libertus aliquis, aut uernula inſtigat: quur nõ & hos iugulas? Si tibi ius eſt æſtimatione priuata meritorum ciuem iugulare? Quid quod eſt aliquid Tyrãno nocẽtius: in quod tamẽ haud quaq; tibi ius ſit occidendi. Finge eſſe q̃ totã hãc urbẽ, templa, domos, curiam conatus ſit incendere: imo qui

iam compluribus locis ignem ſubiecerit: ſed incẽdium ſubito exorto imbri reſtinctum, autorẽ non obſcurum, uerum abditum latitare. Eum forte fortuna repertum, manu tua trucidas. Num lex tuũ factum approbabit? Non opinor. Atqui Tyrãno ille quanto erat nocẽtior? Tanto nimirũ, quanto eſt atrocius ciuitatem ſemel funditus euertere, cꝫ expilare: ciues uniuerſos uno igni finire, cꝫ in pauca quædam ſæuire capita. Et tamen in unũ Tyrannũ ſtringendi ferri poteſtas priuatim permittit. Illum deferendi modo ius habes? Hic in re tam aperta legis mentẽ calumniari, & nouo interpretamẽto tuum facinus palliare: quid tandem aliud eſt, cꝫ legum auctoritatem euertere: atq; id per cuniculos quoſdam agere, quod Tyrannus palam ac ui facere conſueuit? In recipienda lege fas eſt populo cauſam, æquitatemq; legis excutere. Cæterũ receptæ, & longo iam uſu cõprobatæ, ſimpliciter oportet obtẽperare. Neq; em̃ exiſtimandũ eſt maiores illos noſtros uiros ſine cõtrouerſia ſapientiſſimos, ita ſine grauiſſimis rationib⁹ inſtituiſſe, ut priuatim interficiendi Tyranni facultas unico capite finiretur. Primũ ad iugulandi licentiã, feneſtram aperiẽdam ciuibus nõ putauerunt: deinde perſpiciebant Tyrannidem fatale quoddã eſſe Reip. malum, quod minore noxa toleraretur, cꝫ male exagitaretur. Neq; poſſe ſemel tolli, niſi Tyranni ipſius cæde. Quo ſubmoto, uidelicet qui legibus imperabat, nõ parebat: iam nihil opus eſſe priuata

priuata audacia, nimirũ illis in Reip. administrationẽ uindicatis. Quod si Tyrãnus in ius uocari potuisset: ne hunc quidẽ tuæ dextræ arbitrio permisissent. Videbãt & illud: Tyrannidẽ nõnullam habere monarchiæ legitimæ speciẽ: hoc tantũ interesse, quod in monarchia populus Regi paret, Rex legib⁹: in Tyrãnide oñia unius libidini subiecta sunt. Rex publicã spectat utilitatẽ, Tyrannus priuatim suam: unde publicitus expedit, ut Tyranno ueluti principi legitimo ciuitas pareat, donec idoneus aliquis uindex extiterit, qui legũ autoritatẽ in pristinũ statum restituat: atq; id unius (si fieri potest) capitis iactura. Nã hac moderatione in fatalibus illis pestibus, quæ totũ Reip. quasi corpus corripiũt, legum prudentia cõsueuit uti: ut exẽplo magis, q̃ admissi talione morbo medeat: ne dum ciuitatẽ sanare studet, magnã ciuitatis partẽ interimat. Hinc est quod in seditionibus publicis nõ nisi in ipsos autores cõsueuit animaduerti: reliquis quos tempestas illa cõmouerat, dari uenia: aut uix etiã dari uenia, qui in publico Reip. tumultu quietẽ egissent. Quæ potest autẽ pestis esse fatalior, q̃ Tyrannis? Quæ sese lati⁹ in ciuitatis mẽbra diffundit? Quota quæq; urbis pars ab hoc uitio syncera pót esse? Omitto iam quicqd est ambitiosorũ: ære alieno obstrictorum, scelere cõtaminatorũ: barbarorũ (nam hæc tota sentina hominũ Tyrannide gaudet: ut in qua nullis maiora, q̃ sceleratis sint præmia) bonos etiam ciues hoc malum

inuoluit:dum uel timent fortunis ſuis,uel rectũ iudicũ ſeruire tempori.In hoc itaq; rerũ ſtatu leges non extin ctæ,ſed oppreſſæ modo,cautim & circũſpicienter agũt: intelligunt hoc hulcus citra ſummã ciuitatis pernicie ex aſperari nõ poſſe:uniq; capitis diſpẽdio cõmode ſanari poſſe.Quare docto cuipiã medico præmiũ oſtendũt: digito demõſtrant,qd mẽbrũ ſecari uelint,qbus abſti neri.Caput indicarunt illæ:tu dextram ſecuiſti.Illæ Ty rannũ:tu Tyranni ſatellitem occidiſti.Quo præmio di gnus?Nempe eo,quo qui morbo inſcite exagitato,to tum hominẽ in extremũ uitæ diſcrimen adducat:quo qui hominẽ legibus uetantibus occidat.Neq; ego nunc te cædis reum ago:aget alius fortaſſis,cuicũ q; lubitum erit:uerũ illud modo conſiliũ fuit,oſtendere tibi q; inſi gnitæ ſit impudẽtiæ in ea cauſa,tam eximiã tibi uendi care laudẽ:tã egregia poſcere præmia, in qua nequeas obtinere,ſi modo tecum exactius,ac ſeuerius agatur,ut graueis pœnas effugias.I nũc & curioſum me uoca:qui tam cãdide,tamq; ciuiliter tecũ agam:ut quũ te poſſim in graue diſcrimẽ uocare,ſat habeam legis & Reip.cau ſam defendere:ne circũuenta præmiũ dare cogatur ei, qui nihil boni ſit promeritus.Id quod nõ iudicibus mo do(quibus iſthuc iamdudũ liquere puto) uerũ tibi etiã ipſi cupio perſuadere:& facturũ me confido,ſi modo tantiſper animũ poſſis attendere.Vin igitur:ut quẽad modum tu faciebas,itidem & nos ſummatim totã cau

ſam ob

ſam ob oculos reuocemus? diſpiciamuſq; q̃ multa tuo in facto deſyderent ad id, ut legi ſatiſfeceris: & quantũ tu ſis hallucinatus, quũ multa diceres etiã ſupeſſe? Tria quædam requirit lex, & ita requirit: ut ſi quodlibet horum deſit: aut pœnã te, aut certe nihil gratiæ debere ſe credat. Quorum ego nõ unũ aliquod, ſed unũquodq; deeſſe docebo. Quod ſi facio: utrũ æquo animo cedes præmio, an impudenter petere perſiſtes? Ergo rem accipe. Niſi tria hæc tibi conſtiterint: nõ eſt quod Tyranni cidæ præmiũ petas. Animus, uia, & effectus. Animus duo quædam complectitur: uel quid ſperaris, uel quid propoſueris. Nam ſi Tyrannũ per imprudentiam occidiſſes: ſi præter propoſitũ: nõ magis profecto præmiũ tibi debeatur, q̃ ſiquis Tyranno amiciſſimus idem feciſſet: nam idem potuit accidere. Tu porrò quid propoſiti in arcem attuleris, ipſe uideris: ita demũ legi perſuaſum erit, te uoluiſſe occidere Tyrannũ, ſi occideris. Non occidiſti: atq; id etiam quũ tibi in manu fuerit (ut ais) ſi libuiſſet interficere. Lex negat ſua referre, utrũ Tyrannicidij propoſitum in arcem nõ attuleris, an allatum repente mutaris. Iam quid ſperaris excutiamus. Quanq̃ iſthuc leges nõ ita ualde curioſe penſiculãtur: ſed tamẽ in tã abſoluto facinore partes omnis conſtare oportet. Quid enim ſi Tyrannũ interfeciſſes, quo Tyrannidem ipſe occupares: utrum præmiũ ſperares? an ſupplicium metueres? Quid ſi quo priuatum animi tui dolorem ul

tiſcereris, Tyrannũ occidiſſes, atq; id eſſet palam: num præmiũ auderes poſcere? Quid, ſi latrones Tyrãnum forte fortuna obuiũ obtruncaſſent: num ad hũc honorem aſpirarent? Quid ſiquis Tyranno priuatim infenſus, magna te pecunia conduxiſſet, quo ei Tyranno uenenũ dares, dediſſeſq;: num, quæſo, tyrãnicidæ præmiũ poſtulares? Ego hic tecum nõ ago cõiecturis: nihil dico in uitam tuã: quæ quidem obſcurior eſt, q̃ ut tu alioqui tã glorioſus quicq̃ de ea auſus fueris dicere: illud unũ affirmare nõ dubitem: qui Tyrannũ quũ tuto licuerit, nõ occidit: planè noluit occidere. Qui eum occiderit, cuius mors extremũ exitium Reip. uideretur allatura, potius q̃ ullam cõmoditatẽ: is aut priuatim dolorẽ ulcíſci uoluit, nõ libertatẽ publicam uindicare: aut emolumentum ſuũ ſequutus eſt Reip. periculo, non ſuo periculo Reip. ſtuduit prodeſſe. Poſtremo nõ poteſt niſi gloriæ ieiunio adductus uideri, qui tã inſolenter ſe iactat. Nõ poteſt nõ uideri lucrũ ſequutus, qui tam improbe præmiũ flagitat. An nõ uides igitur quantopere hac parte à tota legis mente diſſentias? quẽ illa tuæ uitæ periculo ſua cauſa uoluit occidere, eum tu nõ ſolum uolens præteriſti, uerũetiã periculoſe in Remp. irritaſti: quem ſua cauſa noluit occidi, eum tu maximo noſtro periculo tui cõpendij, aut animi fortaſſe gratia iugulaſti. Sed finge te animũ Tyrãnicida dignum ad facinus attuliſſe, lucri perinde ut uitæ contemptorẽ: magni tamen refert, qua

ratione

ratione Tyrannidem tollere aggrediaris. Iam enim omnia tibi ex animi tui libidine largior: quæ tamen nemo alius tibi concessurus est. Te in filio iugulasse patrē: in non Tyranno Tyrannū. Largior isthuc Delium aliquem tibi prædixisse: ut certum præscire potueris, quod ipse etiā uix diuinare Delius potuerit. Licuisse tibi patrem occidere, si libuisset: uerū hoc pœnæ genus tibi magis placuisse. Sustuleris sanè Tyrānidē: idq; noua quadam & inusitata ratione. Vides q̄ multa tibi dono. Tamen obsistam tibi, nec sinam ferre præmiū: propterea quod ea uia sustuleris, quæ legi nō probatur: quæ non expediat moribus ciuitatis: quæ nō sit forti uiro digna. Age quid si Tyranni filium infantem in cunis iugulasses: & rursum adfuisset Delius ille: per quē certum præscire posses fore, ut necato puero, pater sibi mortem acciteret: atque id euenisset: utrum te tanquam Tyrannicidam suspiceret Respub. an potius tanq̄ immanem & ferum hominē execraretur: qui in eam sæuieris ætatem, cui etiam ab hoste armato parcitur, quæ leonibus etiam miseranda uideatur? Quid ergo? Vtetur tuo maleficio Respu. cæterum exemplum haudquaquam probabit. Quid si Tyranni uxorem, quam ille misere deamaret, per uim constuprasses: atque ille eius impatiens contumeliæ, fugerit è uita: utrum Tyrannicidij laudem flagitabis, an raptus & adulterij supplicium potius formidabis? Res obscura non est. Con-

feram

feram tuo facto propiora. Quid ſi Tyranni medicus quum eſſes: ueneno ægrotanti dato, illum ſuſtuliſſes: utrum ut ueneficum oderit te Reſp. an ut uirũ fortem admirabitur? Tyrannũ ſublatum gaudebit: facti rationem, moduṁq; deteſtabitur. Quid ſi quũ te Tyrãnus familiariter uteretur: tu in cõuiuio prætextu neceſſitudinis uenenum porrigeres? Deniq; ſi per magicas imagines, ac maleficas quaſdam deuotiones Tyrãno uitam ademiſſes: utrum à lege præmiũ, an pœnã expectares? Atqui Tyrannidem utcunq; ſuſtuliſti. Euentu gaudet lex. Verum exemplũ tam pernicioſum in Remp. nõ recipit: ut conſueſcant ciues ſcelus ulciſci ſcelere, patrem in filio iugulare. Vides quantum momenti ſit in modo, uiáq;, ut factum tuũ approbetur? Quod lex permittit ut fiat: non ſtatim permittit, ut id uia qualibet efficias. Adulterũ ferro occidere licet: ueneno aut incantamentis non licet. Quur ita? Quia peſtilens exemplũ omnino tractare uenena. Nec id ulla cauſa quantũuis honeſta, ſinit in ciuitatẽ irrepere. Quid quod ne hoſtẽ quidẽ ueneno, aut malis artibus interficere fas eſt? Nã nuſq; nõ improbat maleficia lex: & ueneno tincta tela etiã in bellis interdicta ſunt. Quod ſi modus facti ſuperat in his, in quibus nullum petitur præmiũ: quanto magis id fiet in his, in quibus ſummũ petitur? Lex triumphũ ſtatuit ei, qui certum hoſtium numerũ fuderit. Fuderit aliquis nõ acie, ſed aquis & pabulo ueneno tinctis. Vtrũ

ciues

ciues hunc æquis oculis ſpectare poterunt triumphantem: an potius ſicuti ueneficum oderint, auerſabuntur, execrabũtur? Quid quod priuatis etiam in rebus uia, moduſq; perpẽditur: quo magis idem oportebit, tum in publico, tum in ſplendidiſſimo facinore: ut à quo conueniat omnẽ ſceleris ſuſpicionem abeſſe? Age illud tecum reputa: ſi medico mercedem pactus eſſes, quo te morbo leuaret: atq; ille nõ pharmacis, ſed maleficijs & incantamentis morbum exemiſſet: utrum præmiũ dabis, an magis hominẽ in ius trahes? iniuriæ malis artibus datæ reũ ages? Clamabit ille, morbo te leuaui: quæ uia qd iſthuc tua refert? Hoc tãtũ ſpectabas: ut morbo liber eſſes, ei rei merces eſt pmiſſa. Ingratũ te uocabit: q niſi ſua opera, ne eſſes quidẽ, qui præmiũ negare poſſes. Tu protinus reſpondebis, opinor, medico te præmiũ eſſe pollicitum, nõ Mago: neq; debere quicq;, niſi rem malam ei, qui beneficiũ male dederit. Quanq; ne dediſſe quidẽ uidetur, qui malum malo tollit. Id enim mutare eſt incõmodum, nõ amouere. Dices eñ animo nocitum, dum corpori ſubuenitur. Atq; iſtam litẽ uinces, etiam iniquo iudice. Atqui eadem, aut melior etiã, & uincibilior eſt tecũ cauſa legi, cq; quæ tibi futura fuerat cũ medico. Nam ibi de priuata mercedula diſceptaretur: hic de publico honore. Ibi falſus eſt unus: hic legi fraus facta, per quã cautum oportuit, ne quiſq; ciuium circũueniatur. Ibi ſalus data: certa quidẽ & efficaci, ſed

ſuſpecta & improbata uia: hic nefario ſcelere (quur enim non ſic appellatur homicidiũ, quo in ciuem contra legẽ admiſſum ſit:) non libertas reſtituta, ſed in extremum diſcrimen adducta Reſp. quãdoquidẽ tuũ factum perinde habet, ac ſi medicus quiſpiam ad curam mercede conductus, uenenũ pro remedio miniſtret: quod tamẽ ægrotanti (ita ut nõ raro conſueuit accidere) per occaſionem morbũ adimat. Qui reualuit, ſuis fatis acceptũ feret quod uiuat: tibi mortem, tametſi uitarit, imputabit. Neq; ſua referre putabit: utrũ imperitia, an perperam, ac ſtudioſe pro pharmaco uenenũ porrexeris: ꝓpterea quod tui fuerat officij, aut non ſuſcipere negociũ: aut ſi dem ſimul, & artẽ, & induſtriã, ac diligẽtiam: & quicqd à probato artifice ſolet requiri, ad curã adferre. Sed age ſinimus adhuc poſſidere te, quod dudũ ſumus largiti: ut planè iſta uia Tyrannũ occideris, citra ullum Reipu. diſcrimẽ. Lex nõ approbabit facinus tuũ: niſi nõ tantũ à crimine, uerũetiam ab omni criminis ſpecie procul abfuerit: ne uidelicet ea quæ in hoc potiſſimum adhibita eſt in ciuitatẽ, ut maleficiũ omne ſecludat: incolumitatẽ ſuam quã cõueniebat, aut Deo cuipiã, aut certe Dijs ſimillimo homini acceptã referri, ſceleri debere dicatur. Nõ approbabit, inquã, niſi Tyrannũ ipſum quẽ nominatim indicauit ipſa, quacq; ꝓmittit uia ſuſtuleris: ne perrimã iſtã periculoſum exẽplũ in Remp. irrepat. Poſtremo niſi ferro, nõ dãcularijs ac maleficis artibus: niſi uirtute:

tute:niſi manu:niſi uitæ tuæ manifeſto contẽptu Tyrã
nũ trucidaris. Neq; em̃ huc tãtũ ſpectat lex, ut Tyrãn⁹
in præſens ſubmoueatur: uerũ illud multo magis reſpi
cit: ut oẽs mortales itelligãt in ea ciuitate uiros eſſe for-
tes, q nó uereãtur uitæ ſuæ diſpẽdio patriæ cõmodis cõ
ſulere: ac præclari exemplo facinoris, omnes etiã in po-
ſterũ ab affectatione Tyrãnidis deterreãtur: cũ uideãt
in ea ciuitate nullum eſſe Tyrannis ſatis tutũ præſidiũ:
quandoquidẽ illud nemo neſcit, qui uitæ ſuæ ſit cõtem/
ptor, eũ eſſe alienæ uitæ dominũ. Nam quod omnino
ſatellitiũ, quæ excubiæ, qui parietes, quæ arx, quæ arma
aduerſus huiuſmodi animũ Tyranni caput defendãt:
qui patriæ libertatem ſua uita bene credat emi? Poſtre
mo aũt: ut maxime tibi conſtet animus: ut cõſte⁹uia: id
quod eſt totius negocij caput, nõ effeciſti. Tantũ enim
abes ut Tyrannũ occideris: ut quantũ in te fuit, Tyran
nidem maiorẽ in modũ auxeris, interfecto Tyranni fi
lio. Quid autẽ refert, malitia, an ſtultitia Remp. in diſcri
men adduxeris? Nam illo quod uulgo dicunt nihil ue/
rius. Intempeſtiuã beneuolẽtiã nihil à ſimultate differ/
re. Tantũ abeſt ut occideris Tyrannum: ut ne ſuſpicari
quidẽ potueris id euẽturũ, ut ipſe ſemet occideret. Sed
iuuenem occidiſti patre inſolentiorẽ: quid tum poſtea?
ſi patri & huius ſcelera lex imputat? Magnũ pinde Ty
rãni ſatellitẽ, nõ Tyrannũ occidiſti. Sed paratũ Tyrãni
dis hæredẽ occidiſti: in Tyrãnidẽ ſuccedit, q prior, q po

tior est in occupādo. Verū esto sanè, certum hæredem sustuleris: igitur qui Tyrānus erat futurus, interemisti. Atqui quod futurū est, id nōdum est. Porrò lex eū qui iam Tyrānus sit, tolli debet: non quē aliquando futurū diuines. An qui statuā ex pacto debeat, & rudem trunc cum præstiterit: fidē persoluisse uideatur? Non arbitrabor. Vbi nunc igit̄ sunt illa tam multa, quæ tibi ad præmiū postulandū supererant? Vides q̄ ne unū quidem omniū tibi constet, quorū nihil oportebat deesse. Volui, inquis: id demum uoluisse te lex credit, quod effecteris. Postea è re nata propositū est cōmutatū. Hoc igit̄ præmiū tibi debetur, quod ei, qui in Olympijs medio è cursu, relicta meta, ad carceres reflectit habenas. At periclitatus es. Proinde id laudis auferes, quod is, qui laudauit in Olympijs, nec uicit. Sed occidisti denique: uerū eum, quē neq; lex permittebat arbitrio tuo, neq; ex usu publico fuerat, occidi. At bene uertit ciuitati quod fecisti. Numini igitur gratia debētur, tali, qualem Palladē Atticis fuisse ferūt: de qua prouerbiū extat, quod Athenienſiū male consulta, in bonū exitū uertere consueuit. Non tu leges seruasti, sed sustulisti: nō libertatem restituisti, sed numē aliquod huic urbi propitiū, quod euentum tuæ temeritati debitum, sua cōmoditate à nobis auertit, quod tuā stultitiā nobis uertit in occasionē retinendæ libertatis. Nō ego ingratū erga te populū constituo: imo tu populū ingratum in Deos reddere labo-

ras:

tas:quem quũ semel in periculũ uocaris,ne pro simplici Tyrannide duplicatã patereturnũc rursum in discrimen trahere conaris:ne ab iratis superis, in pristinã seruitutem,aut grauius aliquod infortunium retrudatur. Quid tu te fucis & phaleratis dictis in alienũ meritum insinuas? Quid tibi in eo negocio laudẽ uniuersam uendicas:ex quo præter pœnã temeritatis, nihil ad te redire merito possit? Si Reip.si iudicibus ꝓbare potes animum tuũ tyrannicida dignũ,qui nullũ periculum uitæ Reip.causa recusarit:si facinus nõ scelere,nõ pernicioso exemplo,sed legitima uia peregisti:si fortuna tuis egregijs conatibus bene expetitũ dedit euẽtum,aude tyrannicidã te uocare:aude pulcherrimũ,ac penè diuinũ munus à Rep.poscere:aude nobis seruatas leges, restitutã ciuitatẽ:aude tẽpla,aras, focos, fortunas omneis, tutos pueros,inuiolatas uirgines,impolluta matrimonia,denique hoc ipsum quod hic lege & apud iudices agimus, exprobrare:aude mihi minari,quod obstiterim: aude ciuitatẽ ingratitudinis insimulare,nisi laudẽ promeritã persoluerit:aude iudices,uel iniquos,uel corruptos clamitare,nisi suis sentẽtijs præmiũ tibi decreuerint. Contra:si suspectũ quid uolueris:si periculosum:si contra leges:si cum scelere cõiunctum quod feceris:sit pudor,ac desine tandẽ improbe præmiũ flagitare:quod nulla ratione pmerueris:pœnã,si sapis,incipe deprecari. Isthuc fortasis ab æquitate iudicum, à ciuitate deorũ munere

læta,queas impetrare. Neq; em̃ putes unũ me te à præmio deterrere. Imaginare iſthac in cauſa pariter & leges,& Remp.& Deos tibi aduerſari. Puta leges his tecum uerbis agere. Si nos uere reſtitutas uideri tis,ſine noſtram autoritatẽ primũ in hac tua cauſa ualere. Longe plus laudis ex hoc iudicio referes, ſi nobis ceſſeris:ſi parueris:ſi tuã cupiditatẽ noſtro ſubmiſeris arbitrio:ſi primũ exemplũ in te ciuibus ædideris,reuixiſſe nos:ſi mõſtraris ciuitati iam nõ ex ſceleratorũ libidine,ſed ex noſtro præſcripto cuiq; uiuẽdũ eſſe. Atq; altera ex parte Remp.hac tecũ oratione uti puta. Si ciuẽ bonũ mihi præſtare ſtudes,noli hãc ſtultitiæ notã mihi inurere:ut in poſterũ re cognita,dicar ebrietate quadã gaudiorũ ei præmium decreuiſſe,cui pœna magis deberetur:noli mihi Deos,quos uix deniq; tã diutinis uotis,tot factis, tot precibus,tot meis malis placaui,cõmoui, propitios reddidi:denuo per ingratitudinẽ iratos atq; infenſos reddere. Sine ut mihi per te liceat,ſaltẽ illorũ beneficio frui. Quod ſi te neq; leges,neq; Reſp. commouet:certe Deorũ orationẽ uereri debes,quos ita tecũ agere puto. Quid tu te in noſtræ laudis poſſeſſionem ingeris? Quid honori noſtro inuides? Quur nõ ſinis nos in hãc ciuitatẽ perpetuo benignos eſſe? Quur tuipſe tã ingratus exiſtis? Ciuitas hæc ſemel mihi reſtitutã libertatem debet:tu bis debes,cõmoditati noſtræ:& quod Rempſeruauim9,cuius tu pars es:& quod cõmoditate noſtra

tuam

tuam periculosam stultitiã, uel scelus potius in maximã felicitatẽ uerterimus. Etẽ nisi nos dextri, ꝓpitijq; adfuissem⁹, quid aliud tu cꝫ perieras, & ꝑ te Resp: Quod si planè cõtendis, ut præmiũ aliquod feras: abunde magnũ præmiũ à nobis ꝑsolutũ est, qđ ꝑ nos res à te male instituta, bene uerterit. A legib⁹ merito maior relata gratia: si nostræ ꝓsperitatis respectu, temeritatis simul & sceleris ueniã condonarint. A ciuitate satis amplã laudem feres: si ea patiat̃, ut in restitutæ libertatis historiã nũ quoq; nomẽ admisceat̃. Hac laudis parte cõtentus desine nobis debitũ uelle præripere: ciuitati munus nostrũ eripere: legibus autoritatẽ adimere. Sed finẽ facio, nimirũ extillata iã aqua. Quod superest nũc, uestræ partes sunt iudices statuere: utrũ secundũ leges, secundum Deos, secundũ Remp. sententiã dicere, an secundũ hũc gloriosum ostẽtatorẽ ꝓnũciare uelitis. Vtrũ hanc urbis felicitatẽ hui⁹ temeritati, hui⁹ sceleri acceptã ferre malitis, sæpius exprobrãdã, & breui fortassis à superis iratis (id qđ abominor) auferendã: an in Deos qbus sine cõtrouersia tota debet̃, referre: eorundẽ pietate seruandã, agendã, benéq; fortunãdam. Vtrũ magis ex usu sit, ut primo hoc iudicio statim leges circũuentæ dicantur: an ut appareat legũ restitutarũ seueritatẽ, & iudicũ sapientiã aduersus unius, inquã, postulationẽ ualuisse.

DECLAMATIONIS ERASMICAE, QVAE LVCIANICAE RESPONDET, FINIS.

Erasmus

ERASMVS ROTE-

RODAMVS M. IOANNI PALVDANO RHETORI LOVANIENSIS ACA DEMIAE, S. P. D.

VT INTELLIGAS humaniſſime Paludane, Eraſmum illum tuum tametſi per omnes terras, mariáq; uolitãtem tamẽ tui memoriam perpetuo fecum circumferre: mitto quaſi ſymboli uice Luciani dialogum: cui titulus, περὶ τοῦ ἐπὶ μισθῷ συνόντων. Quẽ in Italiam profecturus, in ipſo pene procinctu latinum feci. In eo non ſine uoluptate tanq; in ſpeculo uidebis, aulicæ uitæ incommoda: quæ tu mihi ſæpenumero commemorare ſolebas: nimirũ expertus, & ueluti naufragio eiectus, ac uix iſti liberali terræq; uitæ redditus. Idq; feci eo ſtudioſius: ut meo exemplo te prouocarem, quo iam diu Græcanicis in literis uerſatus, incipias & ipſe aliquãdo audere aliquid. Quur enim nõ dicam audere? Quum nullum ſit mea ſententia facinus audacius, q; ſi coneris ex bene Græcis, bene Latina facere. Vale, méq; tui amantiſſimum mutuum ama.

Luciani

LVCIANI LIBELLVS DE IIS QVI MERCEDE CONDVCTI, IN DIVITVM FAMILIIS VIVVNT.

DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

QVID TIBI primum amice, aut quid postremũ, quemadmodum uulgo dici consueuit, recenseam, ex his quæ tum facere, tum pati cogũtur, qui mercedis gratia sese in alienas domos cõuictumq; tradũt alienum, quiq; in locupletũ istorum amicitiam accensentur, si modo eiusmodi illorum seruitutem, cõuenit amicitiam appellare? Noui em̃ permulta, atq; adeo pleraq; omnia, quæ illis ibi soleant accidere, non per Iouem quod ipse ea experimento cognorim (neq; enim mihi unq; experiũdi incidit necessitas, ac ne quando incidat Dij prohibeant) sed quod cõplures, qui in hoc uitæ genus inciderant, apud me soliti sint cõmemorare, partim qui in ipsis etiãdum malis constituti, quæ & quanta ferrent deplorabant, partim qui tanq; è carcere quodam profugi, nõ absq; uoluptate recordabant

μετανοούντας

dabantur cõmemorabantq; ea quæ fuerant perpeſſi. Imo iuuabat reuocare ob oculos, quas erumnas effugiſſent. Atq; hi quidem digniores mihi uiſi ſunt, quibus fides haberetur: ut qui eius ſacri ritus (ut ita dixerim) omnis omniáq; myſteria perdidiciſſent, cunctáq; ab initio ad finem uſq; perſpexiſſent. Hos igitur haud quaq; indiligenter, nec oſcitanter audire ſoleo, ueluti naufragium quoddam, ac præter ſpem obiectam ſalutem enarrantes. Cuiuſmodi ſunt iſti, qui in templis deraſo capite, cõplures ſimul obambulantes, immanes undas, procellas, ſublatos in cælum fluctus, iactus, malos fractos, gubernacula reuulſa narrant. In primis autẽ geminos Caſtorem & Pollucem apparentes (hi peculiariter ad hanc Tragœdiam pertinent) aut aliũ deum quẽpiam repente, quemadmodũ in fabulis fieri conſueuit, exortum: ſummiſq; antemnis inſidentẽ, aut iuxta clauum adſiſtentem: qui nauim ad littus aliquod molle dirigeret: ad quod appellens futurum eſſet, ut & ipſa paulatim ac lente ſolueretur: & ipſi tuto in ſolũ deſcenderent, idq; ope fauoreq; diuino. Atq; iſti igitur, permulta id genus ad præſentem cõmoditatem exaggerantes, cõmemorãt: quo uidelicet à pluribus ſtipem accipiant: ſi non calamitoſi modo, uerumetiã Dijs cari eſſe uideantur. Porrò ij dum eas quas in tectis tulerunt tempeſtates referrent, atq; immanes illas undas, quin etiã decumanos fluctus, ſi fas eſt dicere: & quẽad

modũ

modũ primũ à littore soluerint mari trãquillo: cũtũq; molestiarũ perpetua nauigatione sint perpessi: dum sitiunt, dum nauseant, dum salo perfunduntur. Deniq; quẽadmodũ infelici nauigio in cautem quãpiam sub undis latentem, aut in scopulum aliquem præruptum, & asperum illiso, fractóq; miseri ægre enatarint, nudi, cunctarumq; rerum inopes. Hæc inquã quũ referrent, mihi quidẽ uisi sunt permulta præ pudore subticere, uolentesq; ac sciẽtes obliuisci. At ego etiã illa, præterea autẽ & alia nonnulla ex illorum narrationibus coniectans, deprehendi quicquid erumnarũ cum eiusmodi conuictibus cõiunctũ est. Quæ quidem omnia haud grauabor optime Timocles tibi percensere. Iampridẽ eñ mihi uideor animaduertisse, te de capessenda hac uitæ ratione cogitare. Nam olim quũ his de rebus sermo incidisset: mox ex his qui præsentes erant, quispiã mercenarium hoc uitæ genus laudare cœpit: fortunatissimos eos affirmans, quibus contigisset horum familiaritate, qui apud Romanos essent optimates: tum conuiuijs adesse opiparis, idq; immunes: præterea splendidis in ædibus diuersari: tum perigrinari omnigena cũ cõmoditate, uoluptateq;, alba interim in rheda (si forte libeat) resupinatos. Insuper ob hanc amicitiã, obq; cõmoditates quibus afficiuntur, etiã mercedem capere: id uero nõ mediocre uideri. Istis eñ haud dubie citra sementem, ac culturã, quod aiunt, cuncta prouenire. Hæc

igitur atq; id genus alia quũ audires: animaduerti quẽ admodũ ad ea inhiaueris, cũq; auide ad eſcam os apertum porrexeris: proinde nequid mihi certe in poſterũ poſſis imputare, neq; expoſtulare queas: quod quũ te conſpiceremus tantũ una cũ eſca deglutientẽ hamum, non reuocauerimus: neq; priuſcũq; in guttur demergeretur, reuulſerimus: neq; præmonuerimus. Verũ poſtea, cũq; ceſſaſſemus, donec eo iam adacto atq; infixo trahi iam, ac ui duci conſpiceremus: tum quũ nihil opis afferri poſſit, fruſtra adeſſe nos atq; illachrymari. Hæc incũq; nequãdo poſſis dicere: quæ ſi dicantur, merito, pfecto dicantur: neq; à nobis refelli poſſent, quo minus peccaſſe uideremur: ut qui prius iſta non indicaſſemus: audi nũc ordine omnia. Ac rete quidẽ ipſum cuiuſmodi ſit, cũq; nullum habeat exitũ: non intus mediis in finibus inuolutus, ſed foris tuto atq; per ociũ ante cõtẽplator: inci æris aculeum, reflexam hami aciem, ac tridentis ci ſpides manu tentãs, maláq; admotas experiẽs. Quod niſi uehemẽter acuta: niſi ſic illigantia, ut effugiendi nulla ſit facultas: niſi dira uulnera factura uideantur, acriter trahentia, & inexplicabiliter retinentia: nos quidẽ inter formidoloſos, atq; ob id etiã pauperes, famelicoſq; aſſcribito: ipſe uero ſumpta fiducia, uenatum iſtum, ſi uidetur, aggreditor: Lari in morem totam eſcam hiatu deglutiens. Atq; in uniuerſum quidẽ forſitan tua cauſa omnis hic ſermo dicetur. Quancũq; non ſolũ de uobis philoſo-

philoſophis,aut his quicunq; uitæ inſtitutum ſibi dele gerunt cũ uirtutis ſtudio coniunctius: uerũetiã de grã maticis,rhetoricis,muſicis: breuiter de omnibus, qui in doctrinæ profeſſione uerſari, quæſtũq; facere propo ſuerũt. Cæterũ quũ omnia ſint inter iſtos cõmunia: ea demq; prorſus accidant omnibus:palam eſt, philoſo phorũ conditionẽ nõ eſſe à reliquis eximiam. Imo hoc illis turpius iſta contingere:quũ ſint cũ alijs cõmunia:ſi ij qui cõducũt, nõ alijs præmijs eos cæ reliquos dignos iudicent: nihilóq; magis cæteros in honore habeãt. Sed quicquid erit,quod narrationis ſeries aperiet: eius culpã potiſſimũ in ipſos conferre par eſt,qui eiuſmodi faciũt:deinde in eos,qui talia ſuſtinẽt.Ego uero culpari nõ debeo, niſi forte ueritas & libertas in cõmemorãdo reprehenſionẽ mereat. Ac reliquũ quidẽ hominũ uul gus: puta palæſtricos quoſpiã, aut adulatores imperi tos,ſordidóq; animo ac ſuopte ingenio humiles & ab iectos hoies: ne operæpreciũ quidẽ fuerit ab eiuſmodi cõuictu dehortari: qppe nequaq; obtẽperaturos: neq; rurſum æquũ ſit illis uitio uertere, quod nõ relinquant ſuos cõductores,etiã plurimis ab illis contumelijs affe cti.Sũt em ad eã uitæ rationẽ accõmodati,factióq;:neq; ea uidelicet indigni. Præterea ne habeant quidẽ aliud quippiam,ad quod ſeſe conuertant, & in quo ſeſe exer ceant:adeo ut ſiquis eam uitam illis adimat,ignaui illi ſo, conſilijq; inopes, deſidioſi atq; inutiles reddantur.

Quamobrē nec ipſi rem aliquā indignā patiantur, nec illi contumelioſe facere uideantur: ſi (quod aiunt) in mantellam imminxerint. Etenim ad eaſipſas contumelias iam inde initio præparati, conferunt ſeſe in familiam. atq; hæc ſola illis ars ſuppetit ferre & perpeti quicquid acciderit. Cæterū eruditorū nomine, de quibus inſtituerā loqui, merito indignandū, enitendūq; ut q̄ maxime fieri poteſt, eos inde reuocatos, in libertatem uindicemus. Videor autē recte facturus: ſi quibus de cauſis ſe quidam ad hoc uitæ genus conferunt, eas cauſas excuſſero: parumq; idoneas, atq; efficaces eſſe demōſtrauero. Siquidem eo pacto omnis illis præripietur excuſatio: ſummusq; ille titulus, quo ſuam ſpontaneā ſeruitutem ſolent obtexere. Iam igitur plericq; paupertatem & rerum neceſſariarū inopiā proponunt: atq; eam umbram ſatis idoneā exiſtimant: qua ſuū factū prætexāt, quod ultro ad eam uitā acceſſerint. Ac ſibi ſufficere credunt: quū aiunt ſe quiddam ignoſcendum facere: qui id quod eſt in uita moleſtiſſimū, nempe pauptatē, ſtudeant effugere. Poſtea in promptu Theognis, atq; illud plurimum in ore:

Nam quemcunq; uirum paupertas enecat.

Et ſiquæ alia terricula abiectiſſimi quiq; poetæ de paupertate prodiderunt. Equidē ſi uiderem ex huiuſmodi conuictu paupertatis effugiū aliquod uere cōtingere. non admodū anxie cū eis de uehementer amplectēda libertate

libertate disceptatem. At posteaq; eiusmodi quædã accipiunt: cuiusmodi sunt ægrotantiũ alimenta (quẽadmodum egregius ille dixit orator) qui queant effugere quo minus in hoc ipsum parum recte sibi consuluisse uideantur: nimirũ semper illis manente eodem uitæ illius argumẽto? Semper em̃ manet paupertas, semper accipiẽdi necessitas: nihil quod seponat, nihil supersit quod reseruetur. Verũ quicquid datũ fuerit, ut detur, ut uniuersum etiã capiatur, prorsus omne insumitur: ita tamẽ, ut ne id quidẽ in usus sufficiat. Rectius aũt futurũ fuerat: si nequaq; causas eiusmodi cõminiscerent, quæ paupertatẽ seruant, aluntq;: atq; eatenus dũtaxat opitulantur: uerũ quæ illam tandẽ aliquando tollant. Ac forsitan tibi hoc uolebas Theogni quũ diceres eam in altum mare ac præruptis de scopulis præcipitẽ dari oportere. Quod siquis semper pauper, semper egens, quũ semper mercede cõductus mereat, hoc ipso sese arbitretur aufugisse paupertatẽ: non uideo qui fieri possit, quo minus hic ipse sese fallere uideatur. Rursum alij negant sese paupertatẽ formidaturos: si modo reliquorum hominũ in morem possint suo labore, suáq; industria uictum suppeditare. At nunc sibi fractas esse corporis uires, seu senio, seu morbis: eóq; ad eam uitã mercenariam facilem uidelicet atq; cõmodam confugere. Age igitur, inspiciamus num uera prædicent: & num ea quæ dantur ex facili illis suppetant, non multo neq;

adeo

adeo maiore labore conſtent, q̃ uulgo ſuus uictus. Nam id quidem etiam uotis expetendum, uti citra laborem, citra ſudorem, nullo negocio paratum argentum accipias. Verum q̃ hæc abſint à uero: iſtud profecto ut dignum eſt, ne dici quidem ſatis poteſt: tantum laborum, tantum ſudorũ in eiuſmodi conuictibus exhauriendum, ut hic ne ualetudo quidem ad id par ſit: quippe quũ quotidie ſexcenta non deſint negocia, quæ corpus conficiant, adq̃ extremam uſq; defectionem delaſſent. Verum hæc ſuo loco dicemus: quũ etiam reliquas illorum incõmoditates commemorabimus. In præſentia ſat erat leuiter oſtendere, qui ſe aiũt hac de cauſa in ſeruitutem addicere ſeſe: ne iſtos quidẽ uero dicere. Supereſt iam ut eam cauſam referamus quæ quidem ut eſt ueriſſima, ita ab illis minime profitetur. Nempe ipſos uoluptatis gratia, & amplis illis ſpebus incitatos, ultro inuadere familias diuitum: auri argentiq̃ uim & copiam admiratos: præterea quod felices ſibi uideantur ob conuiuia, reliquaſq; eius uitæ delitias: ſperantes futurum, uti mox, nemine uitante, aſſatim aurum bibant. Hæc nimirum ſunt quæ illos adducunt: atq; ex liberis ſeruos conſtituunt. Non rerum neceſſariarum uſus, quem prætexebant: ſed rerum nõ neceſſariarum cupiditas, atq; ingentium illarũ & amplarum opum admiratio. Enimuero quẽadmodum miſeros iſtos, atq; infelices amantes, callidi quidam & ueteratores

ratores amasij receptant & fastidiēter ducūt, lactantq; uidelicet quo iugiter amantes, ambiant ipsos atq; inseruiant. Cæterum ex amoris fructu, ne summo quidē osculo impertiunt. Intelligunt enim copia facta dissoluendum amorem. Id igitur ne fiat, præcauent: diligenterq; sui copiam subtrahunt. Alioqui spe semper retinent amantem: metuentes, ne desperatio minuat cupiditatis ardorem: amantēq; ab se alienet. Proinde semper arrident, pollicenturq;: semper facturi sunt: semperq; gratificaturi: semperq; ingentiū sumptuum rationem habituri: donec imprudentes ambo senuerint, atq; utriq; iam præterierit ætas: huic ad amādum: illi ad dandum. Atq; ita omni uita nihil illis peractum est ultra spem meram. Atqui uoluptatis cupiditatæ nihil non ferre: id quidē forsitan non usq; adeo uitio uertendum: quin magis uenia danda: si quis uoluptate capiatur, & hanc undequaq; consectetur, quo possit ea potiri: quāq; turpe forsan ac seruile: si quis ea gratia semet in ius tradat alienū: ꝓpterea quod uoluptas, quæ ex libertate percipit̄: multo suauior est, q; ea quā ille libertatis iactura sectatur. Attamen hoc quoq; aliquo pacto ignoscendū illis sit: si modo consequantur. Verum enimuero ob solam uoluptatis spem, multas perferre molestias, equidem & deridiculū arbitror, & stultum: maxime quū uideant labores certos esse, manifestos, & ineuitabiles: porrò illud quod speratur, quod quidē

nihil aliud tandē eſt q̄ uoluptas, ne tam longo quidē tempore contigiſſe. Præterea aūt, nec ueriſimile uiderit ut contingat aliquādo: ſi quis modo rem recta reputet uia. At Vlyſſis ſocij, dulci quadā guſtata loto reliqua negligebant: ac præſenti uoluptate deliniti honeſta cō temnebant: ut non prorſus cū ratione pugnarit in illis honeſtatis obliuio: nimirū animo uoluptatis illius ſenſu occupato. Verū ſi quis famelicus alij cuipiā loto ſeſe ingurgitāti, neq̄ quicq̄ inde impertienti, aſſiſtat, idq̄ ſolā ob ſpem: quod credat fore, ut & ipſi aliquando de guſtandā lotū porrigat: aſſiſtat inquā ad hunc modū recti atq̄ honeſti oblitus: dij boni q̄ hoc ridiculū, plane q̄ uerberibus quibuſdam Homericis dignum. Ergo quæ iſtos ad diuitū conuictū adducunt: & quibus impulſi ſeſe illis dedūt, ad quodcū q̄ lubitū fuerit utēdum hæc ſunt, aut his fermè ſimillima. Niſi ſi quis & illos cō memorandos eſſe iudicat: quos hæc una res ad id commouet: quod glorioſum arbitrant, cum illuſtribus atq̄ opulentis uiris habere conſuetudinem. Sunt enim qui hoc quoq̄ prædarū ac magnificum ſupráq̄ plebē eſſe exiſtiment. Nam ego quidē, quod ad me proprie attinet, recuſarim uel cum Perſarum rege conuiuere dum taxat, conuictorq̄ uideri, ſi nullus ex eo conuictu fructus ad me redeat. Quum itaq̄ cauſa eius uitæ ſuſcipiēdæ ſic illis habeat: age iam conſyderemus apud nos metipſos: primū cuiuſmodi ſint illis perferenda priuſ q̄ admittantur

q̃p admittantur: priuſq̃p obtineant. Deinde cuiuſmodi in ipſa iam uita conſtituti patiantur. Poſtremo quæ tandem cataſtrophe, quis fabulæ exitus illis contingat. Neq̃p enim illud dicere poſſunt: hæc tametſi moleſta ſint, tamen aſſueſci facile: neq̃p ad id multo opus eſſe labore: ſat eſſe ſi uelis modo: poſtea reliqua omnia factu fore facilia. Imo neceſſe eſt ut primum diu ſurſum ac deorſum curſites: mane excitatus aſſidue proforibus obuerſeris, ut perdures: quum protruderis: quum excluderis: quum improbus interdum atq̃p importunus uideris: cum ianitori male Syriſſanti, ac nomendatori Libyco ſubiiceris: quumq̃p nominis tui memoriam mercede redimere cogeris. Quin etiam ueſtitus tibi eſt apparandus ſupra tuæ rei facultatem, pro dignitate eius cuius conuictum ambis: deligendus color, quo ille potiſſimum gaudeat: uti ne diſcrepes, neue oculos illius offendas. Poſtremo uti gnauiter aſſectare neceſſe eſt: uel antecedas potius, à famulis protruſus: ac ueluti pompam quandam expleas. At ille interim cõpluris iam dies ne aſpicit quidẽ te. Quod ſi quãdo res tibi feliciſſime uerterit, ſi te reſpexerit, ſi accerſiuerit, dixeritq̃p: quicquid illud fuerit, quod illi forte in buccam uenerit: tum deniq̃p, tum plurimus ſudor, tum multa oculorum caligo, tum intempeſtiua trepidatio, tum Sannæ eorum qui adſunt, hæſitantiam tuã ac perplexitatẽ ridentiũ. Qua quidem nõ raro accidit: ut quũ

oportuerit reſpondere: quis fuerit rex Achiuorũ: mille naues illis fuiſſe reſpõdeas. Atq; id ſi qui ſunt modeſti pudorẽ uocãt: immodeſti timiditatẽ nominãt: improbi inſcitiã. Ita fit, ut tu primã hanc diuitis comitatẽ, ubi periculoſiſſimã expertus, ita diſcedas: ut tantã animi tui imbecillitatẽ ipſe cõdemnes. Porrò ubi multas iam noctes inſomnes duxeris: ubi plurimos dies cruentos egeris: haud quidẽ Helenæ gratia per Iouem: neq; ob Priameia Pergama: uerũ ſpe quinq; obolorũ: cõtigerit aũt & deus quiſpiã tragicus qui tibi ſit auxilio: iam illud reſtat, ut exploreris excutiariſq;: num literas noris. Atq; ea quidẽ diſceptatio nõ iniucũda eſt ipſi diuiti quippe qui laudat interim, ac felix eſſe prædicat. Cæterũ tibi uidet, de uita ipſa, déq; omni fortuna tũ certamen eſſe paratũ: propterea quod tibi uenit in mentẽ, idq; merito futurũ, ut alius nemo ſit admiſſurus, ſi prius ab hoc reiectus, ac repudiatus uideare. Interim in uarias curas diſtraharis oportet: partim dũ inuides iis qui pariter ex æquo tecũ examinant. Finge em & alios eſſe, qui eiuſdẽ fortunæ tibi ſint cõpetitores: te uero tibi uideri cũcta parũ abſolute reſpõdiſſe, metuentẽ interim ſimul & ſperantẽ, ac miſere de illius uultu pendentem: qui ſi quid parũ probet eorũ quæ dixeris, perfiſti. Sin arridẽs auſcultat, hilareſcis & ſpe bona fultus cõſiſtis. Porrò cõſentaneum eſt: eſſe nõ paucos: qui tibi aduerſentur, atq; alios in tuũ locũ uelint inducere. Horũ unuſquiſq;

unuſquiſq; dãculum uelut ex inſidijs in te iaculat. Iam uero illud cõſydera: quale ſit uirũ ꝓmiſſa barba, cana coma, examinari: nunquid bonæ rei didicerit: & alijs quidẽ didiciſſe uideri: alijs ſecus. Superior interim uita, & omnis anteacta ætas tua curioſius diſquirit. Quod ſi quis aut ciuis inuidia, aut uicinus leui quapiã de cauſa ꝓuocatus, te deferat, & adulterũ dicat: uel pæderaſtem: is ꝓtinus, iuxta uetus illud ꝓuerbiũ: ex Iouis tabulis te ſtis. Porrò ſi pariter oẽs bene de te prædicent: ſuſpecti, leues, ac largitione redempti uidebunt. Nam admodũ omnia tibi cõſtent oportet. Nihil prorſus ſit, quod tibi queat obſiſtere. Alioqui nunq; obtinueris. Age ſanè. Hoc quoq; cõtigit: ac bona quapiã fortuna cũcta tibi feliciter ceſſerũt: & probauit ipſe doctrinã tuã: & amicorũ præcipui, quibuſq; ille huiuſmodi in rebus plurimã habet fidẽ, nõ dehortant. Ad hæc uult etiã uxor. Nõ refragat domus præfectus, neq; itẽ diſpenſator. Nemo tuã inſimulauit uitã: dextra omnia, & omni ex parte bene promittũt ſacra. Viciſti igitur o fortunate, & corona tus es Olympia. Quin Babyloné magis cepiſti, aut Sardorũ arcem occupaſti. Habebis copiæ cornu & gallina ceũ lac emulgebis: iam ſanè par eſt, ut aliquando præmia capias, maxima uidelicet, & quæ laboribus tantis reſpondeant: ne corona tua frondea dũtaxat ſit: ſimul ut merces haudquaq; cõtemnenda præſtituatur: eaq; cõmode ad uſum, citraq; negotiũ perſoluatur: utq; re/

liquus itē honos tibi præter miniſtrorum uulgus ſup-
peditetur. Cæterum à laboribus illis, à luto, à curſitatio-
nibus, à uigilijs, in otium te recipias: uti id quod uulgo
ſolent optare mortales, porrectis pedibus dormias, ni-
hilq; iam facias præter ea ſola, quorum gratia primū
receptus es & in quæ cōductus. Ita enim conſentaneū
fuerat Timocles: neq; ingēs malū erat futurū: ſi qs ſub-
dita ceruice ferat iugū, leue nimirū & portatu facile qd;
q; omniū maxime, auro illitū. Atqui lōge ſecus res ha-
bet: imo nihil horū reperiet. Siqdē in medijs ipis id ge-
nus cōuictib⁹, ſexcētæ res accidūt: uiro ingenuo neutiq;
toleranda. Quæ quū audieris: ipſe tecū ordine reputa
tā: nū quiſq; ea ꝓpeti queat: cui quidē cū eruditiōe uel
minimū commercij fuerit. Exordiar autem ſi uidetur à
primo conuiuio: unde conſentaneū eſt te conſuetudi-
nem illam cōſpicaturū. Primum igitur, adeſt tibi quiſ-
piam: qui te iubeat ad conuiuiū accedere: famulus nō
incomis: qui tibi prius placandus datis in manum, ne
uidearis inciuilis, ut minimum quinq; drachmis. At il-
le Accizans, ſéq; quum maxime cupiat, cupere diſſimu-
lans, Apage inquit. Egone quicq; abs te? Addit & illa,
abſit, dij prohibeāt. Tandē flectitur atq; obtemperat,
ac diſcedit, te late diducto rictu ſubſannans. Tu porrō
nitida ſumpta ueſte, mūdiſſimēq; cultus, lotus accedis,
ſollicitus interim, ne prior alijs aduenias. Nam id inu-
banū: quēadmodū poſtremum uenire, graue. Proinde

media inter

ſort anſpicaturū

media inter utrunq; obseruata opportunitate ingrederis, teq; sanè quam honorifice excipiunt. Tum arrepta manu te quispiam iubet accumbere, paulo supra diuitem: inter duos fermè ueteres amicos. At tu perinde atq; in Iouis ædes ueneris, nihil nō admiraris, & ad omnia quæ gerūtur suspensus inhias: propterea quod noua tibi atq; inuisa sint cuncta. Interim familia te spectat: omnesq; qui præsentes sunt, quid agas obseruant. Neq; uero ea res curæ non est ipsi diuiti: quippe qui famulis aliquot præmonitis negocium dederit, ut oculis obseruent, quemadmodum te geras in pueros aut in uxorem: num subinde, ex obliquo respectes. Ac reliqui quidem conuiuæ, simulatq; te uident propter imperitiam ad ea quæ fiūt attonitum, ac stupefactum, derident danculū, coniectantes te nunquā antea apud alium quempiam cœnasse, nouumq; tibi esse ut mantile apponatur. Proinde, sicuti uerisimile est, præ hæsitantia sudes oportet, ac neq; cum sitias, audeas potum poscere, ne uinosus uideare: neq; uarijs appositis opsonijs, & in ordinem quendam extructis, scire posses, cui prius aut posterius manum admoueas. Quare ad eū qui proximus accumbit respectes necesse est: atq; eundem imitatus, conuiuij rationem & ordinem discas. Alioqui anceps sedes, & uarians, animoq; penitus perturbato, & ad omnia quæ illic geruntur obstupescens. Atq; interim quidem, diuitis admiraris felicitatem

tatem,propter auri uim & eboris, tantaſq; delitias. Interim tuã ipſe deploras infelicitatem:qui quum nullius ſis rei,tamen uiuere te credas. Nonnunq; & illud in mentem uenit,fore ut admirandam & expetendã quãdam uiuas uitam:quippe qui ſis omnibus delitijs illis fruiturus,cunctorumq; exæquo futurus particeps. Arbitraris enim te ſemper bacchanalia feſta celebraturum. Quin & adoleſcentuli formoſi præminiſtrãtes, ac ſilentio arridentes, ſuauius in poſterum hoc uitæ genus pollicentur:ut Homericum illud nunq; deſinas in ore habere,

Haud uitio uerti debet ſi Troia pubes
Armatiq; ſimul Danai,ſub Marte laborum
Pondera tanta ferant.

ob tantam uidelicet felicitatem.

Accedunt ad hæc inuitatiunculæ ad bibendum. Ac poſtulato perq; ingenti ſcypho quiſpiam, præbibit tibi, præceptorem,aut aliud quiddam deniq; te appellãs. At tu recepto ſcypho quid uiciſſim oporteat reſpõdere,ppter eiuſmodi morũ imperitiam ignoras:iãq; ruſticanus,& inelegans eſſe uideris. Cæterũ ea propinatio multorũ ueterũ amicorũ inuidiam in te cõcitauit: quibus nonnullos iãdudũ tuus accubitus dangulũ urebat:quod modo quũ aduueneris,ijs anteponare:q multorũ annorũ ſeruitutẽ exhauſerint. Protinus itaq; talia quædã de te inter illos dicta ferunt. Illud ſcilicet malis noſtris

lis noſtris deerat: ut etiam ijs qui nuper in familiã cõmi grarũt, poſthabeamur. Et ſolis græculis patet urbs Romana. Et quid habẽt: cẽ obrẽ nobis debeãt anteponi? Num mirificam quandã utilitatẽ adferre uidentʳ: quũ uerbula quædã miſera dicunt? Rurſum alius, hæc. An non uidiſti: quantũ biberit: quẽ admodũ cibos appoſitos auide corripiens deuorarit? Homo inelegans, ac fame enectus: qui ne per ſomnũ quidẽ unq̃ fuerit albo pane ſaturatus: multo minus aue Numidica, aut Phaſiano: è quibus nobis uix oſſa reliqua fecit. Porrò tertius, fatui inquit priuſq̃ quinq; abeant dies, uidebitis hũc nihilo pluris fieri q̃ nos. Nam nũc quidẽ, nõ ſecus atq; calcei noui ſolent, in precio eſt, & habeʳ charus uerũ ubi crebro iam fuerit calcatus, lutoq̃ deformatus, tum miſere ſub lecticam abijcietur cymmicibus, quẽad modũ nos, oppletus, Atq̃ inter illos talia pmulta de te iactantʳ. Ex quibus aliquot iam tũ etiã ad calumniãdum inſimulandũq̃ te incitantʳ. Omne igitur illud cõuiuiũ tui plenũ: ac pleriq̃ de te ſermones. Tu uero propter inſolentiã atq; inſuetudinẽ plus q̃ ſat eſt hauris uini tenuis & acris: eóq; iãdudum aluo tibi cita diſcruciaris: uerũ neq; decorũ tibi ante alios è cõuiuio diſcedere: neq; rurſum manere tutũ. At pducta interim in longũ potatione dũ ſermo alius ex alio naſcitur: dum ſpectacula alia poſt alia proferũtur in cõuiuiũ (nã uniuerſum fortunæ ſuæ ſtrepitum tibi cupit oſtentare) nõ

mediocriter diſcruciaris:cui non liceat,neq; uidere quæ geruntur:neq; auſcultare,ſiquis uoce,citharaúe canat egregie dilectus adoleſcentulus.At laudas tamen inuitus,cæterum animo illud optas:ut aut terræmotus repens ortus ea cuncta diſcutiat:aut incendium aliquod renuncietur:quo ſimul conuiuium tandem aliquando dirimatur.Habes amice primum illud ſcilicet & ſuauiſſimum conuiuium:quod mihi quidē haudquaq; ſuauius ſit cepis,candidóq; ſale,libere quū uelim ex his & quantū uelim edenti.Verum ut ne tibi commemorem ructus acidos,qui deinde ſequuntur:ut ne nocturnos uomitus:mane uobis erit de mercede pacto tranſigendum: quantū, & qua anni parte te oporteat accipere. Ergo præſentibus duobus aut tribus amicis, accerſito te,& conſidere iuſſo,ſic loqui incipit.Facultates noſtræ cuiuſmodi ſint,iam perſpicere potuiſti: q̄ nullus in his faſtus:ſed citra oſtentationē, moderata ac popularia oīa:ſed mediocria omnia ac plebia.Sic aūt animū inducas uelim: ut exiſtimes oīa nobis fore cōmunia.Nā ridiculū profecto:ſi quū chariſſimā poſſeſſionum meārū partē,puta meā ipſius uitā,aut per Iouē, liberorum etiam(ſi fors illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam: nō aliarū item rerum te mecū ex æquo dominū ac poſſeſſorē exiſtimē.Cæterū quādo certi quippiā eſt præfiniendum:equidem uideo uitæ tuæ frugalitatē,& animum paucis contentum.Neq; nō intelligo haud me-

cedis ad

ædis adductum ſpe te in noſtram ueniſſe familiam: uerum aliarum gratia rerum: puta noſtræ in te beniuolẽtiæ cauſa: tũ honoris: qui tibi præter cæteros omnis cõtinget. Attamẽ præfiniendũ eſt aliquid. Quin ipſe magis quod uidebitur ſtatuito: habita ratione, uir amiciſſime, munerũ etiã illorũ quæ quotannis feſtis diebus à nobis accepturus uideris. Neq; em̃ uel iſta nobis fuerint neglectui futura: etiam ſi nunc hæc pactionẽ nõ cõplectamur. Scis autem cõplures per annum eiuſmodi munerũ occaſiones incidere. Horum igitur habita ratione, moderatius nimirum præmiũ nobis præſcribas. Præterea decet etiam uos homines eruditos, pecuniã negligere. Hæc ille dicens, totumq; te uaria ſpe labefactans, mitem ſibi ac tractabilẽ reddidit. Tu porrò qui dudum talẽta, ac multa nummũ milia ſomniaras, ſoli dos agros, & familias, ſentis quidẽ tacitus apud te hominis ſordes ac parſimoniã: nihilominus blanditẽ tibi pollicitatio tamẽ: atq; illud cõmunia futura ſunt om̃ia ratũ & uerũ fore arbitraris: ignarus eiuſmodi dicta,

Summis è labrijs, nõ imo è corde profecta.

Tandẽ præ pudore ipſe ſtatuendi ius defers. Verum ille facturum ſeſe negat. Cæterum ex amicis præſentibus quẽpiam in eo negocio ueluti medium intercedere iubet: qui ſalarij modum pronuntiet eum: qui neq; ipſum grauet, ut cui plurimas tum alias in res magis his neceſſarias ſumptus ſit faciendus: neque

rursus ei qui laturus est, sit omnino indignus. Atq; is seniculus quispiam, diuitis æqualis, una cũ illo à pueris adulando educatus. Eho tu inquit: num inficias ire potes: quin unus sis qui in hac urbe uiuunt omniũ fortunatissimus: cui primũ contigerit: quod pluribus miseris cupientibus, uix à fortuna dari possit: nempe ut in huius hominis cõsuetudinẽ admittaris, ut cõmunes penates habeas, ut in familiã inter Romanos primariã recipiaris? Id nimirũ tũ Crœsi talenta, tũ Midæ diuitias superat: si modo modestũ esse noris. Eq dẽ nõ paucos noui magni nominis uiros: q cupijssent, etiã si quid ultra dandũ fuisset, gloriæ dũtaxat causa, cũ isto uiuere, & familiares apud hũc atq; amici uideri. Quapropter haud inuenio: quibus modis tuã prædicem felicitatẽ: qui quidem ad hanc tam expetendam fortunam, etiam præmio addito admitteris. Proinde, mihi satis esse uidetur: nisi plane es insolens: si tantũ accipias: simulq; pronunciat, sanè minimum quiddam, præsertim ad spes illas tuas: attamen boni consulas necesse est. Neq; em iam possis effugere: quũ intra retia tenearis. Frenum igitur recipis, mussitans, ac dissimulans, ac initio quidem non magnopere illi reluctans, faciléq; sequeris: ut quod nõ admodũ te torqueat, neq; stringat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum uero ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirant: quod te conspiciant intra cancellos uersantẽ, ac nullo prohibente in

bẽte introeuntem, prorſuſq; præclaris illis opibus deliti-
ſq; domeſticũ quendam ac familiarem eſſe factum.
At ipſe nondũ uidere potes: cõgobrem illi te felicẽ exi-
ſtiment: niſi quod gaudes tamẽ téq; ipſe fallis, ſemp fu
tura meliora fore exiſtimans. Cæterũ contra atq; ſpera
ris euenit: & quẽadmodum adagio dicitur: iuxta Man
drabuli morẽ negocium procedit: in ſingulos (ut ita di
xerim) dies, deterius ac retro relabens. Vnde paulatim
uelut in luce dubia, tum demũ diſpiciens intelligere in
cipis, aureas illas ſpes, nihil aliud fuiſſe, cõq; ampullas
quaſdam inauratas, porrò graues, ueri, ineuitabiles, p-
petuiq; labores. Sed quinam iſti ſint, forſitan me roga
bis. Neq; enim uideo inquies: quid in hac conſuetudi-
ne ſit adeo moleſtũ: neq; intelligo iſta quæ commemo
ras, grauia atq; intoleranda. Audi igitur uir egregie: nõ
moleſtiam modo negocij perpendens, uerũ fœditatẽ,
humilitatẽ, prorſuſq; ſeruilitatẽ, uel præcipue interim
conſyderans. Principio memineris ex eo tẽpore, te iam
neq; liberũ, neq; ingenuũ poſſe uideri. Noueris enim
te hæc omnia genus, libertatẽ, progenitores, ante limẽ
relinquere: quũ in huiuſmodi ſeruitutẽ temetipſum ad
dicens in ædes ingrederis. Síquidẽ libertas tibi comes
fre recuſarit, ad uitam tam indignam, tam humilẽ te cõ
ferenti. Seruus itaq; (tametſi nomine ipſo grauiter of-
fenderis) ſeruus inquã, uelis nolis, futurus es: neq; uni-
us ſeruus uerũ cõpluriũ: operãq; ſeruilem præſtare co-

geris,obstipo capite,à diluculo in uesperam usq; : idq; mercede uili atq; indigna. Adde,quod ne placebis quidem admodum,neq; domino satisfacies, neq; ab illo magnifies:ut qui non à puero fueris ad seruitium institutus,sed sero didiceris,atq; ætate multum aliena cœperis ad id erudiri. Excruciat autem te pristinæ libertatis memoria,animo recursans:facitq; ut interdum resilire conere,reluctarisq;:atq; ob id ipsum fit:ut seruitus tibi molestior accidat. Nisi forte illud tibi ad libertatem sufficere putas:quod non fueris Pyrrhia aut Zopyrione patre prognatus:aut quod non sic,uti Bithynicũ aliquod mancipium,uociferante præcone diuendaris. At qui tum uir egregie:quum instãte nouilunio, Pyrrhijs & Zopyrionibus immixtus,manum itidem,ut alij seruuli protendis,capisq;,quodcũq; illud tandẽ est quod datur:hæc uidelicet est auctio. Nã præcone nihil opus erat homini qui ipsus sui fuerit præco:quiq; ipse ultro sibi multo tempore dominum ambierit. Age iam o sceleste(cur enim non dicam præsertim in eum qui se philosophum esse dicat?)si quis te pirata inter nauigãdũ captum,aut si quis prædo in seruitutem tradidisset:te ipsum deplorares,tanq; indignam fortunæ iniuriã patientem. Aut si quis manu iniecta,te duceret,in seruitutem asserẽs,leges inclamares: omnia faceres,acerbe ferres:& o terra,o dij,magno clamore uociferareris. Nũc uero:quum ipse te,ob paucos obolos, id ætatis in qua

etiam si

etiam ſi ſeruus natus eſſes, tamen tempeſtiuum fuiſſet iam ad libertatẽ aſpirare: cũ ipſa uirtute ac ſapientia ultro adductũ uendideris: nihil illa reueritus, quæ pmulta ab egregio Platone, Chryſippo, Ariſtotele diſſeruntur: quũ libertatem laudant, ſeruitutem damnant. An non te pudet: quũ inter homines aſſentatores, & emptitios, ac ſcurras uerſans ex æquo cum illis æſtimaris: quũ in tanta Romanorũ turba, ſolus peregrino in pallio uerſaris: quũcꝫ Romanam linguam perperam ac barbare ſonas: præterea, quũ agitas cõuiuia, tumultuoſa, magna hominũ turba cõferta: quorum pleriꝫ colle ctitijs, quidam ſunt & improbi? Atꝫ inter hos laudas odioſe, bibiſcꝫ præter modũ: deinde mane ad tintinabulum expergefactus, diſcuſſa ab oculis dulciſſima ſomni parte, una ſurſum ac deorſum circũcurſas: heſterno luto etiãdũ tibijs adhærẽte? Vſqꝫadeo ne te lupini, aut holerũ agreſtiũ tenuit pœnuria? Vſqꝫadeo tibi defuerũt fõtes frigida manãtes aqua, ut p deſpationẽ ad iſta deuenires? Haud puto. Quin potius palã eſt: te, nõ frigidæ aquæ, neꝫ lupini, ſed bellariorũ, atꝫ opſoniorũ, uiniꝫ odorati cupiditate captũ eo ueniſſe. Quæ dũ lupi piſcis in morẽ auidius appetis: tuo merito euenit: ut hamus tibi fauces trãſfixerit. Itaꝫ p̃ſto ſũt hui⁹intẽ perãtiæ, gulæꝫ autoramẽta. Ac pinde atꝫ ſimia à trũco reuinctus collo, reliqs qdẽ oĩbus riſui es: at ipſe tibi delitijs affluere uideris, cui cõtigerit, affatim expleri ca-

ricis. Cæterũ

ricis. Cæterꝝ libertas, ingenuitas, una cũ ipsis gẽtilibus, ac tribulibus, hæc nimirũ euanida cuncta, atq; istarũ rerum ne memoria quidẽ ulla: q̃q̃ hoc quoq; ferẽdum: si uita ista cũ hac turpitudine dũtaxat esset coniuncta: quod è libero seruũ uideri facit: nõ labores etiã accederent, cum illa seruorum colluuie cõmunes. Sed uide, nũ quæ tibi imperãtur, leuiora sint his: quæ Dromoni aut Tybio mandantur. Nam doctrinæ quidẽ, cuius rei cupiditate simularat te in familiam suam accersisse sese, perq; exigua illi cura est. Quid eñ (ut dici solet) cõmercij asino cũ lyra? An nõ uides uidelicet: q̃ miſere marcentur immodico desyderio, uel Homericæ sapientiæ, uel Domesthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonicæ sublimitatis? Quorum me hercle ex animis si quis aurũ, argentũ, atq; harũ rerum curas tollat: nihil fuerit reliquũ, præter fastũ, molliciem, lasciuiam, luxũ, ferocitatẽ, imperitiam. Atq; ad ista nihil prorsum opte. Verũ quoniam tibi barba ingens propendet à mento: quoniãq; uultu ipso graue quiddã & uenerãdũ præ te fers, tũ quia pallio græcanico decẽter amictus es: nõ rũtq; iã omnes te grãmaticũ esse, seu rhetorẽ, seu philosophũ: pulchrũ ille sibi putat: ut & eiusmodi quispiã, anteambulonũ suorũ pompæ pmixtus esse uideat? Futurũ eñ hac re ut græcanicarũ disciplinarũ studiosus, reliquæq; oñis doctrinæ neq; negligẽs, neq; rudis esse putetur. Vnde fit ut in periculũ uir egregie ueniat: ne non

ne non tam ob admirandas illas artes, quin magis ob barbam palliúmq; conductus esse uideare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet: neq; absis unq̃: uerum ut diluculo relictis stratis, in famulitio temet exhibeas conspiciendum: neq; locum in acie deseras. Porrò ille iniecta nonnunq̃ tibi manu, quicquid forte in mentem inciderit, de hoc tecum nugatur, obuijs ostendãs, q̃ ne per uiam quidẽ ingrediẽs, incurius sit literarum, quin ut illud ipsum etiam otium: quod in ter inambulandum datur, in re quapiam honesta collocet. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim, nunc scansim plerunq;, nunc descensim (Nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritũ anhelus trahis. Deinde illo intus cum amicõ quopiam, ad quẽ accessit, cõfabulante, quum tibi interim locus desit, ubi uel assidere queas: librũ uidelicet stans in manum sumis, quoq; fallas tædium, legis. Post ubi ieiunium te sitientemq; nox occuparit, incommode lotus, intempestiue, puta nocte ferme concubia, ad cœnam accedis: haud perinde deinceps in pretio habitus, neq; conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenerit recentior: tu post tergum reijceris. Itaq; in angulum aliquem abiectissimũ retrusus, accumbis: testis duntaxat ac spectator eorum quæ apponuntur, canũ ritu ossa circũrodens, si fors ad te perueniat: uel aridũ maluæ folium, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur ab

ijs qui ſupra te accumbunt, præ fame libenter arreptu-
rus. Audi iam & aliud cõtumeliæ genus. Quid quod ne
ouũ quidẽ ſoli tibi apponitur. Neq; em̃ cõuenit ut ti
ſemper eadem requiras: quæ hoſpitibus atq; ignotis
miniſtrantur: quandoquidem hæc tua ſit inſcitia atq;
inurbanitas. Neq; auis eiuſmodi tibi apponitur: qua-
lis alijs. Verum diuiti illi pinguis & ſucculenta: tibi pul
lus dimidiatus: aut palumbus aliquis aridus atq; inſipi
dus: non auis uidelicet: ſed manifeſta contumelia ludi-
briumq;. Neq; uero raro fit: ut ſiquando deſit alibi, mi
niſter repente te inſpectante ſubmouens ea, quæ tibi
erãt appoſita alijs apponit: illud tibi ad aurem immur-
murans: tu profecto noſter es. Quod ſiquando inte-
rim diſſecetur, uel porca fœta, uel ceruus: aut ſtructore
tibi modis omnibus propitium habeas oportet: aut
certe Promethei partem feres: nempe oſſa adipe circũ
tecta. Nam quod ei qui ſupra te accumbit patina ſinit
adſtare, quoad ſatiatus repudiet: te contra tam celeri-
ter prætercurrat: quis tandem iſthuc ferat, qui modo
ſit ingenuus, cuiq; tantum inſit bilis, quantum uel cer-
uis adeſt? Atq; illud equidem nondum dixi: quod reli
quis ſuauiſſimum ac uetuſtiſſimum uinũ bibentibus,
tu ſolus malum quoddam & pingue bibis. Proindẽ il-
lud ſemper curas: ut auro, argentoúe bibas: ne colore
prodente, palam fiat, te uſq; adeo contemptum, negle-
ctũq; eſſe cõuiuam: q̃ q̃ bene tecũ ageretur: ſi uel illud
ipſum

ipſum ad ſatietatem uſq; bibere liceret. At nũc ubi cre brius popoſceris, miniſter audiſſe diſſimulat. Adde iã multas interim & alias eſſe res: quæ te diſcrucient: imo nihil eſſe fermè, quod non ſit acerbum: maxime quum tibi cinædus aliquis anteferẽ: quin pluris te ſit is, qui ſaltandi docet artem: qui iocos Ionicos contexit Alexandrinus quiſpiam homunculus. Nam qui tibi ſperes tu ut in accubitu æqueris iſs, qui uoluptates & amatoria ſubminiſtrant: qui literulas in pectore geſtant? Proinde in obſcuro quopiam conuiuij latibulo tectus, præq; pudore abſtruſus, ſuſpiras: uti coniectandũ eſt: teq; ipſum deploras, ac fortunam incuſas tuam: quæ tibi ne pauxillulum quidẽ leporis ac uenuſtatis aſperſerit. Ac prorſus ita uideris affectus: ut optes poeta fieri ut amatorias conſcribas cantiones: aut ſi id non contingit, uel eam aſſequi facultatem, ut poſſis ab alijs conditas digne canere. Vides enim quibus in rebus ſitum eſt: ut quis efferatur, plurimiq; fiat. Quin & illud ferre queas: ut magi quoq;, aut arioli perſonam (ſi neceſſe ſit) induas: ex horum genere qui amplas hæreditates, qui imperia, qui cumulatas opes pollicentur. Quando quidem hos quoq; uides non mediocriter à diuitibus amari, plurimiq; fieri. Eáque uel unumquodlibet horum fieri percupias: uti ne prorſus reijculus, atque inutilis appareas. Atqui ne ad iſta quidem docilis es infelix: proinde ſubmittas te oportet, muſſi-

teſq; ac tacitus feras, dam apud te plorans, ac negle-
ctui habitus. Etenim ſi te famulus aliquis ſuſurro de-
ferat: qui ſolus omnium non laudaris, puerum heræ
ſaltantem, aut cithara canentem: iſta ſcilicet ex re non
leue diſcrimen impendet. Quapropter terreſtris in mo-
rem ranæ, ſitiens uociferetis neceſſe eſt: id operã dans,
ut in laudantium numero inſignis ac præcipuus appa-
reas. Quin ſæpicule, ſilentibus reliquis, tibi ficta quæ-
dam laus proferenda: quæq; multam ſapiat aſſenta-
tionem. Iam uero magnopere ridiculum eſt, cum eſuri-
as interim ſitiaſq;, unguentis collini, ac uertice geſtare
coronam. Siquidem id temporis non diſſimilis uidere
ſepulchrali columnæ, uetuſti cuiuſpiam cadaueris, quæ
geſtare ſolet ea, quæ manibus inferuntur. Nam hinc
infuſo unguento, impoſitáq; corona, ipſi & bibunt, &
edũt apparatas epulas. Porrò ſi etiam zelotypus quiſ-
piam fuerit, ſintq; illi uel pueri formoſi, uel uxor puel-
la: neq; tu prorſus à Venere Gratijſq; fueris alienus, p
fecto non ſatis tuta res, neq; periculum negligendũ: p
pterea quod regis plures ſunt oculi: qui quidem nõ ue-
ra ſolum uident: ſed ſemper ueris aliquid addunt ad
cumulum, ne conniuere uideantur. Quas ob res, uultu
demiſſo tibi eſt accumbendum: quemadmodũ in Per-
ſicis conuiuijs fieri mos eſt, uerito, ne quis eunuchus
ſentiat te in concubinam aliquam conijcientem ocu-
los: moxq; alter eunuchus, cui iamdudum arcus in ma-
nu tenſus

nutenſus eſt,quia uideris quæ uidere nephas:inter bibendum,malam iaculo tranſfigat.Iam peracto conuiuio,ubi paululum dormieris:ad galli cantum expergefactus:O me miſerum inquis,o fortunatum,cuiuſmodi quondam conuictus:quos amicos reliqui:tum uitã tranquillam & ocij plenam,ſomnum quẽ meapte cupiditate metiri ſoleo: deambulationes liberas, atq; ex his in quale barathrum memet præcipitem dedi? Et deum immortalem,cuius tãdem rei gratia? Aut quod nam iſtud magnificum præmium? At ne fieri quidem potuit,ut mihi unq; alias plures commoditates ſuppeterent quantum ſuppetebant. Tum autem accedebat, libertas,atq; oñia p meopte arbitrio faciẽdi facultas. Nunc porrò iuxta id quod prouerbio iactatũ eſt:Leo chordula uinctus ſurſum ac deorſum circumferor. Quodq; omnium eſt miſerrimum, maximéq; deplorandum:neq; efficere poſſum ut placeam, neq; gratiã emereri queo:propterea quod harum rerum ſum imperitus ac rudis,maxime compoſitus collatuſq; cũ his qui hæc uelut artem profitentur. Proinde iniucundus ſum,ac neutiq; aptus conuiuijs, quippe qui ne riſum quidem concitare norim. Quin etiam ſentio me nõ raro moleſtum eſſe & importunum:quum adſum:maxime,quum ipſe ſeipſo feſtiuior eſſe conatur. Nam illi tetricus uideor. In ſumma nullam inuenio uiam,qua me illi accommodem. Etenim ſi meam ipſius autoritatem

ac ſeueritatem tueri pergo, iniucundus uideor: ac prorſus pemodum horrendus ac refugiendus. Contra ſi riſero: uultumq; q̃ poſſum maxime ad hilaritatem compoſuero: faſtidit ilico ille, & auerſatur. Ac prorſus tale quiddam mihi uidetur: quale ſit, ſi quis in perſona tragica comœdiam agere tentet. Poſtremo quam tandem aliam uitam mihi uiuam demens, poſteaq; hanc præſentem alteri uixerim? Dum hæc tecum loqueris: iam ſonuit tintinabulum: iamq; ad eadem tibi redeundum eſt: obambulandum: ſtandum: ſed ceromate inunctis ante femoribus poplitibusq;: ſi modo uelis par eſſe certamini, præmióq; tollendo idoneus. Deinde cõuiuium idem & eadem apparatum hora. Iamq; adeo diuerſa uiuendi ratio ſuperioriq; contraria: tum inſomnia, ſudor, defatigatio, paulatim quaſi ſuffoſſis cuniculis inducunt uel tabem: uel pulmonis exhulceratio nem uel inteſtini tormina: uel egregiam illam podagram. Reluctaris tamen ſedulo: ac frequenter quũ ualitudo poſcat uti lecto decumbas, ne hoc quidem licet, eo quod aſſimulari morbus quo munia officiaq; iuſta defugias exiſtimatur. Hinc præter omneis perpetuo palles: ſemperq; iamiã morituro uidere ſimilis. Et hactenus quidem de his quæ domi ferenda ſunt. Quod ſi quando fuerit peregrinandum (ut ne interim referã alia incommoda) ſæpe fit, ut pluuio cælo, ubi poſtremus ueneris (Nam is locus tibi ſorte contigit) uehiculum op

kū opperiaris: donec nullo iā reliquo loco ubi diuerſe
ris, ꝓxime coquum aut heræ cōptorem te reclināt: ne
ſtipulis quidē affatim ſubſtratis. Neq; uero tibi refer
re grauabor: quod mihi Theſmopolis iſte Stoicus nar
rauit ſibi accidiſſe: rem ꝓfecto nimiſq; ridiculā: quæ ta
men eadem poſſit & alij cuiuis accidere. Conuiuebat
enim cum opulenta quadam ac delicata muliere ex il
luſtribus iſtis & urbanis. Eam, quum aliquando pere
gre proficiſceretur (nam id primū aiebat ſibi maximo
pere deridiculum accidiſſe) in curru ſibi uiro nimirum
philoſopho adiunxiſſe cinædum quempiam picatis
cruribus: deraſa barba. Quem illa honoris (ut conijcio)
gratia ſecum ducebat. Quin nomen quoq; cinædi
commemorabat. Aiebat enim Chelidonium uoca
ri. Iam primum illud cuiuſmodi fuerit uide: iuxta ui
rum ſeuerum tetricumq;, tum ſenem canóq; mento
(Scis autem quam profundam ac uenerabilem bar
bam habuerit Theſmopolis) aſſidere nihili homi
nem & effœminatum: picturatis oculis: lubrico uul
tu: fracta ceruice: non Chelidonem per Iouem, id
eſt hirundinem, ſed uulturem magis, reuulſis bar
bæ plumis. Quod ni magnopere illum fuiſſet de
precatus, ne faceret: futurum fuiſſe: ut flammeum
etiam in capite geſtans aſſideret. Præterea autem
perpetuo hoc itinere moleſtias innumerabiles per
tuliſſe ſeſe: illo cantillante garrientéque: demum
(niſi

(nisi idem hominem coercuisset)in rheda etiam saltan te. Addebat secundo loco tale quiddam sibi fuisse mã datum. Accersito illi mulier Thesmopoli inquit, ita ti bi dij bene faciant: magnum quoddam officium abs te requiram, quod caue recuses, neq; expectes ut quic q̃ te sim rogatura studiosius. Atq; hoc(ut est credibi le)omnia se facturũ pollicito, hoc inquit, te rogo quam doquidem uideo te uirum probum, diligẽtem & amã tem caniculam quam nosti Myrrhinam, in uehiculum recipe, eamq; mihi serua: curans ne quid illi desit. Nã misera grauida est, atq; adeo propemodum iam pro pinqua partui. At isti scelesti & imorigeri ministri, nõ dicam huius, sed ne mei quidem ipsius magnopere ra tionem habent in peregrinationibus. Quare ne te po tes mihi mediocre beneficium facturum, si charissi mam mihi iucundissimamq; caniculam seruaris. Rem pit Thesmopolis quum illa tantopere rogaret ac pro pemodum etiam fleret. Porrò spectaculum erat supra modum ridiculum. Canicula è pallio prominens pro spectansq; paulo infra barbam ac subinde immeiens (Tametsi hæc quidem Thesmopolis reticuit)ac gracili uoce latrans(huiusmodi enim catellæ iam in delitijs sunt)neq; non philosophi mentũ oblingens, maxime si quid pridiani iuris inhæreret. Porrò Cinædus assi sor ille, quum non insulse super conuiuiũ dicteria quã dam iecisset in eos qui aderãt, ac denique & ad Thesmo polim usq;

polim usq; dicacitas peruenisset: de Thesmopolide, inquit, unũ hoc possum dicere, eũ è Stoico Cynicũ iã nobis esse factũ. Equidẽ audiui caniculã etiã peperisse in Thesmopolidis pallio. Huiusmodi delitijs illudunt: uel (ut uerius dicam) huiusmodi cõtumelijs ac ludibrijs tractant eos, qui cum ipsis uiuũt: paulatim eos cicures ac mansuetos ad ferendas contumelias reddentes. Præterea autem & Carcharorũ Oratorem noui: qui iussus super cœnam declamabat: neutiq; inerudite per Iouem, imo grauiter & absolutissime: ac laudabat interim ab illis bibentibus, quũ non ad aquæ modum, sed ad uini amphoram oraret. Atq; eam molestiam, ob ducentas drachmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem forsitan utcunq; toleranda. Porrò si diues ipse, aut poeticus fuerit, aut historicus, qui sua ipsius scripta in conuiuio recitare gaudeat: tum uero maxime futurum est, ut discrucieris ac dirumparis. Nempe quũ admirari, quũ assentari, quũ nouos quosdam laudandi modos comminisci necesse habes. Sunt autẽ qui & formæ nomine studeant admirandi uideri. Eos nunc Adonidas, nunc Hyacinthos appelles necesse est, etiam si illis naris non nunq; cubitali hiet specu. Quod ni laudaris, protinus in lapidicinas dionysiacas asportaberis: tanq; qui illi tum inuideas, tum insidieris, maleq; uelis. Ad hæc & sapientes & rhetores sint necesse est. Quod si etiam rustice quippiã dixerint: tum uero iuxta illud, quod dici solitum

litū eſt: Atticæ atq; Hymetti plenā orationē uideri uo
lunt: atq; in legem abire, ut deinceps ita loquātur homi
nes. Quanq; quæ uiri faciunt, ferri forſitan queant. At
uero mulieres (nā mulieribus etiā illud ſtudio eſt, ut do
ctos aliquot in ſuo cōuictu cōductitios habeant: quiq;
ſeſe mercede aſſectētur:) Quandoquidē hoc quoq; ad
reliquū cultū, elegātiamq; pertinere putant, ſi dicantur
eruditæ, ſi philoſophi, ſi carmina cōponere Sapphicis
haud multo inferiora: ob hæc ſanè hæ quoq; conducti
tios Rhetores, Grāmaticos, Philoſophos circūferunt.
Hos autē adire ſolent (id quod ipſum eſt ridiculū) tum
temporis, quū uel comuntur, aut capillos in orbem reli
gant, uel in cōuiuio. Nam aliàs nō ſuppetit illis ocium.
Porrò ſæpenumero fit: ut interim dum Philoſophus
quippiam diſſerit: interueniēs ancilla, literulas ab adul
tero porrigat. Ac prædari illi de pudicitia ſermones in
termittūtur, opperiētes donec illa reſcripſerit adultero,
atq; ita redeat ad auditionē. Porrò ſiquando poſt mul
tū tēporis inſtātibus ſaturnalibus: aut panathenæis, mi
ſera quæpiā umbella tibi mittatur, aut tunicula ſemipu
tris ac detrita: tum denicq; plurima miſſitētur oportet.
Atq; aliquis qui ſtatim ſubauſcultarit, herum id facere
deſtinantē, præcurrit, ac primus rei index, abienſq; non
exiguum precium aufert qui renūciarit. At mane plu
tredecim te adeunt idem apportantes nuncij: quorum
quiſq; cōmemorat, cq; multa dixerit, quemadmodum
ſubmonuerit.

ſubmonuerit, quẽadmodũ adhortãs cõmodiora ſubiecerit. Omnes itaq; donati præmio diſcedunt: at nõ ſine murmure tamẽ, qui nõ plura dederis. Porrò ſalariũ ipſum, ſex fermè obolorũ. Idq; ſi tu poſtules, grauis atq; importunus haberis. Proinde quo illud aliquando auferas: primum ipſi hero aduleris, ſupplexq; fias neceſſe eſt: deinde captandus & diſpenſatoris fauor. Nam hoc quoq; quoddam eſt ſeruitutis genus. Neq; uero negligendus is, quem in cõſilium adhibet: neq; item amicus. Deinde quod acceperis, iamdudum debebatur uel uectiario, uel medico, uel cerdoni cuipiam. Vnde fit ut ſera atq; intempeſtiua, eóq; inutilia præmia tibi accedãt. Cæterum inuidia ingens. Iamq; etiam calumniæ quædam paulatim ſtruuntur in te: apud hominem qui iam non inuitis auribus accipiat, ſiquid aduerſum te dicatur. Quippe qui perſpiciat te laboribus aſſiduis iam detritum: & ad obeunda munia famulatus claudicantem, atque obaudientem, ac podagra ſubinde grauari. Proinde poſteaquàm id quod erat in te florentiſſimum decerpſit: æuique partem maxime frugiferam ac præcipuum corporis uigorem detriuit: iamque te lacerum panniculum reddiderit: tum modis omnibus circumſpicit in quod ſterquilinium te portatum abiiciat, atque alium perferendis idoneum, in tuum ſubſtituat locum. Ibi ſimulatus, uel quod puſionem illius tentaris, uel quod homo ſenex uxoris ancillam uirginem uitiaris,

uel alio quouis impoſito crimine: noctu obuolutus ac præceps datus extruderis, diſcediſq; deſertus ab omnibus, atq; omniũ inops rerum optimã podagram una cum ſenecta comitem ducens. Quũ interim quæ quondam ſciueris, tanto temporis ſpacio dedidiceris: tũ uentrem culeo reddideris ampliorem, tibiq; paraueris inexplebile quoddam & implacabile malũ. Etenim gula ea quibus aſſueuit, flagitat. Quæ cum negantur, indignatur. Adde quod præterea nemo te poſthac recepturus eſt in familiã: utpote cuius iam præterierit ætas: quicq; ſimilis euaſeris equis ſenio affectis: quorũ ne pellis quidem perinde ut aliorum animãtium eſt uſui. Quin ex hoc ipſo quod eiectus es, calumnia cõq; poteſt proxime ad ueri ſimilitudinem conficta, facit ut aut adulter, aut ueneficus, aut aliud quippe tale uidearis. Nam accuſatori uel tacenti fides habet. Tu uero Græculus, moribꝰ leuibus, & ad omne facinus facilis. Siquidẽ huiuſmodi nos omnes eſſe ducũt: idq; iure optimo: uideor em̃ mihi cauſam aduertiſſe, quãobrem eiuſmodi de nobis obtineant opinionẽ. Nam plericq; qui in familias accedunt: propterea quod alioqui nihil bonæ rei didicerunt, diuinationem ac maleficia profitentur, cõciliationẽ amorũ, abductiones in hoſtes: atq; id quũ faciunt, doctos ſeſe affirmant: pallijs amicti, barbiſq; neutiq; contemnendis onuſti. His rebus fit, ut nõ iniuria eandẽ de reliquis omnibus habeãt opinionẽ: quãdo eos quos præcipuos

eſſe

esse iudicant, uideant tales. Maxime uero, posteaq; animaduerterint, q; sint in cõuiuijs, reliquoq; cõuictu aduflantes, q; ad lucrum humiles ac seruiles: deinde eiectos eosdem iam oderũt: neq; id iniuria, ac modis omnibus adnituntur, ut eos funditus perdant, si quo modo possint. Verentur enim, ne cuncta illa uitæ suæ mysteria in uulgus efferant: quippe qui nihil non exacte norint: quiq; illos nudos conspexerint. Ea res igitur illos male angit. Omnes enim similes sunt pulcherrimis istis libris: quorũ aurei quidem umbilici, purpurea foris pellis: cæterum intus aut Thyestes est liberos in conuiuio comedens, aut Oedipus matris maritus, aut Tereus cũ duabus pariter ororibus rem habẽs. Eiusmodi sunt & illi, splendidi, conspicuiq;. Porrò intus sub purpura uarias occulunt Tragœdias. Quorum unumquẽq; si euolueris, explicerisq;, fabulam non mediocriter longam reperies, Euripidis cuiuspiam, aut Sophodis. Cõtra foris nil nisi purpura splendida, aureiq; umbilici. Harum itaq; rerum sibi conscij oderunt illos, atq; insidias parant, siquis penitus ab illis defecerit, qui eos probe cognitos depingat, qualesq; sint euulget. Iam uero libet mihi Cebetis illius exemplo & imaginem quãdam huius uitæ tibi depingere: ut eã contemplatus scire queas, num ex usu tuo sit eam adire. Equidem magnopere cupiam uel Apellem quẽpiam, uel Parrhasiam, uel Aetionem, uel Euphranorem ad hanc depingendã tabulam

adhibere. Verum quoniã fieri potis nõ eſt, ut aliquem artificem tam egregium atq; abſolutum nanciſcamur: in præſentia tenuem quandã pro mea uirili imaginem adumbrabo. Ergo pingatur ueſtibulũ ſublime atq; inauratum: neq; id humi ſitum in ſolo, uerũ procul à terra in ædito collis faſtigio. Præterea inacceſſum fermè & abruptum, lubricóq; aditu: ita ut plerũq; qui ſe iam ad ſummũ uſq; uerticem penetraſſe ſperarant, lapſo pede præcipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulentia ſedeat, tota (ſicuti uidetur) aurea: maiorẽ in modum formoſa, atq; amabilis. Porrò amator ubi uix tandem cõſcendit: iamq; ad fores acceſſerit, obſtupeſcat: oculis in aurum defixis, deinde Spes, quæ & ipſa ſpecioſo uultu eſt, ac uerſicoloribus amicta, manu prehẽſa introducat: mire iam ipſo ingreſſu attonitum. Atq; ab eo quidem tempore Spes uſq; illũ antecedat, ducatóq;: tũ aliæ mulieres illum excipiẽtes, puta Fallacia, Seruitúsq;, tradãt Labori. At is miſerum penitus defatigatũ tandem Senectæ tradat iam morbidum, coloréq; cõmutato. Poſtremo Cõtumelia, arreptum illum ad deſperationem pertrahat. Ex hoc quidem tempore Spes auolans eum neſcat. Tum ille nõ per aureum illud atrium per quod ingreſſus fuerat: ſed per poſticum quoddã & occultum exitum extrudatur nudus, uentricoſus, pallidus, ſenex, leua quidem pudorem occultans, dextra uero ſeipſum ſtrãgulans. Occurrat autem exeunti Pœnitudo fruſtra lachrymans.

lachrymans, & miserum bis etiam conficiens. Atq; hic quidem esto picturæ finis. Cæterum tu Timodes optime ipse diligenter consyderatis singulis expende: num è re tua sit ut in hanc imaginem per aureas illas fores ingressus, per illas longe dissimiles tam turpiter excutiaris. Quicquid autem feceris, memineris sapientis illius, qui dixit: Deum in culpa non esse, uerum qui sua sponte delegerit.

LVCIANI DE IIS QVI MERCEDE CONDVCTI, IN DIVITVM FAMILIIS VIVVNT, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE, FINIS.

HIERONYMO BVSLIDIANO PRAEPOSITO ARIENSI CONSILIARIO REGIO, ERASMVS ROTERODAMVS S. P. D.

RVMOR IAMPRIDEM hic perseuerat, acerbior q̃ ut uerum esse libeat credere: sed constantior tamen, q̃ ut uanus credi possit: PHILIPPVM principem nostrum, è uiuis excessisse. Quid querar mi Buslidiane, quid uociferer, quẽ incusem, hominũue, Deũue? Quæ cõploratio tam tragica, quæ huic tam atroci uulneri sufficiat? Nimio[r]

heu nimio

heu nimio cõstitistis Hispaniæ: quæ quidẽ primũ Francisc̃um Buslidianũ Archiepiscopum Bizontinũ nobis ademistis: neq; tanti uiri iactura contentæ, principem etiam eum absorbuistis: quo (si uiuere modo licuisset) nihil unq; habuit hic orbis, neq; maius, neque melius. Quanq; quid, quæso, supererat etiam adolescenti, nisi uti iam ipse sese superaret? Sed o dirum fortunæ ludibrium! o nouam fatorum inuidentiam: o mors q; iniqua: tam etiam inuida, ut semper præstantissima quæq; q; ocyssime tollis è medio, uixq; oculis ostensa protinus subducis. Cuius ego uicem hic potissimũ deplorem? MAXIMILIANI ne patris, qui tali sit orbatus filio: quẽ unũ multis etiam imperijs anteponebat? An liberorũ magis: quibus ætate tã immatura, tam pius sit ereptus pater? An patriæ potius: cui de charissimo principe, tam serum gaudiũ, tam præproperus contigerit luctus? An orbis demũ uniuersi: cui tam singulare lumen sit ademptum? idq; tã ante diẽ. Hoc nimirũ hoc tempestas illa fatalis, qua medio è cursu in Britãniã depulsus est, portendebat: uidelicet fatis illũ palam ab Hispania reijcientibus. Equidem Panegyrico qualicũq; laudaui iuuenẽ. Tum autem bone Deus: quot mihi panegyricos, q; copiosos pollicebar? Et en repente cõmutatis rebus, epitaphium paro miser. Eamus nũc nos homunculi, & fortunulis nostris fidamus: quũ eos etiã pro sua libidine mors rapiat, quos q; diutissime uiuere tã opere omnũ

refert.

tefert. Sed quid ego mi Hieronyme: dum meo indul geo dolori, tuum exhulcero? Quod reliquũ eſt precor ut ſuperi propitij liberis paternam quidem felicitatem: ſed cum diui FEDERICI uiuacitate copulatã largiantur. Tibi item in moderandis illis fraternos ſucceſſus: ſed uitam fraterna diuturniorem. Literis his: ne ad tantum, tamque doctum amicum nullo literario munuſculo comitatæ uenirent, dialogos aliquot Luciani, comites addidi: quos pauculis his diebus, dum obſidionis metu Florentiam profugeremus, Latinos feci: hoc nimirum agens, ne nihil agerem. Nam in præſentia quidem in Italia mire frigent ſtudia, feruent bella. Summus Pontifex Iulius belligeratur, uincit, triumphat, planéque Iulium agit. Vale, & amplissimo patri Nicolao Ruterio epiſcopo Atrebatenſi etiam atque etiam Eraſmũ cõmendato. Bononiæ. XV. Calendas Decembres. M. D. VI.

CNEMONIS AC DAMIPPI DIALOGVS, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

CNEMON.

HOC ILLVD est quod uulgo dici consueuit, Hinulus leonẽ. DAM. Quid isthuc est, quod tecũ stomachare Cnemon? CNE. Quid stomacher rogas? Equidẽ hæredem reliqui quẽdam præter animi sententiam, uidelicet astu delusus miser, iis quos maxime mea cupiebam habere præteritis. DAM. Sed isthuc quinã euenit? CNE. Hermolaum nobilem illum diuitem, quũ orbus esset, imminente morte captabam, assidens atq; inseruiens. Neq; ille grauatim officium meũ admittebat. At interim illud quoq; mihi uisum est scitum, consultumq; ut testamentũ proferrem, ac publicarem, quo illum rerum mearũ in solidum hæredem institueram: nimirũ ut ille uicissim idem faceret, meo prouocatus exemplo. DAMIP. At quid tandem ille? CNE. Quid ille suo in testamento scripserit, id quidem ignoro. Cæterum ego repente atq; insperato è uita decessi, tecti ruina oppressus. Et nũc Hermolaus mea possidet:

possidet: lupi cuiuspiam in morem ipso hamo cũ esca pariter auulso. DAMIP. Imo non escam modo cũ hamo: quin etiã te quoq; piscatorem simul abstulit. Itaq; technam istam, in tuũ ipsius caput struxeras. CNE. Sic apparet, idq; adeo deploro.

ZENOPHANTAE ET CALLIDEMIDAE DIALOGVS, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ZENOPHANTES.

AT TV Callidemides, quo pacto interisti? Nam ipse quẽadmodum Diniæ parasitus quũ essem, immodica ingurgitatione præfocatus fuerim, nosti: aderas enim morieti. CAL. Adeta Zenophãtes. Porrò mihi nouũ quiddam, atq; inopinatum accidit. Nam tibi quoq; notus est Ptœodorus ille senex. ZENOP. Orbum illum dicis, ac diuitem: apud quem te assidue uersari cõspiciebam? CAL. Illum ipsum semper captabã, colebamq; id mihi pollicens fore, ut meo bono cẽprimũ moreretur. Verũ quũ ea res in longũ proferretur: sene uidelicet, uel ultra Tithonios annos uiuẽte, compendiariã quãdam excogitaui uiam, qua ad hæreditatem peruenirem. Siquidẽ empto ueneno, pocillatori persuaseram: ut simulatq; Ptœodorus potum posceret: bibebat autem prolixius, præsentius in calicem iniiceret, haberetq; in promptu,

porrecturus illi. Quod si feciſſet: iureiurando confirmabam, me illum manumiſſurum. ZENOP. Quid igitur accidit? nam inopinatum quiddam narraturus mihi uideris. CAL. Vbi iam loti ueniſſemus: puer duobus paratis poculis, altero Ptœodoro cui uenenũ erat additũ, altero mihi, neſcio quo modo errans: mihi uenenum, Ptœodoro porrexit innoxium. Mox ille quidem bibit, at ego protinus humi porrectim ſtratus ſum, ſuppoſititiũ uidelicet illius loco funus. Quid hoc? Rides Zenophãta? Atqui nõ cõuenit amici malis illudere. ZENO. Rideo profecto: nam elegãter ac lepide tibi hæc res euenit. Porrò ſenex ille, quid interim? CAL. Primum ad ea ſum ſubitum atq; inexpectatum ſanè conturbatus eſt. Deinde ſimulatq; intellexit, id quod acciderat: putapo cillatoris errore factum: riſit & ipſe. ZENOP. Recte ſanè. Tametſi non oportuit ad compendiũ illud diuertere: ſiquidem ueniſſet tibi populari, uulgatáq; uia, tutius certiúſq;, etiam ſi paulo ſerius.

MENIPPI ET TANTALI DIALOGVS, DE ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

QVID EIVLAS o Tantale: aut quid tuam deploras fortunam, ſtagno imminens? TAN. Quoniam ſiti enecor Menippe. MEN. Vſqadeo piger es, atq; iners: uti nõ uel pronus incũbens bibere

bibere noris, uel caua uola hauriens? TAN. Nihil profecero, si procumbã. Refugit enim aqua, simulatq; me propius admoueri senserit: quod siquando hausero, otiq; coner applicare: prius effluxit, cꝫ summa rigem labia. Atq; inter digitos effluens aqua, haud scio quomodo rursus manũ meam aridam relinquit. MEN. Prodigiosum quiddam de te narras Tantale. Verũ dic mihi: istuc ipsum, quorsum opus est bibere, quũ corpore careas? Nã illud quod esurire poterat, aut sitire: in Lydia sepultum est. Cæterũ tu quũ sis animus: quinam posthac aut sitire queas, aut bibire? TAN. Atqui hoc ipsum supplicij genꝰ est: ut ànima perinde quasi corpus sit, ita sitiat. MEN. Age hoc ita habere credimus: quãdoquidé affirmas te siti puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Num metuis ne potus inopia moriare? At equidem haud uideo alteros inferos: siquis hos reliquat: neq; locum alium in quem morte demigret quispiam. TAN. Recte tu quidem dicis. Verum hoc ipsum supplicij genus est: sitire, quũ nihil sit opus. MEN. Desipis Tantale: & uti uerum tibi fatear, nõ alio potu uideris egere, cꝫ ueratro mero. Nam diuersum quiddam pateris, ijs quos canes rabiosi momorderint: ut qui non aquam, quẽadmodum illi, sed sitim horreas. TAN. Ne ueratrum quidem recusarim bibere Menippe, si liceat modo. MEN. Bono es animo Tantale: certum habens, nunc̃q; fore, ut uel tu, uel reliquorum Manium quispiam

bibat: Neq; enim fieri potest. Quanq; non omnibus, quẽadmodum tibi, pœna adiudicata est: ut sitiãt, aqua illos non expectante.

MENIPPI AC MERCVRII DIALOGVS, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

AT VBINAM formosi illi sunt, at formosæ Mercuri? Ducito me, docetóq; utpote recens huc profectũ hospitẽ. MER. Haud mihi licet per ociũ Menippe: quin tu isthuc ipsõ è loco dextrorsum oculos deflecte. Illic & Hyacinthus est, & Narcissus ille, & Nireus, & Achilles, & Tyro, & Helena, & Leda: breuiter quicquid est ueterũ formarũ. ME. Equidem præter ossa nihil uideo, caluariasq; carnibus renudatas: inter quæ omnia, nihil sit omnino discriminis. MER. Atqui hæc sunt quæ Poetæ cuncti mirãtur, accelebrãt: ossa scilicet quæ tu uideris contẽnere. ME. At Helenã saltẽ mihi cõmonstra. Nam ipse quidẽ haud queã dignoscere. MER. Hæc uidelicet caluaria, Helena est. ME. Et huius scilicet ossis gratia, mille naues ex uniuersa Græcia, acto delectu, sunt impletæ: tantaq; tum græcorũ, tum barbarorũ multitudo cõflixit: tot urbes sunt euersæ? MER. Cæterũ Menippe non uidisti mulierem hanc uiuam: quod si feciſſes, forsan diceres tu quoq; ui-

tio dandum

tio dandum non esse:

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui siquis flores etiã arefactos, marcidosq; cõtempletur: posteaq; coloris decus abiecerint, deformes nimirũ uideantur. At ijdem, donec florent, colorẽq; obtinent, sunt speciosissimi. ME. Proinde illud iam demiror Mercuri: si Græci nõ intellexerunt, sese pro re usq; adeo momẽtanea, quæq; tam facile emarcesseret, elaborare. MER. Haud mihi uacat tecum philosophari: quare delecto loco, ubicũq; uelis, prosterne temet, ac recũbe. Mihi iam aliæ sunt traducendæ umbræ.

MENIPPI, AMPHILOCHI, TROPHONII DISCEPTATIO, DES. ERASMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

OS nimirũ Throphonie atq; Amphiloche, quũ sitis mortui: tamẽ haud scio quonã modo, phanis estis donati, uatesq; credimini, ac stulti mortales Deos esse uos arbitrantur. TRO. Quid? an nobis igitur imputandũ, si per insciã illi de mortuis huiusmodi opinantur? ME. Atqui nõ ista fuissent opinati: ni uos, tũ quũ uiueretis, eiusmodi quædã portẽta ostẽtassetis: tanq; futurorũ fuissetis præsci, quasiq; prædicere potuissetis, siqui percõtarentur. TRO. Menippe, nouerit Amphilochus hic, ipsi p sese respondendũ esse. Cæterũ ego Heros sum: uaticinorq; siquis

ſiquis ad me deſcenderit. At tu uidere nunc̄ omnino Lebadiā adiſſe: neq; em̄ alioqui iſta nō crederes. ME. Quid ais? Equidem niſi Lebadiam fuiſſem profectus, ac linteis amictus, offam ridicule manu geſtans, per anguſtum aditū in ſpecum irrepſiſſem: nequac̄ fieri potuiſſet, ut te defunctum eſſe cognoſcerem, perinde atq; nos, ſolác̄ præſtigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipſam diuinādi artem, quid tandē eſt Heros? neq; enim intelligo. TROP. Eſt quiddā partim ex homine, partim ex deo compoſitum. MEN. Nempe, quod neq; ſit homo, quēadmodum audio, neq; deus: uerum partiter utrunc̄. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quo nūc receſſit? TROP. Reddit oracula Menippe in Boeotia. MEN. Haud intelligo quid dicas Trophonie: niſi quod illud plane uideo, te totum eſſe mortuum.

CHARONTIS AC MENIPPI DIALOGVS, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

CHARON.

REDDE naulum ſceleſte. MEN. Vocale rare, ſiquidē iſthuc tibi uoluptati eſt Charon. CHAR. Redde, inquā, quod pro traiectiōe debes. MENIP. Haud quac̄ auferre queas, ab eo qui nō habeat. CHAR. An eſt quiſc̄, q ne obolum quidem habeat? MEN. Sit ne alius quiſpiam praterea, equidem ignoro: Ipſe certe non habeo. CHAR. Atqui

Atqui præfocabo te per Ditẽ impuriſſime, ni reddas. MEN. At ego illiſo baculo tibi cõminuã caput. CHAR. Num ergo te tam longo traiectu gratis tranſuexero? ME. Mercuri⁹ meo nomine tibi reddat: ut q me tibi tra diderit. MER. Belle mecum agatur per Iouem: ſiquidẽ futurum eſt, ut etiam defunctorũ nomine perſoluam. CHAR. Haud omittam te. MEN. Quin tu igitur hac gratia perge ut facis, nauim trahere: quanq; quod non habeo, quinam auferas? CHAR. At tu neſciebas, quid tibi fuerit adportãdum? MEN. Sciebam quidẽ: uerum non erat. Quid igitur? num ea gratia erat mihi ſemper in uita manendum? CHAR. Solus ergo gloriaberis te gratis fuiſſe tranſuectum? MEN. Haud gratis, o præcla re: ſiquidem & ſentinam exhauſi, & remũ arripui, & ue ctorum omniũ unus non eiulaui. CHAR. Iſta nihil ad naulum, obolum reddas oportet: neq; eñ fas eſt ſecus fieri. ME. Proinde tu me rurſum in uitã reuehe. CHA. Belle dicis: nimirũ ut uerbera etiã ab Aeaco mihi lucri faciam. MEN. Ergo moleſtus ne ſis. CHA. Oſtende qd habeas in pera. MEN. Lupinũ ſi uelis, & Hecatæ cœnã. CHA. Vnde nobis hunc canẽ adduxiſti Mercuri? tum qualia garriebat inter nauigandũ? uectores oñes irri dens, ac dicteriis inceſſens: unuſq; cãtillans, illis ploran tibus. MER. An ignoras Charon, quẽ uirũ trãſuexeris? planè liberũ, cuiq; nihil oñino curæ ſit. Hic eſt Menip pus. CHA. Atqui ſi unq; poſthac te recepero. ME. Si re

ceperis,o prædare. Ne possis quidem iterum recipere.

CRATETIS AC DIOGENIS DIALOGVS, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

CRATES.

MOERICHVM diuitẽ,noueras ne Diogenes? illũ inquã supra modũ diuitẽ: illum Corintho profectũ: cui tot erãt naues onustæ mercib⁹,cuius cõsobrinus Aristeas: quũ ipse q̃q; diues esset, Homericũ illud i ore solebat habere:

Aut me confice tu:aut ego tete.

DIOG. Cuius rei gratia sese captabant inuicẽ Crates?

CRA. Hæreditatis causa,quũ essent æquales,uterq; alterũ captabant. Iamq; testamẽta publicauerãt ambo in q̃bus Mœrichus (si prior moreret) Aristean omniũ rerum suarũ dominũ relinquebat. Mœrichũ uicissim Aristeas: siquidẽ ipse prior è uita decederet. Hæc igitur quũ essent in tabulis scripta,illi inter sese captabãt: & alter alterũ adulationibus,obsequijsq; superare cõtendebat. Porrò diuini: haud scio utrũ ex astris id q̃d futurũ sit cõiectãtes, an somnijs quẽadmodũ Chaldæi faciũt: quin & Pythius ipse,nũc Aristeã uictorẽ fore pnuncia bat,nũc Mœrichũ,ac trutina quidẽ interim ad hunc,interim ad illũ ppendebat. DIOG. Quid igit tandẽ euenit? Nã audire est operæpreciũ Crates. CRA. Eodẽ die mortui sunt ambo. Cæterum hæreditates ad Eunomiũ

ac Thra-

ac Thrasydem deuenerunt, quorũ uterq; cognatus illis erat. Atqui de his nihil prædixerãt diuini futurũ, ut tale quippiã accideret. Etẽm quũ Sicyone Cirrhã uersus nauigarẽt: medio in cursu, obliquo orto Iapyge, eo sunt depulsi. DIOG. Recte factũ. At nos quũ nos essem⁹ in uita, nihil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Neq; eñ ego unẽq; optabã, ut moreretur Antisthenes: quo ni mirũ baculus illius ad me rediret hæredẽ (habebat aũt egregie ualidũ) quem ipse sibi parauerat oleaginũ: neq; tu Crates opinor desyderabas, ut me mortuo, in possessionũ mearũ successionẽ uenires: puta dolij, ac peræ: in qua quidẽ lupini Chœnices inerant duæ. CRAT. Neq; eñ mihi quicq; istis reb⁹ erat opus. Imo ne tibi quidẽ Diogenes: siquidẽ quæ ad rem ptinebãt: quæcq; tu Antisthenis succedẽs accepisti: deinde ego succedẽs tibi, ea nimirũ multo sunt potiora, multóq; splendidiora, q̃ uel Persarũ iperiũ. DIO. Quænã sũt ista quæ dicis? CRA. Sapientiã, inquã, frugalitatẽ, ueritatẽ, dicẽdi, uiuẽdiq; libertatẽ. DIO. Per Iouẽ memini me in istiusmodi opũ hæreditatẽ Antisthenis successisse, tibiq; eas lõge etiam maiores reliquisse. CRA. Verũ reliq mortales hoc possessionũ gen⁹ aspnabant: neq; qsq; nos ob spẽ potiũ dæ hæreditatis obsequijs captabat: sed ad aurũ omneis intẽdebãt oculos. DIO. Nec iniuria. Neq; eñ habebãt: q facultates eiusmodi à nobis traditas acciperent, qppe rimosi iã, uitiatiq; delitijs, nõ aliter q̃ uasa carie putria.

Quo fit,ut ſiquãdo quis in illos infundat, uel ſapiẽtiã uel libertatẽ,uel ueritatẽ,effluat illico,perſtilletq; fundo eq; immiſſum eſt cõtinere nõ ualẽte. Cuiuſmodi quidam & Danai filiabus aiunt accidere,dum in doliũ pertuſum hauſtã aquã importãt. At ijdẽ aurũ dentibus & unguibus,omniq; ui ſeruabant. CRA. Proinde nos hic quoq; noſtras poſſidebimus opes. Illi ſimulatq; huc uenerint:obolũ duntaxat ſecum ferent:ac ne hunc quidẽ ulterius,q; ad portitorẽ.

NIREI AC THERSITAE DIALOGVS,DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

NIREVS.

ECCE deniq; uel Menippus hic iudex erit uter noſtrum ſit formoſior. Dic Menippe: an nõ tibi uideor forma præſtantior? ME. Imo quinã ſitis prius arbitror indicãdum. Nam hoc opinor ſcito eſt opus. NIR. Nireus ac Therſites. MEN. Vter Nireus,uter Therſites? Nondũ enim uel hoc ſatis liquet. THER. Iam unum hoc uinco:quod tibi ſum ſimilis,neq; tantopere me præcellis,quantopere te cæcus ille Homerus extulit,unũ omniũ formoſiſſimum appellans. Quin ego faſtigiato uertice, rariſq; & impexis capillis ille:nihilo te inferior uiſus ſum arbitro. Iam uero tempus eſt,uti pronũcies Menippe:utrũ altero formoſiorem exiſtimes. NIR. Mirum ni me Aglaiã Charopéq; prognatum: Qui uir pulcherrimus unus

Omnibus

Omnibus è Graijs Priameia ad Pergama ueni. MEN. Atqui nõ item ſub terram opinor pulcherrimus ueniſti: quippe qui reliquis quidem oſſibus, alijs appareas aſſimilis: porrò caluaria, hoc uno inſigni à Therſitæ caluaria dignoſci poſſit: quod tua delicata eſt, ac mollicula. Quandoquidẽ iſthuc habes effœminatũ, ac neutiq; uiro decorum. NIR. Attamen Homerum perconta rerqua ſpecie tum fuerim, quũ inter Græcorum copias militarem. MEN. Tu quidem ſomnia mihi narras. At ego ea ſpecto, quæ uideo, quæq; tibi adſunt in præſentia. Cæterũ iſta norũt, qui id temporis uiuebant. NIR. Quid igitur tandem? An non ego formoſior Menippe? MEN. Neq; tu, neq; quiſq; alius formoſus hoc loco. Siquidem apud inferos æqualitas eſt, pareſque ſunt omnes. THER. Mihi quidem uel hoc ſat eſt.

DIOGENIS AC MAVSOLI, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

DIOGENES.

O HE TV Car, quare tandem inſolens es, tibiq; places, ac dignũ te credis, qui unus nobis omnibus anteponare? MAV. Primũ regni nomine o tu Siopenſis: quippe qui Cariæ imperauerim uniuerſæ: præterea Lydiæ quoq; gentibus aliquot. Tum autem & Inſulas nõnullas ſubegerim. Miletum uſque peruenerim, pleriſque Ioniæ

partibus uastatis. Ad hæc formosus eram, ac procerus, ac bellicis in rebus prævalidus. Postremo, quod ab omniū maximū, in Halicarnasso monumētū erectum habeo, singulari magnitudine: quantū uidelicet defunctorum alius nemo possidet, neq; pari etiā pulchritudine cōditum: uiris scilicet atq; equis, pulcherrimo è saxo ad uiuam formā absolutissimo artificio expressis: adeo ut uel phanū aliquod simile haud facile quis inueniat. Num iniuria tibi uideor has ob res mihi placere, atq; efferri? DIOG. Num ob imperiū ais, ob formam, atq; ob sepulchri molem? MAV. Per Iouem ob hæc inquā. DIOG. Atqui o formose Mausole, neq; uires iam illæ, neq; forma tibi iā adest. Adeo ut si quē arbitrū de formæ præcellentia delegerimus: haud quaq; dicere potis sit, quā obrē tua caluaria meæ sit anteferenda: siquidem utraq; pariter tum calua, tū nuda: utriq; dentes pariter ostēdimus, pariter oculis orbati sumus, pariter naribus simis, ac sursum hiātibus deformati. Cæterū sepulchrū, ac saxa illa preciosa, Halicarnasseis forsitan iactare libit, & hospitibus gloriæ causa ostentare, tanq; quid magnificam quandā apud se structuram habeant: uerum qd hinc cōmoditatis ad te redeat uir egregie, nequaq; uideo, nisi forsan illud cōmodū uocas, quod plus oneris atq; nos sustines, sub tam ingentibus saxis pressus, ac laborās. MAV. Ita ne nihil illa mihi cōducūt omnia? planéq; pares erūt Mausolus ac Diogenes? DIO. Imo haud

haud pares, inquam, uir clarissime. Nam Mausolus discruciabitur: quoties earū rerum in mentem ueniet, quibus in uita florere cōsueuit. At Diogenes interim eum ridebit. Atq; ille quidem de suo illo monumēto: quod est in Halicarnasso memorabit, ab uxore Artemisia, atq; sorore parato: contra Diogenes ne id quidem suo de corpore nouit, nunquid habeat sepulchrum. Neq; enim illi res ea curæ est. Verum apud uiros excellentissimos sui memoriam, famamque reliquit: ut qui uitam peregerit uiro dignam, tuo monumento Carum abiectissime celsiorem, ac tutiore in loco substructam.

SIMYLI AC POLYSTRATI DIALOGVS, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

SIMYLVS.

VENISTI tandem & tu Polystrate ad nos, quum annos uixeris haud multo pauciores centum opinor. POLY. Nonaginta octo Simyle. SIMYLVS. Sed quinam triginta istos annos egisti, quibus mihi fueras superstes. Nā ipse periī te fermè septuagenario. POLYSTRATVS. Quàm suauissime profecto, etiam si hoc mirum tibi uidebitur. SIMYLVS. Mirum uero, siquidem tibi primū seni, deinde inualido, postremo etiam orbo quicquàm poterat esse in uita suaue? POLYSTRATVS. Principio nihil erat quod nō possem: præterea pueri formosi cōplures

complures aderant:tum mulieres nitidiſſimæ,unguenta,uinum mire fragrãs:poſtremo menſæ uel ſiculis illis lautiores. SIMY. Noua narras. Nam ego te planè ſordidũ ac parciſſimũ eſſe ſciebã. POLY. Atqui uir prædare, ex alienis arcis opes mihi ſubſcatebãt. Tum diluculo protinus cũ plurimi mortales ad fores meas uentitabant:ſi mulcq; ex oñi rerũ genere quæ terrarũ ubiuis pulchrarimæ reperiũtur,munera deportabanẽ. SIMY. Nũ me defuncto regnũ geſſiſti? POLY. Minime:uerũ amãtes habebam innumeros. SIMY. Non poſſum non ridere. Tu ne amantes,tantus natu quum eſſes:uixq; tibi dentes ſupereſſent quatuor? POLY. Habebam per Iouem, equidẽ optimates ciuitatis. Quumq; eſſem tum ſenex, tum caluus, ſicuti uides:præterea lippiens etiam,ac ſenio cæcutiens:Poſtremo naribus muccoſis:tamen cupidiſſime mihi inſeruiebãt:adeo ut is felix uideretur,quẽcunq; uel aſpexiſſem modo. SIMY. Num tu quoq; quẽ admodũ Phaon ille, Venerẽ aliquã è Chio trãſuexiſſe ut ob id optanti tibi illa dederit, rurſum ad iuuentãdire,ac denuo formoſum atq; amabilem fieri? POLY. Haudquaq;. Quin magis quum talis eſſem,qualem dixi:tamẽ ſupra modum adamabar. SIMY. Aenigmata narras. POL. Atq notiſſimus eſt hic amor,quũ uulgo ſit frequẽs:nẽpe erga ſenes orbos ac diuites. SIM. Nũ tua forma,unde tibi pfecta fuerit intelligo uir egregie; nimirũ ab aurea illa Venere. POL. Verũtamẽ nõ parũ

multas

multas commoditates ab amantibus tuli Simyle, propemodum etiam adoratus ab illis. Porrò sæpius etiam quasi procax illis illudebam, excludens interdum nonnullos eorũ. Interim illi inter sese decertabant, & in ambiendis primis apud me partibus, alium alius anteire nitebatur. SIMY. Sed age, de facultatibus tuis quid tandem statueras? POLY. Palam quidẽ affirmabam, me unumquemq; illorum relicturum hæredem, idq; illi quum crederent futurum, certatim se quisq; obsequentiorem atq; adulantiorem præbebat. Cæterum alteras illas ueras tabulas, quas apud me seruaueram, reliqui: in quibus omẽs illos plorare iussi. SIMY. At postremæ illæ tabulæ, quem pronunciabant hæredem? Num è cognatis quempiam? POLY. Non per Iouem, imo nouitium quendam, ex formosis illis adolescẽtulis, natione Phrygem. SIMY. Quot annos natum Polystratẽ? POLY. Viginti fermè. SIMY. Iam intelligo quibus obsequijs ille te demeruerit. POLY. Attamen multo illis dignior, qui scriberetur hæres, etiam si barbarus erat ac perditus. Quem iam ipsi etiam optimates colunt, captantq;. Is igitur mihi extitit hæres. Iamq; inter patricios numeratur, subraso mento, barbaróq; cultu ac lingua. Quin eum Codro generosiorẽ, Nireo formosiorem, Vlysse prudentiorem esse prædicant. SIMY. Non laboro, uel totius Græciæ sit imperator, si libet, modo ne illi potiantur hæreditate.

VENERIS ET CVPIDINIS DIALOGVS, DES. ERAS. ROT. INTERP.

VENVS.

QVid tandem in causa est Cupido, ut quum reliquos Deos omnis adortus expugnaris, Iouem ipsum, Neptunum, Apollinẽ, Iunonem, me deniq; matrem, ab una Minerua temperes, utq; aduersus hanc nec ullum habeat incendium tua fax, & iaculis uacua sit pharetra, tum & ipse arcu careas, neq; iaculari noris? CVPI. Equidem hanc metuo mater. Est enim formidabilis truculentoq; aspectu, ac ferocitate quadã supra modum uirili. Proinde si quando tenso arcu petam illam, galeæ cristam quatiens, expauefacit me, moxq; formidine tremere occipio, sic ut arma mihi è manibus excidant. VENVS. Atqui Mars an non erat hac formidabilior? Et hunc tamẽ superatum exarmasti. CVPIDO. Imo ille cupide me recipit, atq; ultro etiam inuitat. Verum Minerua semper adductis supercilijs obseruat. Quin aliquando temere ad illam aduolaui facem propius admouens. At illa si quidem ad me accesseris inquit, per parentem Iouem, quouis modo te confecero, aut lancea te transfigam, aut pedibus arreptum in tartara dabo præcipitem, aut ipsa te discerpam. Plurima item id genus comminabatur. Ad hæc acribus obtuetur oculis, postremo

& in

& in pectore faciem quandam gestat horrendam, ui/peris capillorum uice comatam. Hanc nimirum maxi/mopere formido. Territat enim me, fugióq; quoties eam aspicio. VENVS. Esto sane. Mineruam metuis ut ais, atq; huius gestamen gorgona reformidas, idéq; quum Iouis ipsius fulmen non formidaueris. Cæte/rum Musæ quam ob causam abs te non feriuntur, atq; à tuis iaculis tutæ agunt? Num & hæ cristas quatiunt, aut gorgonas prætendunt? CVPI. Has quidem reue/reor mater. Sunt enim uultu pudico ac reuerẽdo, præ/terea semper aliquo tenentur studio, semper cantioni/bus animum intentum gerunt. Quin ipse etiam non raro illis assisto, carminis suauitate delinitus. VENVS. Esto nec has adoriris, propterea quod sint reuerendæ, at Dianam, qua tandem gratia non uulneras? CVPI. Vt breuiter dicam, hanc ne deprehendere quidem us/quam sum potis, quippe perpetuo per montes fugi/tantem. Ad hæc alterius cuiusdam sui cupidinis illa te/netur cupidine. VENVS. Cuius o gnate? CVPI. Nem/pe uenatu ceruorum & hinnulorum, quos insectatur ut capiat, ac iaculo figat. Ac prorsum tota rerum huius/modi studio tenetur. Tametsi fratrem eius qui nimi/rum arcu ualet & ipse, feritq; eminus. VENVS. Teneo gnate, eum sæpenumero sagitta uulnerasti.

MARTIS AC MERCVRII DIALOGVS, DES. ERAS. ROT. INTERP.

MARS.

AVdistin Mercuri cuiusmodi nobis minatus sit Iuppiter? q̃ superba, quanq; dictu absurda? Ego, inquit, si uoluero, catenã ex æthere demittam, unde si uos suspensi me ui detrahere conemini, luseritis operam. Nunq; em̃ me deorsum trahetis. Contra ego uos uelim in altũ attrahere, nõ uos modo, uerũetiã tum terrã ipsam, tũ mare pariter subuectũ in sublime sustulero. Ad hæc alia permulta, quæ tu quoq; audisti. At ego si quidem cum uno quolibet singulatim cõferat, ita præstantiorem eum esse, uiribusq; superiorẽ, haud quaq; negauerim, uerum unum tam multis pariter in tantũ antecellere, ut eum ne pondere quidem uincere queamus, etiam si terrã ac mare nobis adiunxerim⁹, id neq; ita q̃ crediderim. MERCV. Bona uerba Mars. Neq; em̃ sat tutum est ista loqui, ne quid forte mali nobis hæc petulantia cõciliet. MARS. An uero credis apud quemlibet hæc dicturum me? Imo apud te solum id audeo, quem linguæ continentis esse sciebam. Sed quod mihi maxime ridiculum uidebatur, tum quum hæc minitantem auditem, haud queam apud te reticere. Etem̃ memineram, quum non ita multo ante Neptunus, Iuno, ac Pallas,

ac Pallas, mota aduersus eum seditione machinarent, comprehensum illum in uincula conijcere, quantopere formidarit, utcp in omnem speciem sese uerterit. Idcp cum tres duntaxat essent Dij. Quod ni Thetis misericordia commota, Briareum Centimanum illi auxiliatum accersiuisset, ipso pariter cum fulmine ac tonitru uinctus erat. Hæc reputanti mihi ridere libebat eius magniloquentiam, iactantiamcp. MERCV. Tace. Bona uerba. Necp enim tutum est ista uel tibi dicere, uel audire mihi.

MERCVRII ET MAIAE DIALOGVS, DES. ERAS. ROTEROD. INTERP.

MERCV.

EStne uero mater Deus quiscp in cælo me miserior? MAIA. Caue ne quid istiusmodi dixeris Mercuri. MERCV. Quid non dicam? qui quidem tantũ negociorum solus sustineam, quibus delassor, in tam multa ministeria distractus? Nam mane protinus surgendum est mihi, statimcp uerrendum cœnaculum, ubi Dij compotant. Tum ubi curiam in qua consultant undicp strauero, ac singula ita ut oportet composuero, Ioui necessum est assistere, ac perferendis illius mandatis toto die sursum ac deorsum cursitare, insuper quum redeo, puluerulentus adhuc, Ambrosiam apponere cogor. Porrò priuscp

nouitius iſte pocillator aduenisſet, ego nectar etiam miniſtrabam. Quodq; eſt omnium indigniſſimũ, ſoli omnium ne noctu quidem agere quietem licet, uerum id quoq; temporis neceſſe habeo defunctorũ animas ad Plutonẽ deducere, maniumq; gregi me ducem præbere, tum autem & tribunalibus aſſiſtere. Neq; enim mihi ſufficiebant ſcilicet diurna negocia, dum uerſor in palæſtris, dum in cõcionibus præconis uices ago, dum oratores inſtruo, ni hæc quoq; prouincia accedat, ut ſimul etiam umbrarum res diſponam. Atqui Ledæ filij alternis inter ipſos uicibus apud ſuperos atq; inferos agitant. Mihi neceſſe eſt quotidie, tum hoc, tum illud pariter agere. Deinde duo illi Alcmena ac Semele miſeris prognati mulieribus, ocioſi in conuiuijs accumbunt, at ego Maia Atlantide progenitus illis miniſtro ſcilicet. Quin nunc quum recens à Sidone Cadmi filia reuerſus eſſem. Nam ad hanc me legarat, uiſum quid ageret puella, priuſq; reſpiraſſem, & adhuc anhelum de uia, rurſum ad Argos emandauit uiſurum, qui cum Danae ageretur. Rurſum inde in Bœotiam profectus inquit, obiter Antiopam uiſito. Adeo ut planè iam pariturum me negarim. Qd' ſi mihi licuiſſet, lubens profecto feciſſem, id qd' ſolent ij qui in terris duram ſeruiũt ſeruitutẽ. MAIA. Miſſa fac iſta gnate. Decet enim per omnia morẽ gerere patri, quũ ſis iuuenis. Ac nunc quo iuſſus es, Argos contende. Deinde in Bœotiam, ne ſi ceſſaris,

ceſſaris, fueriſq; lentior, plagas etiam auferas. Nam iracundi ſunt qui amant.

VENERIS ET CVPIDINIS DIALOGVS, VENVS.

Vpido Gnate, uide quæ facis flagitia. Non iam de his loquor quæ te impulſore mortales in terra uel in ſe quiſq; uel inuicem alij in alios faciũt, uerum de his ago, quæ apud ſuperos quoq; deſignas, qui quidẽ Iouem ipſum cogis uarias aſſumere formas, in quodcunq; tibi pro tempore uiſum fuerit, eum uertens. Tum lunam è cælo deuocas. Quin & ſolem aliquoties cõpellis lentum apud Clymenen ceſſare aurigandi muneris oblitum. Nam quicquid iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter ac tanq; tuto facis. Verum tu quidem o Deorum omnium confidentiſſime, Rheam inſuper ipſam iam anum, præterea Deorum tam multorum parentem, eo perpuliſti, ut puſionẽ adamet, atq; in Phrygiũ illum adoleſcentulum depereat, ac tua iam opera inſanit, iunctiſq; leonibus, adhibitis item Corybantibus, quippe qui & ipſi furore quodã ſunt afflati, per Idam montẽ ſurſum ac deorſum oberrat, ipſa quidem Attis amore eiulans. Cæterum Corybantũ alius ſuum ipſe penẽ enſe deſecat, alius demiſſa coma per mõtes fertur inſanus, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cymbalo

cymbalo perſtrepit, breuiter omnis undiquaq; Ida tu-multus atq; inſaniæ plena eſt. Proinde cuncta timeo. Metuo ne tale quid accidat, quandoquidē te produxi, malum ingens, ut ſiquando reſipiſcat Rhea, uel potius ſi pergat inſanire, Corybantibus imperet, ut te correptum diſcerpant, aut leonibus obiiciant. Hic me ſollicitat metus, quod uideam tibi periculum imminere. CVPIDO. Otioſo animo eſto mater, ſiquidem leonibus etiam ipſis iam familiaris ſum factus, ita ut ſæpenumero conſcenſis eorum tergis, prehenſáq; iuba, equitis ritu inſidens, illos agitem. At uero illi interim mihi caudis adblandiuntur, ac manum ori inſertam receptant, lambuntq;, deinde mihi reddunt innocuam. Porrò Rheæ ipſi quando tandem uacauerit, ut me ulciſcatur, quum in Atte ſit tota? Poſtremo quid ego pecco, quū res pulchras ut ſunt, offero ac demonſtro? uos ne appetite res pulchras. Quare his de rebus, ne in me crimen conferte. Num uis ipſa tu mater, uti neq; tu poſthac Martem ames, neq; ille te? VENVS. Vt es peruicax, & nulla in re non ſuperas. Attamen horum, quæ dixi aliquando memineris.

DORIDIS ET GALATEAE DIALOGVS, DES. ERAS. ROT. INTERP. DORIS.

Ormoſum amantē Galatea, nempe Siculum iſtum paſtorē, aiunt amore tui

tui deperire. GAL. Ne ride Doris: etenim qualis qualis est, Neptuno patre ꝓgnatꝰ est. DOR. Quid tũ postea, si uel Ioue ipso sit progenitus: quum usq; adeo agrestis atq; hispidus appareat: quodq; est omniũ deformissimum, unoculus? An uero credis genus illi quicq; profuturum ad formã? GAL. Ne isthuc quidẽ ipsum, quod hispidus est, atq; agrestis, ut tu uocas illum deformat: quin uirile magis est. Porrò oculus media in fronte decet etiã: quo quidem nihilo segnius cernit, q; si duo forent. DOR. Videris Galatea non amantẽ habere Polyphemum, sed illum potius adamare, sic eum prædicas. GAL. Equidem haud adamo: sed tamen insignẽ istam uestrã insultandi, opprobrandiq; petulantiã ferre non queo. Ac mihi nimirum inuidentia quadam isthuc facere uidemini: propterea quod ille cum forte aliquãdo gregem pasceret suũ: nosq; è littorali specula in littore ludentes cerneret in ꝓminentibus Aetnæ pedibus; qua uidelicet inter montẽ & mare littus sese in longum porrigit, uos ne aspexerit quidem: at ego omniũ unà uisa sim formosissima, eòq; in unam me coniecerit oculum. Ea res uos male habet. Nam argumentũ est, me forma præstantiorẽ esse, ac digniorem, quæ amer: uos cõtra fastiditas esse. DOR. An istud tibi putas inuidendũ uideri: si primum pastori, deinde lusco formosa uisa sis? Quãq; qd aliud ille potuit in te probare, præter cãdorẽ? Is illi placet opinor, quod caseo & lacti assueuerit:

proinde quicquid his ſit ſimile, id protinus pulchrũ iu dicat. Alioqui ubi libebit ſcire, qua ſis facie: de ſcopulo quopiam in aquam, ſiquando tranquilla ſteterit deſpe ctans, temetipſam cõtemplare: uidebis aliud nihil, niſi perpetuũ candorem. Verum is quidem non probatur, niſi rubor admixtus illi, decus illi iunxerit. GAL. Atqui ego illa imodice candida, tamẽ eiuſmodi habeo aman tem: quũ interim è uobis nulla ſit, quam uel paſtor, uel nauta, uel portitor aliquis miretur. Cæterum Polyphe mus (ut alia ne dicam) etiã canẽdi peritus eſt. DOR. Ta ce o Galatea. Audiuimus illum canentẽ, quum nuper pruriret in te: ſed o ſancta Venus, aſinum rudere dixiſ ſes. Nam lyræ corpus ſimillimũ erat ceruino capiti of bus reſudato: tum cornua perinde quaſi cubiti prom nebant. Iis iunctis, inductiſq; fidibus: quas ne collope quidẽ circũtorquebat, agreſte quiddã & abſonũ cant labat: quũ aliud interim ipſe uoce caneret, aliud lyra ſuc cineret. Ita ut tẽperare nobis nequierimus, quin rideren mus amatoriã illam cantionẽ. Nam Echo ne reſpõdere quidẽ illi uoluit balanti, quũ ſit adeo garrula. Imo po duiſſet, ſi uiſa fuiſſet ſtridulũ illius, & ridiculũ cantum imitari. Ad hæc geſtabat in ulnis Amaſius iſte delitias ſuas, urſi catulũ pilis hirtum, ipſi nõ diſſimilẽ. Quis aũt nõ inuideat tibi amicũ iſtum Galatea? GAL. Quin tu igitur Dori, tuũ ipſius amicũ nobis cõmonſtra: q meo ſit formoſior, qui q; doctius ac meli⁹, uel uoce canat, uel cithara?

cithara? DOR. Mihi quidē nullus est amator: neq; me hoc nomine iacto, quasi sim uehemēter amabilis: uerū tamen istiusmodi amicū, qualis est Polyphemus nēpe totus hircū olens, tum crudis uictitans carnibus, & hospites, siqui appulerint deuorās, tibi habeas, eumq; tu mutuum ames.

DIOGENIS ET ALEXANDRI DIALOGVS, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

DIOGENES.

QVID hoc rei Alexander? Itane defunctus es tu quoq; pinde atq; nos omēs? ALEX. Vides nimirum Diogenes. Tametsi mirādum non est, si homo cum fuerim, defunctus sim. DIOG. Nū ergo Iuppiter ille Hammon mentiebatur, cum te suum filium esse diceret, an uero tu Philippo patre prognatus eras? ALEX. Haud dubie Philippo. Neque enim obijssem, si Hammone parente fuissem progenitus. DIOGENES. Atqui de Olympiade etiam consimilia quædam ferebantur: puta draconem quendam cum ea fuisse congressum, uisumq; in cubiculo: ex eo grauidam peperisse te. Porrò Philippum errare, falliq; qui se tuum patrem esse crederet. ALEXAN. Inaudieram quidem & ipse ista quemadmodum tu: at nūc uideo neq; matrē, neq; Hāmonios illos uates sani quicq;, aut ueri dixisse. DIO. Attamē istud illorū mēdacium

cium Alexãder ad res gerendas haudquaq̃ tibi fuit inutile, ꝓpterea quod uulgus te uerebatur, metuebatq; quũ deum esse crederet. Sed dic mihi: cuinã tam ingẽs illud imperium moriẽs reliquisti? ALEX. Id equidem ignoro Diogenes. Celerius em̃ è uita submouebar, q̃ ut esset ocium de illo quicq̃ statuendi: præter id unum quod moriens Perdiccæ anulum tradidi. Sed age: quid rides Diogenes? DIOG. Quid ni rideam? An non me ministi quid Græci fecerint: cũ nuper tibi arrepto imperio adularẽtur, principemq; ac ducem aduersus Barbaros deligerent? Nonnulli uero in duodecim Deorũ numerũ referrent, ac phana cõstituerẽt: denicq; sacerdocerẽt tanq̃ Draconis filio? Sed illud mihi dicito, [illegible] sepelierunt Macedones? ALEX. Etiamdum in Babylone iaceo tertium iam diem. Porrò Ptolemæus ille fatelles meus, siquando detur ocium, ab his rerum tumultibus qui nunc instant, pollicetur in Aegyptum deportaturũ me: atq; inibi sepulturũ, quo uidelicet unus fiam ex Dijs Aegyptijs. DIOG. Non possum nõ ridere Alexander: qui quidem te uideam etiam apud inferos desipientẽ: sperantem̃q; fore, ut aliquando uel Anubis fias uel Osiris. Quin tu spes istas omittis o diuinissime: neq; enim fas est reuerti quẽq̃, qui semel paludẽ transmiserit, atq; intra specus hiatum descenderit: propterea quod neq; indiligens est Aeacus, neq; contemnendus Cerberus. Verum illud abs te discere peruelim: quo

feras

feras animo, quoties in mentem redit, quanta felicitate apud superos relicta huc sis profectus: puta capitis custodibus, satellitibus, ducibus: tum auri tanta ui, ad hos populis, qui te adorabãt. Præterea Babylone: Bactris, immanibus illis beluis, dignitate, gloria: deinde quod eminebas cõspicuus, dum uectareris, dum amiculo candido caput haberes reuinctum, dum purpura circũamictus esses? Nunquid hæc te discrutiant, quoties recurrant animo? Quid lachrymas stulte? An non id te sapiens ille docuit Aristoteles: ne res eas quæ à fortuna profiscant, stabiles ac firmas existimares? ALEX. Sapiẽs ille? quum sit assentatorum omniũ perditissimus. Sine me solum Aristotelis facta scire, cõq; multa à me petierit, quæ mihi scripserit: deinde quemadmodum abusus sit mea illa ambitione, qua cupiebã eruditione cæteris præstare: quum mihi palparetur interim, ac prædicaret me, nũc ob formam tanq; & ipsa summi boni pars quædã esset: nunc ob res gestas atq; opes: Nam has quoq; in bonorum numero collocandas esse censebat: ne sibi uitio uerteret, quod eas acciperet. Planè præstigiosus uir ille quidem erat, ac fraudulentus o Diogenes. Quanq; illud fructus scilicet ex illius sapientia fero, quod nunc perinde quasi summis de bonis excrucior: ob ista quæ tu paulo ante cõmemorasti. DIO. At scin quid facies? Ostendam tibi molestiæ istius remedium. Quãdoquidem his in locis ueratrũ non prouenit: fac ut Lethei flu

minis aquam auidis faucibus attrahens, bibas iterũq; ac sæpius bibas. Atque eo pacto desines de bonis illis Aristotelicis discruciari. Verum enim, Cletum etiam illum & Calisthenem uideo: cumq; his alios complures raptim huc sese ferentes, quo te discerpant, pœnasque sumant, ob ea quæ quondam in illos commisisti. Quare fac in alteram hanc ripam te conferas, & crebrius (ut dixi) bibas.

MENIPPI ET CHIRONIS DIALOGVS, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

QVIDEM inaudiui Chiron, te Deus quum esses, tamen optasse mortem. CHIR. Vera nimirum sunt ista quæ audisti Menippe. Planéque mortuus sum sicuti uides, quũ mihi licuerit immortalem esse. MENIP. At quænam te mortis cupido tenebat rei uidelicet, quam uulgus hominũ horreat? CHIR. Dicam apud te: uirum neutiq; stultum atq; imperitum. Iam mihi desierat esse iucundum, immortalitate frui. MEN. Quid? An iniucundum erat, te uiuere, lucemq; tueri? CHIR. Erat inquam Menippe. Nam quod iucundum uocant, id ego neutiq; simplex, sed uariũ quiddam esse arbitror. Verum quũ ego semper uiuerem, atque ijsdem perpetuo rebus uterer, sole, luce, cibo, tum horæ eædem recurrerent: reliqua item

itē omnia, quæcunq; contingunt in uita, reciproco quodam orbe redirent: atq; alijs alia per uices succederent, satietas uidelicet eorum me cepit. Neque enim in eo uoluptas est sita, si perpetuo fruaris ijsdem: sed omnino in permutādo posita est. MENIP. Probe loqueris Chiron. Cæterum hæc quæ apud inferos agitur uita, quinā tibi procedit: posteaquàm ad hanc tanquàm ad potiorem te contulisti? CHIRON. Haud insuauiter Menippe. Siquidem æqualitas ipsa quiddam habet admodū populare. Nihil autē interest, utrum in luce quis agat, an in tenebris: præterea neq; sitiendum est nobis quēadmodum apud superos, neque esuriendum: sed eiusmodi rerum omniū egentia uacamus. MENIP. Vide Chiron ne temet ipse inuoluas: néue eodē tibi recidat oratio. CHIRON. Quamobrem isthuc ais? MENIP. Nempe: si illud tibi fastidio fuit, quod in uita semper ijsdem, similibusq; rebus utendum erat: quum hic itidem similia sint omnia, eūdem ad modum parient fastidium. At de integro tibi quærenda erit uitæ commutatio, atque hinc quopiam aliam in uitam demigrandum: id quod arbitror fieri nō posse. CHIRON. Quid igitur faciundum Menippe. MENIPPVS. Illud nimirum, uti sapiens quum sis, quemadmodum opinor, & uulgo prædicant, præsentibus rebus sis contentus, bonitq; consulas quod adest: neque quicquàm in his esse putes, quod ferri non queat.

Menippi

MENIPPI ET CERBERI DIALOGVS, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

IEVS Cerbere, quãdoquidem mihi tecum cognatio quædam intercedit, quũ & ipse sim canis: dic mihi per Stygiam paludem, quomodo sese habebat Socrates quum huc accederet? Verisimile est autem te, Deus quum sis, non latrare modo, uerũetiam humano more loqui, siquando uelis. CER. Quũ procul adhuc abesset Menippe, uisus est constanti atq; interrito adire uultu: perinde quasi mortem nihil omnino formidaret, ac tãcq; hoc ipsum uellet ijs, qui procul à specus ingressu stabant, ostendere: uerũ simulatq; despexit in hiatum, uiditq; profundum atq; atrum antri recessum: simulq; ego cunctantẽ etiam illũ aconito mordẽs pede correptum detraherem: infanduũ ritu eiulabat, suosq; deplorabat liberos: nihilq; non faciebat, in omnẽ speciem sese cõuertens. MEN. Nunquigitur fucate sapiens erat ille: neq; uere mortem contemnebat? CER. Haud uere. Cæterũ ubi uidit id esse necesse, audaciam quandã præ se ferebat: quasi uero uolens id esset passurus, quod alioqui uolẽti, nolenti tamẽ omnino fuerat ferendum: uidelicet quo spectatoribus esset miraculo. Equidem illud in totũ de uiris istiusmodi uere possim dicere: ad fauces usq; specus intrepidi sunt, ac fortes:

fortes: porrò intus quum sunt, nihil mollius neq; fractius. MENIP. Cæterum ego quonam animo tibi uisus sum subijsse specum? CERBE. Vnus mortaliũ Menippe sic mihi uisus es subire: ut tuo dignum erat genere: & prior te Diogenes: propterea quod neutiq; ad acti subieritis, aut intrusi: uerum tum ultronei: tum ridentes: atq; omnibus plorare renũciantes.

LVCIANI DIALOGORVM DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE, FINIS.

PRAEFATIO SEV

HERCVLES GALLICVS LVCIANI, DES. ERASMO ROTEROD. INTERP.

HERCVLEM GALLI lingua gẽtis uernacula Ogmium uocant. Porrò deum ipsum noua quadam atq; inusitata figura depingũt: decrepitus est apud illos: recaluaster: reliquis capillis, si qui reliqui sunt, plane canis: cute rugosa: & in aterrimum exusta colorem: cuiusmodi sunt nautæ isti senes. Charontem potius, aut Iapetum quẽpiam ex his qui apud inferos uersantur, diceres. In summa: quiduis po

tius q̃ Herculem esse conijceres ex imagine. Atq; tali specie quum sit, tamen Herculis ornatum gerit: ut qui tum leonis exuuium indutus sit: tum clauam dextra teneat: tum pharetram humeris aptatam portet: tum arcum tensum læua prætendat. Deniq; modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicorum deorum contumeliam perperã facere Gallos: quõ eum eiusmodi fingerent effigie: quo nimirum illum talibus picturis ulciscerentur: quod olim in regionẽ ipsorum incursasset: prædas agens id temporis quum Geryonis armenta uestigans occidentaliũ gentiũ pleraſq; regiones peruastaret. At nondum etiam dixi: id quod erat in imagine maxime nouum atq; mirãdum. Siquidem Hercules ille senex ingentẽ admodum hominum multitudinem trahit: omnibus ab aure reuinctis. Porrò uincula catenulæ tenues auro electroue cõfectæ, pulcherrimis istis monilibus adsimiles. Atqui quum uinculis usq; adeo fragilibus ducãtur: tamen neq; de fugiẽdo cogitant, quum alioqui cõmode possint: neq; prorsus obnituntur aut pedibus aduersus trahentem obtẽdunt, sese resupinantes: uerum alacres ac læti sequunt, ducentem admirantes, ultro festinantes omnes, & laxatis funiculis, etiam anteuertere studentes. Perinde quasi grauiter laturi, si soluerentur uinculis. Ne illud quidem pigebit referre, quod mihi uidebat omniũ absurdissimũ. Etenim quũ non inueniret pictor unde catenularum

mularũ ſummas anſas necteret: uidelicet dextera iam dauam, læua arcũ tenente, ſummam dei linguam perterebrauit, atq; ex hac religatis catenulis eos trahi fecit. Ipſe nimirũ ad eos qui ducebantur, uultũ & oculos conuertebat, arridens. Hæc ego quũ diutius aſſiſtens eſſem contemplatus, admirãs, hæſitans, indignãs: Gallus quiſpiam, qui propius aſtabat, noſtratiũ literarum non indoctus: id quod declarauit: quum Græcanicam linguam abſolute ſonaret, philoſophus opinor ex eo genere philoſophorũ: quod apud illos eſſe fertur. Ego tibi hoſpes inquit, picturæ iſtius ænigma explicabo: Nam uidere uehementer ad eam attonitus ac ſtupefactus. Orationẽ nos Galli nequaq; arbitramur eſſe Mercurium: quẽadmodum uos Græci: uerũ Herculi illam tribuimus: ppterea quod hic Mercurio longe robuſtior extiterit. Nã quod ſenex fingit, nihil eſt qd mirere. Siqdẽ una facũdia cõſueuit in ſenecta demũ abſolutũ uigorẽ oſtẽdere: ſi modo uerũ ueſtri dicũt poetæ,

Obduci iuuenum denſa caligine pectus.
Contra ſenectam poſſe quiddam dicere:
Rudi iuuenta melius ac præclarius.

Hinc uidelicet apud uos & Neſtoris lingua melle profluit: & Troianorũ concionatores Lirioeſſan ædunt, uidelicet floridã quandã uocem. Nam liria ſi ſatis cõmemini, flores appellantur. Proinde quod ab auribus uinctos ad linguã trahit ſenex hic Hercules: q nõ aliud cũ

ipſe eſt fermo: ne id quidem debes admirari: qui quidē nō ignores linguæ cum auribus eſſe cognationē. Neq; uero ad contumeliam illius illud pertinet: quod ea perrupta eſt. Nam memini inquit, & Iambicos quoſdā uersiculos è comœdijs apud uos diſcere,

Siquidem uiris loquacibus
Extrema lingua perforata eſt omnibus.

Quin de eodem hanc in ſumma habemus opinionē, ut quicquid egit, id oratione facundiaq; cōfeciſſe putemus: utpote uirum ſapientem: ac perſuadendo pleraq; ſibi ſubegiſſe. Iam tela illius nimirū rationes ſunt, acutæ, miſſiles, citæ, atq; animum ſauciantes. Vnde pennigera dicta uos quoq; nominatis. Hactenus Gallus. Ac mihi quidem quum huc me conferens mecū inter eundum perpenderem: num decorum iam eſſet: ut tā grandis natu, quiq; iam pridem ab his doctrinæ certaminibus memet abdicaſſem, rurſum me tam multorū iudicum calculis exponerem iudicandum: in tempore ſubijt animum meum eius picturæ recordatio. Nā antehac uerebar: ne cui ueſtrum uiderer hæc admodū pueriliter agere, quaſiq; præter ætatē iuuenari. Proinde ne quis Homericus adoleſcētulus, illud mihi impingeret dicens,

Aetas iam perijt tua. Tum illud,
Ac te corripuit carioſa ſenecta: miniſter
Inualiduſq; tibi, & ſegnes tardiq; caballi.

Videlicet

Videlicet eo ſcommate pedes meos notans. Verũ quo ties ſenex ille Hercules recurrit animo, ad quiduis addu cor: ut faciam: neq; me pudet hæc audere: quũ ſim ipſi æqualis imagini. Itaq; robur, celeritas, forma, & ſi qua ſunt alia corporis bona, ualeant: cunq; his tuus o Teie uates, cupido, ubi me mẽto ſubcano uiderit, auro rutilantibus alis, ſi uidebitur uel aquilas præteruolet: neq; laborabit Hippodides, imo nunc uel maxime tempeſtiuum fuerit: facundia repubeſcere, florere, uigere, & cũ licet plurimos ab auribus ducere: ac ſæpius arcu ferire: quandoquidem periculũ non eſt: ne quando quis præter ſpem pharetrã inanem reperiat. Vides quibus modis ætatem meam, meamq; ſenectutem ipſe conſoler animemq;: adeo ut non ſim ueritus, nauim iam olim in terram ſubductam denuo reuellere, ſuiſq; inſtructã armis, medium in pelagus demittere. Contingant autẽ à uobis o diĩ, afflatus ſecundi: quando nunc uel maxime, præſente, bono, atq; amico uento nobis eſt opus. Quo ſi digni modo uidebimur: in nos quoq; dicat aliquis Homericum illud.

Quos profert ſenior pannis è uilibus armos.

LVCIANI HERCVLIS GALLICI DESYDERIO ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE, FINIS.

EVNVCHVS SIVE

PAMPHILVS LVCIANI, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

NDE NOBIS aduenis Luciane: seu quidnã rei rides? Semper tu quidem & alias consueuisti nobis hilaris ac festiuus, occurrere: uerum isthuc magis aliquid solito uidet esse: de quo risum nec cõpescere queas. LVCIANVS. E foro tibi adsum o Pamphile: porrò mox efficiam, ut tu quoq; mecũ rideas: simulatq; audieris cuiusmodi litis adfuerim actióni: duobus philosophis inter sese contendentibus. PAMPHI. Iam isthuc ipsum pfecto ridiculũ est quod ais: philosophos inuicem lites agitare. Nã etiã si quid magni fuisset negocij, inter ipsos modeste, citrà q; pugnã, cõtrouersiã cõpositã oportuit. LVCIA. Quid ais? Tranquille cõponant illi: qui quidẽ solida plaustra cõuicijs onusta, alter in alterũ effuderint, uociferantes mirãq; peruicacia contendentes? PAMPHI. Videlicet de disciplinis atq; opinionibus Luciane, ita ut assolent dissentiebant: quod erant diuersæ factionis. LVCIA. Nequaq̃. Imo aliud quiddam erat hoc de quo dissi-

debant.

debant. Nam eiusdem sectæ erãt ambo, eiusdẽq; scholæ. Et tamẽ orta inter eos lis erat. Porrò iudices, qui cognoscebant, primates erant huius reip. natúq; maximi ac sapientissimi. Breuiter apud quos pudescat aliqs etiam parum apte quippiam elocutus, nedum ad tantam prouectus inuerecundiam. PAMPHI. Quin tu igitur litis argumẽtum exponis, quo uidelicet ipse etiã cognoscam, quæ res tibi tantũ risum concitarit? LVCIANVS. Scis Pamphile, salariũ, idq; neutiq; exiguũ ab imperatore fuisse cõstitutũ: singulis philosophorũ generibus: puta, Stoicis, Platonicis, Epicureis: cunq; his etiã Peripateticis: ita ut unicuiq; sectæ præmium esset æquale. Cæterũ demortuo ex his quopiã, alius aliquis in eius locũ subrogandus est, qui sit optimatũ calculis probatus. Porrò præmiũ illud, neq; bubula pellis erat quæpiã, quẽadmodũ ait poeta, nec porcellus: uerũ singulos in ãnos decies mille nũmũ: quos accipiũt, uti doceant iuuẽtutẽ. PAMPHI. Memini qdẽ ista. Quin aiũt nup ex illis diẽ obijsse quẽpiã: alterũ ni fallor è Peripateticis. LVCI. Hæc ipsa Pamphile Helena: ꝓpter quã illi inter sese singulari certamine cõflictabãt. Et hactenus quidẽ nihil etiã ridẽdũ erat in illis præter hoc: qd quũ philosophos esse se ꝓfiterent, ac pecunias ꝓ nihilo ducere: tñ earũ gratia ꝓinde atq; ꝓ patria in discrimẽ adducta, ꝓ religiõe maiorũ, ꝓ monumẽtis ꝓgenitorũ, decertarẽt. PAMP. Atq; Peripateticorũ istud est

subrogandus ex

decretũ:

decretũ nõ admodũ esse negligẽdas pecunias: uerũ eas in tertio quodã bonorũ ordine esse ponẽdas. LVCIA. Recte dicis. Nam ita quidem aiunt. Proinde bellũ hoc ex maiorum iudicio, sententiáq; illis extitit: uerũ quæ postea cõsequuta sint, iã auscultа. Primũ cõplures quidem alij in defuncti illius funebribus ludis decertabãt: sed inter hos præcipue duo uiribus pares: puta Diodes ille senex: nosti quẽ dicam: contentiosum illũ inquam, præterea Bagoas: q quidẽ ea specie est: ut eunuchus esse uideatur. Inter hos initio de doctrina, déq; philosophiæ decretis atq; opinionibus est decertatũ: & uterq; sui specimẽ ac documentum dedit: quod esset Aristotelicæ factionis: quodq; eius placita sequeretur ostendit. At per Iouem in hoc certamine, neuter altero superior erat. Lis igitur huc deflexit deniq;. Diodes desinens iam eruditionis suæ periculum ac specimen ostendere, ad Bagoã descendit ac uitã illius in primis carpere est aggressus, Bagoas itidẽ huius uitam uicissim taxabat. PAMPHI. Idq; merito Luciane. Siquidem eius rei magis erat habenda ratio. Proinde si ego forte iudex causæ sedissem: magis in hoc ut mihi uidetur, futurus eram occupatus: potiusq; spectassem, uter moribus esset præstantior: quam uter ad disputandum ac dicendum promptior: atque illi potius quam huic uictoriam adiudicassem. LVCIANVS, Recte dicis. Equidem isti tuæ sententiæ meum & ipse calculũ

calculum addo. Verum ubi iam conuicijs, ubi maledictis essent satiati, tandem Diodes illud aiebat nefas esse, uel conari aut proponere Bagoam, uti cum philosophiæ studio, cumq; pulcherrimis illius præmijs, commercium haberet, qui quidem eunuchus esset. Imo hoc hominum genus, non solum ab eiusmodi cõtubernio seludi oportere, uerum ab ipsis etiam sacris, ac uasis puris, breuiter ab oẽibus publicis cœtibus eijci. Ostendens inauspicatũ quoddam & occursu infaustum spectaculum fore, si quis mane domo egressus, uel uideat istiusmodi quippiam. Atq; hac de re multis uerbis disserebat, affirmans eunuchum neq; uirum esse, neq; mulierem, sed quiddam utrinq; compositũ & conflatum, planéq; monstrum ab hominum natura speciéq; alienum. PAMPHIL. Nouam accusandi rationem nobis narras Luciane. Iamq; & ipse ridere compellor, crimen audiens tam inauditum. Sed alter ille quid? Num obticebat? An uicissim & ipse quiddam ausus est ad ista respondere? LVCIA. Initio quidem pudore ac metu (nam id est istis familiare) diutius obticebat, erubescẽs interim, palamq; præ se ferens id quod erat. Tandem autem tenuem quandam ac muliebrem ædens uocem, negabat æquum facere Diodem, qui se qd' Eunuchus esset, ob id à philosophia seduderet, cum qua fœminis etiam esset cõmercium. Allegabantur, Aspasia, Dioti-ma, Thargelia, quæ causam illius adiuuabãt. Præterea

Academicus quidam Eunuchus natione Gallus, qui paulo ante noſtram ætatem maximi nominis apud Græcos floruiſſet. Porrò Diodes etiam illum ipſum, ſi quidem extaret ac ſimili negocio ſeſe miſceret, prohibiturum ſeſe reſpondit, nihil expauefactum opinione, quam apud uulgus obtinebat. Ad hæc quum ipſe quædam dicteria in illum iaciebat, tum referebat in eum, quæ à Stoicis maximéq; Cynicis dicta ad riſum concitandum erant idonea, de corpore mutilo atq; imperfecto. Hac in re iudicū cognitio uerſabat. Deniq; totius cauſæ iam illud caput eſſe cœpit, Num eunuch⁹ idone⁹ eſſet cenſendus, qui ad philoſophiā admitteret, quíq; iuuenibus præfici poſtularet, quū alter interim formā etiā ac corporis integritatē, in philoſopho requirēdam eſſe diceret. Maxime uero uti barbā altam ac ꝓmiſſam gerat, quo uidelicet ijs, qui diſcēdi cupidi aduenirēt, ut grauis appareat, & is cui fides haberi debeat, neq; indignus uideat decē illis drachmarū milib⁹, quæ foret ab Imperatore capienda. Cæterū Eunuchorū conditionē etiā q̄; Spadonū eſſe uiliorē. Nā illos aliquando uirile quiddā expertos fuiſſe, at hunc ab ipſo ſtatim ortu fuiſſe exectū, planéq; animal eſſe quoddā, uariū atq; anceps, non aliter q̄; cornices, quæ neq; inter columbas, néq; inter coruos numerari queant. Alter cōtra reſponderet eò iudicio nō de corporis agi figura, uerū de animi uirtute, proinde mētis qualitatē expendi oportere, déq;

dęq; dogmatum cognitione quærendum esse. Eius rei testis citatus Aristoteles, qui quidē Ermeam eunuchū Atarne oriundum tyrannum supra modum sit admiratus, adeo, ut illi perinde atq; Diis sacra fecerit. Ausus est & illud addere Bagoas, multo magis idoneum esse eunuchum, cui adolescentes erudiendi credant, qd' ab hoc nulla in illos calumnia possit hærere, neq; Socraticum illud crimen in hunc competat, qd' adolescentulos corrumpat. Deinde quæ ille potissimū in mentum imberbe fuerat cauillatus, ea hic facete, ut ipsi quidē uidebatur, reiecit. Etem̄ si è barbæ prolixitate, inquit, philosophos æstimare cōuenit, nimirum hircus ante omnis primas tenebit. Hic tertius quidam assistens (nomē hominis silebitur) atqui iudices, inquit, hic malis læuibus, ac fœminea uoce, reliquóq; corporis habitu eunucho adsimilis, siquis uestes detrahat, egregie uir esse uidebitur. Alioqui mentiuntur qui ferunt eum aliquando in adulterio deprehensum, mēbra in membris, ut legum tabulæ loquunt, habentē, atq; id quidem temporis ad eunuchum cōfugisse, eáq; reperta latebra absolutū fuisse, quū iudicibus crimen persuaderi nō posset, ut qui è specie hominē iudicarēt eunuchū. At nunc mihi palinodiam canturus uidet, idq; ppter ostentatū præmium. Hæc quū dicerent, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porrò Bagoas magis etiam perturbabatur omnē in speciem sese uarians, atq; in innumerabiles uersus

colores, tum frigido ſudore fluens, ac neq; decorũ ſibi exiſtimabat adulterij crimen agnoſcere, neq; rurſum eam accuſationem inutilem ad præſens certamen arbitrabatur. PAMPHI. Profecto deridicula ſunt iſta Luciane, neq; uulgarem uobis, uti coniectandum eſt, uoluptatem præbuerunt. Verum quo tandem res euaſit? Et quid ſuper his pronunciatũt iudices? LVCIA. Non erat eadem omnium ſententia. Verum alijs quidem uiſum eſt, uti nudato illo, quemadmodum in emptitijs ſeruis fieri conſueuit, inſpicerent, num in ijs quæ ad penem pertinent, philoſophari poſſet. Alij uero ſententiam dixere multo magis etiam hac ridiculam, nempe ut accerſitis è luſtro mulieribus aliquot iuberent illum cum illis congredi, ac uiri officio fungi, aſtante interim è iudicibus quopiam, qui quidem eſſet natu maximus, fidéq; ſpectatiſſima, qui inſpiceret num philoſophum præſtaret. Hæc ubi omnium riſu fuiſſent excepta, neq; quiſq; omnino adeſſet, cui non doleret aluus riſu concuſſus, uiſum eſt ut integra cauſa in Italiam reijceretur. At nunc alter, ut aiunt, ad eloquentiæ oſtentationem ſemet exercet atq; inſtruit, & accuſationem q̃pelaboratiſſimam meditat adulterij crimen aggrediẽs, id quod ipſi maxime aduerſatur. Quod quidẽ & hic facit, iuxta malorum rhetorum morem, quum ex ipſo crimine aduerſarium inter uiros recenſet. Contra Bagoas diuerſa curat, quẽadmodum audio, & aſſidue uirum agit, negotiumq;

gotiumq; præ manibus habet. Postremo uicturũ sese sperat, si modo docere possit, se nihilo deteriorem esse equas ineuntibus asinis. Id enim amice uisum est optimum philosophiæ documentum, atq; una demonstratio, quæ refelli nõ queat. Proinde optarim, ut filius qui mihi est adhuc admodum adolescens, non animum & linguam, sed penẽ haberet ad philosophiã idoneum.

LVCIANI EVNVCHI SIVE PAMPHILI DES. ERAS. ROTERODAMO INTERPRETE FINIS.

LVCIANVS DE SACRIFICIIS, DES. ERAS. ROT. INTERP.

ENIMVERO siquis recensere uelit, quæ stultissimi mortales factitant, in sacris, in festis diebus, in adeundis, salutandisq; dijs, tum quas res ab illis petant, quæ uota faciant, cuiusmodi sint, quæ de illis sentiunt, statuuntq;, equidem haud scio, sit ne quisq; animo curis ita confecto, usq; adeo mœsto, qui risurus sit, ubi perpenderit negotij tum absurditatem, tum amẽtiam. At multo ante q; ridere incipiat opinor secum illud expendet, utrum pios istos appellari con-

ueniat,an cõtra,Diis inimicos, atq; infelices, ac genios malos,qui quidem numen ipsum,rem usq;adeo humilem atq; abiectam existimant esse, ut humanis egeat obsequijs,utq; adulatione capiatur ac gaudeat,rursum ut stomachetur atq; iracunde ferat,si negligatur.Nam Aetolica illa mala, simulq; Calydoniorũ calamitates, totq; hominũ cædes, ad hæc & Meleagri interitũ, hæc omnia à Diana autore profecta esse prædicant, quæ uidelicet grauiter ferret,qd' ab Oeneo nõ esset ad sacrificium adhibita. Vsq;adeo nimirũ alte dolor hic animo illius insederat, quod sacris epulis esset frustrata.Quin illam iam mihi uidere uideor,ut erat id tẽporis,in cælo solitariam,reliquis Diis ad Oenei cõuiuiũ profectis foras,miseris modis gerentẽ sese, ac miserabiliter eiulantem,q; ab eiusmodi festo esset abfutura. Cõtra Aethiopes illos fortunatos, ac multis modis felices quis dixerit,si modo Iuppiter illis gratiã referret pro humanitate,quã in initio poematis Homerici in ipsum exhibuerant, duodecim perpetuos dies epulis acceptum, idq; quum reliquis etiã Diis comitatus ad cõuiuiũ ueniret. Vsq;adeo nihil ut apparet quicquid faciunt illi, gratis faciunt,uerũ sua bona uendunt mortalib9, atq; emere quidẽ ab illis licet omnia,puta bonã ualitudinẽ bucolia, diuitias bobus quatuor,tum regnũ bobus centũ. Praterea sospitẽ ab Troia in Pylum reditũ tauris nouem. Iam ex Aulide ad Ilium transmittendi facultatẽ regia puella.

puella. Nam alius quidam, ne id temporis urbs caperetur, à Minerua mercatus est bobus duodecim, ac peplo. Verisimile est autem, esse præterea quædam, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thure ab illis redimi queant. Hæc igitur quum non ignoraret, opinor, Chryses ille, utpote, tum sacerdos, tum senex, diuinarumq; rerum egregie peritus, posteaquam re infecta rediisset ab Agamemnone tanquam qui pridem Apollini mutuum dedisset beneficium, ita nunc imputat ac reposcit uicem, quin conuiciatur etiam propemodum, nempe quum sic ait, Equidem Apollo egregie, templum tuum, quum id temporis adhuc esset incoronatum, sæpenumero coronis ornaui, deinde tam multas tibi in aris adoleui coxas taurorum, pariter atq; caprarū. At tu cōtra, me negligis, quum huiusmodi patiar iniurias, próq; nihilo ducis hominem bene de te meritum. Qua quidem oratione in tantum ille pudefactus est, ut protinus arrepto arcu, ac supra nauium stationem sese collocans pestem in Græcorum copias iacularetur, ne mulis quidem & canibus intactis. Sed quoniam de Apolline incidit mentio, referam de eodem & alia, quæ de illo sapientes isti tradunt, non illa quidem, quoties quam infeliciter amarit, non Hyacinthi cædem, neque Daphnes superbiam, uerum quemadmodum damnatus etiam fuerit, & ob Cyclopes interfectos in exilium exactus. Vnde factum, ut è cælo in terram

terram demitteret, humana iam sorte usurus, nostrisq; malis factus obnoxius. Præterea autem quemadmodum in Thessalia mercenariam operam suam locarit apud Admetum, tum item in Phrygia apud Laomedontem, atq; apud hunc quidem haud solus, uerum cum Neptuno, quum ambo propter egestatem lateres cõponerent, incq; construendis mœnibus operam præstarent. Ac ne mercedem quidẽ solidam à Phryge illo tulerunt, uerũ debebat illis adhuc de summa, ut ferunt, plus triginta drachmas Troiani nomismatis. Quid enim? An non hæc in Deorum honorem fabulantur poetæ? atq; his etiam multo diuiniora de Neptuno, de Prometheo, de Saturno, de Rhea, denicq; de uniuersa ferme Iouis familia, idcq; inuocatis, ut adsint canentibus in exordio poematum, Musis, à quibus tandem uelut afflati numine, id quod apparet, huiusmodi quædam cantant. Quemadmodum Saturnus ut primum Cælum patrem suum execuisset, ipse in eo regnauerit, deinde liberos suos deuorarit, sicuti ferunt fecisse & Argiuum illum Thyestem. Deinde quemadmodum Iuppiter furtim occultatus à Rhea saxum pueri loco subiiciente, in Cretam sit ablegatus, atq; inibi à capella nutrice sit alitus, itidem uidelicet, ut Telephus à cerua, Cyrus Persa, is qui prior regnauit à cane narratur enutritus. Postea quẽadmodum expulso patre, atq; in uinculaconiecto, ipse potitus sit imperio. Duxerat autem uxores

uxores compluris quidē alias: sed postremo loco Iunonem germanam, idq; iuxta Persarum & Assyriorū institutum. Tu autem quod esset in amores propensus, Tum atq; in Venerē effusus, facile cælum liberis expleuerit. Quorum alios ex suæ sortis Deabus crearit: alios contra Nothos, ex mortali terrestriq; genere sustulerit. Quum interim generosus ille, nunc in aurum, nunc in taurum, nunc in cygnum aut aquilam uertereturac in summa plures sibi formas assumeret, q; uel Proteus ipse. Porrò Mineruā è suo ipsius capite progenuit, hāc planè sub ipso cerebro complexus. Nam Bacchum imperfectum adhuc (ut aiunt) è matre etiānum cōflagrante surreptum, in suū femur illatum defodit. Deinde urgente partu, exeuit. Nec his dissimilia, de Iunone etiā canunt. Nempe hanc citra uirilem congressum, subuentaneo conceptu grauidam puerum ædidisse Vulcanū: atq; eum quidem non admodū fortunatum, uerum ex cusorem ac fabrū ærariū: quiq; perpetuo tū in igni, tum in fumo uersetur, ac scintillis oppletū: quippe cuius ars in fornacibus exerceatur. Tum aūt ne pedibus quidem integris: claudicare enim è ruina, quum à Ioue præceps dātus esset è cælo. Quod ni Lemnij p̄ sua bonitate eū, dum adhuc ferretur in aere, susc epissent, perierat nobis Vulcanus: non aliter quàm Astyanax è turri deiectus. Quanq; quæ de Vulcano narrant, toleranda uideant. Cæterum de Prometheo, cui non cognitum est, q; atro

cia ſit paſſus, propterea quod ſupra modum humanæ gentis amans fuerit? Siquidem hunc Iuppiter in Scythiam deportatum, ſuper Caucaſum montẽ cruci fuffixit: adhibita illi aquila, quæ iecur illius aſſidue circumroderet. Hic itaq; pœnas pẽdit. Porrò Rhea (nã ſunt hæc quoq; ſimul referenda) an nõ indecore, atq; indigne facit? Iam anus quũ ſit, & ætate exacta, ijſq; rebus intempeſtiua: deinde tam multorũ mater Deorũ, dum pueros adhuc adamat, eoſq; zelotypia ꝓſequitur: dumq; Atten ipſum leonibus ſecũ circũuectat, præſertim quũ iam utilis eſſe non queat? Itaq; quinam poſthac uitio uertat aliquis, uel Veneri quod adulteretur, uel Dianæ quod ad Endymionem frequenter medio è curſu diuertens deſcendat? Sed age miſſas faciamus has fabulas: atq; ipſum cælum cõſcendamus, poetico illo more ſubuolantes: ea nimirũ uia, quã unam pariter cum Homero Heſiodus cõmonſtrat: contemplaturi, quẽ in modũ ſingula apud illos ſint ordinata. Ac primũ quidẽ quod forinſecus ſit ferreũ, uel ab Homero, qui id ante noſtrã ætatẽ dixit, audiuim⁹. Quod ſi ſuperas, ac ſublato paulũ capite ſurſum aſpexeris, ac planè in ipſum quaſi dorſum peruenieris: ibi ſimul & lumẽ apparet candidius, & ſerenior ſol, & aſtra fulgẽtiora, nihilq; uſq; oculis occurrit niſi clar⁹ dies, ac ſolũ undiq; aureũ. Cæterũ introgredienti, primo loco mãſitant Horæ: quippe quæ portas ſeruant. Poſt eas Iris ac Mercurius: utpote miniſtri Iouis &

uis & internũcij. Deinde Vulcani fabrilis officina, omni gena referta artificio. Postea Deorum ædes, ac Iouis ipsius regia: quæ quidẽ omnia Vulcanus pulcherrime fabricatus sit. At uero Dij iuxta Iouẽ assidentes (conuenit em̃ opinor, ut in supernis illis sedib⁹ magno strepitu, fastúq; uiuatur) in terrã despiciunt: & quoquouersum intento capite, circũspectant, si unde subuolantẽ ignẽ uideant, aut nidorẽ in aera surgentẽ, circáq; fumũ rotantem sese. Quod siquis forte sacrũ faciat: epulant' omnis fumo inhiantes, ac muscarũ in morẽ sanguinẽ exugentes circũ aras effusum. Alioqui si domi cibũ capiant, nectare atq; ambrosia uictitant. Nã olim homines etiã ab illis in cõuiuiũ sunt adhibiti, unáq; cũ eis potarunt: nẽpe Ixion ac Tãtalus: uerũ illi quoniã uim & raptũ pararent, essentq; futiles & garruli: ob id in hũc quoq; diẽ pœnas luunt. Porrò reliquo mortaliũ generi cælũ iã in accessum est, atq; occultũ. Et in hũc quidẽ modũ uiuit' à Dijs. Proinde uidelicet & iã mortales ipsi in colendis illis consimilia quædã atq; istis cõsentanea moliuntur. Nam primũ lucos illis attribuerũt: tum & montes dicarunt, præterea aues cõsecrarunt: deinde suã cuiq; arborem assignarũt. His factis p regiones illos distributos colunt, eosq; uelut in ciuitatẽ suã receptãt. Nẽpe Apollinẽ Delphi Delijq;: Mineruã Atheniẽses: quæ qdẽ Græcis Athena dicta, uel ipso uocabulo se ei Reip. familiarẽ esse testat'. Argiui Iunonẽ: Mygdonij Rheã: Venerẽ

Paphij. Rursum autē Cretenses Iouem affirmant non modo uixisse apud sese, nutrituṁq; fuisse: uerūetiam sepulchrum illius ostendunt. At nos scilicet interim tam multis iam sæculis fallimur: qui quidem opinemur Iouem tonare, pluere, reliquáq; omnia peragere. Et illud nos latuit, eum iam olim fuisse defunctū, & apud Cretenses sepultum. Deinde uero phanis in honorem illorum erectis, ne tectis uidelicet aut penatibus careāt, formas illorū exprimunt, adhibito ad id uel Praxitele, uel Polycleto, uel Phidia. At hi quidem artifices, haud scio ubinam uisam, eorum effigiem repræsentāt. Ac Iouem quidem barbatum fingunt. Apollinē uero semper purum. Mercurium iam pubescentem, primaṁq; ducentē lanuginem. Neptunū nigro capillitio: cæsijs oculis Mineruam. Attamen qui templa ingrediuntur, nō iamabitrantur sese uidere, uel ebur ab Indis aduectum, uel Thracum uenis effossum aurum: uerū ipsum Saturni Rheæq; filium à Phidia in terram hospitem adductū, iussuṁq; Pisanorū in solitudine custodem ac speculatorem assistere: idq; hoc contentū præmio, bonicq; consulentem: si intra quinq; perpetuos annos dum Olympia celebrātur, interim obiter illi sacrificet aliquis. Tum autem constitutis aris, designatis sacrorum septis, pūris uasis collocatis, uictimas offerunt: bouem aratorē agricola, agnum opilio, capram caprarius. Est qui thus, est qui placētulā offerat. At siquis pauper: is ita Deo litat, ut dexterā

ut dexterã duntaxat ſuam ipſius exoſculetur. Iam uero quũ immolant (nam ad illos redeo) primũ ſertis coronãt pecudem: multóq; ante explorant, num legitima ſit & ſacris idonea: ne quid forte mactent, ex his quæ religio repudiat: deinde ad aram applicant, ac ſub oculis Dei iugulant, flebile quiddam emugientẽ, benéq;, ſicuti licet conijcere, ominatum: denicq; uoce iam leuiore ad ſacri tibias reſpondentẽ. Quis uero nõ facile coniectet gaudere Deos, quũ iſta ſpectant? Quin & in frontiſpicio poſita ſcriptura denunciat: ne quis intra pura uaſa conſiſtat, qui manibus ſit impuris. Atqui ſacrificus ipſe ſanguine fœdatus, neq; aliter ẽq; Cyclops ille pecudẽ incidit, inteſtina educit, cor reuellit, cruorem aræ circũfundit. Et quid tandẽ non obiens, peragensq; quod ad pietatem, ſacrorumq; ritum pertineat? Poſt omnia demũ incenſo igni, capram ipſa pariter cum pelle deportatã imponit: ipſam item cũ lanis ouem. Nidor interim ille ſacer atq; diuinus ſurſum fertur, atq; in ipſum uſq; cælum ſubuectus paulatim diffunditur. Iam uero Scythæ reliquis omnibus hoſtijs omiſſis: ut quas uiles atq; humiles exiſtiment, ipſos homines mactant Artemidi, atq; eo ritu Deam placant. Verum hæc fortaſſis, modeſta uideantur: cumq; his ea quæ factitant Aſſyrij, quæ Phryges, quæ Lydi. Verum ſi in Aegyptum proficiſcaris: ibi demũ, ibi uidebis permulta religioſa, planéq; cælo digna. Puta Iouem arietino uultu: Mercurium illum

optimum facie canina: Panem uero totum hircum. Ad hæc alium Ibim, alium Crocodilum, aliũ etiam Simiã. Quod si his quoq; de rebus

Quo planè pernosse queas didicisse libebit,
Compluris sophistas audies: tum scribas, ac pphetas,
mento raso, qui tibi narrent (Sed prius, ut dici solet,
Fores occlude prophane.) Quemadmodum uidelicet quondam ea seditione territi, quam mouerant hostes atq; gigantes, in Aegyptũ deuenerint: ut illic in posterum tuti ab hostibus latitarent. Et ob eam causam alius hircum induerit, alius arietem, nimirũ præ formidine, alius feram, alius auem. Atq; hinc esse: ut Dij nũc etiam eas obtineãt formas, quas id temporis assumpserant. Nam hæc diligenter mandata literis, idq; antea nos plus decies mille in adytis illorum reposita seruantur. Porrò sacrorũ peragendorũ idem fermè apud illos ritus, nisi quod hostiam luctu prosequũtur: iamq; matatæ circũfusi mẽbra laniant. Sunt qui sepeliant duntaxat, posteaq; occiderint. Nam Apis ille qui quidem Deus apud illos est maximus, siquando moriatur, quis usq; adeo magni faciat cæsariem suam: qui nõ eam detondeat, ac nudo capite luctũ præ se ferat: etiam si uel purpuream Nisi comam habuerit? Est autem hic Apis Deus ex armẽto iam antea suffragijs designatus: utpote multo formosior ac uenerabilior reliquis illis priuatis & gregarijs bubus. Hæc igitur quum sic habeant, & tamen

tamen à uulgo uera, seriáq; credantur: mihi quidem po stulare uidentur: non qui reprehendat, sed uel Heradi/ tum potius aliquem, uel Democritū: quorum hic amen tiam eorum rideat, ille deploret insciti am.

LVCIANI DE SACRIFICIIS, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE, FINIS.

ERASMVS ROTE-

RODAMVS IOANNI EVTYCHIO SVO, S. D.

QVANQVAM hic Luciani Dialogus Eutychi doctissime, plurimū habeat artis, ob decorum mire seruatū in per sonis tam multis, tamq; diuersis: ta/ men aliquot repperi, qui dicerent esse premēdum, quod liberius, ac uelut ἐξ ἀμάξης philosophorum omne genus laceret. At mihi ui detur iustius esse stomachandū in huius sæculi mores, q̄ uidemus Philosophorū ac Theologorū scholas mul to puerilius etiā inter se dissidere: nec minus atrociter di gladiari, tum inter religionis professores, nihilominus cruentā esse pugnā, q̄ in eo cōuiuio fuisse Lucian⁹, uel finxit, uel retulit. Hunc igit̄ libellū quoniā forte ἀδέσποτον repperi, & tamē patrono uidebat̄ egere, Eutychio dicaui. Bene uale, καὶ εὐτύχει, ut planè sis quod diceris. Antuuerpiæ AN. M. D. XVII.

Luciani

LVCIANI CONVIVIVM SEV LAPITHAE. DES. ERASMO ROTEROD. INTERPRETE.

PHILON. LVCIANVS.

PHILON.

OVAM quãdam & uariam disputationem Luciane uobis fuisse narrant, super cœnam apud Aristænetũ: tum philosophicos quosdam sermones dictos, ac super his summã contentionem exortam fuisse. Quod ni mentitus est Charinus, etiam ad uulnera usq; rem processisse: deniq; sanguine conflictũ fuisse diremptũ. LVCIA. Atqui undenam Philon ista resciuit Charinus? neq; enim is nobiscum aderat in cõuiuio. PHIL. E Dionico medico aiebat audisse sese. Potò Dionicus etiam ipse è cõuiuarum numero fuit opinor. LVCIA. Fuit maxime. Verũ ne is quidem ab initio rebus omnibus fuit præsens: sed serius aduenerat, media fermè pugna, paulóq; ante uulnera. Proinde demiror: siquid comperti, certiue referre potuit, qui nõ ordine spectarit illa: unde inter illos nata lis, postea ad sanguinem usq; deducta est. PHIL. Proinde Luciane Charinus

Charinus: etiam ipse si rem cõpertius uellem cognoscere, & quo singula modo sint gesta doceri, te adirẽ iussit. Nam Dionicũ etiam ipsum fassum fuisse: ne se quidẽ toti negocio præsentẽ adfuisse. Te uero quicquid esset actum, id omne comperto, certóq; scire: tum etiam quæ dicta inter illos fuerint, meminisse: quippe qui eiusmodi nõ obiter neq; neglectim audire, sed per ocium atq; attente auscultari sis solitus. Proinde nunc̃q; effugies, quin nos hoc suauissimo accipias epulo: quo mihi quidem haud scio, an ullum possit accidere iucundius: præsertim quod sobrij per ocium tuto ac citra sanguinem, extráq; teli, quod aiunt, iactũ cõstituti sumus epulaturi.

Siue senes aliquid Super cœnam sunt debacchati:
Siue etiam iuuenes:

à mero compulsi sunt: quæ neutic̃q; fas erat, tum dicere, tum facere. LVCIA. Iuuenilius tu quidem Philon, atq; inconsultius hæc nos iubes in uulgus efferre: eáq; referre, quæ inter pocula ab ebrijs sunt acta: quũ hæc magis oporteat obliuioni tradere, eáq; oñia Baccho Deo uelut autori imputare: qui quidem haud scio, an quenc̃q; suis nõ afflatum Orgijs, & Bacchanalium expertẽ præterierit. Proinde uide ne hominis sit parum bene morati, eiusmodi adamussim exquirere: quæ rectius erat in conuiuio reliquisse, atq; ita discedere. Siquidem odi (sicut inquit uersus poeticus) memorem compotorem. Ne à Dionico quidẽ recte factum: qui hæc apud Cha-

rinum effutiuerit: immodicamq; & pridianã diſſipatã temulẽtiam hominũ philoſophorũ. Cæterũ ego, abſit ut iſtiuſmodi quippiã ſim dicturus. PHIL. Nugas agis Luciane, quum iſta dicis. Quin haudquaq; oportebat ad iſtum modum apud me præſertim agere: ut qui certo ſciam, te multo cupidiorem eſſe narrandi, q; ego ſim audiendi. Adeo ut mihi uidearis, ſi deſint q te audiant, uel ad colũnam aliquã, aut ſtatuam libenter acceſſurus, quo cuncta pariter euomas. Quod ſi nũc coner diſcedere, non ſines, ni te prius audiero, abire. Verũ ultro adeotis, cõſectabere, rogabis. At tum ego te uiciſſim luſero. Iamq; adeo, ſi ita uis, abimus: ex alio quopiam hæc eadem audituri. Tu uero ne dicito. LVCIA. Age ne qd ſuccenſeas. Equidem dicam, quandoquidẽ uſq; adeo cupidus es audiendi: uerum heus ea lege, ne paſſim in uulgus efferas. PHILON. Ni prorſus ignoro Lucianũ, mutiſthuc potius feceris. Nam prior ipſe denarrabis omnibus, ut me quidẽ ad id nihil futurũ ſit opus. Sed illud mihi primo reſpõde loco: Ariſtænetus, num filio Zenoni dabat uxorẽ, atq; ita in nuptijs eius uos accepit? LVCIA. Nõ: imo filiam ſuã elocauit Cleanthidẽ, idq; Eucriti nummularij filio, qui philoſophiæ dat operam. PHIL. Formoſo admodum per Iouem adoleſcentulo: tametſi tenero adhuc & uxoriæ rei non admodum maturo. LVCIA. Verum: at non inueniebat, opinor, alterum generũ magis idoneũ. Hunc igitur qui tum modeſtus

ſtus uideretur, tum ad philoſophiæ ſtudiũ propenſus: præterea antẽ unicus Eucriti diuitis, ex omnibus delegit filiæ ſuæ maritum. PHIL. Cauſam neutiq; leuem dixiſti, nempe quia diues ſit Eucritus. Verum heus Lucia ne, quinam erant cõuiuæ? LVCIA. Reliquos illos quorſum attinuerit tibi recẽſere? Verum è philoſophorum numero, ac literatorum: quos potiſſimũ, opinor, audire cupis. Zenothemis erat, ſenex ille Stoicus: unáq; cum hoc Diphilus, cui cognomẽ Labyrinthus: & hic quidẽ qđ eſſet Zenoni Ariſtæneti filio præceptor. Deinde peripateticæ factionis Cleodemus: noſti hominẽ, nempe dicacem illum & argutũ, atq; ad refellendũ inſtructũ. Diſcipuli gladiũ ac bipennem nominant. Quin & Hermõn aderat Epicureus. Verũ hũc quũ ingrederẽt, Stoici toruis obtuebãtur oculis, & auerſabant: palámq; per inde quaſi parricidã quẽpiam atq; impiũ ac funeſtum deteſtabantur. Et hi quidem tanq; Ariſtæneti ipſius amici, familiaresq; fuerant ad cœnam uocati, quos comitabatur & Iſtiæus grammaticus, & Dionyſodorus rhetor. Iam uero propter ſponſum Cheream unà cum illo ad cõuiuium acceſſerant, Ion ille Platonicus: quod is iuueni præceptor eſſet: uir uenerandus aſpectu, ac mãieſtatis quiddam præ ſe ferens, multúmq; dignitatis ipſo oſtendens ore. Vnde nõnulli propter animi cõſtantiã ac rectitudinem regulam illum appellant. Huic ſimul ut ingrediebatur aſſurgebant omnes, ac ueluti

præcipuũ quẽdam ac primariũ hominem comiter atq; officioſe exceperunt: adeo ut planè numen aliquod aduenire uideretur, quũ adeſſet Ion admirandus ille. Tandem uero, quum iam omnes fermè conuiuæ præſentes eſſent, tempus erat ut diſcumberetur. Itaq; ad dextram ingreſſus totam illam ſpondam mulieres (erant autem complures) occupabant. Inter quas erat & ſponſa, ſummo ſtudio culta: hinc atq; hinc ſtipata fœminis. Porrò ex aduerſo oſtij, altera turba, pro cuiuſq; dignitate locis diſtributis. Porrò è regione mulierũ primo loco accumbebat Eucritus, ſecundo Ariſtænetus. Sub hæc ambigi cœptũ, utrum altero priorem oporteret accumbere, Zenothemim ne Stoicũ: quippe ſenem, an Hermonem Epicuræum. Nam hic erat Caſtoris ac Pollucis ſacerdos: tum autem nobiliſſimæ inter ciues familiæ. Verum eam hæſitationem ſuſtulit Zenothemis: ſi me inquiens Ariſtænete, minoris ducis Hermone: uiro uidelicet iſto, ut ne quid aliud mali dicã Epicuræo diſcedo, totumq; conuiuium uobis relinquo. Et puerũ protinus aduocat, diſcedere parans. Tum Hermon. Imò habeto inquit, tibi priores partes Zenothemi. Quanq; etiam ſi nihil aliud uel hoc nomine par erat concedi, quod ſacerdos ſim ut planè contemnas Epicurũ. Rideo, inquit Zenothemis, ſacerdotem Epicuræum. Simulq; cum dicto accũbebat. Poſt hunc tamẽ Hermon. Deinde Cleodemus peripateticus: pone hunc Ion, proxime hũc ſpõ

ſus:

sus:post eũ ego,iuxta me Diphilus:huic assidebat Zenon discipulus. Postremo rhetor Dionysodorus cum Istiæo grãmatico. PHIL. Papæ Luciane Musarum conuentum quendã mihi narras fuisse istud cõuiuiũ:quippe plurimis sapiẽtibus ac doctis uiris refertum. Ego uero laudo Aristænetum:qui quũ optatissimam illam,ac splendidissimã solennitatem celebraret:præ cæteris sapientissimos uiros adhibere uoluerit:idq; adeo delectis ex unaquaq; philosophiæ secta præcipuis:nõ hos aduocans,illos præteriens:uerum promiscue uocans omnis. LVCIA. Is uero nequaq; est è uulgariũ istorũ diuitũ numero,uerum & literarũ est studiosus, ac maximã uitæ partem in his rebus uersatur. Cœnabamus igitur initio quidẽ,taciti & quieti:uariusq; erat apparatus & omnijugus. Neq; enim arbitror operæpreciũ,ut numero recensẽam etiã illa condimenta, cupedias,aromata,atq; id genus illectamenta. Cuncta siquidẽ affatim suppetebant. Inter hæc Cleodemus admoto ad Ionis aurẽ ore:nõ uides,inquit,senẽ illũ Zenothemim dicebat(subauscultabã enim)ut sese opsonijs ingurgitat, utq; iure uestẽ oppleuit:tũ q̃ multa puero à tergo stanti porrigit,putans interim se aliorũ oculos fallere:neq; meminit post sese accũbentiũ? Hæc igit̃ fac & Luciano cõmonstres,quo testis esse possit. Mihi uero nihil Ione mõstratore opus erat:quippe qui hæc multo ante limis iã oculis præuiderã. Hæc simulatq; dixisset Cleodem⁹:

irruit in cõuiuiũ & Alcidamas Cynicus: atq; is quidem inuocatus uulgatũ illud festiuitatis gratia præfatus de Menelao, qui ultro ad fratris cõuiuium accessisset. Itaq; pleriscq; turpiter atq; impudenter uisus est feciſſe: & qd cuiq; tum forte in mentẽ ueniebat, in eum torquebãt: alius illud: Insanis Menelae. Alius rursum. Verum Agamẽnoniæ menti non ista placebant. Ad hæc alia quæ pro tẽpore salse, lepidéq; dici poterãt, in eũ obmurmurabãt. Nã palam nullus audebat quicq; dicere: propterea qd metuerẽt Alcidamantẽ utpote conuiciatorẽ egregiũ, unũq; è Cynicis omnibus clamosissimũ. Qua quidẽ re adeo uisus est reliquis antecellere, ut nulli non esset formidandus. At Aristænetus collaudatũ illũ qd inuocatus aduenisset: iussit accepta sella, iuxta Istiæum ac Dionysodorũ accumberet. At ille: Apage, inquit, mu liebre quiddã ac molle dicis uti in scãno aut sella sedẽ quẽadmodũ facitis uos: mollibus in stratis penè supini recũbẽtes, purpura suffulti. Quin ego tibi uel stans cœnauero in ipso interim cõuiuio etiã obambulãs. Quod si defatigatus fuero: tum humi substrato pallio, cubito innixus cubuero: qualem uidelicet Herculẽ pingũt. Ita fiat, inquit Aristænetus, siquidẽ isthuc mauis. Sub hæc Alcidamas in orbẽ cõuiuiũ lustrãs, cœnabat, Scytharũ ritu: ad uberiora pascua subinde sese transferens, unáq; cũ his qui inferebãt edulia, circũiens atq; obambulans. Atq; interim tamẽ dum cibum caperet, haud quaq; ne-

gocio

gocio uacabat, de uirtute obiter, de uitio differens, tum in aurum atq; argẽtum dicteria iaculans: iamq; Aristænetum percõtabatur: quidnam sibi uellent, tam multa, tam magna pocula, quũ non minus usui possent esse fictilia? Verũ Aristænetus iam obturbantẽ, molestũq; esse pergentẽ, in præsens quidem compescuit: ministro innuẽs, ut ingentẽ calicem, infuso meracissimo uino, illi porrigeret. Atq; id quidẽ usus est optime excogitasse: nondũ etiam intelligẽs, quantorũ malorũ is calix esset autor futurus. Hunc igitur ut accepisset Alcidamas, aliquãtisper silentiũ agebat. Ac solo sternẽs sese cubabat seminudus, quẽadmodũ facturũ sese fuerat pollicitus, cubito humi fixo innitẽs, simulq; dextra scyphum sustinẽs: qualẽ Herculẽ apud Pholũ pictores effingũt. Iam uero & inter alios calix assidue circũagebat: tũ inuitatiunculæ ad bibendũ, & cõfabulatiões ortæ, demũ & lucernæ illatæ. Interim ego quũ puerũ, qui iuxta Cleodemũ adstabat (erat autẽ is pocillator egregie formosus) subridentẽ uidissem (nã arbitror, quicqd obiter inter cœnandũ obtigit, cõmemorari oportere: maxime, siqd sit elegãti? ac scite factũ) iã admodũ attẽtus obseruare cœpi, qdnã rei rideret. Ac paulo post, accedebat puer tãcq; calicẽ à Cleodemo receptur?. At ille simul & digitũ illi? substringebat, & drachmas puto duas unà cũ calice tradebat. Porrò puer, ad substrictũ digitum rursus arridebat. Cæterũ, de pecunia, quũ non sensisset opinor, eòq;

nõ recipe-

nō reciperet:in terrā delapſis drachmis ſtrepitus eſt cō citatus, moxq; ambo pariter rubore ſuffundebantur idq; ita palam,ut nemo nō animaduerteret. Ambigebat igit inter eos q proxime ſedebāt:cuiuſnā eſſent illi nūmi:quū & puer negaret à ſe proiectos, & Cleodemꝰ item:iuxta quē ſtrepitus acciderat,ſibi excidiſſe diſſimularet. Verū ea res tum neglecta eſt:ac cōniuēter omiſſa propterea quod id qd acciderat,nō ita multi uidiſſent præter unū (ut mihi quidē uiſum eſt) Ariſtænetū. Nā is paulopoſt puerum loco mouit:clanculū ablegans,& alij cuidā innuit, uti Cleodemo pocillator aſſiſteret:uidelicet ex exoletis illis,ac robuſtis,mulioni aut equiſoni cuipiā. Ad hunc modū ea res utcūq; abijt:ſummū alio qui allaturā pudorē Cleodemo:ſiquidē ad omnes pēmanaſſet,ac nō protinus occupās Ariſtænetus eam ſopiſſet, ciuiliter dextréq; admodū inducta temulentia. Cæterū Alcidamas(iam em̄ potus erat) percōtatus,qdnam eſſet nomen puellæ nubenti:tū clara uoce indicto ſilentio ſimul,& ad fœminas conuerſo uultu : præbibo inquit,tibi Cleanthi, Herculis Archegetæ omine. Sub hæc quū riſiſſent oēs:Ridetis,inqt,ſacrilegi:qd ſpōſæ Herculi Dei mei nomine propinauerim? Imo illud ſcyto,opus eſt:ni ſcyphum à me traditum accipiat:nuncq; futurum,ut illi filius obtingat talis, qualis ego ſum:uirtute interritus,animo liber:tum corpore adeo robuſto, ſimulq; cum dicto, ſeſe magis etiam renudabat:etiam uſq;

usq; ad illa quæ sunt maxime pudenda. Ad ea quum iterum arrisissent conuiuæ: indignatus ille surrexit: toruis iam atq; efferatis obtuens oculis, uultúq; ipso testans iam neq; pacem, neq; quietem acturum amplius. Forsitan & baculum illisisset alicui: ni cõmodum id temporis placenta prægrandis fuisset illata. Nam hãc simul atq; conspexit: lenior ac mitior esse cœpit: ac stomachari desijt: obambulans interim ac placentã auide uorans. Iã uero plericq; temulenti esse cœperant: & clamoribus undiq; perstrepebat cõuiuium. Nam & Dionysodorus rhetorem illic agens, orationes quasdam pronunciabat: laudabaturq; à ministris: qui à tergo assistebant. Et Istiæus Grammaticus uicissim, qui post illum accumbebat, uersuũ centones quosdam recitabat. Pindari, Hesiodi, & Anacreontis carmina simul contexẽs atq; confarcinans: ita ut ex omnibus unicam redderet cantilenam: oppido q̃ ridiculam. In primis autem illa: perinde quasi uaticinans, de his quæ postea acciderũt.

Commisere simul dypeos.

Tum illud quoq;.

Tum uero clamorq; uirum luctusq; coortus.

At uero Zenothemis, libellulum quempiam minutis conscriptum literulis, à puero acceptum legebat. Verum quum ij quorum partes erãt edulia inferre: aliquantisper, ita ut solent, cessarent morarẽturq;: Aristæus sedulo curãs, ne uel id interea temporis, aut occa-

ſum eſſet,aut uoluptatis expers.accerſitum intro Morionem:iuſſit ridiculũ aliquid uel dicere:uel facere:quo magis etiam exhilararentur cõuiuæ.Moxq; ingreſſus deformis quidam,deraſo capite, pauculos capillos in uertice geſtans,eoſq; criſtæ in morẽ erectos, hic ſaltabat,atq; inter ſaltandũ quo maiorem concitaret riſum, rotatu ſeſe circũagebat, diſtorquebatq;. Tũ cymbalo concuſſo,ſonabat interim quiddam linguam imitans ægyptiorum.Poſtremo dicteria quædam iaculabatur in eos qui aderant.Ac reliqui ſcommate tacti ridebãt. Verũ ubi & in Alcidamantem ſimile quiddã tentaſſet:catulum illum Melitæum appellans,indignatus ille (Iamdudum autẽ præ ſe ferebat:quod inuideret illidã probaretur:ac conuiuarũ oculos retineret)abiecto pallio,ut ſecum luctaretur prouocauit. Quod ni faceres hũc inquit baculum tibi impingam.Atq; ita miſer ille Satyrion (nam id erat Morioni nomen)congreſſus ei eo,Pancratio decertabat.Erat id ſpectaculi multo iucũdiſſimum:quippe quum uiderẽt hominẽ philoſophũ cũ Morione cõpoſitũ,quũ ferire,tũ uiciſſim feriri.Proinde qui aderant partim pudore tangebant:partim ridebant:donec iam ictus Alcidamas,pugnam detrectaret:ab homuncione omniũ plauſu cõprobato certamine ſuperatus.Hæc igit,quũ eſſent nõ mediocri riſu excepta:ibi tandẽ ingreſſus & Dionicus medicus haud multo poſt peractam concertationem. Aiebat autem

in mora

in mora fuisse, Polyprepontem tibicinẽ, dũ hunc phre-
nesi correptum curandi gratia uiseret. Ac plane quid-
dam risu dignum, cõmemorabat. Dicebat enim in ædes
illius uenisse sese ignarũ etiam hominẽ iam eo morbo
teneri. At illum protinus surrexisse: foribusq; occlusis,
ac nudato gladio, tibias ipsas sibi tradidisse ijsq; uti ca
meret iussisse. Deinde ubi id nõ posset illum pcussisse
scutũ sublata manu gestantẽ. Sese porrò in tanto peri
culo tale quiddã fuisse cõmentũ. Nempe ad canẽdi cer-
tamen prouocasse hominẽ: idq; ea lege ut uictus præ-
scriptum certũq; plagarum numerum acciperet. Ac se-
se priorem cecinisse, praue atq; imperite: deinde tradi-
tis illi tibijs scutũ ab illo recepisse: gladiũ aũt ex templo
per fenestras in areã abiecisse. Dein quũ minore iam di
scrimine cum illo luctaret, auxilio aduocasse uicinos.
Eos retulisse belluã, atq; ita illorũ opera seruatũ sese.
Ostendebat aũt & plagarũ uestigia quædã: nõnullaq;
in facie tubera liuentia. Ergo cũ Dionicus ob huiusmo
di fabulã nõ min⁹ placuisset, cq; Morio ipe: pxime Istiæ
um redinãs sese, de reliquijs cœnabat. Atq; hic quidẽ
haud absq; numine quodã nobis aduenerat: imo pro
sum usui futurus ad ea quæ postea cõtigerunt. Nã pro
dies in mediũ cõuiuiũ puer qdã, q se ab Etœmocle Stoi
co uenire diceret, epistoliũ q̃ddã adferẽs, aiebat ab hero
sibi mandatũ: ut eo palã omnibus audientib⁹ plecto, rur
sus domũ sese reciperet. Hic igit pmittẽte Aristæneto

admotus ad lucernam legebat. PHILON. Num orationem Luciane in ſponſæ laudem cõpoſitam: aut carmen nuptiale: quod genus permulta faciunt? LVCIAN. Videlicet nos quoq; tale quippiam exiſtimabamus. Verum ne accedebat quidem ad id, ut aiunt. Cæterum in literis ita ſcriptum erat. Etœmodes philoſophus Ariſtæneto. Quod non moueat conuiuijs omis ante acta uita mea fuerit teſtis. Qui quidem quum quotidie mihi complures ea cauſa moleſti ſint, te multo ditiores, tamen haud unq; illis morem geſſi: perpendens nimirũ quantum ſit in eiuſmodi compotationibus tumultus, quantum licentiæ petulantiæq; uerum aduerſus unũ te mihi uideor meo iure ſtomachatus: qui quum tantum temporis à me officioſiſſime cultus & obſeruatus, tamen indignum habueris: quẽ uel inter reliquos amicos tuos numerares, ſed ſolum ex omnibus præteriris: idq; quum uicinus eſſem. Proinde tua cauſa magis diſcrucior, qui quidem te tam ingratũ præbueris. Nã ipſe felicitatem nequaq; in hoc ſtatuo, ſi quis mihi impartiat uel ſuem ſylueſtrem: uel lepotem: uel placentãs quæ mihi affatim cõtingunt apud alios, qui officia norunt. Quandoquidem etiam hodie quum apud diſcipulum Pãmenem cœnare mihi licuerit, opiparam (ut uocant) cœnam: non annui tamen uehementer obſecranti: tibi ſcilicet demens ego, memetipſum reſeruans. At tu nobis præteritis, alios accipis conuiuio. Id q; merito facis

rito facis, neq; enim ullo modo potes quid sit rectius dignoscere: nec apprehensiuam illam phantasiam habes. Cæterum haud sum nescius: unde mihi ista sint p fecta: nempe ab egregijs istis philosophis tuis Zenothemide ac Labyrintho, Quibus equidem (absit inuidia dicto) uel unico syllogismo mihi uideor os ptinus obturare posse. Alioqui respodeat istorum aliquis quid sit philosophia: aut hæc quæ inter elemēta traduntur: quid habitio differat ab habitu: ut ne quid interim de perplexis illis rogationibus proponam, quid sit syllogismus comutus: quid acerualis: quid metens. Verū tu quidem istis fruaris licet. Nam ego: qui solum in bonis ducam quid sit honestum, facile tulero contumeliam. fore qd Atqui ne possis post hac ad istam excusationem cōfugere ut dicas te mei oblitum fuisse: nimirum in tāto rerum strepitu, tantisq; occupatiōibus: bis te hodie sum alloquutus: primū mane domi tuæ: deinde rursum in Castoris ac Pollucis templo rem diuinā facientem. Ac his quidem de rebus hæc responderim. Quod si tibi uideor cœnæ gratia succensere: quid Oeneo acciderit cogitato. Videbis nimirum ipsam etiam Dianam indignantem, quod ille se solam non adhibuerit ad sacrificium, quū reliquos deos omnis acciperet cōuiuio. Nā hæc de te sic alicubi meminit Homerus. Seu quia nō norat: seu non succurrerat illi: Acriter est offensa tamē.

Item Euripides.

Calydon quidem hæc pelopeij regio soli:
Qua parte sæuum spectat aduersa fretum
Agros habens, tum diuites, tum fertiles.

Rursum Sophodes.

Immanis apri triste monstrum, in Oenei
Immisit agros gnata Latonæ dea
Docta eminus missis ferire spiculis.

Hæc tibi è plurimis pauca citaui: ut intelligeres, cuiusmodi præterito uiro Diphilum ad cœnam adhibeas: cui & ipsi filium cõmiseris tuum. Idq; recte. Est enim iucũdus adolescẽti: & ita cũ eo uiuit: ut placeat, atq; obsequat atq; adeo ni mihi turpe dictu fuerat, addidissem & aliud quiddã. Quod quidẽ tu si libebit, è Zopyro eius pædagogo uerũ esse cognosces. Verum non cõuenit obturbare in nuptijs: neq; accusare quenq; præsertim criminibus usq; adeo fœdis ac pudendis. Tamen si Diphilus dignus in quem facerem: quippe qui duos iam discipulos à me retraxerit: ego tamen ipsius philosophiæ causa reticebo. Porrò famulo huic mãdaui: ut si quam ipsi partem dare uelles, uel apri, uel cerui, uel placentæ: mihi deportandam: ut isthoc pacto te mihi de cœna purgares: ne reciperet: ne ad hoc ipsum à nobis missus fuisse uideatur. Hæc amice quũ legerent, ludor interim utiq; mihi manabat præ pudore: simulq; iam illud quod uulgo dici solitum est, optabam: ut terra mihi dehiscere: quum uiderem eos qui præsentes

aderant

aderant ad ſingulas epiſtolæ partes inter ſe ridentes, potiſſimum autem hos, qui nouerant Etœmodem uirum canum, tantumque ſeueritatis præ ſe ferentem. Admirabantur igitur, quod eiuſmodi uir eſſet: hactenus fugiſſe ſeſe: barba uidelicet ac uultus auſteritate deceptos. Cæterum Ariſtænetum mihi quidem haud uidebatur hominem contemptu negligentiaue præteriſſe: uerum quod deſperaſſet ſi fuiſſet inuitatus, unq; adduci poſſe: ut annueret: utque ad eiuſmodi res ſe morigerum præberet. Eóq; ne tentandum quidem eſſe putaſſe. Ergo poſteaquàm puer iam legere deſiſſet, uniuerſum conuiuium in Diphilum ac Zenonem torquebant oculos: quod hi iam metu trepidi ſederent, ac pallidi, ipſaq; uultus inconſtantiæ ac perplexitate crimen agnoſcentes, ab Etœmode intentum. Porrò Ariſtænetus quanquàm eſſet ſanè perturbatus, uehementerq; conſternatus animo: tamen nos iubebat bibere: conans nimirum id quod euenerat, commode uertere, ſubridens interim. Ac puerum redire iuſſit: reſpondens, ea ſibi curæ fore. Paulo autem poſt ſurgens & Zeno clanculum ſeſe ſubduxit è conuiuio: ſubmonitus à pædago: ut diſcederet innuente, idq; tamquàm patris iuſſu. Ibi uero Cleodemus, qui iamdudum occaſionem quærebat, (Nam geſtiebat omnino cum Stoicis cõflictari: uerum dirumpebatur, quòd non reperiret cauſam ad id ſatis idoneam)

tum igitur

tũ igitur, ansam præbente epistola Huiusmodi inquit, facit egregius ille Chrysippus & Zenon ille mirabilis: nec; nõ Cleanthes: uerbula misera, nec; quic̄ præterrogatiunculas, & umbras duntaxat philosophorum. Cæterũ Etœmocles sunt plerić; oẽs: Videtis ̄ & ipsæ epistolæ graues sint ac seniles: Postremo Aristænetus hic Oeneus est: Etœmocles Diana, Dij boni, ̄ bene auspicata oĩa: ̄ q; cõgrua celebrandæ festiuitati. Ita per Iouẽ inquit Hermon, supra hunc accumbens, iuuat dierat autem, ut opinor, aprum quendam Aristæneto paratum: ut in cõuiuio proponeretur: eó q; putabat nõ intempestiue factam mentionem apri illius Calydonij: per lares Aristænete fac ̄ primum sacri partẽ mittas: ne senex interim ille fame pereat: tanc̄ Meleager tabefactus. Tametsi nihil queat acerbũ accidere: quãdoquidem Chrysippus hæc indifferentia censet esse. Itane uos Chrysippũ nominatis inquit Zenothemis? erigẽs sese, maximá q; uoce intonans: an ex uno homine, qui non legitime philosophiã exerceat, nempe præstigiatore isto Etœmocle, Cleantem ac Zenonem metimini, uiros sapiẽtes? Atqui tandem estis ipsi nos: qui hæc dicitis: an non tu Hermon Castoris & Pollucis cæsariem quam habebant auream circũtondisti? Cuius quidem facti pœnam dabis carnifici traditus. Tu porrò Cleodeme, nonne Sostrati discipuli tui uxorem stuprasti? Nonne in adulterio eo deprehensus nefandissima passus

ma passus es? An non igitur silebitis: quum huiusmodi dedecorũ uobis sitis cõscij? Atqui nõ sum meæ ipsius uxoris leno, Cleodemus inqt, quẽadmodũ tu: nec̃ discipuli diuersantis apud me iniatieũ sustuli: qd̃ is̃ deposuerat, eóc̃ facto rapuisse me p̃ Palladẽ deierãs abnegaui: nec̃ quaternis drachmis fœnero: nec̃ discipulos obtorto collo in uincula duco: nisi in tẽpore merce dẽ persoluerint. Verũ illud inquit Zenothemis, haud quac̃ possis inficias ire: te Critoni uenenum quo patrẽ necaret ministrasse. Atc̃ interea forte bibebat: quicqd autem erat in calice reliquum (erat autem fermè semiplenus) in duos illos ꝓfundebat. Porrò conspersus est pariter & Ion: idc̃ præmij tulit: quod illis uicinus accũberet: alioqui eo malo non indignus. Hermon igit̃ demisso uertice merum è capite abstergebat: eos interim qui præsentes erant attestans: quod id genus contumelijs esset affectus. Cleodemus autem quum non haberet calicem, inuadens primum cõspuebat Zenothemidi: deinde læua comprehensum à barba, plagam in tẽpus erat illisurus: ac senem fortasse necasset: ni Aristænetus dextram sublatam retinuisset. Is mox transcenso Zenothemide in utrunc̃ medius assedit: ut eo ueluti mũro dirempti, pacẽ inter ipsos agerent. Hæc igit̃ dũ gerebant̃ Philon, equidem uaria meo cũ animo uolue bam. Primũ illud statim occurrebat: nullũ esse operæpreciũ: si quis disciplinas perdiscat: ni simul & uitæ ra-

tiones,ad id qđ̄ eſt optimū, accómodet atq; cóponat. Quum uiderem illos qui uerbis alios antecellerent:q; factis ipſis ſeſe ridiculos exhiberēt. Deinde & illud ueniebat in mentē:ne forte uer; eſſet:quod uulgo pleriq; dictitarent:uidelicet eruditionē à recta ratione boniſq; inſtitutis abducere iſtos: qui ſolos libros ſpectarent: quiq; ſollicitudine curaq; quā illi adferrent, perpetuo tenerentur. Quandoquidē quū ibi tam multi præſentes eſſent philoſophi:ne caſu quidem ullum erat cernere,à peccando immunē. Verum alij faciebāt turpia:alij dicebant turpiora. Neq; enim iam poteram eorū quæ fiebant culpam,uino autori imputare:mecū reputans: cuiuſmodi eſſent,quæ Etœmocles,neq; cibo, neq; potu etiamdum guſtato,ſcripſerat. Itaq; rerum uices præpoſteræ atq; inuerſæ uidebantur:ſiquidē uidiſſes idiotas illos ſumma cū modeſtia cōuiuiū agitantes:neq; uino petulantes,neq; indecore ſeſe gerentes. At ridebāt dūtaxat:& iam damnabant eos opinor,quos dudū ſuſpexerant:ex habitu iudicantes eos alicuius eſſe precij. Contra ſapientes illi,& in libidinē ferebanť,& cōuicijs certabant:& ſupra modū ſeſe potu cibiſq; explebant: poſtremo uociferabantur & ad manus uſq; conſerendas rapiebantur. Cæterū admirandus ille Alcidamas, etiā meiebat ſub oculis omnium:nihil reueritus fœminas. Ac mihi quidē,ſi quis hæc quæ in eo cōuiuio gerebanť rectiſſime uoluiſſet conferre,ſimillima uidebanť

ijs:quæ

ipſ: quæ de Eride dea poetæ fabulantur. Nempe hanc, quod non eſſet ad Pelei nuptias aduocata, malum in medium conuiuium abieciſſe: ex quo tam ingẽs apud Troiam bellum fuerit ortum. Itidem Etœmodes mihi uiſus eſt: epiſtola illa, quaſi malo quopiam in medium proiecta, non minus malorũ, q̃ Ilias habebat, excitaſſe. Neq; enim finem contentionis faciebant Zenothemis ac Cleodemus: q̃q̃ medius inter utrũq; interceſſerat Ariſtænetus. Age inquit Cleodemus: in præſentiarũ quidẽ ſat eſt: ſi literas neſcire cõuincamini: ſed craſtino die uos ulciſcar: quibus cõueniet modis. Reſponde mihi Zenothemi, uel tu, uel elegantiſſimus iſte Diphilus: qua tandẽ gratia pecuniæ poſſeſſionẽ, inter indifferentia ponendã eſſe cenſetis: cũ ex omnibus nil aliud ſpectetis, q̃ ut ipſi q̃ plurimum pecuniæ poſſideatis? Atq; ob id cauſæ, ſemp apud diuites hæretis: fœneratis atq; uſuris incũbitis, neq; nõ mercede docetis? Rurſum quũ uoluptatẽ deteſtemini, atq; hac de cauſa Epicuræos in ius uocetis: quũ ipſi uoluptatis gratia, turpiſſima tũ facitis: tũ patimini: indigne ferentes: ſi quis uos non uocarit ad cœnã: rurſum ſi uocemini, nõ ſat eſt tãtũ uorare ut cibo turgeatis: niſi & famulis tãtũ donetis. Atq; hæc quũ diceret: pariter & linteũ reuellere conatus eſt: qd Zenothemidis puer tenebat: omi carniũ genere refertũ: planéq; futurũ erat ut apertũ illud ac ſolutũ medium in ſolum abiiceret: niſi quia puer nõ omittebat è

manibus gnauiter aduersus trahentẽ retinens: Hic Hermon: Euge Cleodeme, respõdeant qua gratia damnet voluptatẽ: quum ipsi supra cæteros omnis studeãt voluptati? Quin magis, inquit Zenothemis, tu Cleodeme respondeto: quãobrem diuitias inter indifferentia numeres. Imo tu potius. Atq; hũc ad modum diutius est altercatũ: donec Ion capite tandẽ in apertum prolato, desistite inquit: Ego si libet sermonũ argumenta proponam in medium cõuiuio nuptijsq; digna. Vos porrò citra contentionem uicissim, & dicite & auscultate: quemadmodũ & apud Platonẽ nostrum, alternis dicẽdi uicibus res, ut plurimũ agitatur. Id dictũ probant, quũ omnes qui aderant, tum in primis Aristænetus atq; Eucritus: nimirũ in spem erecti: fore ut eo pacto ab odiosis illis contentionibus discedi posset. Et Aristænetus priorem in locũ sese recepit: iam partam esse pacem ratus. Iãq; nobis inferebatur ea cõuiuij pars: absolutam cœnã uocant: singulæ singulis aues: carnes apugnæ: pulpa leporina: piscis Tagenicus, placenta: breuiter illa: quæcũq; liberum est: seu uelis in aluum cõdere seu domũ asportare malis. Apponebat igitur non sua cuiq; quadrula: uerũ Aristæneto atq; Eucrito, eadẽ in parte mẽsæ, una ambobus cõmunis: ita ut de sua utriq; parte quæ se spectaret: esset edendũ, aut tollendũ. Deinde altera Zenothemidi Stoico: & Hermoni Epicuræo: & his item inter ipsos cõmunis. Deinceps Cleodemo atq;

mo atq; Ioni. Post hos sponso ac mihi. Porrò Diphilo duorũ pars apposita: propterea quod Zeno iã discessserat. Hæc facito Philon: uti memoria teneas. Nã paulo post: ad intellectũ narrationis erũt usui. PHI. Memi nero sanè. LVCIA. Tũ Ion: primus igit exordiar inqt: si quidem uidetur. Deinde ubi paulisper intersiluisset: Conueniebat inquit fortassis: ut apud eiusmodi uiros de ideis, atq; incorporeis substãtijs, décq; animi immortalitate sermo haberet: uerũ ne mihi cõtradicant: ij qui diuersam philosophiæ sectã sequũtur: de nuptijs dicã: ea quæ cõgruunt. Atq; illud quidẽ óptimũ fuerat futurũ: si nuptijs opus non haberemus: sed Platonis ac Socratis dogma sequuti à fœminarũ cõmercio nos penitus abdicaremus. Etẽ qui ita fecissent: ij demũ ad absolutam illã uirtutẽ pertingere potuissent. Quod si uiris omnino ducendæ sint uxores: ut eas iuxta Platonicam sententiã inter se cõmunes habeant: uidelicet quo Zelotypia uacemus. Hæc quum essent risu excepta: ut quæ nimis intempestiue dicerentur: tum Dionysodorus, non tu desines inquit barbarica ista nobis occinere? Nam ubi zelotypiam istã reperias, aut apud quẽ? At tu etiam hiscere audes inquit sterquiliniũ? Ad hæc Dionysodorus, opinor, iam erat conuicia quæ conueniebat regesturus: uerũ grammaticus Istiæus uir optimus ille, Desinite inquit. Ego uobis epithalamion recitabo: simulq; cœpit legere. Erant autem elegiaci uersus

hi:ſi ſatis memini.

Nuper Ariſtaineti in ædibus unica ſummo
Nutrita eſt ſtudio diua Cleanthis hera.
Virginibus cunctis reliquis præſtantior una
Vel potior Phœbe:uel potior Venere.
Salue & tu iuuenum ualidiſſime ſponſe ualentum:
Nereo prior:ac fortior Aeacida.
At rurſum uobis hoc carmen ſæpius olim,
Commune ambobus coniugiale canam.

Hæc ita ut eſt conſentaneum,riſus eſt conſecutus.Reliquum erat:ut cibi tollerentur.Iamq; tollebant Ariſtaenetus,atq; Eucritus:ex his quæ ſibi fuerãt ꝓpoſita ſuã uterq; partẽ.Tũ ego quæ mihi,& Chereas. Item quæ ſibi erãt ꝓpoſita.Eundẽ ad modũ Ion & Cleodemus. Porrò Diphilus etiã Zenonis digreſſi partẽ tollere parabat:affirmans uni ſibi ea fuiſſe ꝓpoſita: atq; hac de cauſa cũ miniſtris dimicabat:ac uiciſſim inter ſeſe trahebãt manibus utrinq; in auẽ iniectis:nõ aliter q̃ Patrocli cadauer hinc,atq; hinc attrahere conãtes. Poſtremo uicit ille,atq; abſtulit:plurimum interim riſum præbens conuiuis:maxime quũ eam ob rem poſtea grauiter ſtomachareť:perinde quaſi atroci affectus iniuria. Iam uero Zenothemis atq; Hermon,qui pariter ut dictũ eſt,accumbebãt:alter ſuperius:puta Zenothemis: alter infra hunc:reliqua quidem,quoniam æqualia fuerant appoſita,citra pugnam ſuſtulerant. Cæterũ auis-

quæ iace-

quæ iacebat ad Hermonis partẽ: erat altera paulo pinguior: idq; ita casu euenerat, opinor. Iamq; suã uterq; sublaturus erat, ibi Zenothemis (sed tu mihi nunc q̃ maxime fac animum aduertas, iam enim ad ipsum negocij caput peruenimus) Zenothemis inquàm: omissa ea quæ sese spectabat eam quæ ante Hermonem iacebat tollere est agressus: quæ quidem (uti iam diximus) erat pinguiuscula. At ille contra nitens retinebat, haud sinens, ut ea in re potiores ferret. Inter hæc clamore coorto utriq; in alterum irruentes ipsis auibus facies mutuo cædebant: ac barbis inuicem prehensis auxilio aduocabant: hic quidem Cleodemum: puta Hermon, ille uero, nempe Zenothemis, Alcidamantem ac Diphilum. At cæteri quidem ad partes accesserũt, partim huius, partim illius: præter unum Ionem, qui sese neutrũ, atq; ancipitem seruabat. Cæterum illi inuicem conserti pugnabant. Ac Zenothemis quidem scyphum è mensa sublatum, eum qui coram Aristæneto stabat, abiecit in Hermonem. Atq; hunc haud tetigit, aliò sed flexus aberrat. Verum sponsi caput dissecuit: alto grauissimóque uulnere. Itaq; mulierum coorta uociferatio, quæ medium in prælium insiliebant: cum primis autem adulescentuli mater, quum iam sanguinem eius aspexisset: præterea & sponsa metu territa, prosilijt. Inter hæc Alcidamas, strennuum uirum præstitit, quum Zenothemidi ferret opem, & illiso suo bacu-

ſuo baculo, Cleodemi quidem caluariam, Hermonis uero maxillam cõminuit: ad hæc è famulis aliquot opi tulari parantes uulnerauit. Quanꝯ illi nihil his rebus territi ceſſerunt. Verũ Cleodemus intentato digito, Zenothemidi oculũ effodit: tũ admotus narem mordicus auulſit. Porrò Hermon Diphilum Zenothemidi ſuppetias ferre conatũ: è ſponda in terrã præcipitem dedit. Sauciatus eſt & Iſtiæus grãmaticus dũ interuentu ſuo eos ſtudet dirimere: calce uidelicet in dẽtes illius illiſo: idꝙ à Cleodemo: quũ hũc Diphilũ eſſe credidiſſet: nõ Iſtiæũ. Iacebat igit̃ miſer ille: iuxta ſuũ ipſi⁹ Homerũ: Sanguinem ab ore uomens. Præterea tumultus atꝙ lachrymarũ plena undiq; erant omnia: dũ & mulieres eiulant Chereæ ſponſo circũfuſæ: dũ ꝙ alij has ſtudent cõpeſcere. Porrò maxima malorũ omniũ pars erat Alcidamas: poſtea ꝙ ſemel ad ſuum rediſſet ingenium feriens, quicũ ꝙ forte in ipſum incidiſſet. Neq; uero pauci in eo prælio cecidiſſent, ſcito, ni baculũ is fregiſſet. Ego porrò iuxta parietẽ erectus aſſiſtens, ſpectabã omĩa, neq; me ei negocio admiſcebã: nimirũ Iſtiæi iã doctus exẽplo, ꝙ eſſet piculoſum eiuſmodi cõflict⁹ uel le diremere. Lapithas itaq; Centauroſq; uidiſſes: euerti mẽſas, effũdi ſanguinẽ: p̃ſci ſcyphos. Demũ Alcidamas ſubuerſa lucerna magnas induxit tenebras. Iamq; res ut eſt cõiectu facile, atrocior etiã multo eſſe cœpit p̃ ſertim quũ haud eſſet p̃diue, luminis copiã alicunde re

cuperare

cupèrare, sed multa interim ac sæua patrata sunt in tenebris. Postubi accederet, nescio quis lucernã tandẽ adportans, Alcidamas qdẽ repert⁹ est, tibicinæ uestẽ sustollẽs, uicꝫ cũ illa cõgredi pugnãs. Dionysodorus autẽ in alio quodã ridiculo facinore deprehẽsus est. Nã ut surrexerat, scyphus è sinu illius elapsus in solum decidit, postea excusans aiebat Ionẽ in tumultu calicẽ sublatũ sibi tradidisse, ne periret. Id ita factum, Ion admodũ sollicite quasi patronũ agens asseuerabat. His rebus dimissum est cõuiuiũ, à lachrymis denuo in ridiculũ exitũ conuersum, idꝫ Alcidamantis, Dionysodori. atꝫ Ionis gratia. Porrò qui erant saucij, sublati sarcinæ ritu, foras deportabantur miseris affecti modis, maxime senex ille Zenothemis pariter tum oculo tum nare mutilatus, enecari se præ cruciatu clamitans. Adeo ut Hermon, quanꝫ ne ipse quidem expers malorũ, nam huic duo dentes fuerãt excussi, palam attestaret. Memineris inquiens o Zenothemis, ne posthac dolorẽ in medijs habendũ ducas. At sponsus iam uulnere à Dionico curato, domũ reuectus est fascijs reuincto capite, eidẽ imposius uehiculo quo spõsam fuerat abducturus. Atꝫ ita miser ille nuptias acerbas celebrarat. Deinde & alijs itẽ Dionicus pro sua uirili remediũ adhibuerat. Postremo postꝫ iam dormierant, asportati sunt, plericꝫ medijs in uijs uomentes. Cæterũ Alcidamas inibi remanebat. Necꝫ eñ ualebant hominẽ extrudere, posteaꝫ semel

ſeſe in ſpondam abiecerat, atq; ibi tranſuerſus accubuiſſet. Hic erat o bone Philon eius exitus cõuiuij, de quo rectiſſime illud dici poſſit, quod in fine Tragœdiarum frequens eſt,

Sunt fortunæ uarij caſus.
Plurima quæ haud ſperaueris unq;
Ea conficiunt numina diuum.
Rurſum quæ certo ſperaris,
Ea fruſtrato non contingunt.

Siquidẽ & hæc planè præter expectationẽ atq; inopinato exierũt. Præterea & illud iam didici nõ eſſe tutũ, cui nõ ſit op⁹, cũ eiuſmodi philoſophis agitare cõuiuiũ.

LVCIANICI CONVIVII SIVE LAPITHARVM. DES. ERAS. ROT. INTERP. FINIS.

LVCIANVS DE ASTROLOGIA, DES. ERAS. ROT. INTERP.

DE cælo, déq; aſtris eſt nobis inſtitutus ſermo. Non de ipſis quidẽ aſtris, neq; ipſo de cælo, uerũ de diuinatione ac ueritate, quæ ab illis in hominum uitam proficiſcitur. Neq; rurſum mihi libellus hic ſe traditurũ aut doctũ profitetur, quo pacto diuinationem

rationem hanc assequi liceat. Sed illud queror, doctos omneis cum in cæteris omnibus exerceant sese, suisq; omnibus tradant, solam Astrologiam nec habere in precio, nec exercere. Atqui hoc doctrinæ genus uetustum est, neq; nuper ad nos peruenit, sed inuentum est priscorum regum, quos Dij amabant. At huius ætatis mortales non solum inscitia socordiaq;, uerumetiam odio laboris, diuersa ab illis sentiunt. Cumq; forte inciderint in eos, qui falsa prædicunt, tum & astra culpant, & ipsam Astrologiam habent exosam, neq; salutarem eam, neq; ueridicam arbitrantes. Sed artem magis falsam atq; inanem, haud recte, sicuti mihi quidem uidetur, sentientes. Neq; enim ob imperitiam fabri ars ipsa culpatur, neq; ob cantoris inscitiam, ipsa musica parum est erudita. Quin illi potius artium sunt ignari. Cæterum ars unaquæq; suapte natura scita est. Primum igitur Aethiopes hanc rationem mortalibus tradiderunt. In causa fuit partim gentis eius sapientia. Nam cæteris quoq; in rebus Aethiopes reliquos homines antecellunt sapientia. Partim regionis, quam incolunt opportunitas, propterea quod apud eos perpetua sit cæli serenitas, tranquillitasque, neque patiuntur anni mutationes, sed eadem temperie uiuunt. Itaque cum primum uiderent lunam non semper eodem uultu apparentem, sed uaria subinde specie, & in aliam atque aliam uerti formam, uisa est illis ea res

admiratione atq; diſquiſitione digna. Deinde cum in-
quiſiſſent, reppererunt hanc eſſe earũ rerum cauſam, q;
lunæ nõ eſſet lumen ꝓpriũ, ſed à ſole mutuatũ. Inuene-
runt autẽ & reliquarũ ſtellarũ motus, harum quas nos
errones appellamus, nam ſtellarũ hæ ſolæ mouentẽ, na-
turamq; earũ ac poteſtatẽ, & effectus, quos unaquæq;
præſtet, nominibus quoq; inditis, nõ illis quidẽ utcũq;
uiſum eſt, cõfictis: ſed quæ notæ rerũ eſſent. Hæc igit̃ in
cælo perſpexerũt Aethiopes, mox Aegyptijs finitimis
artẽ imperfectã tradiderũt. Porrò Aegyptij diuinandi
rationẽ, quã ab illis dimidiatã acceperãt, in maius pro-
uexerũt, quippe qui menſurã etiam, ad quã unaquæq;
ſtella moueret̃, indicarint. Ad hæc annorũ, mẽſium, ho-
rarumq; numerũ inſtituerũt. Ac menſes quidẽ illi luna
metiunt̃, atq; eius recurſu finiunt. Annum uero ſole &
huius circuitu metiunt̃. Quin his etiã maiora oſtende-
runt. Nam ex uniuerſo cælo reliquiſq; ſtellis, & errati-
bus & fixis, neq; ſimul cũ cæteris ſeſe mouentibus, duo-
decim partes effecerũt, in his quæ mouentur, & unam-
quãq; ſuis animãtibus repræſentarũt, partim mariniis
partim homine, partim feris, partim uolatilib⁹, partim
pecudib⁹. Vnde & ſacra Aegyptiorũ uarie fiunt. Neq;
eñ omnes Aegyptij, ex omnibus duodecim partibus
diuinabant. Sed alij alijs utebant̃ partibus. Itaq; arietẽ
colunt, qui ad arietẽ ſpectabant, piſcibus nõ ueſcuntur
qui piſces annotarant. Nec hircũ mactant, qui Capri-
cornum

ornamenta uiderant, atq; alij item alia uenerabantur, quæ quisq; inuenerat. Quin taurũ etiã ob honorẽ cælestis tauri colunt. Nam Apis apud illos, res in primis sacra, regionẽ sortitus est, & qui eam incolunt partẽ, oraculũ quoq; dicarũt signũ uidelicet diuinationis, quã à cæleste tauro petunt. Ac nõ multo post Libyes quoq; artẽ hanc sunt aggressi. Siquidẽ & oraculum quod est apud illos Ammonis, ad cælum & huius scientiã referẽ, iuxta Ammonẽ, quem illi Arietis specie fingunt. Calluerunt autẽ hæc oẽia & Babylonij, atq; hi quidẽ affirmant se primos omniũ fuisse. Verũ ut ego existimo, multo posterius ad hos scientia peruenit. At uero Græci nec ab Aethiopibus nec Aegyptijs de Astrologia quicq; audierunt. Verũ illis Orpheus Oeagro Calliopeq; prognatus, primus ista monstrauit, nõ ille quidẽ admodũ dilucide, neq; rem clare docuit, sed præstigijs ac mysticis inuolucris obtexit. Sic enim illi uisum est. Nam concinnata lyra, Orgia instituit, sacrasq; cantiones decãtabat. Porrò lyra cum septẽ haberet chordas cõcentũ mobilium stellarũ repræsentabat. Hæc cõquirens atq; hæc agitans Orpheus, oẽia deliniebat, omniaq; uincebat. Neq; eñ illam hominis lyram spectabant, neq; illi alterius musices studiũ erat, uerũ hæc magna illa Orphei lyra. Hisce rebus cum græci honorẽ habere uellent, Locum illi in ipso cælo designarũt, & cõplusculæ stellæ uocantur Orphei lyra. Qd si quando Orpheum uideris,

uel ſaxo expreſſum, uel coloribus effictum, ſedet in me-
dio, canenti ſimilis, manibus tenens lyram. Circũ hunc
animantiũ innumera multitudo, inter quæ & homo &
taurus & leo. Cũq; horũ ſingula uideris, fac horũ mihi
memineris, cuiuſmodi ſit illius cantus, cuiuſmodi lyra.
Cuiuſmodi taurus & cuiuſmodi leo Orpheũ audiant.
Quod ſi eorũ quæ dico, cauſas intelligas, tum & in cælo
harũ unũquodq; cõtẽplator. Fertur autẽ & Tireſia ge-
nere Bœotius, diuinandi gloria multum celebris fuiſſe.
Hunc Tireſiam ex Græcis aiunt dixiſſe, ſtellarũ errati-
carum alias eſſe fœminas, alias mares, nõ tamẽ eadem
efficere. Vnde eundẽ ancipiti quoq; ſexu fuiſſe fabulan-
tur, aliquãdo fœminã, aliquando marem. Porrò Atreo
& Thyeſte de regno paterno decertantibus, iam tum
maximã Aſtrologiæ; cæleſtiſq; doctrinæ curam fuiſſe
Græcis, palam eſt. Ac publico conſenſu ſtatuerunt Ar-
giui, ut uter ſcientia præcelleret, is imperio potiretur. Ibi
Thyeſtes arietẽ illis in cælo demõſtrauit, atq; hinc au-
reum arietem Thyeſtæ fuiſſe proditum eſt fabulis. At
Atreus de ſole, déq; uario illi⁹ exortu locutus eſt, oſten-
dens nõ eodẽ modo ferri ſolem & mundũ, ſed cõtrario
inter ſe curſu rapi. Et qui nunc uidetur occaſus, cum ſit oc-
caſus mundi, ſolis exortũ eſſe. Hæc locutũ, Argiui regẽ
crearunt, magnãq; doctrinæ laudẽ eſt aſſecutus. Equi-
dem & de Bellerophonte ſimilia ſentio. Nam alatum
equũ illi fuiſſe, nõ admodũ credo. Verũ arbitror illum
hanc

hanc disciplinā sectantē, sublimiáq; cogitantē, & inter astra uersantē, in cælum nō equo ascendisse, sed animo. Eadē de Phryxo Athamantis filio dixerim, quē aureo ariete per aerē uectum fabulant. Quin & ipsum sanè Dædalum Athenienſem, etiā si res est noua auditu, tamen haud existimo eum ab Astrologia fuisse alienū. Sed cum ipse ea maxime est usus, tum filiū suū eandē perdocuit. Ast Icarus cū iuuentutis calore & insciti a, nō ea disquireret, quæ cōueniebant, sed ad ipsum usq; polum animo tolleret, delapsus est à uero, totáq; aberrauit arte, & in mare præceps decidit rerū immensæ profunditatis. De quo Græci secus fabulant, qui ex huius nomine sinum eius maris Icarium frustra uocant. Fieri potest, ut Pasiphae quoq; cū ex Dædalo de Tauro audisset inter stellas apparēte, déq; ipsa Astrologia, in artis amorē inciderit, ob id existimant factum, ut Dædalus illam tauro copularit. Sunt autē qui scientiā in portiones partiti in singulis partibus singuli elaborarint, alij in ijs quæ ad lunā, alij quæ ad Iouem, alij quæ ad solem pertinēt cōgerētes, neq; nō cursum, ac motū & uim illorū. Atq; Endymion lunæ rationē tradidit. Phaeton solis cursum deprehendit, nō ille quidē uere, sed moriēs imperfectā artē reliquit. Hæc qui ignorant, Phaetontē solis filiū credunt, fabulāq; de illo haud quaq; uerā narrant, adijsse Solem patrē, ac postulasse ab eo, ut sibi liceret lucis currū moderari, illū id cōcessisse, monuisséq;

qua ratione foret aurigandũ, Phaetontẽ ut eo cõscen-
curru, partim ob ætatẽ, partim ob imperitiã ita egisse,
ut aliquãdo esset uicinus terræ, aliquando longo remo
tus spatio à terra, interim mortales frigus atq; æstus
intolerabilis conficiebat. Ob hæc indignatũ Iouem in-
genti fulminis telo percussisse Phaetontem. Eum deie-
ctum sorores circũstantes magno luctu prosequeban-
tur, donec immutarent formas, quæ nunc sunt populi,
ac lachrymarum uice, quibus fratrem deplorabant,
electrũ destillant. Haudquaq; hæc ita gesta sunt, neq;
pium est his habere fidem, neq; soli fuit filius, neq; illi
filius interijt. Sed narrant Græci & alia permulta fabu-
losa, quibus ego nõ admodũ credo. Nam qui cõsenta-
neum est credere Aeneam Veneris fuisse filium, aut
Minoa Iouis, aut Ascalaphum Martis, aut Autolycũ
Mercurij? Verum hi homines pij Dijsq; grati fuerunt,
eosq; nascentes, hunc Venus, illum Iuppiter, alium re-
spiciebat Mars. Etenim qui patresfamilias sunt morta-
libus, in hoc proginendi genere, ij ueluti parẽtes sibi si-
milia producunt omnia, & colorẽ, & formã, & facta, &
animũ. At rex quidem Minos Iouis auspicijs, Aeneas
formosus Veneris fauore natus est. Fur Autolycus. At
ea furacitas illi ex Mercurio contigit. Iam uero nec Sa-
turnum Iuppiter cõiecit in uinicula, nec in tartara præci-
pitem dedit, neq; cætera machinatus est, quæ putant
homines. Verũ Saturnus extremus mouet, procul q; à

nobis

nobis semotus est. Segnis illi motus, neq; facilis animadueisu mortalibus, atq; hanc ob causam illum stare dicunt, ceu uinculis alligatū. Cæterū ingens aeris altitudo tartarus appellat. Sed potissimū ex Homeri poetæ Hesiodiq; carminibus liceat intelligere priscorū fabulas cum Astrologia cōsentire. Siquidē ubi Iouis catenā narrat, ac Solis iacula, quæ quidē ego radiorū ictus esse conijcio, tum urbes quas in clypeo finxerat Vulcanus, præterea choream, & uineam, ad hæc quæcunq; de Veneris ac Martis adulterio dixit, déq; detectione, haud aliunde, q; ex hac scientia sunt cōficta. Quandoquidē Veneris & Martis cōcursus, Homericæ cantilenæ præbet argumentū, in alijs autem uersibus utriusq; diuersum effectum descripsit, Veneris, cum ait illi.

Tute Venus iucunda magis connubia cura.

Porrò de belli negotijs,

Cuncta cito hæc curæ fuerint Marti atq; Mineruæ.

Hæc cum intelligerēt ueteres illi, maxime diuinationibus utebant, nec eam otiosam esse putabant, adeo ut nec urbes conderent, neq; mœnia circumducerent, neq; quenq; occiderēt, neq; ducerēt uxores, priusq; de singulis à uate responsum accepissent. Deniq; nec ipsa Deorū oracula, ab arte astrologica erant aliena. Verum apud Delphos uirgo prædicendi munus administrat, quæ cælestem illam uirginē repræsentat, ac Draco sub tripode uocem ædit, quoniā & inter stellas Draco conspicit.

in Didymis uero templum est Apollinis, & hoc, ſicut mihi uidetur, ex his Didymis, id est, geminis, qui cælo ſunt, appellatū. Vſqadeo uero diuinatio uiſa est illis res ſacra, ut Vlyſſes etiã cum errando feſſus uellet certo de rebus ſuis cognoſcere, ad inferos penetrarit, nõ quia uideret umbras & locum inamœnũ, ſed quod cuperet cum Tireſia colloqui. Qui ſimul atq; in locum peruenerat, quẽ Circe mõſtrarat, foueam fodit, oues mactauit, cumq; complures eſſent umbræ, atq; inter has, matris quoq;, ſanguinẽ bibere cupientes, nõ prius ille permiſit ulli, ne matri quidẽ, q; Tireſia guſtaſſet, coactuſq; eſſet ſibi uaticinium ædere, potuitq; interim matris umbrã uidere ſitientẽ. Ad hæc Lycurgus Lacedæmoniis omnẽ reip. adminiſtrationẽ è cælo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellum prodirẽt, ante plenilunĩ. Non enim exiſtimabant eandem eſſe ciuitatis adminiſtrationẽ, creſcente luna & euaneſcente, propterea quod omnia ab illa regerentur. Porrò Arcades ſoli hæc non receperunt, nec in precio habuerunt Aſtrologiam, ſed ijdem ob imperitiã & ſtultitiã aiunt ſe luna antiquiores eſſe. Proinde cum noſtri maiores uſqadeo fuerint Aſtrologiæ ſtudioſi, huiꝰ ætatis homines partim aiunt fieri non poſſe, ut homines finem inueniant diuinandi ſcientiæ, propterea quod neq; certa ſit, neq; uera, neq; Martem aut Iouem noſtra cauſa moueri in cælo, uerũ illis humanarũ rerum nullam eſſe curam, neq; quicq;

eſſe eis

esse eis cum his negotijs commercij, uerum secundum hos necessitate circumaguntur, partim dicunt Astrologiam non esse quidem mendacem, at inutilem. Non enim mutari uaticinio quæcunq; fatis decreta instant. At ego sanè utriscq; respondere possum, stellas in cælo suo quidem motu uolui, cæterum obiter eius motus effectum ad nos peruenire. An uis equo currente, & gallinis aut hominibus tumultuantibus, lapides subsilire, stipulasq; moueri uentis cursu cõcitatis, syderum uero uertigine nihil præterea effici, tum ab igni exiguo calor ad nos permanat, neq; nostra tamen causa quicq; erit ignis, neq; illi curæ est æstus noster, ab astris autẽ nihil ad nos defluit. At sanè fieri non potest, ut per Astrologiam ex malis bona faciamus, neq; mutare quicq; earum rerum, quæ ab illis ad nos demanant. Sed hanc utilitatem ars adfert utentibus. Bona multo ante delectant eos, qui uentura præscierint, mala uero facile cum imprudentibus uenerint, accipiunt. Neq; enim in illos irruunt, sed quia meditata expectataq; sunt, leuia mitiaq; uidentur. Hæc mea est de Astrologia sententia.

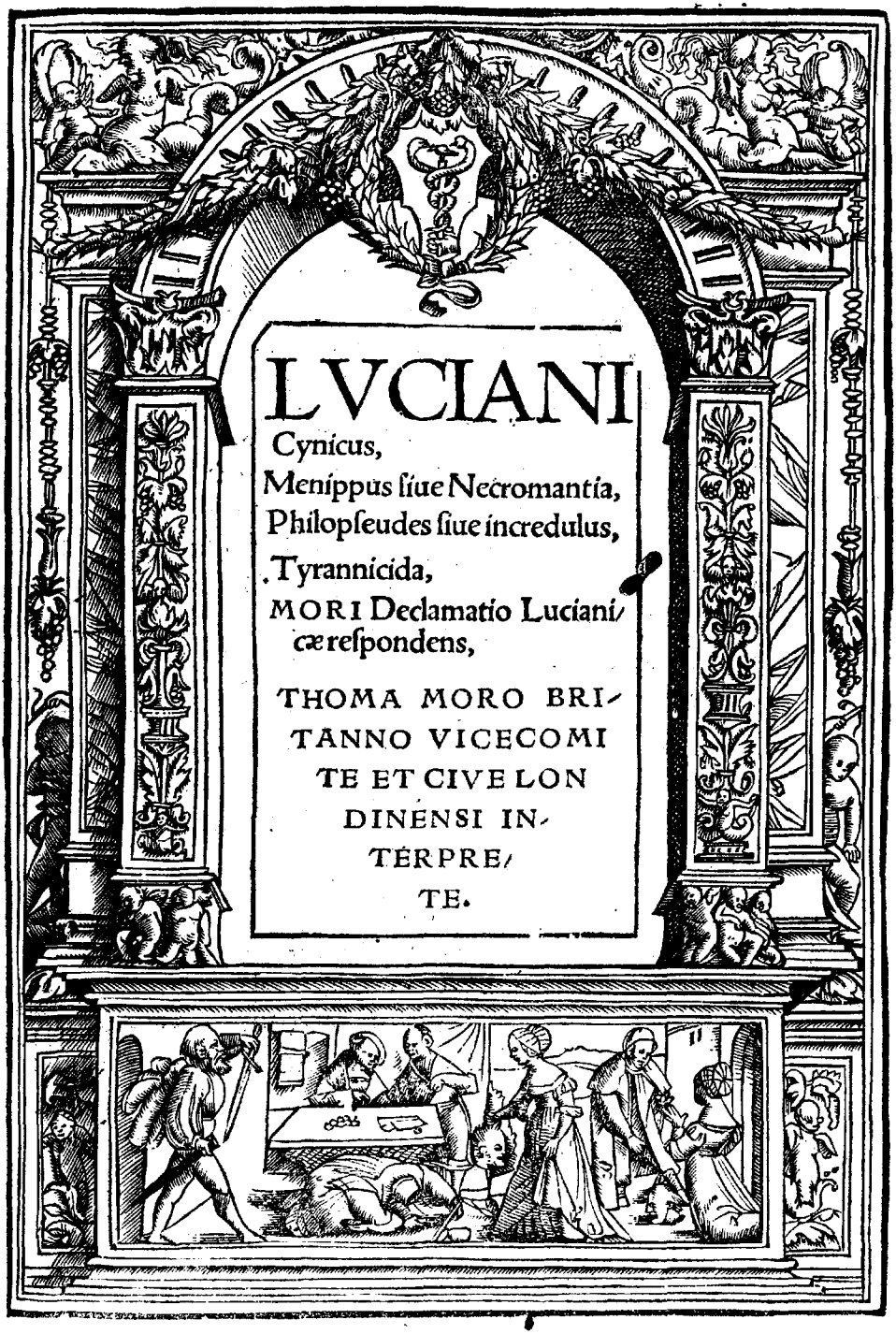
LVCIANI DE ASTROLOGIA, DES. ERAS. ROTERODAMO INTERPRETE, FINIS.

IOANNES FRO

BENIVS LECTORI S. D.

ABES hic Luciani libellos ac dialogos nu-
rios ab eloquẽtiſſimo ERASMO RÔTE-
RODAMO compatre noſtro, uiro nunq̃
mihi ſine honoris præfatione nominãn-
do, feliciſſime latinitate donatos. Sed nõ te lateat illum
in Icaromenippo, pag. 148. uerſ. 7. pro ἐνεπορεύετο dum
feſtinat ἐμπορεύετο legiſſe, illo loco καὶ ὁ φοίνιξ δὲ ἐνεπο-
ρεύετο. & ſcortabatur reddidiſſe, quod negociabatur
uertendum erat, aut merces importabat. Quod uerbi
ſanè neutaſſemus, ſi in tempore nos quidam amicus
noſter monuiſſet. In Timone pag. 296. uerſ. 21. pro loos
increpet, loro increpet legatur. Porrò quæ pro Tyran-
nicida Declamationi Lucianicæ præfixa eſt epi-
ſtola, alteram Declamationẽ, qua Luciano re-
ſpondet Eraſmus, antecedere debet. Bene
Vale, & noſtris Eraſmiq̃ laboribus fe
liciter fruere. Apud inclytam
Germaniæ Baſileam.

LVCIANI

Cynicus,

Menippus ſiue Necromantia,

Philopſeudes ſiue incredulus,

Tyrannicida,

MORI Declamatio Luciani/ cæ reſpondens,

THOMA MORO BRI/ TANNO VICECOMI TE ET CIVE LON DINENSI IN/ TERPRE/ TE.

ORNATISSIMO

DOCTISSIMOQVE VIRO THOMAE RVTHALO REGIO APVD ANGLOS SECRETARIO, THOMAS MORVS S. P. D.

I QVISQVAM fuit unq̃ uir doctiſſime, qui Horatianũ præceptum impleuerit, uoluptatemq̃ cum utilitate coniunxerit: hoc ego certe Lucianũ in primis puto præſtitiſſe. Qui & ſuperaliosis abſtinẽs Philoſophorum præceptis, & ſolutioribus Poetarũ luſibus: honeſtiſſimis ſimul & facetiſſimis ſalibus, uitia ubiq̃ notat atq̃ inſectat mortaliũ. Idq̃ facit tam ſcite, tantáq̃ cum fruge: ut quum nemo altius pungat: nemo tamen ſit, qui nõ æquo animo illius aculeos admittat. Quod quũ nunq̃ non egregie faciat: feciſſe tamen mihi ſingulari quodam modo uidetur in tribus his Dialogis: quos ob idipſum è tanto feſtiuiſſimorũ numero potiſſimum delegi, quos uerterem: aliis tamen alios fortaſſe longe prælaturis. Nã ut è uirginibus non eandem omnes, ſed alius aliam, pro ſuo cuiuſq̃ animo præfert, deamatq̃: non quã præcipuam tuto poſſit aſſerere, ſed quæ ſibi uideatur: ita è lepidiſſimis Luciani dialogis, alius aliũ præoptate: mihi certe iſti præcipue placuerunt: neq̃ temere tamẽ (uti ſpero) neq̃ ſoli. Nam ut à breuiſſimo incipiam: qui Cynicus inſcribitur, quiq̃

poſſe

posse uideatur ipsa breuiter contẽni, nisi nos Horatius admoneret: sæpe etiã in exiguo corpore uires esse præstantiores, ipsicq; minimas etiã gemmas esse uideremus in precio. In eius ergo delectu honorifico calculo mecũ suffragatus est diuus Ioannes Chrysostomus, uir acerrimi iudicij: doctorum fermè omniũ Christianissimus: & Christianorũ (ut ego certe puto) doctissimus: quem usqueadeo Dialogus hic delectabat, ut bonã eius partem in Homiliam quandam, quam in Ioannis euangelium commentatus est, inseruit. Neque id immerito. Quid enim placere uiro graui, ueréque Christiano debuit, quàm is dialogus: in quo dum aspera, paruóq; cõtenta, Cynicorum uita defenditur: mollis atque enerua ta delicatorum hominum luxuria reprehenditur? Nec non eadem opera, Christianæ uitæ simplicitas, tempe rantia, frugalitas: deniq; arcta illa atque angusta uita, quæ ducit ad uitam, laudatur. Iam Necromantia (nam hic secundo dialogo titulus est) non satis auspicato uocabulo, sed materia tamen felicissima, quàm falsè taxat: uel Magorum præstigias, uel inania Poetarum figmenta: uel incertas quauis de re Philosophorum inter se digladiationes? Superest Philopseudes: qui non sine Socratica ironia, totus uersatur (id quod titulus ipse declarat) in ridenda, coarguendáque mentiendi libidine: dialogus nescio certe lepidior ne, an utilior. In quo non ualde me mouet, quod eius animi

fuisse uidetur, ut nõ satis immortalitati suæ consideret: atq; in eo fuisse errore, quo Democritus, Lucretius, Plinius, plurimiq; itidem alij. Quid enim mea refert quid sentiat his de rebus ethnicus, quæ in præcipuis habẽtur fidei christianæ mysterijs? Hunc certe fructum nobis afferet iste dialogus: ut neq; magicis habeamus præstigijs fidem, & superstitione careamus, quæ passim sub specie religionis obrepit: tum uitam ut agamus minus anxiam: minus uidelicet expauescẽtes tristia quæpiam ac superstitiosa mendacia: quæ plerunq; tanta cum fide atq; autoritate narrantur: ut beatissimo etiam patri Augustino, uiro grauissimo, hostiq; mendaciorũ acerrimo: nescio quisnam ueterator persuaserit, ut fabulam illam de duobus Spurinis, altero in uitam redeunte, altero decedente, tanq; rem suo ipsius tempore gestam pro uera narraret: quam Lucianus in hoc dialogo, mutatis tantum nominibus, tot annis anteq; Augustinus nasceretur, irrisit. Quo minus mireris, si pinguioris uulgi mentes suis figmentis afficiant ij, qui se tum demum rem magnam confecisse putãt: Christumq; sibi deuinxisse perpetuo, si cõmenti fuerint, aut de sancto aliquo uiro fabulam, aut de inferis tragœdiam, ad quam uetula quæpiam aut delira lachrymetur, aut pauida inhorrescat. Itaque nullam ferè martyris, nullam uirginis uitam prætermiserunt, in quam non aliquid huiusmodi mendaciorum inseruerint, pie scilicet: alioqui enim

periculum

periculum erat,ne ueritas non posset sibi ipsa sufficere, nisi fulciretur mendacijs. Nec ueriti sunt eam religionẽ contaminare figmentis, quam ipsa ueritas instituit, & in nuda uoluit ueritate consistere:nec uiderunt usque adeo nihil istiusmodi fabulas conducere,ut nihil pernicio sius officiat. Nempe(ut memoratus pater Augustinus testatur)ubi admixtum subolet mendacium:ueritatis ilico minuitur ac labefactatur autoritas. Vnde sæpe mihi suspicio suboritur:magnam huiusmodi fabularum partem,à uafris ac pessimis quibusdam nebulonibus,hæreticisq; confictam: quibus studium fuit,partim ex incauta, simplicium potius, quàm prudentium credulitate,uoluptatem capere: partim fabularũ fictarum commercio, fidem ueris christianorum historijs adimere:quippe qui frequenter quædam,his quæ in sacra scriptura continentur,tam uicina confingunt,ut facile se declarent,adludendo lusisse. Quamobrem,quas scriptura nobis historias diuinitus inspirata commendat,eis indubitata fides habenda est. Cæteras uero ad Christi doctrinam,tanq; ad Critolai regulam, applicantes caute & cum iudicio,aut recipiamus,aut respuamus:si carere uolumus,& inani fiducia, & superstitiosa formidine. Sed quo progredior? epistola ferè iam librum superat:nec interim tamen uerbum de tuis laudibus ullũ,in quas alius fortasse totus incubuisset:quamuis q; citra ullam adulandi suspicionem uberrimam

mihi materiam præbuiſſent (ut cæteras uirtutes tuas omittam) uel egregia doctrina tua, ſummáq; in rebus agendis prudentia: quam tot in diuerſis nationibus, in tam arduis negocijs, tam feliciter actæ legationes dederant: uel ſingularis fides, grauitaſq;: quam niſi ſatis perſpectam, explorataḿq; habuiſſet, nunq̄ te prudentiſſimus princeps ſibi à ſecretis eſſe uoluiſſet. Sed cæterarum uirtutum tuarum prædicationi unica modeſtia tua reluctatur: quæ facit, ut quum laudanda tam libenter facias: feciſſe te tamen non libenter audias. Parco igitur pudori tuo: hoc unum duntaxat abs te precabor, has in græcis literis ſtudij mei primitias æquo animo ſuſcipias: ſinaſque ut qualecunq; apud te ſint amoris, officijq; in te mei monumentum: quas tibi ſim auſus eo maiori fiducia committere: quod etſi tam acre tibi iudiciū ſit: ut quicquid erratum fuerit, nemo penetrantius uideat: is tamen eſt ingenij tui candor, ut nemo libentius conniueat. Vale.

LVCIANI CYNICVS, THOMA MORO INTERPRETE.

Personæ LVCIANVS ET CYNICVS.

LVCIANVS.

VID TV tandem? barbam quidem habes, & comã, tunicam non habes: nudusq; conspiceris, ac sine calceis: de lecta nimirum uaga, inhumanáque ac ferali uita: tum proprio corpore contra q̃ faciũt cæteri, semper usus in cõmode, nunc huc, nunc illuc circuis: in arido præterea solo cubans: adeo ut plurimũ etiam sordium, tritum isthoc pallium referat: alioqui nec ipsum, uel tenui filo, uel molle uel florulentũ. CYN. Neq; enim indigeo: siquid est huiusmodi: ut comparetur facillime, dominóq; minimum exhibeat negocij: id inquam mihi sufficit. At tu per Deos dic mihi: putas ne esse in luxu uitiũ? LVCIA. Immo admodũ. CYNI. Contra in frugalitate uirtutem? LVCIA. Admodum. CYN. Cur igitur tandem quũ me uideas uiuentẽ frugalius q̃ uulgo faciunt homines: eos uero sumptuosius: me, nõ illos arguis? LVCIA. Quia nõ frugalius per Iouẽ uideris mihi, sed egẽtius uiuere: immo uitã omnino

egenam

egenam atq; inopem. Nam tu nihil à mendicis differs, qui cibū mendicant in diem. CYN. Vis ergo uideamus (quādoquidem huc processit oratio) quidnā inopia sit: quidq; rursus copia? LVCIA. Si tibi quidē ita uidetur. CYNI. Nūquid ergo satis id cuiq; est, quicquid ipsius explet necessitatem? an aliud quippiam dicis? LVCIA. Esto istud. CYNI. Indigētia uero quicquid cuiusq; uni deest: nec eo quo sit necesse peruenit? LVCIA. Scilicet. CYNI. Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim in his est, quod necessitatem non expleat meā. LVCIA. Quo pacto istud ait? CYNI. Scies si consyderes in quē usum eorum quodq; paratum est, quorū egemus: domus, an non tegumenti gratia? LVCIA. Maximē. CYNI. Quid uestis: cuius gratia? nōne tegumēti etiam ipsa? LVCIA. Sane. CYNI. At ipso per Deos tegumento, cuius rei gratia indiguerimus: nonne ut melius se habeat id quod tegitur? LVCIA. Mihi quidē sic uidetur. CYNI. Vtrum igitur tibi peius se habere hi uidētur pedes? LVCIA. Nescio. CYN. Atqui hoc pacto didiceris quodnam pedum officiū est? LVCIA. Ingredi. CYNI. An deterius ergo ingredi pedes tibi uident mei, q̄ aliorum? LVCIA. Istud uero fortasse non. CYNI. At non possent, seu sese melius seu deterius haberent, officium suum præstare? LVCIA. fortasse. CYNI. Pedibus ergo nihilo peius affectis uideor, q̄ alij? LVCIA. Nō uideris. CYNI. Quid corpus uero meum? Num deterius q̄ reliquorū

reliquorum? Nempe si deterius se haberet, esset idem imbecillius: corporis quippe uirtus robur est. An meũ ergo debilius? LVCIA. Non uidetur. CYNI. Neq; pedes ergo tegumento uidentur egere, neq; reliquũ corpus. Quippe si egerent, male haberent. Egestas etenim omnino mala, ac peius habere se facit, ea quibuscũq; ad fuerit. At ne ali quidem deterius corpus uidetur meũ, quod quibuslibet cibis alitur. LVCIA. Manifestũ est id quidem. CYN. Nam nec uegetum esset, robustumq; si aleretur male. Mala siquidem alimẽta corpus tabefaciunt. LVCIA. Ista quidẽ ita se habent. CYNI. Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se habentibus, me arguis, uitamq; improbas meã, ac miseram prædicas? LVCIA. Ideo per Iouẽ, quod quũ natura (quã tu colis) ac supera terrã in cõmuni statuerint: ex ea multa nimirũ ac bona addiderint, ut nobis omnia superessent abunde: non in necessitatẽ modo, uerũ in uoluptatẽ quoq;: tu tamẽ horum omniũ, aut maximæ saltẽ partis expers es: nec eorum quoq; frueris nihilo certe magis, q; feræ. Nempe aquã bibis, quã etiã bibũt feræ: Comedis uero quicqd offenderis, quẽadmodũ canes: tũ cubile nihilo melius canibus habes: quando quidẽ gramẽ tibi sufficit, quẽadmodũ & illis: palliũ præterea circũfers, nihilo mendico decentius. Quanq; si tu his contentus recte sapis, tum Deus pfecto neutiq; recte fecit: primũ quod oues effecit pingues: deinde uites dulcis uini feraces: ac reliquum

deinde apparatū uarietate mirabilem, & oleum & mel & reliqua: omnia ut nos haberemus, edulia quidē omnigena haberemus: potū dulcem haberemus, pecunias haberemus, mollem lectum haberemus. Præterea pulchras domos, ac reliqua demū omnia mirum in modū præparata. Nam & ipsa quoq; artiū effecta Deorū dona sunt. At uiuere omnibus huiusce bonis priuatū, id fuerit profecto miserū, etiam si ab aliquo quopiā prineris. Quemadmodū hi qui seruantur in uinculis. Longe uero miserius, si quis ipse sese omnibus bonis priuet. Nā ea demū manifesta insania est. CYNI. Et recte quidem fortasse dicis. Verū istuc dic mihi: Si quis diuite quopiā alacriter atq; humane, quin prolixe quoq; exhibēte cōuiuiū, tum hospites excipiēte, & multos simul, & omnigenos: alios quidem imbecillos, alios autē robustos: deinde apponente multa, atq; omnigena: si quis, inquam, omnia corripiat, omniáq; deglutiat: non ea tantū quæ uicina sunt, sed ea quoq; quæ procul absunt, præparata uidelicet inualidis: ipse tamen ualens, quū unū duntaxat uentrē habeat, nec multis ut nutriatur indigeat: diutius tamen q̄ alij multi immoretur: hic uir cuiusmodi tibi uidetur esse? probus ne? LVCIA. Non mihi quidem. CYNI. Quid uero, num temperans? LVCIA. Ne id quidem. CYNI. Quid uero si quis eiusdē mensæ particeps, multa illa ac uaria negligat, uno quopiam ex his quæ proxime apponūtur, electo: quū satis in suam habeat

beat neceſſitatẽ,id decenter edat,eóq; ſolo utatur:cætera illa ne reſpiciat quidẽ, an non hunc temperatiorẽ & meliorẽ uirum illo putabis? LVCIA. Ego certe. CYNI. Vtrũ ergo iã intelligis,an me oportet dicere? LVCIA. Quidnã? CYN. Quod Deus illi quidẽ pulchre cõuiuiũ inſtrueti ſimilis eſt:ut q appoſuerit multa ac uaria,atq; omnigena:uti eſſent quæ cuiq; cõueniant:alia quippe ualentibus,alia rurſus ægrotantibus:atq; alia quidẽ robuſtis,alia uero inualidis:nõ ut oẽibus utamur oẽes, ſed ut his utantur ſinguli,quæ ſuæ cuiuſq; naturæ cõueniunt:& ex his ipſis,quacũq; re maxime quẽq; indigere cõtigerit. At uos illũ qui per inſatiabilitatẽ atq; incõtinentiã oẽia corripit refertis:ut q rebus uti uelitis oẽibus,& undecũq; partis, nõ ſolis contenti præſentibus: exiſtimãtes propriã quidem neq; terrã,neq; mare ſufficere:ſed importãtes ab ipſis uſq; terræ finibus uoluptates,patrijſq; rebus peregrina præferẽtes, ſumptuoſaq; frugalibus:atq; ea quæ difficile comparantur his quæ ſunt comparatu facilia. In ſumma deniq; moleſtias,malaq; potius eligentes, q; abſq; moleſtijs uiuere. At iſti quidem plurimi ac precioſi,beatiq; apparatus, quibus exultatis, per magnam ad uos miſeriam, erumnamq; perueniunt. Aurum ipſum tam optabile,ſi libet, argentumq; conſydera:domus cõſydera ſumptuoſas,ueſtes operoſas conſydera:atq; eius generis omnia, quanto negocio emuntur, quot laboribus,periculis: imo ſan-

guine,ac cæde,quantóq; hominũ interitu:nõ ideo ſolũ qd' dũ nauigant,propter iſta pereunt cõplures:ac dum quærũt,parantq;,grauia perferunt:ſed ob id quoq; qd' digladiationes multas pariũt,quodq; ob ea inſidiantur inuicẽ:& amicis amici,& parẽtibus liberi,& maritis cõiuges. Sic opinor Eriphylen q̃q; auri gratia ꝓdidiſſe maritũ. Atq; hæc quidẽ omnia fiunt:quũ tamẽ ueſtes illæ uariæ nihilo magis quicq; queant calefacere: auratiq; illa ædificia nihilo prorſus magis tegant:nec pocula illa argentea potui quicq; magis conducant. Sed nec aurei illi,nec eburnei item lecti,ſomnũ ſuauiorẽ præbeant: imo uidebis frequẽter in eburneo lecto, ſumptuoſiſq; ſtromatibus,beatis illis ſomnũ cõtingere nõ poſſe. Præterea omnigenæ illæ circa edulia curæ,nihilo magis alũt: quin tabefaciũt potius corpora, iiſdemq; morbos ingenerant. Quid aũt dicere attinet, libidinis gratia quãtas moleſtias mortales & faciũt,& patiũtur? quanq; facile eſt iſtũ cupiditati mederi, niſi quis uelit indulgere delitijs. At ne hæc quidẽ inſania,corruptelaq; ſufficere uidetur mortalibus:ſed iam rerũ etiã uſum puertunt,ſingulis rebus ad id utentes,ad qd' minime paratæ ſunt:quẽ admodũ lecto ſiquis uti carpẽti loco uelit,ac tanq; curru. LVCIA. Quiſnã is eſt? CYN. Vos,inquã,qui hominibus tanq; iumẽtis utimini. Nã eos iubetis,ut lecticas tãq; currus in ceruicibus ferãt. Ipſi uero in ſublimi reſidetis delicati,atq; homines ꝓinde tanq; aſinos aurigamini:

mini: imperantes ut hac nō illac eant: & qui hæc facitis maxime, ijdem maxime beati uidemini. Tum hi qui pi scium carnibus nō tantū ut alimentis utuntur: uerū tincturas etiā quasdā ex his machinātur: eos dico, qui purpurā tinguntur: nōne & hi præter naturā his utūtur, quæ à Deo præparata sunt? LVCIA. Non per Iouē: siquidē tingere etiā potest nō comedi tantū purpuræ caro. CY. At nō in id tamen nata est. Nā & crater quispiā, si præter naturam detorqueat, ollæ loco posset uti: nec in id tamen paratus erat. Sed quo pacto posset quispiam uniuersam illorū infelicitatē percurrere, quæ tanta est? At tu me quoq; qd' nolo eius esse particeps, incusas. Viuo ego tamē quēadmodū modestus ille: his uidelicet duntaxat, quæ mihi apponunt uescēs, ac frugalissimis utēs. Variis uero illis atq; oīgenis minime inhiās. Ac deinde quū paucis egeā, ac minime multis utar: ferinā tibi uideor uitā uiuere. Atqui hac ratiōe tua Diį, pfecto, in periculū ueniūt: ne & ipsi sint feris etiā deteriores: quippe q rei nullius indigēt. Verū ut exactius intelligas, cuiusmodi horū utrūq; sit: uel paucis uidelicet egere, uel multis: cōsydera quod pluribus egent: primū pueri cq; adulti: deinde mulieres cq; uiri: tum ægroti cq; ualentes: atq; omnino in summa, inferiora quælibet præstantioribus pluriū indigent: proinde Diį omnino nullius egent rei, q uero ad Deos accedūt proxime cq; minimis egēt. An Herculē putas omniū hominū præstantissimū: quippe

diuinũ uirum, deumq; recte creditũ miserum tũc fuisse quũ circuiret nudus, pelle duntaxat indutus: harum rerum nostrarũ nihil desyderans? At ille miser profecto non erat: quippe qui miseriã ab alijs propulsabat: neq; rursus pauper, qui terra, mariq; dominabat. Nempe quocũq; intendisset impetũ, omnes quaquauersum superabat: nec in quenq; sui tẽporis incidit, q se uel aequarit unq;, uel uicerit, quoad ex humanis excessit. At tu illi stromata putas, calceosq; defuisse? atq; ob id miserum obambulasse tantũ uirum? Dicendũ profecto non est. Sed cõtinens erat ac fortis: & moderate uiuere uolebat, non indulgere delitijs. Quid Theseus eius discipulus? An non rex erat Athenienſium omniũ, ac filius etiã, ut ferunt, Neptuni: sua certe tempestate fortissimus? Atqui men ille quoq; uoluit sine calceis esse, ac nudus ingredi: barbamq; & comã nutrire placuit ei: nec ei tamen solũ, sed omnibus etiã ueteribus placuit: nẽpe meliores erãt q; uos: atq; adeo ne sustinuisset quidẽ eorũ quisq; aliquid huiusmodi, nihilo profecto magis q; leo quispiã sese tonderi. Siquidem carnis molliciẽ ac læuorem decere mulieres existimabãt: ipsi uero sicuti erant, ita uideri quoq; uiri uolebant, ac barbã quidem cultum uiri ducebant: quẽadmodũ in equis iubam, in leonibus barbã, quibus Deus splendoris quandã atq; ornamenti uenustatem dedit: sic & uiris barbã adiunxit. Illos igitur ego æmulor: ueteres, inquam, illos imitari uolo, huius uero

tempesta/

tempestatis homines nō æmulor mirabilis huius felicitatis nomine: quā in epulis & uestibus habent, dum poliunt ac læuigant singulas corporis partes, ac ne secretiorum quidē ullam, ita ut instituit natura, dimittētes. At mihi certe pedes opto, ut nihil equinis differant, quales Chironis fuisse ferunt. Tum ut ipse stromatis nō egeā more leonū, nec cibo egeam magis exquisito, cq; canes: Contingat præterea mihi, ut terra quæuis mihi per se pro cubili sufficiat. Domū uero ut mundū huno existimem. Alimenta demū ut ea deligā, quæ facillime comparari possint. Aurū uero, argentumcq; ne desyderem uncq;, necq; ego, necq; meorum amicorū quisq;. Omnia nāq; mala inter homines ex horū cupiditate nascunt, & seditiōes, & bella, & insidiæ, & cædes. Hæc omnia sortem habent plus habendi cupidinem. At hæc à nobis abscedat procul, ne uncq; plus satis appetā: minus uero quū habeā, ferre æquo animo ualeam. Nostra quidē ita se habent. Plurimū profecto à uulgi sententijs ista dissentiūt. Necq; quicq; ergo mirandū est, si ab his differimus habitu, à qbus tantū differimus instituto. Sed te demiror, quonā pacto quū suam quādā citharœdo uestē tribuas, cultumcq;: atq; adeo tibicini suū, & tragœdo suū: bono uiro cultū, uestēcq; propriā nullam existimas: sed eandē ei cum uulgo habendā censes, idcq; quū uulgus malum sit. Quod si bonorum cultus proprius debet esse ullus: quinam deceat magis cq; hic meus, qui

maxime

maxime luxurioſis pudendus ſit? quemq; illi maxime auerſentur? Cultus ergo meus huiuſmodi eſt, ſqualidũ eſſe, hirſutum eſſe, tritũ pallium indui, comã producere, ac ſine calceis ingredi. Veſter uero Cinædorum ὸrna tui ſimillimus eſt: nec dignoſcere uos quiſq; ab illis poſſit: neq; colore ueſtium, neq; mollicie, neq; camiſiarum numero, neq; lacernis, neq; calceis, neq; capillorũ cura, neq; odore. Nam & redoletis ut illi, iam præſertim uos qui eſtis feliciſſimi. Et quidẽ quid facias, quũ uir cunctẽ cum Cinædis odorem oleat? Etenim in ferendis laboribus nihil illis præſtatis. Voluptatib⁹ uero nihilominus q; illi ſuperamini: eadem comeditis: eodẽ modo dormitis, atq; inceditis: imo uero incedere non uultis, ſed geſtari potius, tanq; ſarcinæ, alij ab hominibus, alij uero à iumentis. At me pedes ipſi geſtant quocũq; ſit opus. Egóq; & frigus tolerare ſufficio, & caloré pati: eáq; quæ Dij obtulerint, minime moleſte ferre: ideo uidelicet, quia miſer ſum. Vos uero propter hanc felicitatẽ nulla eſtis fortuna contenti: ſed omnium pœnitet, ac præſentia ferre non poteſtis: abſentia deſyderatis, hyeme quidem optantes æſtatẽ, æſtate rurſus hyemẽ: atq; in calore frigus, in frigore uiciſſim calorem: quẽadmodũ ægrotantes, moroſi ſemper & queruli: quod in illis quidẽ facit morbus, in uobis uero mores. Atq; hæc ita quũ ſint: iam nos in uitam ueſtram traducere æquũ cenſetis, noſtramq; corrumpere: quũ ſæpe male conſulta ſint, quæ facitis,

facitis, ipsiq; sitis in uestris ipsorum negocijs minime circũspecti: nihilq; eorum iudicio ac ratione, sed cõsuetudine cupiditatis faciatis. Quãobrem nihil profecto differtis uos: ab his qui torrente feruntur. Illi quippe quocunq; fluxus intenderit, eo rapiuntur: & uos itidẽ quocunq; libidines. At similiter quidem uobiscum agitur: ut cum quodam qui equum insanum ascenderat. Equus igitur uirum corripiens abstulit. Hic uero amplius iam desilere equo currente non poterat. Quidam uero quum occurrisset ei: rogauit quonã tenderet. Hic respondit: quocũq; huic uidetur, equum demõstrans. Quod si uos quisq; roget, quo feramini: si uerum uultis dicere, dicetis in uniuersum quidem quocũq; uideatur affectibus: sigillatim uero, interdũ quoq; uoluptati: interdum quocũq; ambitioni: interdum rursus quo lucri studio. Quin interdum ira, interdum metus, interdum aliud quippiam huiusmodi uos auferre uidetur. Neq; enim unum duntaxat equum uos, sed multos insilientes, nunc hunc, nunc illum, furiosos quidem õmes auehimini. Auferunt ergo uos in barathrum, ac præruptа. Vos tamen priusq; cadatis casuros uos esse nescitis: at hoc detritum pallium quod uos ridetis comáq; habituq; meus tantam habet uim, ut uitã mihi quietam præbeat: utq; agam quicquid uolo, uersẽrq; cum quibus uolo. Nempe ex indoctis, atq; ineruditis hominibus nemo me adire uoluerit, ob hunc habitum. At

molles etiam qui sunt adhuc admodum procul dedi-
nant. Congrediuntur uero scitissimi atq; modestissi-
mi: & qui uirtutem cupiunt, hi potissimum congredian-
tur mecum: horum ego consuetudine delector. Eorum
uero fores qui homines uocantur, nō obseruo: tum co-
ronas aureas ac purpuram pro fastu habeo: atq; homi-
nes ipsos derideo. At ut cultum hunc intelligas: non bo-
nos modo uiros, sed ipsos etiam deos decere: atq; eum
deinde, si libet, irrideas: deorum statuas consyderauti,
uideantur uobis ne, an mihi similiores: neq; Græcorū
solum: sed barbarorum etiam templa circumspicias:
utrū ipsi dij, ut ego, comati, barbatiq; sunt: an quema-
modum uos, rasi fingūtur atq; pinguntur. Quin pluri-
mos etiam sine tunicis conspicies: ut me nunc esse ui-
des. Quo pacto igitur audeas posthac hunc habitum
uitio dare: quum deos etiam decere uideatur?

LVCIANI CYNICI,
THOMA MORO
INTERPRETE,
FINIS.

MENIPPVS SIVE NECROMANTIA LVCIANI THOMA MORO INTERPRETE.

MENIPPVS, PHILONIDES.

MENIPPVS.

SALVE atrium, domuſq; uestibulum meæ: Vt te lubens aſpicio lucī reddītus.

PHILO. Nū nam hic Menippus eſt canis ille? Non herde alius: niſi ego forte ad Menippos omneis hallucinor. At quid ſibi uult habitus huiūs inſolentia? claua, lyra, leonis exuuiæ? Adeundus tamen eſt. Salue Menippe. Vnde nobis adueniſti? diu eſt quod in urbe non uidimus. MENIP.

Adſum reuerſus mortuorum è latibulis,
Foribuſq; triſtium tenebrarum nigris:
Manes ubi inferi manent ſuperis procul.

PHILO. O Hercules dam nobis Menippus uita functus eſt: reuixitq; denuo? MENIP.

Non, ſed me adhuc uiuū recepit tartarus.

PHILO. Quænam cauſa tibi fuit nouæ huius atq; incredibilis uiæ? MENIP.

Iuuenta me incitauit, atq; audacia:
Quàm pro iuuenta haud paululum impotentior.

PHILO. Siste o beate Tragica: & ab iambis descendens sic potius simpliciter eloquere: quænam hæc uestis: quæ causa tibi itineris inferni fuit: quũ alioqui neq; iucunda neq; delectabilis sit uia? MENIP.

Res dilecte grauis me infernas egit ad umbras.
Consulerem manes ut uatis Tiresiai.

PHILO. Atqui deliras: alioqui non hoc pacto cantares apud amicos consarcinatis uersibus. MENIP. Nescire tis amice: nuper enim cum Euripide atq; Homero uersatus, nescio quo pacto uersibus sic impletus sum: ut numeri mihi in os sua sponte confluant. Verum dic mihi quo pacto res humanæ hic se habent in terris: & qd nam in urbe agitur? PHILO. Nihil noui. Sed quemadmodum prius actitabant: rapiunt, peierant, fœnerant, usuras colligunt. MENIP. O miseri atq; infelices. Nesciunt enim, qualia de nostris rebus nuper apud inferos decreta sunt, qualesq; sorte iacti sunt in diuites istos calculi: per quos Cerberum nullo pacto poterunt effugere. PHILO. Quid ais? Noui ne aliquid apud inferos nostris de rebus decretum est? MENIP. Per Iouem: & quidem multa uerum prodere non licet: neq; arcana quæ sunt reuelare: ne quis forte nos apud Rhadamanthum impietatis accuset. PHILO. Nequaq; Menippe per Iouem, ne amico sermonem hunc inuideas. Nam

apud ho

apud hominem tacendi gnarum, & initiatũ præterea sacris edisseres. MENIP. Dura profecto iubes, & neutiq; tuta: uerum tui gratia tamen audendum est. Decretum est ergo: diuites istos ac pecunioſos aurum tanq; Danaen seruantes abstrusum. PHILO. Ne prius o bea te quæ sunt decreta dixeris: q; ea percurras omia quæ abs te audire libentissime uelim: Quæ uidelicet descensus causa fuerit: quis itineris dux: deinde ex ordine, & quæ illic uideris, & quæ audieris omia. Verisimile est em te, quũ res pulchras uidendi curioſus sis, eorũ quæ usu aut auditu digna uidebant nihil omnino præter misisse. MENIP. Parendũ etiã in his tibi est. Nã quid facias, urgẽte amico? Ac primum sanè tibi expediam, quæ res animum meum ad hunc descensum impulerint. Ego igitur quum adhuc puer essem: audirem q; Homerum atq; Hesiodum, seditiones ac bella canentes: non semideorum modo, sed ipsorum etiam deorũ, adulteria quoq; uiolentias, rapinas, supplicia, patrum expulsiones, & fratrum & sororũ nuptias. Hæc me here de omia bona pulchráq; putabam, & studioſe erga ea afficiebar. Postq; uero in uirilem iam ætatem peruenirem: hic leges rursus iubẽtes audio poetis apprime cõtraria, neq; uidelicet adulteria committere, neq; seditiones mouere, neq; rapinas exercere. Hic igit hæsitabundus cõstiti: incertus omino quo me pacto gererẽ. Neq; enim deos unq; putaui mœchaturos, aut seditiones

inuicem fuisse moturos: nisi de his rebus perinde ac bonis iudicassent. Neq; rursus legumlatores his aduersa iussuros: nisi id conducere existimarent. Quoniam igitur in dubio eram: uisum est mihi philosophos istos adire, atq; his me in manus dedere, rogaréq; uti me utcunq; liberet uterentur uitaéq; uiam aliquam simplicẽ ac certam ostenderent. Hæc igitur mecum reputans ad eos uenio: imprudens profecto, quod me ex fumo (ut aiunt) in flammam conijcerem. Apud enim hos maxime diligenter obseruans summã repperi ignorantiã, omniáq; magis incerta: adeo, ut præ his ilico mihi uel idiotarũ uita iam aurea uideret. Alius etenim soli me iussit uoluptati studere, atq; ad eum scopũ uniuersum uitæ cursum dirigere. In eo ipsam sitam esse felicitatẽ. Alius rursus omnino laborare, corpusq; siti, uigilijs, at squalore subigere, misere semper adfectum, contumelijsq; obnoxium assidue: Hesiodi sedulo inculcans celebria illa de uirtute carmina, & sudorũ uidelicet, & accliuẽ in uerticẽ mõtis ascẽsum. Alius cõtẽnere iubet pecunias, earũq; possessionẽ indifferẽtẽ putare. Alius cõtra bonas ipsas etiã diuitias esse pnũciat. De mũdo uero quid dicam? de quo ideas incorporeas, substantias, athomos, & inane, ac talẽ quandã pugnantiũ inuicem nominũ turbã in diẽ audiebã: & qd' absurdorũ omniũ maxime fuit absurdũ, de contrarijs unusquisq; quũ diceret, inuincibiles admodum rationes ac persuasibiles

adfe-

adferebat: ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idē prorsus esse contenderent, contra quicq̄ hiscere potuerim, atq; id: quum tamen manifeste cognoscerem fieri nūnc̄q̄ posse: ut eadē res calida simul frigidaq; sit. Prorsum igitur tale quiddā mihi accidebat, quale solet dormitantibus, ut interdū capite annuerem, interdum cōtra abnuerem. Præterea quod multo erat istis absurdius, uitam eorū diligenter obseruans, comperi eam cū ipsorum uerbis præceptisq; summopere pugnare. Eos enim qui spernendam censebāt pecuniam, auidissime conspexi colligendis diuitijs inhiare, de fœnore litigantes, pro mercede docētes. Omnia denicq; nūmorū gratia toletantes. Ii uero qui gloriā uerbis aspernabantur, oēm uitæ suæ rationē in gloriā referebāt. Voluptatem rursus oēs fermè palā incessebāt. Clanculū uero ad eā solā libēter cōfluebant. Ergo hac quoq; spe frustratus magis adhuc ægre molestéq; tuli. Aliquantulū tamen inde memet consolabar: quod una cū multis & sapientibus & celeberrimis uiris ipse insipiēsq; essem, atq; uere adhuc ignarus oberrarē. Peruigilāti mihi tādē, atq; hisce de reb⁹ mecū cogitāti, uenit in mētē: ut Babylonē pfect⁹ magorū aliquē ex Zoroastri discipulis ac successorib⁹ cōuenirē. Audierā siqdē eos inferni portas carminibus qbusdā ac mysterijs aperire: & quē libuerit illuc tuto deducere, ac rursus inde reducere. Optie ergo me facturū putaui: si cū horū quopiā de descensu paciscēs

Tiresiā

Tireſiam Bœotium conſulerem, ab eóq; perdiſcerem (quippe qui uates fuerit & ſapiens) quæ uita ſit optima: quãq; ſapientiſſimus quiſq; potiſſimum elegerit. Ac ſtatim quidem exiliens q̃ poteram celerrime Babylonem uerſus recta contendi. Quo quum uenio, diuerſor apud Chaldæorum quendam hominem certe ſapientem, atq; arte mirabilem: coma quidem canum, ad modumq; promiſſa barba uenerabilem. Nomen autem illi fuit Mithrobarzanes. Orans igitur obſecrãſq; uix exorauí: ut quauis mercede uellet, in illam me uiam deduceret. At tandem homo me ſuſcipiens primũ quidem dies nouem ac uiginti cum luna ſimul incipiens abluit ad Euphratem: mane ſolem orientẽ uerſus perducens, ac ſermonem quempiam longum muſſitans: quem non admodum exaudiebam. Nam (quod in certamine præcones inepti ſolent) uolubile quiddam atq; incertum proferebat, niſi quod quoſdam uiſus eſt inuocare dæmones. Poſt illam igitur incantationem ter mihi in uultum ſpuens deducit rurſus, oculos nuſq; in obuium quenq; deflectens. Et cibus quidem nobis glandes erant, potus autem lac atq; mulſum & Choaſpi lympha: lectꝰ uero in herba ſub dio fuit. At poſtq; iam præparati ſatis hac dieta ſumus, medio noctis ſilentio ad Tigridem me fluuium ducens, purgauit ſimul atq; abſterſit: facéq; luſtrauit ac ſquilla: tum pluribus itidem alijs: & magicum ſimul illud carmẽ ſubmurmurans, dein

rans, deinde totum me iam incantans, ac ne a ſpectris læderer circumiens, reducit domum, ita ut eram recipro cantem, ac reliquum iam nauigationi dedimus. Ipſe igitur magicam quandam ueſtem induit, Medorum ueſti ut plurimũ ſimilem, ac me quidem his, quæ uides ornauit, claua uidelicet, ac leonis exuuijs, atq; inſuper lyra. Iuſſit præterea ut nomen ſi quis me roget Menippum quidem ne dicerem, ſed Herculem, Vlyſſem, aut Orpheũ. PHILO. Quid ita o Menippe? neq; eñ cauſam aut habitus, aut nominis intelligo. MENIPPVS. Atqui perſpicuum id quidem eſt, ac neutiq; arcanum. Nam hi qui ante nos ad inferos olim uiui deſcẽderant, putauit ſi me his aſſimilaret, fore ut facilius Aeaci cuſtodias fallerem, atq; nullo prohibente tranſirẽ, utpote notior tragico admodum illo cultu emiſſus. Iam igitur dies apparuit, quum nos flumen ingreſſi in receſſum incumbimus. Parata ſiquidem ab illo fuerant, cymba, ſacrificia, mulſa, & in id myſterium denicq; quibuſcunq; opus erat. Hæc poſtq; ergo quæ prompta erant impoſuimus, tum nos quoq; anxij, ac uagientium more lachrymantes ingredimur, atq; aliquantiſper quidem in fluuio ferimur, deinde in ſyluam delati ſumus, ac lacum quendam in quẽ Euphrates conditur. Tum hoc quoq; tranſmiſſo, in regionem quandam pẽruenimus ſolam, ſyluoſam atq; opacam, in quã deſcendentes (præibat enim Mithrobarzanes) & puteum effodimus, & oues

iugulamus, & foueam sanguine conspergimus. At magus interim accensam facem tenens, haud amplius iam summisso murmure, sed uoce q̃ poterat maxima quamitans, dæmones simul omnes conuocat, Pœnas, Erinnes, Hecatem nocturnam, excelsamq; Proserpinam, simulq; polysyllaba quædã nomina barbara, atq; ignota cõmiscet. Statim ergo tremere omnia, & rimas ex carmine solum ducere, ac porrò Cerberi latratus audiri, & iam res planè tristis ac mœsta fuit, Vmbrarũ at timuit rex ímis sedibus Orcus. Ac protinus quidem inferorũ patebant pleráq;, lacus pyriphlegethon, ac Plutonis regia. Tum per illum descẽdentes hiatum Rhadamanthum propemodum metu, reperimus extinctum. Ac Cerberus primum quidem latrabat cõmouitq; sese. At quum ego lyram celeberrime correptã pulsassem, cantu statim sopitus obdormit, deinde posteaq; ad lacum uenimus, tranare ferè non licuit. Iam eñ onustum erat nauigium, & eiulatu certe plenũ. Vulnerati quippe in ea nauigabant omnes, hic femur, ille caput, alius alio quopiam membro luxatus, usq; adeo, ut mihi certe ex bello quopiam adesse uiderent. At optimus Charon quum leonis uideret exuuias, esse me ratus Herculem recepit, transq; uexit libens, tum exeuntibus quoq; nobis monstrauit semitam. Sed quoniam iam eramus in tenebris, præcedit quidem Mithrobarzanes, ego autẽ à tergo cõtinuus illi comes adhæreo, quoad in pratum

quoddam

quoddam uenimus maximũ, asphodelo consitum, ubi circumfusæ undiq; mortuorũ stridulæ nos sequuntur umbræ. Tum paulo procedẽtes longius ad ipsum Minois tribunal accessimus. Erat ipse quidẽ in solio forte quodam sublimi sedens. Astabant autem illi Pœnæ, Tortores, mali Genij, Furiæ. Ex altera parte plurimi quidã adducti sunt ex ordine longa fune uincti. Dicebantur autẽ adulteri, lenones, mœchi, homicidæ, adulatores, sycophantæ, ac talis hominum turba quiduis in uita patrantium. Seorsum autem diuites ac fœneratores prodibant pallidi, uentricosi, ac podagrici, quorum quisq; trabe uinctus erat, ferri pondere duorũ talentorum impositio. Nos igitur astantes, & quæ fiunt omnia conspicimus, & quæ dicuntur auscultamus. Accusant autẽ noui quidam atq; admirabiles rhetores. PHILO. Quinam ergo hi per Iouem sunt, ac ne isthuc quidem te pigeat dicere. MENIP. Vmbras ne unq̃ istas nosti, quas opposita soli reddunt corpora? PHILO. Quid ni? MENIP. Hæ nos igitur quum primũ functi uita sumus accusant, testantur, atq; redarguunt, quicquid in uita peccauimus, & sanè quædam ex his digne admodum fide uident, utpote nobiscum uersatæ semper, nostrisq; nusquam digressæ corporibus. Minos igitur curiose quemlibet examinans impiorum, relegabat in cœtum, pœnas ibi sceleribus suis dignas luiturum. In hos præcipue tamen incenditur, quos opes dum uiuerent, ac

dignitates inflauerant, quicq; adorari se ferè expectabant, nimirum perituram eorum superbiam fastumq; detestatus, quippe qui non meminissent mortales ipsi quum sint, sese bona quoq; mortalia consequutos. At nunc splendida illa exuti omnia diuitias inquã, genus, munia, nudi ac uultu demisso steterunt tanq; somniũ quoddam humanam hanc felicitatem recogitantes, adeo ut hæc dum conspicarer nimis q; delectatus fuerim. Et si quem eorum forte agnoueram accessi, atq; in aurem silenter admonui, qualis in uita fuerat, quantoperéq; fuerat inflatus, tum quum plurimi mane fores eius obsidentes pulsi interim excluſiq; à famulis illius expectabant egressum. At ipse uix tandẽ illis exoriens puniceus, aureus, aut uersicolor, felices ac beatos se facturum salutantes putabat, si pectus dextramue posti gens, permitteret osculandam. Illi uero audientes ista moleste ferebant. At Minos quiddam etiam iudicauit in gratiam. Quippe Dionysium Siciliæ tyrannũ multis & atrocibus criminibus & à Dione accusatũ, & graui Stoicorũ testimonio conuictum, Cyreneus Aristippus interueniens: Nam illum ualde suspiciunt inferi, eiusq; plurimum ibi ualet autoritas, fermè iam Chimæræ alligatum absoluit à pœna, asserens illum eruditorum nonnullos olim iuuisse pecunia. Tum nos à tribunali discedẽtes, ad supplicij locum peruenimus. Vbi o amice & multa, & miserãda audire simul, ac spectare licuisset.

licuisset. Nam simul & flagrorũ sonus auditur, & eiulatus hominũ in igne flagrantium, tum rotæ & tormenta, catenæ, Cerberus lacerat, Chimæra dilaniat, cruciantúrq; pariter omnes, captiui, reges, præfecti, pauperes, mendici, diuites, & iam scelerum omnes pœnitebat. Et quosdam quidem eorum, dum intuemur, agnouimus, uidelicet qui nuper è uita discesserant. At hi se pudentes tum occulebant, nostróq; subtrahebant aspectui, aut si nos aliquando respiciebant, id seruiliter admodũ abiectéq; faciebant, atq; hi quidem q̃ olim putas onerosi, fastosíq; in uita? At pauperibus malorum dimidium remittebatur, & quum interquieuissent, denuo repetebantur ad pœnam. Sed illa quoq; quæ fabulis feruntur aspexi, Ixionem, Sisyphum, Phrygiúmq; grauiter affectum Tantalum, genitumq; terra Tytium. Dij boni, quantum? Integrum stratus agrum occupabat. Hos tandem prætereuntes, in campum uenimus Acherusium, ubi semideos, heroidasq; reperimus, atq; aliam simul mortuorũ turbam in gentes, tribusq; dispositam, alios quidem uetulos, quosdam ac marcidos, atq; (ut Homerus ait) euanidos, alios uero iuueniles & integros, & hos potissimum ob illam condiendi efficaciam Aegyptios. Verum dignoscere quemlibet haud prodiue fuit, adeo nudatis ossibus omnes erant inuicẽ simillimi, nisi q; uix tandem eos diu intendentes agnouimus. Quippe conferti cõsidebant obscuri atq; igno-

biles, nullumq; seruantes amplius pristinæ formæ ne-
stigium. Cum igitur multi simul ossei consisterent, inui
cem omnino similes, qui terrificum quiddã per cauos
oculorum orbes transpicerent, dentesq; nudos osten-
derent, hæsitabam certe mecum, quonam signo Ther-
sitem à Nireo illo formoso discernerem, aut mendicum
Irum à Pheacum rege, aut Pyrrhiam coquum ab Aga
memnone. Quippe quibus iam nihil ueteris perman-
sit indicij, sed ossa fuerunt inter se similia, incognibilia,
nullis inscripta titulis, nullicq; uncq; dinoscenda: Hæc
igitur spectanti mihi, persimilis hominũ uita pompæ
cuipiam longæ uidebat, cui præsit ac disponat quæq;
fortuna, ex his qui pompam agunt diuersos, uariosq;
cuicq; habitus accommodans. Alium siquidem fortuna
deligens regijs ornat insignibus, & tiaram imponens,
& satellites addens, & caput diademate coronans. Aliũ
serui rursus ornatum induit, hunc formosum effigiat,
hunc deformem atq; deridiculum fingit. Nam omni-
genum, ut opinor, debet esse spectaculum. Quin habi-
tus quorundam plerumq; in media quoq; pompa de-
mutat, neq; perpetuo eodem sinit ordine, cultuq; pro-
gredi, quo prodierant. Sed ornatu cõmutato Croesum
quidẽ coegit serui, captiuicq; uestes induere. Meandrij
autem olim inter seruos incedentẽ, Polycratis uicissim
ornat tyrannide. Et aliquantisper quidẽ eo cultu per-
mittit uti, uerum ubi iam pompæ tempus præterijt, ap-
paratum

paratum quisq; restituens,& cum corpore simul exutus amictu, qualis ante fuit efficitur, nihilo à uicino differens. Quidam tamen ob insciti am,quum suos fortuna cultus exigit, ægreferunt atq; indignant, tanq; pprijs quibusdam bonis priuati, ac nō potius alienis, quibus paulisper utebant, exuti. Quin in scena quoq; uidisse te plerumq; puto histriones istos tragicos, qui (ut fabulæ ratio poscit)modo Creontes,modo Priami fiunt, aut Agamemnones. Idemq; (si fors tulerit) paulo ante tam grauiter Cecropis, aut Erechthei formā imitatus, paulo postea seruus, poeta iubente, progreditur. At quum fabulæ iam finis affuerit, quisq; auratas illas uestes exutus, personā deponens, & ab altis illis crepidis descendens,pauper atq; humilis obambulat, haud amplius Agamemnon ille Atreo prognatus,aut Creon Menecæi filius, sed Polus filius Charidei Sunienſis, aut Satyrus filius Theogitonis Marathonius. Sic se mortalium res habent,quemadmodum mihi tum spectanti uidebatur. PHILO. Dic mihi Menippe, isti qui magnificos, altosq; tumulos habent super terram, & columnas,imagines, titulos, nihilo ne sunt apud inferos plebeis quibuslibet umbris honoratiores? MENIP. Nugaris tu quidē, nam si uidisses Mausolum, Carem illum dico Pyramide celebrem, fat scio, nunq; ridere desijsses, ita in antrum quoddā abstrusum despectim abiectus est, in reliqua mortuorum turba delitescens.

Hoc

Hoc tantum cõmodi mihi uidetur ex monumento referre, q̃ impoſito tanto pondere, laborat magis & premitur. Nam cum Aeacus o amice locum cuiq̃ metiatur, dat autẽ cui plurimũ haud amplius pedem neceſſe eſt eo iacere contentũ, ſeſeq̃ ad loci modum cõtrahere. At uehementius multo riſiſſes, opinor, ſi reges hoſce noſtros, ſatrapaſq̃ uidiſſes apud eos mendicantes, & aut ſalſamenta uendentes, aut primas ipſas literas, urgente inopia profitentes, & quẽadmodũ cõtumelijs à quouis afficiantur, atq̃ in faciem cædantur, perinde atq̃ uiliſſima mancipia. Itaq̃ Philippum Macedonẽ cõſpicatus, cõtinere me certe nõ potui. Oſtenſus eſt mihi in angulo quodam detritos calceos mercede reſarciens. Quin alios præterea multos erat uidere mẽdicantes in triuijs, Xerxes uidelicet, Darios, ac Polycrates. PHILO. Admiranda narras iſta de regibus, penéq̃ incredibilia. Socrates autẽ quid facit? ac Diogenes, & ſi quis eſt ſapientũ alius? MENIP. Socrates profecto etiam ibi obuerſat, omneſq̃ redarguit. Verſant autẽ cum illo Palamedes, Vlyſſes, & Neſtor, & quiſquis eſt alius inter defunctos garrulus. Inflant autẽ illi etiamnũ, atq̃ intumeſcũt exhauſto ueneno crura. At optimus Diogenes Sardanapalo uicinus Aſſyrio, Midæq̃ Phrygio, atq̃ alijs itẽm pluribus ex iſtorũ ſumptuoſorũ numero, manet, quos quũ eiulantes audit, ueteris fortunæ magnitudinẽ recogitantes, & ridet, & delectatur, ac ſupinus cubans ut plurimum

plurimũ cantat: aſpera nimis atq; iniucũda uoce illorũ eiulatus obſcurans: adeo, ut id ægre ferentes nec Diogenem ferre ualentes, de mutanda ſede deliberent. PHIL. De his iam ſatis quidem: cæterũ quodnam illud decretum eſt, quod initio dixeras aduerſus diuites eſſe ſanctum? MENIP. Bene admones. Neſcio enim quo pacto quũ hac de re dicere propoſuiſſem, ab inſtituto ſermone procul aberraui. Dum igitur ibi uerſabar, magiſtratus concionẽ aduocauerunt: his uidelicet de rebus, quæ in cõmune conducerent. Conſpiciens ergo multos concurrere: me quoq; cum illis ſimul immiſcẽs: unus de numero eorum qui in concione aderant, efficior. Agitata ſunt igit᷑ & alia multa. Poſtremo uero de diuitibus negocium: in quos poſteaq; plurima fuiſſent obiecta, uiolentia, ſuperbia, faſtus, iniuriæ: aſſurgens tandem ex populo, primas quidam, huiuſmodi decretum legit. Quoniam, inquit, multa diuites perpetrant in uita rapientes, ac uim inferentes, inopeſq; omni modo deſpectui habentes: Curiæ, Populóq; uiſum eſt: ut quũ functi uita fuerint, corpora quidem eorũ pœnas cum aliis ſceleratorum corporibus luant: animæ uero ſurſum remiſſæ in uitam, in aſinos demigrent, donec in tali rerum ſtatu quinquies ac uicies decẽ annorũ milia trãſegerint, aſini ſemp ex aſinis renati, onera ferẽtes, atq; à pauperibus agitati. Dein ut liceat illis è uita excedere. Hãc ſentẽtiã dixit Caluarius: patre Aridello, patria Manicẽſis, tribu

Stygiana. Hac igit̃ lege recitata, approbauerunt principes, sciuit plebs, adfremuit Proserpina, allatrauit Cerberus: sic ẽm rata quæ inferi statuũt, autenticáq; fiunt. Quæ igitur in cõcione agebãtur, erãt huiusmodi. Tum ego statim, cuius gratia uenerã, Tiresiam adeo: atq; illi re, uti erat, ordine narrata, supplicaui: ut mihi diceret, quodnã optimũ uitæ genus putaret. Hic uero subridẽs (est autẽ seniculus quispiã cæcus, pallidus, uoce gracili) o fili, inquit, causam tuæ perplexitatis scio à sapiẽtibus istis profectã, haudquaq; idẽ inuicẽ ijsdẽ de rebus sentientibus: uerũ haud fas est id tibi proloqui: siquidem quod Rhadamanthus interdixit. Nequaq̃, inquit, o patercule: sed dic amabo, neq; me contẽnas, qui in uita te etiã ipso cæcior oberro. Abducẽs ergo me, procul ab alijs auferẽs, ad aures mihi indinãs: Optima est, inquit, idiotarũ, priuatorũq; uita, ac prudentissima. Quãobrẽ ab hac uanissima sublimiũ cõsyderatiõe desistẽs. Mitte principia semp̃ ac fines inquirere, & uafros hosce syllogismos despuẽs, atq; id genꝰ oñia nugas æstimãs, hoc solũ in tota uita pſequere: ut præsentibꝰ bene cõpotis minime curiosus, nulla re sollicitꝰ, q̃plurimũ potes hilaris uitã, ridenscq; traducas. Hæc quũ dixisset, rursus Asphodelorũ in pratũ sese corripuit. Ego igitur (nã & hic uesper erat) age, inquã, o Mithrobarzane quid cunctamur? ac nõ hinc rursus abimus in uitã? Ad hæc ille: non fide, inquit, o Menippe: breuẽ quippe, facilẽq; tibi mo-

strabo

strabo semitã: & me protinus abducẽs in regionẽ quandam magis priore tenebricosam, manu ꝓcul ostendẽs sub obscurũ, tenuéq; ac ueluti per rimã influens lumẽ: Illud, inquit, Trophoni templũ est, atq; illac ad inferos è Bœotia descẽdit, hac ascẽdas, atq; ilico fueris in Græcia. Ego igit hoc sermone gauisus, salutato Mago difficile admodum per angustas antri fauces subrepens, nescio quo pacto, in Lebadiam perueni.

NECROMANTIAE SEV MENIPPI LVCIANI THOMA MORO INTERPRETE, FINIS.

LVCIANI PHILOPSEVDES SIVE INCREDVLVS, THOMA MORO INTERPRETE.

Personæ, TYCHIADES ac PHILOCLES.

TYCHIADES.

OTES mihi Philodes, dicere: quidnã id tandẽ sit: quod multos in mentiendi cupiditatẽ adducit: ut pariter gaudeãt, quũ & ipsi nihil sani loquũtur, & his q talia narrãt, maxime animũ intendant? PHIL. Multa Tychiade sunt quæ nõnullos mortales mentiri cõpellunt, quia in rem uident cõducere. TYC. Nihil

ad rem hæc(ut aiunt)neq; em̃ de his rogabam,qui quũ uſus poſtulat, mentiũtur:uenia nimirum hi,imo laude pleriq; eorũ digni ſunt:quicunq; uel hoſtes fefellerunt, uel ad ſalutem tali quopiã pharmaco uſi ſunt in neceſſitatibus. Cuiuſmodi multa Vlyſſes etiam fecit:ut & uitã ſuam,& ſociorũ reditum redimeret. Sed de illis uir optime dico:qui nulla neceſſitate mendaciũ ipſum ueritati longe anteponunt, ipſa re uidelicet delectati,atq; in ea ſine ulla idonea occaſione uerſati. Iſti ergo ſcire cupio, cuius cõmodi gratia iſtud agunt. PHIL. An alicubi tales aliquos iam deprehẽdiſti,quibus hæc inſita ſit mentiendi libido? TYC. Et quidem admodũ multi ſunt huiuſmodi. PHIL. Quid aliud ergo in cauſa ſit,quod mentiuntur,niſi demẽtia? Siquidem rem peſſimã,optimi loco præoptãt. TYC. Hoc nihil eſt. Nam ego tibi multos oſtenderim ad cætera prudentes, ac ſapientia mirabili: neſcio tamen quo pacto captos hoc malo,mendaciq; ſtudioſos:adeo ut ego certe moleſte ferã,quod uiri tales,omnibus cæteris in rebus optimi:gaudent tamen & ſe,& eos in quos inciderint,fallere. Nam ueteres illi,id quod tibi notius eſt q̃ mihi,Herodotus,Cteſiaſq; Cnidius,atq; his ſuperiores,deniq; Homerus ipſe, uiri celebres,mendacijs etiam ſcriptis utebantur:ut non ſolum eos fallerent,à quibus tunc audiebãtur:uerum uſq; ad nos etiã mendaciũ per manus traditum perueniret,in pulcherrimis uerſibus,metriſq; ſeruatũ. Me ergo ſæpe illorum

illorũ uersuũ nomine subijt pudor: siquando cæli sectionem, ac Promethei uincula recensent: gigãtumq; rebellionem: atq; omnẽ illam de inferis tragœdiam. Et quo pacto ob amorem Iuppiter in taurum & cygnũ uersus sit: & quemadmodũ ex muliere quispiam in auiculam, ursamue mutatus sit. Pegasos præterea, Chimærasque & Gorgonas, ac Cyclopas: atq; id genus omnia, admodum absurdas, monstrosasq; fabulas: & quæ mẽtes afficere puerorũ queant, qui laruam adhuc, lamiamq; metuunt. Quanq; poetica, sint fortasse tolerabilia. At urbes iam, gentesq; totas una uoce ac publicitus mentiri: an non hoc ridiculum? Veluti quum Cretenses sepulchrũ Iouis ostendere non pudet. Athenienses Erictho nium æditum è terra ferunt, primosq; illos homines in Attica olerum more ex terra emersisse. Hi tamẽ multo uerecũdiores q; Thebani: qui ex serpentis dentibus satiuos quosdã progerminasse narrant: quod siquis hæc quũ sint ridicula, uera esse nõ credat: sed ea prudẽter examinãs, Chorebi cuiuspiã, aut Margitæ existimet esse: siquis aut Triptolemũ credat in alatis draconib⁹ p aerẽ uectũ esse: aut Pana quendã ex Arcadia in Marathonẽ uenisse auxilio: uel Orithyiã à Borea raptã esse: impi⁹ nimirum hic atq; insanus uideatur eis: quippe qui tam manifesta ueraq; non credat, usq; adeo obtinet mendacium. PHIL. At Poetis Tychiade, urbibusq; fuerit fortassis ignoscendum. Nam illi delectationem illam quæ

ex fabula proficiſcitur: ut quæ maxima ſit illecebrâ, poe-
matibus ſuis immiſcent, qua potiſſimũ erga auditores
opus habent. Atheniẽſes uero, Thebaniq́, & ſiqui ſunt
aliĳ, patriæ ſuæ plus, maieſtatis ex huiuſmodi figmentis
conciliant: quod ſiquis fabulas auferat è Græcia, nihil
obſtiterit quo minus earũ narratores fame intereant,
quãdo iam nemo futurus ſit hoſpitũ, qui uerũ uel gra-
tis audire uelit. At ſiqui nulla tali cauſa, gaudent tamẽ
mendacio: hi omnino ridiculi merito uideantur. TYC.
Recte dicis. Nã ego protinus ab Eucrate illo celebri ue-
nio: ubi multa incredibilia ac fabuloſa quum audiſſem,
imo uero medio in ſermone, diſceſſi: nõ ferens narratio
nem tam ſupra fidem: ſed me uelut furiæ quædã abege
runt, dum mõſtroſa multa atq; abſurda referret. PHIL.
Atqui Tychiade, uir grauis Eucrates eſt, & nemo certe
crediderit illũ tam promiſſa barba uirũ ſexagenariũ: &
qui præterea ſit plurimũ in philoſophia uerſatus, ſuſti-
nuiſſe ut aliũ quenq́ audiret ſe præſente mẽtientẽ, ne-
dum ut ipſe tale quicq́ audeat. TYC. At neſcis amice
qualia referebat. Tum ea q́ cõſtanter aſſerebat. Præte-
rea q́ ſancte in pleriſq; iurabat, admotis etiam filĳs:
adeo ut ego quũ eum reſpicerẽ, uaria mecũ cogitarẽ:
interdũ quidẽ illum inſanire, neq; animo cõſtare: inter
dum uero ita cogitabã, fugiſſe me, quod impoſtor eſſet
ac tantũ temporis ſub leonis pelle ridiculam quandam
ſimiã circũtuliſſet, adeo abſurda narrabat. PHIL. Quæ-
nam

nã illà (per lares) sunt Tychiade? Nã cupio cognoscere quãnam præstigiaturã sub tam lõga barba occuluerit.

TYC. Solebam quidem etiã aliàs Philocles aliquoties eum interuisere, siquãdo uidelicet multo ocio abundarem. Hodie uero quũ opus esset mihi conuento Leonthico (Est autem, ut scis, amicus mihi) edoctus à puero, eum se ad Eucratẽm mane contulisse: ut eum morbi inspiciendi causa uiseret, amborum nomine: nempe ut & Leonthicum cõuenirem, & Eucratem uiderem: ignorabam autẽ quod ægrotaret, ad eum prouenio. At Leonthicum ibi iam non inuenio. Nam paulo ante ut dicebant exiuerat: alios uero confertos reperio, in quibus erat & Cleodemus Peripateticus, & Dinomachus Stoicus, & Ion: nosti uirum? illum dico, qui ex Platonica doctrina magnam sui admirationem expectat: ut qui solus mentem uiri deprehenderit, quicq; eius oracula alijs quoque possit enarrare: uides quos tibi uiros nomino, nimirum omni sapientia atque omni uirtute præditos: utpote ipsum ex quaque secta caput, reuerendos hercle omnes, atque aspectu propemodum terribiles. Aderat præterea medicus Antigonus: ut usui in morbo esset aduocatus opinor. Et melius iam habere se uidebatur Eucrates. Ac morbus quidam ex familiaribus erat. Humor enim rursus in pedes ei descenderat. Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta se iussit uoce languidule remissa paululum, quum me conspiceret,

ceret:quanꝯ interim dum ingrederer,uociferantẽ eum ac uocem intendentẽ audieram. Tamẽ ego admodum curioſe cauens ne pedes eius tangerem, ubi me uulgari bus iſtis uerbis purgaueram,quod eum ægrotare neſci uerim:quod ubi reſciſſem,curriculo uenerim:adſedi p pe:& illis quidem ſermo iam de morbo erat,& quædã iam ante dixerant,quædam uero etiam tunc narrabãt. Præterea medicamenta quædã quiſq; proferebat.Cleo demus igitur:Siquis ergo(inquit) ſiniſtra manu tollẽs humo muſtelæ dentẽ,ſic interfectæ,ut ante dixi,in leo nis pellem illigauerit,nuper excoriati:ac deinde circum crura poſuerit,ilico ſedatur dolor. Nõ in leonis pellem (inquit)Dinomachus,ut ego audiui,ſed in ceruæ potiꝰ fœmellæ uirginis adhuc,& nõdum initæ:& res quidem magis eſt hoc pacto credibilis:uelox em̃ cerua eſt, ma ximéq; ualet pedibus.Et leo quidem fortis eſt:pingue dóq; eius ac manus dextra:piliq; qui recti è barba pro minent,magnã uim obtinẽt:ſiquis uti nouerit,cũ pro prio cuiq; carmine:at pedũ curam minime pollicentur. Et ipſe quoq;,inquit Cleodemus,olim ſic putabam cer uina pelle utendum:propterea quo d cerua uelox eſſet At nuper uir quidã Libycus peritus profecto in rebus huiuſmodi contra me docuit, ceruis oſtendens uelo ciores eſſe leones:quippe qui eas, inquit, etiam perſe quendo capiunt. Laudabant qui aderant, tanꝯ recte dixiſſet Libycus ille. Tum ego:Putatis,inquam, incan

tamentis

tamentis quibuſdam ſedari talia: aut foris admotis appendiculis quum intus malum graſſetur? Riſerũt hũc ſermonem meum: & palam in me magnam damnabant amentiam: qui apertiſſimas res ignorarem: & quibus nemo qui ſapiat, contradicat: quin ſic ſe habeant. At medicus certe Antigonus delectari mihi uiſus eſt hac rogatione mea. Iamdudum autẽ neglectui habitus fuerat, opinor, quum opem Eucrati ferre ex arte uellet: denuncians uidelicet uino ut abſtineret: atq; oleribus ueſceretur: & uigorem animo omnino minueret. Cleodemus ergo ſubridens interim. Quid ais, inquit, Tychiade? incredibile tibi uidetur eſſe: ut ex rebus huiuſcemodi parentur quædam apud morbos remedia? Mihi certe uidetur in quã ego: niſi naribus adeo mucoſis ſim: ut credam ea quæ foris applicantur, nihilq; cum his quæ morbos excitant, intus cõmunicant: per uerbula tamen, ut dicitis, ac præſtigiaturam operari: & quum appenduntur ſanitates immittere, id profecto nunq; fieri poſſit: nec ſiquis uel in Nemei leonis pellẽ ſedecim muſtelas integras inſuerit. Ego profecto leonem ipſum è doloribus ſæpe daudicantem uidi in uniuerſa ſuiipſius pelle. Nimiũ idiota es inquit Dinomachus, nec q; unq; tibi curæ fuit: ut diſceres quonam modo res iſtiuſmodi aduerſus morbos quum adhibẽtur conferunt: ac mihi uideris ne notiſſima quidem iſta recepturus: febriũ uidelicet iſtarum profligationes, quæ

certo quodam ambitu recurrunt, tum serpentũ demul
siones, ac bubonũ sanationes, & cætera: quæcunq; anus
etiam iam faciunt, quod si illa fiunt omnia: quur tandẽ
non putabis hæc etiam similibus rebus fieri? Infinita
congeris, inquã, Dinomache dauumq;, ut aiunt, dauo
extrudis. Neq; enim constat ea quæ cõmemoras, eiusmodi ui fieri. Quamobrem nisi reddita ratiõe persuaseris primũ natura fieri posse: ut febris, tumorq; uereatur, aut nomen aliquod diuinum, aut dictionẽ aliquã barbaricam: ob idq; ex inguine fugiat: aniles adhuc fabulæ sunt quæcunq; retulisti. Tu mihi uideris, inquit Dinomachus, quũ ista dicas, ne deos quidem esse credere. Si quidem putes fieri nõ posse: ut per sacra nomina remedia morbis adferãtur. Hoc, inquã ego, uir optime ne dixeris: nihil enim prohibet quo minus, etiam si maxime dij sint, ista tamẽ sint uana. Ego uero & deos colo & medelas eorum uideo & leuamenta quæ laborantibus conferũt Pharmacis uidelicet, atq; arte medica restituentes. Itaq; Aesculapius ipse eiusq; posteri salutaria pharmaca admouentes medebantur ægrotis non leones, aut mustelas circũligantes. Mitte hunc (inquit) Ion. At ego uobis mirabile quiddã narrabo. Erã adhuc adolescentulus: annos natus fermè quatuordecim: quum quidam ad patrem meum uenit nuncians ei Midam uitis cultorem seruum, etiam alijs in rebus robustum, atq; industrium, circa plenum iam forum a

uipera

uipera morsum iacere iam putrefacto crure. Etenim dum ligaret palmites ac uallis circũplicaret: adrepentẽ bestiolam maximũ ei pedis momordisse digitum. Tũ illam quidem ilico aufugisse, & sese rursus in latebram condidisse. Illum uero eiulare perditum è doloribus. Hæc ergo quum nunciarentur iam Midam ipsum uidebamus in lectica domũ à conseruis adportari: inflatum totũ, liuidum ac superficie tabefactũ, uix iam spirantẽ. Pater ergo quũ id moleste ferret amicorum quispiam, inquit. Ego eñ uirũ quendã Babyloniũ ex Chaldæis quos uocant protinus huc adducam: qui sanabit hominẽ: & ne diem narrando conterã: uenit Babylonius ac Midã restituit: effugato ex corpore ueneno quadam incantatione, & ad pedem eius appenso uirginis defunctæ lapillo: quẽ è columna exciderat. Atq; istud quidẽ hactenus forsan mediocre fuerit. Tũ Midas iã ipse sublato in q̃ allatus erat scabello, discessit in agrũ, tãtũ potuit incantatio, & colũnaris ille lapis. At idem iste Babylonius alia præterea diuina plane fecit. Nempe in agrum profectus mane, quum pronunciasset sacra quædam ex uetusto codice, septem nomina: sulphure ac face lustrato loco in orbẽ ter obambulans, serpentes omneis inuitos exciit: qcũq; intra eã regionẽ erãt. Veniebãt ergo tãq; ad incãtationẽ tracti, serpẽtes multi, atq; aspides, & uiperæ & ceraſtæ, & iaculi, phryniq; ac physali: relinquebat autẽ unus draco: annosus, pro-

repere(ut opinor)ob ſenectam non ualens:qui nō fue rat audiens dicto. At magus. Non adſunt omnes in quit. Tum unum quendam ex ſerpentibus eum uidelicet qui natu minimus erat, ſelectum legatum mittebat ad draconem:ac paulopoſt uenit etiam ille. At poſtq̄ iā collecti conſtitiſſent Babylonius in eas inſibulauit. Atq̄ illi repente admodum omnes ab eius flatu incenſi ſunt:nobis interim admirantibus. Tum ego dic mihi inquam Ion. Serpens ille legatus, iuuenem illum dicam utrum manu perduxit draconem qui iam(ut ais)ſenuerat:an ille baculum geſtans innitebatur? Ludis tu quidē inquit Cleodemus. At ego, qui & ipſe quoq̄ olim minus talia credebam q̄ nunc tu, putabam enim nulla ratione fieri poſſe, ut ea crederem:tamen quum uolantem primum cōſpicerem:peregrinum illum barbarum (erat autem ut ferebant ex Hyperboreis)credidi acuictus ſum:quum tamen multum diúq̄ repugnaſſem, nam quid facerem quum eū cernerem in aere uolantem, atq̄ id interdiu:ac ſuper aquam ingredientē atq̄ per medium ignem incedentem:idq̄ lente ac ſenſim? Tu ne inquam ego iſta uidebas:uirum Hyperboreum uolantem:aut ſuper aquas ambulantem:& maxime(inquit ille)carbatiuis indutum: quo calceamenti genere illi potiſſimū utuntur. Nam minutula iſta, quid attinet referre:quæcunq̄ fecit:quo pacto amores immiſerit:ac dæmones exegerit:mortuoſq̄ marcidos in

uitam

uitam reuocauerint: atq; Hecaten ipſam palam conſpectibus exhibuerit: lunãq; è cælo detraxerit? Quin ego uobis referam quæ ab eo fieri conſpexi in Glaucia Alexidis filio. Glaucias hic quũ patris nuper defuncti ſubſtantiam ſuſcepiſſet: Chryſidem amabat Demeneti filiam: ac me quidem præceptore in diſciplina utebatur: ac niſi amor ille à ſtudio deduxiſſet eũ, uniuerſam Peripateticorum doctrinam perdidiciſſet: ut qui octo & decem, quũ eſſet annorum iam abſoluerat analytica: tũ phyſicam auſcultationẽ in finẽ uſq; percurrerat. Amore tamen uictus, mihi rem omnem ſignificat. Ego uero quemadmodũ par erat, quippe qui præceptor eram, Hiperboreum illum magum ad eum duco: conductũ quatuor ilico minis in manum datis: oportebat enim præparari quiddam ad ſacrificia: tum ſedecim præterea: ſi Chryſide potiretur. Ille uero creſcentẽ obſeruans lunam (Nam tunc ut plurimum huiuſmodi ſacra peraguntur) foſſam quum effodiſſet: in aperto quodam loco domus: ſub dio circa mediam noctem, euocauit nobis primum quidem Anaxidem Glauciæ patrem: ante ſeptem menſes uita defunctum. Succẽſebat autem ob amorem ſenex, atq; indignabatur. Tandem tamen ei permiſit: ut amaret. Poſtea uero Hecaten quoq; eduxit: adferentem una cerberum: tũ lunam detraxit multiforme quoddam ſpectaculum, & quod aliàs aliud apparebat. Primum quidem muliebrem formam refere-

bat: deinde in uaccam formosam uertebatur. Postremo uero catula uidebatur. Hyperboreus ille tandem, quũ finxisset quẽdam è luto Cupidinem, Abi, inquit, atq; huc perducas Chrysidem: ac lutum quidem protinus euolabat: paulo post autẽ affuit illa pulsans ostiũ. Tum ingressa Glauciam complectitur: eum q̃ insanissime deperiens: & cum eo uersata est: quoad gallos canentes audiuimus. Tum uero luna subuolabat in caelum, atq; Hecate subijt terram: cæteraq; spectra disparuerunt: & Chrysidem tandem emisimus circa ipsum fermè diluculum. Hæc Tychiades si cõspexisses, haud quaq; amplius dubitasses, esse multa in carminib⁹ istis commoda. Bene dicis, inquã: ego credidissem equidem si uidissem ea: nunc uero ignoscendũ mihi puto: si qualia uos uidetis, acute perspicere non possum: uerũtamẽ Chrysidem illam quã dicis noui: mulierem plane meretricem ac facilem: nec uideo sanè cuius gratia ad illam eguerit is luteo illo legato magóq; ex Hyperboreis usq;, atq; ipsa insup luna. Quippe quã uiginti drachmis ducere in Hyperboreos usq; potuisses. Mirifice em̃ sese offert ad hanc incantationẽ mulier. Et cõtrarium quiddam spectris istis habet. Nam ea quidem æris ferriue sonum si audierint fugiunt (nam id uos prædicatis) illa uero si argentum uspiam sonuerit accurrit ad tinnitũ. Præterea ipsum etiam magũ admiror: quod cũ ditissimas mulieres in amorem sui possit elicere, atq; ab eis

solida

ſolida talenta ſuſcipere, is tamen ob quatuor minas ad modum tantilli lucelli auidus Glauciam amoris cõpotem fecerit. Ridicule facis, inquit Ion, qui nihil credis. Ego te libenter ergo rogauerim quid de his reſponderis: qui dæmoniacos liberant erroribus: adeo manifeſte ſpectra illa carminibus eijcientes? Atq; hæc me dicere non opus eſt: uerum omnes nouerunt: Syrus ille ex Palæſtina, qui harum rerum artifex eſt, cõq; multos mortales ſuſcipiat: qui ad lunam concidant: oculoſq; diſtorqueant: ſpumáq; os oppleant: quos tamen erigit ac ſanos remittit: magna accepta mercede, diris eos malis liberãs. Etenim quum iacentibus inſtet, rogauerit q;, unde ſint in corpus ingreſſi: ægrotus quidem ipſe tacet, at dæmon uero reſpondet (aut lingua græca loquens, aut barbarica, aut undecunq; fuerit ipſe) & quomodo & unde intrauit in hominẽ. Ille uero adiurans eum ac ni paruerit minitans etiam, expellit abigitq; dæmonẽ. Quin ego quoq; dæmonẽ quendam exeuntem uidi nigrum certe & colore fumidum. Non magnum erat, inquam, ego talia te Ion cernere: cui ipſæ etiam apparent Ideæ, quas ueſtræ familiæ parens oſtendit Plato: rem uidelicet ſpectatu tenuem, atque euanidam: quantum ad nos homines luſcioſos. Ita ne ſolus Ion, inquit Eucrates, iſtiuſmodi uidit: ac non alij etiam multi inciderunt in dæmones: alij noctu, alij etiam interdiu? Ego profecto non ſemel, ſed

mel,ſed millies iam talia conſpexi:ac primum quidem turbabar ad ea:iam uero ob conſuetudinem nihil nouũ,aut ꝓdigioſum mihi uidere uideor,maximéq; nũc ex quo anulũ mihi Arabs dedit ex ferro de cruce quapiam ſumpto,factũ,carmenq; docuit nominibus multis plenum,niſi forte ne mihi quidem fidem ſis habiturus Tychiade. Atqui fieri poſſit inquam:ut Eucratẽ nõ credam Diuonis filio:uiro in primis ſapienti ac libere, quæ ſibi uidentur domi in priuato ſuo cum autoritate narrãti? Illud ergo de ſtatua inquit Eucrates:quæ omnibus q in domo ſunt ſingulis noctibus apparet:tũ pueris,tũ adoleſcẽtibus: tũ ſenibus:hoc inquã nõ à me dũtaxat audieris:uerumetiã à noſtris omnibus? De qua ſtatua inquam ego? Nõ uidiſti(inquit)quũm ingrederis ſtatuam quandam in atrio collocatam: ſanè q; pulchram: opus Demetrij:qui ſtatuas humana ſpecie fingere conſueuit? Nonne illam dicis inquã quæ diſcũ iacit:quæ inclinata eſt ad emiſſuri geſtũ reflexa in eam quæ diſcum fert:altero pede modice inflexo: quæq; ſe erectura uidetur una cum iactu? Nõ inquit: nam unũ eſt ex Myronis operibus ille diſci iactator:quem dicis. Sed nec eam quæ eſt ei proximã: eũ loquor cui tenuis caput uinctũ eſt:formoſam illã. Nã id Polydeti opus eſt:uerũ eas quæ à dextra ſunt egredientibus omitte,inter quas & Tyrannicidæ illi ſtant:Critiæ Neſiotæ plaſmata:tu uero an nõ ad aquã illã quæ influit quãpiam

uidiſti

uidisti uentre prominulo, caluam, seminudatam, uulsis quibusdã barbæ pilis, insignibus uenis: uero homini simillimã: Pelichus dux Corinthius esse uidetur. Per Iouem inquam uidi quandam à dextra Saturni quæ tenias coronasq; aridas habebat: pectoréq; folia quædã inaurata. Ego, inquit Eucrates, ea inauraui: quum me sanasset triduo febre pereuntem. Erat ne igitur etiam medicus, inquam ego, optimus iste Pelichus? Est, neq; ride, inquit Eucrates: alioqui homo te haud multo post inuadet. Noui ego certe quantum ualeat hæc, quam tu rides statua. An non eiusdem putas esse immittere febres, in quos uoluerit quandoquidẽ potis est eiicere? Propitia, inquã, placatáq; sit hæc statua mihi; quæ tantum ualeat. Quidnam ergo aliud facientem eam uiderunt omnes qui in domo sunt? Quum primũ nox est, inquit, hæc è base descendẽs in qua steterat, in orbẽ totam domũ circuit: omnes occurrunt ei interdum etiam canenti: nec quisq; est quem unq; læserit: diuertere tantũ oportet. Illa uero præterit nihil intuentes infestans: quũ & lauat sæpe: & tota nocte ludit. ut ex ipso aquæ strepitu licet audire. Vide ergo, inquam ego: ne forte non Pelichus hæc statua sit: sed Talus potius Cretensis, qui apud Minoem fuisse dicitur. Nam & ille æreus quidam Cretæ custos erat: quod nisi ex ære, nõ autem ex ligno facta esset: nihil eam prohiberet: quum non opus Demetrij, sed una potius ex Dædali machinis

esse uideatur. E base nanq; (ut ais) etiam ista fugit. Vide, inquit, o Tychiade: ne te posthac scommatis huius pœniteat. Noui equidē ego quid illi euenerit: qui obolos surripuit: quos ei quoq; nouilunio suspēdimus. Prorsus atrocia, inquit Ion, oportebat accidere: quippe qui sacrilegus erat: quomodo ergo illum ultus est o Eucrates? Nam audire cupio: etiam si q̄ maxime Tychiades iste diffisurus est. Multi, inqt ille ad pedes eius oboli iacebant: aliaq; item numismata: quædam argentea ad crus eius affixa cæra: ac laminæ quoq; argenteæ: uota cuiusq;, aut merces ob sanationem eius, qui ab eo liberatus esset, quum febre detineretur. At erat nobis seruus quidam Lybicus sceleratus, equorū curator. Hic noctu aggressus est ea auferre omnia, abstulitq; digressam iam quum obseruasset statuam. At quum primū reuersus intellexit sacrilegio se cōpilatū Pelichus: uide quo pacto sese ultus est, atq; furti pdidit Libycū. Tota nocte atriū obambulabat in orbē miser: exire nō ualens, tanq; in Labyrinthū incidisset: quoad orta die iā deprehensus est: ea tenens quæ furto abstulerat: ac tū quidem cōprehensus plagas nō paucas recepit: nec tēporis multū superstes malus male periit, uapulans, ut dicebat, singulis noctibus: adeo ut uibices postridie apparerent in corpore. I nunc & post ista quoq; Tychiades Pelichum ride, ac me tanq; coætaneum Minoi iā delirare puta. At o Eucrates, inquam ego, q̄diu æs erit

æs ope-

es operiſq; plaſtes Demetrius Alopecenſis fuerit: qui non deos, ſed homines fingere conſueuit: Pelichi nunq; ſtatuã uerebor: quippe qui nec ipſum etiam uiuẽtẽ, ſi mihi minaretur, admodũ timuiſſem. Ad hæc medicus Antiochus. Et mihi o Eucrates, inquit, Hippocrates æreus eſt maginitudine fermè cubitali: qui tunc dũtaxat quum lucerna extincta ſit, totam in orbẽ domũ ambit: perſtrepens ac Pyxides euertens, Pharmacaq; cõmiſcens, atq; oſtia circũuertens: maximéq; ſi quãdo ſacrificia prætermittimus: quibus in ſingulos annos ei ſacrificamus. Poſtulat ergo inquã ego etiã Hippocrates medicus iam: ut ſibi ſacrificetur: indignaturq; niſi in tẽpore iuſtorum ſacrificiorũ epulis accipiatur: quem ni mirũ decebat boni cõſulere: ſi quis ei libauerit, aut mulſum inſperſerit, aut caput coronauerit. Audi ergo, inqt Eucrates: iſtud certe etiã teſtibus pbauero, quod ante ãnos quinq; uidi. Erat fermè uindemiæ tẽpus. Ego uero in agrum circa meridiẽ uindemiatũ dimiſſis operarijs, in ſyluam ſolus abibam: cogitans interim quiddã atq; conſyderans. At poſtq; in ſaltũ peruenì: canũ primo latratus inſonuit. Ego uero Mnaſona filiũ meũ, cũ æqualibus uenientẽ: ludere uenariq; (quẽadmodũ ſolebat) conijciebam. At res haudquaq; ſic ſe habebat: uerum paulopoſt facto terræmotu, ſonóq; uelut è tonitru, mulierem aduenientem uideo terribilem: procerita te fermè ſemiſtadiali: habebat autem in ſiniſtra facem:

in dextra uero gladium uiginti circiter cubitorũ. Et inferne quidẽ pedibus erat serpentinis, supne uero Gorgonem referens uultu uidelicet, atq; aspectus horrore: pro coma quidem draconibus, tanq; cæsarie circũincta: aliis collum amplectentibus, aliis etiam per humeros sparsis. Videte, inquit amici quo pacto etiam inter narrandũ exhorrui: & simul hæc dicens Eucrates, ostẽdit omnibus brachij sui setas erectas metu. Ion ergo ac Dinomachus & Cleodemus uehemẽter inhiantes auscultabant eum uiri senes, tanq; naribus traherentur: adorantes apud sese tam incredibilem Colossum: mulierem semistadialem: giganteum quoddam Mormolocium. Ego uero consyderabam interim: cuiusmodi erant hi qui cum iuuenibus sapientiæ nomine uersent: uulgóq; in admiratione habeantur: quum sola nimirũ canicie barbáq; ab ipsis differant infantibus. Cæterum etiam illis ipsis facilius ductiles ad credẽda mendacia. Dinomachus ergo, dic mihi inquit Eucrates: illi canes deæ, quanta magnitudine erãt? Elephantis, inquit, ille pceriores Indicis, nigri & ipsi hirsutiq; sordido squalidóq; uillo. Ego igit quũ uiderẽ restiti, inuerso ptinus in interiorem digiti partem (quod Arabs mihi dederat) sigillo. Hecate ergo percusso draconicis illis pedibus solo, hiatum effecit maximum: & qui immani magnitudine penitus æquaret tartarum. Deinde paulo post abijt in eum desiliens. Ego uero præsente animo,

porrecta

porrecta ceruice inclinatus, inspexi apprẽsa arbore quæ piã: quæ uicina stabat: ne obortis mihi tenebris acuertigine, in caput præceps inciderem: deinde conspexi ea quæ in inferno sunt omnia: pyriphlegethontẽ lacũ: Cerberum, manes, adeo ut quosdam etiam eorum agnoscerem. Patrem ergo meũ manifeste cernebam adhuc his ipsis amictum, quibus eum sepeliuimus. Quid agebãt (inquit Ion) o Eucrates animæ? Quid, aliud, inquit ille, q̃ per tribus familiasq̃ cum amicis cognatisq̃ uersantur: in Asphodelo collocati? Contradicant ergo etiã nunc (inquit Ion) Epicurei sacro Platoni eiusq̃ de anima rationibus. At tu nonne Socratem etiã ipsum Platonemq̃ uidebas inter manes? Socratem (inquit) uidi: necq̃ illum tamen euidẽter: nisi quod inde conieci: quoniam caluus ac uentricosus erat. Platonem uero nõ cognoui. Nam apud amicos nimirũ uera fateri oportet. Simul ergo atq̃ ego omnia conspexi: & hiatus cõijt: & ex famulis meis quidam quærentes me, atq̃ in his Pyrrhias hic, superuenere hiatu nondum plenè obducto, dic Pyrrhia: an nõ uera narro? Per Iouẽ inquit Pyrrhias: & latratũ audiui per hiatũ: & ignis quidẽ à face mihi suffulgere uidebatur. Tum risi ego pfecto: teste latratũ ignẽq̃ in cumulũ addẽte. Tũ Cleodemus: haud quaq̃ noua ista, inquit, necq̃ aliis inuisa uidisti. Nã & ipse haud ita pridẽ quũ ægrotarẽ tale quidd à cõspexi. Prospiciebat mihi curabatq̃ Antigonus hic: ac septi-

ma dies erat. Febrisq; o qualis? incendio certe uehemẽtior. Omnes ergo me relinquentes solum, clausis foribus foris manebãt. Sic enim iusserat Antigonus: si quo pacto possem obdormiscere. Tũc igitur astitit mihi iuuenis quidam uigilanti: pulcher admodum: ueste circũamictus candida. Ac me quum excitassem, per hiatum quendam ducit ad inferos: sicuti ilico cognoui: Tantalum quum uiderem ac Tityum Sisyphũq;. At cætera uobis quid cõmemorẽ? Postq; uero ad tribunal peruenì (Aderat autem & Aeacus, & Charon, Parcæq; atq; Erinnes) quidam uelut rex (Pluto certe mihi uidebat) assedit singulorũ nomina percẽsens, qui morituri erãt: quos diem iam uitæ præscriptum præterijsse cõtigerat. Iuuenis ergo me adducens illi exhibuit. At Pluto tunc incanduit: & ad eum qui me ducebat, nondũ illi cõpletum est stamen, inquit. Abeat ergo. Tu uero fabrũ Demylũ adduc: iam siquidẽ ultra colũ uiuit. Tũ ego lætus recurrens, ipse quidẽ iam febre liber eram: denunciabã uero omnibus quod Demylus esset moriturus. Manebat autẽ nobis in uicinia ægrotans, etiã ipse nõnihil ut renunciatũ est. Ac paulpost audimus eiulatũ eorũ qui lugebant eum. Quid miri est, inquit Antigonus? Ego etenim quendã noui post uigesimũ diem q; sepultus est resurrexisse. Nã hominẽ & anteq; moreret, & post q; resurrexit, ipse curaui. Et quo pacto (inquam ego) in diebus uiginti, neq; tabuit corpus, neq; præterea fame

corruptum

corruptū est: nisi fortassis Epimenidē quempiā tu cura sti? Hæc quum diceremus protinus ingrediebantur Eucratis filij è palæstra redeuntes. Alter quidem iam ex ephebis excesserat: alter uero annos natus erat circiter quindecim. Tum salutatis nobis iuxta patrem adsi debant in lecto: ac mihi quidem sella illata est. Tum Eucrates tanc̄ è conspectu filiorum admonitus: sic his frui mihi contingat, inquit, simulc̄ manum eis iniecit: ut apud te Tychiades uera narrabo. Felicis memoriæ uxorem meā horū matrem nouerunt omnes: quo pacto dilexerim. Nā declaraui his rebus quas in eā feci: nō modo dū uiueret: uerūetiam postc̄ uita fūcta est. Quippe qui mundū eius uniuersum uestēmc̄ qua dū uiueret oblectabatur, in rogum illius iniecerim. Septima uero post mortem die, ego quidem hic in eundem lectum incumbebam: quemadmodum nunc: luctum eum mihi commitigans: quem de illa conceperam. Legebam enim tacitus Platonis illum de anima libellum Ingreditur interim Demenete ea ipsa, atc̄ adsidet iuxta: quemadmodum nunc Eucratides hic: minorem designans filium. Hic uero ilico tremuit admodum puerīliter: ac dudum ad narrationem pallebat. Ego uero (inquit Eucrates) ut conspexi, amplexus eam singultim lachrymabam. Illa uero me uociferari non patiebatur: uerum incusabat me: quod quum ei fuissem in reliquis gratificatus omnibus, è sandalijs aureis alterū

reis alterum non cremaueram: superesse autem id dicebat: quod sub arca cecidérat: atq; ob id nos quum non inueniremus alterum tantum cremaueramus. Nobis autẽ adhuc differentibus sceleſtiſſimus quidam canicu lus qui mihi in delitijs erat, in lecto cubans allatrabat ea uero ad latratum euanuit. At ſandalium ſub arca re pertum eſt: poſteaq; à nobis incenſum. An hæc etiam Tychiades recuſabis credere: quum tam ſint euidentia quotidiéq; ſeruantur? Per Iouem, inquam ego, digni fuerint: quibus aureo ſandalio nates puerorum more feriantur: ſi qui iſta non credant: atq; uſq; adeo impudenter uero reſiſtant. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus: comatus ille, ab aſpectu uenerabilis. Noſti illum doctrinæ nomine celebrem: qui cognominatur ſacer. Atq; ego quidem, ut eum conſpexi, reſpirauí: hoc ipſum quod prouerbio dici ſolet, aduenisse mihi ratus: nempe ſecurim quampiam aduerſus mendacia: Occudet, inquam, eis ora uir ſapiens: adeo monſtroſa narrãtibus: atq; prorſus iuxta uulgatum illud adagium repente deũ immiſſum eſſe mihi hunc à fortuna putabã. Hic uero poſtq; adſedit: aſſurgẽte ei ac cedente Cleodemo: primum de morbo percontatus eſt: ſeq; audiſſe dicebat, Eucratem iam ſe melius habere. At quidnam, inquit, inter uos philoſophamini? Nam interim dũ ingrediebar ſubauſcultaui: ac mihi certe uidemini inre quapiam pulchra conuerſari. Quid aliud, inquit Eucra

tes: q; ut

tes, & ut huic adamantino persuadeamus (me demonstrante) ut dæmones credat aliqs esse phantasmataq, ac mortuorũ animas super terram obambulare, & sese quibus libitum fuerit ostendere? Ego igitur erubui, uultumq deieci reueritus Arignotum. At ille uide (inquit) Eucrates num hoc dicat Tychiades. Eorum tantum, qui uiolenter interierint, animas errare, ueluti si quis suffocatus, aut capite truncatus, cruciũe suffixus fuerit, aut alio quopiam istiusmodi modo è uita discesserit, eas uero quæ fatali morte naturalique discesserint, haud quaq amplius oberrare. Nam si hoc dicat non usqadeo absurda dixerit. Per Iouem inquit Dinomachus, ne esse quidem istiusmodi, nec præsentia cerni putat. Quid ais inquit Arignotus? in me torue aspiciens, nihil horum tibi uidetur fieri? præsertim quum omẽs (ut ita dicam) uideant? Ignoscas inquã ego mihi si non credo, nam solus omniũ non uideo. Quod si uidissem, profecto & credidissem quemadmodum & uos. Atqui inquit ille si quando Corinthum ueneris, roga ubi sit Eubatidæ domus. Atq ubi tibi fuerit indicata, nempe circa Craneum, in eam ingressus, dic Ianitori Tibio, uelle te uidere, unde dæmonem Pythagoricus Arignotus quum adduxisset, abegerit, ac deinceps habitabilem domum reddiderit. Quidnam hoc erat Arignote? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu propter terricula, q si quis inhabitasset, expauefactus

ilico fugiebat exactus à quodam horrendo ac terribili spectro. Deciderat ergo iam, tectumq; rumpebat, neq; quisq; erat omino qui in eam ingredi fuerit ausus. Ego uero ubi hæc audiui, libellos sumens (Sunt autē Aegyptij mihi de talibus rebus admodum multi) ueni in domum circa primā uigiliam, dehortāte hospite ac fermè detinente, postq; didicerat quo iturus essem, in certū, ut putabat, exitium. At ego sumpta lucerna solus ingredior, atq; in uastissimo atrio collocato lumine, humi sedens tacite legebam. Adest uero dæmon ille, cum quopiam è uulgo se congressurum ratus, ac me quoq; quemadmodum alios perterriturum, squallidus, hirsutus, ac tenebris nigrior. Atq; hic quum adstaret, undiq; me adsultim petens tentauit, si qua posset expugnare, ac modo in canem, modo in taurum, modo in leonem uertebatur. At ego correpto in manum q̄ maxime horrēdo carmine, simulq; uocem imitatus Aegyptiam, & incantans eum in domicilij tenebrosi angulum quendam compuli. At quum animaduertissem, ubi se in terram condidit, tum destiti. Mane autem de⁊ sperantibus uniuersis, ac me quemadmodū alios mortuum sese reperturos putantibus, præter omniū spem prodiens Eubatidem adeo, feliciter illi adnuncians, quod puram sibi ac spectris liberam domum iam liceret incolere. Atq; illum assumens aliosq; multos (sequebantur autem huius inopinatæ rei gratia) quum ad locum

locum duxissem, ubi condentem se dæmona conspexe
ram, iussi ut sumptis ligonibus matulisq; suffoderent.
Atq; ubi id fecerant, inuentum est ferè ad passum de
fossum cadaver quoddam marcidum, ossibus tantum
humana specie cohærentibus. Illud igitur effossum se
peliuimus, domus uero postea turbari prodigijs desijt.
Hæc ubi narrauit Arignotus, uir prodigiosa sapientia,
ac reuerendus omnibus, nemo erat ex his qui aderant,
qui nõ multam mihi imputaret insaniam, qui talia nõ
credam, narrante præsertim Arignoto. Ego tamẽ nihil
ueritus neq; comam, neq; illam quam de eo habebant
opinionẽ, Quid hoc inquã Arignote? Etiã tu talis eras,
in quo mihi sola spes fuit, fumo plenus ac simulacris?
Illud ergo nobis in te quod dici solet, euenit, ut thesau-
rum quum sperauerimus, carbones offenderimus. At
tu, inquit Arignotus, si neq; mihi credis narranti, neq;
Dinomacho, aut huic Cleodemo, neq; ipsi Eucrati, dic
age quemnam digniorem, cui his de rebus fides habea
tur, existimas? qui nobis dicat contraria? Per Iouem in-
quam ego uirum apprime mirabilem Abdera oriun-
dum illum Democritum, cui tam firmiter erat persua-
sum eiusmodi nihil esse in rerum natura posse, ut quũ,
se in monimento extra portas dausisset, ibiq; degeret
dies noctesq; scribens atq; componens, iuuenesque
eum quidam illudere cupientes ac perterrefacere, ni-
gra ueste in modum cadaueris ornati, ac personis in

capita adfictis circumsistentes illum circumsilirent, crebro subsilientes, hic neq; eorum commenta pertimuerit, neq; eos omnino respexerit, sed inter scribendum, desistite inquit ineptire. Adeo firmiter credidit animas nihil esse postq; è corporibus exierint. Hoccine ais, inquit Eucrates, dementem quempiam uirum esse Democritum? si quidem sic existimauit. Ego uero uobis etiam aliud referam quod mihi ipsi contigit, nō quod ab alio acceperim, fortassis etiam tu Tychiades quum audieris, compelleris accedere, ipsa narrationis ueritate coactus. Quum in Aegypto uersarer adhuc adolescēs, à patre uidelicet doctrinæ gratia transmissus, cupiebam nauigio profectus in Coptum illinc adiens Memnonē, miraculum illud audire, eum uidelicet sonum reddentem ad orientem solem. Illum igitur audiui non hocuulgari modo, quo audiunt alij, sonum quempiā inanem, sed mihi oracula etiam ædidit Memnon ipse aperto ore septem uersibus, quod nisi esset superuacaneum ipsos uobis uersus recenserem. Inter nauigandū uero incidit in nos unà nauigans uir Memphiticus quidam, ex sacris illis scribis, mirabili sapientia, & qui uniuersam Aegyptiorum doctrinam callebat. Dicebatur autem tres ac uiginti annos in adytis subterraneis mansisse, Magiam interea doctus ab Iside. Pancratem dicis (inquit Arignotus) præceptorē meum, uirum sacrum, rasum, lineis indutum, doctum, purēq; lingua græca loquentem,

loquentẽ, procerum, ſimum, labijs promiſſis, cruribuſq; gracilibus. Illum ipſum inquit ille, Pancratem, ac primũ quidem quis eſſet ignorabam. At poſtq; uidi eum, ſi quãdo in portum appuliſſemus, cum alia multa miracula facientẽ, tum crocodilis inſidentẽ agitaſſe, & cum feris uerſantẽ, illas uero reuerentes eum, caudiſq; adulantes, agnoui ſacrum quẽpiam uirum eſſe, paulatimq; comitate mea me in eius amicitiam ac familiaritatẽ inſinuaui, adeo ut omnia arcana cõmunicaret. Ac tandẽ mihi perſuadet ut famulis omnibus in Memphide relictis, ſe ſolus conſequerer, neq; enim defuturos nobis miniſtros. Atq; ex eo tempore ſic uitam duximꝰ. Quũ in diuerſorium quodpiam ueniremus, homo accepto piſtillo, ſcobinaue aut peſſulo, ueſtibus implicans, quũ in id carmen quoddã dixiſſet, effecit ut ambularet, utq; alijs omnibꝰ homo uideret. Illud ergo abiens, & aquã hauriebat, & cœnã parabat, inſtruebatq;, atq; in omnibus cõmode ſubſeruiebat miniſtrabatq; nobis. Deinde poſtq; iam ſatis huius miniſterij fuit, ſcobinã rurſus ſcobinam, ac peſſulum peſſulum, aliud recitans carmẽ reddebat. Hoc ego uehemẽter conatus nõ reperiebam quo pacto ab illo expiſcarer. Nam id mihi inuidebat, quãcq; in alijs eſſet facillimus. At quadã die in angulo quodam tenebricoſo clam illo deliteſcẽs ſubauſcultaui propius incantationẽ illam. Erat autẽ triſyllaba. Tum ille quum piſtillo mandaſſet quæ curanda erant, abijt

in forum. At ego postridie illo apud forum occupato acceptum pistillum quũ ornassem, syllabas illas simili modo pronuncians, aquam iussi ut hauriret. Tum impletam amphoram quum tulisset, desiste inquã, neq; aquam amplius haurito, sed rursus esto pistillum. At illud mihi haud amplius iam obtẽperare uolebat, sed aquam hauriebat continue, quoad hauriendo totam domum nobis impleret. At ego quum resistere huic rei non ualerem, timebam autem ne Pancrates reuersus (id quod etiam euenit) iraſceretur, correpta secure pistillum in duas partes disseco. At utraq; pars amphoram sumens hauriebat aquam, iamq; unius loco duo mihi ministri esse cœperunt. Interea Pancrates superuenit, ac re intellecta illas quidẽ in ligna rursus, quemadmodum ante carmẽ erant, mutauit. At ipse me danculum relicto, nescio quo danculum se subducẽs abijt. At possis istud etiam nunc inquit Dinomachus hominem ex pistillo facere? Per Iouem inquit ille dimidia ex parte scio, nam in priorem formam nunc; à me restitui potest, postq; semel aquarius esse cœperit. Sed deferenda nobis domus esset aquæ iam impleta. Non desistis inquam ego huiusmodi monstrosa narrare uiri senes? Alioqui horum saltem adolescentium gratia incredibiles istas ac terribiles fabulas aliud in tempus omittite, ne danculum terroribus ac prodigiosis fabulamentis impleant. Parcere ergo eis oportet, ne talia cõsuescant

audire.

audire, quæ eos per totam uitam comitata perturbabunt, atq; ad omnem strepitum meticulosos reddent, posteaq; eos omnigena superstitione impleuerint. Recte admonuisti me inquit Eucrates, quũ superstitionẽ dixisti. Nam quid tibi Tychiade de rebus huiusmodi uidetur, de oraculis loquor ac uaticinijs, & quæcũq; quidam numine afflati prodamant, quæue ex adytis audiuntur? aut quæ uirgo numeris eloquens futura prædicit? an uidelicet nec talia credis? At ego qd' anulum quendã sacrũ habeo, Pythij Apollinis imaginẽ exprimente sigillo, quodq; hic Apollo mecum loquitur, nõ dico, ne tibi uideat ad gloriam meam res incredibiles narrare. Cæterum quæ apud Amphilochum audiui in Mallo heroe mecũ diu differente, Deumq; meis de rebus consulente, tum quæ ipse uidi, uolo uobis narrare. Deinde ex ordine & quæ uidi in Pergamo, & quæ audiui in Pataris. Itaq; quũ ex Aegypto redirẽ domũ, audiremq; illud in Mallo uaticiniũ apertissimũ simul ac uerissimũ esse, tamẽ sic oracula dare, ut ad rem respondeat his quæcunq; Prophetæ quispiam in schedulam inscripta tradiderit, recte me facturum putaui, si dum præternauigarẽ, experirer oraculum, Deumq; de futuris quidpiam consulerẽ. Hæc adhuc Eucrate dicẽte, quũ uiderem q; longe res esset processura, q; q; nõ breuem incepisset de oraculo Tragœdiam, ratus non expedire, uti solus contradicerem omnibus, relinquens eum ex

Aegypto

Aegypto adhuc in Mallum nauigantẽ. Nam & intelligebam molestam illis esse præsentiam meam, utpote qui dissentirem refelleremq; eorũ mẽdacia. Atqui ego abeo inquam, quæsiturus Leonticũ, nam opus habeo cum eo congredi. At uos quandoquidem parum sufficere uobis res humanas putatis, ipsos etiã Deos deniq; in fabularũ uobis partẽ uocate. Atq; hæc simul ac dixi discessi. Illi uero alacres iam libertatẽ nacti, ut est uerisimile, mutuo sese epulis accipiebant, ac mendacijs ingurgitabant. Talibus o Philocles apud Eucratẽ auditis, uenio per Iouem inflato uentre, non aliter q; hi qui musto poti sunt, opus habens uomitu. Tum libenter alicunde magno emerim pharmacũ aliquod, qd̃ mihi obliuionem induceret eorum, quæ audiui, ne me nonnihil earum rerum lædat inhærens memoria. Nempe monstra, dæmones, atq; Hecates mihi uidere uideor. PHILO. Quin mihi quoq; o Tychiade tale quiddam hic sermo tuus attulit. Aiunt etẽ nõ solum in rabiem uerti, atq; aquam formidare, quoscunq; rabidi canes mordeant, uerumetiam si quem mordicus homo motsus momorderit, illum morsum quoq;, non minus canino ualiturum, atq; eum etiam eodem modo formidaturum. Quin tu ergo uideris, quum sis ipse apud Eucratem à multis mendacijs morsus, mihi quoq; morsum illum communicasse, adeo mihi mentem dæmonibus impleuisti. TYCHIA. At bono animo simus amice,

amice, quũ magnũ aduersus huiusmodi res remedium habeamus, ueritatẽ, rectamq; omnibus in rebus rationẽ: quo si utamur, nullis huiusmodi uanis, stultisq; mendacijs turbabimur.

LVCIANI PHILOPSEVDVS SEV INCREDVLI, THOMA MORO INTERPRETE, FINIS.

LVCIANI DECLAMATIO PRO TYRANNICIDA, THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM DECLAMATIONIS.

Ascendit qdã in arcẽ, ut Tyrannũ occideret: at ipsum quidẽ non inuenit: filium autẽ eius cum peremisset, gladiũ reliquit in corpore. Tyrannus ingressus, ac filiũ iam cõspicatus mortuũ, eodẽ gladio se trãsfixit: is qui ascenderat, ac Tyranni filium interemerat, tanq; Tyrannicida præmiũ petit.

DECLAMATIO.

VVM duos Tyrannos iudices uno die peremerim: alterum quidẽ iam ætate defectum, alterũ uero florentẽ, eóq; ad scelerũ successionẽ idoneum: adsum tamẽ unicum ob utrũq; præmiũ petiturꝰ: idq; quũ solus omniũ qui unq; fuere Tyrannici-

dæ:sceleratos duos,uno ictu sustulerim atq; mactauerim:filium quidē gladio,patrem uero nimio illo quo in filiū ferebatur affectu. Tyrannus igitur ob ea quæ gessit,satis nobis supplicij dedit:quippe qui & uiuens filiū spectauit occisum:& tandē (qd' maxime præter omnē spem fuit)ipse sui coactus est Tyrannicida fieri. Filius igitur à me peremptus est:inseruiuit aūt mihi,etiā mortuus,ad aliam mortē:nam qui uiuens iniurias unà cum patre fecit,mortuus patrē ut potuit interfecit. Qui Tyrannidē ergo sustuli,ego sum:ensisq; qui peregit omīa meus est:ordinem tantū immutaui cædiū,ac perimendi sceleratos,nouaui modū:illum qui fortior erat,& qui ulcisci poterat,amolitus ipse:senem uero soli relinquēs gladio. Ego igitur ob ista etiā amplius aliquid à uobis expectabam,sperabamq; me præmia pro peremptore numero suscepturū:ut qui uos non præsentibus tantū malis eripuerim,sed futurorū quoq; metu liberauerim, ac certā uobis libertatē præstiterim, nullo hærede sceleri relicto. At interim tot rebus à me præclare editis, in periculum uenio:ne à uobis nullo præmio donatus abeam,solusq; mercede frauder,quam leges à me seruatæ statuerunt. Hic itaq; meus aduersarius, nullo Reip. studio,sicut ait,istud agere uidetur:sed eorū cæde commotus,ut in eū qui mortis eis causa fuit ulciscatur. Sed uos iudices auscultate paulisper:dum Tyrannidis mala (quanq; ipsi probe sciatis)expono. Nā & hoc pacto melius

melius beneficij mei magnitudinẽ cognoueritis: & magis idem gaudebitis, reputantes quibus eſtis malis liberati. Neq; enim, quẽadmodum alijs pleriſq; iam ſæpe accidit, ita nos quoq; ſimplicem Tyrãnidem & unicam ſeruitutem ſuſtinuimus: neq; unius domini libidinem pertulimus, ſed ſoli omnium quos unq; ſimilis preſſit infelicitas, duos unius loco Tyrannos habuimus, & in duplices miſeri iniurias diſtracti ſumus. At moderatior admodum ſenex erat, & in ira mitior, & ad ſupplicia ſeguior, & ad libidines tardior: utpote ætate iam impetus eius uehementiam cohibente, & uoluptatum appetitiones refrenante. Et ad cauſas quidem facinorum inuitus à filio dicebatur impelli, quum ipſe non admodum Tyrannicus eſſet, niſi quod illi parebat: nam in filium (ut iam oſtendit) propenſus ſupra modum fuit. Omnia illi filius erat, illi obtemperabat: & iniuſte fecit, quicquid ille iubebat: & puniebat, quos ille uolebat: in omnibus illi morem gerebat, ac denique ſub illius Tyrannide uiuebat, & ultroneus filij cupiditatum ſatelles erat. At iuuenis uero honore ætatis gratia patri ceſſit, & ſolo imperij nomine abſtinuit: cæterum re ipſa Tyrannidis caput ipſe fuit. Firmitas quoque, ac tutamentum principatus ab illo pendebat: quoniam & quod ex iniurijs prouenit, ſolus ipſe fruebatur. Ille erat qui ſatellites ducebat, qui cuſtodias regebat, qui ſubditos feriebat, qui inſidia-

tores terrebat. Ille erat qui ephebos rapuit, qui nuptias temerauit, cui uirgines adductæ sunt: & si quæ cædes erãt, si qua exilia, pecuniarũ expilationes, torméta, cõtumeliæ: hæc omnia iuuenis fiebãt audacia. Nã senex ipse obsequebatur, & comes in malis erat, & tantum filij scelera comprobabat. Et res quidem nobis intolerabilis facta est: nam quũ animi libidines ab imperio sumunt licentiam, nullum iniuriarũ finem faciunt. At illud tamẽ nos urebat maxime: diuturnã, imo æternam potius futuram hanc seruitutẽ sciebamus, & tradendam posteris successionem Remp. populumq;, alij post aliũ domino ac scelerato hæreditatem cessuram. Alijs profecto nõ parua spem hæc res facit, quod perpendere possunt, ac secũ dicere, At iam cohibebitur, at iam morietur, ac paulo post erimus liberi. De illis uero nihil tale sperabatur. Sed iam nũc paratum imperij cernebamus hæredem. Quãobrem nec suscipere negocium audebat fortium quisq; qui tamen eadem mecum cupiebant. Sed desperabatur omnino libertas, & inexpugnabilis uidebatur Tyrãnis, cum necesse esset tam multos aggredi. At me nihil ista deterruerunt. Neq; perpẽsa negocij difficultate detractaui. Neq; periculum expaui. Solus quidẽ, solus aduersus tam fortem ac multiplicem Tyrannidem: imo uero non solus, sed cum gladio auxiliari cõscendi: consorte etiã tyrannicidij, mortem præ oculis habens: sed propriã tamẽ cædem cõmuni libertate cõpensans.

Cum

Cum in primã ergo cuſtodiam incidiſſem, ac ſatellites haud facile amouiſſem, obuiũ quemq; perimẽs, & quic quid obſiſteret conficiens, in ipſum negocij caput ferebar, in ipſum unicũ Tyrannidis robur, in ipſam noſtrarum calamitatũ materiam: & in ſumma arcis cuſtodia ſiſtens, quũ illum cõſpexiſſem ſeſe generoſe defendentem atq; reſiſtentem: uulneribus multis tamẽ interfeci: ac iam quidem ſublata Tyrannis erat, facinus confectũ erat, atq; exinde protinus omnes liberi. Senex relictus eſt ille ſolus, inermis, cuſtodibus exutus, magno illo ſatellite ſuo adempto deſtitutus, nec amplius ulla generoſa manu dignus. Ibi ego mecum iudices talia cogitabam. Totum negociũ meũ bene ſe habet. Omnia peracta ſunt, omnia ſtrẽnue perfecta ſunt. Quonam ergo iſte qui ſupereſt plectetur modo? Me ſiquidem ac dextera mea indignus eſt: præcipue uero facinore tã ſplendido ac iuuenili & generoſo confecto. Cuius gloriã addita hac tam inerte cæde minuerem. Dignũ autẽ quærere carnificem quẽpiam oportet: uerum poſt erumnãtum, ne & hanc lucrifaciat, uideat: puniatur, appoſitum tantũ enſem habeat, huic ergo reliqua committo. Hæc ubi ſtatuiſſem, illinc amolior. Ille uero ſicut ego ante diuinaueram fecit, ac Tyrannũ interfecit, fabulæq; meæ ſupremũ actum addidit. Adſum ergo populare uobis gubernationẽ adferens, & omnibus ſecuritatem denũcians, ac libertatem feliciter annuncians. Nunc igitur factis meis

ctis meis fruimini. Sceleratis enim (uti uidetis) nex nuncat: imperat autem nemo, sed & honores tribuere licet, & iudicare, & ex legibus contradicere: atque hæc uobis ex me, atque hoc facinore meo profecta sunt: atque ex illa una cæde, post quam pater haud amplius uiuere potuit. Dignum igitur ob ista censeo, debitum à uobis mihi præmiũ dari: non quod studiosus lucri sim, aut qui parua magnipendam: neque quod ob meredem de patria bene mereri in animum induxerim: sed quod mea officia cupiam uestro præmio esse comprobata, ne despectus sit, néue inglorius fiat meus conatus, tanquàm à uobis mancus & præmio iudicetur indignus. At iste contradicit, & me præter æquum facere, qui honorari uelim, ac præmiũ referre. Non enim esse me Tyrannicidam, neq; factum à me quicq; secundum legem esse: sed facto meo quiddam ad præmium petendum deesse. Rogo igitur eum: quid reliquũ à me desyderas? non uolui? non ascendi? non peremi? non liberaui? non imperat quisq;? non iubet quisq;? non dominus minatur quisq;? non me maleficorum effugit quisq;? nõ dixeris. Sed omnia pacis plena, & leges omnes redditæ, & manifesta libertas, & popularis gubernatio firma, & coniugia inuiolata, & pueri extra periculũ, & uirgines tutæ, & festas agens ferias ob communem felicitatem ciuitas. Quis est igitur horum omniũ causa? quis illa sustulit? ista præbuit? Etenim si me quisq; est

hoc

hoc honore dignior, illi hac mercede cedo, ac præmio istoc abstineo. Sin uero solus ego cuncta peregi, audes, periclitans, adoriens, interimens, puniens: alterum in altero ulciscens: quid mea calumniaris officia? quid ingratum erga me populum facis? At ipsum non occidisti Tyrannum: lex autem Tyrannicidæ præmium statuit. Interest ergo quicquid, dic mihi, an ipsum perimas, an mortis ei causam præbeas? Ego certe nihil puto: nempe hoc solum legislator spectauit, libertatem & popularem statum, ac sceleratorum amolitionem: istud honorauit, istud gratia dignum censuit: quod factum à me nō esse nō queas dicere. Si enim illum occidi: quo occiso iste non potuit uiuere, ipse nimirum mactaui. Cædes mea manus illius erat. Ne nimium ergo curiose de mortis modo disputes, neq; examines quomodo interijt. Sed an amplius non sit: an per me est, quod amplius ille non est. Quādoquidem hoc quoq; mihi uideris excussurus & sycophantā in bene merentes acturus: siquis non ense, sed lapide, lignóue, aut alio quopiam modo peremisset. Quid uero si Tyrannum fame obsessum, ad mortis necessitatem adegissem? etiā ne tum requireres meamet manu pactā cædem? alioqui deesse adhuc aliqd mihi ad legem implendam diceres? atq; id grauiore supplicio interfecto malefico? Vnum solum examina, istud interroga, in hoc curiosus inquire, quis facinorosorum supereſt? quis iniuriæ metus imminet? quæ uestigia calamitatum?

sin uero

ſin uero purgatæ ſunt ac pacata omnia: ſycophantæ eſt, modum rerum calumniantẽ, uelle præmio ipſis factis debito fraudare. Ego ſiquidẽ hoc quoq; in legibus declaratum memini (niſi forſan ob longam ſeruitutẽ ſimi quæ in illis dicũtur oblitus) cauſas mortis duas eſſe: ſiue quis ipſe occiderit: ſeu ſiquis ipſe quidem nõ occiderit, neq; manu rem geſſerit, coegit tamen, atq; occaſionem necis dedit: æqualiter hunc etiã lex plectendum cenſet, atq; admodum quidem iuſte: nam præbitam interitus cauſam nihilo iudicauit ipſo facto minorem, ac reliqua iam de modo necis quæſtio ſuperuacua eſt. Illũ ergo qui ſic occiderit, puniendũ tanq; homicidam æquũ cenſeas, abſoluiq; nullo pacto uelis: qui uero eodem quo ille modo, ciuitati benefecerit, indignũ bene meritis præmio duces? Neq; enim iſtud poſſis dicere, me uidelicet id feciſſe tantum: bonũ autẽ exitum quendam ceſſiſſe non, me id deſtinante cõſecutum. Quid ergo, pertinuiſſem amplius, eo qui fortior erat interempto? Quid si uulnere gladiũ reliquiſſem, niſi idipſum omnino quod erat futurum, prædiuinaſſem? Niſi hoc fortaſſe dicturis: quod qui peremptus eſt, Tyrannus non erat, neq; hoc nomen obtinebat, neq; multa uos ob id libenter ſi necaretur, præmia dediſſetis: ſed hoc nunq; dices. Ergo interempto Tyranno, illi qui cauſam præbuit, nõ reddes præmiũ? o curioſitatẽ, quomodo necatus, eſt curas, cũ libertate fruaris: aut ab eo qui democratiã reſtituit, amplius

plius aliquid postulas. Atqui lex (ut dicis) ipsum rei nim caput examinat, media autem omnia ualere sinit, neq; ultra curiosius inquirit. Quid enim, qui in exilium tyrannum compulisset, non honorem iam tyrannicidæ tulisset? Imo ac ualde quidem iuste. Nam & ille libertatem pro seruitute præstitit. At quod à me factum est non exilium, nec redintegrandæ rebellionis metus, sed omnino perfecta sublatio est, & generis illius uniuersi internicio ac totius mali radicitus excisio. Ac nunc per Deos omnia mihi ab initio in finem usq; (si uidetur) excutite, an prætermissum quicq; ad implendam legē fuerit, & an quicq; mihi defuit, qd' adesse Tyrannicidæ debuit. Ante omnia igitur animum adesse generosum decet, atq; reipub. studiosum, paratumq; pericula pro communi commodo subire, ac propria morte multorū salutem redimere. Ergo ad id mihi quicq; defuit. An animo fractus sum? An pericula prospiciens, per quæ mihi uadendum erat detractaui? Non id dixeris. Mane ergo in hoc solo, ac me finge ex eo solo q; uolui, atq; isto consilio fui, etiam si nihil inde boni prouenisset, tamen ob mentem ipsam assurgentem præmium tanq; bene merentē petere, quum tamen ego non potuerim, sed alius me secutus tyrannum occiderit, absonum (dic mihi) aut absurdum esset, tribuere, maximéq; si dicerem, O uiri, uolui, cupiui, aggressus sum, atq; animi mei signa dedi. Solus honore dignus sum. Quid tum? re-

ſponſurus eſſes? Nunc uero non id dico, ſed & aſcendi & periclitatus ſum, atq; innumerabilia priuſq; adoleſcentem peremeram feci. Neq; enim rem uſquadeo facilem eſſe ſuſpicemini, cuſtodiam ſuperare, ac ſatellites opprimere, unumq; tot uiros auertere. Sed fermè maximum in tyrannicidio, atq; ipſum rei caput iſtud eſt: Nam ipſe quidem Tyrannus, non magnum opus eſt; neq; magno negotio conficiendum, neq; expugnatu difficile, ſed ea potius quæ muniunt ac tuentur tyrannidem, quæ qui uicerit, is omnia peregerit. Nam reliquũ quidem parum eſt, Siquidem iſtud ad Tyrannũ uſq; penetrare, nequaq; licuiſſet mihi, niſi cuſtodum qui eos cingunt ac ſatellitum omniũ uictori, ac niſi eos omnes prius deuicciſſem. Nihil amplius adijcio. Sed ijs rurſus immoror. Cuſtodias ſuperaui, ſatellites inquam, Tyrannum incuſtoditum, inermem, nudum reddidi. Ob hæc ne honore tibi dignus uideor? An adhuc à me cædem poſtulas? Atqui ſi cædem etiam quæris, nec iſtud quidem deeſt. Neq; enim incruentus ſum, ſed perpetraui magnam ac nobilem necem iuuenis floretis atq; omnibus metuendi, per quem etiam ille tutus ab inſidijs erat, quo ſolo confidebat, qui multorum loco ſatellitum ſuffecit. Quid tum ergo, num præmio dignus ſum? num tantarum rerum honore fraudabor? Quid enim ſi ſatellitem unum, ſi miniſtrum quempiam Tyranni peremiſſem? quid ſi ſeruum honoratiorem? ut non

non magnum etiam hoc tibi uideretur, ascendere, atq; in media arce, in medijs armis, aliquem ex amicis Tyranni conficere? Nunc autem etiam illum qui peremptus est consydera, filius erat Tyranni, imo Tyrannus grauior, ac dominus inclementior, ac tortor crudelior, extortor uiolentior. Tum, quod maximum fuit, hæres omnium atq; successor. Postremo qui in longum posset extendere. Vis ne hoc me solum fecisse, Tyrannum autem ipsum adhuc ereptum fuga uiuere? Munus ob ista peto, quid dicitis? non dabitis? Non illum quoq; suspexistis? non dominus, non grauis? non intolerandus erat? Nunc uero etiam caput ipsum intelligite. Quod enim iste à me flagitat, id q̃ optime fieri potuit, peregi, ac Tyrannum alterius nece necaui, non uulgariter, neque uno ictu, quod illi post tot scelera maxime fuit optandum. Sed dolore multo prius exagitans, & in oculis ostendens misere prostrata, quæ illi fuerant charissima, filium quam quam malum, tamen ætate florentem, ac patri similem, sanguine ac tabo plenum. Hæc sunt patrum uulnera, hi legitimorum Tyrannicidarum gladij. Hæc Tyrannis crudelibus digna mors. Hoc supplicium, sceleribus tantis debitum. Nam ilico mori, ilico nescire, nullum tale spectaculum cernere, nihil habet Tyrannica pœna dignum. Non enim ignorabam (te appello) non inquam ignorabam, imo nec alius

quiſq̃, quantũ ille erga filiũ gerebat affectũ, & q̃ poſt illum uiuere, ne paululum quidẽ dignaret. Atq̃ oẽs fortaſſe patres ſunt in filios eiuſmodi. At hic certe aliquid ſupra cæteros habebat, idq̃ merito, quippe qui illum ſolum uidebat ducem, ſeruatoremq̃ tyrannidis, ſolumq̃ pericula patris præoccupantẽ, ac firmitatẽ imperio præſtantẽ. Vnde etiam quanq̃ nõ ob amorẽ, ac ob deſperationẽ ſaltẽ ſtatim illum ſciebam moriturũ, quum cogitaret, inutilem ſibi uitam futurã, ſecuritatis quã illi filius præbebat ablata. Omnibus igitur illum ſimul circũſepſi, natura, dolore, deſperatione, terrore, ac tẽporũ etiã futurorũ metu. His in illum cõmilitonibus uſus ſum, & ad ultimũ illud cõſiliũ coegi. Interij nobis orbus, afflictus, dolens, lachrymans, luctum lugens, breuem quidẽ, ſed qui patri ſufficiat, & q̃d grauiſſimũ eſt, ipſe à ſeipſo, quod mortis genus omniũ eſt miſerrimũ, multóq̃ acerbius, q̃ ſi inferat ab alio. Vbi mihi gladius eſt? num quis illum agnoſcat alius? num cuiuſq̃ alteri? telum eſt? Quis illum in arcẽ duxit? ante tyrannũ quis uſus eſt? quis illum tyranno miſit? O enſis mecũ cõmunicans, rerũ à me bene geſtarũ ſucceſſor, poſt tot diſcrimina, poſt tot mortes deſpicimur, & indigni præmio uidemur. Si enim ob iſtud ſolum hunc à uobis honorẽ peterẽ, ſi dicerẽ: O uiri tyranno mortẽ cupienti, ac tum inermi forte deprehenſo, meus iſte ſubſeruiuit gladius, atq̃ operã ſuam ad cõſequendam libertatẽ cõmodauit

omnibus,

omnibus, honore ac præmio indignũ putasſetis? dominum tam popularis rei nõ retaliasſetis? nõ inter benefactores inſcripſiſſetis? nõ inter ſacra gladiũ ipſum reposuiſſetis? nõ ſecundũ Deum illum coluiſſetis? Nunc mecũ cogitate, qualia tyrannũ ipſum antemortẽ & feciſſe, & dixiſſe ſit ueriſimile, quũ filiũ perimerẽ, ac uulneribus multis in parte corporis cõſpicua perfoderem, quo uidelicet genitor ureret, atq; aſpectu primo ſtupefieret, miſerabiliter exclamauit atq; indamauit patrẽ, non ut auxiliator eſſet, aut cõmilito, quippe qui iam ſenex erat atq; inualidus, ſed domeſticorũ malorum ſpectator. Ego illinc digredior, totius quidẽ Tragœdiæ autor. Reliqui uero hiſtrioni cadauer, & ſcenã, & enſem, ac cætera quæ fabulæ ſupererant. At ille quũ adeſſet, ac uideret filium quẽ habebat unicũ, uix reſpirantẽ, lacerũ ac morte plenum, uulnera quoq; illa denſa ac multa & letalia gerentem, ſic exclamauit. O nate, ſublati ſumus, interempti ſumus, tyranni cæſi ſumus, ubi iſte interfector eſt? ad quid mihi parcit? cui me reſeruat malo per te iam fili præmortuũ? niſi me forte utpote ſenem contemnit, & lente me perimere decreuit, ac mortem mihi producat, ut necem mihi faciat longiorẽ. Et ſimul iſta dicens, enſem quærebat, ipſe autem erat inermis, ut qui omnẽ in filio ſpem repoſuerat. At ne is quidem defuit, iamdudum enim à me ante præparatus erat, atq; ad facinus futurum electus. Ergo ex corpore euellens, & ex

nulnere gladiũ eximens, iamdudum me occidisti, pare-
misti, nunc uero mihi finem facito: O ensis, inquit, pa-
tri lugenti consolator ueni, atq; infelicem senis manum
adiuua, iugula Tyrannũ, perime, ac luctu solue. Vtinã
in te prior incidissem, utinam ordinẽ cædis incœpissem,
cecidissem quidem, at ut Tyrannus tantũ, at ultorẽ spe-
rans, nunc uero ut orbus, nunc uero ut etiam carnificis
egens. Et hæc simul dicens, uulnus intulit tremulus, im-
potens, cupiens quidem, inualidus tamen ad facinoris
ministerium. Quot sunt ista supplicia? quot uulnera?
quot mortes? quot tyrannicidia? quot præmia? Et tan-
dem uidistis omnes iacentẽ iuuenẽ, opus neq; paruũ,
neq; facile, senem uero illi circumfusum, cruorẽ utriusq;
inhærentẽ, atq; illam libertatis & uictoriæ parentẽ libi-
tinam, & nostri ensis operam. Ensem uero ipsum inter
utrunq; monstratũ, declarantẽ q; non indignus domi-
no sit, testantẽq; q; mihi sit fideliter obsequutus. Hoc si
ergo fecissem, obscurius fuisset, nunc uero redditur ipsa
nouitate splendidius. Qui tyrannidem ergo omnem
sustuli, ego sum: opus autem in multos distributũ est,
quemadmodum in fabula. Atq; egi primas quidem
partes ego, secundas uero filius, tertias Tyrannus ipse,
ensis autem subseruiuit omnibus.

LVCIANI TYRANNICIDAE THOMA
MORO INTERPRETE, FINIS.

DECLAMATIO

THOMAE MORI, LVCIANICAE RESPONDENS.

ON putauerã Iudices ei, qui (id quod ego nunc facio) publicam cauſam ſuſcepiſſet agendam, opus fore, ut cur id facere inſtituerit, rationẽ reddat. Neq; em̃ ullum fore periculum, ne id malitia potius aggreſſus, q̃ pietate uideatur, quum hoc certiſſimum præbeat magnæ integritatis argumentum, quod aliorum omnium cõmodis elegerit ſuo priuato labore conſulere. Quod quanq̃ omnes iſtiuſmodi cauſarum patronos merito poſſe exiſtimem ab omni calumniæ ſuſpitione defendere, me tamen omnium meritiſſime, qui ut omnibus proſim, non ſolum hunc mihi laborem deſumpſi, ſed inimicitias etiam cum eo uiro contraxi, qui ſe Tyrannos quoq; iactat occidiſſe. Sed quoniam nihil tam recte cœptum eſſe uideo, quod non, improbotum uellicet ac deprauet iniquitas, & quoſdam iam nunc muſſitantes audio, qui iſtius oratione perſuaſi, hoc meum officium in peiorem partem rapiunt, ſtatui Iudices uobis huius actionis meæ cauſas exponere,

exponere, ne quis industriæ meæ malignus interpres, eam dolori, odio, uel inuidiæ conetur ascribere. Ac primum, quid est cur Tyranni mortẽ dolere putet? nam id iste mihi nuper obiecit, pbationẽ uero nullam attulit dixisse tantũ cõtentus, & credi sibi sine argumẽto, sine teste postulat. Imo, inquit, nisi dolores, nisi Tyranni mortẽ ulcisci cuperes, mecũ nõ cõtenderes. Ergo eo solo lugere me Tyranni mortẽ probas, q̃ tibi ob eius necẽ præmiũ iniuste petenti, ego me iuste opposui? Vis uidere cp̃ nihil dicis? Si te tyrannũ occidisse probes, ego tecũ litigare nec si uelim possem, nec si possem uelim. Nunc uero quid aliud cõtra te dicturus sum, cp̃ q̃ illũ non occidisti? Si tu interfeciſſes nihil quærerer, imo laudarem, admirarer, ac præmiũ primus decernerẽ, nunc uero ideo tibi cõtradico, ideo tibi honorẽ denego, ideo aduersor, ideo queror, quia Tyrannum non occidisti. Num igit occisum protinus dolere uideor? Ostendisse potius iudices debuit me Tyranno fuisse uel sanguine cõiunctum, uel affinitate propinquũ, uel beneficijs deuinctum, uel scelerũ cõmunione fœderatũ. At istorum quicq̃ ne fingere quidẽ potuit. Ergo si neq; cognatus illi, neq; affinis fui, si mea opera nunc̃ in cuiusc̃ iniuriam usus est, si me ab illo beneficij nihil in me collatum est, si me acerba seruitute cum cæteris simul oppressit, si me illius interitus libertati uobiscũ unà restituit, quid causæ est ut illius mortem meæ salutis ac libertatis auspicium

ſpicium doleam? At odij certe tantundem cauſæ eſt. Nam quid egit quod odium in illū prouocaret meū? Primo Tyranni filium interfecit. Poſtea uero Tyranno ſibi manus inferente iſte præmiū tāc̄p Tyrannicida periit. Quorum alterum puta, quod iuuenem peremit: c̄p̄c̄p idipſum parum conſulte, paruṁq; ex cōmuni cōmodo fecerat, niſi dij nobis fuiſſent propitij: fecit ille tamen animo (quantū ego certe ſuſpicor) non male. Alterum uero: nempe quod præmium poſtulat: quum non meruerit: ut nunc ſunt hominum ingenia, non miror & ignoſco certe: modo poſſit auferre. Neutrum iſtorū odium in illum meum cōcitat. Extra hæc nihil unc̄p fecit: quod ad me ullo modo ptineat. Ergo tam iniquus ſim, ut hominem uix tandem ſatis, aut de facie, aut fama notū, q me nec re offenderat, nec uerbo læſerat, gratis odio perſequerer? Reſtat inuidiæ diluēda ſuſpicio: quæ talis eſt, ut nullo malo carere uelim libentius. Nā quum omnia uitia ſint ſuapte natura pernicioſa: nullū tamen eſt liuore peſtilentius: quodq; pectus, cui ſemel inſederit grauioribus tormentis exagitet. Nempe alterius fortunam: ſuū infortunium ducere, ſecundis aliorum rebus æſtuare, alienis laudibus uri, aliena felicitate torqueri, an nō ſumma miſeria, non extrema dementia eſt? Itaq; ſi à quoquā alio uitio iudices abſum, ab hoc certe longiſſime abſum. Cuius unc̄p fortunas impetij? Cuius res bene geſtas eleuaui? Cuius laudi-

bus unq̃ detraxit? Cuius famã labe reſperſit? Certe ab huius uitij ſuſpitione ſi me mediocris iſta fortuna mea non aſſerit, quæ nõ tam inops eſt, ut aliorũ opibus ac præmijs inuideã; ſi me anteacta uita non uindicat: quæ non uſq̃adeo eſt rerũ bene geſtarũ indiga: ut alienã debeam laude tabeſcere. At ipſa me hercle cauſa prorſus abſoluit: quæ talis eſt, ut potius omniũ ueniã, q̃ cui iuſq̃ mereatur inuideam. Quæſo Iudices: quod tandẽ odij ſignũ, quod inuidiæ documẽtũ, præ me fero? Nõ prouoco, non iraſcor, nõ accuſo: urbẽ tantũ in ius uocã tam ab illo defendo. Sed cur ſedẽtibus ergo cæteris ac tacentibus uniuerſis, atq̃ in his multis & dariſſimis uiris, & autoritate præſtantibus, & multo ad dicendũ inſtructioribus, ego potiſſimũ ſurgo & petenti præmia contradico? Illi ipſi profecto quin mecũ ſentiant non dubito: & quin ex his pleriq̃ ſint: qui hoc ipſum officiũ niſi ego iam ſuſcepiſſem libenter fuerint obituri. Neq̃ tamen ideo culpandus ſum, quod me p patria primus obtulerim. Quicquid eſt, alieni ſilentij cauſas non debeo. Me certe ad dicendum cũ reipu. cauſa, tum deorũ immortaliũ reſpectus incitabat. Nempe quũ uiderem ſatis tenues ærarij noſtri ꝓuentus: & præſentẽ pecuniã nimis exiguã: tũ inſtare multas neceſſarij ſumptus occaſiones: nõ ferebã uti ciuitas hoc inſup non neceſſario ſumptu mulctaret. Tyrannicidij præmiũ quãtũ ſit, nõ ignoratis: ac merito quidẽ. Quod em̃ preciũ ſatis grande ſit:

de ſit: quo agri, foci, fortunæ, liberi, coniuges, ſalus, ac libertas omniũ, poſtremo ipſæ deorũ aræ, atq; tẽpla redimunt? Quod quo maius atq; urbi oneroſius eſt: eo magis à nobis ꝓſpiciendum eſt, ne temere colloceť. Satis Iudices, ſatis impenſæ ac ſumptus imminet, ſatis effundendũ eſt: ut ærariũ noſtrũ, tam profunde, non iſte etiã cui nihil debemus, exhauriat. Præterea quum hoc Tyrannicidiũ ſola deorũ clemẽtia ꝓuenerit: qui toties indamati calamitatũ tandẽ noſtrarũ miſerti, crudeliſſimi nos iugo Tyrãni ſoluere, ac libertati reddere uoluerunt: nõ ferendũ putaui: ut ciuitas honorẽ gratiãq; dĩs merentibus ablatã homini, nõ meriti tribueret. Totũ autẽ hoc negociũ fortunæ deorũq; benignitati deberi: huic nihil gratiæ: apertiſſimis argumẽtis docebo: quod dum facio, quæſo Iudices diligẽter attendite. Tria ſunt quorũ iſte quodlibet ſufficere ſibi ad hũc honorẽ cõſequẽdũ putat: uel qđ Tyrãni peremit filiũ, uel qđ Tyrãnũ tẽtauit occidere, uel qđ pater filij nece cõmotus enſe quẽ iſte reliquerat mortẽ ſibi cõſciuit. Ergo illius adoleſcẽtis cædes Tyrãnicidiũ uideť? Quid ni? nempe & ille (inqt) Tyrannus erat. Quis id credat Iudices: urbẽ unã duobus ſuffeciſſe Tyrannis? duos Tyrãnos inuicẽ cõcordes eadẽ incoluiſſe mœnia? unius urbis ambitu potuiſſe cõtineri, q̃rũ alterutri uix uel orbis uniuerſus ſufficerit? Quiſq; id credẽdũ duxerit: is mihi parũ uideť Tyrãnicã cõſyderare naturã. Nã legitimæ quoq; pote-

ſtates,ac nō ſolū legibus gubernantes,ſed etiā legibus obtēperantes,& tyrānide tāto interuallo mitiores,ambitione tamē ita uincunt,ut nec uel intimorū amicorū uitæ parcant, potiuſq; eos habeāt imperij ſui cōſortes. Quis Tyrannū credat natura ferum ac uiolentū,cū imperij ſui ciuis ardore hominū leges protriuerit, deorū contempſerit,uitam neglexerit,ſocium quenq; admittere? Quin brutorū quoq; plerūq; formæ quæ(quod Tyrannorum proprium eſt) rapto uiuet, quibus ſolius pabuli cura impreſſit aliqua tyrannicæ naturæ ueſtigia,in proprios fœtus ſæuiunt: potiuſq; ſocios illos uenationis accipiant. Et hominem Tyrannū putamus? quē faſtus inflat,ambitio ſtimulat,cupiditas urget,gloria ſollicitat,ſuam cum quoq; poſſe cōmunicare tyrannidem? At iſte non ſolum duos tyrannos facit: uerum etiam adoleſcentē pluſq; tyrannū uult uideri. Nam cui uibus atroces(inquit)iniurias fecit:cæde,rapina,ſtupro omnibus denicq; ſcelerū formis inſignis. Nomine quidē abſtinuit:cæterū re ipſa tyrannidis caput erat:ac parente plus potuit:eū,ut uolebat,rexit. At longe cōtra ſe res habet iudices. Nimirū impotens ſemper ac formidoloſa res tyrānis eſt. Necq; filius profecto patrē tuliſſet, ſi poſſet:neq; filio tantū pmiſiſſet pater,ut poſſet. Nemo tyrannis eſt hærede ſuſpectior:qui eo maiorē parenti metum incutit quo magis ferocem eius indolem ac tyrannicos mores expreſſerit. Continebat ergo filiū ſui cu

ſui cupiditates, atq; adoleſcenti ſtringebat potius q̃ la
xabat habenas: ne uiribus nimiũ inualeſcens iuuenis,
imperij auidus, atq; opibus inſolens, nec ſibi iam impe
rans: tandẽ ne parenti quidẽ parceret: quin iam Satur-
no ſuperi Iouem præferrent. Nam ſi iniurias interdum
fecit: quid aliud q̃ ſe parenti ſatellitẽ præbuit? ex qui-
bus quotus quiſq; eſt: qui nõ graſſetur, nuptias uiolet,
domos compilet, phana diſpoliet, obuios cædat, atq;
optimũ quenq; trucidet? Sed quoniam unus eſt cuius
potentia, atq; umbra freti, tam ſcelerata graſſant auda-
cia, pœnas alioqui facinorum ſuorum, uel illi uel publi
cis legibus daturi, ipſi quidem latrones, homicidæ, fu-
res, adulteri. Solus autem unus ille ſceler; princeps, ſub
cuius nomine oẽs impune deliteſcũt, Tyrannus eſt.
At ille adoleſcens ſi quãdo patrabat aliquid atrocius:
patrem ſemper ſic imperaſſe dicebat: neq; ego, quin im
perarit, dubito. Nam filius q̃q̃ ea indole fuit: ut parẽ-
tem aliquãdo uideretur (ſi ad tantã peruenisſet ætatẽ)
flagitijs ac ſceleribus æquaturus: tamen in hac adoleſcẽ
tia præillius crudelitate ac fœuitia quibus iam à puero
ſemper aſſuetus inſenuerat, rudis adhuc miles, ac uix
tyro fuit, neq; ferè magnum quicq̃, niſi à patre iuſſus,
atq; edoctus agebat. Sed ſiue non niſi iuſſus illa facie-
bat: ſiue ipſe etiã iniuſſus audebat: tamẽ quũ tãq̃ iuſ-
ſus egerit; quũ neq; Tyranni nomẽ uſurparit: neq; ſe
pro Tyranno geſſerit, ſed patri ſe parere ſignificarit &

auſorum ſuorũ cauſas in illũ retulerit: quũ aliũ ſe potẽtiorem eſſe cõfeſſus ſit, cuius uiribus fideret: à quo omnis eius penderet impunitas: furem ſi uelis aut ſacrilegũ, uel ſi quod aliud nomen mauis, appelles: at is pfecto non eſt, in quo fieri Tyrannicidiũ poteſt. Quod ſi illũ omnia ſolũ potu iſſe, ac re ipſa Tyrannum fuiſſe cõtendas & (quod paulo ante iactabas) ilico eius morte liberam fuiſſe rempublicã: fingamus obſecro adhuc parentem uiuere: ſed nõ fugatũ tamen; quod neſcio cur ipſe finxiſti: quippe quem nec ipſe fugaueras, neq; cur ei fugiendũ eſſet effeceras. Filio em̃ tantũ per inſidias adẽpto, reliquis uiribus integris, nõ uideo cur patri magis deſperandũ, aut fugiẽdũ fuerit, cũ ſi aut filius ei natus nõ fuiſſet, aut peſte correptus obiiſſet. Patrẽ ergo fingamus (ut dixi) uiuentẽ: ac filio quidẽ unico orbatũ: ſed ſatellitũ tamen caterua cinctũ: cædẽ filij lachrymantem: ſed interfectori minantẽ: atq; omnia ſupplicioru̇ genera deſtinantẽ: in forũ uultu triſti quidem, ſed tamẽ truci, pcurrere: & prolato quem tu reliquiſti gladio ingentia polliceri præmia: ſi quis eius enſis dñm prodiderit: hic tu foro iam ab illo, atq; eius ſatellitibus occupato: & in caput tuũ quæſtione iam haberi cœpta, in publicum fortis Tyrannicida procurre: & in medios globos irruens Tyrannum te occidiſſe proclamita: libertatem omnibus denuncia: ac Tyrannicidij præmium poſtula. Quid fugis? Quid latebras quæris? Quid Tyranni-

cida me-

cidam metuis? An non libera est respublica? An nõ Tyrannus occisus est? Neq; ergo is quẽ peremisti Tyrannus erat. Sed quidã potius Tyranni satelles: neq; eius morte ciuitas libertati restituta est: quod solũ pauloante dicebas huius legis spectasse latorem. At hæredem (inquit) occidi. Quid mihi hæredes nominat? Quid in Tyrannide leges memorat? Legum ista numina sunt. Iuris est ista successio. An Pyratæ filiũ si demortui patris locũ impleuerit, hæredẽ quisq; dixerit? Intestatus semp Tyrãnus moritur: qppe legibus ab illo captiuis: quæ solæ ratũ facere testamẽtũ possunt. Proinde q defuncti locũ Tyranni subit: hæres nõ est, sed nouus Tyrannus. Non em̃ succedit, sed inuadit. At illi nũc paruis semus. Istud qui constat? Ego contra Tyranno mortuo populum ilico liberum esse dico. Alioqui frustra lex Tyrãnicidæ præmiũ statuit: si alterius morte in alterius potestatẽ recidimus. Sed longe secus Iudices: defuncto enim quolibet casu Tyranno, populus iam tum liber dum amici luctu occupant, dum stupent eius morte satellites, ilico sese in libertatem asseruisset: neq; plus filius aduersus populi uires tum ualuisset: q̃ nunc potest quisq;, uel ex amicis Tyranni potẽtissimus, aut gẽnere quisquis ei fuit post filium proximus: ad quem, si successionis nomẽ, atq; hæreditatis audiẽdũ est: tã nũc Tyrannus pertinet, q̃ ad filium pertinuisset. Qui satellitem igit, qui amicũ, qui cognatũ, qui filium Tyranni

peremerit

peremerit: frustra tyrannicidium iactaucrit. Tyrannus ipse solus est, cuius necem tanto præmio respublica mercatur. Sed uolui (inquit) ptentaui: periclatus sum: quod negari ne possit, filio tyranni perempto spe futuræ tyrannidis extincta, præclarum animi mei documentū reliqui: uel hoc solū sufficere mihi ad hunc honorē puto. Hic uide obsecro q̄ nihil maliuole, quā simpliciter agam tecū omnia, q̄ ex re tua totū hoc negociū minime suspitiosus interpreter. Nam si alius hāc ageret causam, nec tamen ex inimicis tuis: sed ex acrioribus istis actoribus quispiam, qui locos omnes excutiunt, & suspitionibus urgent, ac molestē nimiū præmunt: sic Hercules hunc tractaret locum: ut te nec id tentasse unq̄ nec destinasse contenderet. Quod si tu uociferareris mirari te quenq̄ tam insigni esse impudentia, ut talia dicere occiso in ipso conatu tyranni filio audeat: hic ille protinus quasi fieri non potuerit (inquit) ut non patriā liberaturus, quod non præstitisti, nō Tyrannum occisurus, quem non attigisti: sed ipsum potius iuuenem quem trucidasti perempturus: ascenderis, illa tam tibi priuatim, aliquā ulturus ac retaliaturus iniuriam. Hic si instaret, urgeret, præmeret, ac certas aliquas probationes illius animi tui ac propositi flagitaret, uides (ut opinor) in quantas trahereris angustias. Sed ego tecum hoc pacto non agam: quippe qui in rebus (quiusmodi ista est) uehementer obscuris, assueui semper in

per in meliorem partem esse prodiuior. Permitto itaq; tibi, ut ista fecisse animo in Remp. propenso uidearis. Voluisti ergo, ac tentasti prorsus auferre Tyrannidem. Hoccine tibi uidetur isto præmio cõpensandũ? Primũ quod uoluisti, quis nõ uidet cẽ sit exiguũ? Nam hac ratione omnes Tyrannicidij præmiũ peteremus. Quis em̃ tam frigido in Remp. animo fuerit, ut Tyrãnũ crudelissimũ nõ libenter auferre uoluerit? Tentando uero qd aliud declarasti, cẽ quod esse Tyrannicida uoluisti? Quod te præterea periculis exposuisti, an id præmium meruerit ullum, postea uidebimus: quod aũt istud non meruit, spero uobis iudices esse uel sola legis recitatione perspicuũ. Quæ quũ præmiũ nisi Tyrannicidæ nõ statuat, quero Tyrannũ nõ occiderit, esse Tyrãnicida non possit: quantũlibet quispiã tentauerit, quantiscũ q; se periculis exposuerit: frustra Tyrãnicidij præmiũ, nisi cæso Tyranno, petierit. Nã ei qui dum conatur occidere, in exiliũ cõpulerit, præmiũ quidẽ: sed neq; tantũ, neq; tanẽ Tyrannicidæ decernã. Etem̃ si morbo quopiã laborans denũciem: quicunq; me sanauerit, ei recuperata ualitudine, tria me talenta daturum: ueniat aliquis spe mercedis inductus, qui mei curã suscipiat: deinde medicamentis quibusdã adhibitis, ubi frustra se conari sensit: artem suã morbo uictã confessus, me iam deploratũ relinquat: aliqua tamẽ molestiæ parte leuatũ, sanitatis illi mercedẽ, quia nõ sanauit, nõ debeo: rursus quia pro-

fuit, inanē prorſus à me dimittere haud æquū eſt. Ar ſi poſt mille pharmaca, nihilō tamē melius habentē deſti tuat: præmiū nihil meretur, qui nihil iuuit: gratiæ uerō tantūdem ferè: qui quod mederi tentauit, ſui gratia, nō mei fecit. Quod ſi inſigniter Medicæ artis ignarus, rē ta men aggredi fuerit auſus, atq; aliquātiſper miſere uexa nis adfectū poſtea dimittat: quū iam non modo nihil opis tulit, ſed plurimū doloris addidit: etiā ſi ſeſe gratis obtulerit: utrū amore dignus eſt, qd̄ me ſuo labore tā diu nulla præmiī ſpe tam officioſe uexauit: an ſummo poti⁹ odio, quod temere ſeſe meo periculo ei negocio, cuius erat imperitus, immiſcuit? Huic rei Iudices haud multū mihi uidetur præſens cauſa diſſimilis. Lex enim Tyrānicidā conducere uehemēter aliunde ſtudet: atq; præmiū certū, Tyranno cæſo, pollicetur. Sed Tyrannici dam quū dicit Iudices, hominē quærit artificem: nō ma nu tantū fortē, ſed pectore quoq; multo magis ualen tē, conſilio potius cū uiribus præſtantē: qui inſidias ten dere, laqueos abſcōdere, occaſiones captare nouerit. Er go hanc prouinciā ſiquis huiuſmodi ſuſceperit: qui Ty rannū ipſum arte ex inſidiīs adoriatur, adorſum oppri mat, oppreſſum interimat: nec re cœpta ſemel, niſi perfe cta deſiſtat: hic Tyrannicidiī præmiū audacter poſtu let. Sin id quidem nō potuerit: quod autē proximū eſt & confine, fecerit: Tyrannū uidelicet uel in exiliū abege rit, uel ad deditionem cōdonata uita coegerit, uel ad de

ponendā

pōnendā Tyrānidem certa conditione cōpulerit: hunc ego præmio dignū, necꝫ nullo quidem, necꝫ tamen Tyrannicidæ iudico. At siquis manu potens, mētis inops, illarū penitus ignarus artium, quibus instructum esse Tyrannicidā oportet: qui rem uiribus egere tantum, ac non consilio putet: qui denicꝫ Aiaci multo sit, cꝫ Vlyssi similior. Sed Aiaci tamē iam abiudicatis armis insanienti, armēta hominū loco trucidanti. Si huiusmodi, inquā, quispiā rem tantā cōficiendā sibi desumpserit: tum nec insidias collocans, nec tempus eligens, nec occasionē expectans: impetu quodam proruat, nec ab ipso tamē Tyranno incipiat, sed in satellites eius insiliat, dato interim illi sibi cauendi loco. Tum subducto Tyranno: re temere cœpta, stulte gesta: per ignauiā relicta, ac penitus infecta: sola sibi fuga, abiecto etiā gladio, consulat. Postea uero uel defuncto, uel interfecto Tyrāno, in publicum prodeat: præmiū tancꝫ Tyrannicida postulet, atque huiusmodi utatur oratione. Volui Iudices, ausus sum, tētaui, periditatus sum. Vtrum Iudices illi Tyrannicidij præmiū decerneretis, quia Tyrannū tentauit occidere: an malam potius gratiā haberetis, ac dignum etiam supplicio duceretis, quod sua temeritate nō se solum frustra periculis obiecerat, sed urbē etiā uniuersam in summū discrimē unà præcipitauerat: utpote qui Tyrannū stulte irritando fecerit, & ciuibus infestiorē, & ad uersus insidias cautiorem? Videtis ergo Iudices quēad

modū id quod iſte uel ſolum ſatis eſſe confidebat, uſq; adeo nihil adiuuat, ut etiam nōnihil officiat. Quāobrē ſi neq; is, quē peremit, Tyrannus fuit: nec ſatis Tyrāni filiū occidiſſe fuit: tentaſſe uero temere, plus q̄ fruſtra fuit: reliquū eſt, ut ultimū illud, Tyrāni uidelicet ipſius mortem, excutiamus: quā iſte ſibi nos debere diſputat. Hoc totius negocij caput eſt: hoc ſi uobis iſte perſuaſerit, cauſæ nihil eſt quin uicerit. Contrāq; ſi ego hāc partem euicero, atq; ſacram hanc, quod aiūt, anchoram illi præcidero: nonne ilico neceſſe eſt fluctuet, ac naufragio pereat? Idcirco iudices hic etiam atq; etiam obſecro: ut q̄maxime ſitis attenti, dum Tyranni cædem doceo, ex qua tota iſta pendet cōtrouerſia, nihil ad iſtum quicq̄ pertinere. Totum ergo hunc locū iudices ſic ab iſto tractatū eſſe meminiſtis: ut qui uobis perſuadere cuperet, uti credere tis eum iam tum quū filiū perimeret: parentem quod poſtea fecit, præſciſſe facturum. Sciebam, inquit, ſatis eſſe filium occidere: ſciebam patrem ilico ſeſe poſt mortē filij perempturū. Imo ſciebas certe, quū ſic hanc cauſam ageres, opus eſſe tibi ut illa præſciſſe uideris. Alioqui fruſtra te præmiū Tyrannicidij petiturū: ſi neq; ipſe Tyrannū peremiſſes: neq; id ſaltem feciſſes, unde illi ſcires exitium imminere. Eam ob rem iudices exitum eius facti tam certum uideri uoluit: ut uobis etiā audientibus dixerit, ob idipſum ſeſe à Tyranno manū abſtinuiſſe, eumq; ſibijpſi pariter & iſtius gladio reliquiſſe:

quisse: quem alioqui, ut ait, facile potuisset occidere: fe-
cisset q; nisi de exitu securus scilicet, tunc de industria pe
percussset, ut paulo post miserius interiret. Hic igit' quid
faciã? quo me potissimũ uertam? unde argumenta con
quiram, quibus hunc probem non esse rerum futurarũ
præscium? Quin illum percontemur potius, ac rationes
aliquas exigamus, quibus ille nobis fidem rei tam lon-
ge supra fidem faciat: unde hanc tam mirabilẽ diuinan
di peritiam nactus sit: utrum ne homine quopiam do-
cente didicerit: an numine potius inspirante cõceperit.
Dic igitur nobis Tiresia: quonam probamento facies,
uti constet cõprehensam esse tibi rerum futurarũ scien-
tiam? defossum alicubi thesaurum effode, cogitationes
nostras euolue, abstrusum aliquid atq; occultatũ erue,
quod miremur omnes: nempe eiusdem artis esse puto,
& quæ præsentia latent edicere, & quæ sunt futura præ
dicere. Aut si tu futuris dũtaxat uales, aliqua nũc edisse
re aliquot post hoc annis: aut, si libet, sæculis poti9 euen
tura: quæ quũ ex tuo præscripto ceciderint omnia, tum
demũ redito, & futura te præscisse dicito. Interim profe-
cto ægre, quantũ suspicor, obtinebis: ut quod te nescie-
te, sciebat, id præscisse credaris anteq; fieret. Quod si tũ,
quũ filium interimeres, ignorabas patrẽ sese, quod po-
stea fecit, occisurum: quur tu nunc eius cædis præmium
postulas: quam, nisi uelis impudenter esse mendax, fa-
teare necesse est, te ignorante, atq; adeo ne cogitãte qui

dem perpetratã esse? Sed ideo se fortasse putat huius etiã necis autorem: quoniã illa cædes quam fecit, istius quoq; tametsi præter spem, causa tamen aliquo modo fuit. Qua in re uos longe alia Iudices opinor esse sentẽtia. Neq; em̃ si Tyrãnũ casu quisq̃ aut mẽte capt⁹ occidisset, ei Tyrãnicidij præmium decerneretis. Quid ita? Nẽpe qd̃ inscius uterq; atq; imprudẽs occidisset: quãq; istius causa est aliquãto, ut mihi uidetur, inferior. Nam si alteruter illorum præmiũ peteret, tametsi peteret qui peremisset ignarus: atq; ideo frustra peteret, peteret tamen qui peremisset: nunc uero & isto nesciente, & nõ ab ipso peremptus est. At nihil ego, inquit, neq; casu, neq; imprudens feci: sed filium cõsulto trucidaui: atq; ita patri uolens ac prudẽs mortis causam præbui: qui, ni ego filium occidissem, adhuc Tyrãnus uiueret. Age accedã etiam propius. Si tu Tyrannũ aggressus ut perimeres: deinde uictus ab eo, proiecto etiã gladio, fugeres: atq; is equo te persequutus, equo collapso, præceps in gladium tuum tam opportune caderet, ut eodem transfigeretur: an nõ hic posses eadem omnia dicere: uoluisse te uidelicet, ac uolentem aggressum esse: uolẽtem igitur, prudentemq; causas ei mortis attulisse? nam nisi tu illũ fuisses adortus, ille non fuisset occisus. Sed nonne uides: ut eadem opera, uel magis fuga tua gloriari liceat, & ignauiæ tuæ præmium petere? Nam nisi tu fugisses, ille non cecidisset: nisi tu gladium turpiter abiecisses, nec

transfixus

nassatus ille fuisset. Postremo hac ratione ignauos etiã Tyrannicidas esse liceat. Quemadmodum licet uolens adortus esses ut interimeres: tamen postq; re infecta fugisses, quod postea factum esset, tuum nõ iudicaretur: licet id factum non fuisset, nisi tu aliquid ante fecisses: ita etiamsi Tyrannũ perempturus ascendisti: filiumq; dum patrem quæris, occidisti: tamẽ cũm pergere ac perficere quod inceperas, uel timore non ausus sis, uel negligentia nolueris, uel casu non potueris: sed re prorsus infecta redieris: quicquid inde postea te inscio atque insperante prouenerit, id à te profectum esse ne dixeris. Siquidem quicquid tuum dici potest, ibi desijt, ubi tu destitisti. At nec istud fortassis ei quod ipse fecit simile esse concedet. Sed mihi hoc pacto rursus opponet. Is quem tu proponis, non ea mente Tyrannum aggressus est: ut se postea uicto ac fugiẽte, ille uictor dum persequeretur, occumberet. Ideóque quod non proposuit, merito suum uocare non potest. At ego eo proposito peremi filium: ut pater sese dolore commotus occideret: atque id facturum animo meo percepi. Videtis Iudices, ut nobis illa diuinatione sua rursus occurrit? Quæremus igitur ab eo, quonam pacto præsenserit? præsciuerit ne? an coniecerit? Si se præsciuisse respondeat, neminem credo ei crediturum: sin conieciſſe, interim nescisse se fatetur: sed opinatum esse tantum, hoc est, dubitasse, incertum fuisse: postremo quid aliud q; ignorasse?

ignorasse? Sed uideamus tamē quibus signis, q̄ perspi cuis argumētis, rem tam inopinabilē ita collegerit euen turam: ut quod alius nemo sperare potuisset, id ille sibi tanq̄ certum atq̄ inopinabile proposuerit. Noueram inquit, q̄ misere deperibat filium. Ita ne id tandē adeo te certum ac securum reddidit: ut necem eius non tanq̄ forte secuturam, sed necessario futurā destinares? Scio iudices haud mediocres illos affectus esse, quos erga li beros parentū pectoribus inseuit natura: neq̄ tamen aut tantos, aut cuiq̄ tam exploratos crediderim: ut pro mittere sibi ac spondere audeat, id qd' iste se fecisse nar rat, interempto filio patrem ultroneū ei comitem futu rum. Nam quotusquisq̄ ex his, quorum filij, & unici, & charissimi quotidie uel morbo cadunt, uel dolo pereūt, uel bello occumbunt, uel casu intereunt: usq̄adeo mer rore consternatur, ut sibi mortem sua sponte cōsciscat? Sed amori, inquit, etiam desperatio non minor occasio desyderandæ mortis accessit. Quamobrem obsecro an tu quū filium perimeres, reliquos unà satellites omnes occidisti? non dices, opinor, stragem te tantā fecisse. Cæ teros igitur adhuc retinebat: opum satis, uiriū satis ha bebat. Quapropter uno adépto, quū tot adhuc essent incolumes: quorum omniū intererat maxime hunc in columē esse: quur ei usq̄adeo desperandum fuit, ut nō ab urbe, sed ex orbe festinandū fuit? An usq̄ gentiū ui uere quenq̄ hodie suspicemur, qui id fecisset, quod Ty

rannus

tamus iſte fecit? Quid de aliis quærimus? quin te potiꝰ interrogemus, quem ueriſimile eſt de te cõiectura hanc feciſſe, & Tyrannũ ex animo tuo ſpectaſſe. Si tibi ergo filius perimeretur, atq; inſuper imminere uideretur nõ nullum & fortunæ ſimul & uitæ periculũ: num potius eligeres te comitem filio dare, q̃ mortẽ illius ulciſci? An temet ipſe ne ab aliis occidereris, occideres? Certe, ut p te quoq; reſpondeamus, non faceres. Quomodo ergo in mentẽ tibi uenire potuit: ut quod nec alij fecerũt, nec quiſq̃ feciſſet: nec tute facturus eſſes, id Tyrannũ cogitares facturum? At planè, inquit, cogitabã: alioqui cur ibi gladiũ meũ reliquiſſem? Recte nimirũ ignauiæ tuæ nos admones. Nam cũ hoc dicit Iudices: nonne id uobis uidetur dicere, præſenſi certe: alioqui cur inde fugiſſem? quid enim aliud eſt: alioqui cur gladium ibi reliquiſſem, q̃ alioqui cur inde abiecto gladio turpiter me in pedes dediſſem? Nam quid opus fuit gladiũ Tyranno relinquere? Ne deeſſet ei ſcilicet, quo periret? Ita ne qui omnium gladios timet, ipſe gladio caret? Qui quic quid habet, gladio peperit, gladio poſſidet, gladio tuetur, ei gladius unq̃ abfuerit? O nouũ prodigium Iudices. Tyrannus ſine gladio. Neq; illi gladius defuit, nec iſte gladium ei reliquit, ſed abiecit: nec futurũ quod euenit, uel leuiſſima coniectura præuidit. Sed poſtea q̃ in arcẽ temere (neſcio quomodo) perrepſiſſet, atq; ibi adoleſcentẽ (ut eſt iuuenta ſemper incautior) ſolum, ſecurũ,

ac nihil minus expectantẽ, de improuiſo adortus oppꝫſiſſet: ac potuiſſet fortaſſe pgreſſus, ulterius eadẽ opera Tyrannũ ſuſtuliſſe: illico hominẽ timor inuaſit, intuentem ne uoce uel gemitu morientis audito, iam tũ proditus cõcurrentibus Tyrãni ſatellitibus, caperetur. Iam ante oculos eius obuerſabãtur uincula, carcer, tormẽta, ac mortes mille, mille ſupplicia: quorum imaginatione uana perterritus, iam ſtrepitũ omnẽ, omnẽ ſonitum, ac poſtremo ſuam ipſius umbrã expaueſcens: tam nũc repente timidus, cꝫ ante temerarius, ex arce ſe proripuit: nec ſecum gladiũ ſaltem tollere auſus eſt: ſeu ne eſſet fuga tardior, ſeu ne cũ enſe deprehenſus, inſidiatus fuiſſe Tyrãno diceretur: quo nũc perempto recurrit inſolens, & tancꝫ ipſe occiderit, Tyrãnicidij præmium poſtulat. Age ergo Tyrãnũ ipſum nõ quæro an peremeris: hoc tantũ quæro, an peremiſſe potueris? Si nõ potueris: ergo occaſionẽ non expectaſti, locũ idoneũ non elegiſti, tempus opportunũ nõ captaſti: ſed temere ſine cõſilio, ſine ratione, præceps incœpiſti, quod perficere nõ ualuiſti. Nec illũ ergo te iactes occidiſſe, quẽ te fateris nec potuiſſe. Sin potueris: magnæ ꝓfecto uel inertiæ, uel ignauiæ fuit, quod nõ feceris. Imo, inquit, potui: ſed de induſtria ſuperſedi. Satis iam fecerã, filiũ occiderã: patrẽ dolori ſuo, & gladio meo reliqui, quo eũ ſeſe perempturũ præuidi. O inuerecundũ, ſi iſta mẽtiris. O infanũ, ſi nõ mentiris: ſi tam incredibilia finxiſti, miramur impudentiam:

tiã: ſi tam abſurda cogitaſti, miramur amentiã. Tu ne adeo eras inſanus: ut quũ uno ictu potueris, & uitam tuã, & Reip. ſalutẽ in tuto collocare: malueris omnia dubijs fortunæ caſibus exponere, & tibi futurũ promittere, q̃d ſanus auderet nemo ſperare? Quod ſi Tyrãnus id uoluiſſet, quod tute haud dubie feciſſes, & quod illũ quoq; facturũ longe ueriſimilius q̃ quod fecit fuit: cõclamaſſet ſatellites, coegiſſet ſicarios, armaſſet carnifices: ac prolato filij cadauere, & natura crudelis, & tã atroci ſpectaculo irritatus, iram ac furorẽ illũ effudiſſet: primũ in te, per quẽ filius occiſus: deinde in urbem uniuerſam, ppter quã occiſus eſt: quæ ſi cõtigiſſent (ut tua dementia propemodũ contigerant) neq; tu miſer hodie uiueres, qui hoc præmium peteres: neq; nos Rempub. ullam à qua peti poſſet haberemus. Sed Dij immortales Iudices, uota preceſq; noſtras recordati ſunt: Dij ſeruitutis noſtræ mala miſerati ſunt: Dij nobis in ſummis atque extremis periculis auxiliati ſunt. Qui quum ſemper huic urbi ſuccurrere ſtatuiſſent: id potiſſimum tempus elegerunt, quo maxime nobis beneficium ſuum commendare poſſent. Nam Tyrannus quanq; ſemper erat moleſtus uiuẽte filio: tamẽ eo nomine minus grauis incumbebat ciuibus, ne miſeram penitus atque exhauſtã urbẽ filio relinqueret. At eo trucidato ppter quod ante pepercerat, cui dubiũ eſſe poteſt, quin fundi tus omnia direpturus fuerit? Poſtq; ergo Reſpu. iſtius

primũ temeritatẽ,deinde ignauia in extremũ illud periculum corruiſſet:ſuperi tẽpus iam ueniſſe rati,quo perpetuã nobis inſculperent fauoris ſui memoriã: omnia mala quæ tã prope ceruicibus noſtris iminebãt, ſubito in ipſum Tyranni caput auerterũt:idq; tã celeriter,ut citius nos periculo liberatos eſſe, q̃ in periculo fuiſſe cognouerimus:ne nos interim ſaltẽ potuiſſet diſcriminis tanti metus urgere. Quis Tyrannũ putaſſet Iudices re perto filij ſui cadauere,in ſeſe potius,q̃ in hanc urbem gladiũ fuiſſe uerſurum:niſi noſtri ſtudio ſuperi in propriã illum pernicie immiſſis ei Furijs,agitaſſent? Itaq; iam nunc uidere mihi uideor micantes latronis oculos, obducta ſupercilia,cõtractam Frontẽ,genas pallentes, dentes ſtridentes,labra tumentia. Denicq; qualem Pentheum deſcribunt Poetæ,toto ore,toto uultu, ſuæ prodentẽ mentis inſaniã. Quũ primũ ingreſſus filiũ reperiret occiſum:quid illũ feciſſe,quid clamaſſe ſuſpicemur? quid aliud q̃ ut impiũ atq; dementẽ ſpurciſſimo rictu inſana in ſuperos euomuiſſe cõuicia? O Deorũ iram,o numinũ inuidiã. Video cælites odij ueſtri ſigna:uideo liuoris atri ueſtigia. Nihil uobis uiuit iniquius,nihil ambitioſius,nihil inuidentius. Soli imperare,ſoli regnare uultis:nec ſatis ꝓpria felicitate cõtenti,ſemper aliena tabeſcitis. Quur nõ mecũ in certamen deſcenditis? Quur ignauũ inſidiatorẽ filio ſummiſiſtis? Ille quiſquis erat, cũ Tyranno in certamẽ etiam ingredi nõ auſus eſt:hoc certe

certe ſaltē gaudeo, quod nemo ſe poterit Tyrānicidam dicere, nemo Tyrānicidij præmiū petere. Nemo enim Tyrānū occidet hodie, niſi Tyrānus. Tyrānus ego hodie uel Dijs iuuantibus moriar. Huiuſmodi ergo deliria quū blateraſſet, in gladiū tandē amens ac furioſus incubuit. Tyrānus igitur Iudices iſtius gladio, imo nec iſtius: quippe quem ante abiecerat, manu quidem ſuapte, ſed ſola Deorū opera perfoſſus iacet. At nunc iſte ſibi cuius ibi nullæ partes erant, primas uendicat. Itaq; qui me ſycophantē uocabas: uide obſecro, uter noſtrū huic uitio p, pior eſt: ego ne, qui tecū hodie p Rep. ſuperisq; dimicans, præmiū tamen nec uictor poſtulo: an tu potius, q deſertor ac fugitiuus, cōtendis tamē alijs, atq; his quidē Dijs uincentibus ipſe triūphare? Deſine, deſine aliena uirtute partā tibi arrogare uictoriā. Deſine Deorum in hanc urbē tam clarū obſcurare beneficiū. Deſine Deorū laudibus obſiſtere, & ab hac temeraria petitione deſiſte: quod ſi iſte Iudices moleſtus eſſe prexerit uos tamen ipſam rē æquis lancibus expendite. Nā iſte quid aliud, cū Tyrannū ut ſibi caueret admonuit? Dij ne cauere ſibi poſſet, ne inſidijs ampli⁹ opus eſſet, effecerūt. Iſte quid aliud cū gladio ſuo Tyrannū in nos oēs armauit? Dij gladiū illū à nobis in Tyrāni iugulū retorſerunt. Iſte qd aliud deniq;, cū uniuerſam urbē in ſummū periculū dementia ſua cōiecit? Dij corrigētes iſtius inſaniā, diſcrimē illud ſubito in proſperrimā ſecuritatē conuerterūt.

uerterunt. Vos ergo Iudices per deos immortales obte ſtor: per deos huius clariſſimæ libertatis, huiũs inſpera tæ felicitatis autores: ne qd' nobis deorũ omniũ cõſilio ac uirtute ſucceſſit, id uos unius hois amẽtiæ referri ſina tis acceptũ: néue hãc urbẽ unq̃ in deos liberatores tam ingratã eſſe: néue patiamini ut ſalutẽ ſuã debere ſe po tius humanæ temeritati q̃ deorũ benignitati fateatur: quos ita demũ ſperare licet futuros ſemꝑ huic urbi ꝓ pitios: ſi nos eorũ quæ cõtulere memores, eos (uti æquũ eſt) beneficiorũ ſuorũ recognoſcamus autores. Alioqui ſi nos (qd' abſit) ingrati, quæ ab illis ꝓfecta ſũt, in alios referamus, gratiãq̃ ſuperis debitã impendamus homi nibus: uiciſſim herde metuendũ eſt: ne dij quoq̃ ſuum erga nos fauorẽ imminuant: ac Reip. noſtræ curã, ut in dignæ quæ ab illis cureť, abijciant. Quãobrẽ ut aliquã do finẽ dicendi faciã: quãdoquidẽ iſte peccauit officio: & bono animo male fecit: dij uero eius peccatũ in com moda noſtra uerterũt: ac dij quidẽ coegerunt: ſed ſe ta men Tyrannus interfecit: tũ præmiũ qui coegere non petunt, petere autẽ qui peremit nõ poteſt: uos ſentẽtijs ueſtris Iudices & huic ueniã, & ſuperis gratiã decernite: & urbem ab huius præmij debito quo eam libeťã eſſe dij uoluerunt, abſoluite. Dixi.

DECLAMATIONIS THOMAE MORI AD-
VERSVS TYRANNICIDAM FINIS.

IOANNES FROBENIVS
CANDIDIS LECTORI
BVS S. D.

ERAMVS his Luciani Dialogis & Vtopiam Thomæ Mori de optimo Reipub. statu libellum nō minus utilem quàm festiuum, ut liminaris paginæ notauit index, & eiusdem item Epigrammata addituri, nisi ueriti fuissemus, ut nimium excresceret uolumen. Itaq; seorsim illa nitidissime & cū primum typis exeudemus. Sic enim plus Mori gloriæ & studiosorum in primis commodo cōsuletur, quibus nihil æque est ingratum, ac immensa multiplicium chartarum coaceruatio. Bene Valete, Mori Vtopiā & eiusdem Progymnasmata ac Epigrammata mox ex ædibus nostris accepturi. Basileæ, postridie Nonas Decembreis, AN. M D XVII.

γίνεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις,

Prudens simplicitas, amorq; recti.

ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί.

BASILEAE APVD IO.
FROBENIVM
MENSE DECEMBRI
AN. MDXVII.